Dagen före Drabbningen

eller

Nya Skolan och dess Män

i sin uppkomst och sina förberedelser 1802-1810

Förord till den elektroniska utgåvan

Detta verk, sammanställt av **Rudolf Hjärne** (1815-1884), har digitaliserats från Göteborgs Universitetsbibliotek av Litteraturbanken och anpassats för Projekt Runeberg i januari 2014 av Ralph E.

INLEDNING.

Hvar och en, som haft håg och tillfälle att taga kännedom om de offentligen framlagda frukterna af forskningen på vår literaturhistorias område i nyare och nyaste tider, i synnerhet från och med 1780- och 1790-taleii, har lätt kunnat märka, huru litet bestämda och allmängiltiga omdömena ännu äro, dels om vissa framstående literära personligheter och •deras betydelse i det hela, dels om värdet och vigten af en eller annan s. k. skolas uppträdande, åsigter och sträfvanden. Denna brist har i synnerhet varit märkbar, när det ålegat tecknaren att söka rätt uppfatta och bedöma de i främsta ledet kämpande männen under brytningstider, då, i följd af den allmänna mänskliga utvecklingen och en vidgad andlig synkrets, nva åsigter tränga sig fram för att göra sig gällande. Sällan sker detta på ett fredligt sätt, ty den nva tiden fordrar nye män och de gamle äro i allmänhet ej benägne att vika tillbaka för åsigter, hvilka de, uppvuxne i en föregången tids åskådningssätt, ofta nog ej kunna fatta, således ej heller erkänna såsom i någon mon riktiga eller förebådande en mera upplyst framtid.

Det är under sådana förhållanden partiväsendet växer upp och frodas med hela sitt bihang af ömsesidiga förnärmelser, öfverskattningar eller linderkännanden af förtjenster, någon gång med användande af medel, hvilka den sanna bildningens vänner måste beteckna som fördömliga, ja afskyvärda.

Att samtiden, som lefver midt upp i partiväsendet, ej kan rätt skilja det sanna från det falska, således ej heller skipa lag och rätt, utan, berörd af stridens hetta, drages med i de herskande antipatiernas och sympatiernas hvirfvel, är naturligt och af erfarenheten bekräftadt. Ocl^så tecknar ej gerna historieskrifvaren fullt tillförlitligt sin samtids historia,

Bagen fore drabbningen. 1*II

men väl kan han lemna material dertill att granskas ocb användas af en efterverld. Denna tillkommer det ock att till, att rättvisa skipas viel teckningen af förflutna tiders händelser och personer. Från deras partiväsende måste historieskrifvaren i en långt senare tid göra sig fri, om han vill göra sig sitt upphöjda, ädla kall värdig. Han bör som sanningens tolk lugnt och opartiskt skåda sig omkring i den tid,, hvars sträfvanden och strider han vill teckna, han må se det svaga, men ock det starka, förtjenster liksom fel, ty båda äro-mänskliga, men framförallt ur synpunkten af det helas rätt uppfattade utvecklingsgång låta hvarje deri på ett mera märkbart sätt ingripande man få sin tillbörliga plats och förtjenst sig tillerkända.

Är detta en sanning, så må man från dess synpunkt skärskåda de literaturhistoriska skriftställare, som hos oss uppträdt, stundom med digra verk, från och med 1860-talet. Finnes clet någon sanningsälskande kännare af vår nvare-literatur, som med full öfvertygelse och i öfverensstämmelse med ett vaket samvetes vitnesbörd kan säga: se der vår literaturs sannfärdige häfdatecknare; se der de opartiske och samvetsgranne domarena öfver de literära hufvudmännens. personligheter, deras förtjenster så väl som fel? — Yi kunna, ej annat än tvifla.

Det är icke vår mening att förneka verkliga och stora förtjenster hos desse häfdatecknare, som åtnjutit och ännu hos mången åtnjuta ett ganska stort och väl förtjent anseende; men vi ha skäl att önska, att de, när de gingo att uppfylla sitt värf, hade ur sitt eget personliga väsende allvarligt sökt bortjaga den ensidighetens och antipatiens ande, som föder orättfärdighet och fördunklar blicken för sanningens rena och klara bild. Bevisen härför äro lätt funna flerstädes i de-literaturhistoriska teckningar, på hvilka vi syfta och som äro allmänt kända. Också ha de ej af den offentliga kritiken blifvit förbisedda. Det ser ut som skulle man börja mer och mer inse och erkänna, att orättfärdigheter blifvit begångna,, som måste godtgöras, att till sitt värde underkända personligheter funnits, hvilkas minne måste upprättas. Det är rätt-III

visans och sanningens ande, som ovilkorligen tränger sig fram, för att göra sin rätt gällande.

Så se vi Thorild, hvars djupare inverkan på vår literatur någon gång till och med förnekats, slutligen som tänkare, äfven på det skönas område, fördomsfritt och ädelt uppfattas och tecknas af författaren *) till »Den filosofiska forskningen i Sverige». Ocli hvad den s. k. Nya Skolan angår, så synas protesterna mot det sätt, hvarpå den af några senare forskare behandlats, blifva allt skarpare och skarpare. Det är företrädesvis ett yngre, lifligare slägte, som här tyckes vilja taga rättsskipningen i sin hand. Må det dock ske med all den hofsamhet och humanitet, som utmärka och böra utmärka det rätta domarekallet, ty en lidelsefull stämning lämpar sig ej väl för lagens tolk.

Men kritiken, så aktningsvärd den än må synas, förmår dock ej att till fyllest öfvertyga den pröfvande och intresserade läsaren om sanningsenligheten af det mål, för hvilket hon kämpar. Den erfarne, som lärt sig inse den betydande rol den personliga böjelsen spelar i mänskliga ting, kan nämligen ej från sig afvärja misstanken, att möjligen något subjec-tivt mer eller mindre inverkat på granskarens, liksom häfdatecknarens, uppfattning och framställning, äfven om det hufvudsakliga synes stödja .sig på ursprungliga källskrifter, hvarur ett och annat utdrag bifogas och hvartill här och hvar hänvisas. Hvilken vän af allvarliga studier känner ej också, på hvilka olika sätt slika skrifter kunna användas? De ha stundom fått tjena till stöd för motsatta syften.

Men det finnes ett sätt att bereda mängden af intresserade läsare tillfälle att omedelbart sjelf blicka in i förflutna tiders män, tillstånd och förhållanden, och deraf draga slutsatser, hvar och en efter sin förmåga, sin natur. Det är att inför offentligheten framlägga de i hufvudsak samvetsgrant behandlade källskrifterna sjelfva, när de äro af den beskaffenhet, att de kunna både med lätthet och nöje läsas af hvar och en, som älskar att lära känna, hvad i det förflutna tilldragit sig, hurudana sedermera ryktbare män i sin ungdom varit, deras strider och fröjder, studier och förhoppningar,

*) Axel Nyblæus.IV

och slutligen deras samverkan för ett mer ocli mer klarnaclt allmänt mål. Härigenom sättes man ock i tillfälle att kontrollera häfdatecknarens uppfattning och karakteristik af denna tid och dess män. Så öfverlåtes ransakningen åt allmänheten sjelf, de nödiga handlingarna läggas i hennes hand, och den dom hon fäller bör sålunda vara bvgd på grunder, hvilkas giltighet af intet jäf blir bestridd.

Se der syftemålet med offentliggörandet af den brefsamling, som utgör det hufvudsakliga af vår bok.' Yi ha ock dermed gjort uppslag till en verksamhet, som vi tro ej vara af ringa vigt för vår bildningshistoria och hvars fortsättning, så mycket vi än derför intressera oss, möjligen ej torde blifva oss beskärd. De frön, som sås, skola väl ändå bära frukt, föredömet skall mana till efterföljd.

Den Hammarsköldska brefvexlingen, befintlig på Kungl. Biblioteket i Stockholm, uppfyller 7 digra band, innehållande närmare 1,800 bref. De börja med 1802 och sluta med 1827, Lorenzo Hammarskölds dödsår. De äro en särdeles rikhaltig grufva för en rätt kännedom af literära personligheter och förhållanden under nämda

tidrymd, så vidt de tillhörde eller stodo i något sammanhang med de sträfvanden och strider, som utmärka den s. k. Nya eller Romantiska Skolan i vår literatur. Ingen vår vitterhets e]ler vår literaturs häfdatecknare skall kunna gå denna brefsamling förbi, ty hon är en af hans vigtigaste källor för den tid, hvilken hon omfattar. Den har på senare tider visserligen ej blifvit aldeles obegagnad, men veterligen blott af ytterst få fullständigt genomgången. Kännare af dess innehåll saknas alltså ej helt och hållet. Professor G. Ljunggren har ock i sitt stora, snart sagdt i de minsta detaljer ingående, fosterländska arbete, »Svenska Yitterhetens häfder», nu kommit till den tidpunkt, då betydelsen af nämda hufvudkälla börjar göra sig gällande. Sista kapitlet i 3:e delen bär derom vittnesbörd. Det har till öfverskrift »Fosforismens förberedelser» och är, utom den korta inledningen, helt och hållet bygdt på denna källa. Samma är förhållandet med den lilla uppsats, i>Fosforistiskt imgdomssvärmerh, som återfinnes i den i början af förlidet år utkomna 3:e delen af hans »Smärre Skrifter». Då den sam-XI

ling' bref vi i vår bok nu offentliggöra omfattar tiden från och med 1802 till begynnelsen af 1810 och Ljunggren slutar med 1808, så blir läsaren i tillfälle att jämföra Ljunggrens uppfattning och framställning med den hufvudkälla, hvarur han öst *).

Då vi skredo till vårt arbete, insågo vi snart, att man egnat aldeles för liten uppmärksamhet åt betydelsen af Hammarsköldska brefvexlingen l:a och början af dess 2:a del. Här har man nämligen att söka utgångspunkten för det följande; här finnas också icke ovigtiga bidrag till kännedomen af sällskapet Vitterhetens Vänner, hvars egna handlingar ondast ofullständigt blifvit bevarade. 1 detta sällskap, som föregick Aurora-Förbundet, ser man äfven den första skymten af en ny riktning i vår vitterhet, om det ock i begynnelsen, så i sin yttre form, som i det väsentliga, till en ej ringa grad såg i Svenska Akademien sin förebild. Den begynnande protesten mot denna akademi, egentligen sådan hon i sin anda och verksamhet framstod i början af detta århundrade, går hufvudsakligast på sidan om nämda sällskap och utbildar sig mer och mer, i synnerhet sedan sällskapet upphört att vara till, i och genom tvänne af dess ledamöter, Hammarsköld och Livijn, som utgöra ett särskildt förbund för sig. Förstnämda, ur brefven framgångna, sakförhållande, hvars sanning ännu synes ha sina vedersakare, innebar för oss en

*) Här är visserligen ej platsen att vid jämförelsen anmärka några mindre betydande oriktighetor i sista häftet af Sv. Vitt. häfder, men deremot tro vi oss kunna uttala vår förundran, att en man med den rang och den betydelse, som Ljunggren i mångens ögon förvärfvat inom vår estetiska literatur, kan, vid första uppslaget till en behandling af vår Romantiska Skola, nedlåta sig att beteckpa den med det öknamn, som gifvits den samma af dess bittra motståndare. Fosforism och fosforist ha derföre också alltid haft med sig en bismak af han och åtlöje, för att ej säga förakt. Att nu sätta liksom en officiel pregel på nämda fiendtliga benämning — hvad, frågar man med skäl, är meningen dermed? Är dessutom benämningen, så tidigt använd, historiskt berättigad? Phosphoros, som gaf anledning till öknamnet, började sommaren 1810 att utgifvas af Aurora-Förbundet i Upsala. Hade det således ej varit skäl att till denna tid spara uttrycken: Fosforist och Fosforism, hvilkas uppkomst och betydelse då på rätta stället fått sin förklaring? Xu kan det se ut, som ville förf. redan från första möjliga begynnelsen söka att försätta läsaren i en för ett visst syfte fördelaktig stämning.Yl

förstärkt uppmaning att offentliggöra de källor, hvarur den utgår.

De principer, vi vid detta offentliggörande ansågo oss, i afseende pä innehållet, böra följa, voro att upptaga allt, som var af någon vigt för kännedomen af personligheterna, deras utveckling, förbindelser, studier och åsigter, vidare hvad som kunde kasta något ljus öfver deri tidens literatur- och kulturhistoria. I förstnämda fall ha vi trott oss ej träda grannlagenheten för nära, då vi meddelat några bref, hvari vissa familjeförhållanden vidröras, som grepo djupt in i tvänne brefskrifvares ungdomslif. I psychologiskt hänseende syntes de oss af för mycken vigt för att helt och hållet med tystnad förbigås. Också kunna vi ej inse, att de, sådana de här framstå, kasta någon betänklig skugga på någon bortgången person. Dessutom är det ena förhållandet redan förut offentligen antydt och belyser på ett synnerligen vackert sätt en ädel q vinn ogestalt.

Hvad åter brefvens form och språkuttryck angår, ha vi ansett oss rent af skyldige att här och hvar, dock med så lätt hand som möjligt, vidröra dem, så som vi föreställa oss, att brefskrifvarne sjelfve skulle hafva gjort, om de

tänkt sig, att deras bref någonsin skulle öfverlemnas åt offentligheten. Brefven äro nämligen, i synnerhet under do första åren, synbarligen skrifna med stor brådska, olämpliga och oädla uttryck förekomma ej sällan, meningarna äro stundom stympade, afbrutna, och citaten från författare, så inländska som utländska på flera språk, äro för det mesta inkorrekta. Dessa brister ha vi sökt afhjelpa, sä långt det synts oss nödigt och i afseende på utländska författare varit möjligt. Hvad 1'ättskrifningen angår, hvari man ej synes följt någon bestämd regel, ha vi merendels följt den nil mera allmänt gällande. Vi ha ock låtit hvarje bref äfven för ögat fa den omvexling, som innehållet synes fordra, då deremot i originalskriften allt oftast flyter tillsamman i ett enda stycke.

Genom dessa våra åtgärder tro vi emellertid, att intet af det väsentligen karakteristiska i originalen gatt förloradt, livarom granskaren lätt vid jämförelsen kan öfvertyga sig.

Men det finnes en särskild, nödvändig1 åtgärd, som kräftVII

Mde ticl och möda. I den samling af omkring 260 bref, hvarur vi för vårt angifna syftemål gjort utdrag, finnas nämligen icke få, som sakna uppgift om år och dag, då de nedskrifvits, under det andra synbarligen oriktigt daterats. • Ord-naren af det hela synes vid inbindningen härom föga bekymrat sig. De odaterade brefven finnas derföre här och hvar, stundom i klunga, instuckna, så att den uppmärksamme läsaren kunde till dem ställa Ehrensvärds bekanta fråga: hvad gören I? — För att häfva denna brist, ha vi nödgats först studera oss in i samtliga brefvens innehåll, hvarigenom det inre sammanhanget blifvit oss klart, och derefter bestämma hvarje odateradt brefs tid och plats i det hela. Sålunda lärde vi oss ock inse, att bref någon gång funnos, som i hast fått oriktigt datum till och med i afseende på år.

Vi hoppas emellertid att ofvan nämda vårt bemödande krönts med framgång, så väl till fromma för sjelfva saken, £om för läsaren i allmänhet och forskaren i synnerhet.

Till de bref vi, i öfverensstämmelse med uppgifna syften, ansett oss böra meddela, antingen i sin helhet eller i utdrag eller hvilkas innehåll blott antydts, ha vi trott oss böra foga kommentarier eller upplysande noter, som möjligen kunde behöfvas för flertalet läsare. En och annan ytterligare belysning kunde måhända erfordras, men då redan det närvarande antalet noter (357) torde synas mången läsare väl stort, ha vi dertill inskränkt oss.

Slutligen ha vi ansett oss böra tillfoga några Bilagor, dels för att dermed (N:o 1) rätta mer än ett traditionelt misstag, dels för att på ett ställe sammanföra och i dagen lägga några af de handlingar (N:o 2—4), som hufvudsakligast föranledde utbrottet af den långvariga och förbittrade fejden på vår parnass.

Sedan vi sålunda redogjort för ändamålet med vår bok, förhållandena med originalbrefven och huru vi ansett oss ha både skyldighet och rätt att behandla dem, när deras hufvudsakliga innehåll skulle- åt offentligheten öfverlemnas, vilja vi gifva en någorlunda utförlig teckning af sällskapet V. V. eller Vitterhetens Vänner, som just i några af brefskrifvare hade sina stiftare och verksammaste medlemmar. Också utgörabrefven från och med Oktober 1803 till och med år 1805r jämte Sällskapets egna stympade protokoller, de enda egentliga källorna för kännedomen af det samma.

Visserligen ha C. I). Wirsén vid teckningen af Cl. Livijn (Sv. Tidskrift 1870, h. 1, 2) och C. W. Böttiger i inledningen till sin utförliga skildring af Aurora-Förbundet i Upsala (Sv. Akad:s Han dl. cl. 49, äfven särskildt tr. St. 1874) egnat någon uppmärksamhet åt nämda sällskap, men de bidrag till dess historia och karakteristik, som härigenom lemnats, äro för knapphändiga för en rätt kännedom deraf. Dessutom har Böttiger, som i afseende på detta sällskap förbisett den Hammarsköldska brefvexlingen s vigt och synbarligen alltför flyktigt genomflugit Y.Y:s egna handlingar, kanske emedan de för hans egentliga syfte syntes honom ha en jämförelsevis underordnad betydelse, gjort några misstag, som fordra rättelse.

Yi anse oss alltså, med ledning af uppgifna källor, böra af nämda sällskap ge en tillräckligt tydlig bild, äfvenså låta det sjelft karakterisera sig genom skiftande utdrag ur dess. handlingar.

*

Sällskapet V. V.

1.

Vitterhetens Vänner var ej det enda vittra sällskap eller samfund, som funnits i Upsala. Det hade flere föregångare under senare hälften af näst förflutna århundradet, som var synnerligen fruktsamt på slika samfund *). De voro ock i allmänhet mer eller mindre ordenssällskap. Så finna vi i Upsala Appollini Sacra, stiftadt 1767 och hvars protokoll sluta

*) Se Historisk Öfversigt af De vittra samfunden i Sverige fore Sv. Akademiens stiftolse af G. Göthe. Sthm 1875.

brefven från och med Oktober 1803 till och med år 1805r jämte Sällskapets egna stympade protokoller, de enda egentliga källorna för kännedomen af det samma.

Visserligen ha C. I). Wirsén vid teckningen af Cl. Livijn (Sv. Tidskrift 1870, h. 1, 2) och C. W. Böttiger i inledningen till sin utförliga skildring af Aurora-Förbundet i Upsala (Sv. Akad:s Han dl. cl. 49, äfven särskildt tr. St. 1874) egnat någon uppmärksamhet åt nämda sällskap, men de bidrag till dess historia och karakteristik, som härigenom lemnats, äro för knapphändiga för en rätt kännedom deraf. Dessutom har Böttiger, som i afseende på detta sällskap förbisett den Hammarsköldska brefvexlingen s vigt och synbarligen alltför flyktigt genomflugit Y.Y:s egna handlingar, kanske emedan de för hans egentliga syfte syntes honom ha en jämförelsevis underordnad betydelse, gjort några misstag, som fordra rättelse.

Yi anse oss alltså, med ledning af uppgifna källor, böra af nämda sällskap ge en tillräckligt tydlig bild, äfvenså låta det sjelft karakterisera sig genom skiftande utdrag ur dess. handlingar.

*

Sällskapet V. V.

1.

Vitterhetens Vänner var ej det enda vittra sällskap eller samfund, som funnits i Upsala. Det hade flere föregångare under senare hälften af näst förflutna århundradet, som var synnerligen fruktsamt på slika samfund *). De voro ock i allmänhet mer eller mindre ordenssällskap. Så finna vi i Upsala Appollini Sacra, stiftadt 1767 och hvars protokoll sluta

*) Se Historisk Öfversigt af De vittra samfunden i Sverige fore Sv. Akademiens stiftolse af G. Göthe. Sthm 1875.IX

med 1779, ett slags filial af Utile Dulci i Stockholm; Fran-ciskcin-Orden 1781—1793 och Vitterhetssamfundet, en ny upplaga af Apollini Sacra, stiftadt 1791, men hvaraf intet spår finnes efter 1793.

Det är i detta samfund vi först möta namnen G. A. Silfverstolpe och cl. v. Mag. B. C. II. Höijer, hvilka vi vid medlet och slutet af 1790-talet återfinna som hufvudmän i Juntan, ett politiskt-vetenskapligt sällskap, hvari den nya tidens revolutionära idéer spelade en öfvervägande rol och bland hvars medlemmar voro några andra blifvande ryktbarheter, såsom Er. Abr. Almqvist († som biskop i Hernösand 1830) och baron Hans- Hierta (Järta, † 1847).

Sedan Thomas Thorild i sin strid med Kellgren gjort de första anfallen på den Gustavi an skt-franska smaken hos oss på vitterhetens område och dermed gifvit uppslag till clen tidsströmning, som med nya tillsatser fick ett ännu

starkare-uttryck i den s. k. Nya Skolans uppträdande 1810, finna vi i slutet af förra bch i början af närvarande århundrade som befordrare af nämda tidsströmning med sina i flera riktningar tändande idéer G. A. Silfverstolpe, B. C. 11. Höijer och Georg Adlersparre; den förstnämde genom sin »Litteratur-Tidning» och »Journal för Svensk Litteratur», i hvilka Höijers bidrag utgjorde kärnan; den sistnämde genom sin »Läsning i blandade ämnen». I tysthet verkade framgent Höijer kanske ännu mera genom sitt förtroliga umgänge med några af de yngliilgar och unge män, som i Upsala förberedde sig på ett offentligen verksamt literärt lif, när förändrade politiska förhållanden åt alla håll • öppnade fältet för clen fria andliga verksamheten. Bevis för detta umgänge och det inflytande,, som deraf blef en följd, finna vi äfven i de i det följande offentliggjorda brefven ur Hammarsköldska brefvexlingen. Att Höijer ganska betydligt inverkat på vissa af Y.Y:s medlemmar, är utom allt tvifvel. Att hans inflytande äfven på andra mera begåfvade unge män vid Upsala universitet vid samma tid varit betydande, känna vi af E. G. Geijer, en af de blifvande hufvudmännen i vår literaturs både vittra och vetenskapliga pånyttfödelse. Också upplysas vi af Höijers efter hans död utgifna Samlade Skrifter med hvilken rikedomaf idéer äfven i estetisk riktning den store tänkaren gick hafvande och hvaraf det helt visst var hans nöje att munt-ligen göra sin unga omgifning delaktig.

Efter denna hastiga återblick på föregångare i Upsala och på cle män, hvilkas verksamhet kunde hafva ett väckande inflytande på tidens ungdom, vilja vi söka att återge hufvuddragen af Y.V:s historia och karakteristik.

Stiftarne af 1 bitterhetens- Vänner voro nästan alla födcla inom Linköpings siift d. v. s. Östergötland och den clel af Småland, som till detta stift hör. Samma var i det närmaste förhållandet med Y.Y:s efterträdare i Upsala, Musis Amici eller senare Aurora-Förbundet. Så är Östergötland och till en viss del Småland födelsebygden för den Romantiska Skolans stiftare och hufvudmän, liksom Yermland var det för Götiska Förbundets, hvarur Götiska Skolan utgick. Och liksom de senare hemtade sin skolbildning och fingo måhända sin väckelse vid läroverket i Carlstad, sä ha skolan och gymnasiet i Linköping samma betydelse för de förre.

Yid den tid, då do nämde unge vägbrytarne i vår literatur grundlade sin bildning vid sistnämda läroverk, fans der en lektor, sedermera tit. professor, som varit bland stiftarne af Apollini Sacra i Upsala. Med omfattande, äfven vittra, studier, hade han som författare både på vers och prosa gjort sig bemärkt. Hans läroämnen vid gymnasiet voro historia och moral, hans namn var Sam. Gust. Harlingsson (f. 1740, † 1810). Han säges varit synnerligen älskad af sina lärjungar och på dem haft stort inflytande. Hans biograf*) berättar, att då man frågade Clas Livijn, hvilken bland lärarne vid Linköpings Gymnasium synbarast bidragit till den väckelse i estetiskt hänseende, som verkade,' att nya skolans kärntrupp var Östgötisk, svarade han: »utan fråga var det Harlingsson».

Spår af, att några bland de unga gymnasii-kamraterna i Linköping hyst tidiga sympatier för vittra yrken, finner man äfven deri, att Y.Y:s stiftelse i Upsala föregåtts af ott literärt sällskap S. S., som synes haft sitt hufvudsäte på Thomestorp,

*) J. G. Collin, Biogr. Lcx. Ny följd, d. 5.XI

lagman Rääfs egendom i Södra Östergötland. Här tyckes ock varit en centralpunkt för ett temligen vidt utgrenadt sällskapslif. Af Eleonora Rääfs bref till L. Hammarsköld, äfvenså af dennes första brefvexling med Cl. .Livijn, upplyses man om tillvaron af nämda S. S., dit till bedömande insändas täflingsskrifter både på vers och prosa af några Y.Y:s blifvande medlemmar. Äfven fruntimmer deltogo deri. Så var efter uppgift Charlotta Eleonora Rääf, föremålet för L. Hammarskölds passionerade ungdomskärlek, en gång sekreterare och, efter H:s omdöme, en af de yppersta domare. Det synes ock varit en både på hjertats och hufvudets vägnar icke vanligt begåfvad qvinna. Om hennes natur och karakter vitna hennes bref. Hon var jämnårig med Lorenzo H. Tecken saknas ej, att hon haft sinne för literära sträfvanden och förstått att uppskatta Lorenzos entusiasm derför.

Emellertid var synbarligen han mellanlänken mellan frånvarande täflande vänner och de pröfvande och bedömande på Thomestorp. Hans lefvande intresse och ifver äro redan nu märkbara. De växa och stadgas med tiden och i Y.Y. blir han otvifvelaktigt den lifvande själen, om han ock ej kan bevisas vara dess egentlige upphofsman, så troligt det sistnämda än må vara. I viss mon blef han likväl för Y.Y. hvad Jacob Adlerbeth blef för Götiska Förbundet.

Af första protokollet i Y.Y., tecknadt cl. 9 Okt. 1803, ser man, att flere kamrater samfäldt varit sysselsatte med tanken på ett literärt eller vittert sällskap och derom [-öfver-]agt,-] {+öfver-]agt,+} innan man nämde dag hos en af dem, Carl Stenhammar, sammanträdde och konstituerade det samma. De närvarande voro till antalet 9, och deras första åtgärd blef att genom lottning bestämma xlen ordning, hvilken de sins emellan borde iakttaga». I samma ordning inskref sedan en hvar i »Album» sitt namn, någon gång åtföljdt af ett tänkespråk.

*) Man skulle måhända häri vilja sc cn prydligt inbunden bok, men Album utgjordes endast af några lösa pappersark, som först i början af 1810-talet, då Hammarsköldska samlingarna öfverlemnades till Kungl. Biblioteket i Stockholm, sammanhäftades med hvad för öfrigt fans qvar af »Handlingar rörando Sällskapet Vitterhetons Vänner».XII

Lott ningen utföll sålunda:

Wilh. Gabr. Lagus, född i Idensalmi socken, Viborgs län, Finland, 25/7 1 786, stud. i Åbo 1798, i Upsala 1802, magister 1812, samma år jur. utr. kand. ocli lieent., ord. profess. i Åbo 1823, † i Helsingfors ls/i2 1859- Valspråk: Ich selbst bin rnein Himmel wid mein(e) Hölle.

Lorenzo Hammarsköld, f. i Tuna, Kalmar län, Linköpings stift 7/4 1785, stud. i Ups. 1801, fil. kand. 1805, promov. magister 1812, e. o. amanuens vid Kungl, biblioteket 1806, e. o. bibliotekarie 1826, † ,5/l0 1827. Valspråk: Reqiiiesque milli non farna petita est. Ovid.

Leonhard Rääf, f. på Thomestorp i södra Östergötland 18/9 1786,

stud. i Ups. 1802, kansliex. 1805, i Riksarkivet 1808, efter

föräldrarnas död 1810 landtbrukare i hembygden, medlem af Götiska Förbundet 1811, † % 1872.

Klaus J. Livijn, f. i Skenninge 12/n 1781, stud. i Lund 1800, i Upsala 1802, Kansli- o. Hofrättsexamen 1805, i Hofrätten, Krigsexp. och Kammarrätten 1805 — 8, auditör vid Skarab. Regem. 1808, justitiarie i Krigshofr. 1818, generaldirektör för fängelserna 1835, † 12 10 1844. Valspråk: Fr ang i non fleeti.

Karl Er. Hallström, f. i Lofta prestgård, Kalmar län, Link. stift, 3/10 1786, stud. i Ups. 1803, fil. mag. med 2:a hedersrummet 1809, kyrkoh. i Link. 1817, prost 1825, biskop i Visby 1841, tog afsked 1858, † i Vestervik 22/12 1861.

Uddo Widén, f. s/8 1781 i Vesterlösa Link. stift, der fadern var kyrkoherde (sedan i Örebro), stud. i Ups. 1801, mag. 1806, hofpred. 1810, kyrkoherde i Östra Husby Link. stift 1819, prost 1824, † 1849.

Per Meurling, f. i Träthult, Christclala s., Kalmar län, Link. stift, 26/12 1783, stud. i Ups. 1803, mag. i Lund 1812, slutl. assessor, † 4/4 1856. Valspråk: Tentare licet.

Lars Alger Planander, f. i Söderköping 25/n 1783, stud. i Lund 1801, mag. i Ups. 1806, slutl. kyrkoherde i Link. stift, † 1866. Valspråk: Ne te qvæsiveris extra. Pers.

Karl Stenhammar, f. i Eds socken, Link. stift 22/5 1 782, stud. i Ups. 1801, med. doktor 1817, prof. vid Carol. inst. 1818, † 31/7 1827.

Vid första sammankomsten upplästes äfven förslag till

stadgar, hvilket med någon förändring antogs. Derefter valdesXIII

Carl Stenhammar till præses och Cl. Livijn till sekreterare, hvarefter tätlingsämnen, så väl för vers som prosa, uppgåfvos för sammankomsten d. 23 Okt., äfvenså för den 6 Nov. För •den förra bestämdes: ett erotiskt stycke och äreminne öfver en stor man; för den senare: Ode öfver Sällheten och svar på frågan: Har samhällsinrättningen förbättrat människan? Slutligen tillkännagafs, att vid nästa sammanträde Hrr Stenhammar, Livijn och Lagus skulle hålla sina inträdestal.

Stadgarna, jämte sedermera tillkommet bihang, 1—49 §§ anse vi oss ej här böra meddela i sin helhet, då de för den särskildt intresserade äro tillgängliga i inledningen till C. "W. Bottigers teckning af Aurora-Förbundet.

Aldeles förbigå dem kunna vi likväl ej, hvarföre vi anföra dem, som för vårt ändamål synas vara af något intresse.

§ 1. Sällskapets namn blifve: Vitterhetens Vänner, oeli må det med initialbokstäfverna V.V. betecknas.

g 2. Sällskapets ändamål vare att sysselsätta sig med skrifters författande och bedömande i skaldekonst och allt, som dit hänföras kan.

§ 3. Vid hvarje sammankomst uppgifva derföre præses och sekreteraren med de öfriges bifall tvänne täflingsämnen, ett på vers och ett på prosa, till gången efter den nästföljande.

g 4. Samfundets sammankomster ske livar 14 dag och helst på Söndagen under den tid läseterminerne påstå.

g 5. Som samfundets anseende mest beror af ledamöterne, så bör ej afseende hafvas på något annat än skicklighet, och uppkommer härvid ej fråga om landskap m. m.

g 7. Samfundets embetsmän äro 2:ne, præses och sekreterare, (som) väljas för hvarje gång på föregående samlingsdag, och blifve detta val det sista, som företagas må.

g 11. Ej må præses eller sekreterare ega rättighet att afsäga sig detta förtroende, så framt ej de 2:ne gånger å rad förut detta embete beklädt hafva, eller ock giltiga skäl uppvisa kunna.

g 13. Præses före alltid ordet i sammankomsterna och öppne han dem med ett tal. Honom åligge att gemensamt med sekreteraren bedöma täflingsskrifterna, deremot anmärkningar göra samtXIV

uppgifva orsakerna till sin dom, och att svara på de inträdestal, som komma att hållas.

§ 14. Sekreteraren bör emottaga alla täfliiigsskrifter och biträda præses vid deras bedömande, föra protokoll öfver hvarje sammankomst m. m.

§ 15. När ledamot väld är, hålle han tal, hvilket af ordföranden kort besvaras, derpå inskrifve han sitt namn i ordens album tillika med sitt valspråk.

§ 16. De, som i orden intagas, böra betala en afgift af 12 sk., hvilken summa äfven hvarje termin af hvarje ledamot erlägges m. m.

§ 17. Den, som ej inom termins slut denna afgift utbetalt, må uteslutas, tills han den samma godtgjort.

§ 21. Vid dessa sammankomster uppläses l:o) Det tal præses åligger att hålla; 2:o) Orere de i sällskapet nyss intagne ledamöter; 3:o) Uppläsas de skrifter, som täflat, dock först de, som anses bäst; 4:o) Höstas angående ledamöters intagande och andra sällskapets angelägenheter företagas; 5:o) Uppgifve man ämne till gången derpå och sist välje man præses och sekreterare.

§ 23. Den, som ej åtnöjer sig med pluralitetens beslut, anses hafva uteslutit sig sjelf.

§ 25. Præses åligger att tillse, det alla beslut må utföras, ocli bör den, som något ärende uppdraget är, derföre redogöra nästa derpå följande samlingsdag.

§ 26. Præses före ordet vid alla sammankomster, men sekreteraren andrage ärendena. Den förre fordre alla ledamöters tanke i den ordning de i album stå, de yngste först, och säge sin sist. Skulle så inträffa, att rösterne äro lika, ege han votum deeisivum.

§ 27. Den, som finner någon bland sina vänner, som han tror skicklig vara att i sällskapet intagas, må honom föreslå att inkomma, dock utan att någon af dess angelägenheter upptäcka; finnes denna villig, bör hans åstundan strax hos sekreteraren berättas, som bör den på nästa sammankomst andraga.

§ 28. Ej må någon af de ledamöter i staden äro undandraga sig att vara närvarande, så framt han ej laga skäl uppgifva kan; gör han det, plikte första gången 2 sk., andra gången 4 sk., och tredje vare utesluten.g 29. Skulle så hända, att någon ledamot beträdes med ett mindre anständigt uppförande och vanhedrande sällskapet, vare utesluten.

§ 31. Ingen af dem, som utom sällskapet äro, må under hvad namn som helst bivista dessa sammankomster.

g 32. Den, som för någon, som utom orden är, omtalar något af det, som der kan blifva eller vara afhandladt, vare utesluten.

§ 34. Alla täflingsskrifter böra, försedde med valspråk och namnsedel, till sekreteraren insändas m. m.

g 35. Hvar och en inom orden eger rättighet att täfla, dock præses och sekreteraren uteslutne.

Efter bestämmelser rörande täflingsskrifter, Sekreterarens pligt att förtiga den, som inlemnat någon sådan, granskning oeh belöning m. ra. föreskrifves:

g 40. Sjelfva skrifterna få hos sekreteraren uttagas, utom de, som vunnit priset, hvilka med handlingarna förvaras, och kan man hos sekreteraren få genomläsa de anmärkningar dervid kunna blifvit gjorda.

g 41. Priset kan ej blifva annat än sällskapets allmänna bifall.

Snart fans ett »Bihang» behöfligt, och några nya §§ tillkommo efterhand, hvaraf vi meddela:

g 43. Frånvarande ledamöter måge äfven antagas *).

g 44. Till följe häraf böra alla täfliugsämnen utsättas 6 veckor före de deröfver inkommande skrifters granskning.

g 45. Sällskapets ledamöter samlas kl. 9 om förmiddagen hvarje 14 dag.

g 46. Hvarje ledamot betale terminligen till Sällskapets kassa 1 Rdr lligsgäldsmynt, hvilka penningar till ett biblioteks anskaffande användas måge.

g 47. Denna afgift uppbäres utaf en af ledamöterna väld ständig Bibliotekarie m. m.

"*) Förslaget väcktes och antogs vid sammankomsten d. 20/ii 1803.XVI

Så fick man d. 22/4 1804 en fast embetsmän med föreskrifna åligganden. Hammarsköld, som d. n/3 dertill väckt förslag, blef nu, efter lottning med Widén, som fått lika antal röster, väld till bibliotekarie, men afsade sig befattningen. Skälet var tvifvelsutan insigten, att han snart, i följd af brist på egna tillgångar, skulle bli tvungen att lemna universitetet, kanske »för alltid», som han viel afskedet från vännerna d. 3/e lät förstå. Han underhölls nämligen vid denna tid af sin äldre broder Ake, som ansåg sig — såsom fideikommissarie — för egare af alla Hammarsköldska godsen. Om häraf föranledd process m. m. upplysa följande bref. Emellertid var förhållandet mellan Lorenzo och Ake alltid det bästa, ehuru den senare blef gift med »Nora». Konflikter uppstodo väl med anledning häraf, men ej af sådant slag, att deraf föddes eller närdes ett disharmoniskt förhållande mellan de trenne. Disharmonien stannade egentligen endast inom Lorenzos bröst, att der utkämpas. Brefven gifva tillräckliga bevis härför. Yi ha ansett oss här i förbigående kunna antyda dessa forhållanden, som kasta ett ljus öfver personernas karakter och natur, der otvifvelaktigt det ädla utgjorde kärnan.

Förenämde ständige embetsmän i Y. Y. blef ej den •ende. Då L. Hammarsköld närmare årets slut återkom och såg allt i oordning, föreslog han den 2/12 efter ett helsnings-tal, som längre fram skall anföras, val af en »intendent öfver sällskapets arkiv». Det antogs och »enhälligt» utsågs han till denna befattning. Han blef sålunda ständig arkivarie eller, som det i Götiska Förbundet hette, skriftvårdare, en befattning, som J. Adlerbeth der förenade med sekreterarens. Sålunda uppfylde desse båda, tidigt vänskapligt förbundne männen, hvar och en inom sitt literära förbund nära nog samma bestämmelse och kunna väl jämföras i brinnande nit för sin sak, ehuru Adlerbeth synes praktiskt varit en strängare ordningsman än Hammarsköld. Men huruvida samma allmänna, ihärdiga och sammanhållande nit fans i Y. Y. som i Götiska Förbundet, få vi se.

Hvad tiden för sammankomsterna i Y. Y. angår, så tyckes den i begynnelsen i afseende på timmen varit obestämd. Den synes berott af præses. Först i protokolletXVII

<d. 13/i 1804 nämnes, att .sällskapet »på kallelse? sammanträdde kl. 3 e. m. Sedermera fastställdes genom § 45 kl. 9 f. m., men d. 13/10 återgick- man till förenämde eftermiddagstimme.

Sedan emellertid Sällskapet vid första sammankomsten gifvit sig en någorlunda bestämd form och börjat sin

verksamhet, se vi antalet af dess medlemmar hastigt nog tillväxa. Innan årets slut hade 8 nya ledamöter tillkommit. De voro:

F. W. Brannius, f. d. uj<1 1780 i Stockholm. Som barn bestämd för krigarens yrke ocli derföre volontär vid Södermanlands regemente, tog lian derifrån afsked 1793 och blef student i Upsala 1797, med. doktor 1816, stadsläkare i Strengnäs 1819, derjämte lektor i naturhist. och medicin, † 1845.

C. G. Wadström, f. i Norrköping 1788, tog hofrättsexamen i Upsala 1807, slutligen kemnerspræses derstädes, † 1841. Han har utgifvit »Några stunder vid lyran», 1 häft. Sthm 1833, hvari förekommer den fordom allmänt bekanta och ännu sjungna visan: »Jag var en riktig muntergök i mina unga dar», dessutom öfversättare. Valspråk: tott jours le me me.

H. E. Harlingsson, f. d. 13/i0 1784 i Vikingstad i Östergötland, stud. i Upsala 1803, i Lund 1809, prest 1810, adj. i Vadstena 1814, hospitalspredikant derstädes 1818, komminister 1819, kyrkoherde 1833, † 2% 1844.

Mårten Meurling (bror till Per), f. 16/n 1784 i Träthult, stud. i Upsala 1803*), jur. utr. kand. 1807, ingick i kansliet, blef expeditionssekreterare, tog afsked 1817, † 18"20.

vCarI Tengborg, f. 284 1781 i Råda socken Skara stift, stud. i Upsala 1798, filos. mag. 1806, v. kollega och musiklärare i Skara s. å., gymnasi-adj. 1811, förestod flere lektioner 1812—18, rektor "l818, kyrkoherde 1826, kontr.-prost 1838, † 2ö ;} 1846. Han var synbarligen en af V. V:s mest begåfvade och utmärkta medlemmar. Om honom heter det i Waxholms Herdaminne: Han var en kunnig och skicklig, men något häftig lärare; samvetsgrann och utmärkt ordentlig pastor; liten till växten, liflig och känslig; mycket musikalisk.

Christian Stenhammar, f. 18/10 1783 i Link. stift, stud. i Upsala 1801, filos. mag. med l:a hedersrum 1809, clocens i fysik 1810,

*) I Sv. Slägtboken utg. af G. Anrep står 1804, mon dä Mårten M. valdes till ledamot i V. V. d. 20'10 1803, bör föronämda år utbytas mot det senare.

grymn.-adj. i Link. 1811, lektor i hist. och moral 1822, kyrkoherde 1816, prost 1820, teol. doktor 1845. Riksdagsman m.m., ledamot af Vetensk.-Akad., † 10/1 186G i Häradshammar. Framstående forskare ocli skriftställare i naturvetensk., öfvers, i teol. och kvrkohist. Valspråk: Kin ivahrer Mensch mussfem von Menschen sein.

Bland do invalde ser man dessutom namnen Havton *)• och Göthlin, hvilka likväl ej i albuin inskrifvit sina namn. Den förre har dock i Livijns Xenior fått sin plats, ehuru i sällskapets qvarvarande protokoller efter valdagen hvarken hans eller Göthlins namn förekommer. Måhända har åtminstone den senare ej antagit kallelsen.

Vårterminen 1804 ökades ytterligare medlemmarnes antal med följande:

P. Kjellander, f. i Hvarf, Skara stift, d. 23/i 1783, stud. i Ups. 1799, fil. kand. 1806, mag. 1809, prestvigd i Göteborg samma år, tog past. ex. 1814, komminister 1815, † 19/,() 1818.

Wil. 01. Luth, f. i Skara i3/ß 1783, stud. i Ups. 1801, fil. mag. 1806, bibliotekarie vid Skara gyftinas. 1808, gymn.-adj. 1817, lektor 1818, † 4/n 1844.

P. Fr. Blidberg, f. i Östergötland 1785, genomgick Linköpings gymnasium, stud. i Upsala, ingick i konungens kansli 1806, protokollssekreterare i krigsexpeditionen 1817, † 10/9 1866. Mycket musikalisk, blef han ledamot af Musik. Akademien, och ifrig anhängare af den »unga sekten» (-= Nya Skolan), satte han melodi till flera af dess lyriska stycken. Musikreferent i tidningar, isynnerhet i Dagl. Allehanda.

Sv. Lidman, f. i Norrköping n/12 1784, stud. i Ups. 1800, fil. mag. 1806, docens i arab. literaturen 1811, prestvigd och legationspred, i Constantinopel samma år, lektor i Linköping 1817, kyrkoli. 1818, gynmasi-rektor 1821, domprost 1824, teol. doktor 1831, † 1845. L. var medlem af Götiska Förbundet.

C. G. Cassel, f. i Skenninge 4/io 1783. Fadren, som var handlande, hette Wiberg, men dog 1785, hvarefter modren 1788 gifte sig med assessoren P. Cassel. Af tacksamhet för en »huld» omvårdnad under uppfostringsåren antog han, efter egen

*) Böttiger har Harton, som förmodligen är tryckfol.XIX

• uppgift, styffaderns namn 1801. Samma år lemnade han Linköpings gymnasium och blef student i Åbo, der han studerade juridik och tog examen under den ryktbare prof. Ca-lonius, ingick derefter som auskultant i Just.-revis. och Svea Hofrätt 1803, blef notarie vid stora Sjötullsrätten i Stockholm 1804, öfverdirektör 1818, lagman i Vestmanlands och Dalarnes lagsaga 1825, ledamöt i lagkomitéerna 1824 och 1836, † 18(T6. C. var ledamot i flera religiösa och välgörande samfund, har skrifvit dikter, psalmer och en mängd minnesteckningar, som utgifvits.

Det är ett eget förhållande med denne Cassel i några af de utkast till teckningar af Y. V., som hittills varit synliga. Böttiger, som i detta fall förbisett Hammarsköldska brefvexlingen, men genomgått Y. Y:s Handlingar, tyckes i de senare ej upptäckt honom, hvarföre han ej nämnes. Ljunggren deremot (Sv. Yitt. Häfder del. 3, s. 580), som studerat nämda brefvexling, men endast följt Böttiger i afs. på Y. Y:s Handlingar, känner mycket väl till Cassel, som ganska ofta förekommer i de mellan Hammarsköld och Livijn vexlade brefven, men tvekar, om han varit medlem eller ej i Y. Y. Saken är väl i sig sjelf ej af synnerligen stor vigt, men då vi anse, att det riktiga och bestämda bör föredragas framför det oriktiga och obestämda, vilja vi lemna en tillfyllestgörande belysning.

I Y. Y:s handlingar återfinna vi verkligen Cassel på tvänne ställen. I protokollet d. 25/5 1804 föreslås lian såsom frånvarande till ledamot och antages »enhälligt)). Bland de sista odaterade fragmentariska protokollen finnes ock hans sign. C. Gr. C—1 efter titeln på en insänd saga à la Leopolds »Byxorna», en satir på Kants åsigt om Tid och Rum. Titeln är ej anständig och det jämte andra anmärkta brister förhindrar belöning, men förf. anses ega en icke vanlig talang och qvickhet, hvilka dock borde användas på värdigare föremål. Ljunggrens uppgift, att han i brefvexlingen nämnes »med ett visst förakt» är visserligen till en del sant, men clet innehåller ej hela sanningen, hvarom den uppmärksamme läsaren af efterföljande brefsamling lätt kan öfvertyga sig. Yissa af Cassels anmärkningar och åsigter ådrogo honom väl ett visstXX

åtlöje från cle två förtrogne vännerna, Hammarsköld och Livijn, men man gaf honom dock slutligen rätt i en af de förra. Han tillerkändes omdöme och »smak». Han uppgifves ock som författare till ett qvickt, allmänt läst, paskill öfver biskopsvalet i Linköping och man hör en gång utropet: »Cassels rykte växer». Man hade ögonen fästa på honom och kunde ej förneka lians begåfning.

Utom de förut nämda nya ledamöterna finna vi bland de vårterminen 1804 invalda P. I). Stenius och Haak. Den förre har ock inskrifvit sitt namn i album och upptages bland do vid sammankomsterna närvarande, ehuru han föröfrigt synes overksam. Haak deremot försvinner helt och hållet från valdagen. Hans namn finnes ej i album. Hvem är han? frågar Livijn i ett bref till Hammarsköld d. 23/3. »Yest-manländing», svarar denne d. 27/3- Het är allt hvad man får veta. Förmodligen är han den C. J. Haak, som föddes i Arboga d. 15/4 1782, blef stud. i Ups. 1799, prestvigd 1808, stadskomminister i sin födelsestad 1818, kyrkoherde i Björksta 1827, prost 1841, † 1850. Att han ej infunnit sig i V. V., synes äfven af den väl underrättade Livijns prisbelönta, men. på flera håll förargelseväckande Xenier, der han, sedan hvarje ledamot i den ordning, hvari lian i Sällskapet blifvit inskrifven, fått sin beskärda del, slutligen efterlyser Haak på följande sätt:

II..k, hvar är han? Annu har W—m *) med kroken kring Pinden honom ej hakat fast; Osedd lik engeln han är.

Från förut nämda vårtermin väljas på lång tid inga nya medlemmar. Med Hammarsköld är synbarligen den lifvande själen försvunnen. Huru han finner sällskapet vid sin återkomst, sedan han genomgått sitt ungdomslifs skärseld, skall längre fram antydas. På hösten 1804 skedde intet nytt val, men deremot tillkomma tvänne nya ledamöter 1805. De äro Nils Mobeck och Per Daniel Atterbom **) och ha båda inskrifvit sina namn i album, den senare med följande val-

*) Wadström, som förmodligen föreslagit Haak.

**) Han hade ännu ej antagit namnet Amadeus.XXI

språk ur Yalerius, clen man, som sedan af Nya Skolan så hårdt antastades:

Le ej kalle vise, om jag svärmar, — Denna kjusning (sic!) var ej gjord för dig.

Då Mobeck inskrifvit sitt namn före Atterbom, är denne den sist invalde, hvilket, enligt Hammarskölds bref d. 26/l0 1805 till Livijn, skedde höstterminen nämda år. Med denna faktiska uppgift är Bottigers misstag rättadt. De tvänne sist invalda ledamöterna finnas föröfrigt ingenstädes nämda i V. Y:s handlingar, sådana dessa nu äro beskaffade. Orsaken är, att inga ordentliga protokoll finnas för 1805, endast fragmenter deraf. Det sista protokoll, hvari de vid sammankomsten närvarande ledamöternas namn och hvad dervid förehades uppgifvas, är dagtecknaclt d. 2/i2 1804. Att upplysa hvem Mobeck var, synes ej behöfligt, då han veterligen ingenting uträttat i Y. Y., och hvad Atterbom angår, en af våra mest "kända literära storheter, anse vi det öfverflödigt att här tillfoga något om hans lefnadsdata, hans verk och gerning, vi erinra blott, att han var född d. 19/i 1790.

Efter denna blick på Y. Y:s uppkomst, organisation och ledamöter låtom oss se hufvuddragen af dess företrädesvis yttre verksamhet, så långt källorna derom lemna någon upplysning.

Denna verksamhet synes i begynnelsen mycket liflig. Innan höstterminens (1803) slut har man haft 7 sammankomster, inträdestal hållas, stundom ganska lofvande, så väl till innehåll, som form, täflingsskrifter på vers och prosa, i synnerhet clet först nämda, saknas ej, täflande ej heller. Temligen ordentliga protokoll föras och synas med tillhörande anmärkningar eller skriftgranskningar m. m. blifvit bevarade.

I början af November samma år lemnar en af Y. Y:s stiftare, Clas Livijn, Upsala för att antaga en kondition i Stockholm. Han bibehåller den till början af 1805, då ban återkommer för att sluta sin akademiska kurs med kansli-och hofrättsexamina om våren samma år. Det är denna Livijns frånvaro och hans allt starkare tillknutna vänskapsband mecl Hammarsköld, hvarom de vexlade brefven bära tillräckligtXXII

vittnesbörd, som vi ha att tacka för närmare kännedom af desse i var literatur ingripande mäns ungdomssträfvanden, förbindelser, öden, intryck, åsigter, studier och förhoppningar och hvad dermed står i sammanhang. De blotta sig för hvarandra helt och hållet, så väl i hvad som kan räknas dem till förtjenst, som i svagheter. Från deras oförtrutna brefvexling, som framgår af ett djupt inre behof och derföre stundom förråder otålighet och misstämning vid alltför länge uteblifvet svar, faller ock ljus på Y. V., dess historia och medlemmar. Sällskapets egna handlingar få deraf sin fyllnad. Ja, livad som egentligen bådar framtid, en blifvande förändring af vår llteraturs både form och anda, skall man egentligen söka i dessa ungdomsvänners bref, ej i Y. Y., som i allmänhet deraf synes jämförelsevis mindre berörd. De två bilda så ett slutet förbund för sig och betydelsen deraf blir mer och mor märkbar och tydlig.

Y. Y:s lifligare verksamhet synes emellertid fortfara äfven under förra hälften af 1804. Intresset är i allmänhet varmt. Sammankomsternas antal från Januari tills i Juni är, enligt handlingarna, 7. Hammarsköldska brefvexlingen antyder ännu flera. Om protokollet gäller hvad om de näst föregående är sagdt. Ett litet uppträde inom sällskapet verkar nu första gängen störande. I bref till Livijn d. 14/<> berättar Hammarsköld derom. Præses, Gari Stenhammar, har ej behagat taga behörig befattning med de insända täflingsskrifterna och infinner sig ej vid sammankomsten. Bud sändes förgäfves. Då utfordras och af hemtas nämda skrifter och granskas af sällskapet in pleno, men Stenhammar anmäler sitt utträde der ur. Drag i de följande brefven antyda, att nämde ledamot var vid denna tid och något längre ej rätt ordentlig och pålitlig.

Mon ännu mera uppståndelse och ett långvarigare intryck tyckes förorsakats af Livijns förut nämnda Xenier *). De belönades vid sammankomsten d. 20/5, ehuru, som det synes, af olika bevekelsegrunder. De funnos, som vid namnsedelns öppnande önskade känna författarens namn. Men der

*") Förebilderna äro att söka i Goethes ocli Schillers allmänt i Tyskland uppståndelseväckande »Xenien» i den senares Musenalmanach 1797.XXIII

fans blott ett tänkespråk. Härom liksom om Xeniernas verkan på närvarande medlemmar upplysa Hammarskölds

bref d. -% och 6/ß, och hvad Livijn sjelf tänkte om dem, ser man af hans bref dat. 1804 sid. 101. Han hade emellertid i dessa Xenier gifvit fritt lopp åt sitt satiriska, spefulla lynne; han gycklade med allt och med alla i det sällskap, hvaraf han var medlem och, ehuru frånvarande under längsta tiden af dess tillvaro, en af dess ifrigaste och flitigaste pristäflare.

Xeniernas antal är 37, nästan alla i form af antikens distikon, ehuru till en stor del mer eller mindre, några i hög grad, bristfälliga. Få äro ock egentligen qvicka. De karakterisera likväl sin upphofsman och säkerligen äfven Y. Y:s medlemmar, betraktade ur Livijns synpunkt. Han skonar ingen, ej ens sig sjelf, och beder sina vänner se sig i den »spegel» han »välment» räcker dem. De ha sjelfva, väpnade »med satirens gisslar», framkallat den. Yi vilja som prof meddela några af de bättre, huru mycket än ett metriskt finkänsligt öra må såras af en och annan qvantitetsbrist m. m.

Sällskapet V. V.

Se en vandrande tropp uti Arabiska öknen.

An nu en eldstod ej Gud sändt att upplysa dess tåg.

Sällskapets namn.

Hör vår vitterliets gråt och smärtande jeremiader, När dess vänners chör samfäldt förena sitt tjut.

Till utgifvaren af ämnet.

Nå, min vänskapliga bror, är det vänskap åt smädaren öppna* Dörrn för dess elaka spott? Mins du ditt åttonde bud?

Præses.

Præses, dig höfves rektorskåpan, när som du lik David Framför vår grönmålda ark visar ditt aiieqvinsnit.

Sekreteraren.

Du, som korad är att uppteckna sällskapets dater, Teckna i ditt protokoll icke dess karrikatyr.XXIV

Bibliotekarie?2. Bröder, på bibliotekarien fästen ett vakande öga,

Annars han tillåter visst spindeln bli amanuens.

Till Herrar ledamöter. Skratten 1111 ej; med tålamodets mantlar mot löjet Kläden er! Ingen här onäpst får slippa förbi.

L—s (Lagus). För att räknas ibland filosofernas skara behöfs dig Kantens rena förnuft, äfven ett passande skägg.

H—d (Hammarsköld). Älskar du verkligt? Dyrkar du Schleglarne utan all fördomP Tig med Nora, med dem, ty vi ej annars dig tro.

R—f (Ilääf).

11—f, dina klor stå spända till kamp, dina ögon på rofvet.

Får du en stackars roman, promt ses han nalkas sitt slut~

L—n (Livijn). Ett fenomen, L—n är poet. En aktris har i Stockholm Lärt honom qväda om ungdomens gyllene tid.

P—r (Planander). Höj, P—r, din röst mot otrons och vällustens dårar; Du kan ur helvetets pöl Upsalaboar få opp.

M—n M—g (Mårt. Meurling). Cicero kan du väl bli, men aldrig Lehnberg du liknar. Tolka vår vitterhets vigt endast på romarens språk.

T—g (Tengborg). Du med det eldiga snillets blick, ditt upplysta hufvud, Hvarföre fruktar du täflande *) lifva vår sång?

II—n (Havton). Yill du till Pindens topp, så trampa i Don Quixots fotspår. Kanske lik Odyssevs sofvande kastas du dit.

*) Tengborg synes af protokollen aldrig hafva täflat hvarken på vers eller prosa.XXV

L—n (Lidman).

Om du till Pinden ej kom, hvem kan då hoppas den storma» Då till musernas höjd ej granadören hann opp?

B^-g (Blidberg).

Sänk, O, B—g, din bliek på stoftets krälande söner! En petimäter ibland muserna lyckas just ej.

S—s (Stenius).

Ack, du grifternas bard, hvi strödde du puder i håret? Vid din kråkeconcert passa blott asko och säck.

Archivet.

Löje, förnuft bör fångas vid förbundsarkens åsyn.

Ännu gömmer den blott stenar, ej manna, för oss.

Biblioteket.

»Vett och förstånd ur svenska böcker?» Hvad dumheter hör jag?

Uti Vigelii stall fins annars pundtals åt er.

Kassan.

Ä edra hufven tomma på vett, som kassan på pengar, Ve vårt fosterland då för denna qvädande hop.

Till alla etc.

Så har jag tacllat allt, men minnens skriftenas lära: Vänd till det bästa allt, som utaf klaffaren sägs.

I afseende på samlingsrummet påminner han om ordspråket: »kaka söker maka», ty då bröderna haft sammankomst, finner man hela veckan derefter »rummet fullt af rök och vitterhet».

När Xenierna belöntes, var Tengborg præses och Hammarsköld sekreterare. Den förre, alltid taktfull och värdig, yttrade efter deras uppläsning endast följande för honom karakteristiska ord:

»För att spara sällskapet förebråelsen för en pedantisk intolerans och en hög egenkärlek, var clet nödigt att vid uppläsandet af denna så kallade satir eller rättare sagdt dessa epigrammer anmärka de ställen, som utmärkte sig genomXXVI

något lyckligare drag af snille; men att upptaga den under en allvarsammare granskning, liar jag trott sällskapets värdighet förbjuda. Att ifra mot författaren torde icke förtjena mödan, helst då I, mine herrar, genom edert snille och edra talanger ären tillräekligen fredade för löjets vanmäktiga anfall. Det är endast jag, som skulle ega skäl att klaga öfver en alltför bitter ironi.»

Den sistnämda fina vändningen påminner om den tidens högsta fosterländska förebilder i vältaligheten. Man ser den verkliga eller antagna anspråkslösheten, som höjer sig sjelf, i det den nedsätter sig, tv Livijn menade, hvad han sade, då han som ofvan karakteriserade Tengborg, och han hade dertill skäl.

Emellertid hade utom allt tvifvel Xenierna verkat störande på vissa medlemmars möjliga sjelf belåtenhet och dermed var ock ett litet upplösningsfrö inkastadt i sällskapet. Tecknen dertill blifva ej omärkliga. Livijn hade så blifvit en ofridens ande, hvilket ej "heller var lians natur emot. Redan förut liade en eller annan tyckt sig deri skönja något, hvaraf man kunde draga hvilka slutsatser som helst, nästan det värsta syntes möjligt. Livijn skämtar sjelf en gång i bref till Hammarsköld deröfver och tyckes nästan njuta af att för dem, som ej behagade honom, vara en skräck. Hvad han i sjelfva verket i botten af sin själ var, derom vittna nogsamt hans bref till den så högt älskade, förtrolige vännen. Man ser liär människan med bådo hufvud och hjerta af ej vanligt slag, men hans

egentliga natur och böjelse drogo honom åt ett häll, under det att en yttre nödvändighet tvang honom åt ett annat, för hvilket han syntes hysa afsmak. Deraf den ständiga oron, missnöjet, hånet, löjet, ja, den förtviflan, som slutligen dref honom att söka ögonblickliga döfiiingsmedel i sinliga förströelser af skiftande slag.

Föröfrigt hade flere af de unge vännerna i Y. Y. sina inre strider. Man möter från begynnelsen i brefvexlingen disharmonien snart sagdt öfverallt. Det är tecknen till ungdomens begynnande kamp med lifvet utom och inom sig. Så bar Hammarsköld pä en tärande passion, hvars skarpaste pröfning förestod, i det ban tvangs af ekonomisk brist attXXYII

söka sin tillflykt hos sin bror och svägerska, hvilken senare han ville undfly. Han sökte alltså kondition i Yestervik *), men förgäfves, han tänkte på Greifswalds universitet, men äfven deraf blef intet. Hans öcles obevekliga bud blef: till Tuna! Men innan han lemnade Upsala och vännerna i Y. Y., tog han i sammankomsten d. 3/6 afsked af dem, som vi förut antydt. Bottiger säger, att det skedde i ett »tal på vers», men det är endast i afseende på senare hälften sant. Yi anföra här inledningen, som är på prosa, och slutet af den versifierade delen, som ej är utan betydelse:

»Mine bröder! Förlåten mig, att jag ännu en stund vågar uppehålla eder; men då clet i dag är den sista gång jag ser eder församlade, den sista gång jag är en länk af eder kedja, tillåten mig att ett, ögonblick längre njuta denna lycka. Och emottagen nu min innerliga, min uppriktiga tacksägelse för de flera utmärkta prof af vänskap ni mig bevisat. Yid den första inrättningen af detta samfund kallade ni mig till ledamot **) deraf och jag var äfven den förste, som fick ett prof***) af eder uppmuntrande godhet. Ja, mottagen min tacksägelse för de ljufva, de upplyftande stunder jag tillbragt i edert sällskap och för det öfverseende, hvarmed ni rättat mina fel.

Ofta lofvade mig det bedrägliga hoppet att länge få vistas ibland eder, att länge få styras af edra varningar och, om ej följa eder lysande och snabba gång på Snillets bana, åtminstone på närmare häll beundra dem. Men äfven detta hopp slog mig fel, och af de ynglingar, som utgjorde detta sällskaps början, som först egnade sig at vitterhetens yrken, är jag den förste, som för evigt slits ur edra armar».

(Härefter öfvergår tal. till den versifierade formen, klagar öfver att när hösten kommer och vännerna äter samlas till gemensamma förädlande

"*) Om någon »bosättning i Stockliolm», hvarom Böttiger utan uppgifven källa nämner, liöres ingenstädes ett ord.

"*"*) Han var dock sjelf med bland stiftarne och således ock med bland do kallande.

***) Hammarsköld var den förste som inom sällskapet d. 23/io 1803 tillerkändes pris för ett erotiskt poem »Afsked till Lydia», ett obetydligt stycke, hvari förnimmas genljud från Kellgren.XXVIII

öfningar, skall lian saknas bland dem och sjelf sakna deras råd; men på sympatiens vingar skall hans ande »en kommande vår» kringsväfva dem och sakta hviska »dessa förtroliga ord»):

»Du, som Febus förtrott sin gyllene klingande harpa, Låt den ljuda utaf sanna melodiska ljud!

Helga din tjusande sång allenast det sanna och sköna, Glömmande jorden, O, stig till det gudomliga opp!

Gå med ett ädelt förakt förbi den skrålande pöbeln, Som edra himmelska ljud aldeles icke förstår.

Tvinga en renare ton utur de än ovana strängar, Gif ett helleniskt behag åt vårt än sträfvare språk!

Stappla ej uti ditt lopp, men till Kamenernas trädgård Dana med jettelik kraft Skandiens ljungtäckta fält!» —

Kännaren skall ej kunna undgå att här varsna tecken till en förestående förändring i vår vitterhet, så i afseende på form som innehåll. Antikens egna versmått, som under den egentliga Gustavianska tiden försmåtts äfven vid öfversättningar från de gamle *), upptages här till och med med en viss förkärlek, och det är, hvad de nye eller clen blifvande vitterhetens unge män angår, förbi med alla parafraserade, rimmade öfversättningar från antiken. Den mer och mer bestämda teorien är, att all sann, för hvarje folk och tid egendomlig, poesi bör äfven i öfversättning bibehålla sin ursprungliga form. Det epokgörande föredömet härutinnan hade G. G. Adlerbeth

gifvit genom sin öfversättning af Virgilii Æneis 1803 **), och efter samma grundsats fullföljde han sitt värf, i det han gaf oss Yirgilius, liksom Horatius, hel och slutligen en del af Ovidius på svenskt språk i originalets versmått. Också visade han sig vara en af de qvarvarande gustavianske män, som voro mest öppna för en ny tids behof och fordringar i estetiskt hänseende. Han aktades ock högt af denna tids före-

*) När man jämför Kellgrens rimmade öfversättningar af Propertius med hans öfversättning i originalets versmått af Guido Posthumus' öfverskrift öfver Propertii »portx*ät ellor byst», må man i afs. på de förra beklaga en tidssmak, som kunde göra äfven ett så poetiskt snille som Kellgrens till slaf.

**) Föregångaren (1801) G. Kegnér må med A. dela äran i teorien, men ej i dess praktiska tillämpning, ty i öfversättningskonst var A. honom vida öfverlägsen.XXIX

bådare och blifvande banérförare, hvarom äfven efterföljande bref på ett och annat ställe vittna.

Detta i afseende på formen i föregående versifierade tal. Hvad innehållet angår, skall den klarsynte nog skönja, att ur den 19-årige ynglingen tränger sig fram ett gryende medvetande af en mera sann och äkta poesi än den, hvarmed man vid denna tid hufvudsakligen försågs från det håll, hvarifrån man ännu syntes beherska smaken och clen allmänna bildningen i vårt land. Den unge talaren manar slutligen sina vänner att med »jättelik kraft» omskapa våra »ljungtäckta fält» till sånggudinnornas »trädgård». Man skall ej misskänna betydelsen af dessa ord i sammanhang med det föregående.

Emellertid lemnar Hammarsköld Upsala för att vid Tuna genomgå den pröfvotid, som synes vara honom förelagd. Livijn utbyter ock Stockholm mot ett gods i Södermanland, der ensligheten jagar upp alla orons och missnöjets andar i hans bröst. Härunder växla vännerna bref, utbyta tankar, erfarenheter och diktförsök. Hösten nalkas, då Y. Y:s sammankomster skola börja. Hammarsköld, ehuru frånvarande, glömmer dem ej. Han manar sin vän att arbeta derför och skaffa sig underrättelser om hvad der förehafves. I Oktober kommer Chr. Stenhammar, efter halfannat års frånvaro, åter till Upsala och medför sina lärjungar från Thomestorp. Om Y. Y. berättar han d. 16/io? a^t ingen sammankomst blef af d. 7/io, »emedan Yiden (præses), stött öfver Xenierna, icke ville utlysa något sådant, utan dra sig ur spelet, som bäst kunde ske, om allt glömdes». Han förmåddes dock att ändra sitt beslut, och d. 13/10 sammankallades sällskapet, men endast, som det synes, för att välja embetsmän för en ny sammankomst den 21/10, som blef den första ordentliga för höstterminen. Chr. Stenhammar är præses, Rääf sekreterare. Den förre håller dervid, enligt Lagus' bref i slutet af Okt., »ett ganska vackert tal», ehuru ej inträdestal. Man reviderar både handlingar och kassa. Hvad som brister i de förra skall infordras; den senare innehåller — 6 styfver. Liksom häraf föranledd, utsätter man till täflingsämne i pöesi: en elegi. »Derpå» — slutar S. sitt bref — »åtskildes sällskapet medXXX

bön och sång, lofvande och tackande Gud, att det i endrägt kunnat använda den stora och till utsväfningar förledande kassan.» I ett senare bref, måhända svar på en uppmaning af Hammarsköld att uppehålla Y. Y., yttrar han: »Det är bara dumt och smörja alltihop, mon efter det kanske gör något gagn, må det baclda (gå) och jag skall söka att hålla det tillsammans.))

I medlet af November se vi Hammarsköld åter i Upsala. Tanken på Greifswald är öfvergifven. Böttiger säger, att han kom »på ett kort besök». Det räckte oafbrutet till jultiden 1805, således mer än ett år, vid hvars slut han tog filosofie kandidatexamen.

Yid sin återkomst finner han synbarligen intresset och verksamheten i Y. Y. förslappade och sällskapet på väg till sin upplösning. Ett försök till upprättelse måste alltså göras och han gör det.

Den 2/i2 hade sällskapet veterligen sin 2:a ordentliga sammankomst för terminen. Det är ock den sista för hvilken fullständigt protokoll är bevaradt. Tengborg var 3:e gången præses, Hallström sekreterare. Hammarsköld vann för en öfversättning ur Horners Ilias, 2:a Rhapsodien, sällskapets »högsta belöning». Men märkligare är det tal, hvarmed han, »såsom nyligen och oförmodadt anländ till staden», heter det i protokollets l:a §, »helsade samtlige ledamöterne». Det karakteriserar talaren och sällskapet sjelf, till hvars historia det lemnar ett ej o vigtigt bidrag. Också synes det bekräfta, hvad vi förut antydt, aft Hammarsköld var Y. Y:s egentliga lifvande ande.

»Förlåt mig, M. Hrr — säger han —, att jag efter en lång skilsmessa från edra öfningar, gjord i den tanken att aldrig mera i dem få personligen deltaga, störer ordningen i edra sammankomster, för att tolka den aktning jag för eder hyser, och förklara den tacksamhet, hvilken den stapplande ynglingen är eder skyldig för den godhet, med hvilken I så ofta ledt hans steg. Hvarje fördomsfri, som känner edra företag och ämnet för edra bemödanden, skall nödvändigt med en glad blick se på detta sträfvande till egen odling, denna inbördes hjelp till en högre bildnings ernående.XXXI

I ett land, sådant som vårt- fädernesland, utan någon allmän domstol *) i vittra mål, utan någon kritisk tidskrift^ som anvisar den nye försökaren hans plats och fäller öfver hans skrift ett oveldigt utslag, är nybörjaren aldeles beröfvad något smickeiiöst och rättvist omdöme öfver sin talang, om ' han ej eger clen lyckan att vara medlem af ett samfund lika med edert. En sådan inrättning, skadlig (?) i hvarje annat land, der den allmänna granskningen alltid är verksam, är i Sverige aldeles nödvändig till snillets väckelse. Men för att ett sådant samfund skall kunna uppfylla sitt ändamål, är det nödvändigt, att det bör vara sammansatt af flere ledamöterr alla intagna af verkligt brinnande nit för clen gemensamma saken, att de alla, så mycket tiden tillåter, arbeta på förökandet af täflingsskrifternas antal, ty hvad uppmuntran, hvad lif skall det gifva åt bemödandet, om man bland IG, 18 ledamöter vanligtvis blott ser en eller två sträfvande efter sällskapets bifall? Icke ma man förlora modet för det ens första stycke ej belönas eller sticknas **) öfver ett strängtr men rättvist omdöme öfver några mindre lyckliga ställen. Den detta gör, hade aldrig talangens uppöfning eller konstens vinst för afsigt; han söker blott att lysa och han förnedrar sin lyckligare fallenhet genom dess nyttjande såsom medel till ernående af ett oädelt och ensidigt ändamål. Icke heller saknas gerna den, som allvarligt önskar att bildas och meddela bildning, vid de allmänna sammankomster, der skrifter bedömas. Han vet vigten af ett flerfaldigt omdöme öfver ett stycke, han nekar också aldrig att afgifva sitt; äfvensom han aldrig nekar att mottaga de embeten, som honom af sällskapets förtroende erbjudas. Brist på tid kan blott ganska sällan blifva en giltig ursäkt, tv få, högst få äro de tillfällen r då en flitig yngling ej har någon tid att använda på ett nyttigt göromål, och en, som ej är öfvertygad om nyttan af vitterhetens förkofran, af naturgåfvornäs odling eller af oförmågans afvisande, han måtte väl aldrig inträda som ledamot i ett vittert samfund.

*) Talaren tyckes här för tillfället glömt ellor velat glömma Sv. Akademiens tillvaro och bestämmelse.

**) Bli stucken.XXXII

Likaså böra de omdömen, som offentligen fällas öfver ett poem eller vältalighetsstycke, icke bestå blott i tomma komplimenter eller ett intet betydande utrop: »Det misshagar mig!» — Nej, den, som menar uppriktigt med den sak, åt hvilken han egnat sig, anför giltiga skäl till sitt gillande eller ogillande. Och härtill behöfves visserligen ingen egentlig kännedom af en lärd konstteori, ty onekligen kan den, hvars känsla behagas eller misshagas af ett objekt, så snart han vill göra sig möda att tänka deröfver, äfven göra reda för orsaken, hvarföre han finner det vackert eller misslyckadt. Planens ordning och naturlighet, uttryckens gramatikaliska och logiska riktighet och liknelsernas lämplighet m. m. äro fordringar, som hvar och en med sundt omdöme och medelmåttig läsning, utan allt konststudium, söker uppfylda i hvarje arbete.

Dessa äro de reglor*), som onekligen böra iakttagas af ett vittert samfund, om det verkligen skall kunna gagna, och måtte man aldrig kunna säga, att dessa föreskrifter blifvit öfverträdda af Yitterhotens 'Vannor! O, måtte ej den sorgliga aning vara sann, som uppstiger i mitt hjerta, dä jag vid denna sammankomst saknar så många ledamöter och ser den lamhet, med hvilken vissa ärenden drifvas! Förlåt mig, M. B., min uppriktighet, förlåt det nit, som omotståndligt tvingar mig att utan förbehåll säga mina tankar. Det är knapt mer än ett år sedan detta sällskap inrättades — och skulle väl någon med liknöjdt sinne kunna se clet så snart förfalla? Skall icke hvar och en eldas af begär att afvända en nyttig inrättnings undergång derigenom, att man utan skrymteri, utan att af hållas af en falsk beskedlighet, upptäcker de omständigheter, som tyckas förbereda den?

Öfvertygade om, att blott öfning icke danar skalden eller vältalaren, utan att kännedom af goda mönster äfven dertill är nödvändig, öfverenskommen I, M. H., att för en billig afgift en godkänd författares arbete borde för sällskapets räkning hvarje termin inköpas, och med en lofvande ifver sattes detta beslut förleden vår i

verkställighet. Men snart

*) Så skrefs allmänt af Sällskapets ledamöter, ehuru vi annanstädes ändrat -or till -er.XXXIII

•är denna termin tilländalupen och ingen bok är inköpt och ingen anstalt gjord dertill. Hvad är orsaken? — Flere ledamöter hafva afgått och ännu är ingen nv ledamot invoterad. Redan längesedan förordnades, ja, man finner det föreskrifvet i samfundets första lagar, att handlingarna för hvarje sammankomst böra nästa gång sammanfästas, och likväl ser man sällskapets arkiv i oordning, skrifter, anmärkningar och protokoller uteblifva re'n från en längre tid tillbaka, och intet verksamt steg är gjordt till deras infordrande. Hvad betyder •det, att flere ledamöter ej ännu hållit sitt inträdestal, att så få skrifter inkomma till samfundets granskning, att fordom belönta täflare ej mera synas, ja, att älskade, högaktade och förtjenta ledamöter hellre vilja lemna sällskapet än blifva •dess ordförande? Är väl denna inrättnings slut så nära och skall det hopp, som jag hyst om detta samfund, lika hastigt förgå, som de öfrige förslager och väntningar min galna fantasi •skapat? —

O, att dessa få anmärkningar kunde åstadkomma en talrikare samling af ledamöter vid sammankomsterna, en större mängd af täflingsskrifter, ett snarare anskaffande af en induktor och tillsättandet af en beständig och driftig handhafvare af sällskapets arkiv, clå skulle jag tro mig värdigast hafva hemburit min tacksägelse för sällskapets så ofta mig bevista •öfverseende godhet.» —

Här finner man både form och innehåll och dertill en lefvande, ungdomligt entusiastisk ande, som brinner för ett •ädelt mål.

Närmaste följden af detta tal blef, att Hammarskölds förslag att utse en »Intendent öfver Sällskapets arkiv» antogs, och sjelf, som förut nämts, utsågs han »enhälligt» till denna befattning. För följande sammankomst valdes ban ock till præses och Lidman till sekreterare. Denna sammankomst, som inträffade d. 16/12, blef den sista kända, då dag och år äro antecknade, mon af protokollet finnas endast »anmärkningar» och prisskrifter. Af de förra har man skäl förmoda, att endast en täflande uppträdt, men med tre skrifter, en på vers, Åsnans lycka (efter Pfeffel), och två på prosa, Ett par ord om kritiker (med motto af Horatius: »Decipiniur specie

Dagen fore drabbningen. .">*XXXIV

dæcti») och Bref till månen. De två förstnämda vunno pris,, alla voro af Cl. Livijn.

Ifrån denna tid blifva underrättelserna om Y. Y. mer och mer sparsamma, så väl i Hammarsköldska brefvexlingen,, som i sällskapets egna handlingar.

Den 27/12 skrifver Livijn: »Det är besynnerligt, att du ej omtalar de ämnen, som blifvit utgifna i Y. Y. Det ser nästan ut, som lutade sällskapet till sitt fall; åtminstone måste der ej varit mycket lif denna termin. Underrätta mig derom, när du skrifver. Jag har lust att försöka något, innan jag kommer till Upsala. Sedan torde jag ej få tid.» .

Den 8 j 1805 svarar Hammarsköld: »Sällsk. Y. Y., ehuru det just ej st-år säkert, är likväl, som jag hoppas, långt från sitt fall. Yid sammankomsten näst före den sista blefvo tvänne af dina arbeten belönta. Om Lördag invänta vi »Sång^ till Inbillningskraften», sedan »Gråmunken.» Båda styckena äro af Livijn, det senare en öfversättning från engelskan. Emellertid se vi af H:s bref, att ännu en sammankomst hållits efter den 16/12 föregående år, men om den finnes föröfrigt ingenstädes ett ord.

Ännu d. 18/j 1805 skrifver Livijn om insändning af några öfversättningar till Y. Y. Strax derefter är han, som förut närnts, i Upsala för att der vistas tills i Juni. All brefvexling är härmed för lång tid afbruten. Den börjar först åter i slutet af sistnämda månad, sedan vännerna ånyo blifvit skilda. Men om Y. Y. höres föga. Livijns sista ord derom i medlet af Okt. *) bådar ingenting godt. »Fortfar Y. Y. ännu?» frågar han. »Har det störtat, så rädda mina försök derur». Men d. 2,/10 underrättar Hammarsköld, att Y. Y„ skall »om Söndag fjorton dagar» (således i November) »ha sin första sammankomst för terminen». Huru härmed kan förenas hans sista för framtiden märkliga underrättelse, kunna vi ej förklara. Han skrifver nämligen redan d. 26/io: »Sällskapet Y. Y. har blifvit ökadt med en vid namn Ätterbom, kusin till den ädle pilten, som måste varit din kamrat eller något äldre än du i

Linköping. Han är en gosse med för-

*) Brefvet är i handskriften oriktigt daleradt 1806. Vi ha med ledning af innehållet sökt bestämma den rätta tidpunkten.XXXV

bannadt godt hufvud och mag. Ekmarck sätter ganska mycket värde på honom». Sålunda slutar brefvexlingen direkta underrättelser om V". Y. med att nämna om inväljandet af den ledamot, som, sedan detta Förbund sammanstörtat, skulle mer än halfannat år derefter upprätta ett nytt med mera energiska sträfvanden för ett klarare, bestämdare mål.

Mera vältaliga, än nämda brefvexling, för tillvaron 1805 af Y. Y. äro nu sällskapets egna fragmentariska handlingar. Böttiger säger väl i en not (sid. 251 Sv. Ak. Handl. d. 49), att »I sällskapets handlingar finnes intet protokoll förvaradt efter den 16 Dec. 1804, men flere senare täflingsskrifter». Denna uppgift är likväl ej riktig. Der finnas nämligen ännu 5 à 6 ofullständiga protokoll, i likhet med det af d. ,6/i2 1804, med »anmärkningar» och prisskrifter jämte för det mesta namngifne författare. Af handstilen i anmärkningarna ser man, att Hammarsköld nu flere gånger varit præses. Också har han lemnat de flesta bidragen till täflingsskrifterna på vers, tv på prosa finnes ej mer något försök. Närmast Hammarsköld i nit kommer vännen Livijn, så Chr. Stenhammar, slutligen Hallström. med 2 st., samt Haiiingsson och Cassel med ett hvardera. Någon tidpunkt finnes ej antecknad utom för ett poem »Till helsan», original af Hammarsköld, och »De fyra verldsåldrarne» (öfvers, eft. Ovidius) af Chr. Stenhammar. På båda stå tecknadt 1805. Att äfven de öfriga fragmentariska protokollen tillhöra samma år *) bevisas af hvarjehanda uppgifter i brefvexlingen.

Men i Y. Y:s »handlingar» finner man ett synbarligen på oriktigt ställe inhäftadt blad, som för ett temligen tydligt språk. Öfverskriften är »Felande belönte skrifter.». Titeln är likväl för inskränkt. Det har af brist på studium af Hammarsköldska brefvexlingen del. I insatts framför Hammarskölds förut nämda tal d. 2/i2 1804, men då man der finner äfven Atterboms namn, synes de-t oss med rätta bort hafva sin plats efter handlingarnas slut. För oss har det betydelsen af

*) Mecl hvilken sorglöshet man gått till väga vid inbindningen äfven af V. V:s handlingar, visar sig deri, att bland de senaste fragmentariska protokollen finnas införda prisskrifter, som höra till föregående år och i dess protokoller nämnas.XXXVI

ett bokslut eller en bouppteckning efter en afliden. Intendenten för arkivet finner nämligen all sin möda, sitt nit numera förspild, upplösningen förestår, och han skyndar att upprätta en förteckning öfver tillhörighet-er, som af en eller annan orsak ej ännu tillkommit, men bort tillkomma boet, eller derifrån lånats eller olofligen skilts. Det uteblifna eller på flere händer skingrade godset skulle sammanfördt ökat nu varande handlingar med minst en tredjedel.

På nämda blad står ingen så illa till boks som Planander. Han synes flitigt samlat både' eget och andras, ty framför det ojämförligt mesta har tecknats: Planander, hos Planander, Planander »tagit», Planander »har fyra dagars handlingar». Äfven Brannius och Kjellander tillegnade sig ett och annat minne af vännerna. Hvad särskildt inträdestalen angår, finner man, att Planander och Yidén återtagit, men Kjellander, Luth, Brannius, Chr. Stenhammar, Stenius och Atterbom aldrig aflemnat sina. Hvad var orsaken? Fruktade man efterverldens dom öfver ungdomsförsök eller greps man plötsligen af en »panique», då säkra tecken yppade sig, att sällskapet snart skulle störta tillsammans, och tänkte: »sauve qui peut?» Yisst är, att det är Hammarskölds nit och lefvande intresse man har att tacka för hvad som finnes qvar af Y. Y:s handlingar, äfvenså af de bref, som lemna upplysningar om detta sällskap, hvilket ej varit utan betydelse för vår literatur. Utan dessa ursprungskällor hvar skulle man fått veta något 0111 Y. V.?

Slutligen må frågas: när upphörde egentligen nämda vittra sällskap att vara till? Böttiger uppgifver: »in på året 1806», en uppgift, som sammanhänger med hans ogrundade gissning, att Atterbom blifvit ledamot först detta år. Han har i afseende pä sällskapet följt Sonden *), som i »Sv. Yitter-heten», uppl. 2, s. 534 nämner: »Sällskapet upphörde 1806, då de flesta ledamöterna hade lemnat Upsala», synbarligen en i saken föga betydande uppgift.

Flere ledamöter blefvo visserligen i' Juni nämda år promoverade magistrar, andra togo civila embetsexamina, mon detta är ej tillräckligt bevis

*) S. blef student först 1809, måste alltså i afs. på V. V. följa andras uppgifter.för sällskapets fortvaro »in på 1806.» Hvarföre har då ej ett ord om sällskapet detta år fallit i brefvexlingen mellan de för saken mest intresserade, Hammarsköld och Livijn? Af det föregående har man kunnat se, att frön till upplösning redan spörjas innan slutet af 1804. Hammarskölds försök att aflägsna dem synes ej heller haft stor framgång. Sjelf var ock han, liksom flere ledamöter, hufvudsakligen upptagen af tentamensstudier för fil. kand. examen m. m. Troligt är alltså, att sällskapet under 1805 gått en långsam död till mötes och slutligen nästan oförmärkt upplösts fore eller med årets slut. Också lemnade Hammarsköld efter examen Upsala vid jultiden för att nu med lättare sinne än förr besöka hembygden. Han återkom ej förr än i April. Intet tecken finnes, att V. V. ännu då eller efter slutet af 1805 fanns till.

*

2

Till föregående historik vilja vi här foga uppgifter, som väsentligen karakterisera V. V:s literära ståndpunkt, dess anda och riktning. Men innan vi öfvergå till *täflingsämnena, prisskrifterna och kritiken,* synes oss vara skäl att kasta en blick äfven på

Inträdestalen,

hvaraf några icke äro utan sin märklighet.

Af dessa tal höllos 12 innan höstterminen 1803 afslutades. Alla finnas visserligen ej i behåll, men man kan af præses7 svar någorlunda sluta till ämnet och syftet äfven af de förlorade. Af de inträdestal, som sedermera höllos och hvilka ej synas varit många, är blott ett qvar.

C. Stenhammar, som var sällskapets förste præses, liksom Livijn dess förste sekreterare, höll ett lof tal öfver sällskapets egen tillvaro.XXXVIII

CL Livijn talade om »Lifvets sällheter». Han kallar det sjelf en »paradox». Han opponerar sig här mot religionens antydning, att »lifvet är en jämmerdal». En stunds nöje och njutning, menar han, tillintetgör denna tanke. Yi äro skapade för att glädja oss åt naturen, som ersattes, ehuru svagt, af konsten, som är »vår styfmor». Yi skola njuta af kärleken, vänskapen , ett rent samvete, som ej kan förnekas, och af medvetandet om uppfylda pligter. Alltså: »sällheten finnes här och ej på ett annat ställe». »Uppfyll dina skyldigheter (och) du skall ega ett rent samvete, du skall vara värd att tryckas till en väns bröst, att linda dina armar om en älskande flicka.»

W. Lagus uppställer till besvarande den frågan: »Hvem är den författare, i hvars skrifter finnas de flesta och mest förvånande prof af ett högt snille, af en lågande inbillningskraft, af en liflig känsla för allt sant och ädelt?» — Svaret blir: Schiller.

En knapp tid, som han sjelf säger, har dock ej medgifvit annat än ett flyktigt utkast, hvarur några drag må meddelas.

»Schiller», säger han, »är den man, som helt och hållet tillvunnit sig min beundran. Hos honom liar jag träffat de starkaste drag af snille, af sanning och ädelhet i tanken, af manlig höghet i expression, af lycklig målning af naturen, i synnerhet af den stora, enkla, högtidliga naturen» *) — Härefter vidrör tal. Schillers sorgespel m. m. — Men Schillers »snille var för vidsträckt för att kunna inneslutas inom blotta vitterhetens gränser. Han var och är tillika stor häfdatecknare och filosof». I sistnämda fall säges han följa »ett eget system». Slutligen: »Äfven som människa betraktad förtjenar Schiller beundran och högaktning. Hans förakt för allt sinligt och lågt, hans manliga

stolthet, hans lågande entusiasm för dygden, — allt bevisar, att han i sitt lefverne söker realisera de höga och originella idealer, som förekomma i hans skrifter.»

X. Hammarsköld framkastar i hast några »Anmärkningar angående C. M. Bellmans poetiska förtjenster». Tid och utrymme, men ännu mera bristande förmåga, antyder han, för-

*) Man påminnes här om Thorild, hvars inflytande på denna tids unge män helt visst var större än en nutida häfdatecknare synes benägen att antaga.XXXIX

bjuda här en karakteristik af Bellmans skrifter. »Ett sådant företag vore af vigt för vår vitterhet, men det vore också ett företag för en man af lika sant snille som vidsträckta estetiska kunskaper». Medveten om sina brister härutinnan, har talaren endast velat väcka någon af sina åhörare »till en närmare fördomsfri granskning af denna författare». I afseende på föremålen för Bellmans sånger (de lägsta klassernas nöjen m. m.) jämföres han med Hogarth, och talaren vågar betvifla sanningen af Leopolds påstående »att teckningen af den lägre, nästan råa, naturen ej tillhör skalden, utan målaren.» Han tillägger: »månne icke den skald handlar rättast, som väljer det skaldeslag, i hvilken han ser, att han bäst skall lyckas, väljer de situationer, han bäst kan framställa, och cle sinnesrörelser, han bäst kan skildra?»

Mot en möjlig förebråelse, att Bellman allt för naturligt målat krogscenerna m. 111., så att man »tycker sig höra en rusig pöbels burleska infall», ställer talaren frågan: huru skulle han på annat sätt målat dem? »Skulle han hafva förestält en JDjurgårdsbal som en fackeldans, eller slagsmålet vid Danto Bomen som striden vid Yalkiala? Nej, naturteckningarnas sanning är väl en af de vigtigaste regler i smak-läran». Och dessutom hvilken mångfaldighet, hvilken variation i bilder m. m., hvilken lätthet, hvilken outöslig qvickhet, som kommer sjelfva trumpenheten att skratta! Han tecknade ej heller alltid, som Leopold säger, »kroglag af halfdruckna dobblare», utan äfven »någon gång den ädlare naturen, alltid, medgifvom det, på ett eget sätt, men likväl behagligt. Sådana taflor äro bland andra hans Aftonqväde, Haga, ofeh hans idylliska Skaldebref till Schröderheim, hvilket om vi ej egde andra arbeten af honom, ensamt skulle föra lians namn till efterverlden.» —

»Sådana sånger, som dessa, synas för hvar och en ganska lätta att författa. Man tror, att dertill behöfs blott att sam-manleta en hop krogord och hopsätta dem utan omsorg ocli granskning. Men må man försöka och man skall finna, huru olika dessa osmakliga missfoster äro med Bellmans snillefulla, originella poemer.

M. H. Sådant är mitt sätt att bedöma denne författare.XL

Edra bättre, mera odlade urskilningsgåfvor skola lätt upptäcka, om jag felat.» —

Böttiger, som annars synbarligen ej är någon vän af Hammarsköld, medger, att han här i en rätt uppfattning af Bellman har »prioritet framför Fosforisterne». Då H. höll detta tal, var ban en 18-årig yngling.

K. K. Hallströms tal är det ena af de tvänne, hvilka,, så väl i afseende på innehåll som form, synas oss förtjena att meddelas i sin helhet. Det andra är C. Tengborgs. Båda desse unge män eller ynglingar — Hallström var nu 17, Tengborg vid årets slut 22 l/2 år — höra otvifvelaktigt till de mest harmoniskt anlagda och bildade af medlemmarne i Y. Y. Om deras begåfning vittna äfven ej litet deras tal. Bevis for deras ordnings- och skönhetssinne finner man likaledes i deras klara, afrundade och tydligen omsorgsfulla handstil. I sistnämda fall är det endast Luth, som med dem kan jämföras. All onödig brådska, allt hafs, allt slarf synes från dessa medlemmar bannlyst. I afseende på Hallström so vi,, huru redan i sin ungdom den man visar sig, om hvilken Crusenstolpe 1834 (Skildi*. ur det inre af dagens hist.) ansåg sig befogad att yttra: »Söker man klarhet i omdömet, oveld i viljan, sjelfständighet i karakteren, — hos Hallström finnas, dessa egenskaper förenade.»

De blad, hvarpå Hallströms inträdestal är nedskrifvet,. äro i hörnen sönclerrifna, hvarvid ett och annat ord följt med,, Yi hafva, så långt vi kunnat, sökt fylla bristen och utmärkt vårt biträde med ( ). Der rätta ordet ej kunnat med någon säkerhet finnas, ha vi lemnat platsen tom.

Hallström yttrar:

»M. H. Då eder godhet, edra eftergifnà fordringar lemnat mig ett rum uti edert samfund, kan jag icke i dag

uppträda såsom talare utan att känna de lifligaste rörelser både af beundran och tacksamhet. Ett sällskap, stiftadt af ynglingar, helgadt åt vitterheten och sånggudinnorna, skulle tillbjucla sjelfve filosofen och den stränge granskaren ämne till beundran. Det är icke blott ungdomens vanliga eld och rika uppfinningsgåfva, — nej, äfven ett mera uppodladt förstånd, en mera utbildad själ röja sig i detta företag.XLI

I, M. H., hafven genom stiftandet af detta sällskap tillegnat eder dessa egenskapar; I hafven velat öka dem med den af öfverseendet och kallat äfven mig till ledamot af ert samfund, — en värdighet, hvartill endast skickligheten borde hafva gjort mig förtjent.

M. H. Det är endast under skygd af detta öfverseende, som jag vågat antaga ett rum bland Vitterhetens Vänner, och det är äfven under hopp häraf, som jag nu vågar utbedja mig eder uppmärksamhet vid några korta anmärkningar

Om Grekernas vitterhet.

Detta ämne skulle utan allt tvifvel lemna mig ett vidsträckt falt, men i saknad af styrkan och förmågan måste jag äfven inskränka mig inom den gräns tiden utstakar, och jag skulle skatta mig ganska lycklig, 0111 mina små anmärkningar blott kunde gifva eder anledning till en djupare undersökning.

Yitterheten har i alla århundraden varit föremål för snillet och (sma)ken *), och tideböckerna vittna, att redan uti Greklands äldsta tider poesien och vältaligheten hade sina idkare, som ännu anses såsom mönster för den sanna smaken och skönheten. Poesien sträcker likväl sin ålder längre tillbaka än den egentligen så kallade vältaligheten, och Grekland, denna fosterbygd för vetenskaper och vitterhet, räknade förr skalder än oratorer. Af naturen mera böjdt för det lätta och harmoniska än (för) det allvarsamma och filosofiska, kunde mänskliga snillet icke annat än först fästa sin uppmärksamhet på skaldekonsten, innan det gick att stifta lagar för vältaligheten. Poesien lånade sig väl uti sina, om jag så får säga, första barndomsdagar åt historiska berättelser, — och det var genom skaldens sång, som fornåldern snarast trodde sig kunna i minnets tempel förvara vigtiga händelser och skänka hjelten kommande seklers beundran. Så sjöng Homer med hela snillets styrka, och ännu nämner en beundrande efterverld honom för Greklands störste episke skald. Hans Iliad, hans Odyssé vittna båda om den mest egna blandning af den rikaste uppfinning och den eldigaste imagination.

*) ivan möjligen ock vara tanken.XLII

Men poetens luta klagar icke blott öfver hjeltens fall, understundom skämtade äfven hans lyra, och Anakreon och Pindarus bragte kort derefter den lyriska poesien nästan till samma höjd, som Homerus den episka. Anakreon har i det skämtsamma skrifvit med clen fullkomlig(het, att) i nyare tider efter honom uppkommit ett eget slag af (sång, till) uppfinnarens ära kalladt det Anakreontinska, och Pindarus har bland de 9 skalder, Grekland räknar uti lyriska poesien, erhållit namn af den förnämste. Han har i synnerhet utmärkt sig i det högre slaget af krigshymner, der han besjungit segrarne i Olympiska spelen och öfverallt röjt en styrka i bilderne, en fullhet i uttrycken, som är utan like.

Så uppkommo först de episka och lyriska delarne af poesien, och af dessa gemensamt härledde sig sedermera den dramatiska, hvari Sofokles i synnerhet ådagalagt den utmärktaste förtjenst och genom sina sanna målningar af människo-hjertat och passionerna upprest sig en stod i minnets och odödlighetens tempel.

Vältaligheten åter gick med långsammare steg till höjden af sin fullkomlighot. Då poesien i sjelfva verket varit ett äldre yrke än prosan, kunde denna senare icke blifva så snart utbildad, och utaf alla slag af prosan var clet den egentligen så kallade vältaligheten, som sist blef ett föremål för människans bemödanden. Man kände likväl länge dess beskaffenhet och egentliga ändamål, utan att ega några bestämda lagar för den samma, och man begagnade sig endast utaf den vid krigiska och politiska rådsförsamlingar. Men snart bragte oratorernes inbördes täflan den till höjden af sin fullkomlighet. Det var [sokrates, som, då en svag ( ) röst och en naturlig blygsamhet nekade honom att offentligen uppträda, gaf en förträfflig undervisning i talekonsten, väckte först (sin)a disciplars uppmärksamhet på meningarnas sammansättning och som genom sina vackra perioder gjort epok i grekiska vältaligheten. Det var Demosthenes, som, ehuru hans naturliga fallenhet tycktes lofva honom föga framgång,

likväl genom en sträng öfning närmast hann fullkomligheten och ansågs för den förnämste bland Greklands oratorer. Han har lemnat efterverlden flera tal, som alla röja en styrka,XLIII

höghet och eld och segrande öfvertygelse, som ännu mera upphöjas af hans eftertryckliga skrifsätt.

M. H. Ingen nation har i äldre tider gjort sig namn-kunnigare i literaturen än grekerne. De härledde den icke blott från sina rätta grunder, de bragte den äfven i vetenskaplig form och höjde den nära fullkomligheten. Både grekiske skalden .och oratorn hafva gjort sig berättigade till den aktning, snillet och talangerne alltid förtjena, och grekiska literaturen skall alltid ega sitt värde, alltid blifva dyrbar för Vif t er h et ens Vän ner.

Dessa drag, M. H., har jag trott vara mest enliga med sanningen. De äro svaghetens och oförmågans försök. En djupare kännedom, en mognare urskilningsgåfva lemna eder^ M. H., tillfälle att nogare döma i detta ämne, eder vänskap mig mera hopp, mera rättighet att vänta ett öfverseende öga.» —

Det kan knappast väcka förundran, 0111 någon skulle betvifla, att föregående tal af en 17-årig yngling var bygdt på ett eget, någorlunda omfattande och noggrant studium af forngrekernas språk och literatur. Att likväl Hallström bland vännerna var känd för att sysselsätta sig med de sistnämda, bevisas af præses', Hammarskölds, svar, hvari det bland annat heter: — »Och, M. H., ingenting bevisar bättre nyttan af de gamles uppmärksamma läsning äri edert tal.»

"Vid samma tillfälle som föregående talare tog L. Rääf på öfligt sätt sitt inträde. Hans tal är bland cle flera, som ej i handlingarna ingått, vare sig att det återtagits eller ej öfverlemnats; men skall man tro, hvad præses i sitt svar, med i detta sällskap vanlig courtoisie och i en ton, som stode han midt i en svensk akademi, låter förstå, så måtte det varit förträffligt. Ämnet synes varit om skadan af romanläsning eller kanske af dåliga romaners läsning. Detta framgår af ofvan nämda svar, hvaraf ett och annat må som karakteristiskt anföras. Samtiden var synnerligen fruktsam på röfvareromaner, spökhistorier och sentimentala, gråtmilda romaner, bygda på en falsk moral. Præses yttrar bland annat:

»Ni har till föremål för edert tal valt ett ämne, som ärXLIV

ett af de minst utredda, i literaturen. Det vore en förtjenst att i vanlig lärobokston med urskilning utstaka regler för denna gren af vitterheten; det är en ännu större att med eder styl varna för ett gift, som man vanligtvis med ett sådant begär insuper. Den förra gagnar blott konst.idkaren> den senare mänskligheten.

Träffande är den målning, som ni framstält af dessa missfoster, bröclscribenter, som ni kallat dem, billig eder harm mot författare (sådana som dem) till Lovisa Duval och dess likar, nyttige blott för att genom kontrasten upphöja värdet af en Rousseau, en Miehardson, Göthe och Tmfontaine m. fi., män värda menniskoslägtets odelade tacksamhet för inbillningskraftens lifligare väckelse, passionernas förädlande och förståndets upplysande. Ja, utan fruktan att beskyllas för öfverdrift, nekar jag offentligen den namn af människa, som efter läsningen af Werther eller .Den nya Heloisa icke erfarit ädlare känslor, icke fått en fastare kärlek för dygd och naturen.

Men, M. H., ni torde förlåta mig, då jag icke fullt gillar edert yttrade hat mot de slags romaner, som ni kallar de svärmiska. Klandra vi den man, som, då han icke finner sig väl på ett ställe, öfvergifver det för att sätta sig ned på ett behagligare? Må vi derföre icke heller vara till clen grad orättvisa, att (vi) fördöma cle olycklige, som, då de ej finna annat än lidande i den verkliga verlden, drömma sig in i den romaneska.

Hvad åter clet angår, att flere sådane romaners läsning förskämmer ynglingens karakter, så är det väl temligen afgjordt, att den, som förbyter tänkesätt vid läsningen af hvarje ny bok, hvarje målning af någon ny hjelte, ej må säga, att romanerna beröfvade honom denna själens fasthet, — han egde den aldrig.»

C. G. Wadström hade till ämne för sitt tal valt: f> Orsakerna, hvarföre greker och romare hunnit till en så stor höjd uti vältaligheten framför de senare åldrarnach I ett litet utkast, snarlikt en bättre gymnasistkria, kommer han till det resultat, att nämnda orsaker äro att söka: »i det värde, man i dessa stater satte på vältalighet, och i den granskning ett vältalighetsstycke undergick, innan det gjordes allmänt.»XLV

Man hade ej skäl att ställa för höga fordringar på den 15-årige talaren, som likväl var præses, då han och följande tvänne medlemmar höllo sina inträdestal.

U. Widéns tal finnes ej i behåll. Af præses' svar kunna vi sluta till ämnet, som torde rört sig omkring frågan: »huruvida och i hvad mon känslorna bidraga till vår lycksalighet ?» *) Härvid tyckes känslan för naturen såsom förädlingsmedel intagit ett framstående rum. Præses ser ock i hela naturen öller den fysiska skapelsen symbolen af vår förnuftsverk-samhet, af hvarje mänskligt tillstånd, och ej blott skalden och konstnären, utan äfven den abtrakte tänkaren tager ämnen till sina skapelser ur naturens stora förrådshus.. »Liflig verksamhet, säger Schiller, kalla vi eld; tiden är en ström, som rinner bort; evigheten är en cirkel; en hemlighet höljer sig i midnatten och sanning bor i solen. Ja, (fortfar samme skald och tänkare) jag börjar tro, att människans själs tillkommande öde ligger förut förkunnadt i naturens mörka orakel. Hvarje kommande vår, som drifver de späda plantorna ur jordens sköte, upplyser för mig dödens fruktade mörker och motsäger mina ängsliga bekymmer för en evig sömn. Svalan, som vi vintertiden finna stel och liflös, men i vårbrytningen återfår lif**), den döda masken, hvilken som fjäril föryngras och upphöjer sig i luften, räcker mig en träffande sinnebild af vår odödlighet.

Min herre! (slutar præses) Schiller***) läste i naturen — och känslorna äro de organer, hvarmed man läser i denna herrliga, förträffliga bok; ett nytt skäl, som kan tilläggas dem, ni så värdigt, så öfvertygande och så vackert i ert tal fram-

'*) Jfr Hammarskölds uppgift i bref till Livijn 21 11 1803. Hans uppgifter, der de kunna kontrolleras, äro dock ej alltid exakta.

**) Denna gamla saga, som ännu på talarens tid och långt derefter ansågs för sann, är nu, som man vot, föråldrad, ty svalan är en flyttfogel.

***) Den, som läser V. V:s handlingar och efterföljande brefvexling och föröfrigt ej är obekant med den tid, som i dem afspeglar sig, lär sig inso, att Jtousseau och Schiller äro de författare, som tyckas lifligast berört då varande unga slägte. Härvid torde man ock påminna sig Geijers uppgift, att nämda författare voro de, som utöfvat mesta inflytande på honom i hans ungdom.XLVI

ställdt: att känslorna, äfven bidraga till människans lycksalighet.»

P. Meurling föredrog »några flyktiga anmärkningar rörande Göternas vitterhet.» Dess hufvudsakliga bestämmelse var, enligt talaren, att prisa hjeltarnes bedrifter och elda i striden, hvarföre äfven skalderna voro högt aktade och betydande män, som vistades vid konungarnes hof. — I detta tal, hvars stil Hammarsköld anser »så manlig», skymtar redan den anda, som fullt utvecklad gaf lif och karakter åt Götiska Förbundet och dess literära verksamhet.

Föregående ledamöter i Y. Y. höllo sina inträdestal i Okt. och Nov. hvarefter följde i Dec. H. E. Harlingsson, M. Meurling och slutligen C. Tengborg.

//. K. Harlingsson talade om Friheten, hvilken han på följande sätt definierar: »med frihet menar jag den rättighet, hvarje människa eger, att göra, hvad hon vill, då dess vilja är öfverensstämmande med Dygden och det Rätta. Ja, friheten är en gnista af Guds natur, hon är lifskraften i vår själ, hon är vår höghet, ädelhet och (vårt) värde». — Han slutar med följande orcl: »När frågan är om frihet i vår tid, ma jag ej dölja, att clet är på ganska få ställen, som hon har gått den jämna och tillbörliga medelvägen. Hon har antingen öfvergått till sjelfsvåld eller är hon blott diktad, försvunnen utom till namnet. — Många nationer sägas vara frie, fast regenterne under sken af lagen småningom påtvinga den gäckade allmänheten envåldsoket. — Men, M. H., jag slutar och gör det med önskan, att vi aldrig må uppnå den tidpunkt, då friheten ej eger mer qvar än blotta tomheten af sitt namn. då fjettrar trycka de skuldror, som sägas vara prydda med rosenband.»

Härpå svarar præses (Hallström):

»M. H.! Stark är den målning ni lemnat oss öfver friheten, lifliga (äro) edra uttryck, rik (är) den inbillning der råder. — Alltid har friheten varit dyrbar för vitterheten och vetenskaperna, alltid väckt snillet och frambragt

tänkaren. Redan i Grekland visade den sin lyckliga verkan, och hvad annat än den egde Hellas söner att tacka for den höjd afXLVII

fullkomlighet, de upphunno i literaturen. — Det var uti dessa frihetens dagar, under denna sälla tid en Homér, en Demosthenes uppstod, och dessa båda vittna kanhända bäst om den kraftiga inflytelse den eger i snillets verld. — Icke nedtryckte af tyranniets lagar, äfven så stridande mot en sann upplysning, som vanhedrande för mänskliga förståndet, eldade friheten deras anda, satte deras förmögenheter i full verksamhet. Och häfdernas röst bestyrker, att konster och vetenskaper alltid under frihetens skygd uppnått den högsta fullkomlighet. Någon torde här invända, att Rom, kufvadt och beherskadt, såg sina största skalder och författare. Men denna anmärkning torde kanhända äfven förfalla vid hugkomsten af den slughet, hvarmed en Augustus visste att föra despotismens spira, visste att göra frihetens förlust nästan omärkbar för den kortsynte romaren, och man bör icke undra, att friheten räknade ett gynnande tidehvarf, då friheten ännu var öfrig i tanken och inbillningen.

31. H. Ni har med sanningens hela värme beskrifvit tyranniets skadliga följder, ni har visat frihetens fördelar, och jag anser för en ljuf pligt att derför förklara eder sällskapets tacksamhet.»

M. Memling hade vid samma tillfälle, som den före-nämcle, till föremål för sin behandling valt: »Om vältalighetens verkan i det allmänna lefvernets.

»Af alla nationer, hvars (hvilkas) skrifter efterverlden granskat och bedömt — börjar talaren —, hafva greker och romare i vältaligheten hunnit närmast fullkomligheten. De hafva också kanske mest erfarit dess verkningar, som för kommande sekler af mästarens händer blifvit tecknade». Härefter antyder talaren dessa verkningar och erinrar särskildt om en Demothenes, en Cicero. Men, af bry tar ban, man behöfver ej stanna vid forntiden för att lära känna vältalighetens vigt och värde; äfven vårt tidehvarf vittnar tillräckligt derom. Tal. hänvisar alltså på vältalighetens verkan på stridsfältet, vid många tillfällen i allmänna lefvernet, på det ljus den ger äfven åt vetenskapen, dess förädlande, upplyftande kraft, då den verkar i det godas tjenst, men ock dess fara och förnedring, då den användes för oädla, egen-XLYIII

nyttiga, ja, rent af dåliga syften. Slutorden lyda: »Så kan vältaligheten omskapa människosjälen; sådana äro dess verkningar, lika nyttiga för hjelten och statsmannen, som för talaren och häfdatecknaren. Det är genom henne de lefva hos efterverlden, och samtida som erfara deras nit att genom •denna ädla förmögenhet gagna fosterlandet, skola billigt skänka dem cle värdigaste tackoffer och resa deras stoft de tacksammaste minnesvårdar.»

Härpå svarade i sak præses (Hallström):

— — »Under alla århundradens lopp har vältaligheten visat sin inflytelse och oftast skapat cle vigtigaste statshvägningar. Redan fornåldern kände dess kraftiga verkan och den grekiske och romerske hjelten segrade äfven så ofta genom den som genom sina vapen. Men vältaligheten eger äfven ett utmärkt värde i hjertats förädling, känslornas förfining och smakens förbättring. Man kan icke utan orättvisa neka Oratorn den förtjensten, att, då han med en öfvertygande styrka skildrar någon dvgd, någon egenskap, han liksom tvingar åhöraren till högaktning för densamma, liksom höjer hans känslor till sina egna och äfven renar hans smak. — — Så kan vältaligheten äfven bilda ynglingens karakter, stadga hans tänkesätt och gifva honom den riktning, som sedermera en gång skall föra på dygdens eller lasternas stråt, skänka honom sällheten eller qvalet.»

Yid sista sammankomsten 1803, d. 18 Dec., höll C. Teng-horq sitt inträdestal. Han var då äfven præses för 2:a gången. Med detta förtroendeuppdrag synes han, liksom Hallström och Hammarsköld, företrädesvis hedrats af vännerna i T. Y. Dernäst kommo, enligt qvarvarande protokoll eller så vidt man kan sluta af fragmenter deraf, Lagus, Widén och Luth.

Tengborg var, näst Brannius, sällskapets äldste ledamot, föröfrigt jämnårig med Widén och Livijn, endast några månader äldre. I grundlig bildning, i omdöments säkerhet samt i takt och smak i uttrycket, liksom i allmänhet i mognad, synes han stått främst bland vännerna. Hans tal och granskningar bevisa clet. Eget är, att ban aldrig synes täflat om pris i sällskapet, och något alster af hans författarskap, sedan han lemnat V. Y. och Upsala, finnes ingenstädes uppgifvet.XLIX

Hvad man af honom hade haft rätt a-tt hoppas, märker man redan af följande, hans inträdestal.

»M. Hrr.

Den dubbla förbindelse, som åligger mig såsom sällskapets tolk och inträdande medlem, edra rättvisa, men upphöjda. fordringar, och känslan af min ofullkomlighet att uppfylla dem — sen der orsakerna till den fruktan, hvarmed jag intager detta rum. Då jag kallades till äran af edert sällskap, var det rättigheten att på närmare håll få vara eder beundrare, var det nyttan af edra anmärkningar och hoppet, att min svaghet skulle få förblifva dold, som drog mig att med så mycken förtjusning emottaga edert smickrande anbud. Man hade i sanning för sällskapets och min ära haft orsak •att önska, att det alltid varit mig tillåtet att bibehålla den •djupaste tystnad, och om jag icke tvekat att i dag bryta den, må det endast tillskrifvas den mildhet, hvarmed jag hoppas, att en ynglings första svaga försök på den auktorliga banan af eder skulle (skall) blifva bedömdt. Endast detta hopp och •den glada öfvertygelsen om eder vänskap kan skänka mod åt en talare, som saknar alla andra anspråk på eder ursäkt än det, som hämtas från lydnaden för edra lagar och sin (hans) önskan att uppfylla edert förhastade förtroende.

M. H. Jag har trott, att ett försök till besvarande af frågan: hvad vinst snillet dragit af menniskoslägtets revolutioner — skulle, oaktadt min ofullkomlighet, genom blotta ämnets vigt gifva mig någon slags rätt till eder uppmärksamhet, •och jag har vågat hoppas af edert ädelmod, att då I icke kunnen gifva mig edert bifall, I åtminstone icke skolen neka mig edert öfverseende.

Ryslig är bilden af de olyckor, som öfversvämmat jorden, förskräckande den tafla af förödelser och brott, som historien framvisar. Och nu, hvem skulle under dessa stora hvälfningar, dem vårt slägte undergått, dessa häftiga stormar, hvaraf det blifvit skakadt, våga klandra de tårar, som lidande och förtryck utpressat? Hvem skulle våga att tadla ett folks klagan under tyranniets ok, slafvens suck under despotismens bila? Hvem fördöma en fars förtviflan öfver sina slagna söners lik eller den idoge landtmannens jämmerskri, då kriget

Bagen före drabbningen. 4*L

förtrampar de rika sädesfälten och lågan förtärer dess koja? Det fordrades att vara barbar, för att icke deltaga i deras elände, för att icke röras till medlidande. Naturen förutsåg de plågor, som skulle falla på menniskans lott och gaf henne af moderlig ömhet tårar, för att lindra dess smärta, och böd henne klaga, för att gifva det klämda hjertat luft. Förnekom icke denna rätt, beröfvom icke menskligheten denna välgörande tröst under tyngden af lifvets smärta! Men då vi beklaga dessa enskildta förluster, må vi icke glömma, att de befordrat det helas väl, att de varit af Försynen beredda fostringsanstalter för vårt slägtes odling, att do varit liksom deglarne, utur hvilka menskliga naturens finaste malm utgått förädlad och renad ifrån barbariets slagg.

Man har gjort den anmärkningen, att store män födas icke blott, de danas äfven af tillfället, och som jag tror, har man all rätt till detta påstående. Snillet, för att verka, fordrar att väckas af någon häftig stöt, att sättas i rörelse genom någon stark driffjeder, fordrar utrymme och ett vidsträckt fält. Instängdt inom hvardagslifvets trånga krets, liknar det ett ljus i ett tilltäppt rum, det slocknar af brist på luft.

Likasom i den fysiska verlden det helas lugn består genom elementarisk strid, bibehålles äfven, i den intellektuella, själens kraft och energi genom passionernas stormar. Under ott beständigt lugnväder och oafbrutet solsken skulle jorden förbrännas, hvarje planta förvissna och djuren förtvina af sjukdom och törst; men en häftig skakning af motsatta krafter gjuta lif och helsa i den döende naturen. Orkanen rasar i hafvets djup och drifver den fradgando böljan mot skyn, men den hindrar vattnet från förruttnelse och förströr de osunda vindarne. En störtskur nedslår den mognande skörden, men den uppfriskar jorden och ger henne kraft att frambringa nya och rikare alster. Åskan uppbränner en koja och söndersplittrar några förtorkade trän, men den förjagar pestmolnen och frälsar en bel provins från död och elände. För att finna, huru mycken likhet här röjer sig emellan lagarne för naturens helsa och snillets odling, behöfva vi endast betrakta menslighetens första långa barndom. Förgäfves letar forskaren i detta chaos af tanklöshet och slummer efter konstens ochLI

snillets alster. Lik vandraren i Afrikas sandöknar, finner han intet föremål, hvarpå ögat kan hvila, intet ämne för hjertats och känslans deltagande. Skulle vi derföre misströsta om möjligheten af vårt slägtes odling eller bestrida

menniskan all kraft och förmåga att emottaga en högre fullkomlighet? Yar hon dä en så ofatt och klumpig massa, att hon aldrig kunde danas till någon regelbunden form? Nej! Hon saknade icke anlag till en högre odling; det var endast bristen på starka intryck och väckelser till verksamhet, som fjättrade dess snille i stoftet och hindrade det att taga sin flygt mot fullkomlighetens regioner. Snillet fans, men det var en fördold skatt, som man icke gjorde sig mödan att söka, emedan man icke kände hvarken dess värde eller nytta. Det liknade en gnista, hvars utbrott hämmas af askans tyngd, men som stormvinden uppjagar i full låga.

Till utvecklande af menniskans krafter är det nödvändigt, att de genom något häftigt yttre intryck sättas i rörelse. Utom denna sporre till verksamhet nedsjunker menniskan, af sin naturliga åtrå efter maklighet, i orklöshetens dvala och sträcker icke sina begär utom lifvets enklaste förnödenheter och de första oumgängliga behofvens fyllande. Se Amerikas och Afrikas vildar! Ännu äro de samma råa halfdjur, som de för sekler varit. Det är lugnet, som räcker dem detta söfvande gift, som förslappar deras själsförmögenheter och beröfvar snillet dess spännkraft. I nödens ögonblick, vid hotet af en förestående fara, samlar menniskan hela sin styrka, sin rådighet och sitt mod till motstånd. De ädlaste rörelser uppfylla dess bröst, hon glömmer sin svaghet, sina omsorger för sin egen trygghet och ilar glad faror och döden till möte, då en väns olyckor och lidande eller fäderneslandets förtryck fordra dess biträde. Så uppstod generalen, frihetshjelten, lagstiftaren och statsmannen. Denna mängd af lysande namn, hvaraf det närvarande Gallien skryter, är den väl en frukt af stilla tidsfördrif eller af deras flit, som förnött sitt lif i skolstoftet? Nej, det var Frankrikes sista stora hvälfning, som danade en Bonaparte och Moreau. Bom, inveckladt i beständiga krig och sönderslitet af inbördes misshälligheter, såg Bruter, Camiller, Scipioner, Catoner och Cæsarer födas iLVIII

sitt sköto. Tag bort dessa mäktiga driffjedrar till stora företag, och Grekland skulle icke hafva egt sina hjeltar, Latiens namn icke hafva hunnit till efterverldens öra, Hela jorden skulle ligga nedsänkt uti glömskans natt och vi sjelfve famla i ett tjockt mörker, der ingen stjerna strålade oss till möte.

Men äfven vitterheten har till största delen att tacka menniskoslägtets stormar för sin uppkomst. Och huru kunde det annorledes vara, då de höga drag af hjeltemod, tapperhet och förakt för döden, som utmärka krigaren under stridens hetta, äro i så hög grad tjenliga att verka på skaldens inbillningskraft och försätta hans själ i entusiasm! Det är förmodligen af denna orsak, som de äldsta, snillefoster i hvarje språk, så mycket jag vet, antingen äro stridssånger eller föreställa hjeltars bedrifter. Iliaden, Ossians sånger och våra urgamla barders qväden tjena här till bevis. Äfven de sköna konsterna förenade sig täflande att fira segervinnarens triumf. Bildhuggarens jern och målarens pensel gingo att till efterverlden bära hjeltens bild, under det poesien, understödd af musiken, besjöng lians ära. Byggningskonsten reste tempel åt denne half-gud, och lians lysande bedrifter återkallades på teatern.

Innan jag slutar, ma det tillåtas mig att anmärka, att jag ansett krig och de öfriga olyckor, som härjat jorden, såsom nödvändiga att väcka snillet, icke till dess vidare odling. Menniskan eger detta företräde framför djuren, att sedan hon en gång blifvit väckt till medvetande af sina krafter, kan hon utveckla dem efter princip. Och, Mine Bröder, huru olycklige skulle vi ej vara, om vi icke kunde vänta någon sinnesodling utan från slagfälten, och om snillets lagrar endast grönskade, då de vattnades med blod! Vi ege ett ljufvare liopp, och öfvertygade, att odlingens frö endast kan uppskjuta till mognad under fridens värmande strålar, utgjuta vi våra hjertan i önskningar för en tillkommande gyllene tid, då, på en evig frids fasta grundval, hela jordenskall uppstå till ett stort och majestätiskt tempel, invigdt åt snillet och dygden.»

1\ Fr. Blidberg är den sist uppträdande ledamot, hvars inträdestal är i behåll. Han höll det d. 5 Maj 1804, sam-Lin

mankomsten näst före den, då Livijn med sina Xenier grep, som vi sett, så störande in i sällskapets stämning och verksamhet. Blidberg var icke den, som deraf minst kunde taga anstöt. Huruvida det bitande skämtet var i någon mon befogadt eller ej, är nu ickö möjligt att bedöma. Han synes aldrig hafva täflat om något pris och hans namn sökes förgäfves i de få protokollen efter det afd. 20 Maj, då han, som det tycks, sista gången var närvarande. Det enda som i sällskapets handlingar vittnar för eller mot honom är hans inträdestal, och vi bekänna, att vi der funnit drag, som höja honom långt öfver den ståndpunkt, på hvilken Livijn i sin Xenie spefullt velat ställa honom. En bisak, en småsak har här verkat bestämmande på Livijn, som dervid, såsom ej sällan händer, kommit att förbise

det väsentliga. Blidbergs tal, det längsta af alla inträdestal i V. Y., förråder någonting djerft och storslaget. Ingressen är den vanliga. Han tycker sig »redan se resningen af det tempel I, M. H., ärnen vitterheten och de sköna konsterna», och han anger föremålet för sitt tal med dessa ord: »Omgifven af snillen, har jag ämnat i några drag framställa

Tidehvarf vem behof af stora snillen.»

»Ibland de naturens alster, — börjar han —, hvilka hon så sällan frambringar och hvilka hon tycks ämnat vissa åldrar, är i sanning snillet. Denna sparsamhet tyckes helt och hållet blifvit lämpad efter tidehvarfvens behof och bevisar, att den allmakt, som snart sagdt tillhör det tänkande snillet, förgäfves bör letas bland hopen af människor. Det förekommer alltid vär forskningsblick likt en medlare mellan jordens olycksöden och lycksaligheten. Det synes liksom undanhvälft de förras lopp, för att så mycket hastigare flv med sitt slägte till den senare. Blicken på mänskligheten i det förflutna vederlägger ej detta. Vi finna der styrkan af de djerfva tankebyggnader, hvilka det upprest såsom tillflykt för upplysningen mot villornas anfall, vi finna äfven der den mäktiga inflytelse, som det egt på sjelfva händelserna, på mänskligheten och dess öden.D — — »Alla åldrars erferenhet bevisar, att den förädling iLIY

tänkesätten, som skiljer oss från den ännu halfvilda människan, utvecklingen af de stora egenskaper, hvartill grundämnen gifvas i människonaturen, de stora drag af dygder och moralisk fullkomlighet, som röjer den på en gång ädla och upplysta människan, — att allt är eu följd af snillets inflytelse.» »Den massa af villfarelser,' som hvilat så tungt öfver det mänskliga förnuftet, hade ej försvunnit från jorden, om ej snillet utsträckt en arm att skingra den.» Utan snillet: som ledare skulle vårt slägte »famla blancl de skuggor, som okunnigheten utbreder», det är snillet, som för »från mörker

till ljus, från råhet till förädling» m. m.--»Det tyckes

(ock) vara snillet ensamt förbehållet att läsa i naturens hemligheter och der utvidga fältet för forskningen samt upptäcka de dolda skatter af sanningar, som der ligga förvarade.» — Men dessa »mänsklighetens välgörare», som vi kalla snillen, hafva ofta varit föremål för hat och förföljelser, ehuru utan dem »förnuftet ännu legat insöfdt i en beständig slummer, en evig barndom sväfvat för begreppet och vi saknat de väckelser, som fortskynda vårt lopp till sanningen.»

Talaren söker nu stöd för sin åsigt i mänsklighetens historia. Han ser en tid, då »mänskligheten var sin egen bödel, uppklättrad på höjden af dårskaperna. Påfveväldet hade upprest en förmur mot förnuftet och upplysningen. Religionsnit och fanatism, begge afkomlingar af en förvänd *) himlalära, skakade de kedjor, hvarmed de skulle fjettra mänskligheten. Länge var det som ingen framträdde ur hopen med djerfheten i sin blick och friheten i sina åtbörder att tilltala vidskepelsen, denne åldrige tyrann, som sträckt sin spira öfver jorden.» Men då de mänskliga samhällsförhållandena som mest tyckas förråda ett kaos, verkar i tysthet en hemlig makt, som har snillet till sin organ. — Bland »reli-gionshjeltar» framhållas nu företrädesvis Luther och Melanchthon, och bland de tänkare, som bryta väg för det forskande förnuftet, »utan att någonsin hinna dess yttersta mål», nämnes Cartesius. »Han stred mot ännu ej angripna fördomar, väckte förnuftet ur sin dvala,' och kanske gaf hans lära lif åt de senare snillen, som varit så mäktiga stöd för upplysningen.»

*) Härmed menar tal. synbarligen en falskt tolkad oeli missbrukad lära.LV

Mon äfven snillet har sina villfarelser, det misstager sig ock om det »sanna och rätta». Det har varit efterverldens lott att upptäcka det, och system efter system har ramlat, ty »sanningen, detta mål, hvartill de sträfvat, tycks vara ställdt vid tidens gräns. Så skola kanske (äfven) våra dar förekomma följande tider såsom ett mildare barbari, liksom vi nu upptäcka så olika beskuggningar på den stora tafla, som föreställer jordens öden. — Men vidsträckt är förädlingens bana, — Yi kunna ej utstaka den längd, som ännu återstår för det forskande förnuftet. Ett nytt snille kan sprida ljus i det nu fördolda och »uppdaga den sanna öfverensstämmelsen, som råder i allt» i naturen. —

Den sammanställning, vi här gjort af lösryckta satser ur Blidbergs tal och hvilka vi sökt någorlunda sammanfoga

till ett helt, torde vara tillräcklig att kasta ett bättre ljus öfver honom, än det, som synes utgå ur Livijns Xenie.

Yi ha gifvit prof af inträdestalen, så långt vi ansett behöfligt, för att visa sällskapets förmåga i vältaligheten, ty denna förmåga låter sig här bättre urskiljas och bedömas än i de få kända prisskrifter, som egentligen voro ämnade att ådagalägga graden af den samma. Yi vilja nu kasta en blick på

Täjiingsämnena och Täfllngsshriftema,

så på vers, som prosa.

Gaf man ock vid hvarje sammankomst uppgifter till behandling både i bunden och obunden stil, så finner man likväl, att vännernas försök i den förra formen voro långt talrikare än de i den senare. Sådant ligger i naturen af hvarje vittert samfund. Ungdomen är ock i allmänhet mera poetiskt stämd än den mognare åldern, hvilket gäller så väl om individen som om slägtet. Den metriska formen synes äfvenledes varit det menskliga väsendets ursprungliga uttrycksform, versen föregår prosan. Den senare inträder först då, när reflexionen vaknar och skapar sig sitt uttryck. Båda formerna äro alltså alster af naturen, som i sin harmoniska utveckling får sin formella fulländning i konsten. Men versen synes för mängden konstfullare än prosan, och det ser någonLVI

gång ut, som skulle man tro, att snillet företrädesvis uppenbarar sig i den förra. Månne man äfven häri kan se en af orsakerna, hvarför medlemmarne i Y. Y. så flitigt och ifrigt försökte sig företrädesvis i versformen? Benämningen »snille» öfverflödar nämligen i detta sällskap. Det är som hade man just här ett synnerligen stort förråd deraf.

De flitigaste försökarne i nämda form voro redan från början och, som det synes, allt framgent Hammarsköld och Livijn. Dernäst följde Hallström, Wadström och, fore den förut antydda brytningen, Carl Stenhammar; så Harlingsson,. Luth m. fl., och slutligen Chr. Stenhammar, som, att döma af handlingarnas nuvarande beskaffenhet, synes afslutat det hela med en liten samling, ehuru både på vers och prosa,, original och öfversättning.

Ingen af försökarne förvärfvade likväl framdeles ett synnerligen framstående namn som skald i egentlig mening. Möjligen hade JÅrijn kunnat vinna det, ty här fans onekligen den rikaste och djupaste fonden och en originalitet, som de andre synas saknat. Också ser man en produktionsdrift, som,, oaktadt hans eget påstående, ej kunde ha sin grund blott i en gränslös ärelystnad. På honom bygde ock, som man af brefven ser, vännen Hammarsköld de största förhoppningar för framtiden. Han skulle blifva den svenska vitterhetens reformator. Men kampen för tillvaron hindrade hans utveckling och förstämde i hög grad ett strängaspel, som under mera gynsamma förhållanden säkerligen kunnat gifva ljud af mindre disharmonisk beskaffenhet än de, som gåfvos. Också var han, som brefven intyga, på väg att förlora sig i ett ystert sinligt lif, hvilket begagnades som döfriingsmedel för den inre oron, på samma gång ett visst förakt för deltagarne i orgierna är märkbart. Emellertid är Livijn helt visst den psyehologiskt intressantaste personligheten i Y. Y.

Hans vän Hammarsköld var en ytterst receptiv natur med mindre originalitet, men kunskapsgirig, liflig, känslig, vänfast och med en öppen karakter. Han hade synbarligen något älskvärdt i sitt väsende, hvarför ban ock hade synnerligen tillgifna vänner, hvaraf några ej drogo i betänkande att vid lämpligt tillfälle ganska allvarsamt fästa hans uppmärksamhetLXXXVII

på hans fel. Dessa voro i literärt hänseende alltför stor brådska och brist på grundlighet i studier. Hans ifver att tillegna sig ett omfångsrikt vetande var för stor, för att tillstädja nödig noggrannhet, så i uppfattning, som i produktion. Också voro hans motståndare alltid färdiga att antasta honom derför. Han förklarades slutligen rent af oduglig*) till allt och hans namn och person blefvo föremål för idel spott och spe. Knappast har någon annan man, verksam i och för ett folks literatur, blifvit så linderkänd, så ovärdigt behandlad som Hammarsköld. Att han ej jar poet, insåg han snart sjelf, men han* hacie för vitterheten en utomordentlig entusiasm och denna dref honom att försöka sig dels i egna alster, dels i imitationer och öfversättningar. Slutligen sammanförde han och utgaf dem (1813) i en samling: »Poetiska Studier», en titel, som angaf, huru han sjelf ville, att hans försök skulle betraktas. Hans ovänner iakttogo nu tystnad, men de literära vännerna funno åtskilligt godt och prisvärdt deri,

ehuru de föröfrigt bedömde samlingen ganska strängt. I det förra instämde i bref den kunskapsrike v. Brinkman. Se der några drag med afseende på den man, som var en af Y. Y:s ifrigaste försökare.

Ännu en medlem har sträckt sina poetiska försök utom kretsen af vännerna i Upsala. Det var Wadström. I Y. Y. var han, före Atterboms inträde, den yngste, vann likväl ofta pris, ehuru hans försök buro tydliga spår af den omogne ynglingen. Yerkliga anlag, om också ej stora, saknade han ej. I hans 1833 utgifna »Några stunder vid lyran» finnas stycken, som endast kunnat framgå ur en verklig skaldenatur. Så hans »Jägarvisa», som ännu återfinnes i senare tiders visböcker, äfvenså visan: »Jag var en riktig muntergök i mina unga dar», som visserligen, liksom melodien, är

*) Es. Tegnér, som i början ej var ovänligt sinnad mot honom och gillade Polyfem, kallade honom i bref på 20-talet: »Den personifierade odugligheten». På 60-talet gick B. E. Malmström, i föreläsningar inför en skara ungdom, om möjligt ännu ett steg längre, då han föraktligt yttrade: »Han, som i hela sitt lif knappt förmått åstadkomma en enda felfri poriod, vare sig på vers eller prosa». Äfven handlingarna i denna vår bok torde belysa halten af slika, den till öfverdrift ledande, ögonblickliga harmens och fördomens domslut.XLYIII

egentligen ett lån från Tyskland, men hvars svenska omgestaltning förråder skaldens hand.

Lägga vi till dessa trenne medlemmar af V. V. Cassel, om hvilken vi förut yttrat några ord, så ha vi nämt de ende, som mera offentligt uppträdt som vittra författare eller försökare, för att intaga en fortfarande eller snart utplånad plats i vår vitterhets historia.

Låtom oss nu återgå till sällskapet i sin helhet. Yill man se på hvilken ståndpunkt det i estetiskt hänseende stod, så lemna de utgifna ämnena ej ovigtiga bidrag till upplysningen derom. Yi vilja alltså här meddela dem i den ordning, hvari de utgåfvos.

I Skaldekonsten:

Ett erotiskt ämne; Sällheten; Vällusten; Hoppet; Döden; Fattigdomen; Förgängligheten; Ungdomen; Något komiskt stycke; Dryckesvisa; Ode till lyckan; Sång öfver människan; Öfversättningar från forntidens författare; Öfver inbillnings-kraften. — Härmed vexlade: Fritt val (flera gånger); En ballad, En idvll (flera gånger); En elegi (flera gånger). Vid ett tillfälle, då sistnämda ämne uppgifvits, inlemnades ej mindre än tre stycken »Till Eleonore» af tre olika författare. Hammarskölds oupphörliga försök att besjunga föremålet för hans glödande ungdomskärlek bar denna frukt. En viss käiieksepidemi tycktes vilja gripa omkring sig bland vännerna. Hvar och en måste ha en Eleonore eller Nora att älska och hylla i drömmen.

Slutligen anse vi oss böra som synnerligen karakteristiskt nämna, att en gång, då valet var fritt, inlemnades och belönades ett poem af Hallström med denna öfverskrift: »Om Religionens nytta och nödvändighet för ett samhälles beständcfa*). Hvem skulle nu kunnat tro, att man här hade att söka ett poem eller poesi? Men det är ett af bevisen, att måhända flertalet af »Vitterhetens Vänner» ännu till en viss grad stod

*) Förf. har otvifvelaktigt fått detta ämne från Sv. Akad:s handlingar, der man ser J. Stenhammar 1794 belönad med stora priset för ett »Skaldestycke om religionens nödvändighet för samhällens bestånd».LIX

qvar på den ensidiga, prosaiska ståndpunkt, som mer och mer, efter de största gustavianska poetiska snillenas bortgång, synes utmärkt Svenska Akademien, så vidt man får döma af dess egna handlingar från och med 1796 till och med första årtiondet af vårt århundrade *). Gång på gång ser man nämligen här versifierade deklamationsstycken, sen-tensiösa, frasrika lärodikter, der stundom det praktiska förståndet har mer att säga än fantasien och känslan. Det mesta var på sin höjd retoriska praktstycken. Också har väl hos oss ingen tid funnits, då retoriken, med alla sina konstgrepp, sa i vers som prosa, spelat en så dominerande rol som nu. Dess troper och figurer fingo ersätta bristen på verklig poesi i innehållet, och den gängse smaken nöjde sig dermed. Och likväl står, såsom en märklig kontrast, Franzéns »Sång öfver Creutz» i spetsen för denna tid och kastar, likt en, den rätta farleden belysande, fyrbåk, sitt glänsande sken öfver all denna prosa,

Huru mäktig emellertid den officiella smakdomstolen, med stöd af tidsandan, ännu var, visar sig äfven deri, att

gryende snillen af den beskaffenhet, som Wallin och Tegnér, i sin ungdom ifrigt sökte dess gunst, den förre med, den senare länge utan framgång.

Man får alltså mindre förundra sig öfver, att måhända mängden af unge män, sådane som Y. Y. hyste inom sig, i mer eller mindre mon syntes hylla den officielt gällande smaken, åtminstone hade svårt att slita sig ur dess band och

*) Vi vilja som bevis här uppgifva titlarne på de under nämda tid med stora eller lilla priset utmärkta skaldestycken i Akademien, hvarvid ock blir tillfälle att jämföra dem med tällingsämnena i V. V. — Ode öfver äran; En blick på mänsklighetens öden; Sanningen; Framtiden; Fosterlandskänslan; Ålderdomen; Tålamodet; Den allmänna kärleken; Handen; Uppfostraren; Den husliga sällheten; Mannastyrkan; Samhällsförbindelserna. Från och med 1803 tillkomma parafraserade öfversättningar från Horatius, Virgilius, Ovidius. Prisen för originalstycken vunnos af A. C. Kullberg, J. O. Wallin, J. D. Valerius, P. A. Wallmark och P. Granberg; do 3 första flera gånger; de 2 sistnämda en gång. I öfversättningar står Wallin främst, så J. Tranér, som likväl gaf uppslag till öfversättning i originalets (Ovid.) versmått. Till framgången af denna öfversättning ansåg Hammarsköld sig och Livijn genom sina ej belönade försök hafva ej litet bidragit. Se Hammarskölds bref d. 12/1 1800.LX

ännu mindre kände sig manade och hågade att uppträda bröstgänges deremot. Ståndpunkten var ännu sväfvande. Också är, som lätt skönjes, en hel hop af de uppgifna täf-lingsämnena af det slag, att de förträffligt låta behandla sig i öfverensstämmelse med nämda stereotyperade smak. Att detta likväl i verkligheten sällan skedde, kunde bero på en viss brist i anlag och på ungdomlig omogenhet, men man märker ock mer och mer, att frön till nya åsigter, en ny smak, redan inkastats i sinnena. En brytning var synbarligen i antågande. Man är ej tillfredsstäld med det närvarande. Oro och jäsning spörjas och stegras hos djupare och starkare naturer till en stundom frambrytande inre förtviflan. Det hänvisar på ett fortgående tyst inre arbete, hvaraf i synnerhet den meddelade brefvexlingen bär tydliga spår och hvars frukter äfven förnimmas i V. Y:s handlingar. Det är tecknen till en, ehuru sent, begynnande »Sturm und Dräng» äfven hos oss.

Hvarifrån kom egentligen väckelsen dertill?

Det har sett ut, som skulle man tagit för gifvet, att de män, hvilka hos oss gåfvo uppslag till den literaturperiod, som betecknats med benämningen: den romantiska, dertill föran-leclts hufvudsakligen genom studiet af och öfvervägande hängifvenhet för den romantiska skolan i Tyskland. Detta är likväl ej mer än till en del sanning. Allra minst gäller det om den första väckelsen. I detta fall gå de för framtiden mest betydande männen i Y. Y. före dem, som utgjorde hufvudmännen i Aurora-Förbundet. De senare tyckas ock redan från begynnelsen starkare än de förre påverkats af koryfeerna för den nya tyska romantiken, hvilka likväl måhända mindre ensidigt och öfvervägande, än man uppgifvit, beherskade äfven sina ifrigaste beundrare hos oss. Det kan åtminstone for framtida behandling vara skäl att taga handlingar, personer och förhållanden i en närmare, mera fördomsfri skärskådning, än hittills, så framt man åsyftar sanning, ren och oförfalskad.

Hvad den första väckelsen angår, kom den otvifvelaktigt från Thorild och franska revolutionen. Den förre utgjorde den ideelie medlaren mellan oss och den på hela samtidenLXII

verkande riktning, som utgick från Rousseau, framkallade »Sturm und Dräng» i Tyskland och praktiskt utmynnade i den stora revolutionen i Frankrike. Det unga slägtet hade härigenom träffats i sitt innersta, och från Thorild, som ännu var for det samma en andligen fullt närvarande, öfvergick det till Rousseau sjelf och j>Stürmer und Dr angers i Tyskland. Tillräckliga bevis härför finner man i Hammarskölds och Li-vijns tidigare brefvexling. Desse voro ock de medlemmar af Y. Y., som veterligen först och lifligast kände och insågo behofvet af en ny anda och riktning i vår vittra literatur. Deras egna upprepade försök att vinna pris i Sv. Akademien voro endast frukter af deras ärelystnad, på samma gång de mer och mer i sin sjelfkänsla trodde sig mäktiga nog att medelst dessa försök och de nya, estetiskt liberala, åsigter, som härmed trädde i dagen, reformerande inverka på akademiens stela konservatism. Då man häri ej lyckades, öfvergick man till hån och spe, och slutligen vaknade tanken och lusten att offentligen uppträda som reformatorer. Man kan i brefvexlingen följa hela utvecklingen af

deras tankegång i detta fall ända tills dörren slås upp för den praktiska verkställigheten af en länge närd plan.

De första studier, hvaråt desse båda samverkande vänner höras egna sig, dels före, dels från den tid, då brefvexlingen börjar, äro alltså af Rousseau, Goethes Werther, Schillers tidigaste dramer och Klingers vilda alster. Man är synbarligen midt upp i »Stiirmer und Dräng er», och den romantik, som förnimmes, har egentligen här och i tidehvarfvets, härmed beslägtade, växande öfversättningsliteratur, sin upprinnelse, ej i den senare s. k. romantiska skolan. Innan man kom den sistnämda något närmare in på lifvet, hade man genomlupit en hel serie af tyska författare alltifrån Lessing. Man hör ock i brefven, liksom i Y. Y:s handlingar, tid efter annan namnen C. E. v. Kleist, Gloim, Pfeffel, Biirger, Hölty, Matthisson, Goethe, Schiller och slutligen Tieck, Schleglarne och Novalis m. fi. Såsom exponent för den gällande smaken kan Hammarskölds, i Linköpingsbladet 1806 införda, uppsats »om de förnämsta tyska poeter» *) gälla. Af romantikerna

*) Se Bihang N:o 1.LXII

sättes här endast Tieck i främsta ledet. Livijn använde honom ock för att ironiskt-satiriskt belysa vissa förhållanden äfven hos oss. Och vill man i Chr. Stenhammars inköp af en hop. skrifter af den nya tyska romantikens män se ett bevis för, huru dessas inflytande växer, så gör man ett stort misstag. Den sjelfständigt studerande och pröfvande S. blir ej Schleglarnes man, hvilket intygas af några hans bref 1807 till Hammarsköld, och huru han uppfattar Novalis, skall man få se af det recept, hvarmed han mot slutet af Y. Y:s tillvaro vill kurera vännernas möjliga sjukdom: »svärmeri och mysticism».

Men medlemmarne i Y. Y. nöjde sig ej ensamt med studiet af tyska literaturen och Rousseau. Från och genom den förra leddes man åt skilda håll. Livijn går till England och fråssar snart i Shakspeare. Den engelska literaturen blir nu för honom den förnämsta, ja, den ursprungligaste, och tyskarne ha, menar han, der »stulit» sina skönheter. Hammarsköld förnekar det och hänvisar till naturen som den gemensamma källan. Då Livijn gjort bekantskap med Percys samling af gamla engelska och skotska ballader, hvilkas dystra ton och anda djupt anslagit honom, försöker han en öfversättning deraf, insänder den till Y. Y. och vinner pris. Men redan förut hade man genom Btirger och Schiller gjort bekantskap med balladen och till täflingsämne utsatt: En ballad.

Medan Livijn fördjupar sig i den engelska literaturen, går Hammarsköld till Italien och studerar Petrarca och derefter Tasso. Frukterna deraf blifva sonetter, som vinna pris i Y. Y.

Då de gamla romerska skalderna voro denna tid föremål för hufvudstudiet i skolan, var man ock förtrogen med dem. Man ser derföre i Y. Y. försök till öfversättningar deraf, men endast på originalens versmått. Adlerbeth hade gifvit föredömet och man följde honom i full öfvertygelse, att det var det enda riktiga. Sv. Akademien och hennes pristagare hade i detta fåll intet inflytande på Y. Y. Ja, Hammarsköld och Livijn håna de parafraserande segervinnarne i akademien. Med den metriska öfversättningen hade ock den orimmadeLXIII

versen i allmänhet vunnit burskap i Y. Y. Thorilds första strid med Kellgren derom bar så frukt, liksom den redan förut gjort det i hans motståndares egna lyckade, praktiska försök. Den antika versform, som i synnerhet omhuldas af medlemmar i Y. Y., företrädesvis af Hammarsköld, var den elegiska. Så inträdde den i vår literatur. Ovidius syntes här vara förebild.

Slutligen kommer Hammarsköld till det gamla Grekland och här tjusas han, mer än någonstädes, af Homer och Anakreon *). Han gör öfversättningsförsök af den förre och

*) Dossa tvänne grekiska skaldenamn gifva oss en' osökt anledning att till de redan offentligen anförda skälen för Hammarskölds identitet med den Nils Nyberg, som i Polyfem tecknat sig som utgifvare af artiklarne ur Kapten Bagg-fots papper, lägga ännu ett, som ej torde sakna betydelse. Från begynnelsen misstänktes alltid Hammarsköld för nämda identitet, men alla, äfven mindre hedersamma, försök af hans förbittrade motståndare att med säkerhet utröna den samma voro fruktlösa. Hammarsköld hade för sin person vigtiga skäl for att söka undanrödja hvarje spår, som kunde leda till upptäckt. I sina »Bidrag», som utkommo i början af 1860-talet, uppgaf ock A. Fryxell, att den eftersökte Nils Nyberg var ingen annan än Cl. Livijn. En sådan »auktoritet» ansåg nu B. E. Malmström vara ott tillräckligt stöd for uppgiftens sanning. Huru kundo också för M. en så till förmåga

underkänd och af honom snart sagdt föraktad person som Hammarsköld vara författare till något så qvickt och äfven af M. prisadt, som vissa stycken i Baggfotska papporen? Icke desto mindre är nu tillfyllest bevisadt, att Hammarsköld verkligen var den sannskyldige författaren. Bevisens tillräcklighet erkännes äfven af Böttiger vid teckningen af Aurora-Förb. i Upsala (Se Sv. Akad. Handl. d. 49, s. 550—1, not). Do antydda bevisen, hufvudsakligen hemtade ur Hammarsköldska brefvexlingen, återfinnas i Sv. Bokhandelstidning N:o 5, 7, 10 för 1870 af sign. W., i Sv. Tidskrift, h. 1, 2 för 1870 af C. D. Wirsén, och i Ups. Posten N:o 18, 21, 58 för 1879 af sign. —e— ocli slutligen i sammo förf:s (Börje Norling) 1880 utgifna arbete: »Nya Skolan bedömd i vår literaturhistoria». För att gifva ytterligaro stöd åt dessa bevis tillfoga vi ett inre sådant. Den för saken intresserade läsaren hänvisa vi alltså till Polyfem N:o 15, 16, Saml. 1, der han finner den store poeten Amarullis berättelse om sitt besök i Tunguserna^ land. Här gör han först bekantskap mod Anakreon} som ledsagar' honom omkring och presenterar honom för de andre store skaldemö från en förfluten tid. Den nämde grekiske skalden spelar således här en hufvudrol. Likaledes ser man Homeros intaga högsätet. Men båda voro ju en gång Hammarskölds, ej Livijns förnämste älsklingar? Livijn kände dem föga mer än till namnet. Hade den senare varit författaren, skulle alltså han helt visst ej anvisat åtminstone Anakreon en så framstående rol, utan öfverlemnat den åt någon af sina kära engelsmän.LXII

imiterar med förkärlek den senare och vinner härför nva pris i Y. Y. Sjelf anser han nämda imitationer för sina mest lyckade alster. Han öfvergår framdeles till studiet äfven af Sofokles och Moschos, och grekiska literaturen sättes af honom främst af alla, ja, den moderna europeiska vitterheten har der, liksom ur sin källa, hemtat sina egentliga skönheter. I sin sangviniska hänförelse glömmer han nu den gemensamma källa han förut uppgifvit. Frukten deraf blir, att ban tror sig finna, att man hardt när har nog för sitt lifs studium, om man stannar inom Hellas skönhetsverld.

Då Y. Y:s egna versifierade vitterhetsförsök synbarligen i sig sjelfva ej ega det värde, att prof deraf här borde meddelas, ha vi ansett mera lämpligt att, på grund af dem och efterföljande brefsamling, visa, på hvad punkt sällskapets medlemmar, i synnerhet de sedermera mest kända och verksamma, stodo i afseende på vitterheten. Syntes man ock till en början i viss mon hylla Sv. Akademien som en slags förebild, så ser man dock, att detta i det väsentliga var ett sken och blef det mer och mer, i don mon de estetiska studierna vidgades snart sagdt åt alla håll. Den inre brytningen utvecklar sig småningom och blir slutligen fullständig. Här har man alltså att söka uppslaget till den nva riktning, som i sinom tid blef uppenbar. Tidpunkten och sättet för dess offentliga framträdande berodde endast af tillfälligheter eller hvad man kallar: omständigheterna.

So der Y. Y:s betydelse i vår andliga bildningshistoria.

Yi ha meddelat sällskapets täflingsämnen för öfning i Skaldekonsten och vilja nu låta äfven de i Vältaligheten tala för sig. Försöken deri voro ej många, ganska få finnas ock i behåll, men ett och annat deraf intygar, att man lyckades bättre i obunden än i bunden stil.

I Vältaligheten:

De uppgifna täflingsämnena voro: Äreminne öfver en stor man. — Har samhällsinrättningen förbättrat människan? — Biografi öfver någon namnkunnig man. — Ett teaterstycke. — Är man säll för det man är lycklig? —LXVI

Hvilken är den ädlaste hämnd? (två gånger). — Anmärkningar om sjelfmord (två gånger). — Är man säll för det man är dygdig? — Fosterlandskänslan (två gånger). — Om tolerans. — Öfver Lidners poetiska förtjenst. — Yar Carl XII en stor man? — Hvad verkar teatern på nationens kultur och moralitet? — Dessutom lemnades icke sällan fritt val, hvaraf man ock mest begagnade sig. På behandling af cle uppgifna ämnena visade man föga lust att försöka sig. Enligt handlingarna i deras nuvarande beskaffenhet profvade man sin förmåga endast på trenne, hvaraf på två med framgång. Ingen af dessa prisskrifter finnes likväl i behåll.

Det första pris, som sålunda vanns, tillföll d. 6/n 1803 Lagus för hans svar på frågan: y>har samhäUsinrättningen förbättrat människan?» Svaret synes, mot Rousseaus åsigt, utfallit jakande, hvilket framgår ur præses',

Tengborgs, ord till pristagaren: — »Den vördnad, ni hyser för samhällsinrätt-ningen, lofvar staten en god medborgare; edra talanger och edert nit att odla dem — en skicklig embetsmän».

Det andra priset vanns i Febr. 1804 af Livijn för »Anmärkningar om sjelfmord)). Af brefvexlingen mellan författaren och Hammarsköld kan man sluta, att sjelfmordet här fann sin försvarare. Båda sysselsatte sig någon tid mycket med frågan derom. Denna spökar ock samtidigt i många hjernor. Det är de AVertherska idéerna, som här gå igen. Lägger man härtill Livijns verldshaf och verldsförakt, der mord och och förstörelse spela hufvuclroler, och Hammarskölds under den ungdomliga jäsningsperioden frambrytande sympati för stråtröfvare lifvets handtverk och äfventyr, hvartill våra skogar syntes honom erbjuda en förträfflig skådebana, så har man bevis nog för, hvad vi förut antydt, väckelsen och inflytelsen från den tyska Sturm- und Drangperioclens män och deras efterapare. Härmed sammanhängde ock deras religiösa skepticism, ja, ateism, som dock låg mindre djupt hos Hammarsköld än hos Livijn, hvars ironiska hån i detta fall ej uteblef. »Post morteni nihil», var en tid hans grundsats. Deras fantasteri viel denna tid och den ihåliga, moraliska och religiösa kärnan deri ha ock så litet sammanhang med den fromhot, det slags svärmeri, som egentligen karak-

teriserade den nya romantiska skolan, att man snarare kan säga, att de voro hvarandras motsatser. Att Hammarsköld likväl snart nog syntes börja öfvergå till den nva romantiken, bland hvars förkämpar han sedermera blef, berodde till ej ringa del på förändrade lefnadsförhållanden, som verkade en mera harmonisk utveckling af det väsentliga i hans natur. Någon egentlig svärmare blef han dock ej. Lifvets verklighet hade ock för honom fatt ett annat utseende, då en olycklig kärlek, som satte alla hans känslor i uppror, utplånats och gifvit plats för en lycklig.

Hurudant hans tillstånd var, hvad han kände och tänkte under den tidigare olyckans dagar, tecknas bäst af honom sjelf i den utgjutelse: »Deklamation, om kärlekens verkningar». för hvilken han i Y. Y. vann pris d. 18/12 1803. Det är den första af de belönade uppsatserna öfver fritt valdt ämne och en af de fyra, i obunden stil författade, prisskrifter, som ensamma äro i handlingarna bevarade. Då Hammarsköld är den af motståndare och deras eftersägare mest förföljde och fördömde bland nya skolans män, anse vi skäl, att låta äfven denna tidiga utgjutelse få aflägga ett litet vitnesbörd om hans natur och förmåga redan i ungdomen.

Deklamation om kärlekens verkningar.

»Mine bröder! Ofta hör man den belönade älskaren, den lycklige make ii sjunga kärlekens pris: ofta hör man lof-sånger, egnade åt denna passion, som sönderslet Heloisas hjerta, som räckte Werther den laddade pistolen. Och det är sant, välgörande är denna låga, da man ej brinner förgäfves. Den kufvar den öfvermodiga, den gifver mod åt den svage. Den kallar gossen ifrån lastens väg och gör dess vördnad för dygden heligare. Men se ej ynglingen blott i det ögonblick, då han tömmer nektarbägaren; se honom äfven, då en rival, lyckligare än han, beständigt är sluten vid hans älskarinnas sida, håller henne emellan sina armar och höljer dess barm med kyssar. Se honom slutligen beröfvad hvarje gnista af hopp, lät honom ryckas långt bort ifrån sina känslors afgud, lat henne blifva en annans maka, — ochLXVII

dj eliarne skola rysa för hans qval. Lugnet har flytt honom för evigt, elden har bortbränt tårarne utur hans öga och sorgen drifver sömnen från hans ögonlock. I enslighetens sköte frampustar han oupphörligt denna evigt saknade flickas namn och under nattens mörker sväfvar hon för hans förvillade inbillning.

Lägg" härtill, att han kanske ar nödsakad att i sällskap qväfva utbrottet af sin smärta, — och stige den fram, som fordrar, att denne olycklige skall le åt den gryende dagen, att han skall finna nöje uti att skalkas med en annan flicka, långt under idealet för hans känslor, eller att han kring den rykande bålen skall instämma i ljudet af rusiga dityramber.

Ja, alla nöjen äro förbittrade för denne usling. Den sköna, den leende naturen förminskar ej hans smärta; vänskapens ljufva och milda gudamakt skänker honom blott hälften af sin vällust, och den yppersta glädje af alla, den öfver uppfylda pligter, är honom äfven förnekad. Q va len hafva bortfrätt all styrka från hans själ, förslappat

hans förstånd, stört och förvillat hans inbillningskraft. Blott den evigt älskades namn ser han tecknadt på hvarje rad i den bok, som han läser, blott hennes bild sväfvar för lians tanke, blott hon står tecknad i hans minne. Den tid han borde använda att göra sig värdig ett embete, bortgrätes öfver några lemningar af flyktade lyckligare dagar. Söndersliten af en lågande passion, förföljd af förebråelser öfver en förslösad tid, öfver en dyrkad välgörares bedragna väntan, ser han för sig blott en mörk, förskräckande framtid.

Mine bröder! Denna teckning har icke för eder blifvit framstäld i den afsigt att förskräcka eder för den bana, I beträden. Det är blott ropet ur min egen barm, som jag tecknat på papperet.

O, mine bröder, mätte ni blifva lycklige, måtte sorgen aldrig tränga sig till edra boningar! Matte ni i en dyrkad makas famn, omgifne af älskade barn, smaka himlarnes vällust, njuta belöningen för edra närvarande bemödanden! Och underrättelsen om denna eder sällhet skall äter gjuta en droppe glädje i mitt hjerta, skall äter locka löjet pä minaLXVIII

läppar, ehuru jag ej kan frisäga mig från afund öfver en lott, som mig aldrig, aldrig skall skänkas».

Om denna Deklamation yttrar præses (Tengborg) i sin granskning: »Stilen i denna skrift är häftig och brinnande samt fullkomligen afpassad efter ämnet och den olycklige älskare, hvars ton och känslor författaren velat kopiera. Denna skicklighet att tänka sig belt och hållet in uti en främmande belägenhot och att med noggrannhet fatta och uttrycka hvarje olika karakter, är en förmåga ensamt tillhörig det sanna snillet. Pä några små felaktigheter när, eger denna skrift efter min tanke intill fullkomlighet de egenskaper, som göra den berättigad till sällskapets belöning».

Yicl samma tillfälle, då pris vanns för ofvanstående »Deklamation», belönades ock Lagas för en uppsats i brefform om »Brottslingens, hvilken, ehuru i handlingarna befintlig, likväl ej synes oss förtjent af att här meddelas, äfvenså Hammarsköld för sEn predikan». Den senare finnes ej. Förmodligen har författaren sjelf ej velat, att den skulle i handlingarna bevaras. Tengborgs omdöme om båda prisskrifterna skall i sista afdelningen, om V. V:s kritik, likväl ge läsaren något begrepp om den möjliga förtjenst do af granskaren ansetts ega.

Här kunna vi ej undgå att anmärka en egenhet i Bottigers utkast om Y. Y. och dess medlemmar. Sedan han, som vi förut nämt, tillerkänt Hammarsköld »framför Fosforisterna prioritet», i afseende på rätta uppfattningen af Bellman, yttrar han: »men stilen så väl här, som i hans täflingsskrifter Poesiens nytta, Deklamation öfver karleken ocll Kn predikan, förråder redan en vårdslöshet, som i framtiden blef oförbätterlig». I afseende på »Deklamationen», som ofvan meddelats, kan läsaren nu sjelf döma. Hvad åter »En predikan» angår, förstå vi ej, då den ej finnes till, hvarpå Böttiger grundat sin anmärkning, om ej på följande slutord i Tengborgs i öfrigt så berömmande karakteristik och granskning.

»Skriffel — slutar T. — äro alltför små saker att uppehålla sig vid, clå frågan är om en predikan, som icke skrifves för att tryckas, utan endast för att deklameras. Och clå jag dessutom tillstår, att jag af denna predikan hemtat meraLXII

uppbyggelse än man vanligen kan draga äfven ur våra bästa andeliga talares verk, vågar jag äfven föreslå detta stycke såsom värdigt sällskapets belönings.

Då Tengborg var den af Y. V:s medlemmar, för hvars omdöme och smak Böttiger synes hyst det största förtroende, hvarföre då förbise det hufvudsakliga i hans omdöme och endast fästa sig vid en bisak, som här med skäl var för T. en »småsak»?

Men hvad skall man säga om Bottigers uppgift om »Poesiens nytta»? Någon sådan täflingsskrift har, åtminstone enligt nuvarande handlingarna, aldrig funnits. Hvarken har något sådant ämne af sällskapet uppgifvits, ej heller liar någon vid fritt val behandlat det för vinnandet af pris. Men då en så aktad och aktningsvärd man, som Böttiger, synts oss böra ha någon grund för sin anmärkning, så antaga vi som möjligt, att ban, som synes blott flyktigt genomläst handlingarna, dervid fäst sig vid något, som rört poesiens betydelse eller »nytta» och i hans minne tagit formen af en prisskrift. Om så är, hänvisa vi till nästföljande afdelning, der vi upptagit livad Hammarsköld i ett eller annat hänseende yttrat om poesien, då ban som præses granskat inkomna täflingsskrifter.

Läsaren må deraf döma, om och huru långt Bottigers anmärkning varit befogad.

Emellertid kan man äfven af det föregående se, huru man ännu in i senaste tider, liksom af gammal häfd, ansett sig befriad från all skyldighet att samvetsgrant pröfva, när fråga varit om dom öfver Lorenzo Hammarsköld.

Det återstår att säga några ord äfven om de ännu onämda två af do fyra bibehållna prisskrifterna i vältalighet.

Vid sammankomsten cl. 2% 1804 belönades Luth för y> Äreminne öfver Riksrådet och Fältmarskalken J. Banér till Mal hammarö. Det är handlingarnas längsta prisskrift (16 sid.), skrifven mccl mycken omsorg, sa i afseende på den konseqvent bibehållna tonen och stilen, som i afseende på den yttre piktyren, hvilket senare hör i dessa handlingar till undantagen. Hvar tecknaren hade att söka sina förebilder, behöfva vi ej säga, de äro alltför väl kända och deras kännetecken möta redan i ingressen, hvarföre vi här meddela denoch afslutningsorden. Vi bibehålla urskriftens skilnadstecken mellan satser och meningar.

»Högtidligt sörjande – börjar han – vakar ännu minnet vid denna urna. Stum är dess röst – stum som grafehorets dystra tystnad. Hvad, odödliga minne, går du att hvila vid din Hjeltes stoft: Nej – träd ur dessa dunkla hvalf och, klädd i din ljusa skrud, svinga dig mot denna höjd, som han intager i Ärans tempel. Öppna dess portar, att glansen af hans dygder må åter utbreda sig öfver den förvånade jorden – och höj din röst att sjunga hans bedrifter.

Hon har böjt sig denna röst. Men hon skall ej pråla med diktens falska prakt – hen nes skönhet är den enkla sanningens- Må den falska äran låna smickrets sminkade drag – Banér fordrar blott – sina gerningar.»

(Följer så i 3 afdelningar skildringar af hjeltens lif och bragder, då och då med en kort eruption af känslan, i synnerhet vid Gustaf Adolfs död. Den uppstyltade tonen är emellertid alltjämt den samma. Slutligen sjuknar Banér i Halberstadt och tecknaren afslutar sålunda):

»Det är här som sjukdomen qvarhåller honom – ack, för alltid! – Sveriges fiender! Är det I, som på ett nedrigt sätt viljen öfvervinna en stor man – grymma Fanatism – är det du, som väpnat dina lönnmördare – jag ryser – måtte verldens misstankar vara osanna till heder för mänskligheten! – Der låg han den hjelten, som varit sina fienders skräck och sitt lands ära. Det svärd, som aldrig kände någon hvila, ligger höljdt, och stelnad är den arm, som förde det. Känsla af fyld pligt talar i hjeltens ansigte. Redan tyckes han vara der, som han skall belönas. Han är der – gråt mitt fosterland – *Banér* är ej mer.» –

Tengborg, hvilken äfven nu som præses egde att jämte sekreteraren granska de inkomna täflingsskrifterna, finner all granskning af Luths »Äreminne» öfverflödig. Skälen derför uppger han helt kort i följande ord:

»Så vida ändamålet af de recensioner, som enligt sällskapets inrättning böra göras öfver de inkommande vittra försöken, mindre är att komplimentera författarne öfver deras snille, än att göra dem uppmärksamme på deras fel, så ser jag verkligen icke hvartill en granskning af närvarande skriftskulle tjena. Jag har åtminstone icke deruti kunnat upptäcka något fel, utan tvärtom så många skönheter och en så utmärkt förtjenst, att jag anser den värd den högsta belöning sällskapet kan gifva, det är icke blott cless bifall, utan ock dess tacksamhet.»

Den sist belönade täflingsskriften i vältalighet är: »Ett par ord om kritiker» af .Livijn. Det skedde i sammankomsten d. 16/12 1804. Hammarsköld var då præses och hans förtrogne, vän ensam segervinnare både på vers och prosa.

Huru upplysande det än kunde vara att äfven ur denna lilla uppsats låta ledamöternas af V. Y. åsigter om kritiken framskymta, så möta dock härutinnan svårigheter, dels i utrymmet, dels i vissa skriftens formella brister, men allra mest i clen sönderrifna urskriften, som på flera ställen företer luckor.

Författaren anger till en viss grad sin skeptiska ståndpunkt redan i mottot: Decipiimir specie recti. , De allmänna principer, som ligga till grund för det hela, äro synbarligen Thorilds, ett af bevisen för, huru denne, 0111 ock ej nämd, lefde i detta slägte. Den rätta kritiska förmågan anser förf. vara sällsynt. Kritiken sjelf är »en strängare räfst af en skrift, ett utpekande af dess skönheter och fel.» Härvid föresväfvat* dock förf. Thorilds bekanta grundsats: »ingenting göres för sina fels skuld, utan för sitt värdes skuld», ty, menar han, all »partiskhet», vare

sig af vänskap eller af annan orsak, bör bannlysas. Han förordar derför mildhet, utom mot öfvermoclet och dumheten, som »älska ett stort spektakel». Kritiken undersöker derjämte, om förf. brutit mot förnuftet eller den konsts lagar, hvilka här böra tillämpas; clen är alltså »förnuftets och smakens kriminaldomstol». Förf. har dock ej velat framställa någon smaklära, endast några anmärkningar. Vid dessas närmare ingående i enskildheter tycker man sig märka, att uppsatsen egentligen haft sin anledning i Y. Y:s egen kritik.

Præses, som redogör för skriftens hufvudinnehåll, gillar i allmänhet cless grundsatser, men har dock ett och annat att anmärka, som hör till vår följande afdelning omLXXII

V. V:s kritik.

Då Sällskapets ändamål var ej blott »att sysselsätta sig med skrifters författande i skaldekonst och allt, som dit hänföras kan», utan äfven med deras »bedömande», så utgör det senare ett af dess hufvudsyftemål och ingalunda det minst vigtiga. Det är ock företrädesvis här man ser förmågan, bildningsgraden, omdömet och smaken och af hvilka man för framtiden kan hoppas något, då man småningom lärt sig inse att föga ära står att "vinna genom egna diktningsförsök. När Hammarsköld insett det senare, så anser ban sig ock ha funnit, som hans bref till Livijn d. 27/8 1805 intygar, att han egentligen är skapt till kritiker. Det blef ock hans kall, till föga fromma för honom sjelf, men 0111 svenska literatiiren deraf haft gagn, deröfver ma den sanne historieskrifvaren en gång fälla utslag, sedan ban kastat alla forna eller ännu herskande fördomar öfver bord och tillbörligt ransakat tillgängliga handlingar och skrifter.

Med afseende på framtiden är clet märkligt nog, att den 18-årige ynglingen Hammarsköld är i Y. Y. den förste och ende, som, då ban första gängen var præses, d. 6/n 1803, anser sig, fore uppläsningen af sin granskning af de inlem-nade täflingsskrifterna, böra uppge do grunder, hvarpå ban stödjer sig. Se här hans egen uppställning, hans egna ord:

»1) i Poesi:

Yid bedömandet af ett poem har jag trott det vara nödigt att först gifva akt på planen, så på meningarnas logiska och grammatikaliska riktighet, så på bikternas och uttryckens poetiska värde och sist på versifikationen.

Planen bör vara tydlig och sammanhängande d. v. s. jag bör tydligt kunna inse, hvart auktor syftar med sitt resonemang, och hvarje strof bör otvifvelaktigt likt en kedja med den andra vara förenad.

Meningarna böra vara tydliga, klara, rimliga och fria från alla barbariska och språk vidriga vändningar.

Bilderna och uttrycken böra vara valda, till tanken tjenliga och med det vanliga bruket enliga.LXXXVIII

Yersifikationen bör vara lätt och flytande. Orden böra till det närmaste få behålla sin vanliga accent, och rimmen, så snart sådana nyttjas, böra ega den möjligast största fullkomlighet.

2) i Prosa:

Planen bör vara klar, tydlig och sammanhängande. Hufvudsatsen bör vara tillräekligen utvecklad och förklarad och dess sanning eller falskhet genom tydliga, sanna och öfvertygande skäl bevisad.

Ar afhandlingen filosofisk, hör den Styl, som bör nyttjas, till det slag, som latinarne kallade Tenue dicendi genus. Dess förnämsta egenskaper äro riktighet eller noga bestämda ords grammatikalisk^ öfverensstämmelse; tydlighet och precision eller undvikandet af obestämdhet i uttrycken, af all utsväfvande vidlyftighet. Den förkastar oj alla bilder, men de böra vara enkla, naturliga, icke förråda någon konst och slutligen ganska sparsamt nyttjas. Alla sådana, som väcka passionerna, böra aldeles förkastas, ty deras rörelser hindra alltid förnuftets stilla undersökning.

St ylens yttre form eller Dietionen bör vara lätt, flytande och välljudande. Perioderna böra hvarken vara för långa eller för korta, aldrig genom täta och vidlyftiga parenteser brutna.» —

Då Hammarsköld, efter månaders frånvaro på Tuna, plötsligen i Nov. 1804 återkommer till Upsala, väljes han ånyo till præses för sammankomsten d. 16/rr Det var nu Livijn ensam var pristagare både på vers och prosa, det

förra genom öfversättning af Pfeffels fabel -»Åsnans lycka», det senare genom uppsatsen om »Kritiker». Men innan Hammarsköld föredrager resultatet af sin granskning, anser han sig äfven här böra, i afseende på öfversättningen, antyda de åsigter, som bestämt hans uppfattning och omdöme.

dI kännen, 31. H., — yttrar han — den olikhet, som karakteriserar den nyare och äldre poesien. Då den senare är mera plastisk, är den förra åter musikalisk och sentimental. De gamles ögonmärke var det sköna, det som väckte lugn och idéer, de nyares äter det som alstrar rörelse och känslor.LXXII

Denna karakter måste hvarje öfversättare söka bibehålla, 0111 hans arbete skall ega sanning, en egenskap högre än den ordagranna troheten, fast den icke gerna kan gifvas utan denna senare. Men ej nog med bibehållandet af tidehvarfvets stämpel, är clet äfven öfversättarens pligt att bibehålla originalskaldens- manér och sist att troget och, så nära hans eget språk det tillåter, efter orden tolka hans föreställningssätt.

Då jag blifvit väld till eder ordförande och som sådan satt att döma ' öfver öfversättningar från de nyare skalder, gjorde jag mig det till regel att döma de inkommande skrifterna efter dessa fordringar.» —

I afseende på stilen i Livijns uppsats tycker sig præses finna en »merendels lycklig imitation af den man finner rådande i Leopolds mindre afhandlingar». Mot förf:s uppfattning af Kellgrens kritiska verksamhet invänder han: »Då man läser förf:s omdöme om Kellgrens kritiska billighet, torde man falla på den tanken, att han icke nog uppmärksammat vår vitterhets historia vid början af Kellgrens diroktorat i Svenska literaturen, ty striden med Leopold och äfven med Thorild tyckes motsäga detta beröm». Mot' förf:s slutord: »kritiken är ej musernas gouvernant, utan, som Pope anmärkt, deras kammarjungfru», invänder præses: »Med all respekt för Popes ord torde man kunna göra den frågan: månne kritikens syssla blott är att städa musernas rum eller att tvätta deras kläder? Tillkommer den icke äfven att bilda dem och med rättande hand af håll a dem från afvägar?» —

De få från sammankomsterna 1805 qvarvarande fragmentariska protokollen upplysa eller genom don kända handskriften antyda, att Hammarsköld under loppet af detta år flera gånger var præses. Så yttrar han sig vid ett dylikt tillfälle med synnerligt beröm om Livijns insända orimmade »Ode till inbillningen».

»Om sällskapet — säger han — ej ville belöna denna Ode, skulle det för alltid afskräcka hvar och en att hädanefter vilja söka dess bifall, ty att kunna öfverträffa detta stycke lära få af sällskapets ledamöter tro sig om.» Under fortgången af inledningstalet och granskningen uttalar hanLXXVI

följande, för hans nuvarande ståndpunkt, som är romantikens, karakteristiska åsigter:

»Imaginationen är vår högsta själskraft; blott den föder idéer. Då förnuftet fjettras vid jorden, flyger inbillningen till himmelen och, tjusad af dess glans, anser den all verldslig höghet för intet. — Säkerligen är det fantasiens skönaste tjenst att bringa oss kunskap om Gud. Da de sköna konsternas verkan är att väcka lugn, så måste konsternas grund, inbillningskraften, frambringa samma verkan, och hvilken ingifver mera lugn, ger en sannare tröst än idéen om ett allgodt, allt uppehållande väsende? — Sedan inbillningen undflytt det styrande förnuftet, är den ej mera inbillning,, utan galenskap. — Inbillningen är grunden både till våra nöjen och våra qval.» —

Yi ha förut yttrat, att Cassel som frånvarande ledamot 1805 insändt en täflingsskrift på vers till sällskapet, Handstilen och äfven till en. viss grad granskningens innehåll utmärka, att Hammarsköld äfven nu var præses och granskare. Om styckets beskaffenhet, så till innehåll, som form och syfte, upplyser han på följande anmärkningsvärda sätt:

»Det tyckes verkligen icke vara ett godt omen för vår literatur, att en viss mästares superiorité är så stark, att författare med verklig skicklighet — och hvem misskänner den i detta stycke? — kunna slösa bort sin tid med imiterandet af en sådans sämre alster. Denna lilla betraktelse är naturligt föranledd af närvarande täflingsskrift, hvilken hvar och en igenkänner såsom imitation af Leopolds saga Byxorna eller Tid och rum. *)

Det tyckes vara en ganska naturlig fordran, att den, som vill kritisera en filosofs satser, bör hafva läst och förstått dem, och det är en fordran, som jag tror hvarken författaren till närvarande arbete eller hans föregångare uppfylt. Jag kan visst ej säga, att jag till den grad bemäktigat mig kri-ticismen, att jag kan rätt förklara Kants mening med

i fråga varande sats, men det tror jag mig med full visshet kunna försäkra, att Kants påstående om Tidens och Rummets idea-

*) I Leopolds saml. skrifter d. 2, s. 303 (äldre uppl.) är titeln: »Byxorna eller Tid och Rum; Saga vid kakelugnen».LXXVI

litet aldeles icke angår det rum författaren funnit vardt en skaldesång.

Då vår auktor, hvad ämnet angår, härmat Leopold, såhär han, hvad utförandet åter beträffar, velat kopiera La Fontaine, hvars manér likväl kan hända ej är så mycket att rekommendera; ty det stycke kan väl aldrig få namn af poesi, hvars ändamål endast är att på ett obscent sätt måla den gröfsta sinnlighet. —

Det är derföre af det föregående klart, att hvarken genren, det valda ämnet eller dess anordnande är att gilla.» Hvad utförandet angår, säges förf. »onekligen» röja »mycken qvickhet och stycket eger många rätt vackra ställen. — Deremot måste man anmärka, att den epigrammiska korthet, som är så egen för detta skaldeslag, här ganska ofta saknas.»

Efter några ytterligare anmärkningar slutar præses:

»Af anförda skäl kan jag ej anse detta stycke vardt att belönas, ehuru dess lätta versifikation, dess flera qvicka ställen och — utom några alltför länga meningar — dess i allmänhet okonstlade och till berättelsen passande ton förråda en icke vanlig fallenhet hos författaren och ge anledning att önska, det ban ville öfvergifva denna smutsiga genre och använda sitt snille pa ämnen, som mera förtjena ett poetiskt behandlingssätt.» —

Sista gången Hammarsköld synes ha varit præses, hade han att bedöma en erotisk dikt: Till Julie af C. E. Hallström. Dikten, hvars förebild tyckes vara Kellgrens ofullbordade »Sigwarth och Hilma», är ock skrifven i samma orimmade jambiska versmått och uttrycker en älskares förtviflan, då hans älskarinna räcker sin hand at en annan. Den uppgifves diktad »vid underrättelsen 0111 hennes bröllopsfest».

Innan præses öfvergår till särskilda anmärkningar, anser ban sig som vanligt böra förutskicka vissa grundsatser, på hvilka hans uppfattning och omdöme stödja sig. Här gäller det den erotiska poesien.

»Poesien — säger han — är det, som genom sinnliga föreställningar väcker idéer, hvilka behaga utan allt intresse, och erotiska poesien är således underkastad denna första regel. Ett stycke skrift, som är prydt med de grannaste, de skö-LXXXVII

naste fraser och som är så rörande, att det kan drifva den känslige ända till tårar, är ändå icke poesi, 0111 det ej föder några nya idéer i läsarens imagination. Det är intet annat än ett sentimentalt munväder utan all estetisk förtjenst och som ingen kan tvänne gånger genomläsa.

Vidare är erotisk poesi det, som genom uttryckandet af skaldens passion väcker idéer hos läsaren och derigenom belönar hans deltagande. Men den erotiske skalden kan ej åstadkomma denna verkan, om ej hans passion är med passion uttryckt, hvarigenom sången blir idealisk. Nu uttrycker sig ej passion genom hvardagsspråket; den iskalle kan aldrig inbilla någon, att han är rörd, fastän han talar om död och spöken och dolkar. Man kan alltid säga: hans språk röjer honom. Den verkliga passion tillåter sig cle mest vågade metaforer, de mest öfverspända uttryck, de mest emfatiska fraser. Aldrig är människohjertat mera afficiabelt af olikartade intryck, aldrig skarpsinnigheten i mera arbete, än då man beherskas af en stark sinnesrörelse. Uttryck, stundom af harm, stundom af glädje eller smärta, blanda sig vildt och utan ordning med hvarandra och dana, genom cle inre striderna sig emellan, den skönaste harmoni.

Efter detta nog langa förespråk — fortfar granskaren, i det han öfvergår till särskilda anmärkningar — och denna ofullkomliga teori, skapad under läsningen af några erotiska mästerstycken och af kännares strödda omdömen, går jag till bedömandet af närvarande poem. Jag erkänner, att jag tycker, att det andas en för lugn känsla. Det förefaller mig som en makes tår på sin åldriga hustrus graf, *) men älska-

*) Man ser här clen romaneske ynglingen, som cj ännu förmår uppfatta kärleken i annan form än den lägsta d. v.

s. såsom passion, hvari merendels egoismen spelar en liufvudrol. Den gör också för mängden största effekt i dikten som på scenen. Föga underligt är alltså, om man från denna ståndpunkt ej kan rätt fatta den renare och renaste kärlek, som innebär sjellförsakelse, sjelf uppoffring, annat än som jämförelsevis kylig. Sådan är då profvade makars, föräldrars och barns ömsesidiga kärlek, sådan syskonkärleken, moderskärleken, fosterlandskärleken och kärleken till mänskligheten, hvari den religiösa kärleken får sin förklaring. För att rätt uppfatta dessa fordras mera erfarenhet och mognad än man kan vänta hos en yngling.LXXXVIII

rens förtviflade smärta uttrycker det icke. En yngling, som blir underrättad, att hans hjertas älskarinna, föremålet för lians drömmar, går att skänka sin hand åt en rival, yttrar sig sannerligen ej på detta sätt; hans qval lindras ej af någon stillsam sångmö, han utgjuter ej sina känslor i ett långt poem. Härmed vill jag dock icke säga, att detta stycke saknar alla uttryck af sann passion; det eger verkligen flera ställen af upphöjdt värde.»

Sedan granskaren genom exempel anfört åtskilliga bevis härför, tillägger han:

»Men i allmänhet äro dessa skönheter omgifna af vanliga och ofta kalla uttryck.» Hit räknas »det ofta upprepandet af den lidandes namn», hvarvid granskaren frågar: »Hvarför ger lian ej äfven sina titlar, t. ex. Sekter i stora kansliet eller löjtnant eller hofpredikant m. m. ? Ar passionen ej starkare än att älskaren ihogkommer sitt namn, da behöfver man just ej så sorgfälligt gömma repen eller pistolerna.» —

Innan vi lemna Hammarsköld, torde det vara skäl att framlägga ännu ett litet bevis på det värde han och hans försök syntes ega för Y. Y. Om hans prisbelönta »Anakre-ontlska Oder)) (»Till en målare» och »Segervinnaren») *) yttrar i ett af de fragmentariska protokollen 1805 den ej namngifne præses:

»Da hvar och en af herrarne känner anakreontiska sättet att uttrycka sig, så torde jag ej behöfva att uppgifva de grunder, enligt hvilka jag tror dessa Oder vara ganska goda, i synnerhet den andra eller Seg er vinnaren. Den har fullkomligt den anakreontiska lättheten, hvilken liksom fladdrar i hvarje rad. Jämförelsen synes äfven vara förträfflig, m. e. o. sagdt: jag tror detta Ode vara belöning vardt, hvilken anmärkning äfven gäller 0111 det första.»

Till författaren sjelf vänder sig derefter pneses med följande ord:

*') Dessa finnas upptagna i Hammarskölds 1S00 utgifna »Öfversättningar och Imitationer» och »Segcrvinnaren» äfven i hans »Poetiska studier» (1813). I de förra se vi öfversättningar af och imitationer efter Homeros, Hesiodos, Anakreon, Sofokles, Moaehos, Horatius, Ovidius, Petrarca, Goethe, Tieck, — allt med bibehållande af originalets och förebildens versform.LXXII

»M. H.! Såsom præses åligger mig att tolka sällskapets erkänsla för det nöje ni det beredt vid åhörandet af edert skaldestycke. Oss återstår endast en bön, den, att ni aldrig måtte upphöra att vara en af detta sällskaps verksammaste ledamöter, ty då ni är det, skall sällskapet ej skynda mot sin undergång.»' —

Synes Hammarsköld i allmänhet i sitt uppträdande konstlös, snart sagdt rätt och slätt uttalande sitt »hjertas tankar», om vi så få vttrycka oss, så finna vi deremot i C. Tengborg en ung man, som hade i sin makt att med de icke vanliga gåfvor ban egde af naturen förena en viss förvärfvad konst, alltid, som det synes oss, med smak. Hade han kommit att fortgå pä författarebanan, skulle ban nog en gång kunnat pryda en plats i don akademi, der ban, så långt det öfverensstämde med hans naturliga modesti och moderation, tycktes finna sina förebilder, sina läromästare.

Efter att en kort tid varit invald medlem i Y. Y. utsågs ban till prøses för sammankomsten d. 18/12 1803. Het var då Hammarskölds »Deklamation» och »En predikan» samt Lagus' »Brottslingen» belönades. I skaldekonsten ansågs intet af de insända försöken till fullo värdt sällskapets bifall.

Præses öppnade sammankomsten med sitt förut meddelade inträdestal, hvarefter han inledde sin offentliga granskning med följande ord:

»I skaldekonsten hafva denna gång 1 täflingsskrifter inkommit, ingen utan förtjenst, äfven som ingen utan några betydligare fel. Det är sant, dessa fel öfvervägas mångdubbelt af skönheter; men då de förra tydligen synas

härröra af brådska, har jag trott, att sällskapet icke genom en förhastad belöning borde beröfva författarne tillfället att genom en sorgfälligarc granskning gifva sina arbeten — stämpeln af fullkomlighot. Och härtill hafva författarne visserligen icke något behof af min åtgärd. Den förmätenhet har aldrig kunnat falla mig in att tro, det mina anmärkningar härvid vore af någon vigt. Jag vet alltför väl, hvilken inom detta samfund mest har behof af rättelser och hvilken det således tillhörde att emottaga undervisningar. I, M. H., hafven för denna gång behagat omvända ordningen. Eder befallningLXXXI V

har kraft min lydnad — blifve den mig äfven en försäkran om eder ursäkt!

Jag har genomläst de inlemnade skrifterna med sä mycket nöje, att det verkligen kostat mig en uppoffring att nödgas leta efter fel der, hvarest mitt hjerta hemtat den renaste vällust af ädla och höga känslor; men jag hàr trott mig böra bringa vänskapen detta offer, — den sanna vänskapen, hvilken, som Kellgren säger, mer än sjelfva personen älskar dess ära!»

I afseende på den särskilda granskningen synas hans anmärkningar väl grundade. Omdömet 0111 Hammarskölds »Deklamation» ha vi förut anfördt. Den genomgående granskningen af Lagus »Brottslingen» inledes med följande försvar för den stil förf. trott sig, kunna använda äfven vid begagnandet af breffbrmen.

»Innan jag skrider till bedömandet af denna i så många afseenden vackra skrift, torde det tillåtas mig att besvara det inkast,- jag, i anledning af clen samma, hört göras mot behörigheten af den upphöjdare stilens användning uti bref. Brefstilen, säger man, tillåter icke denna rikedom af bilder, denna högtidlighet i uttryck, dessa starka affekter och utrop, hvaraf denna skrift öfverflödar. Den måste antaga det muntliga umgängets ton och, i likhet med clen samma, vara enkel, lätt och otvungen, men framför allt fri från all oratorisk prydnad.

Jag medgifver riktigheten af denna anmärkning, då frågan är 0111 bref, som antingen angå handels- eller embetsaffarer, eller blott måla lifvets vanliga, enkla förhållanden, såsom då de endast innehålla förtroliga underrättelser om en persons helsa, göromål, hushålls- och familj-angelägenheter. Men det är ju brefvens egenskap att företräda det muntliga umgängets ställe ? Och hvem vet icke, huru mångfaldiga vändningar och former detta kan antaga? Moralen och filosofien, politiken och vetenskaperna aflemna ofta taleämnen, som äro af allmän vigt och intressera hvarje särskild människa, Vid dessa tillfällen — hvilken ifver uppkommer icke hos cle talande! Deras hjertan värmas af en entusiasm, som gjuter lif och eld i deras föreställningssätt, röst och åtbörder. Orden framstörtaLXXXI V

Mftigare och våldsammare och samtalet öfvergår småningom ifrån den populära och lägre tonen till den oratoriska. Äfven •denna ton måste således brefven antaga, om do eljest skola svara till ändamålet af deras inrättning.

När derföre ämnet i sig sjelf är högt och värdigt och har vigt och betydlighet för hela människoslägtet; när t. ex. •en last med dess följder i all sin skadlighet och fasa skall afmålas till en afskräckande varning för den obetänksamme ynglingen; när ändamålet af brefvet är att väcka aktning för förnuftet och dygden; då måste det äfven vara den skrifvande tillåtet att höja sig öfver det vanliga umgängesspråket; då måste man lemna honom rättigheten att nyttja de vapen, som säkrast göra dygdens ära segrande; då måste intet medel att röra betagas honom; då äro hans starka affekter icke fel, hans utrop icke ett tomt prål, — de äro sanna, hänryckande :skönhet,er. Och då den kalla filosofiska bevisningen icke vore nog snabb i sin verkan, kanhända äfven icke stode i den skrifvandes makt, må det tillåtas honom att med erfarenhetens röst tala till sin väns känsla och till bestormande af •dess hjerta använda hela vältalighetens förråd af starka uttryck •och lifliga bilder.

Jag har sökt att bestrida en fördom; men om jag icke liar lyckats i mitt bemödande, torde exempel, tagna från de största tyska författares arbeten, verka något mera. Man läse endast Werthers lidande af Goethe och Clara och Clairant af August Lafontaine, och man skall öfver allt finna med hvad fördel de uti bref betjenat sig af den högre stilen.» —

Af præses' yttrande, med anledning af Hammarskölds »En predikan», ha vi förut meddelat slutet, hvari Böttiger ansåg sig finna stöd för sin anmärkning. Låtom oss här höra begynnelsen och hvad som föregår det anförda:

»Jag är öfvertygad, — säger præses — att ingen finnes ibland vårt sällskap, som ej skall anse sig vara författaren högst förbunden för dess godhet att meddela oss detta sitt lyckliga försök att använda vältaligheten till dess högsta ändamål, till inskärpande af religionens sanningar samt till dygdens och sedlighetens utbredande. Denna del af vitterhetens gebit har före vår tid varit — och är det kanske

ännu — ganska litet uppodlad. Emot de få namnen: Chry-sostomus, Bossuet, Massillon, La Rue, Sterne, Swift, Tillotson och Lehnberg, huru' många tusende oskickliga munkar och prester hafva icke i alla tider gifvits! Och hvilken är det väl ibland oss, M. H., som icke ofta känt den lifligaste harm viel åhörandet af de heliga tal, hvilka, i stället för att enligt sin afsigt upplyfta själen till Gud och lifva hjertat för dygden, genom ett ostädadt språk och ett ohyfsadt föreställningssätt endast lockat till sömn eller retat till eckel? Och hvilken af oss skall icke således med nöje se författarens bemödande vändt åt denna sida?» — —

Tengberg var, som förut uppgifvits, præses äfven vid den märkliga sammankomst, d. 2% 1804, dä Livijns Xenier belönades, oaktadt de vexlande intryck man af dem. mottog. Men denna sammankomst förtjenar ock bemärkas för den skarpa granskning, som præses egnade Hammarskölds inlem-nade, men ej belönade, försök: »Rimmets historia». Af brefvexlingen lär man känna Hammarskölds och Livijns ifrande mot rimmet såsom nödvändigt för poesien och huru de genom egna försök ville lära Sv. Akademien, att poesi kunde finnas äfven utan rim. Hade de ock rätt i princip, tycktes dock deras förmåga i den praktiska tillämpningen åtminstone ännu ej vara stor nog för att tillfyllest med framgång inverka på nämda akademi.

1 sammanhang med dessa försök står Hammarskölds ofvannämda uppsats: »Rimmets historia». l)en har ej blifvit bevarad, såsom ej belönad, och vi känna den blott genom Tengborgs granskning. Har man förut i Tengborg lärt känna den smidige talaren, så möta vi här den skarpe granskaren, som, när det ansågs behöfligt, ej drog i betänkande att eftertryckligt uttala en öfvertygelse. Hammarsköld, som samma dag i bref till Livijn berättade, hvad som tilldragit sig, erkänner, att han »emellanåt var något ovettig så väl på rimmet, som på dess ifriga försvarare — fransoserna. Men» — tilllägger han — »herre min Gud livad jag derför fick på-skrifvet!» *)

'*) Sc brefvexlingen sid. 1)7.

Yi anse oss böra i det närmaste i dess helhet meddela Tengborgs granskning, emedan den karakteriserar så väl honom, som den granskade, och dessutom kastar något ljus öfver de ännu i viss mon stridiga åsigterna, sympatierna och tendenserna inom sällskapet.

»Författarens tanke, att rimmet först blifvit uppfunnet af munkar, — yttrar T. — är en blott gissning, som saknar alla bevis. Också öfverensstämmer den icke med någon af de sex olika meningar, man förut hvst i detta ämne och hvilka man finner uppräknade af abbé Massieu *) i dess Hi-stoire de la Poesie Francaise. Denna mängd af olika tankar tyckes bevisa, att man knappast torde kunna hinna till någon visshet i denna sak; men i senare tider liar man likväl allmänt kommit öfverens om att anse den som en arabisk uppfinning, för hvilken, liksom för många andra saker, vi hafva att tacka våra läromästare morerne.

Till bevis för den stora sannolikheten af denna förmodan får jag utbedja mig eder tillåtelse, M. IL, att i öfversättning anföra abbé Massieus egna ord (se lians anförda Hist. de la Poes. Franc. sid. 81): »Så mycket är visst, att rimmet har varit i bruk hos araberna ifrån urminnes tider. De hafva rimmade skaldestycken, som äro mycket äldre än Mohamet. Man kan knapt tro, huru mycket de i alla tider hafva älskat detta slags poesi. Ingen af dem, som hos detta folk innehaft någon utmärkt värdighet i staten eller kyrkan, har ansett det ovärdigt sin omsorg och sin handläggning. Trovärdige författare försäkra oss, att Arabien har ensamt frambragt flere skalder än hela den öfriga verlden tillsammanstagen. Det räknar ända till sextio af första rangen. De äro att anse som hufvudmän för lika så många partier och hafva under sig andra poeter, som alla hafva sitt värde och sina förtjenster. Större delen af dem har lemnat efter sig betydliga och ganska långa arbeten. En ibland dem har satt bela Alkoran i rim, ett företag, som eljest kunde anses såsom ganska be-

*) Massieu, Guillaume, fransk literatör, f. 1665, ledamot af franska akademien 1714, † 1722. Hans förnämsta

arbete iir ofvannämda Historie de la Poesie Francaise, som går till Frans I:s tid, men skulle, om döden ej mellankommit, gått till 18 århundradet.LXXXI V

synnerligt, men som vitnar om clet ovanliga tycke, som denna nation fattat för detta slags skaldekonst.» För öfrigt är Massieu fullkomligt af samma tankar som författaren i afseende på den ordning, hvari rimmet blifvit fortplantadt, likväl med den skilnad, a-tt han påstår, att det först genom morerne infördes i Spanien och derefter, i anseende till den spanska handel, som drefs i Toulons och Marseilles hamnar, bragtes till Provence och södra delen af Frankrike, hvarifrån det sedermera öfversvämmat hela Europa. —

Ehuru förf. eljest nämner Kellgren med all clen aktning detta stora snille förtjenar, har han likväl emot honom tillåtit sig ett uttryck, som jag ingalunda kan gilla, dels emedan det innehåller ett slags begabberi, för hvilket denne store mans minne visserligen borde vara fredadt, dels emedan jag tror, att man begår den största orättvisa, då man beskyller Kellgren för en uteslutande smak och en despotisk hersklystnad i snillets verld. Knappast lärer någon skald hafva gifvits med •liberalare tänkesätt i detta afseende, knappast någon, som mera gladt sig åt hvarje ny vinst för vitterheten och som mer sökt att befordra hvarje uppkommande förtjenst, än just denne samme Kellgren. Och om lian någon gäng med en kanske allt för sträng hårdhet behandlade Thorild m. fi., så härrörde detta visserligen icke från någon skolmästarepedan-tism eller, som författaren säger, från någon »onådighet», utan från en öfvertygelse — det är ej här frågan att afgöra, om clen var falsk eller ej —, nog af från en öfvertygelse, att den laglöst frisväfvande styl, de oredliga tankelyftningar och de med förakt af smakens allmänna lagar och blott på egna sjelf kära godtycken grundade, nya företag eller snarare upptåg, som utmärkte en viss klass af clen tidens författare *), voro icke blott skadliga, utan äfven förstörande för svenska vitterheten, för hvars tillväxt och framgång han nitälskade med en ifver, som gick ända till entusiasm.

Yid detta tillfälle kan jag ej heller afhålla mig ifrån att anmärka clen afgörande ton, som förf. till närvarande afhandling tager i många ämnen, hvarom de lärdaste och fördom-

*) Det är af det föregående ej rätt klart, om förf. till dem räknade Thorild eller ondast vissa hans efterapare, som saknade hans begåfning, hans snille.LXXXI V

friaste kännare ännu hysa delade omdömen, och det hånlöje, som han kastar öfver dem, som icke äro af hans tanke. Med denna ton af hög öfverlägsenhet beskrattar ban fransyska literaturen och fransosernas »skolmästaresmak», ehuru man med skäl kunde fordra, att den, som åtager sig att döma om en hel nations vitterhet, icke allenäst bör hafva läst, utan ock efter konstregler granskat dess bäste författare, och detta tror jag ej, att författaren till närvarande skrift gjort eller ens kunnat hinna att göra, En dom deremot, som blifvit affattad blott efter det rådande modet *), utan någon egen undersökning och endast i stöd på vissa stora snillens auktoritet, kan aldrig blifva annat än högst löjlig. Sådant är äfven författarens omdöme öfver rimmet, som han med mycken qvickhet liknar vid »gökens eviga kaka», vid »slagen af en klocka», och påstår, att dess uppfinning var en ibland människoförståndets löjligaste förvillelser, äfven som han utom de likljudande ändelserna icke finner någon skilnad emellan t>en rimmad vers och raden i en postilla eller en htnglig förordning».

Ehuru rimmet har haft många häftiga fiender, har likväl ingen angripit det samma med en sådan bitterhet. Sjelfve Sulzer, som så ifrigt bestridde det, talade på långt när icke i en så myndig ton.»

Granskaren anför här Sulzers försvar för rimmets »nödvändighet» i ett visst fall, äfvenså Er. Schlegels åsigt om dess grund i den mänskliga känsloförmågans natur m. m., under det han kallar Schlegel sjelf »en af vår tids störste kännare» och alltså »visserligen i denna sak behörig-domare».' —

Äfven Chr. Steidiammar må här fa en särskild plats, då ban otvifvelaktigt i flera fall var en af Y. Y:s mest framstående medlemmar. Man lär att känna honom af brefvexlingen, äfvenså af Y. V:s handlingar, hvilka han med de hufvudsakliga af sina bidrag afslutar. Hans kunkskapsbehof synes varit lika djupt som omfattande, men med beläsenhet i flera riktningar förenade ban grundlighet i studier och sjelf-

*) Skulle detta, i afseende på häcklandet at' den förut så liögt uppburna franska literaturen, redan börjat göra sig gällande hos oss, eller är det bevis på den växande kännedomen 0111 förhållandena och literaturcn i Tyskland,

der de franska mönstren längesen kastats öfver bord?LXXXI V

ständighet i uppfattning och omdöme. Hans personlighet synes varit något sträf, sin mening sade han merendels rent ut, och en viss sjelfkänsla, måhända i följd af någon medveten öfverlägsenhet, saknades ej. Detta framgår äfven ur Lagus' bref Okt. 1804 till Hammarsköld, der inan ock får någon föreställning om Stenhammars, åtminstone för brefskrifvare^ mindre behagliga väsende och sätt. Huru positif han än synes egentligen varit, böjer han sig dock som præ-ses vid sällskapets sammankomster för vännernas möjliga, med hans skiljaktiga, åsigter och får skenet af en viss ino-desti, för att ej säga, blir i omdömet sväfvande. Detta var dock troligen blott ett sätt för tillfället, hvilket hvar och en som præses ansåg sig böra antaga, i öfverensstämmelse med den sjelfnedsättning man fann i den akademi, hvilken man i smått synes velat likna.

Huru Stenhammar till sin egentliga natur var, ser man af vissa hans bref till Hammarsköld, ej minst de af 1807, hvari han med mer skärpa än någon annan granskar sin flerårige väns 1806 utgifna »Öfversättningar och Imitationer», likväl utan att underkänna hans förmåga och hvad han eger af verklig förtjenst. Det är i dessa bref *) han låter förstå sina åsigter om Schleglarne, hvilkas man han i vissa väsentliga fall ej är. Att han med samma utgång studerat de tvänne andre af den tyska romantiska skolans koryfeer, skola vi få se.

Poet var Stenhammar ej, oaktadt äfven han försökte sig i verskonsten och vann pris för en dikt: »Skaldens invigning» (»min första sång» tecknar han sjelf derunder}. Måhända var det på denna, som Hammarsköld syftar, då han i bref till Livijn d. 26/10 1 80 5 nämner, att S. skrifvit »en gudomlig-sång». Om ideen och syftet må det till en viss grad gälla, men ej om utförandet. Gestaltningsförmågan fattas och versen

*) I Sv. Vitt. Häfder d. o, s. 591, daterar Ljunggren dem 1808, hvari vi ej kunna instämma. Brefven äro odaterade, men kunna ej vara skrifna senare an början af 1807, då de granska Hammarskölds »Öfversättningar» m. m. Också låta vi dem följa näst efter L. Chr. Ekmareks bref d. 23/i2 1800 och d.

23/i, d. 1/2 1807, der samma sak behandlas. Stenhammar stöder ock sitt uppträdande på Ekmarck.LXXXVII

ür, som merendels hos S., hård och knagglig. Också yttrar Per MeurUng, som vid prisvinnandet var præses: »Detta stycke, så utmärkt af öfverträffande poetiska förtjenster, är utan all fråga värdigt den högsta belöning vi kunna gifva; men» — tillägger han — »som ingen sol är utan fläck, så måste anmärkas, att vissa partiklars och ords uttal är på vissa ställen på ett obehagligt sätt marteradt».

Vi ha förut nämt, att Stenhammar i början af Okt, 1804 återkom till Upsala från sin kondition på Thomestorp, äfvenså, att Hammarsköld under sin frånvaro såg i honom ett stöd för Y. V., hvilket likväl S. ej aktade högt. Vid sammankomsten d. 2l/io år Stenhammar præses och den såsom täflare, som det synes, alltid overksamme Rääf sekreterare. Den förre höll härvid, efter Lagus* uppgift *), »ett ganska vackert tal», ehuru ej inträdestal.

»M. Hrr!» — yttrade han — »om jag uppträdde som talare inför eder med detta sjelfförtroende, hvilket icke tål motsägelser, eller med den bedrägligt smickrande sjelfkänsla, som säkert lofvar sig bifall och uppmärksamhet; om jag dolde för mig sjelf den med ett belönande hopp blandade farhåga, jag bär, att ni åtminstone i dag skolen lära vid hvilken oförtjent ni fästade edert val; så skulle jag förlora den sista trösten för mitt svagare bemödande och det enda hopp, som, då jag ålade mig lydnaden för edert beslut, återstod, det: att förtjena edert öfverseende». Han spörjer vidare, hvarföre han, som är i V V:s handlingar okänd, »hvars namn aldrig med belöningens högtidlighet nämcles i edra sammankomster och hvilken evigt förgäfves skulle smickra sig med hoppet om denna heder» — hvarföre ban skulle träffas af brödernas förtroende ?

»Att fälla omdömen, värdiga edert bifall, öfver en öfverlägsen förtjenst och med granskningens allvar förfölja säkra, lyckliga steg på den bana, der jag sjelf aldrig vågade ett försök, — denna lycka — barnsligt, förmätet vore det ju? — huru skulle jag eftersträfva den? Och rättvisan af edra fordringar upphör dock aldrig». Emellertid förutsäger ban:

*) I bref till Hammarsköld, dat. Okt, 1804.LXXXVIII

»Eder väntan skall ej utgången kröna, äfven fastän jag i dag ålägger mig att lyda eder befallning och, med den

inre känslans svagt ledande rättvisa, teckna mina anmärkningar vid de skrifter, som blifvit underkastade eder granskning.

Men om I redan igenkänt och snart skolen ännu fullkomligare lära sanningen af mitt eget vitnesbörd; 0111 jag, ehuru okänd i edra ädla yrken och för månge ibland eder, hvilka flera segrar redan upphöjt i edra samqväm, dock vågar fly till vänskapens tröstande öfverseende» m. m. — »så förlåten dessa svagheter hos en yngling, hvilken — danad i naturens enfald och redan i sina önskningar, i cle bedrägliga utsigter han målar för sin framtid, återvänder dit — har intet att tillbjuda eder, utom den samma hjertats varma hänryckning för dygden, sanningen och religion, hvilken lian önskar att en dag till landsbygdens enfald med sig återföra.

Dock jag skulle ej tala blott om mig sjelf. Förlåten, att jag för några, ögonblick vilsefört eder uppmärksamhet, som borde ledas på vigtigare, värdigare ämnen! Jag hastar att redovisa, huru jag sökt uppfylla mitt kall. Heligt gjorde jag det mig till lag att ej förgäta, att det var i edert namn, jäg skulle granska och anmärka. Inför eder kunde ej denna säkra, vågade ton, som framstörtas med öfvermod och vill oemotsagd, afgörande befalla, anstå mig. I edert samqväm kunde ej det falska bemödandet om grundlighet och lärdom tillkonstla sig ett bifall. Äfven der jag trodde mig träffa ett litet felsteg, borde ej min erinran vara clen låtsade överlägsenhetens, hvilken harmas och vill nedslå. Detta — hvad jag går att okonstladt och kort yttra skall bevisa clet — har jag ej någonsin kunnat förgäta».

Sällskapet hade till täflingsämne i Skaldekonsten uppgifvit: En Elegi. Trenne försök hade inkommit, N:o 1 och 2 af Hammarsköld, N:o B af Hallström. Det första och tredje bolöntes, hvaraf det förra begagnat antikens elegiska versmått. I anledning deraf yttrar præses:

»Den nyare skaldekonsten, åtminstone på den lyriska poesiens område, dit elegien dock onekligen, i afseende på % hela sin karakter, bör hänföras, har i sanning — jag skall ej här våga yttra mina enskilda tänkesätt: huruvida medLXXXI V

framgång eller ej — tvifvelsutan aflägsnat sig ifrån den äldres enfald och qvarblifvande vid skaldekonstens sanna ändamål. Då man ieke eger några andra mönster att från den anföra än romerska *) skaldernas och undantager den erotiska sången, hvilken jag icke tror varit sällskapets afsigt att denna gång emottaga och belöna, torde väl — förlåten mitt så litet skarpsynta omdöme — OnV?(ius) vara den lyckligaste. Jag har sagt: med undantag af den erotiska, der otvifvelaktigt Ovid. öfverträffas. För mig åtminstone, erkänner jag, har det varit en obeskriflig glädje att i den första elegi, hvilken såsom täflingsskrift blifvit insänd, igenkänna detta lyckliga närmande till karakteren utaf ålderdomens förträffliga mästerstycken. Jag skall ej försöka, M. Hrr, att genom enskilda omdömen missleda eder eller fördröja oder det verkliga nöjet att höra den samma uppläsas».

Sedan Hammarskölds elegi: »Till nejderna omkring min hembygd», hvilken ej i handlingarna finnes och ej heller af förf. sjelf upptagits i hans utgifna samlingar, blifvit uppläst, tillägger præses:

»I en skrift af denna fullkomlighct äro väl några smärre fel i versifikationen och stafningssättet nästan alltför obetydliga att böra ihogkommas». Några anmärkas likväl, hvarefter pra)ses slutar: f

»Om jag far yttra mitt enskilda tänkesätt, det jag ogerna skulle tro stridande mot edert; om den ädla ton, som råder i detta ålderdomen härmande stycke, i hvilket elegiens sanna, enkla, rörande karakter syns mig bibehållen; om ändtligen den eld, som deruti framglödgar från den lidande ynglingens hjerta, syns eder värd denna uppmuntran, så skulle jag anmäla eder denna skrift såsom värd belöning».

Hvad åter N:o 2, Hammarskölds i modernt rimmadt versmått affattade elegi »Till mina flydda är», angick, fann præses deri visserligen förtjenster, men ock, som det syntes, väsentliga brister. Förf. ansågs hafva allt för mycket vikit från sitt ämne, i det han ymnigt utgjuter sin smärta öfver

'*) Præses tyckes ej känt, att at' det stora torråd, som de hellenisko elegi-diktarne alstrade, tinnes ännu åtskilligt qvar, ehuru ringa mot hvad som säkerligen fans äfven under deras efterbildares, do romerska skaldernas, lifstid.xc

förlusten af sin älskarinna, hvarigenom stycket förlorar i »enhet och hållning». Præses finner sig likväl ej obenägen att gifva sin röst äfven för dess belöning, men då han fruktar att dervid bestickas af vänskapen, öfverlemnar ban åt sällskapet att »fälla ett mera pröfvadt utslag», och detta utföll ej till elegiens förmån.

Hallströms elegi: »Elegisk sång vid Selmas graf» finner granskaren »i fullkomlighet vida under den föregående» *), mon han »skall mecl lifligaste förnöjelse vika för sällskapets mognare pröfning». Sedan några anmärkningar gjorts, beder præses den förmodade »unge skaldon», ifall ban är närvarande, »ej förtörnas», »men», säger ban, »i deras namn, för hvilka jag talar, för de sanna anlag till en större fullkomlighet vi med hoppets glädje hos dig upptäcka, — förakta ej min bedjande röst: var mera noga i dina försök!» — Emellertid vann dikten sällskapets bifall och præses instämde. Då Hallström, en nära anförvandt till præses, härefter framträdde, yttrade denne:

»M. H.! Den belöning, jag i sällskapets namn går att förkunna eder, bör i detta ögonblick för eder ega ett fullkomligare värde. Det är icke ett enskildt omdöme ni derför har att tacka, det är den strängare, allmännare granskningens, som ej lätt bedragei; sig. Om jag här hade rätt att tala från ott hjerta, som är fullt af vänskapens och slägtskapen känslor, så skulle jag kanske lyckönska edra närmare anhöriga, lyckönska en far, hvilkens sista stunder minnet af edra lofvande egenskaper skall förljufva».

Sammankomsten afslöt præses på följande egendomliga sätt:

»Jag får då sluta, M. Hrr, och eder erfarenhet denna stund är mig en borgen för uppfyllelsen af mitt hopp, att edert förtroende snart ej måtte åter träffa mig. Denna enda önskan återstår: att, när jag snart bland oder skall uppstiga, för att uppfylla den första pligt äran att eder tillhöra (nu) borde ålagt mig, ni redan måtte förgätit, att jag i dag har talat».

*) Månne N:o 1 rXCII

Härmod syftar præses på sitt. inträdestal, som det ålegat honom att nu hålla, Det hölls längre fram, men öfverlemnades ej, liksom flera andra ledamöters, till handlingarna.

Yi lia härmed afslutat redogörelsen för sällskapet Y. Y:s historia, dess anda och verksamhet och senast dess kritik, hvarvid äfven det högtidliga, eeremoniösa i sättet vid sammankomsterna blifvit uppenbart. Men då Chr. Stenhammar blifvit, enligt handlingarna, den siste, som i sin verksamhet framträdt, taga vi oss friheten att lemna några ytterligare bidrag till hans karakteristik pä grund af en förut nämd liten samling öfversättningar och originalförsök, som synas blifvit belönade och fått i slutet af handlingarna sin plats. Do äro ock påtecknade: 1805.

Samlingen börjar med y>f)e fyra Verld såld,rar na» efter Ovidius. Några förklaringar bifogas och öfversättaren anhåller, att præses behagade härpå göra afseende. I »En liten bön» låter han förstå, att, om bröderna bedöma hans försök, »beskedligt och mildt», skall lian äfven försöka sig på en öfversättning af Hesiodos' qväde om »Yerldsåldrarna». Af hans bref till Hammarsköld, dat. Okt. 1804, ser man, att han länge umgåtts med denna tanke, egentligen för att visa, huru »Ovidius, ända till särskilda drag, hemtat sin teckning från nämde» grekiske skald.

Efter öfversättningen af Ovidius följer, hvad han kallar, »Ett litet uttog af Kovalls i en mycket enfaldig öfversättning». Under titeln står med stora bokstäfver:

Soli De o Gloria, och derunder som motto:

»Vcrnunft! Vernunft! Keine Deelainationen! Heraiis mit Sehwer-meroi, Mysticism und Magi! Seyd Sic in Hölle gestürzt in sæeula sæculorum!» Oeli allt folket skall säga: Amen! Amen!

Tidehvarfvets röst.

Före »uttogen» af Novalis' hymner och fragmenter går en prolog på något stapplande antikt elegiska versfötter. Den kallas »Klagosång, mycket eftertänklig till att läsa för hvar och en rättsinnig» ocli tillegnas »Yälvisaste bröder i Y. Y.» Författaren söker här att i en skämtsam ton förklara syfte-XCII

målet mecl sina öfversättningar. Djefvulen går nämligen omkring i verlden som ett rytande lejon och ser till, hvem han uppsluka må. Men stundom låter han sig ock uppslukas. Af hvem? Jo, af Hrr v Theo fräst, Svedenborg, Tieck och. Novalis». Häraf blir mysticism, magi m. m. slikt otyg. Som läkemedel häremot skola nu öfversättningarna användas, ett »extrakt», hvarmed djefvulen utdrifves åt ena eller andra hållet. Författaren-öfversättaren är här homöopat, han hyllar Hanemanns grundsats: »similia similibus curantur». Uti en epilog får man bekräftelse härpå. Den börjar:

»Yäljen nu hvar för sig sjelf, hvad nyttigt och godt honom synes.

Följen mitt välmenta råd, antalet tillåter val. Alltid ett frätande gift ju med motgift säkrast kureras; Yälje sig då hvar och en, allt efter sjukdomens höjd».

Hufvudsaken är:

»snart drifven satanas ut!»

Och slutligen tillfogar han:

»Allmänna nyttan ju är för hvarje scribent en belöning. Må edert helande då prisa den möda jag haft!» —

Och med denna välvilliga önskan slutar hvad som finnes qvar af Y. Y:s handlingar.

Yi ha i det föregående sökt teckna Sällskapet Y. Y. i dess uppkomst och verksamhet och hoppas, att dess betydelse i vår andliga odlings historia derigenom blifvit klar. Dess organisation hänvisar ej så litet till Svenska Akademien som förebild, och vissa drag i dess vältalighet påminna ock om samma, denna tids officiella, mönsterskola. I diktförsöken, huru ofullkomliga de än ma vara, spörjer man deremot tydligt, att nya inflytanden börjat göra sig gällande och attXCIII

dou akademiska smakläran slutligen i det närmaste förlorat sin makt. Likväl ser man hos sällskapet såsom sådant intet tecken till benägenhet att polemiskt uppträda mot Sv. Akademien och dess vid denna tid förnämsta pristagare.

Inom Y. Y. funnos dock tvänne ledamöter, Hammarsköld och Livijn, som, huru verksamma cle än inom sällskapet voro, kände sig behöfva en vidsträcktare verkningskrets. De slöto sig derföre helt naturligt tillsamman och utgjorde, som vi förut antydt, ett förbund för sig, och det var egentligen ur detta, som uppslaget till en nv riktning i vår vitterhet utgick. Att det ej skulle ske utan strid, är nu lätt att inse, då man af efterföljande brefvexling tillräckligt lär känna personligheterna och deras utveckling. Man märker en viss polemisk ton redan från begynnelsen, i synnerhet dä de poetiska mönsterbilder de tro sig uppställa för en ny dikt ej vinna Sv. Akademiens bifall, under det att andra försökare i det gamla maneret lyckas eröfra till och med det högsta beröm. Anfallet på clen förvända smaken i vitterheten och på de pristagare, som på cless grund förvärfvat ett äraclt namn, är härmed beslutet. Man utkastar nu planer för framtiden och en tidskrift (»Journal») skall blifva organen för nya åsigter, en ny vitterhet. Denna skall tydligen genom kritik och polemik framgå till seger.

Redan under samvaron i Upsala vårterminen 1805 har en slik Journal utgjort föremål för Hammarskölds och Livijns samtal, tv i början af 1806 möter man i deras brefvexling uttrycket: »rår Journal». Det skulle dock erfordras ännu några år för att bringa planen till mognad och verkställighet. Under loppet af de 2 och l/2 är, då de båda vännerna vistades i hufvudstaden, synes föga eller intet blifvit vidare förberedt. Tidpunkten och förhållandena voro ej heller gynsamma för ett uppträdande af den beskaffenhet, som åsyftades. Gustaf Adolf var ej det fria ljusets man; censuren stod ock mod bart huggande svärd, liksom ängeln vid paradisets port. Men det märkliga året 1809 skulle plötsligen förändra allt. Den för fäderneslandets räddning nödvändiga revolutionen den 13 Mars banade väg äfven för det andliga arbetets män och man fick småningom se, hvad som underXCII

de närmast förflutna årens lopp i tysthet förberedts inom andens verld.

Livijn hade redan i skitet af 1808 lemnat Stockholm för att tillträda sin plats som auditör vid Skaraborgs regemente. Han är ock från denna stund skild från skådeplatsen för så väl politiska som literära tilldragelser af

vigt, men det är just genom den nu ånyo begynnande brefvexlingen mellan honom och Hammarsköld, som vi hufvudsakligen blifva i tillfälle att följa händelserna och cle snart fortskyndande förberedelserna för den nämda literära pianons verkställighet i spåren.

Redan förut hade likväl nya betydande brefskrifvare tillkommit. De äro L. Chr. Ekmarck och den bekante filosofen B. C. II. Höijer. Båda uppmuntra Hammarsköld i hans plan att utgifva en journal, och den senare blir hans rådgifvare, hans starkaste stöd, som äfven bereder företaget ett anseende, hvilket det säkerligen i annat fall ej egt. ' Livijn, på hvilken Hammarsköld bygt så mycket, är emellertid borta och af honom är ingenting att hoppas, hvaröfver vännen bittert klagar. Men Hammarskölds värma för företaget minskas ej deraf. Till hans karaktersdrag hörde mod, ihärdighet och brinnande nit.

I Juli 1809 utkommer »Journal för Litteraturen och Theatern», utgifven af F. A. Wallmark, biträdd af P. A. Granberg. Den ansågs för en organ för den gamla skolans smak och åsigter i vitterhet och det var just dem, som Hammarsköld ville bekämpa. Likväl erbjudes han att i samma journal öfvertaga granskningen af teatern; men redan i hans första bidrag blifva hans med hufvudredaktören stridiga åsigter uppenbara, och en brytning med Wallmark är dermed grundlagd.

Någon tid förut har Hammarsköld gjort bekantskap med magister C. A. Agardh och genom honom med mag. J. Chr. Askelöf. Desse sluta sig nu i all hemlighet till samman i ett gladt förbund, Pro Joco, som liar till syftemål att förlöjliga alla »dumheter» och »dårskaper», som man varsnar omkring sig i clet närvarande. Men man vill utvidga sin verkningskrets och besluter i början af September att ut-xov

gifva en tidning, som skall »sysselsätta sig med grinerier en gros». Den skall utkomma i början af följande år (1810) och Askelöf blir dess ende synlige redaktör. Så uppkom planen till Polyfem.

Utgifningen af den omtalta tidskriften, som först var ämnad att kallas Selene, men sedan benämdes Lyceum, uppslutes emellertid, tills »den nya tryckfrihetsförordningen hinner bli promulgerad». Den skall »mer och mer sätta sig i opposition mot journalisterna». Hammarsköld skall blifva dess hufvudredaktör och som medarbetare nämnas Höijer, J. J. Berzelius, C. A. Agardh, G. A. Silfverstolpe och Es.. Tegnér. På de två sistnämdes biträde hade man dock missräknat sig. Men Lyceum, hvaraf man synes väntat sig rika frukter, fördröjdes så länge, att den hann förekommas af en annan journal från ett annat häll, der man länge i tysthet beredt sig på att uppträda som reformatorer af den svenska vitterheten. Detta var syftemålet med clen bekanta tidskriften Phosphoros, hvars l:a häfte för Juli utgick i Augusti 1810 från Aurora-förbundet i Upsala. Dettas 'slutliga samverkan med Hammarsköld för ett gemensamt mål, hvartill uppslag antydes redan i slutet af efterföljande brefvexling, ger oss anledning att yttra några ord *om förbundets uppkomst, anda och inom sig slutna föregående verksamhet, Föröfrigt hänvisa vi till C. W. Bottigers kända utförliga »skildring» af samma förbund, införd i Sv. Akaclrs handlingar del. 49. Den bär, som det synes, alla tecken till trovärdighet, i det clen för det mesta låter förbundet sjelft teckna sig i utdrag ur dess tal, protokoll, täflingsskrifter och bref. Ingen, som älskar vår literatur och vill lära känna några af dess märkligaste män, bör försumma att läsa denna Bottigers i hög grad intressanta och karakteristiska skildring.

P. T). Atterbom, som (1808) på tillstyrkan af vännen "W. F. Palmblad antog äfven namnet Amadeus, var, som vi förut nämt, clen sist invalde ledamoten af V. Y. *) Då detta

*) Här synes oss slcäl att fästa uppmärksamheten på ett rätt egendomligt drag i Brockhaus bekanta tyska Konversations-Lexikon. Palmblad hade der, helt visst med Attei-boms vetskap och biträde, lemnat en kort teckning af Atterbom, hvarur Böttiger i en not s. 251 i böljan af sin skildring anför föl-XCVI

sällskap, förmodligen ej långt efter clenne nyo ledamots inträde, upplöstes, tyckes han, ju mera medvetandet af egna gåfvor, egen kallelse, tillväxte, känt saknad af en literär omgifning, med hvilken han sympatiserade och der han kunde göra sig och sina åsigter gällande. I Okt. 1807 upplifvade han alltså, i förening med några vänner, nämda sällskap, men gaf det blott ett mera lärdt namn. Det kallades M-uns Amici. Syftemålet var det samma som föregångarens, ledamöterna afsågo: »vitterhetens odling och sina talangers bildning» eller, enligt stadgarne:

»sträfvande till vitter fullkomlighet».

Jämte Atterbom utgjordes stiftarne af J. A. Stenhammar (f. 1788, † 1826, yngste brodern till de i V. V. synlige Carl och Christian), Gast. Acharius, Georg Ingelgren (f. 1782, † 1813) och Sam. Joh. Hedborn (f. 1783, † 1849). Innan årets slut tillkom en för sällskapets blifvande syftemål särdeles betydande ledamot, Per Elgström, (f. 1781, † 1810) med hvars poetiska riktning och lifsåskådning i synnerhet Atterbom kände sig starkt sympatisera.

Redan i Atterboms inträdestal och i lians första prisbelönta dikt blotta sig vissa egendomligheter i hans natur. Det »öfvervinneliga» och det sökta, granna i uttrycken, äfven

jande: »Atterbom bezog 1807) die Universität Upsala. Einigc jüngere Gclehrte, die, was damals eine scltcne Erscheinung in Schweden war, die deutselic Literatur grüiidlich kännt en, nalimen den Ankömmling freundlich auf und dureh sic gelang es ihm, sieh eino xiemlich vollständige Øbersielit der dcutschon Literatur YAi verschaffen». — Till dessa »jüngere Gclehrte» hörde väl Lars Chr. Ek-marek, Hammarsköld och andre medlemmar af A'. V. Atterbom har sjelf uttalat sin förbindelse till Hammarsköld. 1 en senare upplaga, den 12:te, 1875, finna vi allt det förut anförda uteslutet och i stället börjar man: »Frühzeitig hatte er sieh mit der dcutschon Sprache bckannt vax machcn gesucht, dio wich-tigen Einfluss auf seine litcrarische Laufbahn übte. Mit mehreren Freunden stiftcte er 1807 eine poetisch-kritischc Gescllschaft, Musis Amici» etc. Hvem och hvad kan ha gifvit anledning till denna väsentliga förändring, hvarigenom allt inflytande på Atterboms utbildning från vissa medlemmar i V. V., i synnerhet måhända Hammarsköld, utplånas? Kan någon svensk i'ådgifvare och hand deri haft del? Och livad har dermed åsyftats? — I »Nouvello Biographie Generale», 1—40 T., utgifven under l):r Hoefers direktion i Paris 18.")2—06, finnas både Atterbom och Hammarsköld upptagna, men mod tillsats af åtskilliga fria fantasier.XCYII

när det gälde det enklaste i sak eller förhållande, springa här genast i ögonen. Det var just denna svaghet, som gaf upphof till benämningen »fosforist» och »fosforism» *). Atterbom var häri hufvudmannen. Närmast honom stod Elgström; äfven hos Euphrosyne finner man drag deraf. Längre våga vi ej rättvisligen utsträcka benämningen, ty Stagnelius gick sin egna väg, på sidan om våra s. k. romantiker. Nära med dem beslägtad, intog han en sjelfständig ställning.

Vidare se vi hos Atterbom, det afgjordaste inflytande från den romantiska skolan i Tyskland, liksom från Schelling. Novalis tyckes dock legat hans hjerta närmast. Atterbom kallar honom ock längre fram (Okt. 1809) en »halfgud», före-bådaren för den sanna romantiska poesien, »den mest poetiske poet, som lärdomshistorien har att uppvisa». Med alla dessa öfverdrifter och utbrott af ett öfversvinneligt svärmeri var dock Atterbom .en af våra rikast begåfvade skaldenaturer, och från hans lyra ha sprungit ljud, som med sin skönhet, sin innerlighet ej skola förklinga. Han är hos oss en af den rena lyrikens furstar.

I slutet af Mars 1808 inträdde, på Atterboms förslag, en ny ledamot i sällskapet. Hans fysiska varelse var ofärdig, men hans själsgåfvor, karakter och stämning, voro så mycket mera friska, färdiga och fulla af kraft och mod. Det var Wilh. Fr. Palmblad (f. 1788, † 1852). Han började genast med att omskapa sällskapet, så till anda, som form. Af sällskapet blef ett samfund, som lifvades »af ett ädelt nit för idealet af en svensk poesi»; »Sanning och Skönhet» skulle

*) Böttiger säger ock, redan i begynnelsen af sin bok, om utgifvarne af »Fosforos»: »de i egentlig mening så kallade Fosforisterne». Vi skullo önskat, att hans näst föregående uppgift sid. 3 varit till sitt innehåll lika sann. Han börjar nämligen sin skildring på följande sätt: »Det var, som bekant, med tidskriften Fosforos — —, som den så kallade nya skolan i Svoriges vitterhet först framträdde för allmänheten.» Här har han alldeles förgätit Polyfem, som likväl vid skildlingons slut rätt mycket omtalas. Det var nämligen denna tidning, som med löjets och satirens alla vapen först banade väg för en ny vitterhet och nya estetiska åsigter. Den verkade icke ensamt negativt och hade redan i 8 månader kämpat, plöjt och sått, innan Fosforos uppgick. Också veta vi ju, att do sedermera egentligen »s. k. fosforisterne» lemnade icke få bidrag till rolvfem, ehuru, äfven de, någon gång i en ton, som är föga prisvärd.

ingå »en evig förbrödring», och det ömsesidiga bildandet hade till syftemål: »en allmän reformation i alla den högre literaturens grenar». Som mönster för egen bildning uppstäldes greker och tyskar. För att äfven i samfundets benämning bättre motsvara det bestämda syftemålet, fick nu Musis Amici vika för Aurora-förbundet. Men då man i detta förbund synes uppskattat sin verksamhet vida högre än Y. V. uppskattade sin, var man ock sinnad att omsorgsfullt bevara sina protokoll och öfriga handlingar, dock så, att man för efterverlden skulle i sitt syftemål framstå lika klar och bestämd redan vid stiftelsen, som nu vid omorganisationen. I öfverensstämmelse härmed fick alltså Atterbom uppdrag att omarbeta alla föregående protokoll och handlingar, hvarpå han ock med sitt brinnande nit för saken använde mycken tid och omsorg.

Men det var icke blott detta nu bestämda objectiva mål och en betydligt öfvervägande poetisk begåfning jämte den, åtminstone hos Atterbom, afgjorda sympatien för Tysklands romantiska skola, som skilde Aurora-förbundet från V. Y. Det senare sällskapet hade såsom sådant ej förrådt någon benägenhet att offentligen uppträda mot den sedermera s. k. gamla skolan; det är endast utom det samma vi hos Hammarsköld och Livijn finna en slik, allt mera klarnande böjelse. Men denna gälde egentligen det begynnande århundradets unge pristagare. Aurora-förbundet, i detta liksom i månget annat fäll hufvudsakligen representeradt af Atterbom och Palmblad, tog deremot steget fullt ut. Man säg nämligen necl på större delen- af vår föregående vittra literatur*), som hade den varit af föga eller intet värde i jämförelse med den, som man hoppades åstadkomma. Man ville alltså ännu några är arbeta och öka samlingen af egna, allt mera mognade alster och sedan med ens uppträda på ett sätt, som skulle fördunkla allt, hvad svenska vitterheten hittills hade att uppvisa. Också visste Atterbom att lägga tillbörlig vigt på för-

'*) Se Palmblads tvänne föredrag i Bottigers skildring af Aurora-förbundet. Föremål för fullt erkännande ocli beundran voro Thorild i sin »jettekamp», Lidner och Franzén. Bellman nämnes ännu ej och Fru Lenngren skattas ej högt.XCII

bundets planer, då han vid ett tillfälle utbrast: »de äro kanske de vigtigaste, son t något sällskap frän verldens skapelse fattats.

Sådan var onekligen stämningen, sådana voro åsigterna och förhoppningarna åtminstone hos Aurora-förbundets korv-feer. Man finner en ungdomlig energi, en entusiasm, en sjelfuppskattning, hvilkas like man får söka. Om härutinnan åtskilligt sedermera, då verksamheten inträdde inom det offentligas område, i ett och annat modifierades och förändrades, så hör detta till en tid, som faller utom gränsen för denna vår afhandling och denna vår bok. Här ha vi endast att göra med förberedelserna och anse oss dervid skyldige att antyda eller teckna allt, sådant som det då var.

Under det man så med allt rikare och dyrbarare last och med fulla segel djerft går framtiden till mötes, försättes man plötsligen i stort bryderi. Tvänne af Y. Y:s forna medlemmar, Chr. Stenhammar och C. E. Hallström, båda i Juni 1809 promoverade till fil. magistrar, den förre med l:a, den senare med 2:a hedersrummet, föreslås nu till medlemmar i Aurora-förbundet, men de antaga ej kallelsen. Man spekulerar så på Hammarsköld, ja, på Es. Tegnér *), om hvilken Atterbom, som tjusats af hans »krigssång» (Landtvärnssången), i bref till Elgström yttrar: »med detta fenomen i det förslafvade Sverige måste man förena sig». Men Hammarsköld, tillfrågad, af böj er i början af Okt. 1809 kallelsen, ban vill bli bundsförvandt, ej förbundsledamot; om Tegnér hör man ej mer talas. Innan Hammarskölds svar ankom, hade man genom Elgström, som nu vistades i hufvudstaden, fått höra, att Hammarsköld umgicks med planen att utgifva en »literatur-tidning» **) med biträde af förut uppgifne, redan kände och ansedde män. Detta väckte oro och gaf anledning till långa öfverläggningar inom förbundet. Man hade hoppats och ansett sig ha företrädesrätt att taga initiativet till den åsyftade reformationen och revolutionen i vår literatur. Skulle denna ära nu förvärfvas af en medlem i det forna Y. Y. ? För att förekomma det, ville man upptaga Hammarsköld i sitt förbund,

*) Aurora-förbundet hade redan förut i studenterne Bengt Bergqvist {sedermera professor) och Olof Sv an ander tvänne ledamöter i Lund.

'**) Härmed åsyftades den tillämnade tidskriften Lyceum.c

ur hvilket då initiativet skulle anses utgå. Men, som vi sett. misslyckades denna plan.

Hvad skulle man nu göra? Den alltid rådfärdige, men betänksamme Elgström, hvars praktiska klokhet skattades högt af de två andre medlemmarne (Atterbom och Palmblad) i det inom förbundet herskande triumviratet, gaf utslaget. Man skulle sammanföra sina bästa stycken ur förbundets samlingar och skyndsamt söka få dem offentliggjorda under benämningen »Orfika» (sedermera Phosphoros). Möjligen skulle man så kunna förekomma Hammarsköld och hans, mer än han sjelf, fruktade biträden. Man grep ock ofördröjligen med stor energi verket an. Då Atterbom sålunda i bref från Hammarsköld erbjudes att ingå i redaktionen af Lyceum, finner han sig visserligen smickrad af anbudet, mon säger sig (27/10) redan »fängslad af äldre förbindelser». Så fortgick kapplöpningen för att uppnå ett gemensamt mål.

A ömse sidor hade man nu sina blickar fästade endast pä sina t Id skrif lev som hufvudsak. I Upsala tyckes man ej heller känt något om Asklöfs redan i Sept. 1809 af Pro Joco beslutade tidning, hvilken ock af Hammarsköld och hans vänner synes jämförelsevis ansetts som en bisak. Men oväntade händelser skulle omkasta förhållandena och plötsligen göra bisaken till en hufvudsak.

Den 12 Dec. 1809 blef Hammarskölds »Prospeetus» till Lyceum synlig i Stockholms-Posten. Den 22 i samma månad upptogs Journal för Literaturen och Theatern helt och hållet, af en, som det synes oss, klumpig parodi, »Något om gatu-renhållningen», på nämda prospect. J. O. Wallin har uppgifvits som dess författare. Han skall, enligt Hammarskölds uppgift, varit förtörnad på denne för hans recension 1808 i Upsalatidningen af Wallins öfversättningar och smärre poemer. Om så var, visar det en, i allmänhet denna tid ej ovanlig, ömtålighet, hvars utbrott visserligen ej synes haft en fullt giltig grund i denna recension *). Men tvifvelsutan tillkom äfven annat, som nu är mindre kändt. Man var säkerligen ej i okunnighet om stämningen inom kretsen af de nya ideernas unge budbärare och om hvad som förbereddes i deras läger..

*) Se Bilaga N:o 2.Cl

Wallmark, som redan förut, enligt brefvexlingen, sökt motverka Hammarsköld, stärktes ock ännu mera i detta sitt bemödande, då lians journal hotades med en möjligen farlig medtäflare. Yrkesomtankan dref honom att tillgripa medel, som ansågos för de mest ändamålsenliga. Det gälde således att med löjets vapen söka redan i begynnelsen slå de uppträdande medtäflarne tillbaka. Försöket misslyckades likväl, man angaf endast den ton, som skulle utmärka den nu uppblossande striden.

Då nämda gaturenhållningsartikel blef synlig, sammanträdde nämligen medlemmarne i Pro Joco och beslöto att låta Polyfem med ens rycka upp i ledet för att på lämpligt sätt besvara anfallet. Det skedde ock, innan året gått till ända. Så började vid foten af vår Parnass den literära drabbning, hvars förberedelser, som föregående' teckning och den efterföljande brefvexlingen intyga, voro fleråriga, mon som, innan den afslutades, skulle fylla en ännu längre tidrymd.I.

BREF och KOMMENTARIER.Jag sätter tur min del ett obeskrifligt värde på dylika correspon-danser, som aldrig varit ämnade för publiken, ty .i dem bigtar sig menniskan rent och oförställdt.

L. Hammarsköld till K. K. Gjörwell d. 22 10 1808.Bref*)

ifrån

Charlotte Eleonore Rääf

till

Lorenzo Hammarsköld

1802—1803. l.

Thomestorp **) cl. 3 Okt. 1802.

Min bäste Lars!

Ditt sista bref oroar mig ganska mycket, helst jag nu mer ej kan tvifla på verkligheten af dina känslor för mig. Och att du igenom dem tror dig vara olycklig, det gör mig på det högsta ledsen, men jag hoppas, att clu snart skall återfå ditt lugn, ty du lär ej med tiden underlåta att finna det du slösat din ömhet på en varelse, som ej förtjenat den. Och jag måste bekänna, att jag ej kan begripa, hvarigenom jag kunnat uppväcka dina känslor; ty mina behag, som du behagar nämna, äxo så ganska få, att de ej förtjena den minsta uppmärksamhet; mitt snille ännu mindre." Om jag inte kände dig så väl, skulle jag tro, att du genom denna punkten i ditt bref sökte förolämpa mig. Men jag förkastar denna tanke och önskar, att det ej varit ett misstag. Således återstår ej mera än karakterens godhet, det vill jag ej disputera dig, och det skulle smickra mig oändligen, om du funne honom så, emedan det är den enda förtjenst jag eger.

Du torde tro, att jag nu ej varit uppriktig, men var försäkrad, att jag skrifver så, som jag funnit mig efter den lilla sjelfkännedom jag eger och som jag ej utan mycken möda kunnat förvärfva mig.

Men lemnom detta ämne, så lite gynnande för mig, och jag önskar, att jag genom ett mera intressant kunde utplåna

*) Efter L. Hammarskölds afskrift.

**) Ett af lagman L. H. llääf uppbygdt ocli förskönadt herresäte i Kisa socken, Kinda härad och Linköpings län.

den ledsnad, som clet föregåendes tröghet förorsakat dig. Men tiden tillåter ej, att jag denna gång förbättrar mitt fel, utan jag slutar i det hopp, att du förlåter mitt slarf, hvartill tidens knapphet varit orsaken. Äfven förnyar jag min forna bön, att du ville bränna upp mina bref och jag vill för ingen del,, att du skrifver af dem. Lofva mig det och jag förblifver din vän — El e o nor e.

Thomestorp d. 29 Okt. 1802.

Min bäste Lars!

För att visa dig, livad verkan ditt löfte gjorde, skyndar jag nu att besvara ditt bref, och jag önskade, att det kunde förskaffa dig något nöje; men jag tviflar på, att min önskan blir uppfyld, emedan dess författare är en ganska dålig-skribent, och brefven kunna således inte innehålla något intressant.

Förlåt mig, bäste Lars, om jag säger, att ditt bref var för öfverdrifvet. Att jag märkt din böjelse för mig, det kan jag icke neka, men att den stigit till så hög grad, som du säger, derpå tviflar jag, och jag finner, att jag bedragit mig, då jag trodde dig fri från allt smicker.

Från Hedda *) har jag nyligen haft bref. Hon sägei\ att hon på någon ticl reser bort, men till hvem nämner hon icke.

Jag slutar i den öfvertygelsen, att du alltid håller ditt löfte, och jag försäkrar, att jag skall besvara alla cle bref du är god och skickar mig. Jag förblifver m. m.

3.

Thomestorp Nov. 1802.

Ditt bref, bäste Lars, var högst förolämpande, och du hade säkert ej så lätt erhållit clen begärda förlåtelsen, om du

*) L. Hammarskölds syster, f. 1779.1802.

ej med det samma erkänt, att du begick den största orättvisa emot mig. Jag behöfver ej förklara mig angående

min begäran om snart svar; det är allt nog, om jag säger, att jag ej känner dina svagheter och kan således ej gäcka dem, om jag än vore nog elak att hafva lust dertill. Äfven det måste jag säga, att det inte är dina brefs smickrande innehåll, som var orsaken till denna bogäran, ty det finner jag ganska väl är oförtjent och jag ser på dina bref, att du tvingar clig att skrifva. Förmodligen tycker du, att det ej lönar mödan att skrifva till ett fruntimmer om andra ämnen.

Ditt sista bref var aldeles ingen fara underkastadt, ty söta far trodde, att det var från Lennart *) och frågade ej vidare efter det. — Mamma ropar. — Jag förblifver--

4.

Den 16 Nov. 1802.

Du vore obillig, om du bad mig återkalla, hvad jag skrifvit i mitt förra bref. Ar det inte nog, då jag-erkänner, att det var en beskyllning? Men säg mig, bäste Lars, hvilket är mest antaget hos ert kön, då ni skrifver eller talaj: med ett fruntimmer, antingen uppriktigheten eller smickret? Är det inte det senare? Medge mig det och då skall du icke finna min beskyllning sä orättvis, i synnerhet om du erinrar dig ett af dina bref, jag mins ej af hvilken dat.,* som gaf mig anledning att tvifla på din uppriktighet. Men om du vill, så kunna vi cjvitta, ty ditt bref af d. 2 Nov. var mycket mera förorättande än mitt, och då hoppas jag, att du skall finna, att jag ej varit egennvttig.

Men låtom oss upphöra att gräla! Skrif huru du behagar och jag skall ej mera uttyda det galet.

Glöm ej ditt löfte m. m.

*) Brödren Leonard Fredrik Kääf.4

1802.

5.

D. 3 Dec. 1802.

Att du fann mina bref så olika hvarannan, undrar jag icke på, ty mitt humör var ganska olika. Jag kan ej neka, att då jag skref det första, var jag något förtörnad, men ditt sista verkade motsatsen. Dina skäl voro visst icke öfvertygande, jag skall likväl medge, att det kanske är någon enda ibland eder, som inte smickrar, men åtminstone är det ganska rart att finna en sådan.

Säg mig någon flicka, som eger några behag eller egenskaper och oj känner dem. Den skulle vara ganska blind, om det funnes någon, ty blygsamheten kan ej neka henne att någon gång erkänna dem, och det ni säger henne derom anser lion visst icke för smicker. Men då till en, som eger aldeles inga yttre behag — det som mest frågas efter — en karl säger, att hon är gudomligt skön o. s. v., hvad skall det kallas?

Jag skulle ej vara så fast i min sats, om jag ej sjelf erfarit detta, och således grundar jag ej mitt omdöme på tycket om en annan, ty det vet jag är ganska olika och till exempel kunde jag aldrig få någon bättre än mig sjelf. Jag begriper din mening angående ott fruntimmers olika tycke med .en karl, men tro aldrig, att afundsjukan ännu regerat hos mig och aldrig lär hon komma att göra det,

Att det ej blifvit bevist den mannen, om hvilken du talar, att ban smickrade, tror jag aldeles, tv det var kanhända så påtagligt, att ingen ville göra sig den mödan att säga honom det. Kanhända han också hade sina skäl till sitt omdöme.---

Glöm ej ditt löfte m. m. —

8.

D. 2 Maj 1803.

-—— Jag beklagar dig ganska mycket, som förlorat

Stenhammars *) sälskap, helst det var det enda nöje du haft

*) Christian Stenhammar. Se dennes bref i det följande.1803.

5

i Upsala och hvari du deltagit. De få dagar han varit här hafva öfvertygat mig, att både Leonard och du ha i det beröm, ni gifvit honom, fullkomligt följt rättvisan. Och måtte han finna sig så nöjd med oss, som vi med honom.

I Fredags inföll den för mig så länge fruktade dagen, då Adam *) reste till Helsingborg. Min saknad efter honom öfvergår all beskrifning. Jag var väl mycket ledsen, då han for till Upsala, men nu saknar jag honom tusende gånger mera. Jag finner alltför väl, att jag inte beständigt kunde få vara hos honom och att han sjelf så mycket önskade att få resa, men allt detta tjenar till intet och jag känner, att jag icke kan blifva nöjd förr än jag får höra, huru han finner sig och detta blir ganska långt till.

Oändligt mycket är jag dig förbunden för din flit i Orden **) förleden Måndag. Och huru mycket smickrade det mig ej att åt så många få utdela belöningen. Det är visst, att den der lilla detaljen gjorde mig ett verkligt nöje. Talet förorsakade niig likväl något bryderi, men af ett fruntimmer utan . bildning kunde de ej begära något dugligt. Nästa sammankomst tänker jag äter deltaga i lottningen med ifrig önskan, att jag måtte blifva sekreterare. — — Jag förblifver m. m.

9.

(I Maj eller början af Juni 1803.)

Bäste Lars!

Om clet endast fordras min förlåtelse for att förmå clig att resa hit, kunna vi med säkerhet vänta oss det nöjet att få se dig här; ty som jag inte vet, att du det minsta förorät-

*) Hennes äldste broder, f. 1783, kornett vid Mörnerska husarregementet 1804, genomborrade sig sjelf med sin sabel d. 5 10 samma år nära Helsingborg. Om den förmodade orsaken se G. Anreps Sv. Adelns Ättartaflor d. 3, s. 5.82.

**) Sällskapet S. S., som synes haft sitt hufvudsäte på Thomestorp oeh hvaraf äfven fruntimmer, som man ser, voro ledamöter. Af dess tillvaro finnes,, oss veterligen, intet annat vittnesbörd än vissa uppgifter i detta oeh några följande bref.6

1803.

tat mig, kan jag så mycket lättare gifva dig den. Leonard, som är närvarande, hindrar mig, genom ett oupphörligt sjungande, att längre fortfara.

Res snart från Upsala, på det vi så mycket längre kunna qvarhålla dig här, och var öfvertygad, att du är mycket, mycket välkommen.

10.

Juli 1803.

Bäste Lars!

Öfvertygelsen om det fel jag begått emot clig och de skäl jag derigenom gifvit dig att vara missnöjd med mig gör, att jag är ganska ledsen. Och för att tillfredsställa mig har jag fattat det beslut att skrifva och upptäcka orsakerna till mitt uppförande.

Jag erkänner, att det varit min skyldighet att för dig säga den ändring, som så nära förestod i mitt öde, hvilket äfven hade skett, om jag varit mindre öfvertygad om sannfärdigheten af dina känslor för mig, men nu var det mig omöjligt. Jag ansåg det då äfven öfverflödigt, hälst Åke *) lofvade att göra det. Men nu finner jag, att denna ledsamma förklaring bort göras af mig.

Emellertid utbeder jag mig din förlåtelse och ännu en ting, hvilket du, om du har minsta ömhet för mig, lofvar

och håller; det är, att du skall qväfva denna sista lemning af din häftiga passion. Jag har förr bedt dig derom, men på mina, i ditt tycke dåliga, skäl har du ej lyssnat och derföre aldrig bemödat dig att lyda mig. Nu är det en nödvändighet, så kärt det är dig att se mig egare af den sällhet du önskat mig. Eller tror du mig i stånd att vara lycklig, då jag vet, att du i hemlighet öfverlemnar dig åt, de smärtande känslor du så ofta för mig beskrifvit? Nej, så främmande

*) Carl Åko Hammarsköld, Lorenzos äldste brodor, f. 1TG8, t. häradshöfding, kammarjunkare, nu herre till Tuna säteri i Tuna socken, Tuna härad, Kalmar län, 2 mil fr. ^Vimmerby. Åke var nyss förlofvad med Eleonore llääf, 1 1785, gift d. 31/i 1804, † 4/io 1821.1803.

kan jag ej vara för dig, att en sådan tanke kan lios dig uppstiga. Eller kanske du tror, att det skall blifva dig lättare att dölja än att qväfva dina känslor? Jag medger, att det kanske så förhåller sig, men då felas mig också den betydliga tillfredsställelsen att se dig vara lugn, ty för mig må du ej tro, att din förställning skall lyckas.

Jag besvär dig derföre, bäste Lars, att du denna gången följer mitt råd och att du i stället för kärlek skänker mig din vänskap, hvilken jag så ifrigt önskar att förtjena. Ditt svar, hoppas jag, skall meddela mig den glada underrättelsen, att du tror, att ditt bemödande skall lyckas, och då är också ingen önskan öfrig för din vän

Eleonore.

11.

D. 15 Sept. 1803.

Bäste Lars!

Leonards underrättelse, att du ej ville komma hit, då resan sker till Upsala, gjorde oss alla ganska ledsna, i synnerhet mig, som tror mig veta orsaken.

Hvad är väl din afsigt, bäste Lars? Ar det den att fly mig?

Verkligen skulle icke öfvertygelsen härom vara ganska smärtande. Jag skulle clå tro, att du af samma skäl hade föresatt dig att ej resa från Upsala på den tid du sjelf nämde, då du var här. Och tror du väl, att jag skulle vara nöjd och lycklig, clå jag visste, att det var jag, som skilde clig ifrån dina älskade anhöriga? Nej, nej, bäste du, det kunde jag omöjligt. Och om du har minsta vänskap för mig, hvarpå jag ej tviflar, så ändra ditt beslut, och jag hoppas, att du nu med litet bemödande skall återvinna ditt lugn och fullkomna min lycka.

Du har gifvit mig ett råd att glömma clig. Ganska antagligt, om du ej sjelf förkastat det, clå jag bad dig glömma mig. . Jag återtager clet nu, sedan jag sjelf funnit svårigheten deraf; men påminn dig mig endast som en vän, hvilket8

namn jag hoppas du ej skall finna missbrukadt, om jag är så lycklig att erhålla det.

Nu till ämnet för mitt bref. Mamma kan ej begripa orsaken, hvarföre du ej vill komma hit. Hon har derföre befalt mig att skrifva och anhålla, att du ändtligen skall komma. Jag förenar mina böner med hennes. Nekar du, så är du verkligen elak, ty efter all min öfvertygelse kan jag ej finna, att det är nödvändigt för dig att undvika det. Bäste Lars,, kom och glöm ej dina vänner, som säkert vänta dig.

Förlåt mitt slarf, men kl. är 11 på aftonen och jag har skrifvit halft sofvande. Gocl natt, bäste Lars! Tänk med vänskap på din verkliga vän

Eleonore.

Chr. Stenhammar till L. Hammarsköld.

Upsala cl. u/i 1803.

Nej, min vän, nej, i det lynne, (hvari) ditt bref träffar mig, lär jag aldra minst skratta åt dina visst öfverdrifna uttryck. Nej, om du vore här och kunde dela en väns lidelser, — clu, som nu lefver i en glad krets. af ömma och goda slägtingar, — hvad du då skulle beklaga honom. Du känner min belägenhet i anseende till min bror och förmyndare *),. och den är ändtligen bragt till fullkomlighet af olycklig. Jag får icke längre qvarstanna vid akademien.

Se mig då slutligen i clen uselhet, att jag måste välja mellan de tvänne: förtjena mig födan genom andras undervisning eller lefva i sysslolöshet på nåd lios en bror, hvars hjerta aldrig kände någon ömhet for mig. Se det och beklaga mig. Mon vore jag icke värd ditt och hvarje redlig

*) Matthias Stenhammar, helbrodor till Johan, Kellgrens efterträdare i Sv. Akademien, halfbroder till i dessa bref förekommande Christian och Carl. Matthias var född 1760, kyrkoherde i Risinge, Linköpings stift, prost, thool. doktor, † 1845. Han var den rikaste prest i sitt stift och en af do två rikaste prester i riket.1803.

mans förakt, om jag skulle välja det senare? Nej, förr skall jag antaga de sämsta vilkor, och den dag jag tillbringar, skall dock vara lugn, emedan jag skall förtjena att njuta lugnet.

Lycklig du, som aldrig underkastades det hårda ödet att ega, hvad du behöfde. Yet att skatta din sällhet; ty sjelfva mistningen beredde dig ett långt större och ädlare egande. Huru förnöjande äro dig de ögnablick du tillbringar i en brors umgänge, som blef din uppfostrare, din vän, och det minne, som tacksamheten blandar med en hoppfull framtids lekande utsigter. Jag, min vän, jag skulle ega tillräckligt för min uppfostran, och hårdheten af den, som borde vara min far, nekar mig att begagna det. Men förskräckligare är det att so sig tvungen fly till hans godhet och lefva hos honom. Nej, det kan jag aldrig.

Ack, om du kunde dela den dag jag tillbringar! Undra icke, att mod och styrka någon gäng saknas. Till äfventyrs skall jag dock hafva vänskapen att tacka för min tröst. Förlåt, att jag tvingar clig afbryta dina nöjen med en tanke på mig och min räddning. Du nämde en gång om någon kondition. Huru hängde dermed tillhopa? Skulle du kunna skaffa mig den? Du kan ej föreställa clig, huru dyrbar denna tjenst vore. Jag vet, du skall göra allt hvad du kan. Står clen ännu att få, så spara icke all din verksamhet. Blir fråga om kunskaper, så vet du väl någorlunda, hvad jag kan gå för, men gör ingen öfverdrifven teckning, det ber jag.

Jag väntar mecl innerligaste längtan ditt bref, och om du ser, att ett bref skulle kunna vara här någon dag före dig sjelf, så skrif för Guds skull. Ja, första dag du kan efter ankomsten af detta, skrif allenast några orcl och underrätta mig, — skrif förr än du hunnit göra något. Jag är otålig att veta, om det är dig möjligt att något uträtta. Yet du andra utvägar på din ort, så förgät ej att nämna dem. Du kan väl någorlunda svara for mitt uppförande. Utsväfvande liar det väl icke varit hitintills, och jag vill hoppasförvara de grundsatser, som hittills ledsagat det samma. —

Professor Liljeblad *) har rest till Stockholm och jag är mycket villrådig för min närvarande belägenhet, om hvilken

*) Professor Borgströmianus i Upsala, f. 1701, † 1815, Östgöta nations nu varande Inspektor.10

jag hade velat tala med honom oeh höra, om han kan öppna mig några utsigter.

Bäste vän, jag litar på, att du gör, om du kan, allt till min fördel. Förlåt, att jag, under dina glada dagar, oroar dig med mina små ledsamheter, men du kaii väl lida litet för en vän. Tänk ieke mycket derpå. Kan du skaffa mig kondition, så är jag på en gång hjelpt. Men följden blir naturligen den, att jag blir magistor promotionen efter dig, om jag någonsin blir det.

Farväl då, redlige vän! Lycka till på din väg! Du försmår väl ändå ej min vänskap, om det ödet skulle förestå mig att ograduerad gå och släpa som adjunkt. Och jag ser det förut, jag står ej ut att trampa vägen ända fram till

parnassen. Men jag kan ändock vara lycklig, ja, lycklig nog med en vän, i hvars famn jag skall utgjuta mina tårar, mecl ett hjerta, som alltid skall ömma för den lidande och uppoffra sina glada njutningar för den ljufva pligten att trösta bröder öfver deras missöden.--

L. Hammarsköld till Clas Livijn.

Thomestorp cl. 2% 1803.

Livijn, min tid är outsägiigen knapp. Jag ankom, åtföljd af Gari Stenhammar, hit i Onsdags. Calle reste i går. Jag är högst olycklig. Om du sett mig i går, skulle du funnit, att din belägenhet, öfver hvilken du så ofta klagar, är en himmel mot mina helvetiskt tärande qval. Mera en annan gång. Kääf m. fi. helsa. Förlåt din

]lorenzo.

Cl. Livijn till L. Hammarsköld.

Skenninge ocli Högby *) d. 7/7 1803.

Min vän, återigen så olycklig, och kanske hela olyckan består deri, att en blå frack med gula eller röda uppslag har

*) Kyrkoherdeboställe i pastorat af samma namn, \ 2 mil från Skenninge. Enkan efter Cl. Livijns far, död 1S02, tillbragte nu här sina nådar.1803.

fått företräde framfor en brun eller grå, och deröfver allarme-rar clu så förskräckligt, att jag nästan skulle tro, att du vore färdig att vandra på Bromans och Holms stigar. Utan att vara spåman föresade jag dig det, — men undvik henne blott, öfverlemna dig åt dé nöjen och njutningar, som landet tillbjuder ditt känslofulla hjerta, och låt ej den tanken insmyga sig under nöjenas rus: vid sidan af — skulle dessa skapa en himmel.

Tro mig, min vän, — du vet, att jag betraktar och behandlar andras saker något förnuftigare än mina egna— den, som kunde leka med ditt ömma, nästan veka hjerta, den förtjenar ej, att det brinner för henne. Och du sjelf, som utan smicker eger en af de, om ej största, dock bästa själar, öfver hvars vänskap jag är stolt, huru kunde din uppmärksamhet fästa sig vid en varelse, hvars bela lif förmodligen ej är annat än en kedja af nycker. Men I, känslofulle herrar, äro ej alltid de klokaste. Jag, som du påstår alltid handla förtvifladt, uppförde mig i min tanke bättre; jag teg, jag utsatte mig aldrig för en dylik fara af nycker; men det känner jag, att hade jag varit nog oförsigtig att yppa mina tänkesätt och de besvarats, så skulle jag varit lika så olycklig som clu, men dessutom så vild, att jag varit färdig att mörda den lycklige. Det är nu förbi eller rättare jag inbillar mig, att det är förbi. Dock tror jag, att, om jag hade hennes sällskap' på landet, jag ej vet, huru det gick, ty här är jag-svag, ganska svag. Landet är ej skapadt för mig, det uppfyller min själ med en hop veka känslor, som jag nästan är färdig att förbanna. Här uppkomma ibland nog häftiga strider emellan mitt förnuft och verkligheten, och när jag är nog kall att med uppmärksamhet sjelf betrakta dem, skrattar jag deråt. Jag behöfver hela min inbillningskraft för att höja mig till mina vanliga icléer, och understundom öfverhopas jag så af ledsnad, att jag är aldeles rasvild. Nej, stadens *) buller fordras för att muntra min stormiga själ, och jag känner, att det största straff man kunde pålägga mig vore att vistas på landet.

*) I originalhandskriften står: statens.12

Härtill bidrager äfven att i (den omgifvande) trakten finnas just inga ställen, der man kan umgås, och skulle man någon gång komma ut, får man höra herrarne prata om säden, som ser vacker ut, 0121 dess dyrhet, om att Bonaparte reser till England. Äro de präster, så kunna do just ibland bli höglärda, och då får clen stackars Kant betala laget. Det är ett så hiskligt buller och skrik om förmörkadt förstånd, att man ej just kan urskilja, 0111 det är de sjelfva eller Kant, som gått i mistning deraf. Fruntimmernas tunga får ej heller hvila. För att skaffa henne motion, sysselsätta do henne häftigt med smör, ost, kalfvar, pigor och får. Flickorna bevars, de hafva i våra tider

blifvit sentimentala och visa sig i åtskilliga platta omdömen 0111 några ännu plattare romaner, och sekreterarne, som här vilja vara ett träffligt (?) folk, hafva hiskliga attacker af känslor och snille. • Jag får äfven i parentes tillägga, att Skenninge har fått sin Bager, som just är svällande af qvickhet och känslofullhet. Det är just lians sak. Kommer jag öfver något stycke, så får du att öka din samling med.

Men efter jag gifvit en så rörande beskrifning på andra, så bör jag äfven beskrifva mig sjelf.

Hemma läser jag än i den, än i en annan bok, men mest i Tacitus och det temligen träget. Ar jag ute, går jag och hör pä; säger jag-något ord, stirra de så förskräckligt på mig, att jag blir rädd. Du vet dessutom, att jag ej är någon hjelte i sällskap. Så tillbringar jag mitt lif och har beskrifvit det, ej af kärlek till mitt eget lilla jag, utan för att låta dig veta, huru jag framsläpar mina dagar.

I går tänkte jag att få träta. Här var då delning. Jag fick 45 Rdr öfver, hvad jag förut fått. Deraf har jag aflagt och förseglat 5 för att köpa mig ett par pistoler.

Jag hoppas, att ditt sista bref blir litet förnuftigare och längre än detta första. —--

Glöm-----men ej din vän

Cupidus libertatis.

P. S. Jag föreföll dig förmodligen bra ledsen på resan r som jag tyckte gå alltför långsamt. När jag sedan skildes1803.

från Eder, föll jag i en fullkomlig liknöjdhet, som nästan liknade ett slags dvala. Jag slöt deraf, att häftiga lidelser äfven så mycket försvaga själen, som häftiga rörelser kroppen.. Du ser, huru filosofisk jag stundom är.

Jag sänder dig innelyekt Talet, som vi talte om. Insänd *) det med namnsedeln, om du finner det värdigt eller får tillfälle; annars hoppas jag att i Upsala återfå det mod dina anmärkningar, och jag har det förtroendet till dig, att du ej missbrukar clet till spektakel, som det visserligen förtjenar. '--

Jacob Adlerbeth till L. Hammarsköld.

Ramsjöholm **) d. 9/7 1803.

Heders vän!

Mångfaldiga tacksägelser för ditt bref af d. 28 Juni. Jag borde väl beklaga dig öfver det grymma öde, som öfvergått dig på Thomestorp, men dä man bereder sig att uppstiga pä Parnassen, måste man glömma kärleken och odelt egna sig åt Vetenskaperna, Glöm derföre pä tre år din flicka, för att ofter denna tid låta den qväfda lågan uppblossa med fördubblad styrka! Sed ad alias res nos fortasse conferre debemus.-—— —

Sedan jag hemkom har min tid varit delad mellan lärda betraktelser, promenader, bad och stundom umgänge med vackra flickor. Jag måste bekänna, att jag ej sällan fastnar på deras krokar.

Ehuru du förmodligen ej intresseras af underrättelsen, kan jag ej afhålla mig från att nämna, att jag sedan min

*) Naturligtvis till S. S. på Thomestorp, ty Sällskapet V. V. i Upsala stiftades först den 9 Oktober.

**) Frälse-sätcri i Svarttorps socken, Tveta härad och Jönköpings län. An, som ur Kärnsjön flyter förbi hufvudbyggnaden, bildar vattenfallen vid Hus-qvarna. I -Adlerbethska slägten kom säteriet genom majoren Ambjörn Beths giftermål med Elisab. Hambræus. lian gjorde det till fideikommiss och gaf det 1748 till en sin broder Gudmund, som 1720 adlats under namn af Adler Beth.14

hemkomst träffat 4 rara Laf-arter, om hvilkas existens på denna ort jag ej förut hade något begrepp. —--

Se här en samling nyheter sådana, som den tysta lancit-lefnaden kan fournera.

P. S. Att du helsar alla vänner, som kunna träffas, är ett axiom. Min far, som befinner sig i högönskJig välmåga, är för det närvarande sysselsatt att lägga sista handen vid sin hexametriska öfversättning af Yirgilii Eneis, som i höst kommer att tryckas i Stockholm. Yaleü!

L. Hammarsköld till Cl. Livijn.

Tuna*) d. ,8/7 1803.

Olycklig, Livijn, blir jag alltid. Bilden af forna dagar skall alltid sväfva för min inbillning och gjuta ännu mera galla i lidandets bägare. Ofta lärer du förmodligen hädanefter ej få se glädjens symptomer i mitt bleka ansigte, ocli ofta lärer du komma att vara vitne till mina tårar. . Och du vågar smäda denna förträffliga flicka! Nej, Livijn, du skulle se henne, se denna himmelska godhet lysa i hvarje blick hon kastar, i hvarje ord hon säger; du skulle hört hennes sista samtal med mig och du skulle trott clig se en ängel och för hennes fötter tillbedjande erkänt den oförrätt dina misstankar gjort henne. Och denna gudomliga flicka, hon skall snart • förvandla sig från min älskarinna till min svägerska.

Du känner min karakter, du kan föreställa dig min belägenhet. Glädjens dar äro slutade för mig, och i min lefnad börjas en ny period, svartare än den stormigaste höstnatt. Den stråle, som upplyste min framtid, är släckt och hoppet dödt i mitt hjerta; och var öfvertygad, att, om ej min ömma älskade mor vore till, skulle du i stället för detta bref få mottaga underrättelsen om din olycklige väns död. Min

*) Nära Tuna, hvars läge förut angifvits, låg säteriet Wederuni, som jämte det förra af Carl IX KilO donerades till Ölands tappre försvarare ståthållaren Peder Miehelsson Hammarsköld, då han d. 0 7 samma år adlades.1803.

mor är ännu det svaga, band, som håller mig vid lifvet, men vid denna trakt håller mig ingenting. Jag lemnar honom

också för evigt. Nora en annans maka--denna syn

skulle krossa mig. Men hon kan vara säker, att hon här icke skall kunna besöka ett enda ställe, som ej varit vitne till mitt lidande. Men må hon blifva lycklig och jag skall villigt lida * och hon skall aldrig fa höra talas om mina plågor. Alltid skall jag hågkomma, huru hon, sakta klappande mig, bad mig glömma henne och bli lycklig.

Leonard Eääf och Calle Stenhammar hafva hittills varit hos mig, och min belägenhet har varit någorlunda dräglig, men de resa i morgon och sedan lärer den bli rätt nöjsam. — Jag får påminna dig ditt löfte att i sommar besöka mig. Bäste vän, kom ofördröjligen! Jag har aldrig bättre än nu behöft en väns tröstande råd. Hoppet att här få se Christian Stenhammar är. liksom alla andra, helt och hållet försvunnet. Skall det äfven så gå mecl det du gifvit mig? Meuiiingarne vänta dig otåligt.

Ditt Tal tycker jag rätt mycket om. Du är säker om priset. —

Glöm ej din vän — — —

Cl. Livijn till L. Hammarsköld.

Juli 1803.

Mecl glädje mottog jag clitt bref, nästan mecl tårar genomläste jag det. Kunde clu, min ende vän, se mig, skulle du sjelf finna det, och jag hoppas, att du ej anser mig för en af clessa hvardagsmänniskor, som med ett kallt hjerta deltaga i hvarje lidandes smärta, Samma bref, som så grufligt smärtade mig, tröstade mig äfven något. Hade jag uti det samma funnit några utbrott af vildhet, af förtviflan, så skulle jag hafva fasat för ditt lif; nu gör jag det ej. Men en stilla sorg förtär dig, och detta, min vän, oroar mig ganska mycket. Denna sorg skall nödvändigt förkorta din lefnad, den skall försvaga clin själs, clitt förstånds krafter.16

1803.

Omöjligt, min vän, skulle du vara i stånd att bära en mordisk hand på clitt eget lif. Din karakter hindrar dig

derifrån, du känner ej bela olyckan i ett ögonblick, du känner den långsamt, men ock mera smärtande. Ditt förnuft döfvas ej aldeles, äfven under lidandet verkar det, clet besegras sakta. Dock vill jag ej byta känslor med dig. De få ögonblick jag njuter äro himlar, de jag lider skapa det mest brinnande helvete. Du utdricker sakta och liksom sugande både glädjens och sorgens kalk; jag slukar den till sista droppen i ett ögonblick. Hvems qval äro svårast?

Din ömhet för din mor välsignar jag. Påminn dig henne evigt, men påminn dig äfven, hvilka qval du förorsakar henne, om du genom en omåttlig sorg förtär ditt lif, förvillar ditt förstånd. Det fruktar jag mest och det bör man hos dig frukta. Men, min vän, påminn dig den grufliga smärta, som din mor, dina slägtingar, dina vänner skulle känna; påminn dig äfven de stunder, då din villa utrasat, hvilka qval de skola skapa dig; påminn dig din skyldighet såsom medborgare. Allt detta förbinder dig att söka bibehålla så väl din själs, som din kropps krafter.

Men hvarföre dessa skäl? Alla människor, som känna dig, älska dig; alla önska, att din kropp, äfvensom din själ måtte tillväxa i styrka; att du måtte, 0111 ej glömma, likväl småningom låta din sorg försvinna, Härtill fordras nödvändigt, att du ej läser någon poet. Bäste vän, lemna dem, äfvensom alla romaner. Undfly för ditt eget lugn, för din egen sällhet, denna läsning. Den har alltid skadat dig och skall nu göra det mångfaldigt. Poeterna voro merendels lyckliga älskare, eller ock var förlusten af en Corinna, en Delia, en Cynthia ersättlig. Du tror den vara oersättlig och detta skall vid deras läsning skapa nya sorgliga bilder hos dig. Kände jag din bror, skulle jag råda, ja, bedja honom fråntaga dig hvarje så beskaffad lektyr.

Läs nu antingen historien eller ock filosofien. Den torraste krönika eller gräsligaste skoliast är dig nyttigare än Ovidius etc, etc. Företag dig att uppsätta små historiska afhandlingar. Detta skall sätta dig i behof af att rådfråga flera författare, att blåsa dammet af åtskilliga folianter. Detta är1803.

17

nyttigt, ja, nästan nödvändigt. Du bör i detta tillstånd ej undfly, tvärtom söka arbetet. Skall du någonsin glömma, måste det ske på det sättet, ej på något annat.

Sök äfven förströelser, deltag i hvarje bullrande sällskap och framför allt skynda från den ort, som varit så farlig för ditt lugn.

Dessa äro mina råd. Har du sjelf upptänkt bättre, så följ dem. Förkasta emellertid ej utan granskning mina, Jag råder dig som en vän, ej som en mentor; jag fordrar blott uppfyllandet af ett, kanske det nödvändigaste, nämligen bortläggandet af poeterna.

Du skrifver, att jag en gång vid —s fötter skall bedja om förlåtelse. Ännu ej. Hvarföre klappandet vid afskedet? Yar det ej clet samma, som att släcka elden med olja? Jag granskar för öfverdrifven säger du. Kanske har du rätt.

Hvad mig sjelf angår, finner jag, att lyckan flvr mig med äfven så snabba steg som dig. Du är i vissa fall lyckligare än jag. En gång skall denna brinnande låga sakta sig; du skall finna någon lättnad, kanske ock nöjet; men för mig — hvad återstår? Smärtan att se mig okänd, gömd bland hopen, beroende af nycker och evigt förolämpad, misskänd. Jag skall dö obemärkt, man skall lättsinnigt ila öfver min graf och ingen vandrare skall fästa en uppmärksam blick på den plats, dit ödet förde mig för att låta mitt stoft hvila.

Detta begär efter namnkunnighet är en dårskap, säger du. Yälan, men ditt är det ej mindre. Låt oss då som två dårar broderligen räcka hvarandra handen och förlåta,

Din önskan blir uppfyld, min äfven, det vet jag och deraf vet jag ock, att det gifves ett helvete och just uti det plågas vi, medan vi äro på jorden. Denna verlden måste just vara en slags skärseld, hvaruti vi renas för att ingå i en bättre. Passioner, ouppfylda begär och trängtningar äro de furier, som med jerngissel aga oss.

Du kan lätt finna, att jag ej är vid lyckligt humör i dag och icke till fyllest nöjd med min lott. Jag vet, du förlåter mig, jag vet, att dessa tankar, löjliga för hvarje annan än •dig, som känner mig, föremål för ett medlidsamt smålöje

eller ett flatskratt, ej äro dig främmande och derför mindre besynnerliga. Yisa alltså ej mitt bref för någon, — jag besvär dig! Anförtro det åt elden; der förvaras det säkrast.

Jag misstog mig mycket i mitt förra'bref. Jag trodde mig genom skämt kunna qväfva din känsla; jag trodde detta sår ej vara så djupt, jag kringvrecl pilen, då jag skulle utdraga den. Bäste vän, detta måste du förlåta mig.---

Jag liade ett litet loftal öfver Valerius Publicola för händer. Detta ville jag sända dig för att inlämnas, — men jag har ännu ej ren skrifvit det.

L. Hammarsköld till Cl. Livijn.

1.

Tuna d. 25/8 1803. Äfven du, bäste Livijn, äfven du har aldeles glömt bort mig. Redan är det fem veckor sedan jag till dig skref mitt sista bref och ännu har jag ej fått något ord till svar. Är det sant, att alla människor sky sin olycklige like; är det sant, att äfven du, att äfven Livijn gör det? Hvad skall jag tro? Har jag förolämpat dig? Yid naturens Gud, vid ditt eget hjerta, jag har gjort det ovetande. Jag erbjuder dig derför all möjlig upprättelse, jag beder dig derför om förlåtelse. Förlåt mig, älskade Claus, förlåt mig och återskänk mig din vänskap och ditt förtroende. — —

Din Pavel *) har nyligen varit mig till mycken nytta, ty jag framstälde i Söndags från predikstolen: En jämförelse mellan en skrymtares och en sann kristens lefnad. —

I clag inskickar jag ditt Tal till S. S. Nora är sekreterare för denna månad.

2.

Tuna d. 29/8 1 803. Ditt bref, bäste, redlige vän, har öfvertygat mig, att mina misstankar voro ogrundade, och jag behöfver väl ej be-

*) Menas förmodligen Prædikenor (1793 och 1800-1803) af Claus Pavels, lycklig norsk predikant och teol. författare m. m., f. 1769, död som biskop i Bergens stift 1822.1803.

skrifva clig, hvad det fägnade mig. Med mina känslor, Livijn, är det den obeskrifligaste marter att tro sig af en vän vara bortglömd och den osägeligaste salighet att blifva upplyst om sitt misstag häruti.

Jag kan aldrig till fyllest tacka dig för det deltagande du visar med mitt olyckliga öde. Jag skall troget söka att följa alla dina råd för att qväfva denna rasande böjelse, som tär mitt innersta, utom clet, som du anser för det allra vigtigaste, — afhållandet från skaldernas läsning.

Bäste vän, huru kunde du begära detta offer? Vore det ej grymt att, då jag i det verkliga lifvet känner mig så obegripligt olycklig, neka mig det nöjet att för några ögonblick hänryckt svärma omkring i poeternas tjusande idealiska verld? Ja, hvad vore ynglingen, hvars känslor svalla, hvars blod jäser och hvars ljufvaste hopp lika snart försvinner, som hans nattliga drömbilder, hvad vore han, säger jag, om ej edra arbeten, I sångens söner, 1 gudomliga snillen, vore för honom en tillflykt, genom hvars njutande han kunde bortglömma sina egna qval?

Jag har också denna sommar ej gjort stort annat än öfverlemnat mig åt läsningen af en Baggesen, Rousseau, Hölty m. fi. Jag tänkte, att jag skulle komma att arbeta ganska mycket, men detta hopp slog fel. Jag hoppades, att den mest vällustrika sällhet skulle möta mig vid min hemkomst, och denna tid har varit den olyckligaste i min lefnad. Jag har läst nästan intet grekiska och ganska^ litet latin. Någon af de ofvan nämde författarne, men i synnerhet Joan Jacques, denna människoslägtets ära, har utgjort min förnämsta lektyr. På detta sätt har min 'tid, som är mig så dyrbar, gått bort, utan att jag lärt något, utan snarare bortglömt det lilla jag kunnat. Och jag ser det framför mig, jag går att blifva en föraktad usling, ett olyckligt offer för . en häftig tärande passion.

Ännu kan clu tvifla, ännu inser clu icke den ädelhet, den öfvermänskliga godhet, som blef Noras lott. Nå, så skall medföljande bref*) öfvertyga dig, huru grymt ditt tvifvel

*) Säkerligen bref n:o 10, Juli 1803.

förolämpar denna gudomliga flicka. Jag fick det strax efter sedan hon lofvat min bror att tillhöra honom. Det har hittills ej varit utur mina gömmor, och tro mig, kände jag dig icke som min fullkomlige, uppriktige vän, det skulle ej nu vara mellan dina händer. Livijn, det är mitt lifs klenod, det är trösten i mina stundande olyckliga dagar. Ja behöfver således ej bedja dig att på det nogaste akta det samma, tills det kan mig återställas.

Leonard Rääfs mor håller pä att clö. Skulle detta inträffa, kommer ban ej till Upsala i höst. Jag blir sålunda utan ressällskap och dä begagnar jag mig ganska säkert utaf din in vita tion till Högby. Skulle åter Kiiäf komma att resa med, vet jag ej, hvilken väg han väljer. Det kommer helt och hållet an på honom. I alla fäll lemnar jag Tuna-orten d. 25 Sept. för att kan hända aldrig mera återse don. — —

Cl. Livijn till L. Hammarsköld.

Högby d. ;iy8 1803.

— — Du beklagar,» att jag glömt dig. 1 mitt sista bref har jag flytt till din mildhet och gör så i detta. Jag hoppas ock, att du ej är oförsonlig, utan förlåter och det så mycket mera, som clu är en kristen och bör påminna dig, att der synden öfverflödar, der bör ock nåden öfverfloda. —

Jag tackar dig för ditt besvär med mitt tal. Huru tror du, att det går i S. S.? Jag medskickar nu ett annat. Genomläs, granska det. Det är ett hastverk. Förtjenar det insändas, så insänd det, och det med samma devis som i sista namnsedeln. — Du finner lätt, att det är i min smak. Mord, blod, dolkar, förgift, frihet — sköna saker! Med dem skall man kunna uppväcka mig, om jag ock vore halfdöd.

Jag skulle berätta dig nyheter. Den första är, att jag är rätt missnöjd med min lott. Men du torde kanske vara illistig, din långa skälm, och fråga: när var du nöjd? Och hvad skall jag svara?

Den andra nyheten är, att i socknarna åt Linköpings-sidan grasserar en så förskräcklig rödsot, att den knappast varit värre i mannaminne. Skulle den behaga komma hit, är jag dödens ödmjukaste tjenare, men såge helst, att jag finge lefva, tills jag hunnit bli mera landtkunnig. — —

L. Hammarsköld till Cl. Livijn.

Tuna d. 12 9 1803.

Jag får ganska uppriktigt tacka dig för ditt sista bref. Det som jag fick d. 27 Aug., gjorde aldeles till fyllest att stilla min förtrytelse öfver din låiigsamhet att besvara mig. Men om det icke haft denna verkan, skulle tvifvelsutan detta sista gjort mig mild som riksfåran Adolf Fredrik, ty der lånar du dina uttryck af de helige apostlarne. Oh, bäste vän, du tror ej, hvad jag är sensibel för allt, som kan få namn af Skriftens språk.

Det var ganska ledsamt, att du redan tagit dig rum, innan du fick min skrifvelse. Det hade varit så roligt, om vi kommit att bo hvarandra så nijra. Du kan lätt begripa, att min sejour i Upsala instundande termin blir ingenting mindre än agreabel, då jag underrättar dig, att jag kommer att bo i rummet utanför Leonard Rääf, bredvid Carl Stenhammar. Mitt humörs olikhet med dessa båda herrars gjorde, att jag blott i den största och yttersta bristen antog detta Rääfs visserligen ganska väiiskapsfülla förslag, ty det är naturligt, att vi komma att besvära hvarandra lika mycket båda två. Hans nästan till vildhet gränsande glädtighet passar ganska illa ihop med mitt nedslagna, melankoliska lynne, och du måste medge, att den skrattande Leonard Rääf icke kan få en oskickligare och för sig besvärligare kammarkamrat, än en olycklig martyr för en hopplös kärlek.

Du frågar, huru jag tror, att det går i S. S. med ditt Jacobinertal. Härpå kan jag ej svara dig annat än, att jag

förmodar, att du vinner priset. Nora är i hela Orden onek-22

1803.

ligen den skickligaste bedömmaren och hon skall således nödvändigt finna förtjänsterna i detta tal, som otvifvelaktigt är det bästa af alla, som till S. S. brödernas vittra domstol blifvit inskickade. Jag tycker ganska mycket om nämda tal, men jag kan verkligen ej säga det samma om det sista du skickat mig. Då jag träffar dig, skall jag visa dig några skriftligen uppsatta anmärkningar deröfver, ty de kunna .ej nu medsändas, emedan de icke äro färdiga.

Ehuru ofta van viel dina trängtningar efter buller och odödlighet, blef jag likväl så frapperad af din sista yttring härutinnan, att det uppväckte min rimmaranda. Jag sammansatte alltså i anledning deraf några hexametrar och penta-metrar, hvilka jag här innelyckt *) sänder dig, då du ändå en gång förr sett något af mitt poetasteri. Oaktadt den särdeles faderliga ömhet, hvarmed jag omfattar mina stackars foster, kan jag likväl aldrig skilja från mina tankar den föreställningen, huru tungt rimbegäret trycker ledamöterna af Östgöta landskap. Hammar, Erling, Köhler, Stenhammar, Hammarsköld, Hartvig, Björkners, Erikson, Hamström, Törneblad, Holmén, Aspling m. fi. — kan man icke rysa vid denna långa lista af varelser, som för sina synders skull fått denna olyckliga lust att klättra upp på parnassen, men som Gudnås behöfva resa sig på långa styltor, för att kunna litet grand höja sig öfver mudclert, Men vi kunna ju ej annat, då vår kurator, herr magister Tranér, sä flitigt föregår oss med godt exempel. Jag skickar dig här ett af hans liykläcktaste barn **).

Du förvånas helt säkert att se mig sätta Erikson och Stenhammar i detta antal, men tro mig, de fleste af den förres poesier berättiga honom icke till annat namn än rim-fogare, och don senares uttryck i ett nyligen författadt poem, att Mallarna räcker himlen ena handen» karakteriserar nog starkt en äkta styltgängare och med oss andra en äkta broder i Christo Jesu.

Du ser, att jag nu varit muntrare än vanligt, mon jag-står inte ut att längre fortfara i samma ton. —

*) I metriskt hänseende högst bristfälliga.

**) Utan värde.1803.

23

P. S. Har du tagit väl omsorg om det bref från El--,

som jag skickade dig sist? Livijn, kom iliog, att du liar din väns lif i dina händer.

Cl. Livijn till L. Hammarsköld.

D. 13/9 1803.

Jag tackar clig för ditt bref. Det var muntrare än hvad jag i allmänhet trodde. Dina deklamationer öfver läsningen af poeterna voro förträffliga, men deklamationer voro de och ej bevis, att skalder äro nyttige, det de ej heller kunna blifva, så länge deras ändamål blott är att förvekliga män-niskoslägtet. I detta afseende kan jag ej bifalla din tanka. Dock du och jag tänka merendels olika, men ej i en sak, d. ä. vänskapen, hvars gudomlighet *) aldrig kan misskännas.

Jag är din vän. Förr trodde jag clet, nu kan jag tryggt svärja derpå, tv du anförtrodde mig din så kallade lifsklenod, hvilken jag ock öfversändcr. Stil och skrifsätt voro alltför bra, tankarne alltför romaneska. Dock — jag vill ej reta dig, — jag tiger. I början, — strax jag hade läst det —, drömde jag om änglar, (att) vandra genom lifvet hand i hand med en sådan flicka, och flera dylika vackra bilder, såg Nora i syne skön som Cyperns drottning. Sedan tänkte jag: »lätet anguis in herba» och det var ju alltför juste tänkt, och nu finner jag, att alla fruntimmer äro lika och ingen skapad för mig.

Bror, jag skall evigt blifva ensam, för att evigt ensam lida. Men hvad säger jag? Licla? När lidandets kalk räckes mig rågad, skall jag på en gång sluka den, se in i en annan verld eller ock förlora mig i en evig glömska. Några krutkorn skola då förderfva den massa, som mina högmodiga

"*) Af "brefskrifvare!! i originalskriften infördt i stället för det öfverstrukna nytta.24 1803.

likar kalla skapelsens Herre och girige *) lagpredikande dum-hufvuden Guds bild.

Sådana äro ännu mina tankar och sådana hafva de merendels varit.

I en annan verld, om det gifves någon, skall en lycklig stjerna uppgå för mig eller ock skall jag finna min lycka i glömskans eviga natt. Jag tänker hvarje dag på döden, in-förlifvar mig med honom, att en gång, när det väntade slaget inträffar, skall jag ej frukta det, skedde det än på schavott eller — — —.

Dock njutom lifvet, medan vi kunna, njutom dessa falska nöjen, plockom dessa blomster, som affalla när vi röra dem, lycklige, om ödets allsvåldiga slag träffar oss, medan vi äro intagne af våra leksakers nyhet.

Jacob Adlerbeth till L. Hammarsköld.

Ramsjöholm d. u/9 1803.

Oändliga tacksägelser för ditt bref af d. 5:te. — — —

Med förundran har jag hört, att din älskarinna blifvit förlofvad med din bror häradshöfdingen. O, tempora, O, mores!!!!!

Tack för do till mig i ditt sista bref skickade verser. De voro dock af mig redan förut kände. Ditt omdöme om Tranors vers är efter min öfvertygelse ganska sant. Författaren till det andra, vackra stycket, heter Stjernstolpe och är kanslist i Krigsexpeditionen.

L. Hammarsköld till Cl. Livijn.

D. 19/9 1803.

Ja, bäste vän, förenade offer skola vi sända till vänskapen. Naturen danade oss för hvarandra. Förenade skola

*) I original skriften står irigc; föregående bokstaf öller bokstäfver bortrifna.1803.

yi dyrka naturens Gud. Jag danades, för att göra din karakter litet mildare, och du, för att gifva mitt svaga, veka hjerta mera styrka och manlighet, Slutne till hvarandras sida skola vi uppfylla dessa skaparens afsigter, och när olyckan rågat det mått, han ämnat oss båda, då skola vi under täta om-armningar genom ett raskt steg på en gång ingå i grafvens mörker.

Snart nalkas den stund, då jag skall lemna det ställe, der jag först såg ljuset, der mina första dagar förrunno i frid och oskuld. Ofta vandrar jag med beklämdt hjerta under de aspar, som beskugga vägen till Tuna, ofta sitter jag i Karlsruhe och tänker på min olyckliga, hopplösa kärlek, seende på de gulnade, affallna lofven, under clet korparnes hemska rop besvara mina suckar. Ja, med smärtans tår i sitt matta öga skall din olycklige vän trycka dig till sitt sköte.

Hoppet att få träffa dig på Högby är nu mera aldeles förbi, ty jag kan ej börja min resa före den 26:te och då är du redan borta. Men jag skall ändå mottagas af dig i Upsala.

Chr. Stenhammar till L. Hammarsköld, l.

Thomestorp *) d. ,4/10 1803.

Lorenzo, nej, du behöfver icke med påminnelsen om dina .egna missöden återväcka hos mig känslan af mina. Jag känner alltför väl, att lidandet icke är inbilladt, Och den tyngd, som nu aldrig mera lyftes från mitt hjerta af ett enda lugnt ögonblick, skall tillräckligt bära vitne dero!n till min dignande själ.

Det är ädelt att segra, men striden är .svår, och den ljufva drömmen att vara nyttig och derigenom lycklig, sannerligen — clen är än svårare att länge bibehålla, Sällhe-

*) S. hade nu, förmodligen genom Hammarskölds försorg i anledning af brefvet d. 14/i, kondition här.26

tens vålnader fly och lemna ej en gång något tröstande minne efter sig.

Men du skall ej hafva skäl att anklaga mig. Jag skall ej öka dina bittra stunder. Jag skall leende känna det frätande bekymret och när samvetet anklagar mig, att jag beredde åt mig sjelf dessa qval, så skall jag ljuga för mina likar, att jag är lycklig, till dess. jag faller under den orättvisa börda, som naturen icke gaf oss krafter att bära. Då skall åtminstone ingen säga: han förtjente bättre, — denna teckning af vårt lif, som vitnar om förbannelsen, och vid hvars åhörande mitt bröst så ofta upproriskt suckat. Nog af att vi förstå hvarann och att vi en gång kunna äfven dela lidandet.

Om jag icke tackade dig för dina nyheter, så gjorde jag orätt, efter du tänkte roa mig med dem. Dock skrif icke mera om hvad man cler (i Upsala) har tillfälle att lära. Du vet ju, att knot bör intaga mig, derför att detta tillfälle icke mera är för mig. Du skulle bara se, huru det står till inom mig, och du skulle förd ömma min svaghet. Om jag vore mera, hvad jag vill synas, herre öfver mig sjelf, sä skulle det sannerligen icke bekymra mig, att jag icke nu får vara

uppe (i Upsala) och höra med mina båda öron.--Men

du skall tro, att jag är rätt ledsen att icke få vara med. Det är isynnerhet Nordmarks *) nya kurs, som retar min nyfikenhet. Hvad förlorar jag icke dessutom! Nu voro det just tid för mig att begynna med filosofin och grekiskan, aldeles som ni alla redan gjort. Hvar har jag väl ersättningen för en så väsentlig uppoffring, som den af min egen nödvändigaste lärotid ?

Jag ser det förut; det skall blifva mig omöjligt att följa med till nästa promotion, — aldeles omöjligt. Betänk: grekiska, obreiska, filosofi, kemi äro saker, på hvilka jag ingenting tänkt och i hvilka jag måste lära något. Latinska språket känner jag så högst ofullständigt; det måste nödvändigt upptaga en vigtig del af min ti cl. Det jag skall låtsas veta

*) Zacharias Nordmark, f. 1751, professor i Fysiken vid Upsala universitet 1787, † 1828.

i matematiken är äfven så ofullständigt, dåligt sammanhängande och litet, att det knappast skall förskaffa mig 3 appro-batur. Hvart tar väl detta vägen, tror du? Ingenting kan jag här läsa för mig sjelf. Jag är icke flitig med gossarne, men mina göromål uttråka mig -likväl så, att jag har ingen håg för mig sjelf. Lägg härtill — jag säger det med tårar — hvad är det väl jag kan bibringa gossarne på cletta enda år? Skall jag väl se min uppoffring belönad med den glädjon att hos dem hafva grundlagt någon betydlig kunskap? Nej, det förutser jag, att de skulle utan mig hafva varit lika kunniga eller att åtminstone mitt biträde skall på sistone befinnas för dem ha varit af ringa betydenhet. —

(Brefskrifvaren meddelar nu den plan han följt, sina syften och derefter sina bekymmer öfver till en stor del fruktlösa bemödanden att bibringa lärjungarne kunskap och inverka på deras karaktorsutveckling till det goda, Den ene är stolt, hård uch kall, don andre lättare »uppvärmd och rörlig, men också följaktligen slaf under sinligheten». Läraren frågar nu:)

Huru skall jag bibringa honom styrka och med det samma svaghet åt den förre? Säg mig det!

Dessa omsorger, min vän, förbittra nu min enslighet. Blicken på en mörk framtid, som jag försummar att bereda mig ljusare, och misströstan att någon gäng se de frukter jag hoppats af denna försummelse — se der hvad som delar mig mellan många qvalfulla betraktelser.

Föreställ dig, huru jag går här ensam utan någon enda människa, med hvilken jag kan tala ett ord om mina bekymmer '— tv hvar fins en sådan här? — och du skall icke finna min belägenhet för afundsvärd. Trösta mig då snart med ett uppmuntrande bref. Säg, att ingen läser ett ord deruppe, icke en gång du sjelf, så att ni icke läsen om mig. Men nej, berätta bara, huru våra promotionskamrater nu gå på. Är Björkegren inne? Hvad har Spaak för

sig? Allt som angår lärdomen skall du skrifva om, men bara inte, att någon läser mycket. Hvad Landerbäck läser skulle jag väl gerna vilja veta.

Från dig väntar jag också att få veta, 0111 Lennart och Carl *) läsa något och hurudan deras lefnad är. Sedan dessa

*) Brodern Carl Stenhammar.28

herrar kommit tillsamman, har jag icke mycket förtroendetill någondera. Du kan säga dem, att jag tänker så.

Allt är här i sin forna ställning. Af Lennart får du veta nyheter, men det bör jag säga dig, att gubben *) nu har i två dagar varit så full, att han knappt vetat hvad han gjort. Han har pratat så mycket galenskap, att vi måst vid bordet ge upp det ena flatskrattet efter det andra. Häradshöfdingen C. A. H. **) var här vid uppresan till Stockholm och jag blir vid min gamla sats, att han är tillgjordt kär och att den stackars goda flickan tar honom bara för presenternas skull. Det är synd, ty det står i Guds hand, om det går väl till slut. Men hvem kan tala med henne i ett så kinkigt ämne? I dag äro hon och gubben på bröllop i Rot-hult, der ett stackars offer för sin utkomst, tvungen af sina föräldrar, skall förenas med länsman Lindberg et näsa. — På Föllingsö ***) är allt i gammalt lag. Kammarrådinnan har synnerlig kärlek till Lennart. Hon har sagt, att han ar en buss och att när herr professor Lennart kommer hem härnäst, är han väl aldelcs odräglig o. s. v.--

Du har fått läsa en gruflig epistel i dag. Blif icke otålig. Jag skrifver väl icke sä långt till andra, men också ej så gerna till någon annan. Du bör veta, huru mycket det fägnar mig att emottaga dina underrättelser och huru litet det oss emellan blir fråga om grannlåter. Yi skrifva ovärdigt, utan val eller omsorg för våra uttryck, och finna ändå nöje i hvarandras bref.

Helsa Livijn och säg, att fast vi icke just äro bröder^ anser jag mig dock som hans vän och väntar, att han är clet samma tillbaka. Helsa äfvenså Adlerbeth vänligt tillika med Yidén, Meurligarne, Harlingsson m. fi.

*) Ovisst hvem härmed åsyftas, antingen lagman llääf, f. 1745, eller kapten Léon. Fr. Drake, f. 1734, som möjligtvis var på besök. Om honom sonedan.

**) Carl Ake Hammarsköld.

**"*) I Ivisa socken (Östergötland), tillhörigt kapten Léon. Fr. Drake af Hagelsrum, gift med Emerentia Elisabeth Stockenström, dotter af Kammar-Kådet Paul Stockenström.- Se Anreps Sv. Ad. Ättartaflor d. 1, s. 598. Uppgiften stämmer ej med dem i d. 4 under v. Stockenström.1803.

2.

Thomestorp d. 4/n 1803.

Min vän! O, du är sannerligen en stor narr eller riktigt galen. Se der den tröst jag liar att gifva dig.

Har du fallit till det djup af ursinnighet, att sjelfva drömmarne af denna yrsel blifva dig lika sanna, som öfvertygande skäl, att du förkastar clet ljusare hoppet för det din envishet anser det förvägot?

Det gifs en man, Lorenzo, som ibland religionens uppträden gillar inga andra än den svärmande öfvertrons, som är den löjligaste ortodoxiens försvarare, som ifrar mot fritänkare, ateister och Socinianer. Af hvad skäl? Emedan han har sä läst i teologiska luntor, emedan ban har inga andra skäl än vidskepelsen. Han antar dessa skäl och ban tror sig öfvertygad. Antingen är ban galen eller blind för den klaraste sanning. Låt oss derom vara öfverens.

Det gifs äfven en annan människa, ung och utan erfarenhet, svag för alla intryck, känslig och öppen. Naturen har icke gjort honom sä olycklig. Han bar genom en ungdomsdårskap sjelf danat denna svaghet bos sina böjelser. Han blir kär. Ar det Skaparens fel? Skall ban styra hvarje finger på oss? Befaldo ban honom att se den flickan? Underkasta vi oss icke sjelfve våra omständigheter? Nå väl, ban blir olycklig, ban yrar, ban låter bortföra, sig af

svårmodig-heten. Han drömmer, hvad ban än gör, om sina olyckor. Han drager slutligen af allt detta den slutsatsen, att antingen gifves det ingen Gud eller ock måste denne vara en tyrann, att det gifs ingen belöning i en annan verld, att samvetet är ingenting.

Hvem af dessa synes dig vara den störste dåren? O, de äro båda större än mänskligheten borde hysa dem.

Lorenzo, Lorenzo! Om det for dig ej mera gifves någon religion, om du ändtligen har beslutit att dömma Gud efter ditt lidande och förbanna hans styrelse, emedan du icke vetat handla nog försigtigt, — O, då är du förlorad. Är det icke religionens bancl, som häller dig fast vid dygden, O,30

1803.

hvad du då är dåraktig, som endast låter fördomen fängsla dig, som icke lyder alla begär och som midt ibland dessa sinliga nöjen, hvilka nu blifvit din enda bestämmelse, likväl försakar dem för den inbillningen, att de skola skada dig. Hvad är det mera, om du dör en dag förr? Ditt lif har ju endast plågor till föremål och ingen ädel bestämmelse, — hvarföre slutar du det icke i detta ögonblick? O, gör det och jag skall kalla dig en hjelte. Jag skall vörda dig som en oändligt stor människa, emedan du var dina grundsatser trogen. Men upphör att smäda Gud! Upphör att beröfva mig, hvad som är mig så dyrbart, — hoppet på det tillkommande, när hvad jag eger utledsnar mig.

Dock nej, du skall ej förmå att beröfva mig detta hopp. Fast är det förenadt med mitt lif och det skulle också vara det med ditt, om du icke besegrades af villorna. Men nu, min vän, nu är du nesligare än böjelsernas och sinlighetens slaf. Han följer som du skenet, men han söker åtminstone det skenbart goda, då du sjelfmant och trotsande din bestämmelse brådstörtar dig i förtviflan och de bittraste qval.

Det gifs ännu ett, som qvarhåller dig vid dygden och det är Noras bild. Förlåt mig, Lorenzo, är det dig sjelf du vill bedraga? Hvad detta ordet »bild» är stötande för mig! Älskar du allenast hennes sinlighet? Du skall svara: nej! Nå väl, så lär dig att veta, att det gifves en odödlighet. Synes jag dig löjlig? Jag påstår, att det är Noras odödlighet, som qvarhåller dig vid dygden. Du älskar hennes godhet, hennes hjerta, och — hvad är det annat än hennes odödlighet? Eller är det åskådandet och den sinliga njutningen af henne, som fägnar dig? Lorenzo, då är du icke värd att känna någon tröst i detta lif; då har du heller aldrig egt någon.

Jag har ej tid att närmare utreda betydelsen af dessa ord; men jag fordrar, att du omständligen förklarar mig dina skäl att anse Gud för en tyrann, att tvifla 0111 evigheten och om samvetets styrka. Jag skall möta dem. Jag tror mig kunna det så mycket mera, som du skall ega intet annat stöd än i din mörka inbillnings spel och i din ursinnighets drömmar.---1803.

31

(Här följa ifriga råd i afseende på studier ocli kriaskrifning för blifvande prof inför Fakulteten. Do sammanträngas slutligen i följande:)

Skrif framför allt mycket krior och läs glupskt latin, bara latin alla dagar. Allt det andra har jag ogjordt så väl som du och du har ej mer bråttom än jag.

Läser du någon grekiska? Hvilka privata kollegier begagna clu sjelf och våra andra promotionskamrater? Går någon Östgöte upp för Nordmark och skrifver?

Alla helsas och du, Lorenzo, uppmuntras att med hopp och lugn gå clin mörkaste dag till möte af en vän, som älskar dig med hela sitt hjerta och för hvilken ditt lugn är mera oskattbart än hans eget.

Cl. Livijn till L. Hammarsköld.

Stockholm d. u/n 1803.

Mitt första företag, sodan jag uppsatt hela mitt bibliotek, är att tillskrifva dig, älskade vän, och berätta min hitresas historia. Den blir olyckligtvis ej lång, då här i Sverige ej finnas några postvagnar att fä göra bekantskaper i och följaktligen ej heller tillfälle till några ronianeska äfventyr.

Efter cletta företal återtager jag mina berättelser. Hvad clu förespådde, hände verkligen. Jag anlände fastande och genomblöt till Stockholm kl. V2 till 7, sedan jag på min usla kärra flera gånger nära nog varit i fara att blifva ihjälkörd. Du vet, att man bör filosofera öfver allt. Ergo blef jag ock mycket djupsinnig och hela mitt revolutionsraseri upptändes. Jag svor öfver magnater och kuskar, täckta vagnar och kärror och trodde mig få mycken styrka för mitt jämlikhetssystem, då naturen gaf hvarjom och enoni 2 fötter att gå med och ej fyra,---

Lyckligt anländ hit, emottogs jag med mycken höflighet, och mig blef anvisad en vindskammare, lärdomens och dess idkares vanliga boning, men så i mitt tycke präktigt möblerad, att herr Spaak *) genom en agreabel oordning skulle

*) En, som det synes längre fram, ej särdeles högt ständ kamrat i Upsala.32

försköna den till ett tempel för — för — för doctrina solidior, tror jag.

• (Utsigten beskrifves nu och läget antydes. Det senare var på Skeppsholmen, der han hade kondition hos öfverste Askling.)

Bror, du torde kanske nu säga, att jag är mycket säll.]STоj, du bedrar dig. Den glädtighet, som råder, är ej sann, är ej verklig; den är snarare tillgjord eller rättare förorsakad af nöjet att en stund få språka med dig. Om du visste, huru oumbärlig du är för mig, skulle du le deråt, och du må fritt le, ty ditt åtlöje fördrar jag med tålamod, annars ej.

Jag hoppas att återse dig rättrogen, ty jag lemnade dig hos den svärmande Lagus. Han har en särdeles lycklig fa(,'on att röra ens inbillning och derigenom dåra förnuftet. Dock du är sällare dä. Gå likväl ej så långt som Björkners,

att du förskjuter din vän för en dogm mer eller mindre.--

Ye, ve, ve den franska smaken, språk, allt utom: Vive la liberte! Här går allt jämmerligen fransvskt till. Öfversten, en gammal, redlig krigsman, har kunskaper; frun är ganska höflig, tvänne fröknar hyggliga. Hvad jag kan försäkra är, att ingen af dem är någon Nora II.; jag blir i evighet ej heller någon Lorenzo H. Gossen, min blifvande disci-pel, är uppfödd med franska, talar det, är således lärdare än jag, synes mig klemig m. m. Komma så två mindre hyggliga flickor och två små. Se der bela hushållet, med undantag af betjenten m. m.

(På latin berättar han en egendomlig scen, då, under det han spisade med värden, frun inkom, så den ena flickan (15 ar), derefter den andra (16 år), blefvo stående, läste böner »i oändlighet», föllo på knä, när frälsaren liämdes, kysste sin fars händer och gingo ut. Intrycket häraf var vexlande. — Vid ett besök på Karlberg fick han se Choraeus, som kom åkande, och yttrar:)

Efter hvad jag i hast kunde finna, var han en liten, mager man, af ott ganska ungt och något leende utseende, hade håret klipt à la Brutus och tycktes vara kavaljer. —

Helsa Yejdling, item Chr. Stenhammar, Rääf, Lagus, Meuiiingarne, Planander, Adlerbeth m. fi. Glöm ej att bry Planander för »Vällusten».

L. Hammarsköld till Cl. Livijn.

Upsala d. 1S/U 1803.

— — Jag gratulerar dig att vara väl ankommen till din station. Af din muntra ton, mera än af dina ord, sluter jag, att du är nöjd. O, bäste Livijn, ingen kan deröfver vara gladare än jag. Matte alla mina vänner bli lyckliga och jag skall mindre häftigt känna mina plågor. Du säger, att du saknar mig och clet smickrar mig pä det högsta. Men snart förgår väl den känslan, ty hvad intressant är det hos en olycklig usling.

Du ber mig oj glömma dig för en dogm mer eller mindre. Livijn, huru kan du säga så till mig? Nej, med mina

känslor glömmer man aldrig.

Jag tror dig fullkomligt, då du säger, att ingen af din patrons döttrar nånsin blir en Nora K. Få män lära på sin vandring genom lifvet finna någon, som med henne kan jämföras, och hvad som är säkert är, att en sådan flicka allra minst bör sökas i en hufvudstad. "Visserligen kan man finna en skönare eller en qvickare, men en, som med ett så ängla-godt hjerta förenar ett lika ljust vett och ott lika intressant utseende, en sådan, Livijn, ser du aldrig.

A propos! Yet du, Planander var hos mig härom afton och läste igenom mina poesier. Han frågade mycket efter hvad det var för en Nora, men då han ej fick veta det, sammanskref han medföljande poem, hvilket du torde vara god och återsända. —

Dina skrifter äro inburna *). Yid den flygtiga genomläsningen fann jag ej vidare att anmärka än, att du skrifvit den prosaiska så vårdslöst, att jag på ett ställe ej var i stånd att få mening. Icke heller förstår jag, hvad det är för ett sjette sinne du i den poetiska talar 0111. Jag har icke blifvit begåfvad med mera än fem sinnen. Manne du fått flera?

"*) Till Sällskapet V. V., som för tillfället liade sin Præses, sin sekreterare och sina sammankomster i det lais, der K. bodde.

Lagus sade om den sist nämda skriften: »hon är så lascive». Utom ditt samtal äro äfven tvänne andra prosaiska skrifter inne, till hvilka jag är far; äfvenså tre poetiska stycken utom ditt. —

Jag är vid ett gandfca dåligt humör i dag. Ett länge ventileradt beslut är nu nästan stadgadt och det häri början gjort mig litet nedslagen, till dess jag ändtligen hunnit ur min imagination bortdrifva alla ljusare sidor af mina forna drömmar. Derföre skrifver jag ej längre denna gång.

Cl. Livijn till L. Hammarsköld.

Stoekh. d. 21/n 1803.

Jag tackar dig för ditt bref och Plananders vers. Phoebus synes just icke i särdeles hög grad ha bestrålat sin son, när han skref dem. Men lika godt, hans afsigt var god och jag ger dig samma råd. Denna flicka förtjenar ej och har ej förtjent, att du for hennes skull förstör din själs och din kropps krafter. Tro mig, min vän, en gång skall du sjelf finna det. Tiden skall öppna dina ögon, och ve, ve dig, om du för en flicka, en svag varelse, förderfvat ditt förnuft. Dock- detta borde jag ej hafva skrifvit. Jag vet, att man, för att stilla ett barn, ej bör rycka dess leksaker ifrån det, utan småningom fästa dess uppmärksamhet på ett annat föremål. Men det är och blir omöjligt med dig. —

Sex sinnen ha vi. Eller hvart räknar du det, hvarigenom vi njuta kärleken? Har det ej egna verktyg, egna afsigter? Afficierar det ej på ett eget sätt? Det kan aldrig sammanblandas med känslan, ty då blir allt känsla.

Jag har hört Lehnberg predika. I början var det vanligt nog; sedan blef han skön och hög. Jag skall säkert höra honom hvarje gång.

Här går ett rykte om fasligt buller i Finland. Man berättar på två sätt: antingen ha ryssarne, förbittrade öfver gränsuppgången, infallit och efter vana härjat och bränt.

eller ock ha Tavastehusboarne gjort uppror. Man vet ej säkert.

Säl ii ta salutand os!

Chr. Stenhammar till L. Hammarsköld.

Thomestorp d. 22/u 1803.

Jaså, besynnerliga sofist, du har bara funnit utrop i mitt sista bref och du har likväl något klent besvarat de flesta

af dessa utrop. Du deremot tror dig hafva skickat mig åtskilliga skäl, som skola vara svåra att besvara. Se här hvad jag har att mot dem anföra.

Är du blifven aldeles galen efter du vill, att samvetet skall vara något medfödt? Hvem är så orimlig att påstå oss födas bildade och med ett sundt omdöme, med något annat än blotta förmågan att blifva goda, att finna och följa begreppet om sanning?

Det måste ju gifvas någonting, som är verkligen rätt och godt. Om du nekar det, så är du antingen utan förnuft eller den största niding, som jorden bär. Om du och jag af fördomar hållas tillbaka i vårt bemödande att finna detta sanna och goda eller icke äro säkra, om vi ännu funnit det, — skulle vi derföre vara så oförnuftiga och neka, att detta, som vi icke äro säkra om, ändå i sjelfva verket gifs och måste af det allmänna förnuftet kunna fattas?

Är då, förunderliga människa, är då samvetet en nullitet, för det att det icke är oss medskapadt? Är allt falskt, som icke är en positif lag för oss, och är det icke just sjelfva möjligheten för oss att falla i tvifvel, som bevisar samvetets verklighet och värde? Ty hvad är samvetet? Svarar du med forntiden, att det är känslan af vårt beroende af Gud, af hans lagars sanning och nytta, af vårt behof att följa dem för att vinna hans bifall, — så frågar jag dig, om väl den fria viljan, som utgör värt förnämsta värde och utan. hvilken vi äro kreatur utan lif — tv vart lif skulle, utan den samma,36

vara rörelsen i ett mekaniskt verk — kan bestå med dessa begreppens medföddhet, som utgöra samvetet, och om icke Gud, just genom medfödandet i oss af denna känsla, skulle bevisat sig vara den största tyrann och oss utan ändamål, emedan han gjort det omöjligt för oss att misstaga oss och tvifla?

Svarar du med mig, att samvetet är icke annat än begreppet om det rätta, sanna och goda, — det må lemnas derhän från hvilka grunder dessa begrepp uppkomma, emedan det kan vara möjligt, att vi icke rätt känna det —, så frågar jag dig ännu en gång, om dessa begrepp mer än andra äro människan medfödda och om du således billigt kan påstå, att samvetet, som i intet annat består än i sjelfva dessa begrepps renhet och användning, skall förr vara till än sjelfva cle grunder, af hvilka det hemtar sin varelse, sin styrka och sitt värde?

Mon du tvekar kanske ännu? Hör mig då vidare!

Jag måste antaga, att någonting måste vara sant, rätt och godt, och jag tror, att djefvulen sjelf icke skall kunna neka mig det. Du säger: »efter jag icke är säker om dessa begreppens rätthot, dem jag anser for rätta och goda, sä blir samvetet ändock overksamt och en nullitet». Tar då förnuftig och inse, att samvetet likväl är någonting verkligt, äfven 0111 det hos dig och mig förlorat sitt inflytande; om vi, fängslade af fördomar, icke kunna begagna och bringa det. till sin fullkomlighet; om det således hos oss och de flesta människor måste blifva vacklande.

Eller se, så här argumenterar jag: förnuftet misstager sig ofta i samma mon, som de själen bibringade begrepp äro falska eller sanna. Följaktligen är förnuftet en nullitet. Är icke det lika billigt slutadt, som om vi ville säga: samvetet felar och är olika hos olika upplysta människor efter renheten af de begrepp, som hos hvar och en ligga till grund för den känsla af sant, rätt och godt, af hvilken det hos hvar och en utgöres. Ergo är samvetet en nullitet. Kan du påstå, att dessa slutsatser äro sanna? Är en knif onyttig för det, att ban kan såra, om man har slipat honom för skarpt och nyttjar honom ovärdigt?1803.

Jag upprepar det ännu en gång: skall ingenting vara naturligt, allt en nullitet, som icke är oss medfödt? O, då måste du veta ingenting, då måste sjelfva dina lifligaste passioner vara nulliteter, efter du, när du danades, icke egde dem så lifliga, som nu, och efter de först med utvecklingen af dina förmögenheter blifvit hvad de nu äro!

Jag trotsar dig nästan att visa mig en gammal ortodox, som skall vara nog orimlig för att påstå samvetet vara oss medfödt. Och om en sådan gifs, hvarföre skulle du strida emot dig sjelf med hans orimligheter; hvarföre skall du

söka neka, att, då han har orätt, andra, som tänka förnuftigare, kunna ha rätt uti clen saken, der ban har bedragit sig?

Xej, Lorenzo, fastän samvetet icke kan vara medfödt, fastän clet beror på våra egna begrepps redighet att förvärfva oss det samma, så rent, så belönande och så ädelt till sin inflytelse, som clet bör vara, — så kan du ändå icke öfvertyga mig om samvetets nullitet, så länge du icke har öfver-tygat mig, att något rätt, sant och godt icke kan gifvas, att det åtminstone är orätt och ondt, när clet icke är oss medfödt; att förnuftet och följaktligen människan sjelf icke är till; att ett godt aldrig gifves, som icke kan vanvårdas, missbrukas och efter livars och ens begrepp vanställas nästan till utseende af ett ondt.

Kanske också detta icke är annat än exklamationer?

Sofist, tror du, att jag nu icke kan upplösa det präktiga skälet du anfört? »Yore samvetet», säger du, »någonting reelt, någonting annat än ifrån barndomen inplantade begrepp, så borde clet väl röja sig lika hos alla människor, — hvilket likväl icke sker.»

Men, underliga människa, ges det intet reelt, som är oss ifrån barndomen inplantaclt? Huru kan man vara så obillig och påstå, att hvart och ett begrepp, som icke ligger fullkomligen utveckladt i människosjälen, när hon födes, är en galenskap, ett intet? Jag har sökt visa, att samvetet är nödvändigt en verklighet, en känsla, som har sin grund i det sanna, oaktadt clen icke kan yrkas vara oss medfödd. Den naturligaste, den enklaste följden häraf är, att i samma mon begreppen äro renare, måste ock samvetet vara hvad clet bör.38

1803.

Eller finnes ej människoförnuft derför, att det stundom, ja, kanske ofta, är förvilladt oeh felande i sina slutsatser? Du må betrakta samvetet, huru du vill, så blir det alltid lika möjligt, naturligt och lättfattligt, att det icke kan tänkas annorlunda än uppkommande och förädladt, ju fullkomligare, ju renare begreppen om det sanna äro.

(Sedan brofskrifvareri ytterligare sökt bevisa, att samvetet är beroende af våra mer eller mindre klara begrepp om det sanna, goda och rätta, som äro dess reela grund, utbrister lian:)

Kullstöt dessa grunder, hvarpå jag stöder mitt bevis, att samvetet likväl är något verkligt, kullstöt dem och du skall se mig återgå på din sida; du skall se mig, segrande öfver svaghet och fruktan, trotsa vanorna och fördomen af dygd, borgerlig frid, sammanlefnadens oskyldiga nöjen och det allmänna tadlet, för att med mitt exempel offentligen predika en lära, hvilken måste föra med sig alla dessa oordningar. Du skall se det och bäfva, huru jag skall flyga förbi dig, svage usling, bort i laster och alla sinliga nöjen, för att lika oupphörligt vara en öfvertygelse, den jag hittills hatat, så trogen, som jag förr var den (jag nu hyser och som var) svårare att bibehålla och följa, ja, till och med att fatta. Det skall då icke finnas någon böjelse för en flicka eller för något annat i verlden, som skall vara nog stark att hålla mig tillbaka, Du skall i mig få känna sannningon af denna lära, som bör lika vidsträckt lämpas på samvetet:

»Om Gud ej vore till, man honom dikta borde». *)

(Hammarsköld synes i det bref, hvarpå detta är ett svar, hafva gifvit sin förstämning luft i tvifvel på Guds tillvaro, människans odödlighet, samvetet etc, och stält sig helt och hållet på encyklopedistisk-materiali-stisk grund. Allt är materie och beroende af fysiska mekaniska lagar. Han har antagligen sökt några bevis för sin tro i frenologien och i Oon-dillacs autometer. För den förra hyser Stenhammar ej mycken respekt, än mindre för den senare, som uppgifvits sjelf kunna tänka!)

*) Voltaires bekanta: »Si Dieu n'existait pas, il faudrait 1'inventer», hvarom han sjelf skref: »Sällan är jag nöjd med mina verser, men jag tillstår, att jag älskar denna med en faders Ömhet». Versen återfinnes bland hans Epitres, CXI: Epitre à 1'auteur du livré des Trois Imposteurs. Se Oeuvres do Voltaire ave.e préfaees ete. par M. Beuchot. Tom. XIII (2). Paris 1833.1803.

Förlåt, säger han, att jag icke begriper, huru man kan påstå möjligheten af en sak, som ingen dödlig skall kunna observera, om den är verklig eller uppspunnen af en bedragare. —

Emellertid bör du icke undra, att jag aldrig på så svaga skäl, som dem du anfört, på skäl, som endast äro synbara för sinligheten, kan aflägga min tro på ett väsende, hvilket är helt och hållet spirituelt och mot hvilket skälen böra hemtas ur resonemanger, icke utur fysiska besynnerligheter och sofistiska hypoteser.

(Mot Hammarskölds, just ej med det föregående öfverensstämmande, påstående:)

Gud eller det väsendet, som kastat mig in i verlden för ntt marteras, är en tyrann,

(sätter Stenhammar följande:)

Han är icke orsaken till våra olyckor. De lagar han från evighet stiftade och hvilka aldrig kunna rubbas efter människors godtycke, skulle vara nog att göra henne lycklig^ om hon icke misstagit sig om det sanna. Af cletta misstag hafva hennes olyckor uppkommit, alltid af hennes egna fel, icke af ett väsendes välde, som har upphört att vara orsaken till hennes öden i samma ögonblick det gaf henne en fri vilja. Denna har det oinskränkt meddelat henne, så skön, så stor och helig, som hon bör och kan vara förr än lion miss-ledes af passionerna.

Du skall säga, att han hade också bort gifva dig styrka att motstå begären och din svaghet. Yäl, det har han gjort, så vida denna styrka kunde förenas med de ljufva behag, de outösligt rika anledningar till tröst dessa passioner tillbjuda människan. I dina yngre år har han lemnat vården om din bildning åt föräldrar, med hvilka hän genom naturens känslor förenade dig. Ku är du lemnad åt dig sjelf, på det du må förtjena den odödlighet, pä hvilken du tviflar. —

(Alltså:)

Förbanna dina öclens upphofsman, hvem helst han må vara, om du finner honom förbannelse värd, men, usling, förbanna icke honom, i hvars namn jorden och verldarna känna sin upphofsman och sin lyeksaliggörare.40

1803.

L. Hammarsköld till Cl. Livijn.

Upsala d. 22/u 1803.

I Söndags hado vi sammankomst *). Dagen förut hade landshöfdingen underrättat oss, att han ämnade göra oss ett besök. Præses Hr C. G. Wadström hade författat ett tal att helsa honom med och vi väntade en half timme, men då ban ej kom, började sammankomsten med Hr Wadströms inträdestal. Det var rätt vackert och handlade om »Orsakerna, hvarföre Greker och Romare hunnit till en så stor höjd i Vältaligheten framför de senare åldrarna». Så följde Widéns tal: en undersökning, om människan varit lyckligare utan passioner, för att deraf sluta till Vitterhetens nytta; och slutligen Meurlings tal om Göthernas Vitterhet, hvilket jag nästan tyckte mest om. Stilen deri var så manlig.

Derpå tillkännagaf præses, att fyra poetiska och tre prosaiska skrifter voro inkomna. Två af do poetiska, den ena med valspråk: »Vällust i min ungdoms brånad» etc,, den andra med valspråk: »Lätet angvis in umbra», voro båda till den grad lika goda, att sällskapet fann sig nödsakadt att gå ifrån sina lagar och belöna båda två. Författaren till den förra var Harlingsson, till den andra Hallström. Bland de prosaiska dömde sällskapet »Samtal i de dödas rike» värdt sitt bifall. Dess författare känner du.

Derefter beslöts, att äfven främmande ledamöter skulle tillsättas och derföre äfven ämne utgifvas sex veckor förut. Till nya ledamöter föreslogos och antogos Havton och Chr. Stenhammar. Ämnen blefvo för den 18 Dec. i poesien: Sång till döden; i prosan fritt val; för d. 1 Jan. i poesien: Fattigdomen; i prosan ett teaterstycke. Till præses valdes Hallström, till sekreterare Harlingsson. Sällskapet var för aftonen in viterad t till Wadström.

I går skref jag på fakulteten **). Jag visade det för

*) Sällskapet V. V.

**) Latinska afhandlingsprofvct för filos. graden.1803.

Spaak. »Den går aldrig fram», sade han, »utan vill du, skall jag skrifva en åt dig». Men nu hade jag gifvit mig f-n på att hellre differeras än låta någon annan skrifva åt mig. Jag gjorde alltså några ändringar och visade så krian för Götlin, hvilken anvisade ett par ställen att ändra.

(Derefter kom turen att visa den för Liljeblad, som, liksom G., tycks varit testis, och äfven lian fann skäl till nya ändringar. Sa renskrefs allt och framlemnades. På eftennidd. träffades flere vänner, som trodde allt skulle gä bra, endast Hallström påvisade ett groft fel, hvilket följande dag utplånades hos Högmark, som nu gaf godt liopp om fram-gang.)

Ditt bref af d. 2,/u har jag nyss mottagit. Jag medger, att du ej för att trösta ett barn skall borttaga dess leksaker, men jag förstår ej hvad samband den anmärkningen kan ha med mig och min belägenhet. Är det en leksak, som plågar, så gjorde man visserligen bättre, om man borttoge den. Och, bäste Livijn, jag skall tacka dig, skall tillbedja dig som min- skyddsgud, om du kan rycka denna evigt närvarande bild ur mitt hjerta. Men då du ej kan clet utan att äfven rycka det samma ur mitt bröst och då du ej vill det, så tycker jag, att du åtminstone kunde låta bli att skymfa denna himlaflieka, hvars värde du ej kan fatta.

Det vore ledsamt, om ryktet om oroligheter i Finland vore sant. Skulle det så vara, kan du visst icke sitta stilla, utan du skall väl ut och kämpa dig till lagrar och förbannelser. Men när du nått högsta spetsen af ära, glöm ej din vän Lorenzo.

Cl. Livijn till L. Hammarsköld.

St, Nov. 1803.

Jag tackar dig för ditt bref, för din goda berättelse. Gifve Gud, att du snart kunde skrifva mig till: »jag gratulerar digt> *) — men håll, denna tanke skall aldrig insmyga sig i

*) Till Flodinska stipendiet, som L. nu sökte.

min själ. Nej, lyckan är min styfmor och såsom sådan bör jag betrakta henne. Hon skall dock ej ega det nöjet att se mig med tåradt öga vid hennes fot smickra mig till en bifallsblick, hon skall det ej. Hellre vill jag störta krossad af bördans tyngd, och om verlden vänder ett uppmärksamt öga på mitt fall, så har jag skördat en tusenfaldig frukt och undergår min förintelse med den ljufvaste känsla. Egde jag en blodskuld på mitt hjerta, O, jag känner det, verldens bifallsrop vid en enda gerning skulle göra det rent som en Cherubs.

Dock hvart ledes jag af min känsla? Detta språng från Flodinska stipendium till Cherubini var värre än högvälborne Hr Lunkentus'. Jag återvänder till ditt bref.

Jag var ganska glad, när jag fick det, sprang opp och ned i kammaren, knäppte med båda händerna öfver hufvudet, — behöfver jag säga mer för att tillkännagifva glädjens höjd?

Jag vore mycket lycklig, om jag finge det (Flod. stip.), så att jag kunde följa med er. Nu ligga herrarne och läsa natt och dag, flitiga och vaksamma som Minervas fogel, och jag — jag läser svenska och något mera. När nu den stora domedagen kommer, får jag stå som en get på venstra sidan, under det promotor säger åt fåren Ålund, Kinmansson etc., etc., etc.: »tu gode och trogne tjenare, träd härin!» Betänk, hur det skall svida i mitt bröst och martera mig som svafvel-lågor med ormetter. Och magister måste jag blifva, ty annars kunde väl hända, att jag gör herrar lärde det gemena sprattet, att jag går ur skrået. Aut Cæsar, aiit nihil skall jag utropa, då jag lyfter min fot från stranden, för att i främmande land vinna en ära, som här frånrycktes mig af behofvet. Och skulle det äfven der inträffa, som lätt kan ske, att ingen fäste uppmärksamhet vid min lilla person, så skulle jag sätta pistolen för pannan och säga: post mortem nihil, ipsaque mors nihil.

Hvilken skön tanke! Cæsar, jag tillgifver dig dina brott, jag tillgifver dig frihetens undergång. Du var en stor

man, 'då du kände detta, då du var så innerligen öfvertygad om denna verldens intet.1803.

Har jag ej förr fått en artikel i tidningarna, skall jag då få en, och hvem kan förtänka den, som sedän han från sitt tredje år knappast har räknadt 100 glada dagar i sitt fängelse, om han söker att befria sig genom ett utbrott ur det samma och helst, då lian ser, att det sent eller aldrig skall upphöra ?

Ja, få se, hurudant mitt öde blir. Det har jag nästan beslutit, att, huru olycklig jag än må blifva, dock ej låta mitt ljus lvsa för bönderna för 25 Rdr om året och lotsa käring-själar till himmelriket *). De behöfva en säkrare att konvojera sig än jag är, ty hafva de ej ganska goda dokumenter och riktiga certifikater, torde det väl kunna hända, att jag låter hin onde kapa bort en eller annan. Du skall ju blifva prest, du har ju läst, huru qvinnan sökte efter den borttappade penningen? Precist ett d:o blir det i himmelriket. Änglarna springa med ljus och lanternor, den ena hit, den andra dit. Bullret och stojet tilltager till den grad, att djetlarne sticka upp hufvudena ur sin pöl, för att se orsaken, och små-skratta, under det en dunderröst ljuder till mig från höjden: »hvart tog mor Karin vägen?» — Jo, du, har jag då åtagit mig konvojen, sä står jag der vackert, precist som den orätte gårdsfogden. Det blir ej annat råd än att inför den allvetandes öga säga sanningen: »fan tog henne». Men då är jag-säker, att de ej behålla mig der som seqvester, utan vräka ut mig och traktera mig med gråt och tandagnisslan. Fej, bror, jag sätter mitt ljus under ena skeppo.

Min herre säger, att han ej begriper liknelsen med barnen och leksakerna. Jag skall då i min enfaldighet säga, att du just är ett barn och att du, stackars gosse, har kommit öfver en ganska farlig docka. X—as bild och minnet af henne är verkligen en leksak för dig, och den, som ryckte hennes minne ifrån dig, utplånade hennes bild ur ditt hjerta, skulle i ditt tycke göra dig den allra största otjenst, ja, göra dig olyckligare (än du är). Säg, roar du dig ej med att i

ditt minne återkalla forna händelser, då du var en---?

Sysselsätter sig ej din själ med vissa planer? Finner du ej

*) L:s mor ville ifrigt, att lian skulle bli prest.44

ett nöje i att drömma dig tillbaka till de tider, då du med henne genomlopp framtiden, och blott glada bilder skymtade för din inbillning? Människan kan, hvad hon vill. Upphör att i din själ åter uppväcka dessa minnen, och du skall snart ej mera sucka,

Du skulle dyrka mig som en Gud, säger du. Har du aldrig sett någon pojke, som, då man, för att komma honom att bortlägga en knif, föreställer honom, att ban skär sig, skriker stampande: »jag vill skära mig!»

En kommande tid skall, stackars gamle Tobias, blifva din ängel och salfva dig med fiskens galla, så att du skall se klarare än lodjuret, och då skall du ej i vredesmod anfalla mig, för det jag vågar smäda denna änglalika flicka.

Förmådde jag vara din frälsare, så skulle jag sjelf anse mig lycklig; men jag kan det ej, blott du, endast du kan och skall blifva det. Erfarenheten och kärlek till en annan flicka, se der de medel jag ordinerar, och jag tror, att många, ganska många skola underskrifva: probatum est.

En ödmjuk bön, begäran, anhållan, supplik, eller hvad du vill kalla det, måste jag frambära; det är, att du ej vredgas öfver mina små anfall mot dig, utan, efter frälsarens lära, välsignar den, som dig förbannar. Jag hoppas, att vi äro lika goda vänner ändå.

Att min skrift vann priset, fägnar mig oändligen. Om någon anmärkning gjordes, så lemna mig den. Äfvenså torde du uttaga och af sekreteraren begära omdömet öfver min Vällust *).

Jag medsänder nu Pukes lefverne, aldeles omarbetadt. Få se, huru det behagar. Inskicka det **). Om du skulle finna något skriffel, så var god och ändra clet. Låt. mig åtminstone mecl omgående post veta, hvad du fällor för omdöme om det samma. Jag hade ock begynt att qväda om hoppet, men på så dundrande alexandriner, att jag ej

vågar meddela clig det.

I afton är nåde jag mig på spektaklet, men när jag kom

*) Poem, som ej erhöll pris, men ändå i vissa fall berömdes vid Y. V:s sammankomst d. 20 n.

**) Till V. V.1803.

dit, voro alla biljetterna sålda, hvarföre jag i den häftiga kölden måste vända om hem med oförrättadt ärende, hvilket smärtar mig, helst då Siri Brahe och Joh. Gyllenstjerna af Gustaf III skulle uppföras.

I dag var jag i Enkhuskyrkan och hörde Lilljenvalldh predika. Några gå så långt, att de ge honom rum näst efter Lehnberg; andra sätta honom till och med i bredd med denne; men jag kan ej begripa cleras smak. Åtminstone innehöll ej denna predikan något af den filosofiska styrka, som karakteriserar Lehnberg. Den utmärkte sig endast genom ett flyktigt kringsväfvande och här och der ett grant uttryck. Mannen sjelf synes dessutom äfven vara mycket fladdrande. Jag tycker 111ig mera igenkänna hofmännen än filosofen.

Jag kan ej annat än i högsta grad berömma ditt uppförande mot Spaak, äfvenså afsky lians. Om mitt bifall på något sätt kan ersätta dig förlusten af ett högre märke, så skall jag skrika recte, bene, så att husen, liksom vid ett åskväder, skola ramla omkull. —

Intet nytt vet jag, ty ryktet om finska bullret liar saktats och lärer ej bero på annat än, att H:s kejserliga Maj:t har befalt H:s kungl. Maj:t att draga finska gardet ur Finland, tv ban tål ej, att det är der, hvilket H:s Maj:t för fridens skull gerna hörsammar. Om det skulle falla H:s kojs. Maj:t in att befalla H:s kungl. Maj:t att komma dit och bära ut hans nattkommod, — hvad tror clu, att det kungl. Maj:tet gjorde? Månne H:s kungl. Maj:t tillika, med hela armén ärnar att samt och synnerligen blifva Bruter, ej på fäderneslandskärlekens, nej, på hårets vägnar? På hårets, begriper du? Nej, kan tänka, ban har klippt af sig håret och lär se ut just som de förbannade republikanerne i Bom och Frankrike. O, tempora, O, mores, måste man utropa. Kungen i frihetskläder, det är en ulf i fårakläder.--

L. Hammarsköld till Clas Livijn.

Upsala cl. 29/n 1803.

Sysselsatt med korrigerandet af min disputation, ett allt för ljufligt göra, har jag blott tid att med några ord besvara ditt bref.46

Jag förnyar min gratulation. Tonen i ditt bref visar, att du är mycket nöjd, och, bäste Livijn, ingen kan deröfver vara gladare än jag. —

I Lördags var Fakultet, då jag och Spaak fingo simpelt admittitur *), men Vidén, hvilken Tranér tilldömde differtur, fick facile admittitur. I morgon spikas min disputation.

Nå, nu har jag ombytt favoritlektyr. Werther har utträngt La nouvelle Heloise. Du, som läst dorn båda, skall ej förundra dig. De fleste af Schillers stycken, utom Wallenstein, Fiesko och Turandot, har jag sedan din afresa läst. De äro mycket vackra.

Jag beklagar dig, som ej fick se Siri Brahe. Jag hade gerna velat höra clitt omdöme om detta berömda stycke. En svensk teaterpjes, Herman von Unna, har jag nyligen läst, och jag råder äfven dig, om möjligt, att läsa den. Jag fann den vacker och du lärer finna den förtjusande. — —

Cl. Livijn till L. Hammarsköld.

Odat.

Jag har bekommit ditt bref och tackar dig derför, men jag har gjort en mindre angenäm anmärkning, nämligen att

du är pä en ganska farlig stig, ty kärlek har befryndat sig med din själ, och på det att ej en gång von Åkens släckmedel skall kunna dämpa eldens raseri, gjuter du dagligen olja derpå genom Rousseaus och Goethes skrifter.

Jag är oviss, hvilken af dessa två jag skall tilldömma företrädet. Jag tror dock Goethe ega flera drag af glädtighet och munterhet än Rousseau, ty denne senares mjeltsjuka lynne stämplade hvarje af hans skrifter med hans egna karaktersdrag. Jag läser nil hans Discours sur 1'origine et les fondements de rinegalité parmi les hommes och finner mig ganska förtjust deraf. Han behandlar ej der samhällsmänniskorna på ett för dem särdeles gynnande sätt, och så

*) För förut nämda afhandlingsprof.1803.

snart jag blir en Robespierre oeh får diktera en statsförfattning, skall jag realisera clen, som Rousseau i sin Dedieation till rådet i Geneve så lyckligen målar. Jag tycker till och med, att franskan blir dräglig genom hans penna, ty annars är det ett af de odrägligaste språk jag känner.

Du omtalar, att du läst alla Schillers skrifter. Sedan jag kommit hit, har jag läst hans Die Räiiber, Fiesko och Macbeth *). Den sista af dem tycker jag i synnerhet om. Macbeth var en stor människa, och hans tal, när Bancos ande visar sig, äfvenså innan han strider med Macduff, liksom hans frus sömnvandringar äro skönheter. Detta stycke skulle blifva förskräckande utan hexor. Hvad Turandot är för en man, känner jag ej. Jag har åtminstone aldrig hört honom omtalas. Herman v. Unna har jag läst. Han är öfversatt och fö rökt af Kel lgren **).

Det gjorde mig en ganska stor glädje, att Spaak ej fick mera än admittitur. Man bör ej fröjda sig öfver sina ovänners fall. Derför kan du supponera, att jag gråter, som himmelens fönster voro öppna, öfver min väns olycka, men skrattar åt Tranérs elevs olycka så, att kyrktornen midtemot skaka. Ser du, på det sättet har jag ock fredat mitt samvete. Du ser, att det är mycket fogligare än jag sjelf, då det låter stilla sig genom en sådan definition. Tänk, om jag vore så from sjelf! Huru lätt skulle det icke då vara att umgås med mig, och Trän er skulle aldrig säga, att det vore en människa, af hvilken man har allt att befara. Nej, du, jag skulle snart bli en värdig fåra, då jag nu är en, en, — nej, liknelse fattas mig; den öfverlemnas åt ditt välbehag. — —

Jag afbröt mitt bref i går för att gå på spektaklet, der Johanna af Montfaucon ***) uppfördes. Du har, menar jag, läst denna pjes af Kotzebue, och jag tror, att du skall komma att förlika dig med honom. Personerna återgåfvos ock ganska väl, i synnerhet Filip af Hjortsberg. Äfven Guntram spela-

'*) Shakespeares, öfvers, af Schiller. "**) Denna oriktiga uppgift rättas i Hammarskölds nästa bref. **'*') Gafs, enligt F. A. Dahlgrens Anteckn. om Stockh. Theatrar, i Sverige 1 :a ggn d. 21 Dee. 1802.48

des utmärkt, framför allt i den scenen, der ban drar dolken och utropar: DStål för guld». Här lyste röfvaranföraren fram. Fru Deland *), som spelte Hildegard, utmärkte sig så väl nu som flera gånger förut genom sin oskyldiga naivité. Du skulle se henne. Jag är aldeles intagen af hennes person. I denna forntidens drägt, det språk hon talade, allt tecknade en af flyktade tiders oskyldiga flickor, som, fastän de ej egde så många partier och ej kunde pladdra franska, dock gjorde sig älskade genom qvinnans högsta prydnad, oskulden och ett godt hjerta. Ja, hennes spel var så mästerligt, att jag tviflar, om någon i Sverige kan jämföras med henne.

Det samma kan jag ej säga om mamsell Franck **), som spelade Johanna. En ful figur, en af debaucher förderfvad och utmagrad varelse, steg fram att predika dvgd, precis som en bock skulle predika återhållsamhet och måttlighet i en sädesåker. Ocli dessutom hvilka anfäktningar! Du skulle tro, att hon vore aldeles rasande. Förmodligen anfäktade bela den svinahjorden, i hvilken Jesus indref djeflarne, sig ej så fasligt, ty snedsprång, dängskutt — jag kan ej finna några mera passande uttryck — voro så förryckta, att jag i hast trodde mig flyttad på Danviken, och åskådarne, öfver hvilka en häftig klappningsanda nedkom från höjden, kunde just ej heller öfvertyga mig om motsatsen. Men, bror, då-ningarna voro mästerliga, ty hon föll ihop som en fällknif. Dessutom skulle hon vara sjuklig utaf sig, så det var ganska naturligt.

Yet du, om alla prester i Svea landom, när andan faller på dem, öfverflyttade alla sina fuktcr på en prest, skulle ändå denne prest ej öfvergå henne i sättet att uttrycka sina böner, ty det var sådant, att fan sjelf, 0111 ban fick se en så andäktig bedjare, skulle, hade ban ock kontrakt med blods-

"*) Fra Deland, f. Kuhlman ir,/n 1778, gift 1709 med ballettmästaren Deland, men skild 1802; omgift 181."» med skådespelaren Abergsson, † 18(>0. I sin ungdom var hon teaterns förnämsta talent i älskarinnerolor.

Dahlgren.

'**') F. 1709, antecknad som en »skådespelerska af högre ordning». Johanna af Montfaucon uppgifves som en af hennes utmärktaste roler. Gift 1808 med gravören Kuckman, † 1847. Dahlgren.1803.

underskrift, ej våga att knipa en fattig syndare. Det vore ganska väl, om några af våra nya adjunkter ville fara hit och lära sig några gester.

Det sorgliga i Johannas belägenhet verkade så starkt på mina känsliga nerver, att jag utbrast i gapskratt. Tre eller fyra röster hördes af hjertans grund göra mig sällskap; men i hast grep det hedervärda publikum sig an med en applaud. Jag trodde det var en pik och klappade med, men — hvad tror du väl? — det var rent alv ar, på min ära var det ej det. Ja, så går det, när man tänker" i fåvitsko. Men redan för mycket om mill Franck.

I ditt sista bref nämner du ej, om du fått mitt bref med Erik Pukes lefverne uti. Derom torde du med nästa post underrätta mig samt, i fall du fått den, säga, livad du tycker om den.

Jag har nu gjort ett utkast till en dram, Gyrüha. Ämnet är ur Saxo Grammaticus. Jag ärnar inskicka den *), ehuru det ännu är osäkert, då jag ej skrifvit något derpå.

(Slutligen uppmanar lian sin vän att skrifva långa, utförliga bref, annars skall han hämnas och »svär viel, t. ex., fru Delands oskuld», att han ej skall skrifva på 14 dar. Kora tycks ock fatt hela hjertat, när vännen förut innehade åtminstone »præcordium».)

CL Livijn till L. Hammarsköld.

1.

Odat.

Nu vill jag önska, att försynen gifvit dig rådighet och illslughet som en räf, ty jag står här liksom nerfallen från himmelen. Förbannadt! Jag har kunnat upptänka planer, jag har kunnat genomse alla trådar i clet finast anlagda skälmstycke, och nu står jag som en fallen ängel inför Guds an-' sigte. Jag kan ej tänka, ingen redig idé i mitt hufvud, jag kan blifva rasande, att mitt fattiga hufvud kan springa i

*) Till V. V.

Dagen Jore drabbningen.

stycken. Nå, det är ej heller värdt mera, det må ske. 0, ve,

att jag ej kan finna något medel att åtkomma den jag----

ordet kommer aldrig öfver mina läppar.

Jag, min arma dåre, trodde mig ega illslughet, jo, dumhetens ideal måste jag vara, liksom hon den naiva oskuldens. Jag ville spränga en stats grundvalar och förråar ej att finna

ett enda medel att komma till en aktris.--En aktris,

säger du leende, — hennes kammare öppnas med guld. Tig, jag mördar dig.

Ja, du, jag är olycklig, ty jag brinner, och ej en droppe vatten finnes att släcka denna låga med, hela oceanen är uttorkad, en eldslava svallar i mina ådror och dess sken lyser om natten, att jag ser hennes bild för mig, leende med den naiva oskuldens drag. Jag utsträcker mina armar för att fatta en — väderbubbla.

Försyn, hvarför gaf du mig ej rikedomar, och med henne skulle mitt lif flutit lik en stilla sjö. Inga stormar skulle-hafva skakat dess vta, ingen jordbäfning dess botten och upprört dess vatten'. Ej till altaret, — nej, inför den allseende skulle jag kysst henne och omfamnat henne som min maka, och nu, nu är jag sjelf en fattig beroende varelse, likaså hon. Fattig! Detta ordet ljuder i mina öron som domsbasunen och förskräcker mig lika häftigt, som om jag vaknade till eviga qval; ty det tillintetgör min lycka, mina framtida förhoppningar. Ja, bristen på denna glänsande metall, som de usla människorna kalla guld, tillintetgör allt, allt. —

O, hade jag blifvit född en hottentott och hon en hotten-tottska, så skulle jag i en usel koja kysst denna varelse, om ock öfversmetad med flott, ty mina förvirrade begrepp skulle då ej lärt mig dömma en qvinna efter det anseende en man, en far eger, efter do s. k. talangerna, dessa förbannade driffjädrar till elakhet, högfärd och koketteri. Jag skulle då ej # frågat, huru mycket eger hon, liksom ville jag bestämma hennes värde efter guldvigt; nej, jag skulle sett detta himmelska, oskuldsfulla leende, jag skulle hvilat vid hennes barm och i hennes sköte funnit paradiset.

Men nu? —1803.

51

Dock jag skall se henne, jag skall vid hennes fötter yppa mina plågor, hon bör, hon skall hafva medlidande, ty en djefvul skulle hafva det; ja, jag skall, jag måste se henne, om än helvetets afgrund vore emellan. Jag vågar språnget, jag kan ju ej mera än sjunka i det omättliga eldsvalget, men hon skall se det, och då blir afgrunden ett palats, eldslågorna ejderdun och ormarne zefirer, som tillfläkta mig svalka. —

Den måste ej vara människa, utan en oxe, ett träbeläte, en perukstock, som ej någonsin känt kärlekens behag. Nej, människan är född att älska, och denna passion är af skaparen lika så djupt inplantad som hennes hjerta. Uppryck den och du skall tillika sönderslita hjertat.

Ja, bror, jag är aldeles rasande. Punkt!--

Du torde vilja känna planen till min Gyritha. Se här!

(Derpå redogöres temligen utförligt för innehållet i den tilltänkta 3-akts-dramen.) —

2.

3 dagar senare.

Bror, jag har kämpat en svår kamp och behållit segern. Ännu sitta svettdropparne på min panna, Har du hört så rasande lustigt; andan föll på mig, jag ville inleda en viss

kärlek till fru De--, och i det mest afgörande ögonblicket,

just som jag kom in i det egyptiska mörkret, skref jag medföljande bref, om hvars afsändning till dig jag länge tvekade. Det artigaste var väl dock, att jag ville söka hjelp af herr Lorenzo, tv tvänne blinda komma just ej särdeles under fund med att visa hvarandra vägen. Jag tror nämligen, att du ännu vandrar i mörkret, att ingen lagt sitt finger på ditt öga och sagt: haf tina syn.

Men jag skall väl göra romanen fullständig, ty att föregående bref skulle med fördel pryda ett rum i en roman, om det fölle någon in att skrifva en sådan, kallad Dåren, tviflar jag ej. Det är just i den mest förälskade Celadons smak. Kojor och hottentottor; fy tusan! Om än en hottentott vore så skön som Tizians sofvande Venus, hvilken jag såg i Köpenhamn, skulle jag ändå ej vilja kyssa henne, mycket mindre en fru De--. Dock-——52

1808.

Du måste tillstå, att jag är en besynnerlig persedel, ty åtminstone finnes clet hvarken höst eller vår; i synnerhet

var öfvergången från den mest brännande rötmånad till clen kallaste vintermånad ganska snabb. Du torde väl vilja veta, huru det giek till.

I näst föregående bref ser du, att hela mitt hufvud stod i ljusan låga, allt var gifvet förloradt. Då steg fru förnuft upp och begynte spruta med argumenter. Detta hade dock, om jag skall gifva sanningen pris, ganska liten verkan. Men nu kom fru ambitio till, och inom fem minuter syntes knapt rök uppstiga från något kol. Dimman skingrades och jag-såg, att jag i mitt raseri hade lupit på brädden af en afgrund. Bror, gack tu och gör sammaledes! —

Om du visste, huru besvärliga dessa hvardagsmänniskor äro, som öfverallt i Stockholm framlysa, oräkneliga såsom the klara stjernors skara på himmelen, så skulle du ej undra, att jag trängtar hädan och önskar vara när tig, hvilket sannerligen mycket bättre vore. Jag tänkte att i Stockholm finna människor med hufvuden och hjertan, mon båda delarna hafva ty värr misslyckats. Hufvuden finnas i ett oräkneligt antal, i synnerhet om vi anta, att hvarje hattställare är ett hufvud xcrc tgoyr]v, och hjertan äfven, ty annars skulle de ej kunna lefva och hafva sin varelse, men livad jag egentligen härmed menar finnes ej, företrädesvis de sistnämda. Alla hafva förisade känslor, verka efter gammal slentrian, handla efter reglemente och tänka ej oftare än, när fråga är om maten. Dock finnas här flere ganska goda hufvuden, men få hjertan. Man stötes strax tillbaka af en förekommande höflighet, en synnerlig begärelse att säga ingenting under 2 à. 3 timmars oupphörligt pladder och framför allt att smickra. O, livad dessæ människor äro odrägliga.

Din ide att draga sig ur denna verlden — clu mins kojan, mot hvilken jag så ofta riktade mitt lilla satiriska lynne — var dock ej så rasande. Jag skulle nu åstunda den, för att der framlefva mina dagar under beständigt ätande, drickande och sofvande. Okänd för hela verlden, — tv finge någon människa veta, att jag cler tillbragte mitt lif, så vore jag förlorad — skulle jag der finna mig säll nog, ty sällheten1803.

består ej i annat än mätthet, otörstighet och sömn, åtminstone efter ett gräsligt antal människors tankar och dessa äro, vid Gud, de lyckligaste.

Hvad förvärfva vi oss genom vårt arbete, våra mödor? Hat och afund. Hade jag varit en Pet-tersson eller en annan Dumbom, en dålig karakter, lik en Spaak, så skulle mail funnit mig förträfflig; men min verksamma själ, min oböjlighet, kunde aldrig bevekas att kalla en skurk en beskedlig människa, en lömsk — god, berömma för förtjenster, der jag blott fann förmågan att smickra, utropa som snillets storverk, der jag fann små exeellenta dumheter och derför en envis, djerf, tilltagsen étourdi etc., som man skulle akta sig för. Ha, bror, jag känner en synnerlig glädje öfver, att jag är

fruktad utaf--et C:ie. Det försötmar mången ledsam

stund. Men om jag finge vara närvarande och verka, — ty antingen måste jag verka eller sofva, ett mellantillstånd gifves ej — så skulle jag vara ändå nöjdare.

Du måste berätta mig, om man någonsin nämner min lilla person i Upsala, i synnerhet Tranor etc. Jag väntar med nästa post ett helt paket med bref, tv nu måste du medgifva, att du står tecknad för ett särdeles högt debet i min bok. Jag vet, att frånvaron svalnar vänskapen, men den har ej gjort det förr och lärer väl ej heller nu göra det. —

God natt! Nu lägger jag mig. Men — nej! —

Jag liar åter hört ryktet om krig. Dock låter det otroligt. - Svenskarne skulle i förening med fransoserne attackera Ryssland. Du bor likväl ej nämna det, innan du får närmare underrättelse, ty jag vill ej vara elaka ryktens utspri-dare. Bonaparte lär ej mycket älska ryssarne för deras fallenhet att lägga sig uti allt, Han vill derför betala Sverige subsidier och sjelf öfversända manskap. Du ser af tidningarna i dag, att ryssarne rekrytera, att Markoff är rappellerad från Paris och den franska gesanten från Petersburg. Bror, skulle det hända, hvad ryktet förutspår, så — farväl! Ja, då ger jag muserna f-n. Jag blir ändå Minervas tillbedjare.54

L. Hammarsköld till Cl. Livijn.

Upsala d. «/ia 1803.

(Sedan H. förklarat de flerfaldiga orsakerna till sin tystnad: fakul-tetsskrifning, disputation, penningebrist etc. fortsätter han:)

Så, att du tycker om Rousseau. Jag undrar ej derpå, ty hvilken skall ej tycka om denne gudomlige skribent? När du läst hans Discours, så läs hans Contrat social, men förnämligast hans Emile, efter du har blifvit preeeptor, och du skall ytterligare få skäl att beundra denne gudomlige man. Du säger, att franskan blir dräglig under hans hand; du hade snarare bort säga: den upphör att vara franska, när den bearbetas af Rousseau.

Såå, du tycker så mycket om Macbeth. Deri öfverensstämma vi ej. Jag förstår ej, hvar du finner det stora i Macbeths själ. Han var och blir ej annat än en feg lönnmördare, lika oskicklig att vara lastbar, som att vara dygdig. Nej, då tycker jag mera om hans fru. Hon var åtminstone förhärdad i brott.

Den i mitt tycke vackraste af Schillers tragedier är Maria Stuart. Marias karakter *) är der mästerligt tecknad. Men deremot har jag ingen smak för den så vidt berömde Wallenstein. Friedlands egen person intresserar aldeles icke. Han förekommer mig som en förryckt narr, som ej vet, hvad ban vill. De intressantaste personerna i detta långa skaldestycke äro hertiginnan, Max Piccolomini, Thekla och svenska kaptenen. De andra äro liksom de bilder, som skapas af en Laterna magica; de skimra ett ögonblick, men lemna inga intryck efter sig.

Jag har äfven läst Schillers sång till Glädjen, och jag-begriper ej, huru man kan säga, att Leopolds öfversättning ar så mycket under originalet. Om ban blott bådo öfversatt äfven de två versar (strofer), som i det svenska stycket saknas, så hade allt varit genomgodt.

*) Origina l skri ft ön liar själ.1803.

Hvar knäfveln har du fått uppgiften, att Herman von Unna är öfversatt af Kellgren? Det är en förbannad lögn, ty den är ett svenskt original af Öfverste Sköldebrand *).

Tack för dina teaternyheter. Sådana skall du sända mig hvar gång du skrifver. Har du ännu sett Siri Brahe? Har du varit på franska teatern? Hurudan är Oedip i Athen**)?

I Söndags (d. 4 Dec.) var Y. Y. samladt. Hallström var præses och Harlingson sekreterare. Den senare uppläste sitt inträdestal Om friheten, som han just icke brydde sig om att vidröra. Derefter föredrog äfven M. Meurling sitt »Om vältalighetens inflytande på allmänna lifvet», som icke heller var mycket märkligt. Derpå tillkännagaf præses, att i poesien voro två skrifter inkomna, hvaraf den ena, Öfver hoppet, med valspråk af Leopold, belönades. Dess författare var Carl Stenhammar. På prosa hade inkommit trenne skrifter: 1) Biografi öfver John Milton, som var den bäste***); 2) Minne af Robert Frans I)'Ami ens; 3) Erik Pukes lefverne. Ingen befans dock värdig belöning.

Till täflingsämne om sex veckor utsattes i Skaldekonsten: en elegie; i vältaligheten: Är man säll för det man är lycklig?

För all del, bästa Livijn, fullfölj idén med den der dramen. Du har ännu god tid att arbeta på den.

Men säg mig, huru kan man förskämma ett stycke så, som du gjort med Erik Pukes lefverne? Det är onekligen det sämsta du någonsin har skrifvit. Lär derför en gång, att den maximen är förbannadt falsk, att »genom korrigering blir en skrift korrekt». Genom korrigering blef Chapelains Pucelle en trästicka, Bürgers sånger förskämdes och din Erik Puke blef ett sammelsurium. Ännu en anmärkning. Det står i sällskapets stadgar, att alla inkomna skrifter skola vara

*') A. F. Sköldobrand. Hans nämnda dram, tryckt 179"), med musik af Vogler, gafs på vår scen först 1817. T).

'**') Lyrisk tragedi i 3 akt. af N. F. Guillard, Öfvers, af C. U. Nordforss, musik af Sacchini, gafs hos oss l:a

gången l/n 1800. T).

**'*) Detta är Hammarskölds, ej Sällskapets omdöme, ty i protokollet sättes N:o 3 i första rummet såsom »utmärkt af ett städadt och starkt skrifsätt, sanna målningar och mycken godhet» (:). »Tankarne äga alla en hög grad af värdighet och energie». Slarf och andra brister motverka dock belöning.56

1803.

skrifna in Quarto. Du var med och stiftade lagen och bryter sjelf deremot.

Kl. 3 e. m.

Tack för ditt bref i dag. Då jag läste dess förra hälft, trodde jag, att du var Daiiviksmossig, ty att bli så kär i en aktris, föreföll mig ganska besynnerligt och ännu mera att tala om att gifta sig med en redan gift flicka. Om du fortfarit, hade mitt råd blifvit: »släng ott halft hundrade Rdr i halsen på henne» etc. För framtiden skall jag bedja dig låta bli att genomföra slika raptus etc. — Det allra artigaste var, att Lagus, för hvilken jag uppläste dina anmärkningar öfver fru Deland, spådde, att jag nästa postdag skulle få ott bref, hvari du glödde af kärlek till henne.

Planen till Gyritha tycker jag oändligt mycket om. För all del utför den.

Cl. Livijn till L. Hammarsköld.

Stockholm Dec, 1803.

Jag är vid ett rasande dåligt lynne i afton och derför får du bref derefter, ovettigt eller artigt, allt som min Genius inspirerar mig.

Innan jag något närmare vidrör clitt bref, torde du tilllåta mig att förklara, att jag aldrig varit, oj är och förmodligen aldrig skall blifva kär i fru Deland. Historien med mitt förra bref lyder, som följer.

En afton gick jag fördjupad i mina pensöor. Då kom en Herrans ängel och hviskade mig i örat: skrif till Hammarsköld! Jag tog då pennan med handen, omfattade den med tre fingrar, förde den till bläckhornet, neddoppade den, förde den till papperet, satte den derpå och skref omtalade bref. Då rann mig i högen: skulle det ej vara roligt att imitera en rätt rasande älskares stil? För att se, om det lyckades, skref jag nämda bref. Jag ser, att jag ej gjort min sak sä1803.

57

illa, ty du är fullt och fast öfvertygad, att jag varit kär, hvilket jag dock ej varit eller är.

Således ser jag, att man lätt kan inbilla dig, hvad man vill. Men svara mig uppriktigt, var tonen mycket lik? Tror du, att jag skulle kunna hyckla känslor, som jag ej eger? Ivan jag clet, så är och blir jag lycklig, ty då skall jag snart kunna förleda, hvem jag vill, och, uppriktigt sagdt, människorna äro just skapade att vara hvarandras bedragare. I synnerhet märker jag, att det nu för tiden gagnar att låtsa känslofullhet och modesti, ty, då nämda saker äro ganska rara, så sätter inan så mycket större värde derpå.

Lagus' gissning var artig nog, och det fägnar mig att kunna göra honom till profet. Om det varit mitt allvar att gifta mig med henne, hade det. lätt kunnat ske, då hon nu är skild från sin man.

Jag är ej af samma tanke som du i afseende på korrektheten. Hvad blir ett vårdslöst skrifvet stycke? Ingenting. Det, som mest roar mig, är, att jag på en gång är både för vårdslös och för korrekt.

Nu tillsäger jag dig att skicka mig en afskrift af anmärkningarna angående Erik Puke. Då jag är en bland de få, som arbeta, måste man åtminstone unna mig denna förnöjelse. Du behöfver ej sjelf afskrifva dem, ty, enligt stadgarne, åligger det sekreteraren.

Hvem var författare till D'Amiens? Hvem till Milton och det andra poemet? — Hvilka af Y. Y. stanna qvar i staden? Jag har skrifvit en bit öfver Eoligionsfanatismen till nästa gång, men vet ej, om jag vågar öfversäncla den. På frågan: »Om man är säll för det man är lycklig», ärnar jag svara, att nämda ord äro synonyma, hvarföre

frågan ej kan besvaras. Härvid skall jag ej förgäta att, om tillfälle gifves, hugga på sällskapet Y. V. för dess fallenhet för ordrytteri.

Du anklagar mig för att ha stiftat lagar och likväl först brutit deremot. Du har rätt, men det roligaste jag vet är att vara lagbrytare.

Huru många ord skulle du stryka, om jag tecknade min karakter på följande sätt?

Cl. L. haud parva vi et animi et corporis, sed ingenio58

malo pravoque. Huic ab adolesentia bella intestina, cædes, rapina, discordia civilis grata fuere, ibique juventutem suam exercuit. Corpus patiens, animus audax, subdolus, varius, cujuslibet rei simulator ac dissimulator, alieni appetens, sui profusus, ardens in cupiditatibus, satis loquentiæ, sapientiæ parum.

När jag får höra, om du gillar eller ogillar denna karak-tersmålning, skall jag säga dig, hvem som är mitt ideal.

Jag medger, att Hamlet *) ej var någon god man, men han blir i alla fall en stor människa, tv hos honom lågo frön, som utvecklade kunnat föra honom till de största dygder, liksom till de största laster. Kunde han vara annat? Du skall äfven uppmärksamma de syner, de andar, som visade sig för honom. Macbeth var ej en man, som bäfvade för jordiska maktor, men skulle ej alla desså järtecken förskräckt den allra tappraste? Jag gifver mig djefvulen på, att jag hade blifvit rädd, och, om en sådan syn visat sig för mig, hade jag på stället fallit på mina knän, omvändt mig till Herren och af hjertans grund bedt honom om förlåtelse.

Mera en annan gång. Jag väntar mina disciplar, det eviga skolgrälet; jag är färdig att leds ihjel. Lef väl och lyckligare än din vän C. L.

L. Hammarsköld till Cl. Livijn.

Upsala d. 13/12 1803.

(Sedan lian besvarat frågorna om Y. V:s medlemmar m. m. yttrar lian:)

Begriper du ej, att det går ganska väl an att vårdslöst inskrifva ett stycke, från hvilket man bortkorrigerat både anda och lif?

Såå, att du säger, att »lycklig» och »säll» äro synonyma? Nå, min käraste du, slå då upp i din favoritförfattare, Silfverstolpe, det stycke, som kallas Den osälle lycklige, utom flere

*) Tydligen, som äfven af det följande synes, en misskrifning för Macbeth.1803.

andra. Läs dem uppmärksamt igenom oeh säg ej sedan, att nämda ord äro synonyma.

Cl. Livijn till L. Hammarsköld.

Odat *).

Jag tackar dig för ditt korta bref. Du gör verkligen ganska stora framsteg i det skrifsättet, jag gratulerar dig dertill. Denna gången vill jag vara längre än du, blott den,

— märk det. — Jag skall efter denna dag, för att ej uttrötta dig med min eviga längd, skrifva: »Jag mår väl» etc. — Eller kanske Lagus och Planander, de trogne herrarne, redan omvändt dig. Jag känner, att båda hafva ett stort nöje uti att göra proselyter. Som min kätterska stil kunde smitta dig och återföra dig på villans irrvägar, så — bedja de dig upphöra sakta och efter hand. Är det så? Bror, ett ord.

Jag älskar dig, så mycket som man kan älska en af de varelser, som säga sig_ vara förnuftiga. Ännu har ingen annan väns hjerta klappat viel mitt bröst. Jag svär vid den alltskapande naturen, att jag evigt skall hysa samma känslor för dig, men aldrig skall jag plåga dig, aldrig skola mina bref tillfoga dig ett ögonblicks oro, jag skall upphöra, jag skall vara ensam med mitt olyckliga öde; — men kanske ha mina bref redan för mycket sårat dig?

Om så är, förlåt mig.

— L. . beder sällan, nu gör han det och rodnar ej derför. Han beder om ett vänskapsprof och det skulle smärta honom att ej blifva bönhörd; men äfven denna olycka skall lian bära, han har burit större. Men jag vill, jag skall ej skrifva en jeremiad. Jag kan lida och le, jag kan skratta och hämnas.

Om jag ej generar dig, torde du sända mig några underrättelser om Sällskapet Y. V:s clomar, ty hvad som felas i

*) På mariginalen af originalskriftens baksida står tecknadt: 1804. Innehållet gör dock troligt, att brefvets rätta plats är här mellan Hammarskölds bref 1:i/i2 och 10/i2 1803. Det är icke det enda exemplet på oriktig datering i denna brefvexling.60

Puke kan jag ännu ej finna. Edra visa omdömen skola upplysa mina förblindade ögon. Jag talar ej af ilska öfver att vara obelönt, ty en sådan småsak föraktar jag, men jag tror något vara försvarligt, så länge jag ej finner några fel eller blir bättre underrättad, oeh underrättelser torde ej kunna nekas, helst då de mottagas med nöje. Sällskapets stadgar innehålla, att det är inrättadt för 'inbördes rättelse. De innehålla oek, att sekreteraren skall underrätta de frånvarande om hvad i Sällskapet sig tilldrager. Detta låter oändligen väl, men ännu har jag ej fått njuta dessa förmåner mig till godo. Är jag en obetydlig medlem, blott Sällskapet till last, — farväl, jag vill aldrig vara någon en börda.

Om jag ej bedrar mig, bad du mig en gång lemna.teater-beskrifningar. De kunna ej genom korrektion mista anda och lif. Jag vill försöka.

Med fördomar emot franska teatern gick jag dit, till en del utan dem gick jag derifrån.

Onekligen hafva fransoserne företräde. De spela enligt naturen, man skulle kunna tro dem i den ställning, hvari de uppträda. Så väl, så naturligt sker allt. Jag såg en spela spetsbof. Onekligen gjorde han det på det mest intressanta sätt. Jag förstod till en del ej, hvad orden betydde, men på hvarje min såg jag, hvad han menade. En annan spelade sprätthök lika förträffligt; en åter betjent på det mest löjliga sätt. Pjesen var komisk.

Äfven fruntimmer spela komiska roler utmärkt väl; men i de tragiska synas de kommit öfverens med de svenska att täfla uti att vara galna. .De känslofullaste grimaser göra, isynnerhet på mig, intryck, stridiga mot andras, som af naturen begåfvats med instinkten att klappa vid hvarje känslofull Danviksfukt. Jag vet, att jag ej förstår detta ämne, har ej heller läst Engels mimik, har kanske förvända begrepp om skådespelarekonsten, men jag söker natur.

(Förf. uppdrar liär en jämförelse mellan sitt föreställningssätt om ett barns enkla åtbörder etc,, då det varnas af föräldrar för någon förseelse, och den franska truppens »grimaser» oeli alltför teatraliska väsende vid ett slikt tillfälle. Allt slutas med en kyss af modren.)

Dessa kyssar delas i 3 slag efter längden af existensen;

men som jag ej är musikus och ej kan utmärka pauserna, så kan jag ej heller gifva fullkomliga och tydliga kännetecken på kyssarnes längd, bredd och djuplek. Är han af l:a slaget, så nuddar man läpparna, af 2:a, trycker man ihop dem, af 3:e, fattar man hvarandra om halsen och hänger länge till hopa. Detta praktiseras med mycken fördel, i synnerhet om grymma ministrar och slika glupska ulfvar vilja slita de kära fåren och lammen ifrån hvarandra. När älsklingar skola skiljas, håller mannen sin dyra hälft med ena armen och fäktar och svänger mod den andra, precis som gummorna på landet, när de svinga lin. Ett annat artigt grepp kan jag ej förbigå. Det är så hjortrörande, att du äfven derom bör blifva kunnig. Det består deruti, att en hjertligt öm fransk mor fattar sin kära dotter om hufvudet, när hon kysser henne, under det älskaren blott fattar 0111 halsen.

Do franska hafva till större delen sämre pjeser än svenskarne, .så medelmåttige desse än äro. Svenska aktriserna ega det företräde, att cle i rörande scener spela mera värdigt, men annars öfverträffa •fransoserna dem. Jag ser, att

en svensk blott af tvång spelar så, lians köld och stolthet lyser fram viel hvarje åtbörd; men vid fransosens spel kan jag lätt förledas att tro honom vara hvad han spelar.

Du torde möjligen vilja vara spetsfundig och säga, att ett elakt lynne gaf idén och satiren förde pennan vid ofvanstående teckning, men jag svarar: jag har målat efter naturen, det är blott trogna kopior efter originaler. Jag vågar likväl ej påstå, att de äro betraktade från den rätta synpunkten, ty jag har ej blifvit begåfvad med samma anda, som cle öfrige, att klappa åt gester, som skulle passa at en person hemtad från Danviken. Jag kan således ej heller åtaga mig att på samma sätt som en dansmästare lära våra känslosamma herrar de första grunderna, stegen och ställningarna i kärleksdeklara-tionskonsten eller att furnera våra känslofulla damer med i sådant fall passande tankar, ord och gerningar.

Om du står ut med att genomläsa dessa infall, ur hvilka korrigering ej borttagit »anda och lif», så säg mig ditt omdöme. Jag är vid ett elakt lynne. Denna nyhet får jag-berätta, ifall du ej kan se den af det föregående.62

1803.

Gyritha är återgången i sitt mörker oeh skall förmodligen aldrig af mig få någon plats i den lärda verlden. Hela första akten, som var färdig och som jag sjelf tyckte bra, befinner sig (på behörigt ställe) i bitar tillika med åtskilliga af sina älskade syskon, franska jaeobinertal och en stor del andra, som sett dagsljuset efter ankomsten till Stockholm, alla fram-kläckta af samma afvelsamma far. De hvila i ro och jag yrar.

Det är förbannadt, att det ej skall blifva krig. Jag skulle då gå ut, ty någon vore väl då nog barmhertig att skänka mig en kula. Nu skall jag kanske bli prest — — O,- jag vill tända eld på verlden, och när hafvande mödrars jämmerskri uppfylde mina .öron, när jag såg små barn nnder outsäglig smärta vända och slänga sig deruti, när jag hörde hela verdens förbannelse öfver mig, skulle jag storskratta, kasta mig i lågorna och, om det gifves någon Gud, af honom undfå belöning, ty jag hade förstört ett huggorma-slägte.

Sedan jag sist skref, har jag läst igenom Gray*). Det. har kostat mig möda, men jag är ersatt, så väl genom de framsteg, som jag gjort i språket, som ock genom de skön-heter jag funnit. Yi känna denne poet genom Silfverstolpes (A. G.) nästan lika lyckliga öfversättning af hans Elegy written in a Country Churchyard. Det enda, som förlorat, är rimmen, om det är någon förlust. Hans första ode, Ön the Spring, är gudomligt. Jag vågade en öfversättning, men den var så långt från originalet, som jorden från himmelen, hvarföre jag sönderref den. Äfven det 4:de, Till motgången **), är skönt. Jag har ej sett någon lyckligare imitation af de gamle gö-terne än det 6:te, The Bard, och det 7:de, The descent af Odin; båda, isynnerhet det förra, med Pindari höghet och en norrmans starka oböjliga karakter. O, hvad det är förtjusande denne bards tal till konungen! Man skulle tro sig höra Ossians harpa klinga för att nedkalla alla olyckor öfver en elak kung och besjunga fallna hjeltar. Evald har i sin Balder, i Valkyriorna, lemnat oss en imitation af hans The fatal Sisters, onekligen sämre än Grays. Båda ha öfversatt samma

*) Engelsk skald f. 1716, † 1771.

"') To adversity.1803.

63

stycke ur Barthdlinus *), men huru olika! Läs denna boken! Läs engelskan och din slafviska vördnad för tyskarne skall till en del snart upphöra. Det är originalet man bör beundra, ej kopian.

Jag läser nu Cunningham **). Det går sakta, men snart skall jag dock vara i stånd att läsa Milton och Shakspeare på deras eget språk.

Jag väntar bref från dig med otålighet.

L. Hammarsköld till Cl. Livijn, l.

Ups. d. 16/12 1803.

(Efter en temligen barsk tillrättavisning för L:s otålighet, då intet långt bref kommit och deraf misstro till

vänskapen, m. m. fortsättes:)

Jag finner att du har .stött dig på orden: »bortkorrigerat anda och lif». Men jag kan likväl ej taga mina ord tillbaka. Jag upprepar ännu en gång, hvad jag sagt: din Erik Pukes lefverne var förr ott ganska vackert stycke, men genom din korrigering och omarbetning har du aldeles förskämt det. Säg mig, var det biografistyl i det stycket? Jag tror det åtminstone icke. Din Erik P. var ej heller fri frän grammati-kaliska fel.

Författaren till Äreminnet öfver D'Amiens var Wadström och till biografien öfver Milton var Lagus.

Käre Livijn, hvad kom åt dig, att du ref sönder dina bitar? Är du fullkomligt vurmig? Och den der eviga idén att få härja jorden, skall den väl aldrig öfvergifva dig? Och skulle du i den belägenheten blifva nöjd? Har du ej, sä snart du nått din häftigaste önskan, återigen blifvit missnöjd? Huru ifrigt önskade du ej vid slutet af förliden vårtermin att

*) Thomas Bartholinus d. y, f. 1659, † 1690, dansk lärd, förf. till ett hufvudverk i nord. fornkunskap: »Antiquitatum Danicarum libri tres». Kbli. 1689.

**) Förmodligen Thomas C. f. 1776, † 1834.64

komina på landet och när du kom dit, ville du tillbaka till Upsala och snart derifrån till Stockholm. Nå, nu är äfven denna önskan uppfyld och din håg leker åter på något annat. Livijn, blif då en gång ense med dig sjelf, dämpa denna lågande åtrå, som ingenting kan tillfredsställa, och smärta icke längre en dig uppriktigt tillgifven vän, som i sig sjelf ändå är nog olycklig, utan att se dig förtäras af en sjelfgjord plåga.

D. 18/]2 1803.

I dag liar V. Y. haft sammankomst. I vältaligheten hade 4 skrifter och i skaldekonsten 4 inkommit. Intet af de senare kunde belönas, men deremot beslöt sällskapet att belöna tre af de förra: 1) En deklamation öfver kärleken af L. Hammarsköld, 2) Brottslingen, i brefform af W. Lagiis, 3) En predikan af L. Hammarsköld. Till täflingsämne i skaldekonsten antogs en Ballad, i vältaligheten svar på frågan: hvilken är den ädlaste hämnd?

2

Ups. Vj 1804.

Livijn, har du glömt mig? Ar du ond på mig? Eller hvadan denna långa tystnad?

(Efter en fortsatt utgjutelse i anledning häraf önskas vännen ett godt nytt år:)

Måtte du blifva lyckligare, mera enlig med dig sjelf och nöjdare med dina medmänniskor än du hittills varit. Och måtte du, äfven du, återfå detta hopp om ett lif efter detta, utan hvilket intet lugnt tillstånd är möjligt ocli hvarförutan äfven din stora, verksamma själ liknar en förfärlig skogseld, för hvilken landtmannen bäfvar.

Du ser häraf, att jag återfått min tro på odödligheten och med den till en del mitt flydda lugn. Men hvarken Lagi svärmeri eller Plaiianders ortodoxa bevis har återgifvit mig den, utan Fichtes starka öfvertygande skäl. Läs hans mästerliga föreläsningar öfver den lärdes bestämmelse och du skall återfå denna tro lika så väl som jag. —1804.

Nå, vet du, jag funderar på att resa till Greifswald i vår. Lefnadskostnaden är der billigare; lättare är der ock att bli magister och större tillgång lär finnas på konditioner. Jag skrifver nu till min bror derom. För clig kan jag nämna ännu ett annat skäl. Nora är nu gift *) och jag kan ejjutan den bittraste känsla vistas på det. ställe, der jag förr drömde mig så säll, eller lefva i samma land som denna förstörerska af mitt lugn, min glädje. —

I dag har Y. V. haft sammankomst. Blott en skrift liade inkommit: Hyvlakejerna, ett teaterstycke, men som ej fans värdigt belöning. Till ämne i skaldekonst uppgafs: Förgängligheten, i vältaligheten: Anmärkningar om sjelfmord.

Cl. Livijn till L. Hammarsköld.

St. Jan. 1804.

Ega mina bref samma intresse för dig, som dina för mig, så har du nu länge fått lida för din näsvishet att skrifva till mig ett sådant bref, som dock, om jag skall gifva sanningen ärona, just oj var det skarpaste, utan dundrade som ett skott med löst krut och skadade lika mycket. —

Nu skall jag berätta dig, att jag var på Svensk Akademien, men som clu i Carl Stenhammar finner en fullkomlig kolportör, torde du ursäkta, att jag ej besvärar dig med särskild berättelse derom. Det enda jag kan anmärka är, att jag pä något, ställe sett en bvst af Plato, men jag tror, att det var af Silfverstolpe, ty så nära likna de hvarandra och detta gaf mig förnyad anledning att högakta honom.

Du lärer förmodligen ej just haft roligare än jag i Jul, allra minst Nyårsdagen **).

Nå, du vet, jag frågar ej just stort efter drömmar, men en rätt artig skall jag berätta, ord för ord drömd i sömnen, ej vaken. Jag drömde nämligen, att min far lefde, men låg

*) Han var ännu okunnig om, att bröllopet uppskjutits till il. 31/i 1804.

**) Koras först tillämnade bröllopsdag'.

sjuk. Hans favorithund, en gammal trotjenare, gjorde ott häftigt buller. Min far bad mig gå ut och binda honom och jag gjorde det. Strax derpå bad gubben mig föra sig ut i solskenet. Jag gjorde så. Utkommen satte ban sig der. Hunden syntes då slita sin boja, springa fram och smeka honom och störta sig i en brunn. Min far, hvilken trohet, ropade jag. — Ja, bryt du ock din boja, när hon trycker dig, sade han, föll i mina armar och dog. Jag grät så, att jag vaknade. Hela dagen i går försattes jag. genom detta lappri i en ganska besynnerlig sinnesförfattning. I dag skrattar jag deråt.

Jag sänder dig några utkast till Elegier. Du kan på andra sidan teckna dina rättelser m. m.

L. Hammarsköld till Cl. Livijn.

Ups. d. 6/i 1804.

— — — Stenhammar har verkligen gifvit mig en fullständig underrättelse om Sv. Akademiens högtidsdag, men jag hade likväl önskat att få hora dina egna anmärkningar deröfver. Den enda du anför, förundrar mig verkligen. Jag trodde ej, att du af en tillfällig likhet skulle låta din högaktning för en människa förökas. Jag för min del värderar Silfverstolpe för hans dygder och icke vanliga vittra förtjenster, men låter denna känsla lika så litet förhöjas deraf, att han har tycke af Plato, som den skulle förminskas af, att han vore lik Hallens Gösta. —

Jag får på det högsta tacka dig för förtroendet att meddela mig dina Elegier. Do återsändas nu med de få anmärkningar jag vid dem kunnat göra, men med uttryckligt förbehåll att återfå dem om Tisdag för att inlemna dem till Sällskapets granskning. Jag blef aldeles förtjust, då jag läste den första och såg, att den var på de gamles elegiska versmått. Du känner min synnerliga kärlek till hexametern och penta-metern och jag får således på det högsta tacka dig, att du skref ditt vackra stycke i denna versform. Men det oaktadt

intog mig dock företrädesvis den andra, vid din fars graf. Den stilla och lugna smärta, som råder i hela detta förträffliga stycke, gör det värdt att sättas i bredd med Tibulli 3:e Elegi i l:a Boken Ad 31 essalam. Den tredje åter tyckte jag icke så mycket om. Den svarar ej emot sin öfverskrift »Elegi» och synes på sina ställen vara något tvungen. För öfrigt må endast anmärkas, att allestädes, der hela verser äro understrukna, utvisar det dem, som jag i synnerhet tycker om. — Huru långt är ej mitt sårade hjerta ifrån att vara lugnt! fästan beständigt sväfva forna minnen för min inbillning och Noras bild ser jag öfver allt. I går natt drömde jag, att hon vigdes den aftonen.

Denna clröm försatte mig i en besynnerlig sinnesstämning. Jag trodde — ja, skratta åt min vidskepelse, om du vill —, att hon verkligen vigdes den afton, ty, ehuru mina vänner der nere på orten ville dölja det för mig, uppenbarades det likväl för mig af min genius. I dag fick jag underrättelse, att det ej blir bröllop förr än i slutet af månaden.

Cl. Livijn till L. Hammarsköld.

Stockh. 7/i 1804.

Ett lif efter detta? Nå, nu må jag skratta, i synnerhet åt de bevis, som öfvertygat dig derom. Bror, att öfvertyga dig är den lättaste sak i verlden, tv man behöfver aldrig tala till ditt förnuft, utan blott sätta dina känslor i rörelse, för att få dig att tro t. ex., att Gud är en gubbe med skägg och nattrock. Hade Nora bedt dig tro det, så skulle du låtit steka och griljera dig på din trosbekännelse. Nu hafva Hrr omvändare-bröder sagt dig en hel hop vackra saker och se, nu står du fast i trona. Men akta dig, att du ej faller. Akta dig, ropar jag tre gånger i den heliga treenighetens namn, ty du kan lätt bli en förstockad syndare. På 14 dagar tror jag nästan, att jag skulle kunna underminera hela trons basis och få den att ramla. Nå, bror, raljeri åsido, jag gratulerar dig till din återvända tro. Man är verkligen nöjdare med än utan den. —68

1808.

Jag trodde, att du skulle återskieka mina försök (Elegier?) med Fredagsposten,- men jag ser, att jag bedragit mig. Det var illa, tv om något varit drägligt, så hade jag ärnat omskrift och insända det. Nu blir det ej af.

Jag tror ej, att jag visar mig uti Edert samfund förr, än sjelfmordsfrägan kommer att behandlas. Bed Planander uppkalla hela sin teologiska ortodoxi, ty jag vill och skall bevisa, att sjelfmord är tillatligt.

Säg mig, hvem f-n förde dig på idén att resa till Tyskland? Jag tycker, att du der snart skall få den vanliga författare-sjukan, som der synes göra stora framsteg. Skulle du då få det infallet att skrifva en roman, torde du väl ej glömma att skänka mig ett exemplar. Kanske jag får ett »Meinen Freund G—s Ln gewidmet» *). Nå, nå, jag gissar så.

Dina skäl äro ej i min tanke särdeles bindande. Hvad konditioner angår, så torde det finnas ett äfven så stort antal här. För att fly N—a, behöfs förmodligen ej att resa till Tyskland, ty så länge clu har samma begrepp som nu, torde hennes bild följa dig, om clu än reste till hotteiitotterna. Bror, blif en gång förnuftig. Förtjenar hon denna vördnad? Nej, i all evighet nej! Och hvad skall clu svara dig sjelf, om du, genom att beständigt sysselsätta clig mecl henne, försummar din pligt att yara nyttig för fäderneslandet?

I korthet skall jag säga clig orsaken till mitt bemödande att öfvertala dig. Jag borde tiga, ty den är egennytta. Jag vill nämligen ogerna mista dig, jag skulle ganska mycket sakna clig. Nu kan jag hoppas att få råka dig; då sällan eller aldrig. Men der människan tror sig finna lyckan, der bör hon söka henne. Tror du henne med mera godhet bönhöra dina önskningar i Tyskland än här, så gör en vallfart dit, ocli blir clu lycklig, kan ingen deruti deltaga med större nöje än jag.

Men i fråga om lycka, torde du vilja veta något om min sinnesförfattning. Den är som fordom ej den lyckligaste. Ibland önskar jag mig mecl Wieland: ein Wcib, eiiie Hiitte, och tillägger: eine kleine, auserwälte Bücherverrath*). Ibland

*) I afs. på citat och an vändandet at' utländska språk se Inledningen.1804.

rasar jag efter mina gamla drömbilder. Nog! Har jag ej blifvit försämrad, icke har jag blifvit förbättrad. Jag tror mig nu sjelf vara dårhusmessig, och om jag ej är det, torde jag snart blifva det. Vid allt detta är det odrägligaste, att jag mer och mer ledsnar vid lifvet, finner det ofta odrägligt, och när jag verkligen och med allvar öfverlagt, 0111 ej ett skott skulle på en gång sluta mina öclen, så afhälles jag alltid af clen tanken: vänta, ännu kunde kanske tillfälle yppas att vinna---jag behöfver ej utsäga hvad.

Bror, vore clu här, skulle dessa smärtande ögonblick vara sällsyntare; i ditt sköte skulle jag få bortpladdra mången stund, som här blott förevigas af ensamheten och mitt melankoliska lynne. Äfven kan jag ej i sällskap vara munter. Jag har sjelf gjort den anmärkningen, att jag med livaije dag blir mor och mer dyster och innesluten inom mig sjelf. När detta fortfarit någon tid, förfaller jag i ett känslolöst tillstånd, då jag blott äter och sofver och detta är clet lyckligaste. Men naturen synes clå blott samla nya krafter till nya bemödanden af samma slag.

Bror, lifvet är ett helvete, människorna äro furier. Men genom cle plågor vi här lida renas vi för att ingå i ett bättre lif. Blott i detta afseende kan jag till äfventyrs gissa mig till, att clet gifves något,

Krig, uppror, röfvare, allt nog, blott tillfälle gifs, så skall jag spela tärning med ödet 0111 min lifsgnista. Jag vill hädan.

Dock skall clu ej tro, att kärleken har någon del i alla dessa vackra betraktelser. Nej, jag tänker ej på annat än medlet att väcka uppseende, och det besynnerligaste är, att jag ej söker tillfälle att ernå clet. Jag ät- mig sjelf en gåta.

Inga nyheter, tv H:s Maj:t är i Baden och har nu begärt -10,000 dukater till, hvilka, uttagno i guld ur banken, skola skickas till honom. Cliartæ sigillatæ-förhöjningen, ut-skylclernas betalande i B:co — allt opererar, dosis är gifven, förmodligen ännu ej stor nog. Fördubblad lärer den verkat åtminstone är detta elixir ej så dåligt, men alla tiga; blott i hemlighet hör man ett eller annat i sällskaper. —70

1808.

L. Hammarsköld till Cl. Livijn.

Ups. d. la/, 1804.

Ja, själens odödlighet — ett lif efter detta — är nu mera för mig en trosartikel, grunden för mitt hopp. De skäl, som öfvertygat mig, skulle det kanske ej vara så lätt att bestrida. Jag medger, att Fichtes entusiasm mycket bidrog att stärka hans bevis, ty det måtte vara en gudomlig lära, som så kan höja sina bekännare, som kan göra dem så lycklige. Så törnbesådd är vår bana, så få, så obetydliga äro de nöjen vi ega här i verlden, att den kanske icke är att beskratta, som med ifver slukar den droppe tröst, honom bjudes.

Förefaller det dig så besynnerligt, att jag vill till Tyskland? Jag tycker annars, att mina skäl voro ganska giltiga. Låt vara, att jag öfver allt förer med mig min häftiga passion, att jag skall bära denna tärande orm i min barm äfven till Tysklands stränder. Der finnas dock inga ställen, der jag förr var munter, der hvarje hus, hvarje ansigte påminner mig om en tid, då jag var lugn eller då jag gäckades af det bedrägliga hoppet med tjusande drömbilder. Hvad åter det förnämsta skälet för dig att ogilla mitt uppsåt angår, nämligen skilsmessan från dig, så tackar jag dig på det högsta för din godhet. Jag har sagt och skall tusen gånger upprepa det, att jag icke har funnit någon, som så väl, som du, passar för mitt hjerta, och din vänskap skall jag alltid anse för den skönaste blomma jag plockat under min besvärliga vandring genom lifvet. Det skall visserligen mycket kosta på mig, om ett haf skall gjutas mellan oss, men äro vi icke redan skilda? Saknar jag dig ej redan? Låtom oss dessutom trösta oss med dessa sublima ord af Schiller: »Dn förlorar mig tör havda på många år. Dårar kalla det evigts. Tro icke heller, att mitt beslut är att bosätta mig i Tyskland. Mins du ej min vanliga önskan att

få stappla till min graf i sanden, der som barn jag krupit. —1804.

Du var snäll, som skickade in din Elegi. Lagus tycker mycket om den och han öfvar sin gissningsförmåga på att utfinna dess författare. På dig har han ej gissat. Tio poetiska stycken äro inkomna och efter Lagi klassifikation intar ditt stycke 4:e rummet. I synnerhet skall en Elegi vid en moders graf vara mästerlig.

Jag har redan börjat skrifva om sjelfmord. Du förstår, att vi i detta ämne komma att hysa ungefär lika åsigter. Ditt äreminne öfver Oxenstjerna *) längtar jag ifrigt att få se.

Chr. Stenhammar till L. Hammarsköld.

Thomestorp d. »/1 1804.

(Förnyad strid om samvetet; som H. vill göra till en blott känsla eller förneka. Sedan S. ånyo uppvisat osammanhang och motsägelser, föreslår han att ej fortsätta striden, ty de kunna aldrig förstå hvarandra. Emellertid lyckönskar han H. att ha kommit till öfvertygelsen om odödligheten, ehuru han anser just icke filosoferna för rätta källan. Men med odödligheten följer friheten. H. är dock slaf af sina sinliga begär: alltså är han sjelf, ej Gud, upphof till sina lidanden.

För Greifswaldsresan inser S. intet giltigt skäl. Dessutom äro der kreerade magistrar så litet ansedda, att han såsom sådan motverkar sin framgång hos oss.)

cl. 7/2 1804.

Den sista Januari vigdes Nora. Onsdagen dansades hela natten. Linköpings regementsmusik, väl klädda flickor, hygglig anrättning gjorde nöjet drägligt.

*) Som sedermera insändes till Sv. Akademien. Äreminne öfver Ax. Oxenstjerna stod på Akademiens täflingslista i T> år, från och med 1804 till oeh mod 1808, då, efter fördubblandet af prisets penningvärde, först C. P. Hagberg (Kongl, hofpredikant) vann det stora priset De hvarje gång täflandes antal vexlade mellan 5 oeh S. Utom Livijn täflade i begynnelsen, som man vet, på uppmaning E. G. Geijer, ehuru dertill föga benägen.72

1808.

Leonard Rääf till L. Hammarsköld.

Thomestorp 14 2 1804.

(Innehåller en utförlig beskrifning på förberedelserna etc. till systern Noras bröllop och hvad derunder tilldrog sig. När han kommer till sjelfva vigselakten, tillägger han:)

och efter några ögonblick voro de evigt förenade. Lars, trösta dig med den tanken, att båda blefvo lyckliga. Kämpa mot din passion som en man och du skall finna belöningen i känslan af en uppfyld pligt och i deras glädje att se äfven dig lycklig.

L. Hammarsköld till Cl. Livijn.

1.

Ups. cl. l4/., 1804.

(Berättelse om ett uppträde i V. V., då Carl Stenhammar, som såsom præses ej granskat de inlemnade täflingsskrifterna, hvilka likväl af det församlade Sällskapet infordrades, afsade sig ledamotskap. Sällskapet fullbordade nu in pleno granskningen, hvarvid ett poem af Philander belönades. Ämnen för d. '25 mars blefvo: i skaldekonst — en idyll; i vältalighet — anmärkningar angående sjelfmord.)

Då du var här, nämde du, att du trodde det vara möjligt att få en hop af Sällskapets belönta stycken in i Stockholms-Posten. Då jag nu är i den belägenhet, att jag ej vet, hvad jag skall tro om mina stycken, skulle det vara ganska artigt att underkasta dem en strängare granskning än den af mina vänner och det hedervärda samfundet kan väntas. Skulle du derföre finna medföljande öfversättning förtjena det, så beder jag dig, om du kan, låta införa den anonymt. Du har ju Baggesen, kan således jämföra den med originalet.

Skulle du åter finna stycket alltför dåligt, så skratta ej för mycket åt den blinda faderskänslan hos din vän.1804.

73

D. 17/,

---Chr. Stenhammar har antagit Sällskapets kallelse

till ledamot.

Sedan du sist var här, har jag läst Franzéns Sång öfver Creutz. Har du läst den? Jag tycker, att du skall i

synnerhet älska den. Den är full af dessa högre utflygter, dessa djerfvare drag, som blott äro gjorda för din själ och af hvilka vi på vårt språk icke hafva några exempel utom af Leopold och honom. —

* Ingen kunde förmoda, att Planander var författare till det sist belönta skaldestycket. Det var af utmärkt förtjenst.

Cl. Livijn till L. Hammarsköld.

Stockh. d. -% 1804.

Din vackra uppmaning och underrättelsen, att Planander var præses, satte min lilla författaredrift i sådan rörelse, att jag nedsatte mig och impromptu författade denna skrift *). Du måste uttaga originalet, ty jag är temligen säker att ej vinna priset ocli vill ej förlora en sadan klenod. I alla fall laga, att jag får allas omdöme. Don andra 0111 Ungdomen kan clu lemna in, om du tycker, att den förtjenar det.

Din skrift har jag lemnat in på Nordströmska tryckeriet och hon befinner sig nu hos Kommerse-Råclet Lenngren, men jag har ej fått svar, om den införes eller ej. Jag tyckte mycket om den. —

Min nu varande belägenhet är-den samma som förr. Jag längtar högligen efter Upsala och är lika orolig och planfall som förut, i synnerhet då jag, som i dag, är vid elakt humör. Vet du, bror, verlden är en ödemark. Om du gör dig så impertinent och frågar, lmru det kan vara möjligt att säga så midt i Stockholm, så svarar jag dig: jag vet ej sjelf, hvad

*) Behandlande ämnet: »År man säll för det man är lycklig?»74

1808.

jag vill — jag vill — jag vill — åh nej, jag önskar vara långt härifrån, ända bort i Amerika. Den fördömda upplysningen är skulden. När jag i forden tid ej kunde mera än äta oeh läsa utantill, m. e. o. egde alla presterliga egenskaper, då var jag säll som en prins, men nu blir jag aldrig nöjd och är för hela mitt lif olycklig. Nej, ljusets fiender hafva rätt, att man sofver, äter och dricker med mera smak i mörkret än vid ljus. Så, nu har jag ej mera att omtala. Det var sant:

I ditt bref nämner du, att Sällskapet fann skriften 0111 sjelfmord ega ganska stora förtjenster. Att komma under fund med hvilka de äro, är min besynnerliga åtrå, Du vet, huru stor både faders- och auktorskänsla jag har. Omtala altså vidlvfteligen och grann eligen deras vackra omdöme.

(Af det följande ser det ut som L. velat gyckla med Sällskapet, isynnerhet vissa dess ledamöter, och derför drifvit paradoxa eller absurda satser.)

Yill du veta nyheter från Stockholm, så kan jag ej prestera sådana, om ej, att man är missnöjd med majestätets frånvaro. Jag tycker, att saken kan just vara likgiltig, ty ett kreatur mer eller mindre hvarken gagnar eller skadar. Men förmodligen är det öfver penningarne, hvilka lian förstör, som de grondera. Redan skola, säga de, 20 tunnor guld ha åtgått. Se det är en vacker summa, under det man bedrar invånarne genom att utkräfva pålagor i b:co, som äro beviljade i R:gds. Dock har hvarken du eller jag någon glädje eller sorg deraf, ty vi ega ej nog stora hufvuden att få betala för dem, och hvar skulle vi taga penningar dertill? Vi lefva ju som foglarne under himmelen, the ther hvarken så eller uppskära, men se vår himmelske fader föder oss lika väl, dock ibland i knappaste laget. Men en brucler Sans Souci är mera än en kung.

L. Hammarsköld till Cl. Livijn.

Ups. d. 24/2 1804.

Som jag är vid något muntert lynne i clag och dessutom fliteliga afhör professor Högmarks filosofiska föreläsningar,1804.

75

vill jag efter lians manér skrifva ett ganska systematiskt bref. Hvad tycker du väl, den skalken omtalade i går på

en timme icke flere än 13 gånger hvad filosofia prima är. Men skulle du, som väl kan hända, finna detta manér ganska osystematiskt, så har jag ingenting deremot. Jag får blott bedja dig att ej säga det så, att Plan ander får höra det.

Onsdagen fick præses din vackra Dissertatiuncula. Efter dess genomläsning lade ban den helt förundrad ifrån sig. Den är, sade han, en fullkomlig parodie på det tal, hvarmed jag ämnar öppna sammankomsten. Han liar skrifvit anmärkningar dertill, som ban sjelf säger, i samma stil och de voro pusserliga nog att läsa. Jag öfvertalade honom dock att ej läsa upp dem, emedan jag försäkrade, att han dermed icke skulle inlägga någon ära. I lians granskning förekorn bland annat följande strof: »och allt thetta i glädjens smutsiga bussaroner och utslitna skinnbyxor iklädt, alltför lusteliga att beskåda».

Ditt poem är jag förtjust i. Så många ledamöter, som sett det, medgifva, att det af alla inkomna innehåller den mesta poesien. Dock är ej Plananclcr i denna turba. Han tycker ej om det. Hans lieblingsstyeko är ett alltför rättroget lutheranskt poem i 25 strofer. Det tal, hvarmed han ämnar öppna sammankomsten är på halfannat ark in folio och börjar med dessa granna ord: »På tidens krossade ruiner står ett tempel, omgifvet af mörker och moln. Dess namn är — Odödlighetens». — Hvad säger du om denna vältalighet? —

Hvad din sjelfmord säf handling vidkommer, så anmärkte Tengborg och Lagus, att det var i en vacker drägt klädda sofismer. Lars Alger *) åter gjorde den anmärkningen, att skriften var bra, men hon bevisade snarare själens odödlighet än hvad hon skulle bevisa.

Att du finner verlden tom i Stockholm, förundrar mig ej, ty åtminstone har jag aldrig någonstädes funnit en sådan tomhet som i denna folkrika stad.

*) L. A. Philander.76

1808.

Cl. Livijn till L. Hammarsköld.

Stockh. d. 27/2 1804.

Kunde jag än, som de helige apostlarne, tala med tungomål, så förmådde jag knapt beskrifva min fröjd och gamman: l:o att du blir qvar i Sverige, 2:o att jag får råka dig i påsk.

Du kan aldrig tro, hvad det fägnade mig, att Lars Alger fann sitt tal parodieradt, och förmodligen lär han ej snart hinna det tempel, som står omgifvet af moln på tidens ruiner. Lika godt! När han kommer dit, så måste han, förmodligen af tacksamhet, äfven derstädes skaffa oss ett litet rum.

I fredags var jag på Nordströmska tryckeriet för att få svar.

L. Hammarsköld till Cl. Livijn.

Ups. d. ->s , 1804.

Då man är ledson, huru ljuft är det ej att kunna klaga för den, som deltar i ens smärta. Men äfven denna sista, den minsta tröst är jag beröfvad. Huru långt är du ej skild ifrån mig. Ja, huru ensam är jag ej midt bland denna hop af folk, skapade blott för att störa mig, att återkalla mig till den grymma, den olyckliga verkligheten, dä jag ensam sitter och drömmer mig säll i en annan verld eller i den evigt förlorades armar.

Min redlige Christian och dig vänfaste Claus, er söker jag förgäfves bland dessa människor, och hon, målet för mitt flydda hopp, hon enda föremålet för min tanke, enda objectet i mina drömmar, hon är min svägerska, min brors, min fars, min välgörares hustru.

Livijn, om du kunde fatta de känslor, af hvilka jag intages, då jag uttalar detta kalla, detta sträfva ord: svägerska, så skulle du undra på, att en människa står ut med att bära ett sådant helvete i sitt hjerta. Huru annorlunda drömde18G4. 187

jag ej en gång att få benämna henne, huru säll hoppades jag ej att blifva i hennes armar! — —

Till Sällskapets sista sammankomst hade inkommit 4 poetiska och 3 prosaiska skrifter. Planancler tillkännagaf, att i hans tycke ditt stycke var sämst, hvarföre han sist uppläste det och sade sig ej våga föreslå det till belöning. Men då reste sig Lagus och sade, att det stycket icke allenast var det vackraste af do nu inkomna, utan af alla, som hittills inkommit. Enhälligt beslöts ock att belöna det. Äfven de andre tillerkändes belöning. Till Planaiiclcrs beröm kan jag nämna, att han mästerligt uppläste din dissertation. Sällskapets skratt afbröt hvarenda rad.

För skaldekonsten bestämdes: fritt val: i vältaligheten: om tolerans.

Chr. Stenhammar till L. Hammarsköld.

Odat.

Min goda Lorenzo! Intet ord mer 0111 samvetet och Jaget och Icke-jaget. Jag är väl litet ond, att du ville förnedra mig med beskyllning att icke vara så filosofisk, som jag borde, i mina resonemanger. Men stor sak! Jag önskar dig lycka och att du aldrig måtte ångra, att du, för några filosofiska -termers skulle förstört det lilla du hade qvar af din landtliga enfald.

Icke heller ett ord mer om Greifswaldsresan. Jag vill icke mera med mina argumentcr eller råd vara clig till omak. Emellertid får jag säga dig, att mina skäl icke voro på långt när så sofistiska, som du behagar anse dem. Nej, jag är i stånd att ännu försvara dem, om du så behagar. Hvad angår Konsistorium och Kongl, förordningen, så tillåter du, att jag-skattar åt hvad du svarar mig. Du måtte tro dig bo i rättvisans tempel, efter du inbillar dig, att du vid första klagan skulle skaffa Konsistorium f-n på halsen, emedan de gjort dig orätt Ha, ha, ha, hvad vill du göra? Genom denna klagan fullkomligt förstöra dina utsigter? Det och intet annat skulle78

du uträtta. Yot du dessutom ej, att allmänna folkopinionen är emot en Greifswalds-magister och det är just den, som styr Konsistorium oeh honom, till hvilken du vill vända dig för att klaga öfver orättvisa? Må härmed vara, huru det vill; min sats är sann, om clu vill erkänna något för sant. Alla människor komma derom öfverens, och clen, som råder dig att fara till Greifswald, är din afundsmän eller fiende. Förlåt emellertid, att jag dristade säga min mening. Besvärar den clig, så vill jag visst icke mera viel dylika tillfällen framställa den.

Nora reste härifrån d. 22 i denna månacl. Du får ej mer kalla henne Nora, Hon skall heta Charlotte. Så vill hennes man och hon sjelf. Gud gör henne så lycklig, som hennes goda hjerta gör henne värd. Afskedet kostade oss några tårar, mig mest. Hvad kan vara orsaken? Är clet för clet jag inser det afstånd, på hvilket hon nu är ifrån min ringhet? Jag vörclar henne som en gudomlighet och hon skall sväfva för min hugkomst, för att trösta mig med vitnet om en enda dygdig själ, som mött mig på min ensliga vandring. De äro så få — åtminstone i min närvarande belägenhet — hvilkas förhållanden kunna säga mig, att dygden gifves.

Angående Sällskapet Y. V. är jag redan af Leonard underrättad om allt. Men för att något skrifva är tiden mellan hvarje ämnes utsättande alltför kort. Hvar clu tagit det, att jag ämnade skrifva om sjelfmord, förstår jag ej. Det var på frågan: »Är man säll för det man är lycklig?» som jag något tänkt. Men nu är det förbi. Jag får väl se en vacker skrift deröfver.

En sak — om du ej misstycker — vill jag nämna. Du skrifver om din läsning, men jag saknar en prosaisk latinsk auktor och latinskrifning. Förlåt, att jag ber dig hellre läsa Höijers konstruktion en gång mindre än försumma latin. Det ena skaffar clig 2 professorers videtur, det andra 3. Dessutom är latin högst nödvändigt. Kära Lars, för allt i verlden — läs latin! —

Gud nåde mig, som måste gå här nere, under det ni får läsa och arbeta med fulla krafter.1804.

L. Hammarsköld till Cl. Livijn, l.

Ups. d. 3/3 1804.

Du tror aldeles rasande, om du tror, att ditt poem be-löntes blott för att förarga Lars Alger. Sedan det var uppläst,

sade Lagus, att det var det mest poetiska af alla inkomna, och deri instämde strax Tengborg, P. Meurling och jag. Då preses frågade, om man skulle votera om dess belöning, svarade sällskapet enhälligt, att det önskade ega skriften som en heder för sitt arkiv. Planander medgaf ock sjelf, att han vid en för hastig genomläsning misskänt dess verkliga värde. Om dissertationen voro Tengborgs ord följande: »skriften är ett mästerstycke i sitt slag, och jag liar •blott det emot don, att han mot slutet talar om den der pölen. 1 början tycks författaren vara en gammal pedantisk gubbe, som dock ej är utan all smak, och jag tycker, att skriften varit bättre, om han ända igenom bibehållit denna karakter, men nu visar han sig mot slutet som en oodlad narr.»

Den medsända öfversättningen tycker jag ganska mycket om. Hittills har vår literatur varit väldeligen hemsökt af öfversättningar af kalla, hyflade franska originaler. Jag är dig dubbelt tack skyldig för tolkningar af tyskarnes och engelsmännens snillrikare och kraftfullare poem.

Nå, det fägnar mig, att du ämnar med ifver studera filosofi. Jag tror mig kunna försäkra, att blott man ej i början förskräckes af dess termer och ovanliga ordfogningar, skall man blifva tillräckligt belönad för den möda, som användes derpå. Hon ger en skarpare tankekraft och den upplyftande känslan af människans storhet, ädelhet och upphöjda värde, hvilket röjer sig, äfven der spekulationen är felaktig, i blott det ifriga sträfvandet efter sanningen och dess grund. Jag har nu på någon tid läst endast filosofi, men vid hvarje slutad bok har jag blifvit mera tillfredsstäld med mig sjelf och fått en ifrigare lust till fortsatta forskningar. Jag är nu80

sysselsatt med Höijers konstruktion *). Den är strängt filosofisk och derföre ganska svår, och som den just har att göra med grundläggningen till filosofi som vetenskap, så har den ej annat intresse än pura spekulationen. Men i sjelfva dess svårighet ligger något retande, som gör, att jag liar beslutit att ej förr släppa denna bok än jag klart fettat dess innehåll.

Jag hinner ej mera än banna dig för, att du ej insänder din parodi öfver Eneiden.

2.

Upsala d. 16/3 1804.

(Redogörelse för V. V.-.s sammankomst. Xya ledamöter: Blidberg, Lidman, Haak. Beslut att skaffa- sig bibliotek, hvarför terminsafgiften höjdes till 1 riksd. Med afs. på Flodinskt stipendium, som Livijn sökte, skrifver H.)

Skicka mig emellertid med nästa post din ansökan jämte prestbevis. Skulle du ej ega något sådant, så kan du sjelf skrifva det och låta vidimera det som afskrift. Så ha både Planander och Lidman gjort.

Skicka mig för all del dina öfversättningar. Jag är ganska pickliågacl att få se dem. Har du Matthisson, så att du kan jämföra öfversättning med originalet, så torde jag underlägga dina granskande ögon en stump.

Chr. Stenhammar till L. Hammarsköld.

Thomestorp d. 2% 1804.

(Förnyadt små-gnabb, emedan lian anser sig dels misstydd, dels nedsatt af H. Han anser II. öfverlägsen i »griincllLgliet» ocli »filosofisk styrka», men önskar att ej såras etc.)

Hvad du nämner om filosofi, vidgår jag gerna, men jag lemnar ej så snart som du mina gamla fördomar. Filosofien

*) B. C. 11. Höijers bekanta, äfven i utlandet berömda, akad. afhandling : De ConstrHctmw pleilosophica (1709), som samma år utkom äfven på svenska och tyska.

som vetenskap liar lika liten inflytelse på mitt inskränkta och förgätna lif, som matematiken oc-h hvar och en annan kunskapsgren. Åldrig bevisar filosofien det, som människan aldrig kan säkert veta med starkare skäl än

dem jag lifligt fattar i mitt samvete och dem ingen jernstel lärobyggnad skall utplåna. Förlåt mig, om* jag säger, att man skall vara ifrån sitt förnuft för att ej inse filosofiens användbarhet och nödvändighet, men ock lika nära galenskap, om man någonsin tror och påstår, att en man, som ej är vetenskapsman, icke kan bli nyttig och lycklig utan att känna filosofien som vetenskap. När du tänker idka denna, är jag nöjd mecl min filosofi utan de der vetenskapliga djuphcterna, öfvertygad, att de snarare skulle bortröfva än stadga mitt lugn. Den enda öfvertygelse, som är vigtig för mitt hjerta, har jag känt föclas inom mig och bekräftas af erfarenheten. Mecl förtjusning fattade jag clen i enlighet mecl mina känslor, uttryckta i dessa orcl af den gudomlige (E. v.) Kleist i hans Sehnsueht naoh Ruhe:

Ein wahrer Menscli muss fern von Menschcn seyn.

Om min läsning kan jag ingenting säga. Utan lust för någonting, otalig, ledsen, missnöjd med mig sjelf och allt omkring mig, uttråkad af glosor och grammatikan, gör jag ingenting för mig sjelf, allt nästan mecl tvång och tröghet för gossarne. Der har clu min bekännelse. I Homerus har jag ej läst ett orcl. Jag har då och clå tittat i en bok, läst ett blad, blifvit ledsen och lagt allt ä sido. Nu vill jag åter försöka, om det går. Alla gå i eftermiddag till Föllingsö, der fröknarna R. med deras värda far är pä besök. Här har han m. fi. varit i dag, supit, skrattat och plägat mig med sina dumma ekivåker. Ännu liar jag ej här på orten sett fem människor, som förtjena någon aktning.

Om jag ej hade trott, att du skulle beskratta mig, hade jag i dag skickat clig ett försök till en sang öfver Förgängelsen, l:a afdelningen, som jag nu har färdig. Yersslaget är hexameter. — Jag har aldrig tid att skrifva något för Sällskapet. Kunde du få ämnet: »Är man säll för det man är lycklig?» än en gång på trafven, så kanske jag försökte.

Doyen jore drabbningen. 682

1804.

Cl. Livijn till L. Hammarsköld.

St. cl. 273 1804.

(Frågas först, hvem Haak är och huru Lidinan kom in i V. V.)

— — Jag öfvcrsänder 2:ne st. af egen komposition. Tycker du, att någon deraf är förtjent och det ej är för sent, sa kan du inskicka dem. Deremot vill jag ha de omdömen, som göras, Öfversättningarna skall du få en annan gång.

Jag kan icke berätta dig något nytt, om det ej skulle •roa clig höra, att verlden skall förgås i morgon. Anledningen är en häftig köld. En finsk bonde har medfört denna nyhet, förmodligen från himmelriket. Fråga Lagus, om ej äfven han är anfallen af finska nationalismen.

Låt afskrifva medföljande prcstbetyg och göm originalet. *)

L. Hammarsköld till Cl. Livijn.

Ups. d. 27/3 1804.

I Söndags hade Sällskapet åter sammankomst. I skaldekonsten voro inlemnadc tvä stycken: 1) Chloe förvandlad till lysmask; 2) Timon; i vältaligheten — 3 skrifter. Intet poem belöntcs, men tvä prosaskrifter, hvaraf E:o 2 var af mig med motto af Lidner:

»Om lifvet är en skänk har jag ju rätt att göra med lifvet, hvad jag vill» etc.

Ämnen för nästa gång: i Skaldekonsten: Sång öfver människan; i vältalighet: Var Carl XII en stor man? —

Haak är vestmanland ig. Det är allt, hvad jag kan upplysa om honom.

*') Ingenstädes upplyses, om detta är uppsatt af honom sjelf eller ej. Jfr Hammarskölds bref af d. 10/:;.1804.

Cl. Livijn till L. Hammarsköld.

St. d. 2/4 1804.

Jag har ganska länge väntat pä bref från dig, — men förgäfves. Det ger mig anledning förmoda, att mitt sista bref ej framkommit. (Formulär fur liv döpelseattest uppgifves derföre.)

Uti samma bref lågo äfven inneslutna 2:no radotterier på vers. Att de förlorades, var i sanning ej någon förlust för verlden; men skulle de finnas, sänd dem tillbaka, ty du fick sjelfva eoncepterna, Min lätja hindrade mig att afskrifva något ät mig sjelf. Jag vill gerna hafva mina egna arbeten, nej, klåperier, menade jag, och det af flera orsaker: l:o, när jag en gäng skall utgifva mina samlade arbeten, skulle det vara ledsamt att som Lidner ej veta, hvad man skrifvit; 2:o torde det blifva lika ledsamt för min editor eller commeii-tator, tv jag är fullt och fast öfvertygad, att inom 10,000 år våra arbeten läsas på Otaheiti såsom ett lärdt språk eum notis et commentariis etc. etc. Det måste blifva odrägligt för de der herrarne att i Præfatio få säga: non sine clolore conce-dero cogor plura in ter celeberri mi pootæ Imjus opera deperdita esse, quæ si inveuirentur etc. Altså, min bäste vän, återsänd mina opera. Skulle äter förlusten af detta oersättliga verk, näml. idyllen Dafnis och Chloe, böra tillskrifvas — —, så underrätta mig derom. Hans malefaeimis skall då inproto-kolleras i historien och ban stå der sig till ovig nesa, lik Cromwell etc. (Här citeras en vers ur Pope.) Om jag ej fått citera den versen, torde du sagt, att jag aldrig tittat uti Pope.

O, hvad allting ger tillfälle för den lärde att få visa sina kunskaper! Och huru hafva de oj begagnat sig deraf, t. ex. den herrön, som skref 2 tomer 4:o öfver Horatii bläckhorn (se Björnståhl). Nå, nå, hvad tror clu skall sägas en gång om våra? Jag fröjdar mig i andanom, när jag tänker på, huru våra lefvernesbeskrifningar skola utkomma in 48:o, ty i samma mon verlden tilltar i kultur, aftaga böckerna i storlek.84

1804.

Om elli mins, så lädo jag mig för några dagar sedan pä sötmjölken filosofien, som du behagade kalla den. Men vet clu, så stor mjölkvän jag annars är, så smakade den mig ej, hvarföre den ligger i fred och ro och skall förmodligen ej komma att skummas förr, än Boethius får den om hand. Då blir det mycket grädde, säger du; — ja, men gammal och förskämd, så att för hans läckra gom lärer den ej smaka.

Jag kan berätta dig, att jag nyligen läst Hermann och Dorothea, ett mästerverk af Goethe, och som små dvergar ej böra lära jettar att bli starka, så tillhör det mig att ej säga mera än: longe sequere et semper vestigia adora.

Jag har ock läst Biirger och jag tror ej, att ban förtjenar allt clet ovett, som du berättat mig, att lian fatt i Schlegels Karakteristiken und Kritiken. Jag anser honom för Tysklands bästa Balladförfattare och går så långt, att jag vågar säga, det hvar och en af hans ballader är jämngod ined Schillers Ritter Toggeuburg, Tauclier, Ring des Polykrates 111. fi. Kusten eder mot fritänkaren! Han förolämpar Tysklands modoförfattare. Biirger är annars lycklig i glädtiga kärlekssånger.

Jag läser nu Yoltaires Pucelle, men gudarne veta, huru och hvadan det kommer sig, att jag tycker, att den är bra ocll rätt rolig. (Här citeras ett långt stycke på engelska ur en engelsk skriftsstüllares omdöme om Voltaire.)

L. Hammarsköld, till Cl. Livijn.

üps. Apr. 1804.

(forts, på br. 27/>'0-

Dina poesier mottog jag, mon som dot var för sent att insända dem, gömdes de och äro nu inlemnade. Sången till blomman är i mitt tycke mycket god; äfvenså idyllen, om han blott vore bättre versifierad.

Förutan harmoni, hvad intryck vill du göra på hjertat med ett ljud, som strandar i vårt öra?1804.

85

säger Gyllenborg. Ser du, jag kan ock citera. A propos, härnäst du skrifver och vill citera något, så gör det på ett

språk, som jag förstår och dä blir det aldrig på engelska,

Att Bürger är Tysklands förste balladförfattare, att hans Leonore, Der wilde Jäger, Des Pfarrors Toehter von Tauben-hain *) —, medge både A, W. Schlegel och Schiller, ja, att han har stor förtjenst om tyska poesien. Mon derför är det ej sagdt, att ban är en af dess ypperliga författare; ty du måste medge, att hans Liod vom braven Manne, äfvenså hans B landmö (Leonardo und Blandine), aldeles hade fallit dig ur minnet, då du jämförde hans ballader med Schillers Taueher. — A. W. Schlegel och Bürger ha varit akademikamrater, och näst Yoss var den förre hans förtrognaste vän.

Chr. Stenhammar till L. Hammarsköld, l.

Langfredagsaftoii 1804.

Jag liar tänkt på hvad mitt inträdestal i Edert Sällskap skulle kunna handla om, och jag har stannat vid: Medlen att uppväcka och följderna, af entusiasmen.

Säg mig, frän hvad sidor jag bör betrakta detta ämne. Jag tror mig kunna säga, att en författares originalitet hufvudsakligen bestämmes af den sinnesförfattning, hvari hans entusiasm försätter honom. Ty det är ju ganska klart, att rörelserna af det estetiska föremålet måste nästan hos hvarje människa föda olika utbrott, olika känslor, olika sätt att yttra sig. Sä har jag fattat saken.

Du skall nu säga mig, om jag hufvudsakligen misstager mig deri, ty något egentligen filosofiskt affekterar jag ej att kläcka ur mitt bondaktiga hufvud.

(Förf. anger vidare sin plan och afvaktar svar, innan lian griper till utarbetningen.)

*) Det följande ordet etc. otydligt i handskriften.86

1804.

2.

Odat.

Vi må upphöra att längre ofreda hvarannan med våra artigheter. Jag har dock hjerta att tillägga, att det icke är just mycket vänskapsfullt af dig att blott beklaga mig, som är en sådan människa, att jag af ett hifpokondriskt humör skrifver sådana saker. Jag kan försäkra dig, att om än ett slags humör blandadt sig i mina uttryck, så är det dock sjelfva öfvertygelsen, att du på något sätt förolämpat mig, kanske blott visat mig för mig sjelf i en sann dager, som ligger till grund för mitt missnöje. Och i sanning — det förundrar mig, att du aldeles ej liar don billigheten att erkänna, hvad du nödvändigt måste se.

Hvad entusiasmen angår, tackar jag dig på det högsta för den anmärkningen, som väl oredigt lag i mitt hufvud förut, att den egentligen blott, tillhör lyriska poesien. Det var en synpunkt, under hvilken jag nu finner, att mycket af hvad jag tänkt skall bringas i ordning.' Men jag är icke aldeles lika färdig att ga in på hvad du säger om vältaligheten. Hvarför eger entusiasmen merendels rum i predikningar? Månne icke derföre, att de offentligen utföras? Tro ej, att jag dermed förklarar det för likgiltigt, om ett stycke i vältaligheten är författadt under en sådan sinnesförfattning, allenast talaren kommer i entusiasm, då han framför det. Det senare kan i sanning ej tänkas utan det förra. Mon jag-anser icke, att just detta vältalighetsslag (predikningar) ensamt bör ega rättighet att vitiia om sin författares entusiasm.

Hvart och ett stycke, som liar för ändamål att väcka deltagande i någon högre grad bör väl bära stämpeln af denna själsrörelse, och ett sådant ändamål måste väl tillerkännas andra skrifter än just predikningar. Mon bestäm då, hvilka dessa skrifter äro.

Alla offentliga tal och äreminnen böra väl hitforas och med ett ord allt hvad som behandlas på samma sätt som de. Tro ej, att jag är nog oförnuftig att vilja tillägga historiska, — men hvad säger du om romanen? Skulle man kunna säga, att entusiasmen der icke eger något rum?1804.

(Förf. antyder sin åsigt, att en förf:s originala idéer lifligast yttra sig" i oeli genom entusiasm, och fortfar:)

Jag ser på förhand, huru du skall skrika om mina paradoxer, då jag påstår, att jag hos sjelfva ålderdomens egentligen store författare fåfängt söker några höga vitnen för denna själsrörelses (entusiasmens) närvarelse, om jag undantar det högre odet, som icke kan tänkas utan entusiasm, några Elegier, som väl egentligen ganska mycket närma sig odet. Knappast kan jag dit räkna Heroiderna af Ovidius. Det måste alltså (i antiken) gifvas få arbeten, i hvilka man kan säga en underhållen hänryckning råda.

(Förf. anser sig ej ha tillräckligt omdöme för att bestämma. 0111 entusiasmen bör finnas eller ej i — »hjeltedikten)).)

Yet du, jag har läst Claudianus och han är gudomligt skön. Ju mer jag läser af de gamle, desto mera börjar jag frukta, att just de sista romerske författarne egentligen fattat poesi långt närmare dess sanna begrepp och att de gamle kritikornes omdömen äro aldeles rasande, hvad Claudianus, Lueanus, Statius 111. fi. beträffar.

(Förf. beder slutligen H. upplysa honom om de olika diktarterna och framställer liera lVagor 0111 entusiasmen.)

3.

Odat.

Det gör mig hj ert! igen ondt, att jag skall nödgas banna dig. Men jag måste väl fö lof att säga dig sanningen. Ditt öfverdrifna beröm, om det ock är uppriktigt menadt, är likväl föga försigtigt. Du talar till en yngling, som du lätt kunde förföra att tro sig för väl. Men jag är just icke sä fättrogen. Dessutom måste i min belägenhet nödvändigt alla gocla anlag dödas. Och i sanning, om jag vid läsning uppsnappar en och annan god tanke och binder dem tillsammans i en annan ordning — hvad är det mer?

Det löjligaste är dock, att du strax är färdig att nedsätta dig sjelf. Du är skapt till poet, det vet jag. För min del tänker jag lika litet pa den vägen, som pä någon annan, tvista med mina vänner. Jag vet icke, om jag misstar mig, icke heller har jag sett sa mycket af dig, att jag kan tilltro88

1804.

mig ett afgörande omdöme, men det liar jag sett, att du är genom naturens kallelse, hvad jag — hvilket alltid mina barnsliga försök förråda — är genom konst. Du skall alltid lyckas bättre, alltid vara lättare i din uppfinning, naturligare, enklare, oskylcligare i utförandet.

Om du inbillar dig, att jag någonsin skall få den svagheten att vilja bli reformator, så bedrar du dig. Jag har icke mod att möta det allmänna ban löjet; jag vill också bli en gång jordiskt säll; jag duger ej att försaka det.

L. Hammarsköld till Cl. Livijn.

Upsala d. 1:5 4 1804.

Ändtligen har jag fått tillfälle att efter behag spraka med dig. Min måge är mätt, jag nykter, mina björnar tiga och Höijer och Homerus hafva i dag fått permission.

D. 8:e sammanträdde Sällskapet V. V. på vanlig tid. I prosa voro 2 skrifter inlemnade, men ingen kunde belönas. .Af 14 insända poemer belönades tre: 1) Melankolisk fantasi af Harlingsson, 2) Om religionens nytta ocli nödvändighet för ott samhälles bestånd af Hallström, 8) Öfversättning af Schillers »Die Gotter Griechenlancls» af Luth.

De böcker Sällskapet beslutit inköpa för sitt bibliotek äro O c iivres de Gustav III och Sv. Akademiens handlingar.

Nu några anmärkningar angående Bürger. Det är ju möjligt, att en författare kan vara ganska god, fast ban ej uppnått det stora och höga ideal af sann lyrisk poesi, till hvilket Tysklands store kritici vilja föra sitt fosterlands skaldekonst. Och det är lika sä gifvet, att Bürger icke tål jämförelse med detta ideal, som det är afgjordt, att ban

af alla tyskar kommer det närmast. »Så långt, säger Schiller, som Bürger är under de gamles lyrister, så långt är ban framför de Tysklands poeter, som kunna föras till denna klass». Sålunda jämföres ban med Kloppstoek, Matthisson, Hölty m. fi. Hans Leonore, Der wilde Jäger och Das Lied1804.

von Treue äro gudomliga, mon huru olik är han ej sig sjelf, då han i Lied vom braven Manne framskrålar:

Gott lob, dass ieh singen und preisen kann, Zu singen und preisen den braven Mann, hvilken platthet han på 12*) ställen upprepar i denna sång; eller då han i Leonardo und Bland i ne, som annars visst har vackra ställen, utbryter på detta finurliga vis: »Juehheisa! Trallala! Jiichheisa!' Trallah! Auf lustig, ihr Fiedlor, mein Brauttag ist da'» **). Då man läser detta, kan man säga med Kellgren: --»är detta skaldens ton?

Ej skrålet mera likt af någon full på gatan?» **) Att han är mästare i små artiga kärleksvisor, är just hvad Schlegel säger. Hans Schön Suschen, Liebeszauber, Sehwanenlied, Molly *s AVertli skola i sitt slag vara mästerstycken. Och om »Elegie, als Molly sicli losreissen well te», säger Schlegel, att det är »ein wahrer Xothruf der Leiden-schaft, wobei das Mitgefiihl jeden Tadel erstickt». Hvad sonetter angår, skall Burger, enligt Schiller, i Tyskland ej hafva någon öfverman, utom i A. "W. Schlegel. —

Som jag vet, att du är en varm vän af vårt fosterlands literatur, är jag öfvertygad, att du gläder dig öfver den så lyckliga öfversättning af Æneis, som Adlerbeth lemnat oss. Genom öfversättningar blott af de gamle kunna vi föras till den punkt, att vi äro i stånd att täfla med våra så långt fram om oss hunna grannar, tyskar och danskar. Du lär väl rynka på näsan vid läsning af en öfversättning af Virgilius; men tålamod, man kan ej på en gång na fullkomligheten. — Då jag återsänder dina handskrifter, vill jag göra några anmärkningar vid det lilla sköna stycket »Till en blomma». (De gälla en felaktig aecontuering etc.) Annars äl' detta stycke, som jag redan sagt, skönt och strofen näst före den sista mästerlig. Jag får derföre uppmuntra dig så väl i anledning af detta stycke som af den gudomliga sangen till Ungdomen

Ivan endast ha afseende på »brav», ty de två versarne upprepas ej mer än en gång- och då ej oförändrade.

**) Oriktigt citeradt, som ofta hos Hammarsköld, men här, liksom på de flesta andra ställen, ändrade och anförda efter originalen.90

att fortfara på don bana du börjat. Hvad dina hexametrar angår, besvär jag dig att vara litet sorgfälligaro än du är i Dafnis och Kloe. För att 0111 dem få ett rätt begrepp, är väl intet bättre än att studera Adlerbeth.

Cl. Livijn till L. Hammarsköld.

St. Apr. 1804.

Jag tackar dig för ditt angenäma bref och beklagar ej, att jag ej fick pris, ty i synnerhet förtjente ej idyllen att insändas. Han var ej heller dertill ärnad, sändes dig blott med vilkor, om clu fann honom värdig. I annat fall borde clu ej insändt honom. Den andra var mera granskad.

Nil sänder jag clig äter tvänne andra, som clu inlemnar, n. b. om de förtjena det. Jag hade äfven färdigt ott tal om fosterlandskänslan, men hinner ej att afskrifva det, hvarför clet får ligga. Jag vill ej heller inlemiia det, ty jag känner ej de nyintagne Hrr. Min republikanska ifver har kanske fört mig för långt, men den vän, som sett Jacobinertalet, kan deri ej se något farligt.

Det skulle ganska mycket fägna mig, om jag vunne ett pris, jag tillstår clet, pä det att Sällskapet ej måtte aldeles glömma bort min existens. Dock vill jag ej hafva clet genom machinationer och kabaler, hvilka jag dock, Gud förlåte mina synder, är färdig att tilltro Sällskapet.

Angående Oeuvres de Gustav III far jag clen äran förklara, att jag derför ej lägger ut ett runstycke. Derom nämner du likväl ej ett orcl, förr än vi fatt öfverlägga om saken.

Jag hacle ämnat stjäla mig pä er om Lördag, men deraf blir intet, ty jag torde komma mecl magister Ekmarck om Måndag. Emellertid får jag då omfamna clig.

I går afton var jag på spektaklet och såg der Gubben i skogsbygden *) och Den ädelmodige domaren*'"), båda goda

*) Skall vara: Gubben i bergsbygden, komedi med sång, musik af Dalay-rae, ballett af L. Deland, öfvers, af C. G. Xordforss. Gafs l:a ggn d. 0 r, 18)2. Se Dahlgren.

**) Dram i 3 akter af Puységur. öfvers. Se Dahlgren.1804.

pjeser. Du kan ej tro, huru stor Hjortsbergs och Delands fallenhet är för det komiska. Jag går så långt, att jag vågar påstå, att Garrick *) knappast öfverträffat dem. Det är sant, i det komiska ha vi flera goda aktörer, i det tragiska ingen. Hvarken Ivarsten **) med sina rulladcr eller Stenborgs ***) svängningar synas mig tillräckliga till det man fordrar af en god aktör. Dock undantager jag här fru Muller †) ocli mamsell Stading ††) vid Operan samt fru Deland vid Dramatiskan. Hon är skicklig till allt, och ännu, jag tillstår det, kastar Solfatara några lågor. Dock — hvad vill jag? Penningar att köpa henne eger jag ej, tigga sig till genkärlek vill jag ej, äfven om den låga jag hyste vore tusen gånger starkare och ädlare än den är.

Angående tadlet af Bürgers sång Blandine (Juchlieisa! Trallala! m. m.), har du glömt, att hon utbryter sa i ett slags raseri och da är det ganska förlåtligt. Skalden kunde ej lyckligare uttrycka en förvirrad hjerna, och jag anser det, om oj som en skönhet, dock såsom ganska väl passande. Den anförda versen af Kellgren blir då lika olämplig der, som han är mot Milton. Men jag har fatt det infallet att på Kellgren lämpa en af hans egna vorsar: »visst slumrar ban ibland, vår goda far Homer». Vill du anfalla mig derför, så citerar jag:

(Du, tag af Shakspear yrslan), med store Klopstocks orim, Och Goethes konvulsioner och Ossians evigt samma; tre †††) verkligen med smak och känsla fälda omdömen uti tre rader. Jag tror likväl ej, att Kellgren kände någon annan

*) Englands störste skådespelare f. 171 (i, † 1779. Det var han, som åter framförde Shakspeare på skådebanan.

"') Som sångare en at' kungl, openyis förnämsta prydnader; f. 1750, † 1827. D.

***) Framstående sångare och aktör vid kungl, operan, f. 1752, † 181 o. I).

†) Berömd aktris oeh sångerska vid operan, f. 1755, † 1826. 1).

††) Första aktris oeh sångerska vid operan, f. 1703, † 1837. D.

†††) L. bar endast anfört de tre senare versarne, till hvilka här lor me-ningsfyllnadens skull lagts den l:a.92

literatur än den franska. Huru kunde han dä upphäfva sig till domare öfver tyska och engelska skalder? Jag med mina små kunskaper har aldrig kunnat upptäcka något spår (af annan kunskap än clen nämda), utom i Dumbom, som, jag tror, till en clel iklädd en ny fransk skrud, men till större delen i sin nakenhet kommer från Butlers *) Hudibras.

Engelska vitterhetens skyddsgudinna måste vara äfven så tålig, som nationen är under ministrarnes plundringar, helst hon i så många är låtit i tysthet beskatta sig af franska och engelska beFesprits. Dock ha tyskarne nu blifvit nog ädelmodiga att till en stor del erkänna sina mästare. Du kan knapt fatta till hvilken grad desse lånat af engelsmännen en clel skönheter, hvilka de sedan på sitt språk utgifva för originella. Ja, jag går så långt, att jag tror, att Schlegel till en del hemtat sin kritiska kännedom från sina insigter i engelskan.

Nytt vet jag ej, om clet ej skulle roa dig att höra, det man bär i Stockholm böljar tro, att Hans plaj:t?) varit mecl i franska sakerna och att man olyckligtvis torde förlora bâcle ullen och skinnet. Jag skall akta mig åtminstone, — får jag se, hur det går. Yivo la foi, le roi, los evecjues, 1'ignorance, la stupidite etc. etc. Mon skola alla dessa

lefva, så anhåller jag hos vår herre, att clu och jag ni. fi. må mecl döden afgå.

L. Hammarsköld till Cl. Livijn.

1.

Ups. Apr. 1804.

Klockan är nu precis. l/2 till 4 och kl. ?> fick jag ditt bref. Ar jag icke ackurat som f-n?

Din idyll hade onekligen mänga rätt vackra tankar och

*) 15utlcr var engelsk satirisk skald, f. 1(112, † KkSO. Hans stora ofullbordade skaldestycke Hudibras är en satir, à la Don Quijotc, riktad mot puri-tanernc.1804.

målningar och en viss behaglig Lafontainsk glädtighet, hvarför han väl förtjente att insändas, ehuru han just ej kunde täfla med sina tre mäktiga rivaler, Melankoliska fantasien, Greklands gudar och Om religion.

Dina nu inskickade sånger har jag icke haft tillfälle att riktigt genomläsa. Hvad jag viel ett flyktigt ögonkast kan säga, är, att de äro rätt vackra.

Det var dumt, att du ej insände ditt tal om fosterlandskänslan. Tar det i samma ton som Jacobinertalet, sä hade det säkert förvärfvat dig en nv lager. Nog är Sällskapets ledamöter Republikaner, men ett litet djur, som kallas Ivosmo-politismus, tär omkring sig mer och mer viel detta lärdomssäte.

Hvad so 111 gifvit dig anledning att tro Sällskapet bruka kabaler, tillstår jag, att jag ej begriper.

Med inköpet af Oeuvres de Gustav III var jag ej fullt nöjd, men det är ett verk, som man annars ej sa lätt får läsa.

Jag hade sä gerna velat vidlyftigt spraka med dig i dag, men — proli dolor! — jag hinner ej. Det måste jag dock säga, att du är en för stark anhängare af engelska poesien. Tyskarne ha ej lånat så mycket af den, som af grekerna och naturen. Det är möjligt, att de druckit ur samma källa och se der hela likheten.

Då du kommer hit, hoppas jag, att du ej försmår att logera hos din gamle och lika redlige vän.

2.

Ups. d. 84 1801,

I Söndags var Sällskapet äter till samman. Ingen skrift hade inkommit. Ämnen i skaldekonst och vältalighet blefvo: .1) en Elegi och 2) Hvad verkan har teatern haft på seel erna? — En satir är redan inkommen mot ockrandet pä alexandriner. Den är ej utan förtjenst94

Cl. Livijn till L. Hammarsköld.

Dat. 1804.

Sedan jag sist skref, liar jag läst Collins *), en särdeles försmäktande orientalist, som äfven skrifvit Oder, men ej så sköna som Gravs, hvilken, tillika med Akenside **), efter min tanke, är Englands störste lyrikus. Gravs Oder gä dock ej upp mot Akensides The pleasures of imagination, så vidt jag kan döma.

Härom dagen såg jag en afhandling af Pope och Swift angående the sinking in the Poesv, ett verk, som torde kunna behöfva genomläsas af Sällskapet i gemen och hvar och en i synnerhet.

L. Hammarsköld till Cl. Livijn.

Ups. d. 15/5 1804.

Du är en tusan dj—1 till karl, som, då du anför engelska ramsor, ej kan sätta version bredvid. Jag har nu bedt clig derom så mänga gånger, att jag tycker du kunde höra en gång.

Collins oriental ska ekloger skola, efter Aurivillii omdöme, vara bra, men hans Oder måtte just ej vara mycket med, ty dem har jag aldrig förr hört talas om. Hurudana äro Thomsons Odes? De se mig så nätta ut.

Utaf Upsala produkter kan jag nämna ott ganska vackert stycke af Wallin till en licentiat, som heter Gravander, då han disputerade. Det är onekligen det bästa stycke jag sett af Wallin. .Nu vet man med full säkerhet, att de bekanta verserna öfver Anrep äro af honom.

*) Engelsk skald f. 1720, † 1750.

**) Engelsk läkare och skald, f. 1721, † 1770.1804.

CL Livijn till L. Hammarsköld.

Dat. 1804.

— — Du ma tro, att Cassel (-Viborg) och jag disputerat om fransoser och tyskar. Har du hört så roligt som att tyskarne öfvercirifva allt och hafva för stora, han mente groteska bilder; item, att do i alla sina stycken för mycket blott efterapa naturen; att do ej ega några lärodikter, sådana som Leopolds, der något finnes för den moraliska känslan. Han fann Kellgren ha mycket rätt, clå ban nämde Goethes konvulsioner och Shakspeares yrsla. Mon man måste observera, att ban frågade, hvad Treue och Lover betydde. Sådana konstkännare ha vi.

Mitt stycke öfver Oxenstjerna läste jag upp och cler stöttes ban af ordet skampåle. Eehafaud trodde ban bättre passa, emedan alla sådana ord, som skampåle, gissla, bödlar, innebära begrepp om någon ncsa. Hvad tycker du om den herren? Dock måste man medgifva, att ban ibland skrifver rätt bra — imitationer.

Jag är nu sysselsatt med ett Ode öfver Engelbrekt, och när jag får det färdigt, sänder jag det till dig. Finner din granskande blick det nödvändigt, så torde det få göra Axel Oxenstjerna sällskap, n. b. om jag får honom färdig, ty ännu är ej ott ord mera skrifvet än hvad som skrefs i Upsala. Jag har nämligen ej fått Berch, som jag söker öfver allt.

Om tisdag väntar jag ott längr-e bref än de båda föregående och deri omdömet om mina Xcnicr samt berättelse, huru de af hvar och en upptagas.

L. Hammarsköld till Cl. Livijn.

Ups. 2% 1804.

Jag börjar detta bref så tidigt, icke derföre att underrättelsen om mitt öde *) skulle om tisdag göra mig så offör-

*) Förf. sökte ett lliddarhus-stipcndium, som skulle bestämma oni möjligheten att qvarstanna tör studiernas fortsättande i Upsala.

mögcn att skrifva, nej, var öfvertygad, att en förmon eller ogunst af lyckan aldrig kan beröfva mig mitt sinneslugn. Skulle hon vara blid, sä medger jag, att jag skulle vara rätt glad, men likväl ej så, att denna känsla skulle kunna beröfva mig min fattning; skulle hon åter vara oblid, så är jag derpå beredd och mitt beslut är taget. I senare fall skall du troligtvis ej träffa mig i Upsala nästa termin.

Nej, jag skrifver nu, emedan jag är ledig och flere bref förestå om tisdag. Nu kan jag alltså få pladdra med dig, så länge jag vill.

I dag på förmiddagen har Sällskapet haft sammanträde. I skaldekonsten bådo 4 skrifter inkommit, hvaraf N:o 2, »Xenier», emot preses uttryckliga vilja, belönades. Yid namn-sedelns Öppnande lästes *) hvad du vet. I vältalighet hade inkommit 2 skrifter, hvaraf N:o 2, Äreminne öl.or fältmarskalken J. Banér (af Luth) rättvist belönades. Täflingsämnen för nästa termin utsattes: i skaldekonsten en idyll, i vältaligheten: hvilken är den ädlaste hämnd? — Ovanligt få ledamöter voro närvarande. Yiberg föreslogs och antogs enhälligt.

Stenius blef grå i synen, dä epigrammet öfver honom upplästes, mon återfick sin leende min. Yidén blef ond. Luth sade, att blott tvä af hans förfäder varit prester **). Lagus och jag skrattade, och vi tillika med Hallström, Yidén, Vadström, Meurling och Luth yrkade, att Xenierna skulle belönas. Jag måste dock medge, att jag tycker dig hafva bi'a misslyckats i epigrammet öfver Kjellander (P.). Det visar, att man ej bör befatta sig mod ett högre, ädlare göromål, da man är intagen af en lag passion.

Du kan ej föreställa dig, hvad jag tyckte, att Viborgs tankar om tyskarne voro roliga. De ega inga lärodikter, hvari det är något för don moraliska känslan! Herre Gud, skall man då aldrig lära sig begripa, att sådana stycken,

*) Xenierna voro näml. af Livijn och riktade mot hela Sällskapet, dess embetsmän och dessutom mot hvar och en ledamot särskildt, till och med honom sjelf, etc. I namnsedeln stod: »Spä ho thcr var som tig slog.»

**) Livijns epigram (ifver honom började: »O, da ympade gren af gamla prestliga stammen» etc.1804.

hvilkas ändamål är att uppväcka moraliska känslor, aldrig äro, aldrig blifva och aldrig hafva varit sann poesi. Det är ganska naturligt, att då den moraliska känslan röres, så väcker stycket nödvändigt intresse, och hvilken poetica han öppnar skall lära honom,' att det skönas natur består i att behaga utan allt intresse. Det är för ömkligt, att gossar med talang för poesi och som dermed befatta sig skola ega så liten kännedom om den nations vitterhet, som lemnar oss de yppersta mönstren, men deremot vara intagna af falska fördomar för en nations vitterhet, som just är clen minst sköna af alla.

Jag skref ett stycke, som jag till denna (?) gång lemnade in. Det innehöll: »Några anmärkningar vid rimmets historia», hvari jag emellanåt var något ovettig så väl på rimmet, som på dess ifriga försvarare — fransoserna, Men herre min Gud hvad jag derför fick påskrifvet! Man borde ej, hötte det, döma öfver något blott på andras ord, och innan man kunde tala om ett helt folkslags smak, borde man hafva läst alla dess författare, m. fi. likartade reflexioner.

Yibergs invändning, att »skampåle» innebär nesa, var ganska fin. Mon månne ej echafaud, som betyder det samma, också innebär nesa? Jag ser derför intet skäl att begagna det franska ordet i stället för det svenska, om ej för välljudets skull, ty det senare är i detta fall platt som en pannkaka.

Jag har genomläst Ebba von Medem och hon är i den ton, hvari hon är skrifven, rätt bra, fast hon kanske ej är af den renaste smaken. Jag har äfven tittat något i de der öfversättningarna ur Kosogarten *) och de visa, att han icke måtte vara mycket varierande af sig.

Den dagen, då du reste, föll en synnerlig poetisk anda öfver mig. Utom en Elegi (orimmad) skref jag äfven en Maj-visa, hvilken härmedelst underkastas din granskning.

Maj- visa""]). Välkommen, sköna Maj, till norden beprvdd med Floras yxl äggskrans.

*) Tysk skald, f. lTftS, professor i Greifswald ISOS, † ISIS.

**) Meddelas som prof på vännernas diktförsök med efterföljande granskning.

Din milda anda öfver jorden utbreder en förnyad glans.

Du sippans brodd ur jorden skjuter, du väcker hundra foglars ljud' och daggens perletårar gjuter i spåren utaf dagens Gud.

Sig öppna blomstrens nektarkalkar vid kyssen af din ljumma vind, och med erf vestanfläkt du svalkar den vra gossens varma kind.

Med löf du trädens qvistar höljer, gör lunden dubbelt dunklare, som i sitt gröna sköte döljer de blygsamt skänkta kyssarne.

Men snart, O, sköna Maj, du flyktar i tidens snabba vågor bort. Så yngling, du, i grafven lyktar en lefnad som en vårdag kort.

Öfver denna dikt begär jag uppriktiga och allvarsamma anmärkningar.

d. -/5 *).

Jaså, jag fick dä ej stipendium. Nå, det var ej mera än jag väntade. Det förslag du gör mig är ett foster af din vänskap m. m. — Jag har nog aflat förslag och dragit bort tiden. Redan har jag antagit kondition nere vid Yestervik. Får jag tillfälle, kommer jag kanske hit om ott par år, annars aldrig. • Den tid jag användt vid Upsala är likväl ej förlorad. Huru många vänskapsfrön har jag ej här planterat, som i en framtid utväxta skola göra min lefnads ära och vifta ljufva minnen ännu kring min dödsbädd. Men ibland alla är det

'*) Detta tillägg torde föraidedts af ett odat. bref fr. Livijn, som med ledsnad underrättar honom, att en Xetherwood, Ilibbing och Grubbe (S.) fått stipendiet, emedan de ansetts mera behöfvande än II.1804.

intet, som är så rotfast, som det, som gömmes, älskade Livijn, i ditt. hjerta, hvilket jag hoppas aldrig glömmer din vän Lorenzo.

Cl. Livijn till L. Hammarsköld.

Dat. 1804.

För snart fäller du modet och utan öfverläggning handlar du obetänksamt och hastigt. Du liknar väderflöjeln, som vrider sig för vinden. Men kan olyckans vind krossa dig, den frie, i hvars väsende gudomen nedlade en gnista af sitt väsende till vägledning i mörkret? Nog, du eger styrka, din vilja är din himmel. Du vill från Upsala. Kanske stå lyckan och lugnet dig till möte på ett annat ställe. Omfamna dem hjertligt, men glöm ej under ruset din vän.

Jag har nu läst den yppersta skrift, som hittills sett ljuset, en författare, som på en gång tilltalar förnuftet, smaken och känslan, i det han upplyser mitt förstånd, renar min smak och sätter mina känslor i rörelse. Store författare, för första gången hörde jag oj hämndens röst i mitt hjerta, hvars blod visserligen förut svallat, men af vredens eld, nu deremot • af medlidandets gudakänslor. För första gängen smög sig en tår i mitt öga, Qvinligt, ropade min stolthet, en gudomligt skön tär, hviskade mitt hjerta. Ja, du, jag har nu först känt, att sällheten kan lysa ur ett fåradt öga, att den ej behöfver resa sin stod pä titlar och ordnar, att den uppslår sitt tält så väl vid tronen, som vid frihetens byst. Dock den behöfver ej resa troner, den hvilar i en älskad qvinnas famn, den ljungar ur hennes ögon. Jag skall kanske ock en gång blifva säll, du skall äfven blifva det och förr än jag. Och skulle jag vara nog herre öfver mig sjelf att svalka den eld, som oupphörligt rasar i mitt bröst, så skall jag säga:

Ja, Göthe, clet var du, som känslor först mig lärde,

När i min slitna barm jag qvalets ormar närde.

Du viste mig en väg till sällheten att gä.

Jag ilar på din stråt och skall den samma nä.

Förr Ætnas sprutningar i bröstet jag trott finna, Nu offereld jag ser från lugna altar brinna; Förr furien med sin dolk till bragder eggat mig, Nu önskar jag mig blott en vän, som liknar dig.

m. m.

(l)enno vän är Lorenzo. Men lian önskar ock en hydda och en niaka, öm och älskande som Natalie. Då glömmer han tronernas glans, Bruti stal och Robespierres namn, och ler åt krigaren, som härjar jorden. Han vill glömma och bli glömd, men säll.)

Den poetiska andan öfverfaller mig sällan och allra minst i bref. Nu stal den sig på mig. Poesien är känslans

språk. Jag känner clet nu först. Det är ej jag, som talar, det är Wilhelm Meisters ande, som Goethe gjutit i min själ.

Jag har läst denna förträffliga roman och jag tror på Schlegel, clå ban kunde så starkt känna dess skönheter, att han vågade säga: adertonde århundradet har frambragt två ting, som skola, föra det till efterverlden: franska revolutionen och Wilhelm Meister.

Meister hade en stor själ. Jag hade föresatt mig att öfversätta honom och redan hunnit 80 sidor, då jag måste afbryta, emedan jag ej fick förläggare. Det blef mig ock bekant, att han redan varit öfversatt af en ganska skicklig-hand, mon att man ej heller dä kunde fa den förlagd. Det är så mycket om teatern, sä mycket filosofi och få händelser. Nej, röfvare-, och spökromaner, Lafontänsk hvitgröt, Ivotze-biieisk hopröring smaka svenska-gommar. Lasset eueh wohl bekommen, meine wahren Landsloute, säger jag, när Goethe ej kan få afsättning. «

Omtala ej denna min öfversättningsplan för någon. Huruvida jag lyckats, far du se af några versbitar. Äro cle träffade, sä måste äfven clet andra vara clet. Kanske var det ock bättre för mig, att ingenting blef af. Jag har senterat Goethe och det är nog.

Du bad mig, att jag på din Majvisa skulle visa min kritiska förmåga. Jag har ej visan nu till hands, men hvad jag vill minnas är, att rimmet mot kyssarne ej svarar, att idén om foglar etc. är ganska gammal, uttryckt på ett alltför platt1804.

och vanligt sätt. Sista versen (strofen) deremot är onekligen skön och lyser som en stjerna af första ordningen.

Du berättar mig ej, hvar du kommer att taga kondition. Gerna ville jag veta det. Vet du i förtroende, att du snart, ja, ganska snart skall komma att ledsna, Barnaundervisningen, enligt alla småfantasters uppgift det ädlaste af alla yrken, är tillika det tråkigaste i verlden och har ej med sig andra förmåner än, att man lär sig att värdera friheten. Engström, som jag meddelade min tanke, instämde med den ledamoten, som sist talade.

Hvad hade hr præses att invända mot mina Xenier? Förbistrades han deröfver, att ingen äreskänk fans för honom? Hans anmärkningar vill jag ha. Jag skall säga dig i förtroende, att partiskheten den gången dref er för långt. Tengberg (præses) hade rätt. Xenierna förtjente knappast någon uppmärksamhet, ännu mindre belöning. De, jämte några andra skrifter, äro blott till för att visa herrarnes mindre goda omdömesförmåga vid vissa tillfällen. Skulle vi utgifva våra handlingar, hvilket jag en gang kommer att yrka, så skola cle mönstras, och jag är säker, att åtskilligt kommer att kasseras.

L. Hammarsköld till Cl. Livijn.

1.

Ups. d. %

Det är hvarken af modfälclhet eller för lycksökeri, som jag öfverger Upsala; det är af rent tvång. Min bror (Åke) skrifver nämligen, att han, i anseende till sina ökade utgifter, ej längre kan ensam hålla mig här. Jag gick äfven miste om Riddarhusstipendiet. Domen är således fäld: jag måste öfverge Upsala och söka kondition. Jag är föröfrigt mycket böjd att tro, att det pedagogiska yrket ej är nöjsamt, men det är nödvändigt att beväpna sig med tålamod. En oafbruten rosenbana är ej bestämd för människans vandring, men hon102

kan sjelf lindra smärtan af det sårande tornet derigenom, att hon med samma lugn mottar olyckan som lyckan, i den fasta öfvertygelsen, att hon är bestämd ej blott för denna verlden, utan att en evig Gud bor i hennes bröst. Dessutom har en mild försyn, för att lindra lifvets plågor, skänkt verlden dessa himmelska snillen, som med sina sånger stundom mana jordens sällsynta gäst, glädjen, ned till ynglingen, gjuta lugnet i hans bröst, vrida smärtans dolk ur hans hjerta och föra honom till kännedom af det höga, det gudomliga. Så lär ban känna vägen till don sanna sällheten eller att med tyglade begär framlefva ett nyttigt lif.

Ett foster af ett bland dessa snillen är det verk, öfver hvilket du yttrar din förtjusning.

Att du ej fick förläggare till din öfversättning af Wilhelm Meister, undrar jag ej pä. Han hade på sin höjd kunnat beräkna att blifva af med ett exemplar 0111 året. Nej, det gifves intet land, der en så allmän råhet, en sådan brist på känsla för det verkligt sköna är förherskande, som i vårt kära fädernesland. Och när ega vi väl utsigt till ott bättre? Visserligen ej så länge det ej öfversattes annat än den värsta smörja och osmakligheter och domarena i vår literatur ideligen ej prisa annat än franska grannlåter och platta toilettfraser. Under sådana omständigheter återstår blott att efter råd och lägenhet njuta det bättre, det ädlare, le åt det osmakliga och stoppa öronen till för pöbelskrålet.

Dina Xenier förtjente onekligen efter min tanka priset, så framt man i synnerhet afsåg qvickheten. Jag vill ej neka, att möjligen ett litet begär att få veta, hvem som gifvit honom hans äreskänk, förmätt en och annan att rösta för belöning. Jag delar din åsigt, att om handlingarna skulle tryckas, borde Xenierna ej deri ingå, icke med afseende på deras egentliga värde, utan derför, att do såsom personliga ej skulle förstås af andra än dem, som med V. V. voro bekanta.

Præses hade öfver din skrift ej gjort några anmärkningar. —

Hvart, jag kommer att taga vägen, vete Herren Gud, och detta ovisshetens tillstånd bidrar visst ej att göra mig1804.

lugn. Säkert är, att jag längtar att med det första komma ur denna hålan, äfvenså att jag ej mera ämnar mig hit. Att omtala orsaken till mitt hårda omdöme om Upsala professorer *) är jag i dag ej fallen, nog af, jag känner nu de nöten.

2.

Ups. d. 8/6 1804.

Bref från mig äfven i clag! Du måtte tro, att en synnerlig flitighetsanda fallit på din vän. Du känner, huru gerna jag ville appropriera alla möjliga dygder. Du kan derför lätt föreställa clig, hvad det skall kosta på mig, clå jag måste medgifva, att detta mitt uppförande ej är så särdeles berömvärdt, ty clet, hvartill nöden drifver, är väl aldrig ren dygd.

Jag väntade i dag 85 Rdr och fick — 5. Du kan föreställa dig min belägenhet. För att kunna vara ärlig karl, är det nödvändigt att lemna Upsala och det förr, än jag kan få penningar hemifrån. Jag skrifver, att de måtte uppsändas med det första. Men för möjligheten att kunna resa, måste jag bedja dig att få låna, hvad som blir öfver af ditt stipendium, sedan dina utgifter blifvit betalta.

Ännu ser jag ingen annan utsigt för mig än att nödgas resa hem*). Livijn, du fattar lätt, huru olycklig jag derigenom skall bli. Kanske då du återser din vän, om du någonsin återser honom, träffar du honom vansinnig. Säkert är, att du ej skall återse honom ovärdig att tryckas till ditt ädla, vänskapsfulla hjerta, ovärdig att kalla sig din

]joveuzo.

Cl. Livijn till L. Hammarsköld.

St, dat. Juni 1.804.

Jag tackar dig för dina bref och är högligen ledsen öfver din olycka. Om du visste, huru den smärtade mig.

*) H. hade i ett föregående bref talat om deras »raekaraktighet», ett uttryck, hvarom L. i ett odat. bref (N:o 103) begär upplysning.'

**) Till Tuna, der brodern Ake med Nora" bodde. ,104

1804.

Men då jag vet, att du, som vid alla olyckliga händelser ser saken med förstoringsglas, kan föreställa dig den, som skuggan af Etna, tusen gånger större, så vill jag ej rita några arabesker på mänsklighetens bekostnad. Här ligga nog många sfinxer ändå kring oss, att vi behöfva resa till inbillningens land för att få flera.

Nå väl, hela den der galimatias betyder, att du sjelf skapar olyckan störro än hon är. Dock nog, -— detta predikar jag i hvart bref till dig, så att du rätt nu lärer anse mig som en postiljon, som beständigt spelar samma marsch.

Din åstundan angående mitt stipendium bifalles.

Du lär vilja göra bekantskap med författaren till »Ungdomen» *) och du får bedja prosten Knut Lameus i Delsboa illustrata presentera honom andra gången för dig. Jag var säker, att du förut såg allt i vänskapens prisma, men denna gången gingo alla mina poetiska anlag nach Hölle, ty komplimenter! vill jag ej räkna. Jag har ofta tviflat på, att jag vore bland dem, som Phoebus utkorat, och tviflar ännu. Den, som begynner att skrifva vers vid 23 års ålder, är ej född till poet. Han vandrar then breda stråten, then till Bagers och Bjuggs äreport drager. Alltså stoppar jag min skaldeådra, och skulle hon någon gång svälla öfver, blir det oss emellan. Jag hade annars tänkt att insända både den rimmade och orimmade Ungdomen till Svenska Akademien, den senare med öfverskrift: »Tag store Klopstocks orim». Hvad tycker du om iden och komplimenten ?

Innan du resor, underrättar du mig, hvarest du kommer att vistas under mellanterminen, ty jag hoppas, att de åtskilde oåtskiljelige genom vänskapens, lik Meisners **) öfver hela jorden utbredda, magnetiska fluidum kunna sättas i attraktion eller hvad det heter.

*) Ett förut öfversändt poem utan uppgifven författare. H. hade åtskilligt att anmärka, men förf. ansågs visa goda anlag, hvarföre H. önskade göra hans bekantskap.

**) Månne ej Mesmers? Wilh. Meister tyckes ha beherskat förf:s hufvud och minne.1804.

P. S. En öfversättning af Galli *) Lydia bella puella (à la Kellgren) medföljer till din granskning. Du ser, huru väl ådern är igenstoppad.

L. Hammarsköld till Cl. Livijn, l.

Tuna d. 8 7 1804.

De första dagarne af förleden månad skref jag till dig, men har ännu ej fått ett ord till svar. Livijn, har du glömt-mig? Ar clu ond på mig derför, att jag till mina behof använde de penningar jag för clin räkning uppbar, innan jag fått tillåtelse dertill? Är det så, bäste vän, så underrätta mig snart derom och jag skall bemöda mig att strax kunna betala dig. Visserligen borde det nu skett, men clet är mig omöjligt. Men, Klaus, åtcrskänk mig clin vänskap och din förlåtelse och jag skall rembursera dig.

Jag har nu varit pä detta Armidas slott i åtta dagar och min blod är tjock som beck. Du kan ej föreställa dig den vänskap och den förtrolighet, hvarmed jag här så väl af fru som herre är omfattad. Det är dig ej möjligt att inbilla dig mitt tillstånd. Ibland sitter jag bredvid henne (Nora), håller min ena hand om hennes veka lif, och hennes ansigte hvilar mot min glödande kind. När hon då lägger sin hand uti min och sakta trycker don, då blir jag vild som en tiger, då storma begären i mitt bröst och vilja sönderspränga mitt plågade hjerta. Ar hennes halsduk stundom öppen och jag ser den bländande barmen eller ser henne i famnen på sin make göra honom de ömmaste kärleksbetygelser, då känner jag ej mig sjelf.

Du kan ej tro, huru barnslig jag är. Hör på! Hon lä-

*) Cn. Cora. Gallos (69—26 f. Chr.), en berömd romorsk Elegi-författare under Augustus, lian skall hafva inverkat på Virgilius. Alla lians dikter ha g&tt förlorade. Den, som L. öfversatt och som tillskrifvas Gr., skall enligt Nicbuhr m. fl. vara författad i 15 årh.106

ser tyska och hade här om afton lärt sig utantill följande förtjusande strof ur Matthissons Lied der Liebe: *)

Durch Fichten am Hügel, durch Erlen am Bach

Folgt immer clein Bildniss, du Traute, mir nacli.

Es lächelt bald Wehmuth, es lächelt bald Bull

Ini freundlichen Schimnier des Mondes mir zu.

Bu kan ej föreställa dig med hvilket behag hon uttalar dessa verser, i synnerhet de sista orden af tredje versen. Ofta då hon uttalar »bald Bull», är jag frestad att rycka henne till mig och bortkyssa dessa himmelska ljud från hennes darrande läppar. Mon clet var ej det jag ville säga. Då jag-om aftonen skulle taga godnatt, räckte hon mig sin hand och uttalade med sin sköna, lena stämma: »du Traute». Jag var utom mig och jag behöfde en hel natts eftertanke, för att öfvertyga mig, att dessa ord betydde ingenting.

Sådan är jag, Livijn. Lugnet har för evigt flytt från mitt hjerta. Den vilda eld, som fordom brann i ditt sköto och som Wilhelm Meister släckte, den lågar nu ännu häftigare i mitt bröst. Jag måste snart ha blodiga göromål eller jag förgås. Ofta, då jag med mörka blickar betraktar den ©Id, som förtär mig, och den svarta, ogenomträngliga natt, som höijer min framtid, suckar jag öfver detta land, som är beröfvadt — röfvare. Har du läst Mazarino ? **) Kolmorden och Käglan och Majstigen, hvilka sköna gömställen för röfvare! Min hembygd har också skogar, som kunde vara passande boningar för dessa fria, oberoende människor. Men huru tomma äro de ej! Till små gemena tjufverier, dertill är den fege, föraktlige svensken fallen, men att beväpnad se sin fiende i ansigtet, det vågar ban ej (!). O, »Skål för vårt lyckliga fosterland!» —***)

*') Finnes ej upptagen i M:s Gedichte, hvarföre citatet ej kunnat kontrolleras.

**) Mazarino, den store röfvaranföraren i Lothringen och Elsas, öfvers-af C. U. v. Sehneidau. 1—3 d. St, 1804.

***) Ur den från slutet af 1790-talet bekanta »Jaeobinervisan» (»Fyllom våra glas» etc.), tillskrifven II. Hierta (= Järta).1804.

D. 9 Juli e. ni.

Jag måste tillfoga några ord för att berätta dig, att jag i dag är ännu olyckligare än i går. Jag står redan hardt nära brädden af den förskräckliga afgrund, som hotar att uppsluka mig. En encla stöt till och jag störtar dit för evigt.

Hvad skulle jag göra här? Hvarför valde jag ej hel ho att svälta ihjel i Upsala än att här försättas i det grymmaste helvete? Jag far ej taga någon kondition, ej resa till Upsala, och till Greifswald kommer jag ej förr än nästa vår. Emellertid måste jag gä här, och hon måste beständigt utgöra mitt sällskap. Gud, Livijn, hvad jag är olycklig! Men var öfvertygad, att ingen motgång, ingen brännande plåga förmår utplåna min vänskap för dig.

P. S. Du känner, huru missnöjd jag är med den process *) mina syskon föra med bror Åke. Gör mig derför en tjenst. Inlägg i mitt namn till regeringen en ansökan, att jag måtte bli.myndig, och skulle detta beviljas, så inlemna så fort som möjligt min protest mot processen. Råd för dig med en jurist. Jag är högst angelägen, att denna sak måtte ha framgång. Förlät, att jag besvärar dig.

2.

Tuna d. 2:5/7 1804.

Ditt bref, hvari öfversättningen af Corn. Galli lilla ode låg, mottog jag i Lördags. Deraf kan du se, hvarföre mitt uppförande kunnat synas dig besynnerligt.

Du tror ej, bäste vän, huru ledsen jag är, att jag ej nu kan sända dig penningar, men min bror är för det närvarande aldeles utan den varan.

Du måtte ha varit illa disponerad, då du skref clet der rimmade stycket öfver Ungdomen, men det må jag säga:

*) Processen inleddes af de omyndige syskonens förmyndare, som fordrade utredning af frågan, om Tuna jämte tillhörande egendomar vore fideikomiss eller ej. I högsta domstolen afgjordes saken 180.") till de omyndiges förmån108

1804.

narrar det dig att öfvergifva parnassen, så begår du en stor dårskap; ty enligt min innerliga öfvertygelse har du en ovanligt stark kallelse till skaldeyrket. Skälet, att du så sent började att skrifva vers, är väl det löjligaste i verlden. J. J. Rousseau var 30 år, innan han började att skrifva, oeh han är Frankrikes ende skald och belönt med efterverldens beundran. Du var visserligen poet, då du var sex år, ehuru du först nyligen börjat skrifva vers; ty dina planer, dina drömmar — hvad voro de annat än poemer? Dessutom bevisa dina skaldestycken så mycket, stridande emot din föresats, att jag blott behöfver bedja dig omläsa din orimmade sång till Ungdomen, Odet till vinguden ni. fi., för att få dig att fortfara på den bana, som du med så mycken framgång beträdt.

Den ofvan nämda öfversättningen är skön och i synnerhet är 3:e strofen mästerlig. Jag har visat stycket för min svägerska, som blef förtjust deri. Det enda fel jag har att anmärka är ebenholts i andra strofen. Detta trädslag är svart, således skulle halsen vara svart, hvilket väl ej är din mening.

Min ådra har ej heller varit uttorkad. Här följa några bitar, öfver hvilka jag snart önskar ett utförligt omdöme.

. (Dessa »bitar» äro tro: Till vänskapen (visa), Eros, Eleonora (efter Matthisson). De två sistnämde äro i afs. på versmåttet bristfälligt efterbildade Horatius. Som prof meddela vi:)

Till vänskapen.

O, vänskap, du blida gudinna,

För dig blott mitt rökverk skall brinna,

Dig endast jag egnar min röst.

Mer stilla än kärlekens låga

Du fordrar ej tårar, ej plåga

Du skänker din dyrkares bröst.

I ungdomens drömfulla dagar Du skimrande svlflikt behagar Den svärmande ynglingens syn.1804.

109

Du mannen till embetet följer, Med rosor du mödorna döljer, Så mild som en ängel i skyn.

På gubben i livitnade båren Du inflätar kransar, och ären Du gör, att han minnes ej mer. Du tröstar vid tiggarestafven. Då själen sig svingar ur grafven, Förklarad emot den du ler.

J. Adlerbeth till L. Hammarsköld.

Ramsjöholm d. % 1804.

Tack för ditt bref af d. 23/7. Ett bref från Pontin underrättade mig nyss förut, att clu lefde, hvilket din tystnad gifvit mig anledning att betvifla.

Jag gratulerar till din Greifswalclsresa, mon beklagar, att clen kondition, hvars rinn hörde till de Liljebladska mysterierna, ej var att finna i nejden af Jönköping.

Min far har (unter uns gesagt) fullbordat öfversättningen af Virgilii Georgica och Ecloger. Hans Eneid säljer sig ganska väl.

Jag har haft clen tillfredsställelsen att finna min Herr Fader ganska nöjd mecl min Exercitiikria.

Min nerresa var ganska angenäm. Under ett oafbrutet vackert väder togs vägen till Ekolsund, Strengnäs, Finspong och Medevi. At Bacchus gjorde vi temligen täta offer. I Vadstena använde jag tre dagar för att göra en

exkursion till Ombergs djurgård och hjessa samt för att se stadens märkvärdigheter, hvaribland jag fann de vackraste, bägge Mamsellerna Kinnander, vara rätt intressanta. Men — Jioc ivteruo mandetur silentio. Dixi.110

1804.

Cl. Livijn till L. Hammarsköld.

Mariefred, Elgliammar, Ullaberg *) Juli 1804.

Hvar håller du hus, som aldeles iute underrättar mig om din vistelseort? Af Lagus fick jag veta, att du har rest från Upsala, men hvart, se det är knuten. Rymd kan du ej vara, ergo adresserar jag detta bref till Tuna, hvarifrån förmodligen Caput familiæ lärer öfverstyra det till sin värdige med-nobilis så väl till anda som kött.

Som jag liar skrifvit en ny adress med stora bokstäfver, så torde du gapa och förundra dig och fråga: huru komst du dit? Se, då svarar jag: på öfverste Asklings hästar och the drogo mig till hans gård, der jag nu vistas.

Jag bör skildra dig utseendet m. m. af det ställe, der jag nu nedslagit mina bopålar, men du vet, att jag ej är poet, och det måste man vara för att beskrifva som Matthisson. Jag skulle då stämma min lyra och derpå begynna sjunga den sjös lof, som bryter sig mot stranden nära intill mitt fönster och hvars svall jag ofta hör; vidare den vackra ö med ett torp och löf- och barrskog, som höjer sig derborta; derpå de stränder, som omsluta min utsigt, än klädda med skogar, hvarur ett rödt tak här och der framskymtar, än kala som

de nakna bergen. Och vidare, vidare, vidare--. Yet

du, mitt ämne är så rikt, som en skönhet, när man skall begynna med dess ljusa lockar och sluta med en tå, som liknar den, pa hvilken gratierna vända sig i dansen, och likväl säger man oj annat än cle allra dummaste små nonsens i verlden, och liela min poetiska beskrifning klingar som clen mest svenska, söta, platta gallimatias.

Nå, det var väl, att jag ändtligen en gång ville upphöra att våra qvick. Yet, det begäret kommer merendels öfver mig som en födslofeber, hvar gäng jag sätter pennan på

*) Elf/hammar, frälsesäteri i Björnlunda socken, Daga härad, Xyköpings län, vid sjön Lockvattnet. Ullabery i samma socken, härad och län, 3% mil fr. Mariefred, vid sjön Båfven; hör nu under Elghammar.1804.

111

papperet för att låta något spatsera ur den verlden, som är i mitt hufvud, och in i den, der papper finnes, och papper uträttar allt, till och mecl slår ihjel folk, hvarom vidare so kapitlet om förladdningar.

Yet du, nu har jag aldrig ett ord mer att säga dig, koncepter tryta. Jag föresatte mig att ej vilja vara svenskt qvick, och min föresats håller jag lika helig, som länsmannen brännvinsförordningen. Derför vänder jag mig till allvarsamma saker. Jag skall taga en lärd min på mig och docera, mon aldeles icke i estetikon, ty då borde jag vara en Aurivillius, en Lidbeck. Den auktorn, öfver hvilken jag vill hålla mitt inträdestal, tror jag ej, att de hafva läst; den förre af den orsaken, att ban ej begriper honom, ty han är af det folket, som da de ej kunna höja sig med naturen, taga de henne belt vackert i lufven och böja henne ned till sig, hvilken skadliga sed i Sverige och Frankrike mycket öfliger är. Den senare har aldrig studerat det engelska språket med den foree, att ban kan läsa Shakspeare. Jag kan just ej heller — pä heder och parole — förstå honom. Skall jag gifva sanningen sitt rättmätiga offer, måste jag ock tillstå, att jag ej läst mer än Romeo och Juliet, men äfven den bär stämpeln af hans öfriga skrifter. Den är skön, på sina ställen sublim, skalden är ett födt snille, aldrig ett lånadt drag. Man glömmer de plattheter, som här och der sägas och som kanske förefalla såsom sådana endast pä värt språk, clå man hör Romeo och Juliet tala. Allt är qvickt, allt är naturligt, till och med ammans och Mercutios slaclcicr, hvilket är så karaktersenligt, att man måste förlåta det ekivåka, som ofta finnes deruti.

Hvad tycker du om detta Romeos yttrande till Benvolio om. kärleken ?

(Sodan brefskrifvaren anfört en stor del af nämda yttrande, äfvensä en del af Romeos och Julias första utbyte af ord, munkens monolog m. m. upprepar lian sin fråga:)

Hvad tycker du om detta? Är det ej förträffligt? Hade clu fått se originalet, så skulle du ännu mera skänka det ditt bifall, ty det är otroligt, livad Shakspeare förlorat under min hand.'112

1804.

Jag sänder en afskrift af begynnelsen till min A—0—a*). Jag begär din strängaste granskning.

L. Hammarsköld till Cl. Livijn.

Tuna cl. 13/8 1804.

Förlåt, bäste vän, att jag så länge dröjt att besvara ditt bref, men då jag fick det, var jag sysselsatt med att sammanskrifva och lära mig en predikan, som jag höll i Tuna kyrka i går 8 dagar sedan, och sedermera liar här varit så mycket främmande, som hindrat mig att skrifva.

Okunnig om ditt vistande pa landet, har jag adresserat tvänne bref till dig på Stockholm, hvilka förmodligen gå aldeles förlorade.

Jag beklagar, att du äfven nu undgick det publika understöd, som du så väl framför alla förtjente. Yi hafva nära nog ett lika oblidt öde att kämpa med. Men livad gör det? Kunna väl några lumpna Riksdaler störa eller återskänka oss vårt lugn? Kom ihog ditt valspråk**), Livijn, ocli du skall med föraktets smålöje kunna betrakta alla stipendier i verlden. Planander behöfde det verkligen mera än du. Med hans klena hufvud, hvad skulle det blifvit af honom, om lyckan ej skänkt honom denna utväg att ligga vid Upsala och komplettera sina ciceronska glosor? Nu kan ban möjligtvis släpa sig fram till den tre trappor höga brädparnassen, som är högsta målet för lians, äregirighet. Han var ej ämnad till någonting annat och lian fick derföre medel att ernå sitt mål. Men du är skapad till något högre och derföre förföljes du af motgångar på det din karakter skall få mera fasthet och ditt snille mera energi.

Du var så munter i ditt bref och jag hoppas, att clitt felslagna hopp ej skall störa ditt goda lynne.

*) Författaren haile i ett tidigare, Mr uteslutet, bref yttrat: »Jag funderar på Axol Oxenstjerna, men flera svårigheter möta, i synnerhet att få de uppgifna källorna. Xär första arket blir färdigt, får du det.» **) i Y. V. Frangi, non itecti.1804.

113

Jag kan ej tillfyllest tacka dig för dina profbitar ur Shakspeare. Jag har alltid längtat att få läsa Romeo och Juliet, sedan jag i andra delen af karakteristiken sett Ä. "\V. Schlegels recension af denna charmanta piece. Der har du din make i entusiasm för denne store skald, och efter de profbitar du lemnar mig af honom är den ganska naturlig. Jag har läst få så vackra bitar. Bäste du, följ mitt råcl och öfversätt detta stycke. Man har väl intet skäl att vänta, att det någonsin i våra dagar skall blifva uppfördt på någon svensk teater. Vårt publikum vill ej hafva annat än fransk dansmästarpoesi och kotzebuisk gallimattias, men vårt fosterland är ej aldeles beröfvadt kännare af det, verkligt sköna, och Shakspeares namn skall säkert skaffa dig förläggare och köpare.

Du önskar, att jag skall vara nöjd. Ja, i grafven skall jag blifva clet. Och på det medel mot smärtan, som du ger mig, svarar jag likaledes med en vers ur Romeo:

»— — —-hang up Philosophy,

unless Philosophy ean make a Juliet». Och den store människokännaren säger i dessa fa ord en undransvärd sanning.

Ditt, tal öfver A—O—a är superbt och jag råder dig att för all del skrifva det färdigt och underkasta det Hrr Ader-tons granskning. De måste vara rasande, 0111 de ej skänka det en betydlig uppmärksamhet. De anmärkningar jag vid det samma gjort vill jag meddela dig. Det allmännaste felet, i mitt tycke, är, att de flesta meningarna äro så kuperade och utan all afrundning. Jag vet ej, om detta är gjordt med afsigt, mon jag tycker ej 0111 le style coupö i ett äreminne. I förra fallet borde samma stil bibehållits alltigenom, men så är ej händelsen, ty flera meningar hafva helt och hållet den Lehn bergska ful llieten.

(Härefter göras åtskilliga anmärkningar mot vissa både ord och meningar, som det synes, icke utan öga fur stilens skönhet oeh för val af lämpliga ord och uttryck. Pä ett ställe i afhandlingens senare del synes L. ha uttalat sitt hat till despotismen, ty granskaren anmärker:)

Tror du, att Akademien i våra dagar skulle våga att belöna en skrift, som nästan skymfar den monarkiska regerin-

gen? Oeh sitter cler ej en Zibet, denne tulibesökare öfver ord oeh meningar? Denna punkt kunde blifva farlig för dig. Det är stort att förakta despotismen, men det är ovist att i otid oeh då det ej behöfs ge sig i färd med den. Ännu är ditt namn okändt, din olycka skulle ej väcka något uppseende. Yänta tills ditt rykte är utspridt och Klaus Livijn känd af alla. Träd då fram och slå despoten med ditt snilles ljungeld. Angripa cle dig då, så skall ditt fall grusa deras troner, men nu skulle det blott ådraga dig åtlöje.

Du skall naturligtvis anse de flesta af mina anmärkningar blott röra några obetydliga småsaker. Men några »æstetische Bartenputser», sådane som jag och de fleste Sv. Akademiens herrar ledamöter, fästa sig vid dessa småsaker och för dem blifva de ej längre obetydliga, Jag har uppriktigt yttrat min oförgripliga mening.

Hvad tycker du 0111 medföljande Ode? Xär jag hört ditt omdöme, skall jag se till, om du kan fä veta författarens namn *). Att clen ej är af mig, ser du ganska lätt på stilen. Jag vill här ej uttala mitt omdöme, för att ej preoecupera dig.

Cl. Livijn till L. Hammarsköld.

D. 25/7, 1804.

Här sitter jag, pä mitt fönster piskar regnet, ute rasar stormvinden och elden flammar genom molnen. Men tror du, att denna scen är ryslig? Nej, du bedrar dig, det är en symfoni, som stämmer med mitt hjerta. Kunde du tro, att Meister skulle släcka en sådan låga? Nej, det var ett palli-ativ, ej mera, Smärtan har återvändt och rasar dubbelt. Få, ganska fä äro de människor, i hvilkas bröst ett sådant begär efter sällsynta händelser, en sådan oro, som ej kan stillas af vanligheter, äro nedlagda. Men är naturen eller äro

*) Längre ned på brefvets sista sida står tecknadt med större bokstäfver: Odet af Christian. Således var det af Stenhammar, men följer ej med brefvet.18G4.

vi sjelfva orsaken dertill? Denna fråga har jag ofta gjort mig utan att kunna besvara den. Kanske är vår själ ondast en efterklang af de olika ljud, som spelas på verldens stora liarmonica.

(Förf. fantiserar sedan om drömmarne oeli inbillning-ens verkan. År emellertid jorden vårt plågorum, sa ma vi visa, hvad vi förmå, en gudomlig eld Hammar inom oss och »si fraetus illabatur orbis, impavidum ferient ruinæ» (Horat.) Don första gudinnan, som möter oss i en annan verld, är lugnet, »hvarken klädd mod rosens eller liljans kraus, utan med den blygsamma sippans». Men en särskild sorg ligger nu på forf:s hjerta).

Du känner min mor. En af mina systrar, Juliana, har en tid varit i pension i Linköping, mon längre än till hösten betalar ej min mor något för henne, och sedan skall lion tjena. Ännu har hon ej fått tjenst. Hvart skall hon taga vägen? Hon har velat komma till Stockholm, elit jag (ej) velat hafva henne, ty hon är vacker, har ett gladt sinne, och jag känner Stockholm. Don andra systern, hvilken jag förut, som jag förmodar, nämt för dig, en stilla, hushållsam flicka, skall äfven bort och är i samma belägenhet. Hvart de vända sig, svarar man: »eder mor och mormor äro rike: det är bättre att hjelpa de fattige», ty ingen är i större behof än de. De begära och fordra hjelp af mig, men jag kan ej hjelpa. Med en helvetisk känsla utsäger jag alltid: jag kan ej hjelpa mina syskon, min färs barn. Ännu mera. De hade vändt sig till mig redan för tvä månader sedan och jag svarade, att det var förgäfves, men mina bref ha blifvit uppsnappade, — af hvem — kan du gissa. De ha således satt sitt hopp till mig, men till en del blifvit bedragna. Det smärtar mig, ehuru jag ej är orsaken. Min mor sträcker sitt, hat äfven till de andra.

Härom dagen var jag i min hetta nära att förbanna henne. Jag har aldrig varit i ott mera brinnande helvete.

Hvad skall man göra? Ar du i detta fall lugnare än jag, sä råd mig.

(Han anförtror här sin vän orsaken till missförhållandet, men vi ha intet skäl att meddela densamma. Deremot ha vi ansett oss ej kunna helt och hållet med tystnad förbigå ett förhållande, som länge hade en ganska stark inverkan på L. och äfven i sin mon bidrog- att väcka och underhålla den oro, som, vexlande mellan vild, lättsinnig ysterhet och en förstämning, gränsande till förtviflan, synbarligen utgjorde ett af hufvud-116

dragon i lians natur och karakter. Han synes ock i begynnelsen tagit saken något för hett, ty allt. utom arfsfrågan. tyckes slutligen lösa sig på ett tillfredsställande sätt,)

Det som i synnerhet sätter mig i raseri är, att då hennes egna barn måste ut, medan mina syskon fara illa, har hon tagit till sig en flicka, en djefvul, som öfverallt lyssnar till de storas steg, öfver allt plågar de mindre. Yore hon en karl, så, vid Gud, sloge jag sönder eller mördade henne, men hon är fruntimmer. Är min mor skapad att blifva allas plågoande? Ar det ej nog, att hon är ensam? Hvad skall jag göra?

I dag mottog jag ditt bref*), som legat i Stockholm. Mod ledsnad finner jag, att clu ej erhållit ott, som jag skref på Upsala och hvari låg en öfversättning af Corn. Gallus, hvilken jag ej vill, att någon annan skall läsa.

Du har förorättat mig, clå du kunde tro, att jag för några Riksdaler skulle glömma dig, förargas på dig. Men din hetta, din passion talade och allt är glömdt.

Hvad du skall göra, kan jag ej säga. Du bör aflägsna clig från henne (Nora), så mycket du kan. • Yore jag i din ställning, föraktade jag henne. (L. synes ej vilja tro på hennes ädelhet ocli ger något råd, som sorgfälligt utplånats i brefvet, och fortfar:) Läs historien eller sysselsätt dig med något arbete. Undvik som en gnista ur helvetet alla förtroliga ställningar, annars är clu förlorad. Dock jag misstager mig, kanske bör jag ej skrifva recepter mot kärleken, hvilken jag aldrig känt. Blodiga gerningar finnas ej i Sverige och skola ej snart finnas, men om de inträffa — ve! ve!

A propos, det lär vara afgjordt, att kungen ej kommer hem förr än nästa, sommar. Hvad tycker du om clet?

D. %.

Ännu ett bref**) från dig och — nu är jag lugn, ty du synes vara det. Hvad det gläder mig, kan clu ej tro. Att

*) Af d. 8/7.

**) Af d. 23/7-1804.

du tycker 0111 Gallus, retar min egenkärlek. Likväl skall någon annan än du förklara mig för poet, innan jag kan tro det. Till bevis för rimsjukan, sänder jag dig några nya bitar, hvaribland ett månskensstyeke för din egen räkning. Dina anmärkningar, i synnerhet öfver Oxenstjerna, begär jag.

C. Gallus måste du sända tillbaka, ty jag har den ej sjelf. Flere af mina rapsodier måste en gång sökas hos dig, ty sjelf har jag dem ej. Derför beder jag dig att bevara dem såsom din ögonsten och lägga dem och mina bref till sammans såsom testamente till mig, ifall döden skulle kalla dig hädan.

Du bad mig kritisera dina stycken och nu ligga de ock under pressen. Första stycket, Vänskapen, har en alltför vanlig och, jag vet ej huru. stötande takt. Annars är det min tanke det bästa af de tre öfversäncla, ej så excentriskt som den IjLiflige Eros, och ej så smäktande som öfversättningen. (Füljor sä en temligen skarp granskning af särskildta uttryck m. m. Till gengäld begär lian en sådan granskning, att han sjelf bortlägger »herdepipan», botas för rimmet, »ty du är den, som först purrade pä mig .det». Slutligen tillfogas:) Mina rimmerier kan du visa för din svägerska, om du tror, att hennes omdöme kan gagna mig. Om hon gör narr deraf, sä sänd alla hennes infall skriftligen till mig. Det skall lugna mig i mino själ att få se, att jag ej är, ej blir poet, som herrarne nolons volens

vilja göra mig till.

Jag får berätta dig en nyhet. Jag har föresatt mig att med det första afgöra mitt öde och det skall Flodinska stipendiet bestämma. Får jag det, slår jag mig på studiet af historien, i annat fall tager jag nästa var examen juridicum och begrafver mig i domar och utslag, till dess det lyckas mig att blifva den högste i en småstad, b. e. en gäng dess värdige konsul eller dylikt.

1) 14/

u. /g

Nu är det afgjordt, Planander är stipendiat och — jag jurist eller civil karl, allt som Gud och lyckan gynnar mig. Fa se, om jag der gör större lycka. — Nästa vårtermin torde jag således komma till Upsala att taga Cancliexamen. Jag ser ej annan utväg, ty adjunkt blir jag ej. — Jag önskar,118

1804.

att jag mätte göra lycka på politikens bana, ty till prest duger jag ej, som du vet, Jag är förb—dt ledsen, ty hvart jag ser, visar sig mörker och intet hopp, dock —fortes fortuna juvat. Lärda verlden må få behålla AV. och P., jag bara skrattar åt dem och pendanterna. Men nog af denna klagosång1.

L. Hammarsköld till Cl. Livijn.

Thomestorp d. */9 1801.

Du ser af öfverskriften, att jag ändrat hemvist, och kommer jag att förblifva här ännu omkr. tre veckor.

Du tror, att våra flesta plågor äro foster af vår inbillning. Nä, hvad då? Månne de derföre äro mindre tryckande? Äro ej de bojor, som fantasien pålagt oss, lika tunga som Gyllen-hjelms, eller kärlekens Jaga lika brännande, som det rykande martyrbålet? Det är sant, det gifves människor, som icke känna andra sorger än dem af en förlorad titel eller andra yttre och materiella ting, mon är icke min och din smärta lika verklig som deras? För dem är olyckan, att de gått miste om en yttre fördel eller någon kittling för deras fåfänga, för oss, att vi fått den stormande inbillning, som kanhända af mygg skapar elefanter, och denna lättrörda känsla, som af ott knappnålsstygn gör en plåga till döds. Icke är det olyckans orsak, som bestämmer dess höjd, utan den mer eller mindre liflighet, med hvilken man afficicras af plågan. Hvar och en skapar sig ett ideal af lycksalighet och är i samma mon olycklig som ban beröfvas denna. Af temperamentet beror i hvad drägt idealet visar sig, mon alla äro lika olyckliga öfver sin förlust.

O, huru odrägliga äro ej dessa kalla pladdrare, som sladdra om plågor, som de ej begripa, och om känslor, som de ej kunna fatta, och hålla länga undersökningar, om smärtan är verklig eller inbillad. Skrytande narrar, lären eder en gäng att förstå, att ett sår af en knif kan på ett barn hafva lika dödande verkan, som yxan har på en oxe.1804.

Dina systrars olyckliga belägenhet rör mig äfven sä mycket som dig och skall otvifvelaktigt på samma sätt röra och torarga hvarje mod känsla begåfvad människa, som ser denna onaturliga mor (|väfva naturens ädlaste sinnesrörelse — moderskänslan. Hvad du skall göra, kan jag ej säga. Tala vid dina syskons förmyndare, säg pä hvilket ovärdigt, sätt de behandlas. Det är hans skyldighet att råda bot derför.

Hvem är det, som bortsnappar dina bref? Ivan det vara någon annan än din mor eller denna afgrundsande, som med lögner mera uppretar henne mot hennes barn? Yore jag som du, aldrig lät jag denna gemena människa vara i mina syskons sällskap. Kunde du ej pä ett sa eftertryckligt sätt drifva bort henne, att hon aldrig mera fick lust att återvända till dina slägtingars boningar? Din mors förbannelse, det enda hon kunde göra dig, bör ej afhalla dig derifrån. Klop-stocks Satan förbannade Messias, mon denne fullbordade ända återlösningsverket. Föröfrigt tror jag din själ vara stor nog att (icke) hindras af anatemer.

Hvad skall jag säga om ditt beslut för framtiden? Jag ville sä gerna se dig belt och hållet egnad åt literaturen. Känner du kamrer Meurling? Jag undrar, om ej ban skulle vilja tjena dig med det län. som din farbror'") så ädelmodigt nekade dig. Annars tycker jag, att du bör välja kanslivägcn, ty man kommer stundom pa den äfven

till andra göromål än renskrifning. Sä kan den leda till Museum eller arkivet, der jag gerna vill se dig sysselsatt. Men hvilken väg du väljer, glöm ej din vän och skaldekonsten.

B ätt snart börja åter sammankomsterna i V. Y. Jag hoppas, att jag ej behöfver uppmana dig att arbeta deri. Jag är nu borta och kan således ej underrätta dig 0111 hvad der förchafves. Skrif derför till Rääf, ban skall ej neka att åtaga sig denna sak.

Uppriktigt tackar jag dig för dina anmärkningar öfver mina stycken och till bevis, huru litet de stött mig, sänder jag ett par andra till din granskning.

*) Livijn hade, tor att fä fortsätta sina akademiska studier, begärt ett lån af sin farbror, som var prost, men fått afslag.120

1804.

(Han erkänner riktigheten af de flesta anmärkningarna och öfvergår till granskning af ett stycke. »Den kristliga förmaningen», som L. sändt. Sjelf sänder lian en öfversättning af Petrarchas 185:te sonett, äfvenså »Till en målare», efterbildad! Anakreon. Det gäller att måla Noras bild, men, ty värr, lyckas det ej, ty endast »serafer kunna teckna sin sköna syster».)

Cl. Livijn till L. Hammarsköld.

Ullaberg d. % 1804.

Nyss mottog jag (litt bref och sätter mig nu att besvara det, emedan jag alltid liar den 1 öfliga vanan att skrifva i af-satser.

Jag böljar (med afseende pä händelsen med modern) tro, att. att det är kränkt pä båda sidor. Detta kan jag ej nu utreda och jag fruktar, att jag gjort henne orätt. Emellertid är den omtalta människan på god väg att komma bort och jag i stället bruillerad med min mor. Men recipe smicker, fromhet, låtsad eftergifvenhet, miseetur <jvantum satis, ott lindrande platser, som, lagdt kring hennes hjerta, läker det, Jag kan ej, enligt nyare ransakningar, säga, att hon mot de mindre uppfört sig omoderligt; det är mest med dem, som varit i Linköping, som bataljerna levererats. Gud vete ock, huru det står till med affärerna.

Dina anmärkningar öfver predikan *) äro rättvisa. Det är ott löjligt stycke, som jag skref pä fri hand och afsände.

Jag liar nu läst igenom eller rättare sagdt studerat igenom As you like it af Shakspeare. Att läsa honom kostar otroligt arbete, mon det ger en rik lön. Jag vill öfv ersätta några bitar, tills du sjelf kan läsa honom och fördöma min oskicklighet att känna, lik Shakspeare. (Sedan några scener meddelats, yttrar han:) men att öfv ersätta allt skönt, skulle vara att

*) Förmodligen »Den kristliga förmaningen», hvarom nämnes i slutet af föregående bref.1804.

121

öfversatta halfva stycket, — Nu angriper jag Hamlet. Gud vet, när jag får slut på den. — Men jag skall plåga dig med mera engelska. Jag vill minnas, att du i ett bref i våras sade, att Collins Oder skulle efter Aurivillii omdöme ej vara bra och det förtryter mig. Jag har genomläst dem och ärnar öfversatta två. Här den kortaste på prosa.----

D. »/,.

Du beder mig ej glömma Y. Y. Yi fä väl se. Jag skall bedja Meurling att blifva min kommissionär.

Xu äro tre ark af Oxenstjerna renskrifna. Det var besynnerligt, att alla de rättelser du föreslog voro redan gjorda och stycket nästan omarbetadt, innan ditt bref kom, men det ser jag, att jag hvarken får någon guld- eller silfverpenning. Dock jag far deras rättelser och de skola sätta mig i stånd, att en annan gång vinna det.

Jag får berätta dig, att jag genomläst Shenstone *) och finner honom bättre än vår svenska. Han är, som sig bör, bättre pä modersmålet. Annars är det en förundran svärd likhet mellan honom och Silfverstolpe, och jag kallar gerna den senare vår svenska Shenstone. Jag skulle ha lust att traktera dig med en öfversättning efter orden af

den elegi, som Silfverstolpe öfversatt, om du ej redan blifvit ledsen vid mina öfversättningar.

Din öfversättning af Petrarca synes, såsom svensk betraktad, förträfflig. Originalet känner jag ej och kan derföre i förhållande till det, ej bedöma öfversättningen.

Mitt beslut för framtiden är ännu ej taget. Jag kan måhända lika sä snart bli knekt, som civil, men den lärda verlden tror jag, att jag öfverger. - Innan årets slut är jag bestämd och då torde du få gratulera eller kondolera mig. Muserna lär jag ej vara i stånd att öfverge. Den, som en gång börjat att kurtisera dem, häller gerna ut, så länge lifs-andan hänger i honom.

*) En engelsk skald, 1'. 171 1, † 17<),'>. lians arbeten på vers oeh prosa jämte bref utgåfvos i l—;} vol. 17<>l—00.122

4804.

(Han liar fr. H. mottagit ott poem: Anna, som ganska skarpt behandlas. »Febuseri». osammanhang och orimligheter anmärkas. Slut-omdömet blir:)

Stycket är i allmänhet godt, fast smittaclt af svulst, och vitnar 0111 en rasande passion. Om auktor skrefvo fattligt, sä kunde allmänheten begripa det, hvilket nu förmodligen ej sker. Hvem har skrifvit det?

(Förf. sänder trenne poem: Min Lydia, Visa för Brilder Sans Souci, Namnet, hvaraf ingen förtjenar att här meddelas. — Slutligen börjas en mening om »var konungs alla 7iM'skapcr». pä hvilka 'H. ej bör låta narra sig att tro. tv der bör sta där—. hvarefter meningen afbrytes.)

J. Adlerbeth till L. Hammarsköld.

Kamsjöholm d. 22/9 1 804.

Den ockupation, som jag i mitt sista bref nämde, var min oration, hvilken jag föresatt mig att skrifva på landet. Dess innehåll är: Skådespelets moraliska verkningar. Genom tillgång till några subsidier och konsultationer med min far har mitt arbete blifvit lättadt. Xu är det ändtligen fullbordadt, men efter vanligheten på ett sätt, hvarmed jag ej är aldeles nöjd. I början var jag nästan förtviflad öfver den tröghet, som utmärkte både mina tankar och meningar.

Att vår konung upphäft alla relationer mellan oss och Frankrike och förbudit all införsel af franska journaler och böcker, är dig säkert redan bekant. Orsaken är en artikel i Monitören, som var ganska förfördelande för konungen, hvars hela politik der blef på det bittraste sätt angripen, men ganska fördelaktig för svenska nationen, öfver hvilken omdömena voro aldeles motsatta dem öfver dess monark. Snart lär äfven ett familjemöte komma att ega rum i Kalmar mellan Ludvig clen Adertonde och grefven af Artois. Man tror dock, att dessa prinsar snart åter lemna vårt land.

Ett rykte har gått här på orten, att 20,000 man svenska1804.

233

trupper fått ordres att vara marschfärdiga. Huruvida detta är sant, är ännu ej gifvet, men visst är, att Kronebergs regemente och Mörnerska liusarerne blifvit beordrade till Stralsund.

L. Hammarsköld till Cl. Livijn.

Tuna d. 4/io 1804.

Jag kan icke nog lifligt yttra min tacksägelse för ditt bref och dina öfversättningar. Upphör aldrig att skicka mig sådana. Då jag aldrig lärer komma att sjelf kunna läsa de engelska författarne på modersmålet, sä är det så mycket roligare att fa se dem i öfversättningar. Collins ocle tycker jag ganska mycket om, ehuru jag icke begriper början. Den sköna tanken, att passionerna afstängdes från poesien, bevisar skaldens bekantskap med de gamle författarne(?).

I din beundran för Silfverstolpe kan jag aldeles icke instämma. Man träffar visserligen i lians skaldestycken flere

utmärkt vackra bitar, men huru ojämn är han ej. Ofta slutar lian de sublimaste strofer sä platt, att man kan vämjas dervid. Och i lians komiska och berättande poemer, huru ofta stöter man ej på sökta ord och tvungna inversioner, som aldeles förqväfva löjet. Dessutom råder i lians arbeten en, i mitt tycke, högst obehaglig enformighet och- en affekterad naivete. Detta är min tanke om en man, för hvars karakter som människa jag har ganska stor vördnad, men hvilken såsom poet jag aldrig kan beundra.

Xu eger jag Neuboeks *) »Gcsundbrimnen». Om värdet af detta förträffliga skaldestycke kan du döma af följande

*) V. W. Xeubcck, tysk skald, med. doktor, f. 17(m, † 1850. Hans lärodikt »Gesundbrumien» anses för don bästa i sitt slag i Tysklands vittra literatur. Den utkom 17!)5, liar upplefvat flere upplagor och är skrifven på hexameter, ett versmått, hvari den anses täfla med ivlopstoeks Messias. Så Grässe, Hoefer m. fi. Då Xeubecks arbeten ej finnas på Kungl. Biblioteket, lia Hammarskölds citater ej kunnat kontrolleras.

bitar. Skaklen önskar att ingå i jorden för att se helso-brunnarnas uppkomst. Så tilltalar han en vattennymf:

Komin und führe du mieh, O, vaterländische Xais, Dureh der Erde Gekliift hinab, wo deine Gesehwister Tanzen mit schwebenden Silberfuss in krystallenen Hallen, Unter Tritonengesang, mit Perlengiirteln geschmiieket etc.

I andra sangen beskrifver han Tysklands helsobrunnar. Sa slutar han beskrifningen på Karlsbad:

Jiinglinge, welclie den Pfad der sittliehen T tigen d verliessen Und an Cytherens Altären die Bltithe der Jugend und Un-

schulcl

Opferten, baden sich hior und den Wangen kehret der Friih-

lhlg\ .

Aber die Ruhe der Seele, des Herzens edeniseher Friedc Kehrt, aeh, nimmer zuriiek. l)enn, O, wo qwillt ein Ne-

penthe

Fiir die Martera der Reue, die Qwal der erwaehten Gewis-

sens? —

Hvad säger du om dessa bitar? Lika skönt är hela poemet. Det är fyldt med flera sköna episoder. Alla öfverträffas likväl af en hymn till jernet (i l:a sången), berättelsen om hans makas död (3:o sången) och om en ung flickas död (4:e sången).

Förtjust af Baggesens Ode till Förnuftet har jag börjat ett Ode till Inbillningskraften. Intet af mina rinmierier har jag sa konstmässigt företagit som detta. Om det derför är bättre än de öfriga, det må gudarne veta. Men clu vet, att en mor alltid mest älskar det barn, hvilket hon med den största vedermöda födt. Som det ännu ej är aldeles färdigt, kan jag ej öfYersända det. I stället skickar jag ott par småstycken, som skola vara af det glädtiga slaget. Min belägenhet tvingar mig att, oaktadt den inre oro, som aldrig öfverger mig, likväl bära löjet på mina läppar, och dessa stycken äro ett foster af detta tvang.

Livijn, jag blir allt mer och mer öfvertygad, att det stilla läslifvet icke är det tjcnligaste för mig, som bär en så

vild passion i mitt hjerta. En plats, der jag vore tvungen till strängt, mödosamt arbete, skulle för mig vara clen lämpligaste. Jag har derför fattat ett hemligt beslut, som jag yppar för clig. Blir det, som alla omständigheter nu antyda, krig af, så går jag som frivillig i fält,

A propos, hvad tycker du om, att de flyktande franska prinsarne komma till Sverige? I Tisdags afmarscherade en

clel af Kalmar regemente för att paradera vid deras ankomst till Kalmar. Hvad tycker du om en säclan tillställning? Bonapartes bref till vår kung, som gaf anledning *) till förbudet af franska böckers införande, har du förmodligen redan läst. —

Sa nöjd jag i allmänhet är mecl dina anmärkningar öfver mina stycken, så missnöjd är jag både mecl din kritik och clitt poetiska spektakel i afseende på sången Till Anna. Det vore kuriöst, 0111 namnet, **) på den person, som jag vill besjunga, kunde göra sjelfva sangen dålig. Då den älskade flickan hette Anna, sä är det min oförgripliga mening, att hon i sängen bör bibehålla det namnet. Jag kan dessutom ej säga, att Anna är ett fult namn. Det är allmänt, men Charlotte är lika allmänt,

(H. öfvergår derefter till försvar for klandrade uttryck i poemet, sä: »att kyssa änglars förtjiisning», »rodnande kysser jay», hvilket. — anmärker L. — bevisar, att förf. ej varit i Stockholm, »de saligas natt-hriskniny» m. 111. Det sistnämda ansåg L. för svulst, H. åter för en »originel och religiös målning», och man »kan ej fatta det sköna utan vördnad för religion, näml. en förnuftig, sann religion». På" L:s fråga efter förf., svarar 11., att han lar gissa, men frånsäger sig sjelf äran.

Vid granskningen af L:s öfversända poemer, anmärker H. som ett gemensamt fel hos de rimmade, att de äro »tvungna», hvarföre de orimmade äro bättre. Sämst synes honom Namnet, hvarest dock några verser synas goda, bland annat följande:)

»Der skogar, tjurar, berg, allt, hördes ropa: Anna!» — (Man kan med skäl förundra sig öfver denna smak. Fler än ett bevis finnes, att L. var en skalk, som stundom litet gycklade med sina vän-

*) Jfr Adlerbeths föregående bref.

'**) Livijn hado förklarat sitt misshag ined det fula namnet och gyeklar så väl med det, som med uttryck i poemet. Också anmärkte stundom Hammarsköld, att han var »kitslig», hvilket äfven nu upprepades.126

nor. Så haclc måhända »Namnet» tillkommit i anledning af det till honom insända stycket »Till Anna».) —

Din Axel Oxenstjerna är förmodligen redan öfversänd till Svenska Akademien. Jag håller med dig, att du får den belönt *).

(Slutligen följa de o nämda »glädtiga» småstycken»: Dryckessång, Seger vinnaren och Till Döden (efter Gleini). De två första skildra ett njutningslif à la Anakreon—Horatius. Dryckesvisan slutar med följande strof:)

Och styrkt af drufvans nektarblod Jag ler, da stormen hviner. Så fast som Atlas fordom stod, Jag bär med kraft och hjeltemod En brusten verlds ruiner.

Chr. Stenhammar till L. Hammarsköld, l.

Ups. omkr. l6/]0 1804.

(Han har kommit till Ups. med sina bada lärjungar, som nu blifvit studenter och invigas som bäst i studentlifvets egendomligheten pipa och bäl. Om aftonen efter examen berättar han:)

Om aftonen gjorde vi oss litet lustiga och drucko ett par bålar med Adlerbeth, Lidman, Yidén, Lagus och Planander, jämte hvilka vi befunno oss någorlunda smorda tlien nattena.

(Derefter meddelar han så väl »gossarnes» som sina lektioner för akademiske lärare (Ekmarck, Dahl, Högmark, Boethius, Aurivillius). Om Höijer (B. C.) yttrar han:

Hos Höijer anmälte jag mig, men som han ej fått mer än 8 lärjungar, Adlerbeth inberäknad, sä kan han ej läsa. Hvad tyckes dig? Annars ämnade han läsa, utom öfver de vackra konsternas filosofi, som var den hufvudsakliga lektionen, ännu en timme öfver Encyclopädien eller grunderna för

"*) L. hade dock i brefvet af d. 1:5 o uttalat en motsatt öfvertygelse.1804.

alla andra vetenskaper, så vida de äro grundade i filosofien, oeh härvid skulle han närmast följa Schellings Mot. des akad. Studiums. »Men här har jag ingen kredit», sade han ät mig. »Du är icke professor — hine illæ lacrynur», svarade jag. Den lektionen vore emellertid obegripligt intressant.

(Härefter uppräknar lian en massa böcker i skön literatur och filosofi, hvilka han redan lagt sig till eller ämnar skatta sig. Man ser en vetgirighet och omfattning i studier, som förvånar. Han hade förut hufvudsakligen egnat sig åt latin, matematik och fysik, i hvilket sist nämda han ock blef docens, sedan han vid 1800 års mag.-promotion intagit l:a hedersrummet.)

Nu om V. Y. Den 7:e Oktober blef ingen sammankomst, emedan Vidén (Præses), stött öfver Xenierna, icke ville utlysa något sådant, utan dra sig ur spelet, som bäst kunde ske, om allt glömdes. Jag bad honom, Lagus, tror jag, också. I Söndags sammankallades vi.

(Stenhammar blef väld till præses, Rääf till sekreterare. Inträdestal, pnvses anmärkningar och pligtpenningar skulle infordras. Vid granskningen af kassan, befans den innehålla — O styfver. Ämnen blefvo: en elegie och teaterns verkan pä moraliteten. Redogörelsen slutar med följande ord:)

Derpå åtskildes Sällskapet med bön oeh säng, lofvande och tackande Gud, att det, i endrägt kunnat använda den stora och till utsväfningar förledande kassan.

Dat. Okt. 1804.

— — Dahl (tor hvilken S. tog lektioner i grekiskan = Hesiodus) läser på latin *) åtminstone öfversättningen, annars talar han öfver saken mest pä svenska. När jag far tid skall jag öfver-sätta några rader ur Hesiodus och skicka cl ig. Jag ämnar annars insända till V. V. en öfversättning af Ovidii och He-siodi beskrifningar öfver de fyra aldrarne, båda bredvid hvarandra. Deraf synes tydligt, att Ovidius, ända till särskilda drag, hemtat sin teckning från nämde lians föregångare.

Hesiodi Opera et Dies, som nu läses, är ett ekonomiskt

*) Torde betyda, att lian öfversätter Hesiodus på latin.128

1804.

poem, till en viss gracl svarande mot Virgilii Georgiea; men ingressen, der han dedicerar den till sin bror — en fähund, som gjort honom och andra mycket ondt —, för att uppmuntra honom till flit, har några episoder om Aldrarne och Promethei vanliga fabel samt en fabel om Lärkan och Höken, riktad mot domaren a, hvilka brodern vid arfskiftet bestuckit för att de skulle döma Hesiodus från sin rätt. Höken tar lärkan och med henne i sina klor svingar han sig upp under molnen. Men dä hon klagar, erinrar han henne, att det ej är vardt att mucka mot en starkare. Sådan, utbrister nu skalden, är vilddjurens moral, sådan ock din, min kära bror, och dina domares.

Sjelfva poemets tliema är följande: arbeta, så blir du rik med heder och sök icke att med orätt tillvälla dig hvad andra tillhör. Detta är en dålig rikedomskälla. Derefter ger han en omständlig beskrifning på, huru arbetet bör ske. —

(Om Sällskapet V. V., som äter haft sammankomst, hvarvid en Elegi af Hammarsköld belöntes, yttrar han:)

Det är bara dumt och smörja alltihop, men efter det kanske gör något gagn, må det gå och jag skall söka att hålla det till sammans. — —

Höijer har ordinerat mig en medieina mentis, bestående i hans Kritiska filosofien i Litteraturtidning*), Lockes Abrcgé**), Kants Kritik d. reinen Vernunft, Eichtes Wissenchaftslehre och Schellings Idealismus. Se der min teoretisk-filosofiska kurs. Den fordrar tid, ehuru jag spär, att af all min filosofi blir ingenting. Jag väntar till 1809. Ekmarck har rådt mig dertill, Tranor har sagt mig grannlåter för min ifver att söka lärdom, slutligen har äfven Höijer bifallit dröjsmålet, sedan han länge grufvat sig deröfver. Det, hoppas jag, skall stoppa till munnen på dig.

*) ITtg. af G. A. Silfverstolpe.

') Månne en fransk öfversättning eller sammandrag af hans »Essay con-cerning human undcrstanding (= Essai sur rEntendement liumain):1804.

Wilh. Gabr. Lagus till L. Hammarsköld.

IJps. Okt. 1804.

Mod vänskapens otålighet har jag alla postdagar flugit på postkontoret i hopp att af dig vara ihogkommen. Men alltid har detta glada hopp bedragit mig.

Under den bittra känslan att vara glömd af dig beslöt jag att skrifva en rätt allvarsam straffpredikan, då jag af Leonard fick den fägnande underrättelsen, att du verkligen skrifvit till mig, men att brefvet, adresseradt på Idensalmi *), för min snara afresa ej kunnat träffa mig. Denna nyhet kullkastade mitt förra beslut och bragte mig att blygas öfver mina orättvisa misstankar.

Jag fattar nu pennan för att be dig förlåta donna orättvisa. Jag är så mycket säkrare om förlåtelse, som mitt fel hade sin orsak i den varma vänskap jag hyser för dig.

Jag var, som du vet, hemma i somras, men en alltför kort tid. Det låter något orimligt att göra en 250 mils resa för att besöka sin älskade hembygd och likväl efter 10 dygn resa tillbaka, men emellertid förhåller det sig verkligen så med mig. Jag kom hem, mottogs med en rörande ömhet af min far och mina öfriga slägtingar, njöt i fullt mått all den vällust en älskad och två år saknad hembygd kan skänka, och lika fullt slet jag mig derifrån efter knappa 10 dygn. Endera var ban galen eller blef ban bortkörd, torde du tänka. Ingendera, bästa Hammarsköld. Jag var aldrig klokare än då, icke heller har jag mindre behöft frukta att bli bortkörd än clå. Men för att undgå ledsamheten att, som på hemresan, ensam nödgas kanka 70 mil från Idensalmi till Åbo, följde jag min äldste bror, som reste dit för att söka professionen i Metafysik. Under vägen voro vi hos hans fästmö,

en skön, ädel flicka, Hon öfverträffas säkert af---i

skönhet och hvad tyskarne kalla KmpfinÆerei, men visserligen ej i hjertats renhet och oskuld, måhända ej heller i för-

*) Socken i Kuopio län i Finland. W. Lagus' far var der prost.

ståndets klarhet, ehuru hon ej på minsta sätt är hvad man

kallar qvick. Sigrid H---heter hon, denna min lycklige

brors blifvande maka.

Rääf har berättat mig, att du fattat det dåraktiga beslut att i vår resa till Greifswald. Jag kan ej inse, hvartill det skulle tjena. Differensen i kostnad blir högst obetydlig. En så dålig hushållare, som du är, förlåt, att jag så uppriktigt säger dig det, kommer nödvändigt ofta i trångmål. Huru skall du då i Greifswald bli hjelpt, i Greifswald, der du har inga vänner, inga bekanta? Deremot om du här någon gång blir satt i den ledsamma nödvändigheten att låna, tinner du ganska många vänner, som med glädje begagna hvarje tillfälle att tjena dig. Far du åter till Greifswald med föresats att söka inga bekantskaper, utan draga dig inom dig sjelf,, helga din tid åt studier, — o, då beklagar jag dig, olycklige Lorenzo! Då skola dina gamla sår återigen upprifvas. Din lagande fantasi, som under ensamheten eger ett fritt spelrum, skall då skapa dig tusende qval. Du skall bli ryckt in i en idealisk verld, den verkliga skall du se endast på dess mörkaste, olyckligaste sida. En tärande, vild misantropi skall intaga ditt veka hjerta, danad t för ömhetens mildare känslor. På detta sätt skall du lefva ett eländigt beklagans-värdt lif, död för hvarje lifvets glädje, död för dig sjelf, för staten, som du är skyldig dina krafter och

din verksamhet.

Finge måhända dina känslor ej denna riktning, huru lätt kunde det ej då hända, att dina sinliga begär under den overksamma ensligheten vaknade åter upp ur sin slummer — och dä Hammarsköld, då----. Mins din olyckliga barndomstid, mins din bekännelse, mins det gyllene ordspråket: en kullslagen fiende är ej en öfvervunnen.

Du tänker bli magister. Hvarföre det? Säkert ej för det lumpna magister-namnet, som nu för tiden gifves åt hvar och en skolpojke; ej heller för de lumpna tre års meriterna, som medfölja denna värdighet. Xej, ett högre, ett ädlare mål sträfvar du visserligen till. Det är för att dokumentera sina kunskaper, som man med så mycken häftighet åtrår lagerkransen. Men vinner du väl denna afsigt, 0111 du blir ma-1804.

gister i Greifswald? Känner du ej, huru de derstädes promoverade magistrarne anses?

Xej, bäste Lorenzo, slå ur hågen din föresats att resa till Pommern. Kom hit i vår, och jag försäkrar dig, att vi skola få rätt roligt till sammans. Påminn dig den tid, då vi åto mjölk till sammans. Aldrig har jag varit lyckligare.

Kommer du ej hit, så återse vi förmodligen aldrig hvarandra. Denna tanke uppväcker hos mig högtidliga, sorgliga känslor. Dock låtom oss komma öfverens att en gång, då vi bli gubbar, låge än hela verldsdelar emellan oss, resa vi till hvarandra, påminna oss våra ynglinga-öden och svärmerier och prata vid ott glas vin 0111 de förändrade tiderna och om de äfventyr, som trättät oss under den långa skilsmessan. Hammarsköld, jag svär vid den vänskap, som förenar oss, att helsa på dig på din ålderdom, oss må atskilja haf, förmögenhet eller stånd. När jag da som en vördig prost kommer till dig, far du lof att tappa ur din tunna och sjunga din lif-visa:

Gammalt vin har gubben qvar An för gamla vänner *).

Denna tanke har sa mycket retande för mig, att jag är nära att önska att ej träffa dig förr än såsom en vördig gråhårsman.

I Söndags hade vi **) vår första riktiga sammankomst for denna termin. Stenhammar var præses och höll såsom sådan ett ganska vackert tal. Sitt inträdestal håller lian vid nästa sammankomst. Din Elegi till din hemort vann priset. Af allt hvad du skrifvit tycker jag mest om detta stycke. Det enda jag ej tycker om är, att du i alla stycken talar om X—a. Detta är ganska oförsigtigt af clig.

Jag är nu bekant med Chr. Stenhammar, hvilken jag aldeles icke tycker 0111. Det är en så öfverdrifven flegma, en så löjlig egenkärlek och en så clecisiv myndighet, blandad med de mest stötande fasoner, som gör honom så oändligt

*) Ur Franzéns bekanta visa: »Till en yngling-) (»Cioda gosse, glaset tom» etc.).

**) V. V.132

vidrig i mina ögon. Om jag, hvilket ofta nog händer, i min enfald råkar att fälla ott uttryck, som ej behagar hans höglärda öron, så drar han de små, kattaktiga ögonen så djupt in i det pussiga ansigtet och drar på munnen med ett så bitande förakt, att jag är på väg att spricka af leda och förargelse. Emellertid vill jag ej, att du skall låta märka de tankar jag hyser om honom. Fastän vi ingalunda sympatisera, umgås vi dock ofta nog, hvilket är nödvändigt, då jag dagligen är hos Leonard.

Jag har varit hos Höijer och anmält mig till lians föreläsningar i Æstetik. Få se, 0111 ban får så inånga åhörare, att han kan läsa.

Med ett så här långt bref har jag hittills ej plågat någon människa. Det är derföre tid, att jag slutar. Skrif med"det första, jag svarar nog. Lef väl!

Cl. Livijn till L. Hammarsköld.

Ullaberg d. 12/10 1804.

Jag är fullkomligen af samma tanke som du i afseende på Silfverstolpe, och om du ej hade nämt det i ditt bref, så hade jag änclå kommit att skrifva en hel epistel öfver honom. Mitt yttrande i mitt sista bref måtte du hafva missförstått. Jag menade endast, att ban var vår .Shenstone för clet bruk han vid flera tillfällen gör af honom.

Huru kan man anse Silfverstolpe för en stor skald, när man uppmärksamt genomläser »Människans njutningar», öfver deras olika vilkor m. m. ? *) Till och med hans »Skaldebref till dem, som söka ett odödligt namn» **) är ej aldeles fritt från rimtvång, och på flere ställen i hans arbeten finnas sådana meningar, att om jag yttrade dem, skulle jag af dig fa en lång epistel öfver min tvungenhet. Hans Christina Gyllen-

*) Syftar säkerligen på Silfverstolpes: »Skaldebref om människornas olika vilkor» (inxit. eft. Voltaire); borde alltså inledas: eller läser Skaldebref etc.

**) Som vann Sv. Akad:s stora pris 1702.1804.

stjerna är likväl ett förträffligt stycke och hans mästerverk. Det ensamt försonar mig med honom. Der ser man ej blott skalden, utan äfven hans varma kärlek för fosterbygd och frihet. Men hans Clotilda (ballad) åter är verkligen så kostlig, att jag, i stället för gråta, är färdig att skratta deråt. Flere af hans komiska stycken ega likväl ett afgjordt värde och skulle hedra till och med Leopold.

Jag märker nu, sedan jag sjelf eger Leopold och fått göra närmare bekantskap med honom, att du verkligen hade mera poetiskt omdöme än jag, Calle*) m. fi., som ej kunde fördraga honom. Jag har likväl aldrig varit lians motståndare utom i afseende pä hans smicker. Som skald är han lika stor som Kellgren, ehuru han ej, åtminstone i sina tragedier, har dennes lätthet. Kellgren synes danad för lyriken, för sången, och deri är han mästare. Hos Leopold finner man här och der krystningar för rimmets skull. Vill du ej tro mig, så slå upp hans Virginia.

Hvad tycker clu om den hedersmannen Silfverstolpes omdöme öfver fransoserne och engelsmännen uti sin föröfrigt, enligt min tanke, ganska goda skrift **) i 2:a delen af Sv. Akad. Handl. från 1796? Då jag först läste det (p. 354), må du tro, att jag höll en alltför vacker oration och beskylde mannen för otaeksamhet, då han ej kunde uppriktigt tillstå, hvar han hemtar sina begrepp, men vid närmare eftertanke fann jag, att han sagt så mycket, som man vid förlust af 50 dukater och Leopolds patronage kan säga.

Jag beklagar högligen, att jag ej kan öfversätta Aken-sides Pleasures of Imagination. Det skulle ganska mycket hjelpa dig och gifva clig förträffliga idéer. Arbeta ditt (poem) sådant, att du kan insända det till Sv. Akademien, så torde vi komma att täfla. Jag har tänkt att nästa gång, om jag lefver och ej blir för mycket afbiten denna gång, insända ett orimmadt stycke till Engelbrekts skugga. Denne store man förtjenar ett stort offer, och jag känner, att jag ej kan gifva

*) Stenhammar, äldro bror till Christian. Den förre var född 1782, den senare 1783.

**) Försök till en afhandling om Vitterhotens inflytelse på Allmänna för-ståndsodlingen och sederna.

honom clet; jag vill blott göra dem*) uppmärksamma på honom, hvarföre jag ock flere gånger nämt honom i Oxenstjerna. Denne är nu insänd, men utan namn, ty jag är säker, att jag ej får något pris. Jag längtar just efter julen för att utfå anmärkningarna. I stället för namn skref jag: »hic liber — profession e pietatis au t accusatus erit aut lau-datus». Taeit. Valspråket var Kellgrens: »Hvad hans dygd är ren och hvad hans själ är stor!»**)

(I afs. på Hammarskölds anmärkning-ar mot ott oeli annat i lians sända stycken ger han honom i flera fall rätt, men kan ej gå in pä H:s försvar mot L:s anmärkningar. Anna kan han ännu ej tåla. Han gissar att svägerskan eller L. Kääf är förf. I afs. på ett af sina stycken yttrar lian:)

Slutar du af min visa, att jag är bland dem, som an Cythereiis Altären opferten, sä bedrar du dig. Ännu ej och ej här en gång, fastän en ganska vacker kammarpiga hvar clag på ett fint sätt synes an mana mig. Är det ej besynnerligt, att jag, som så gerna sjunger vällusten och prisar lasten, likväl just ej kan kallas lastbar. Detta är en

kontradiktion hos mig, som jag ej är i stånd att upplösa. Kan du det? —

Jag öfversänder nu ett halffardigt »Ode till medlidandet». Skulle jag fä det färdigt och något hyggligt, skall jag insända det till Östgöta Gille i Stockholm pä dess högtidsdag. Jag är likväl ej säker, om det blir nu eller nästa år. 1 alla fall sänd mig dina anmärkningar deröfver. Ett par öfversättningar medföljer ock. Hvilket öfversättningssätt lyckas jag bäst i: det fria eller det efter orden?

Jag funderar på ett opus, som, om jag utför det, visst skall flytta mig till Schiller eller ännu säkrare till Bager. Det är ingenting mindre än en svensk tragedi på jambisk vers. Du torde i historien läst Torkel Knutsons lefverne. Hans clöcl skulle blifva ett i högsta grad skönt tragiskt ämne. Jag har skrifvit något på tredje akten eller hans dotters samtal med en abbedissa och en kardinal, sedan hon blef skild frän hertig Erik. Jag är ändå ej säker och gör intet bestämdt?

*) Sv. akademici?

**) Torstensons yttrande om Oxenstjerna i Kellgrens »Drottning Kristina»1804.

förrän jag kommer till Stockholm, emedan jag ej har någon historikus med mig, utan måste lita på mitt- minne. Jag är i ett verkligt bryderi, om jag skall låta min hjelte dö på teatern eller sluta scenen, när ban, för att afrättas, utförs ur fängelset. Han halshöggs och det blir ganska svårt att teckna det. Innan jag går längre, skall jag läsa Goethes Egmont, som lär haft nästan samma öde.

Hvad heter den tyske författaren, som skrifvit öfver Schillers Wallenstein och som Lagus hade?

Gubben ämnar jag gifva en i högsta måtto rättskaffens, ädel, men enligt de tidernas seder något brutal karakter. Jag vet ej, om jag skall låta honom do fullkomligt oskyldig eller ej. Det förra, tror jag, verkar mera deltagande. Hvad jag önskar att lyckas i är att väl teckna hans dotter, som genom påfliga knep blef skild från sin man, emedan de voro slägta, d. v. s. hans mor stått fadder åt henne. Att väl skildra henne, en 0111 karakter i förening med någon manlighet, utan att hon derföre visar sig stolt, med af henne sjelf ej anad dygd och sedlighet, som visar sig i uppoffring och trohet, med kärlek och känsla, som ej blir känslofullhet, — detta torde blifva svårt. Måhända öfvergår det mina krafter, men jag skall lyda min färs förmaning, nar jag skref pro exercitio, nämligen att undersöka, quid valeant hunieri, quid ferré re-cusent. Råd mig! Hvar skall gubben dö?

Hvad skall jag säga 0111 din plan? Jag vet ej. Gör du som jag, se efter hvad dina krafter kunna tåla och sedan du pröfvat, tag ditt beslut. Tillåta din kropps krafter de mödor, som åtfölja fältlefvcrnet, — hvarför icke? Gör likväl ingenting, innan du rådfrågat din bror. Skulle det bli allvar af, så svarar jag ej för, att du ej i mig finner en krigskamrat. Jag medger, att det är uselt att slåss för en sådan patron och att jag hellre slåss för Frankrikes Cæsar än för Sveriges Fredrik Wilhelm (Fredrik den stores far, som ville hänga Wolff och hade det längsta garde och det dummaste folk i Europa). Men hvad gör man ej pro eara patria, ty der stannar det likväl. — Det skulle bli bra roligt, 0111 man kunde leda sakerna, att vi finge tjena en termin ihop under Martis fana, sedan vi kamperat under Apollos. —136

A propos! Om jag vore fåfäng och ej kände min Mohr-fvsiognomi för väl, skulle jag kunna berätta dig, att jag gjort en eröfring. Det är lögn, säger du. Freilich, mein Freund, svarar jag, det är bara, hvad tysken kallar en Muthmassung. Hör och döm! Den äldsta dottern här i huset synes hafva alla tecken till kärlek. Hon är tankspridd, suckar, orkar ej äta och mera dylikt, som ej så noga kan specificeras. Det

der betyder, ja, det känner du nog--. Nå, vidare har

jag en tid märkt en synnerlig bevågenhet och förekommande artighet mot mig, item har jag kommit på henne med vissa blickar; hon bekikar mig, när jag ej varsnar det. Kanske

gör jag den goda flickan orätt och det skulle fägna mig.--

Annars får jag berätta, att jag har en stor fallenhet för kärlek, och hin vet, om jag ej tände upp mitt hjerta vid Laurettas ögon, om jag såge henne. Det är ju löjligt, att jag i hvarje rörd stund kommer iliog henne. Den första kärleken måste vara den heligaste. Jag är dum —, jag var dum —. Om jag förtjenar adelsbref, skall jag heta Dum v. Trähufvud, så framt ej någon familj skulle protestera, sägande, att det vore deras af ålder anborna namn.

(Härefter meddelas »Medlidandet, Ode», som ej saknar sina förtjenster, en Elegi af Tibulltis (öfvers.), redogörelse för scener ur Hamlet och drag ur Akensides Pleasures of Imagination, hvartill fogas följande:)

Mon jag ser, att dessa fragmenter äro otillräckliga att gifva dig begrepp om honom. Du skulle läsa honom med en förtjusning, hvilken dessa prosaiska bitar ej kunna väcka.

Jag borde ock öfversatt mera ur Shakspeare, men bada jag öfversatt allt skönt i Hamlet, skulle clet blifvit hela stycket. Det är ledsamt, att vi ej hafva Shakspeare öfversatt på svenska. Jag tror, att flere skulle med förtjusning läsa honom, hvilket få torde kunna på engelska.

(Några kritiska anmärkningar göras nu mot H:s d. 4/io sända poemer. Dryckesvisan anses dock »i allmänhet god»; Segervinnaren »är mycket bra», »är aldeles i anakreontiska smaken» och han vill minnas, att "idén är af honom». Då diktaren som Lvæi hjelte jämför sig med Bonaparte och nämner dennes »breda panna», anmärker L.: »stryk ut breda; Bonaparte är ej dum, har ingen oxpanna»; »satte du G. A. dit, så hade det kunnat gå an». Hvem som menas med G. A. är ej svårt att förstå).

Har du någon underrättelse att meddela från Y. V.? Jag har skrifvit till Meurling, men ej fått svar.

Får jag behålla stipendium, torde jag nästa termin komma till Upsala for att taga juris- och kansliexamen. Tror du, att jag kan taga båda på en gång?

P. S. Jag fick ditt bref i går d. ll:te, skrifver i dag d. 12:te. Se det är hvad man kallar att vara snäll. Gack du och gör sammaledes!

L. Hammarsköld till Cl. Livijn.

Tuna d. 20/10 1804.

Jag fick i dag ditt bref och måste äfven i dag besvara det, ehuru jag först om måndag kan afsända mitt svar.

Nå, det fägnar mig att se dig tänka lika med mig om Silfverstolpe. Han har visserligen några goda bitar. Djurkretsen är i sitt slag ett mästerstycke och Kristina Gyllen-sjerna andas patriotisk hänförelse, men i båda dessa stycken, ehuru mera i det förra än i det senare, saknar man ej tvungna meningar och uttryck. Att vi skulle blifva ense i omdömet om Leopold, derom var jag säker, så snart du med allvar studerade denne sublime poet. Men våra åsigter om honom voro ock aldrig mycket delade. Leopolds styrka är i den filosofiska Odén och i den genren måste alla våra skalder vika för honom. Men i det erotiska är han en stympare. Der är Kellgren mästaren. Kan du läsa lians Kristina, Fredrika, Rosalie, Saknad, Imitation efter Proportius och framför allt Inbillningens verld utan rörelse? Jag kan det icke. Leopolds Virginia är svenska plattheter skurna efter Raeines form.

Svenska Akademien är aldeles rasande med sina fransoser. Den nämnda afhandlingen af Silfverstolpe har jag icke läst, men har du sett Stenhammars*) Inträdestal, hvari han råder

*) Joh. Stenhammar, f. 1709, † 170!), akad. docent, vid 28 ars ålder Kellgrens efterträdare i Sv. Akademien.

alla unga vitterhetsidkare att i synnerhet studera Galliens maniererade dufvor, som Thorild säger. Jag tror folket är rasande.

Blir det krig och uppsattes en volontärkorps, så går jag i fält, det ma gå hur som helst, och kan jag ej få annan emploi, så blir jag gemen soldat. Jag har lust att se, om ej en man, som fäktar tor att sluta ott olyckligt lif, skall visa mera bravour än min herr bror, som njutit undervisning vid Carlberg och uppeldat sin känsla för ära genom

åtanken på sin gamla familj.

Livijn, onl du tror, att jag möjligtvis skulle kunna bli nyttig för mänskligheten eller fosterlandet, så skaffa mig härifrån. Min inbillning är i en stark skakning, mina begär äro vildt uppdrifna till den högsta, den häftigaste grad. Lystna hänga mina blickar vid hennes (Noras) tjusande läppar, men mig är nekadt att vidröra dem. Ja, ofta unnas mig ej ens den usla trösten att kyssa hennes händer eller att vidröra hennes arm. Dertill vandrar jag i en gruflig sysslolöshet ingen lust, ingen drift, ingen sporre till arbete! Blott Noras bild, Noras namn sväfvar för min inbillning. Och så skall jag gå hela denna långa tiden tills i vår! Dessutom har jag-hört några ord, som tyckas ge tillkänna, att de ej ärna göra allvar af min Greifswaldsresa. Men, vid Gud, skall jag bli här hela vintern, aldrig blir jag det öfver sommaren.

Till alla dessa sorgliga betraktelser kommer äfven känslan af, att jag här lefver på nåder. Har du någonsin erfarit, hvad det vill säga?

Oaktadt min bror och svägerska, för att skona mig, söka dölja clet, märker jag dock, att jag är till besvär i huset, och det skär mig genom märg och ben. Bäste vän, får du höra talas om någon kondition, den må vara hurudan som helst, så skrif derom såsom af dig sjelf och måla lit den som fördelaktig, lika godt 0111 det är sant eller ej, ty jag vill blott visa det för min bror för att kunna slita mig härifrån. Det är väl sant, att jag bär helvetet i min egen barm, men min befattning som informator skulle dock sätta mig i en bestämd1804. 139

verksamhet. Vid vår vänskap, vid din tro på en Gud, hjelp din olycklige vän.

Kl. 3 e. m.

Har du läst en roman, hvars titel är Frans v. Hill? Den är tecknad af en mästare*) och innehåller till en del min historia. Der tecknas en yngling, som, liksom jag, »hörde till desse olycklige, som ega för litet filosofi och för litet flegma att vara mer eller mindre än människa». Liksom jag hänfördes han af en häftig passion under denna grymma sysslolöshet, som förtär själens krafter och ger sinligheten och fantasien herraväldet öfver förnuftet. Från denna svaghet föll han snart till brott, och detta alstrade clet rysligaste slut. Ännu en likhet med mig måste jag anmärka. Han egde en ädel, förträfflig vän, så uppriktigt tillgifven som du, Livijn! Och dig, du mitt andra jag, dig besvär jag vid din själs heligaste rörelser, vid medlidandets milda känsla, som du i ditt poem så skönt beskrifver, hjelp mig, skaffa mig hädan och gif mig att göra. Jag är så outsägligt olycklig, de vildaste, de barockaste föresatser och beslut tumla om i min stackars hjerna. Jag bor på en slags rustkammare. Ofta stirrar jag om nätterna i månskenet med begärliga, hemska blickar på pistolerna, som hänga midt för min liufvudgärd.

Du vill, att jag ej skall fatta något beslut utan att rådgöra med min bror. Det är det samma som att säga åt en, som ligger i sjön: »kära du, försök ej att simma förr än vågorna förqväft dig». Att som frivillig i ett dugtigt, ett blodigt krig tjena som soldat och trotsa döden vid din sida, det är en gudomligt skön ide, som aldrig kan skiljas ifrån mig. Och menar du, att min bror skulle tillåta, att det verkställes, att han skulle öfverge sitt förslag att se mig som pastor för sina soknebor? Xej, aldrig. —

Att ej tala om den stora skilnad, som är emellan mästaren och klåparcn, finnes ej mera likhet emellan Akensides Plea-

*) So Livijns svar oeli dervid bifogade not. Romanens titel ete. är Frantz v. Hill eller Det hemliga förbundet. Roman och ingen Roman. Öfvers. 1708. 1—2 d. Den är något förändrad i öfvers. Se (i. A. Silfverstolpes Journal för år 1700, s. 1 f>2 etc.•140

1805.

sures of Imagination och min sång till Inbillningen än emellan Horners Ilias och en röfva. Du skall sjelf medge clet. Aken-side sjunger inbillningens nöjen, lifvad af den rikaste fantasis magiska anda; jag vill visa människans lycksalighet blott då hon slumrar i Imaginationens armar, i motsats mot det bedröfliga uppvaknandet såsom tänkande. Den gudom, jag besjöng, ledde ej mina steg, gaf ej klang åt mina toner, och jag skref invita Minerva ett oredigt, enfaldigt och planlöst stycke, som jag öfversänder för att reta dina skrattorganer.

D. 21/10 på morgonen.

Hvad din Torkel Knutson angår, håller jag före, att det är bäst att icke låta honom dö på teatern. En halshuggning mecl alla dit hörande apparater, — om den skulle på scenen kunna framställas —, vore snarare ett otäckt än ett skönt spektakel. Schiller, huru stor älskare han annars är af att mörda folket, coram populo, har likväl funnit för. godt att vid ett dylikt tillfälle, i Maria Stuart, låta denna halshuggning ske bakom teatern.

Jag längtar att få se något af din Torkel Knutson. Att den blir bra, derom är jag säker, men så långt jag känner denne man, inser jag oj, huru hans död kan gifva anledning till en tragedi i fem akter. Hvad åter Egmont angår, förstår jag ej, huru han kan synnerligen mycket gagna dig. Deremot tror jag, att du skall ha mycket gagn af M. Sävern tiber Schillers Wallenstein, i anseende till de anmärkningar der göras öfver tragedi i allmänhet, äfvenså öfver grekernas dramatik.

I afseende på din Muthmassung anser jag det lika möjligt, att clet har sin riktighet, som tvärtom. Du känner Chr. Stenhammar och vet således, att han visserligen ingenting mindre är än en Adonis. Likväl har en fiicka i trakten ända till glömska af all försigtighet förälskat sig i honom.

Nå, clu skall tro, att jag äfven utfört ett storverk, ott beskrifvande poem à la grefve Leop. Stolbergs Ilellebek och

*) Förmodligen J. W. Süvern, f. 1775, t 1829, känd som lycklig öfversättare af de gamlo grekernas tragedier etc.18Q4.

Popes Windsor For est. Det är på hexameter och med]j lifliga rim dediceradt till min svägerska. Jag ämnar insända det till V. Y. vid dess tredje sammankomst denna termin.

Jag kan ej annat än skratta åt dina gissningar angående författaren till Anna, Jag skall väl förbarma mig öfver dig. Fyll bokstäfverna i denna signatur: —11, —r, *) så har du författaren.

Hvad säger du 0111 följande händelse? Min svägerska har en bror **), som är adjutant vid husarerne och qvick som kung G-ustaf IV Adolf. Enligt ryktet skulle denne man under sin nerresa till regementet funnit, att lifvet var en börda, slipat sin sabel och dermed, likt konung Saul, genomborrat sig. Visserligen förlorade fosterland och mänsklighet ej mycket vid hans död, men den var ledsam ändå, i synnerhet emedan min stackars svägerska dermed, som det synes, för alltid förlorat sitt lugn. Hon är för det närvarande kall till och med för sin mans smekningar. Huru skulle hon då kunna intressera sig för en främmande persons poemer?

n 22/

Ditt Ode öfver Medlidandet är superbt. De anmärkningar jag vid det har att göra äro få. Att utmärka hvilken strof i detta sköna skaldestycke är vackrare än den andra, är ej möjligt; så jämngoda äro de. Öfversättningen af Tibullus kan jag nu ej jämföra med originalet, ty det senare är ej till hands, men stycket synes ganska vackert, versen korrekt, flytande och behaglig.

Öfversättningar böra, enligt min tanke, så troget som möjligt följa originalet. Jag håller just nu på med att jämföra Adlerbeths Eneid med hans original. Ibland viker han förb—dt derifrån, men i versifikationen ger han Virgilius ej efter.

(Slutligen meddelas två originalpoem: 1) Till inbillningskraften, 2) Den tystlåtna, och en öfvers, från Horatius (Till Barine).)

*) Chr. Stenhammar.

**) Jfr Eleon. llääfs bref d. 2 5 1803.142

Cl. Livijn till L. Hammarsköld.

Ullaberg d. 31/10 1804.

Jag har fått ditt bref oeh mottog med det samma en ny tyngd på min börda. Jag är sjelf i en ganska elak belägenhet; clu ber mig hjelpa dig oeh jag kan ej.

Dn kände min vackra dröm att vid min ankomst till Stockholm engagera mig någonstädes. Den är nu förbi. Jag kan blifva rasande, när jag tänker derpå.

Hör! Vi resa från Stockholm mod hopp att i Oktober återkomma. Jag ställer mig derefter, medtar hvad jag nödigast behöfver, lemnar det öfriga qvar och, se, — nu upptäcker man, att vi skola blifva pä landet till nästa höst. Vacker tillställning! Jag blir här åtminstone ej längre än till vårtermins början i Upsala. Jag tror mig väl kunna få födan på annat ställe än här på landet, der man trånar bort, ty det är clet odrägligaste man någonsin kan föreställa sig.

Hvarför skola alla mina försök stranda? Allestädes oöfverstigliga hinder, natt. Om det gifves något öde, undrar jag storligen, hvad det skall blifva af mig. Månne en gammal spåkäring hade rätt, som försäkrade, att mitt mål skall vara på ett slagfält eller en skavott? När jag nämner det, kan jag knappast af hålla mig ifrån att skratta åt mig sjelf och vissa kloka hufvuden, som göra något hastiga språng ifrån att tro intet till att tro allt. Dock är jag långt ifrån att tro profetissan. Jag trodde hennes likar ej en gäng, om de uppträdde som hexorna i Macbeth.

Mon svara mig, hvarför äro somliga människor just ott mål för alla vedervärdigheter, dä merendels de plattaste, dummaste figurer spatsera så vackert till lyckans tempel, som tågade de in på en krog? Jag har tänkt härpå, brukat min hjerna på tusende sätt och ändå aldrig kunnat reda saken. Du, jag och flere sädana gossar försöka allt för att blifva lugne och nöjde, men hvad vi bygga upp vräkes på ett ögonblick ned af passioner eller tviflets vågor. Men är ej felet värt eget? Hvarför fordra vi mera till sällheten än1804.

143

kläder, föda, husrum, spelpenningar och sömn? Yi se tusen sinom tusen ej behöfva mera. Om vi kunde glömma allt annat, så vore vi ju sälle, men de fördömda böckerna, som hafva sagt oss, att något bättre linnes, som lifvat en orolig själ, sagt, att all kunskap ej består i glosor, lärt, att män-niskolifvet eger ett värde, som vi kunna, men ännu ej hafva njutit; — detta och mera dertill är skulden. Himmelen för-läne G. A. Flodin*) och Zibet*) lång lifstid, sa finnes ingen drömd olycka mera i Sverige!

Jag skämtar, ser du, ty merendels fattar jag aldrig pennan, när jag är i ett melankoliskt lynne, utan för att slutligen öfvergå i ett gladt.

Jag har läst Frans v. Hill och menar, att jag sagt dig, att lian är en af mina favorit-romaner. Han är af Klinger **), en olycklig tysk, som sedan gick i rysk tjenst, blef der major, men om han ännu lefver, är mig obekant, Jag har hört berättas, att någon verklighet skulle ligga till grund för denna roman. Af samme författare hafva vi Rafael de Aquilas, Doctor Fausts lefverne, Giafar Barmeciden, och skulle du komma öfver någon af dem, förtjena de att läsas.

Hin bäste Frans v. Hill, spegla dig i din företrädare oeh låt dig ej ryckas för långt af inbillningen. Kunde du ej flytta hem till din mor? Finnes der i trakten ingen qvick bondgosse, som du kunde sysselsätta dig med och göra — himmelen bevare dig derifrån — ej till en lärd, men till en upplyst människa? Se detta skulle kanske något skingra dina fantasier. Annat råd kan ej din Ludvig Odén ***) gifva. Ännu

'*) Förmodligen J. G. Flodin, konung üust, Adolfs religionslärare, si uti. biskop. lian skall ha grundlagt och underhållit den stränga ortodoxi, som gjorde konungen fiendtlig mot »verldslig moral oeh filosoti».

Zibet, hofkansler, känd som ytterst sträng censor librorum, äfven livad teatern angick; kallades derföre »ljussnäppan». Mot honom skall Järtas skrift »om sättet att upprätta etc. den urgamla franska monarkien») vai*a riktad. Enl. sign. —n, Biogr. Lex. XXIII.

**) F. 1752, † 1831 som rysk gencrallieutenant etc. En af hufvudmännen bland do tyske skalder, som karaktei-isera den s. k. »Sturm- und Drangperiode» i tyska literaturen. Perioden tk-k sitt namn just af Xlingers dram: »Sturm und Dräng». K. utmärkte sig genom en vild, obändig kraft oeh en dyster verldsåsigt.

***} En af personerna i förenäinda roman. Detta namn utbyttes snart, som144

eger han inga stora planer, ännu är han ej initierad i några hemligheter. Himmelen gifve, att jag vore Ludvig Odén, att jag egde dess stora egenskaper. För flere år sedan tyckte jag mig finna någon likhet, men denna dröm är nu helt och hållet försvunnen, ty jag är en af dessa vanliga människor, som äro begåfvade med litet mer hetta än de fleste andra och kanske med litet mer förställningsförmåga. I en sak kan jag likväl täfla med Odén, i vänskap för min Frans v. Hill. Yäl är det sant, att ännu hafva vi ej svurit fostbrödralag, men det kan ske, och min vänskap är derför ej mindre helig, mindre stark.

Jag har genomtänkt vår plan och all lust att strida mot Galliens Cæsar och för Nordens Fredrik Wilhelm I har förgått. (1—12 skäl uppräknas för denna förändrade åsigt).

D- 7,,.

Jag har läst Lindor, en förträfflig roman, kanske något för öfverspänd. Det är den tredje af dem jag läst. Du vet, att de ej äro särdeles många. Lucinda af Fr. Schlegel måtte ej finnas i Sverige, åtminstone har jag förgäfves sökt att öfverkomma henne.

Du har rätt angående Torkel Knutson, min plan går der i grund. Jag har tänkt att så här ställa sakerna. (På ett par sidor redogöres nu för hela tragediens innehåll, hvarefter fortsattes:)

Ser du, sådan är planen. Men kan den utföras? Jag-kan ej iakttaga rum och tid. Hvad skola svenskarne säga om det? (Några historiska frågor göras och uppdrag lemnas att efterse i Rimkrönikan, ty)

Jag har nästan alla mina böcker i Stockholm och här är ondt om dylika lösörepersedlar. I huset är allt kontraband, som ej är postillor. Öfver min plan väntar jag snart dina skarpa anmärkningar.

Jag har nu inskickat några småsaker till Y. Y.

Dä du omtalte, att du skref ett Ode till inbillningen, föresatte jag mig att äfven skrifva ett, som nu underlägges

man får se, till Osirski ur samma roman, under det Hammarsköld kallade sig Frans v. Hill. Häri låg ingen afsigtlig benägenhet för något slags »frimureri». Det var blott ott uttryck af svärmeri.1804.

•din kritik. Ingenting är stulet nr Åkenside, men idén, att fantasien framsprang ur Jupiters hufvud, är af Goethe.

Du kan aldrig tro, hvilket vänskapsprof detta bref är. Jag skall predika om Söndag och traktera denna 1 öfliga församling med Guds ord. Skratta ej åt det. Jag lofvade presten i somras utan att dermed hafva synnerligt allvar, men nu måste jag, mig till föga glädje, honorera mitt löfte.

(Slutligen råder lian sin van att förströ sig mod jagt, som dessutom stärker både själ oeli kropp, och hoppas snart se honom lugnare.)

Men i alla öclets skiften, i allt hvad som kan hända, känn i mig din Ludvig Odén.

(H:s stycke Till inbillningskraften befinnes i allo vara förträffligt, ja, det bästa lian skrifvit, hvarföre lian ifrigt uppmanas att utvidga det och nästa år insända det till Sv. Akademien, der ju vännerna skola mötas.)

L. Hammarsköld till Cl. Livijn.

Tuna d. 11/,1 1804.

Jag har för det närvarande blott tid att skrifva belt kort, emedan jag i öfvermorgon reser till Upsala. Det är inte vardt att nu tala vidlyftigt härom. Här kunde jag ej bli och någonstädes borde jag vara.

Att Pommern skall säljas till Preussen, torde du redan veta, hvarför säkerligen intet krig blir af. Men blefve det, sä tvekade jag intet ögonblick att bli soldat.

Hvad är det för usla invändningar du gör? »Du kan inte rida eller fäkta», säger du. Hvem liar någonsin tänkt att blifva en grannlåtskri gare? Någon annan behöfver ej dessa rara kunskaper. Förstod Torstenson stallgårdsmanegcn? Och kunde Carl XII stöta primer och qvarter? Biefve jag sårad, så sköte jag sjelf en kula genom min panna eller bad en kamrat göra det. Hvad föröfrigt angår fosterlandets behof af min person vid ett annat tillfälle, sa skrattar jag deråt. Kan ett par nva stenar, lagda under en grusad pyramid, hindra honom att falla?

1804.

Jag har mqd uppmärksamhet genomläst din plan *) och. finner dervid intet att anmärka. Den är vidlyftig och invecklad, men ej osannolik. Enhet i tid och rum är visserligen ej möjligt att der iakttaga, men vid brott mot rummets enhet är svensken redan van genom Kollgrens Operor och Adlerborths Kelonid, för att ej nämna Kozebues dramer, och tidens enhet förstå de fleste spektakelbesökande sig ej på. Dessutom äro dessa regler mycket vilkorliga. De bero helt och hållet af planens enkelhet eller mångfaldighet.

(H. liar fullgjort uppdragen, till och med »det tråkigaste arbete i verlden, nämligen att genomläsa lyra sidor i Rimkrönikan», der likväl föga linnes för L:s plan.)

Underrätta mig i nästa bref om, att du redan med ifver börjat att arbeta på utförandet af din plan. Det bör nödvändigt blifva någonting af deri.

Cl. Livijn till L. Hammarsköld.

Ullaberg d. 1804.

Om du kunde föreställa dig min odrägliga belägenhet, är jag säker, att du skulle ömka mig. Du känner min fallenhet för umgängets nöjen (ej det, som består i att äta i ett stort sällskap etc,), att gerna, så mycket jag förmår, göra buller i verlden. Med verld menar jag da 3 ä 4 goda vänner och (ej) den gräsliga hop dumhufvuden, ät hvilka vi pläga skratta i kör. Och här sitter jag nu mellan fyra väggar, liar ingen att spraka med, så framt jag ej skulle älska att konversera med mig sjelf, ser snö, is och dermed slut. Döm således om mitt tillstånd! Och huru odrägligt att ett år vistas på samma ställe, att lefva i dag precis som i går, i förgår och hela veckan! Det. är mera än en människa kan uthärda, och var säker att, om det i himlen blir ett evinnerlig^ ett och det samma, har jag aldeles ej något att göra der. Jag har just icke heller stort "förtroende för det stället.

*) Till Torkel Knutsson.1804.

Du skall veta, att jag på detta mitt Patmos begynt att fundera något i religion. Det kommer annars ej ofta åt mig, och ju mera jag fanderar, desto mera upptäcker jag, att den ej är annat än en osammanhängande sladdersaga. Dock mera härom, när vi råkas. Du vill väl omvända mig? Prosit!

När ditt bref kom, ärnade jag uppskjuta med min Torkel till lägligare tid, men pä dina ord begynte jag att arbeta på den. Jag sänder dig fragmenter. Genomläs dem noga och granska. Yisa dem för någon, som begriper dylikt, t. ex. för Tengberg, ej för herrar förståsigpåare, sådana som Hallström etc., hvilka jag med all aktning ej tror vara vuxne'ett sådant värf. (Sedan lian sjelf gjort ott par anmärkningar, tillägger han:) Hvilken skilnad mellan hr Leopolds etc. regelbundna stycken och detta oharmoniska försök! —-

Just nu kom min patron frän Stockholm. Du skulle sett hvilken glädje! Huru kommer det sig, att husliga lifvet ej eger något behag för mig? Skulle jag ej vara född för det?

Såå, det är afgjordt, att du blir knekt! Lycka till! Jag torde ock bli det, men för att genast öfvergå pa Cæsar Bonapartes sida, ty jag strider heldre under en Augustus, än under en Fredrik Wilhelm. Det skulle vara artigt, om vi möttes.

Jag har studerat igenom Miltons Paradise lost l:a boken och vill säga dig resultatet. Jag beundrar denne sublime

skald, men (min lilla person) finner likväl flere skönheter hos Shakspeare. Han är dock pa sina ställen gudomlig. Jag undrar ej på, att fransoserne ej kunna fördraga honom, ty förmodligen fästade de sig vid vissa bilder, hvilka föreföllo dem löjliga. »Ett spjut sa stort, som det största maststräd, hugget i Norigo till ott amiralskepp», beskrifningen huru djefvulens banér saluterades ined musik, huru djeflarne marschera efter trummor och pipor, huru de bygga ett palats med doriska pelare, friser, architraver och eornieher skulle nödvändigt sätta herrarnes, item hr Kellgrens, skrattorganer i rörelse. Men om de läst dessa bitar i sammanhang och funnit på hvilket förtjusande sätt dessa groteska bilder äro beskrifna, är jag rädd, att de stått helt förvånade och sagt: ah, f-n, mente han det!148

1804.

Som jag just ej har annat att göra, vill jag försöka att peka ut några goda bitar oeh anföra dem på svenska, oaktadt allt hvad de dervid förlora. (Efter originalet berättas satans nedstörtande »från etlierns skyar» i afgrunden och de qval och syner, som der möta.) — Satans tal till Molock är förträffligt, men för långt att afskrifva. Mera härom nästa termin i Upsala, der jag-torde råka dig, om min kalkyl lyckas.

A propos! Tar du kondition eller stannar du qvar?

D. V,

(För tandvärk och deraf uppsvälda kindben, som gjorde honom till en förträfflig »modell till hvilken kyrkängels fysiognomi som helst» har förf. ej kunnat afsända sitt bref, hvarför han fortsätter:)

Hvad säger du om Rääfs omdöme 0111 mitt Ode till Medlidandet? »Ett stycke under all kritik». Det medger jag ej gerna, men, 0111 ban är en sa stor erke-kritikus, så nödgas jag väl tro det. Der blef jag snöpligen bedragen och du med.

D. 7,s

Nvss vaknade jag från en besynnerlig dröm och den angick dig. Förmodligen kom ban deraf, att jag länge väntat underrättelse, om du är i Upsala eller ej. Jag drömde, att jag kom in i Skenninge kyrka och der var begrafning. »Hvem begrafves?» frågade jag. »En student Hammarsköld», blef svaret. Jag skyndar till kistan, rycker spaden från presten och bryter upp locket. »Han är galen», hviskas det. Jag hade ej upphört, om man i alla fvra himmelsstrecken skrikit: »galen». Sä het var jag. Locket sprang upp och der låg du. Jag vet ej, hvad jag önskade göra, men man nalkades, för att rycka mig från kistan. Att springa i kull fyra, fem af processionen och folket och ut ur kyrkan var ett ögonblicks verk, och busch — var jag der du bott. Ingen kände mig der, ingen hade hört mig omtalas. Det var underligt*)! Månne ban glömt mig? Nej, skrek jag så att folket förskräcktes. »Kan jag få något af lians saker?» — »Nej, de tillhöra lians bror.» — »Jag skall ha något!» — »Ut!» —

*) Livijn var född i Skenninge.1804.

149

En penna låg på bordet. »Kan jag få denna?» — »Ta'n!» — Jag kastade ' en sedel på bordet och gick. Men nu började jag gråta så, att jag vaknade.

Med en viss filosofisk vigtighet lär du väl ej fråga: hvad. är. resultatet? — ty hjertats resultater kunna ej analyseras, do måste kännas. Och om något resultat häraf kan och bör dragas, så är det, att dessa tårar ej äro någon »allmän dagg», som Ventidius säger i Drvdens »All for love». *)

Skrif snart, du ser, att jag är orolig. Att jag är vid elakt humör, kan du sluta deraf, att jag är på landet och ofta på en månad ej ser någon människa utom husfolket. Det är odrägligt, ett helvete eller hvad du behagar kalla det. Namnet är likgiltigt, blott vi komma öfverens om saken. —

Af underrättelsen 0111 svenska skeppens arrestering kan du sluta, att vi ej äro så nära friden, som du i ditt sista bref syntes tro. Om jag kan få mig en civil syssla, går jag med, och får jag en militärisk utan ackord, gör jag det äfven, men att ackordera har jag ej råd och deraf finner du, hvarför jag ej vill vara af ditt parti. Att vara

underofficer och låta hundsvottera sig af en seigneur, som ej kan stafva, blir svårt. Ar jag officer och adelsman, hugger jag en sådan munschör för truten och dermed väl. Derpå kan han eller jag ha den hedern att. färga hvarandras värjor.

Jag har öfversatt en engelsk ballad, hvilken Burger förut öfversatt under namn af Bruder Grauroek. Du ser, att jag sökt bibehålla dess gamla utseende. Finner du honom ej under all kritik, som jag fruktar, så kan du nästa gång insända den till V. Y. Jag ger dig fullmakt att ändra, der det behöfs, för att bli svenska. Till Meurling lemnade jag för samma ändamål ett bref till Månen. Genomläs det. Strider det mot god smak, ej mot vissa personer, sä insänd det ej.

I slutet af nästa vecka reser jag till. Stockholm på ett par dagar. Då skall afgöras, livad jag blir, om jag nästa

*) John Pryden, ryktbar engelsk skald, f. 1031, † 1700. Fullständiga titeln på lians nämnda tragedi är: »All for love, or the.vorld well lost» (1078), hvari visas, huru Antonius för sin kärlok till Cleopatra förlorar verlclsväldet.150

1804.

termin kommer till Upsala .eller ej. Dock mera härom vid min återkomst eller om vi nästa termin, som jag önskar, råkas.

Planen till Torkel ändrar jag, men huru, vet jag ej. Jag har en hel skapelse i mitt hufvud, men kaos är det, sa väl som allt annat. Din Ludvig Odén,

P. S. Sänd mig ett helt fastage med nyheter från V. T.

(Mod brefvet följa försök till öfversättning af förenämda ballad: »Grämurdcem ur Th. Percys »Relb[uos of ancient english Poctry» (1705): äfvenså ett litet satiriskt stycke, ett slags epigram, »Apollos tempel», hvars syftemål egentligen synes vara att ge ott hugg åt den franska smaken och svenskarnes beroende deraf. Dess användning längre fram ger skäl för dess framdragande i ljuset.)

Apollos Tempel.

Se, huru greken der vid ofteraltart, star, Som prest med blommor krönt i sina graa liar.

Latinarn anser för en ära Att utaf dess talar med vördnad släpet bära. Af tysken offermjöl, mon äfven rökverk ges;

En blomsterkrans af dansken flätas ses; Britannern som cherub i offerröken sväfvar. Och italienarns hymn kring hvalfvets höjder bäfvar. Vid dörr'11 herr Gallus står, Helt nvförgyld och gjord i år, Pa lena sorgespel och epopéer plockar Och hittar på ott korn och skrockar;

Och svensken löper dit Att fa en bit.

L. Hammarsköld till Cl. Livijn. 1.

Upsala d. Vi2 1^04.

Du må icke tro, att luftstreckets och vistelseortens förändring i någon mon förändrat den vänskap, den innerliga1804.

151

tillgifvenhet, som jag hyser för dig, ehuru jag nu varit här nära nog tre veckor utan att skrifva clig till. Jag har hindrats derifrån af mina sakers iordningsställancle och af flera bref till hemorten. Enligt mitt löfte skall jag nu in extenso besvara ditt bref af cl. ;n 10 och Yn-

Ja, clu, visserligen vore clet bättre, om vi kunde nöja oss med fyllandet, af de dagliga behofVen; om vi kunde rikta alla vara önskningar blott pä en ny elegant frack eller allra högst till en Malmströms ära: laudatur i graclualskrifniugen; om vi, med alla dess lustar och begärelser, kunde utrota vår-svärmande inbillning, som

ständigt sträfvar till ett högre, gudomligare mål. Troligtvis skulle vi ej haft något ondt af denne frestare, aldrig trängtat efter någonting utom hvardagslifvet, om ej poesien, denna mäktiga, obegripliga trollkonst blåst upp den gnista, som låg dold i vår själs innersta väsende. Der hafva vi källan till var smärta, våra q val-fulla känslor, våra plågsamma dagar. Men också kan intet, intet i verlden, utom Musorna, lindra dessa sär, till hvilka de äro orsaken.

Ja, pä clet verkliga lifvets förhärjande, sandiga öken Står poesin lik en mild, ljuft leende, tröstande gudom, Bjudande hoppets och glömskans ros ät clen tröttade vandrarn.

A propos sällhet, sa har jag länge umgåtts med en favoritido, clen att i trenne romaner framställa mina tankar, sa väl om uppfostran, som om den derifrån härflytande lycksaligheten och lugnet i vårt lif. Jag tror, att, for vinnandet af lyckan, är det lika så hinderligt att hafva en alltför utsväfvande inbillning och för öfvcrspända känslor, som att aldeles sakna dem. Emellan cle bada ytterligheterna ligger clet rätta. Lorenzo Hammarin! skulle roman heta, som förestälde faran af imaginationens tygellösa välde och i hvilken jag ville in väfva en del af mina lefnadsöden samt några anmärkningar om poesien, som skulle förbereda vigtigare reflexioner i de följande delarne, Den första har jag börjat och redan hunnit nära slutet. När jag fullbordat clen, hop-152

pas jag, att clu är här och kan gå mig till lianda med dina rad.

Hvad din plan till Torkel Knutsson angår, är jag mecl

den ganska nöjd och jag ber dig för allting utföra den. (En

historisk upplysning-, lemnad af Fant, meddelas och ett förslag göres med anledning deraf. En af de handlande personerna, Arvid, ville Ii. utesluta, men H. afråder det, emedan han »sätter lif i hela spelet», men, tillfogar han:) Det enda jag dervid kunde ha att anmärka är, att jag • tror, att han blir för intressant, d. v. s. att åskådar-nes deltagande odeladt skänkes honom, då det likväl borde tillfalla Torkel Knutsson.

Estetiei ha fastställt den regeln, att en hjeltes karakter aldrig bör framställas utan fläck, och dertill ha cle sina gocla skäl, dels för don större naturlighet, som deraf uppkommer, dels ock emedan konsten, som är ämnad oss till tröst under vårt lidande, ej bör vid sitt framträdande nedslå värt mod, hvilket nödvändigt, skulle ske, om en fullkomligt dygdig man lemnades till rof för olyckan.

(Några ytterligare anmärkningar göras mot planen och mot ett och annat i de meddelade fragmenten, så mot en abbedissas »skällsord», hvilka H. önskar mätte »sparsamt flyta», ty)

plumpheter passa illa med det ideella, som utgör de sköna konsternas väsende.

Detta (slutar han) är det enda jag har att anmärka vid din plan. Det osannolika i den kan jag ej upptäcka. Öfver brottet mot tidens och rummets enhet bör du oj göra dig några skrupler. Utförd med den dig egna styrka, manlighet ocli rikedom, skall denna plan nödvändigt alstra ett mästerstycke, som, om det ej strax skulle blifva uppfördt i Sverige, dock skulle läsas mecl nöje och en gång uppfördt, derom är jag viss, börja en ny period i vår literatur. Goethes Götz von Berlichingen blef icke heller strax uppförd eller i början mottagen med det bifall, den sedan vunnit och så väl förtjenar.

Ditt Ode till Inbillningen tycker jag glupskt om. — Ditt beständiga förakt för Religionen kan jag (deremot) aldrig gilla.

Efter du i ditt Ode nämner Petrarca, skickar jag en1804.

sonett, som jag nyligen författat öfver denne skald.- Jag har der velat teckna hvacl som gjorde honom till skald, nämligen Kärlek och Religion. Hans Laura var för honom blott en symbol af clen himmelska madonnan.

Som nyhet kan jag berätta, att jag köpt Schillers Ge-diclite och Schlegels Bliimensträusse. Den sist nämda

innehåller de fleste af Petrareas sånger, ganska väl öfversatta. Äfven har jag läst Novalis' Heinrich v. Ofterdingen, en charmant skrifven pjes. Skada, att han ej fick sluta den och lägga sista handen dervid. Den är derföre på sina ställen oklar.

2.

Upsala d. »»',, 1804.

Min üsirski!

Om ditt yttrande, att Religion är en sladdersaga, blott angår clen lutherska eller hvilken annan religionssekt som helst, så äro vi ense. Jag liar länge sedan upphört att vara kristen för att vara människa, och afsvurit all sekterism, för att blott egna mig åt clen höga, enkla, gudomliga religion, som ej innehålles i några mystiska dogmer, utan står skrifven i naturen och i mitt hjerta. Mon mera härom, när vi rakas.

Ja, jag liar beslutit, oaterkalleligen fäst beslutit att. ifall det blir krig och en frieorps uppsatt, cler taga tjenst, men aldrig gar jag in på ett ständigt stående regemente. Jag gör mitt fälttåg för att pä ett godt manér bli af med lifvet, som så länge varit mig en tung, en odräglig börda. Jag har intet skäl att vilja lefva, att vara en onyttigt tärande medlem i det samhälle, som jag aldrig kan gagna. Mina begär blifva aldrig, aldrig uppfylcla, och jag är trott vid att vara en lekboll för bedrägliga hopp och aldrig fullbordade väntningar.

O, om din dröm varit sann, om din olycklige vän redan låge i grafven! Kanske skulle clå mitt minne beständigt vara clig heligt, kanske skulle du ibland skänka en tår åt denne yngling, hvars hjerta var för häftigt att ej låga för154

skönhoten, men som också var beröfvad alla medel att göra sig älskad tillbaka. Min första kärlek, min första entusiastiska beundran var Eleonore, den andra egnades vitterheten. Jag-vet ej hvilken jag innerligast tillbeclt, men jag vet, att jag af båda är förskjuten. Men jag är dock nöjd, mitt fosterlands poesi skall änclä drifvas till en högre, en fullkomligare grad. Och den, som förer henne till denna höjd, är min varmaste, mest älskade vän, är min Livijn. Säkerligen känner du mig för väl, för att misstänka något lågt smicker i dessa ord. Aldrig var mitt hjerta deraf kapabelt; nej, det är min innerliga, min glada öfvertygelse, som opåtänkt frambryter.

Jag märkte alltid hos dig denna revolutionära anda, som nödvändigt skulle lemna den sak, ät hvilken du egnade dig, i ott annat skick än den före dig hade. Och huru glad är jag ej, att du egnade dig ät skaldekonsten. Vår svenska poesi behöfde en hvälfning, om något behöfde den, och du är den man, som skall utföra den, du skall blifva den svenska Goethe.

Dn finner sjelf, att dessa tankar äro föranledde af början till din Torkel Knutssoiu som är början till ett klassiskt mästerstycke. Jag har visat den för Tengborg och Chr. Stenhammar, och sJe äro dina beundrare. Blidberg var hos Tengborg, då jag visade honom ditt manuskript, och denne annars så tadelsjuka människa var nil en äfven så ifrig berömmaro. Han anfäktade sig grufveliga att fa veta författarens namn, men ban bedrog sig.

De anmärkningar man kan göra vid ett arbete af den förtjenst, som det i fråga varande, kunna ej vara annat än llögst obetydliga. (I)erofter fästes uppmärksamheten på en och annan möjlig brist och slutligen uttalas don önskan:) Gud gifve dig ihärdighet att sluta detta arbete, sä fä vi ott klassiskt tragiskt-originalverk pä svenska.

Vid »Gråmunken», ett stycke, som jag tycker ganska mycket Olll, (göres ock några små anmärkningar).

Epigrammet »Apollos Tempel» är fullkomligt i tyskt manér.

Du kan ej föreställa dig, hvad jag längtar efter din liit-komst nästa termin, dels derför, att vart umgänge då blir1804.

litet lättare och beqvämare, dels ock emedan jag då får begagna mig af dina råd i afseende på min Loremo

Hamma-rinl Jag häller just på att sluta detta arbete och säkerligen kan ingen vara mera villrådig än jag om sitt barns värde. Det är en svärmande students lefverne jag beskrifver. Hans lefnadshändelser äro få, Jag vet således, att jag skulle ogillas af det allmänna romanläsande publikum, och i förtroende sagdt, tror jag ej, att det just bestämmer bokens dålighet, men huruvida den eger den planmessighet, den jämnhet i stil och den liflighet och sanning, som ett sådant arbete fordrar, i teckningen af menniskohjertat, — se der anledningen till min ångest, Ja. jag sväfvar i en plågsam ovisshet 0111 min produkt och den kan ej häfvas, förr än du genomläst den och meddelat mig ditt omdöme, dina råd.

Nästa termin blifva de Flodinska stipendierna lediga *) och du som vitterhetsidkare och med den ovanliga talang, som du eger, bör kopiöst läsa grekiska, och hvar har du samma tillfälle dertill som här?

Jag är förtjust öfver Xovalis, hvars Schriften jag nyligen läst. Den förtrollande stil, som utmärker hans Heinrich v. Oftordingen, kan icke jämföras med annat än den som råder i Breitingers afhandlingar i Tiecks Phantasien iiber die K ii n st.

Jag haller nu pä att läsa Tiecks Komantische Diehtungen och har läst Prinz Zerbino, och blott denne har öfvertygat * mig om rättvisan af detta Schlegels omdöme:

»Anmuth gab dieh der Gott und Tiefsinn kiinstlichcr Dichtung, Tieck, erfindsamer Freund» —

Tiecks Poet. Journal har jag ännu ej läst. Der står ett par bref om Shakspeare, denne författares heros, och en öfversättning af ett stycke af Ben Johnson.

' Du nämner Kellgrens omdöme om Milton. Detta, liksom det. lika spetsfundiga om Homeros, är ord för ord afskrifvet ur en fransk lunta, kallad Dialogues des mörts.

*) 1 donna underrättelse ork dess sammanbindning med det följande ligger otvifvelaktigt, att 11. önskar, att L. matte erhålla ott slikt stipendium för att kunna en längre tid stanna vid akademien odi läsa grekiska.156

1804.

Vid sista sammankomsten (V. V:s) belöntes dina två vackra stycken, öfversättning efter Pfeffel och afhandling 0111 kritiken. Men ditt bref till Månen måtte du helt visst half-sofvancle skrifvit i nattmössan.

Din med själens rena högaktning ömt tillgifne

Frans von Hill.

(Eft par obetydliga epigrammer öfver. Den grek i sht och den moderna skaldekonsten medsändas).

CL Livijn till L. Hammarsköld.

Ullaberg d. 27/12 1804.

Min Hill!

Jag har af dig mottagit tvänne bref och varit nog förgäten af vänskapens pligter för att lemna dem hittills obesvarade. Men du känner orsaken.

Jag trodde aldrig, att min Frans skulle vara en sådan smickrare, som ditt sista bref visar. Ar det vänskapens, den förtroliga vänskapens språk att säga: »du skall bli den svenske Goethe»? Nej, bror, det blir jag aldrig, jag vill ej bli det, jag vill bli den svenske Kosciuszko. Det skulle vara en tröst för mitt hjerta; men det blir det ej, om jag skulle nå V^-del af Goethes beröm; tv mitt hjerta slår för frihet och människorätt, mon ej för berömmet att citeras i några skrifter. Jag kan ej annat än skratta at den svenske Goethe, som Svensk-a Akademien ej kunnat upptäcka, hvilket verkligen ej är mycket uppmuntrande för mig. Eller skall jag göra som Thorild i början af sin bana, vilja blåsa en lefvande ande i den svenska människan, men, då det möter hinder i hennes franska katarr, utsätta mig för faran att af henne blifva nedspottad.

Du önskar mig ihärdighet att kunna fortsätta min Torkel. Ja, det, önskar jag mig sjelf, ty jag har ej vidrört den, sedan jag sist skref dig till. Orsaken är, att jag här ej kan ha det minsta nöje, utan, tärd af den odrägligaste

ledsnad, har1804.

jag nedsjunkit i den fullkomligaste apati. Jag läser Katekesen, Bibeln ete. och är i helvete. Emellanåt läser jag svenska lagboken, som med alla sina bål, stegel oeh spö, likväl är en liten uppfriskning. Deraf kan du sluta, om jag-bör bli prest. Stundom sysselsätter jag mig äfven med annan lektyr, men jag kan ej läsa något med känsla, ej en gång Montesquieu, som jag då och då studerar och som, att sluta af det, nöje han nu bereder mig, är den förträffligaste bok jag läst. Jag längtar att fä läsa Ferguson*), Hume**), Rousseaus Contrat social och Macchiavelli ***). Politiken är clet, som ger mig mesta nöjet och der jag förmodligen skall finna min ära eller död.

Du säger, att du försköts både af E 1cm>11 ore och vitterheten. Förlät mig, ej af clen senare. Yill du ej lefva för clen förra, så lef tör den senare, ty jag måste säga, att 0111 någon skall bli clen Herkules, som skall nedslå den franska vitterhetsliyclran, sä måste du bli den Jolæusf), som hindrar cless hufvuden att återväxa.

Jag längtar efter Upsala, der jag tvifvelsutan skall i ditt och några andra vänners umgänge ännu njuta några af ungdomens vårdagar, innan jag gar in i embetsmannalifvcts hunddagar.

Mitt beslut är taget; jag tar Jurisexamen, och far jag ta två examina på en termin, tar jag äfven Cancliex., så framt jag kan det. Sedan gar jag till Stockholm, der någon brödföda torde finnas äfven för mig, ty af allt hvad jag nu erfarit finner jag, att, jag är olycklig, 0111 jag kommer på landet, och för evigt olycklig, 0111 jag blir prest.

Bror, föreställ clig min glädje: i dag en månad till skall

*) Här kan ej menas någon annan skotte med detta namn än Adam Fcrgusoii, tänkare ock historieskrifvare, f. 1724, † 1816.

"*'*) Dar id Jfame, äfven skotte, f. 1711, † 1770, for mycket känd som tänkare och historieskrifvare, att liär mer än nämnas.

***) Macchiavelli, f. 140'), † 1.727, den ryktbare förf. till 11 principe och I Diseorsi sopra la prima deca di Tito Livio.

†) Enligt don gamla grek. sagan Herkules' körsven och medhjelpare vid dödandet af den LaTneiska hydran, hvars O hufvuden, när de afslogos, åter-växte, tills man brände såret.158

jag tryckas i clina armar och åter finna en himmelsk njutning vid vänskapens bröst. Men jag vill ej hålla orationer deröfver.

Det Flodinska stipendiet räknar jag ej på. Du säger ju, att jag ej är något dumhufvud; hvad bör jag då hoppas? När jag tänker på mina omständigheter, ryser jag. Jag, min dåre, vill göra folk och länder lyckliga och fruktar att svälta ihjäl vid förlusten af 30 Rdr. Det är underligt!

. Om hvad jag gjort vid Torkel får du veta, när vi råkas. Då lärer du och en större själsmunterhet snart bringa honom till fullbordan.

Du vill göra mig en komplimcnt, då du säger, att den lättsinnigare poesien är mitt fält. Men om jag endast håller mig till ditt sista stycke, Till Tcmir, sa kan jag, uppriktigt sagdt, ej göra dig samma tjenst. Ingenting är svarare än att lyckas i denna genre. Det gifves ott hårstrå, som kallas anständighet, och detta har du sökt att finna. Men håller man sig för mycket på afstånd, af fruktan att slinta öfver det, blir det blott sirliga franska kärlekskrumbugter af; stiger man åter öfver det, sa gapar plumpheten emot en som en bock. Häri har du visst ej felat, men det fordras lätthet, man bör förnimma likasom doftet af den kyss, hvarmed man slet sig ur flickans armar. Dessutom förlåt mig, om jag säger, att ditt stycke är något tillgjordt och tvunget. Du skall få göra samma anmärkning vid ett, som jag nu öfversändes ehuru det ej fått ultima lima *).

Hvad tycker du om idén att nästa är insända epigrammet Apollos tempel till Svenska Akademien? Ha, det skall bli roligt! Jag ger dig fullmakt att efter godtycke handla och vandia med »Gråmunken».

Det är besynnerligt, att du ej omtalar de ämnen, som blifvit utgifna i V. Y. Det ser nästan ut, som lutade Sällskapet till sitt fall; åtminstone måste der ej varit mycket lif denna termin. Underrätta mig derom, när du skrifver. Jag

*) Uttryck från Horatius och Ovidius för att utmärka den sista »filningen» och putsningen af ett arWte.1805.

hade lust försöka något, innan jag kommer till Upsala. Sedan torde jag ej få tid.

Du kan ej tro, hvad jag längtar att få se Lorenso Hamnar,-ini Hvad jag till en början bar emot honom är namnet, som kan gifva anledning till en mängd misstydningar. Du måste utsätta ditt eget, namn. Men livad skall man gissa, om man läser: Lorenso Hammarini utg. af Lorenzo J fam marsköld. Antingen skall du då anses göra dina partikulära lefnadshändelser allmänna oeh bli ansedd för en romanesk narr, eller ock för en inbilsk dåre, som af högmod valt sitt eget namn at, hjelten i romanen* Måhända äro mina suppositioner ej rättvisa, men jag liar lärt mig, att ej alltid se människorna på den goda sidan. Vårt läsande svenska publikum h. e. lancltfröknar, bodbetjänter, djeknar etc, äro just icke de. som kunna döma om en boks värde. Do andra herrarne äro för höga att läsa en bok, som ej är öfversatt eller skrifven på franska, ty deri ligger elegansen.

Jag har ännu ej fått anmärkningarna öfver Oxenstjerna, Det skall bli roligt att läsa cl em. Om jag far Torkel K. färdig, så skall jag insända den till Akademien, ej som täflande, mon för att höra cleras dom. Din

Osirskl

Hill till Osirski.

Ups. d. s/i 1*05.

Säkerligen känner clu mig sä väl, att jag knappt behöfver säga clig, huru glad jag blef vid underrättelsen om din snara hitkomst. Här på detta ställe slöts först vårt heliga, eviga vänskapsförbund, och om du verkligen fortfar i det beslut, clu i ditt sista bref uttalar, sa lärer det vara sista gången vi för längre tid komma att vara förenade. En olika lefnadsplan skall nödvändigt skilja oss åt för det öfriga af våra dar, men hvad gör afståndet? Äro icke änclå våra själar innerligt förenade?

Men innan vi skiljas ät, låtom oss heligt svärja att aldrig

öfvergifva en innerlig kärlek till konsterna, ett ifrigt bemödande för poesiens vidare fullkomnande. Ett raskt försök kan göra mycket, ocli i närvarande fråga är det sant, som Hesiodus säger:

»Blygsamhet förer till brist, men djerfhet leder till rikclom».

Och du — jag upprepar det för anclra gången — du skall blifva den sanna svenska poesiens skapare. Att Svenska Akademien icke upptäckt den tillkommande Goethe, bör icke förundra någon. Räknar väl dess herrar ledamöter den nu existerande för poet? Och det får du vara beredd pä att, i det du utgifver din Torkel Knutsson, äfven börja en kamp mot denna här af franska efterpladdrare, som upphöjt sig till envålclsherrar på svenska' parnassen. Mon det bör snarare lifva än nedslå (litt mod. Segrande skall du göra dina landsmän en större tjenst och ditt namn med mera säkerhet odödligt, än om du dogo på slagfältet utanför S:t Petersburgs nedbrända murar.

Att jag i afseende härpå icke är nöjd med den väg du tar, finner du lätt. Jag ville så gerna, att du skulle göra dig närmare bekant med grekiska literaturen, (mon) dertill lärer du icke få tillfälle, om du ligger här blott en termin och sedan går in i kollegierna. —

Sällskapet Y. V., ehuru det just ej står säkert, är likväl, som jag hoppas, långt från sitt fall. Vid sammankomsten näst före clen sista blefvo tvänne af dina arbeten belönta. Om Lördag invänta vi »Sång till Inbillningskraften»,

sedan »Gråmunken».

Nil har jag börjat läsa engelska. Vi äro några stycken, som för Törner läsa Young. Denne författare är mycket sentimental, understundom uppfyld med nog kuriösa och för långt drifna liknelser, men dock prydcl med många vackra ställen.

Nästa termin ska' vi läsa italienska för Biberg. Vill du vara med?

Här går ett rykte, att en af våra landsmän skulle för ett stycke i vältalighet fatt nientioii honorable i Svenska1805.

161

Akademien. Känner du något derom? Jag hade ett poem inne denna gång och väntar med otålighet att få höra herrarnes omdöme.

Osirski till Hill.

Ullaberg d. «% 1805.

Jag är högst nyfiken att veta, hvem det kunde vara af Östgöta nation, som fått mention honorable. Min skrift var N:o 3, men ej är det jag, ty jag har nu utfått Akademiens omdöme. Så här låter det: »Akademien har funnit en lycklig bildningsgåfva, men Itade önskat, att den varit mera styrd af smakens föreskrifter; att tankarne och uttrycken varit mera bestämda, att flere i den högre vältaligheten mindre.1 tjenliga uttryck, såsom: skampålar, historiens rullar, lyckans afskeelskyss — blifvit iindv.ikn.es>.

Hvad tycker du om omdömet? I anseende till 2:a och 3:e ordet och obestämdheten af mina uttryck har Akademien rätt. Oaktadt det tydliga ogillandet af min skrift, är jag likväl nöjd, tv det visar, att jag ej måtte vara aldeles stock-dum. Men den svenske Goethe, han stannar i putten.

Ser du, således hade Cassel, som ogillade skampålar, en finare smak än bådo du och jag, och sanningen att säga, om jag glädes öfver ordet: lycklig, så förargas jag äfven öfver ordet: utan smak. Hock Sv. Akademien skall säga annat, om jag skrifver en gång till. Himlen gifve mig nåd att rätt kunna putsa ocli cicelera mitt stycke, så att det blir värdigt deras bifall och jag får ott namn. Men får jag det, så lita på, att jag blir en öfverlöpare, och om du skulle våga höja din stämma mot fransoserne, sä var säker, — att jag följer.

Jag längtar att läsa omdömet öfver ditt stycke, men ännu mera Lorenso Hammarin!.

(Till V. V. insändas några öfversättningar, säsom sonetter af Shakspeare, Hamlets monolog och två sonetter af Petrarca. ehuru öfversättaren ej läste italienska, men med tillhjelp af ett lexikon har han letat sig fram. Han förmodar, att han med dessa försök retar vännens »skratt-organer»).

])((</o t fört: drtibliuintjfN. Il162

1805.

Bror, efter 9 månader lärer jag då få njuta en himmelsk stund. Om du kunde fatta med hvad trånad jag räknar hvarje clag.

L. Hammarsköld till CL Livijn.

Ups. d. 2I/6 1805.

Jag får lemna dig den obehagliga nyheten, att bror Ake verkligen tappat processen. Du nämde, att jag borde begära att genast bli myndig. Råd mig nu.

Osirski till Lorenzo.

1.

Tingstad *) d. 17/7 1805.

Du har förmodat mig vara i Stockholm, men deruti bedrog du dig. Lyckligen och väl Auskultant och sedan jag

aflagt den dyra eden, begaf jag mig med E. till Brunneby**), men har der ganska ledsamt, så att jag vid första tillfälle, då ressällskap yppar sig, återvänder till Stockholm, ehuru svårt det blir att lefva der, ty jag är utblottad på penningar.

Du vet, hvad jag omtalat angående min mor, och verkligen förhäller det, sig enligt min gissning. Af denna orsak

förledd till en ovärdig flathet mot....., som till och

med på ett lågt och plumpt sätt bedragit henne — kunde

man vänta annat.....? — och en vårdslöshet utan like,

har hon både vid gårdhandel och allt annat försummat sin tordel, och jag inser redan, att mitt hopp att få något

"*) Troligtvis prostgården i pastoratet ocli socknen af samma namn i östra delen af Östergötland, 5 g mil fr. Söderköping oeh 7/8 fr- Norrköping.

**) Då flere än ett ställe med detta namn finnas i Östergötland, är osäkert, hvilket här åsyftas. Förmodligen är det Brunneby, som hör ander Almstad i Tåby socken, ej långt från förut nämda Tingstad.1805.

efter henne går om intet. Dessutom i högsta grad sjelfklokr låter hon ej råda sig, allra minst af mig, som hon enligt H—s försäkran anser för den dummaste människa i verlden, som ej blifvit prest, emedan jag ej kan så. mycket som fordras till prestexamen. På detta sätt dömmer min mor, som hatar ingen så mycket som sina barn. Men du vet, att det är mig ett särdeles nöje att lefva i något buller, och således är det ej underligt, om jag ännu fördrager det. • En gång höll jag dock på att resa hemifrån. Men huru min syster Carolina kan fördraga allt, är mig obegripligt. Och härmed nog med mina jeremiader.

Af ditt sista bref kan jag sluta, att du vid dess afgång var ganska ledsen öfver, att din bror förlorat processen. Jag billigar din sorg, så vida han varit din välgörare, ehuru du nu sjelf kan fa tillfälle att mera bli din egen herre. Men om saken förhöll sig så, som clu berättat, är det obegripligt, huru hon kunnat förloras. Då din förmyndare är elak, är bäst, att clu begär att bli myndig. Emellertid handla i samråd med din bror, ty, att sluta af hans uppförande, tror jag honom vara en bra karl, ehuru kanske något nonchalant.

Du bör nu framför allt fortfara på din väg och ej af penningbrist låta afskräcka clig från ditt vigtiga mål. Bäste Hammarsköld, jag borde ej påminna dig 0111 dess vigt, men jag vet, att clu ofta låter afskräcka dig af hinder, som i början synas oöfverstigliga, men lätt passeras genom en liten omväg. Det är nu af högsta värcle för dig, att du blir magister. Glöm ej det.

Jag bör nu efter min gamla vana berätta dig 0111 mina tidsfördrif. Jag har läst 6 böcker i Milton, Schillers Wallenstein och Don Carlos, och jag tror, att jag nödgas återkalla en del af mitt loford öfver Wallenstein, ehuru förtjust jag är i Max, och skänka det ät Posa. Hvilken förträfflig karakter! Den vises milda allvar i förening med ungdomens låga. Men ban är öfver mitt beröm.

Sjelf har jag renskrifVit några af mina papperslappar och föresatt mig att skrifva på Torkel, men ännu hvilar han. Jag måste nödvändigt se ett par stycken uppföras för att164

1805.

återkomma till min vanliga passion. Den fördömda juridiken har aldeles förslappat mig.

Min mor umgås på få ställen, så att mitt sällskap är inskränkt. Jag liar varit hos E:s far och råkat några slägtingar, landtliga nog. I går var jag hos Lidman och i dag-resa vi till Söderköping, hvarifrån jag begifver mig hem, för att träta med én bonde, min mors brukare. Kyrkoherden Lidman är en af de högst få prester jag kan värdera, Helsa Sven (L.) m. fi. Skrifver du snart, blir min adress: Norrköping, Brunneby. Jag har i Stockholm begynt ett bref till dig, som ligger qvar der och skall vid min återkomst afslutas.

2.

Stoekh. cl. 15/7*) 1805-

I dag först har jag gjort min kur hos vederbörande, hvarvid ibland annat tilldrog sig en nog löjlig händelse, så egen i sitt slag, att den kunde med fördel pryda eii roman.

Ännu är jag ej inskrifven, men redan ledsen, och om ej Stockholm upprätthölle Auskultanten, vore jag färdig att gifva alltsamman dj-n. Jag tror, att Sterne liar rätt, att nämligen det lynne far min hade, av hon lie begot me, clet samma fick äfven jag, och är clet sant, så vete sjelfva sat-n hvilken krets eller hvirfvel han då genomgick.

Min morbror har tillbjudit mig fritt bord hos sig och äfven bostad, så länge han bor på Djurgården. Detta skedde på det delikataste sätt i verlden, mon du kan ej begripa, huru det smärtade mig, och jag liar beslutit att, hvad det än må kosta mig, skaffa mig en kondition eller på annat sätt söka att försörja mig sjelf.

I går var jag på spektaklet och der uppsteg hos mig clen önskan att, om jag blefve författare, aldrig få min pjes applåderad af en såclan profanum vulgus. Kotzebues Grefvarne af Klingsberg gafs, ett smaklöst och anständigheten särande stycke. En utlofvad debaiichcur, en ung d:o, en löjtnant

*) Slutet af näst föregående bref förklarar, hvarföre början af detta är dateradt tidigare än det föregående.1805'.

med utsliten uniform oeh hedern på tungan och värjspetsen, en muntor tant, två dygdpredikande fruntimmer, en sladd-rande värdinna etc. — voilà tout ensemble! Förklädningar, attrapper*) — se der planen! Moral, poesi = 0. Pöbel-uttryck i. en grefves mund, ekivåker, som man ofta får höra

på värdshusen---in summa jag återser aldrig den pjesen.

Utan aktörernas skicklighet, utan några qvicka infall af Hjortsberg, fru Delands naiveté, skulle det varit odrägligt.

Och likväl klappades det, likväl gåfvos vid slutet tre starka salvor så väl med fram- som bakfötterna, utom alla de otaliga hopdängningarna och bravoropen under sjelfva aktionen, så ofta den af olyckan förföljda oskulden predikade ett vackert moraliskt tänkespråk. Tänkespråk, ordspråk och förmodligen äfven Jesus Syrak måste snart bli denna stora stads innevånares våde mecum, och moralen deras svaga sida. Det första jag får tid och mina böcker till mig, skall jag göra det allra vackraste utdrag i verlden ur våra författares skrifter och endast af hopflickade sentenser, utrop, ack, ve, ho och hoj! — med ett ord det skall bli så mäktigt och moraliskt, sä hjerta, själ och sinnen rörande, att polisen nödvändigt nödgas blanda sig uti spelet.

St. d. «/,.

Jag fortsätter 1111 det bref jag begynte, när jag sist var här, och far underrätta dig, att jag mår väl, ehuru med klena fiiiancer. Jag bor i ett af morbrors rum. Att få kondition har hittills varit omöjligt. Kommer det ej att pä något sätt lyckas, får jag lefva fullkomligt pä förfottare-manéret, svälta och göra skuld. Det är hårdt att veta med sig, att man eger så goda kunskaper, som flere af dem, som ofta nedtrampa en och likväl bli, som Shakspeare säger, sparkade af lyckan. Xu är jag ledsen vid det här lefnadssättet. Hvad skall jag nu bli? Förmodligen blir det slutet på min obeständighet, att — ja, hvad? Det vet jag sjelf, det är nog, — gillstugan-m. m. skymtar för mig. Men audaces fortuna juvat; hvem

*) Öfverraskningar?•

vet, huru f-n har sitt spel? Han kan också lära mig spela 8 i högsta färgen och då är jag nöjd.

Jag liar i dag läst Petter Lebrechts (Tiecks) gestiefelte Kater och måste ännu en gång genomläsa den samma. Jag tycker ganska mycket om den ocli är färdig att sätta Tieck i tredje rummet bland Tysklands författare. Den innehåller ganska mycket, hvarförutan man ej kan förstå Prinz Zerbino. Om jag säkert visste, hvilka han menar med de talande herrarne på parterren, skulle jag ännu mera vara road af den samma. Kotzebuo och Zauberfleuten omordas der äfven, båda betraktade från en mindre fördelaktig sida.

Under mitt vistande hemma har jag skrifvit ett stycke, hvilket jag öfversändes dig till granskning.

I går afton såg jag Siri Brahe och Johan Gyllenstjerna, som verkligen är en af de bästa pjecer jag sett. ehuru jag ej är fullkomligt nöjd med aktionen. J. G.*) föll alltför ofta in i predikoton och predikoaffekter; Tegel (Schylander), ehuru han kanske spelte bäst, parodierade alltför ofta sin roll, och Siri hade lärt sig att sucka och pusta på franska maneret. Det vore verkligen rätt bra, om någon kristen själ ville åtaga sig att enligt Kellgrens metod införa litet dramatik i Stockholms Posten. Emellertid var pjesen ganska bra, ehuru Stinas och Annas nyfikenhet kanske var något öfverdrifven och här och der moraliska bitar inflöto, men då man känner Gustafs smak, bör man ej undra derpå. De hade passerat obemärkta — så djupt kände man det öfriga —, om ej Stockholms verksamma allmänhet, glupsk och begärlig efter sitt namnani, gett sig att dundra besatt med händer och käppar. Jag förstår ej, hvarifrån man här har fått en så fin smak för moraliska sentenser. Det blir väl ej annat af, än att skrifva den omtalta tragedien (Torkel) à la francais.

Mon jag står här som voro jag förryckt och pratar 0111 tragedier. En Tieck, en Tieck! Ack, hvad en svensk mästerkatt skulle göra för en god verkan, men ej endast deruti, utan äfven i allt annat!

Jag har fått läsa Cassels och en hans värda confraters poetiska försök, som äro ämnade till Svenska Akademiens

'*) Joh: Gyllenstjerna.1805'.

förnöjelse nästa jul. Men, min Gud, om två verser hade sammanhang, vill jag aldrig vara ärlig. Från det öfverskrifna ordet (titeln) togo författarne afsked i l:a versen, ehuru det stod skenbarligen att läsa i den sista, hvilket skulle betyda så mycket som sammanhang.

Hvad tycker du om mig? I går gjorde jag för första gången tjenst i Hof-Rätten och i dag ärnar jag ge den samma på båten och gå in i Rikskammarrätten. Men tyst härmed ännu. Tills allt är afgjordt, måste du vänta med att utsprida din nästas hemligheter och hellre öfverskvla dom, om jag af klaffare skulle blifva förtalad.

D. 29/7.

I går fick jag underrättelse, att du tenterat för Dahl (i grekiska), men icke huru det aflopp. Du har nu tid att skrifva några rader till mig. Yid allt hvad heligt är beder jag dig: skrif! Jag behöfver någon vän och ingen annan ersätter min Lorenzo.

Ju mera jag funderar på min och denna verldens dårskap, ju klokare tror jag, att jag gjort, om jag valt studiebanan. Jag tror verkligen, att jag mera passat derför, än att skrifva rent i kollegierna. Men mitt ödes tärning är kastad, jag ser mitt älskade mal, odödligheten, min ifrigaste åstundan, mer •och mer fjerma sig, och snart står jag bland mängden af vanliga djur. Det var en lycklig tid, då jag trodde, att verlden en gång skulle varsna den obetydlige —n midt ibland en hop förnäma dumheter; då jag trodde, att mina toner skulle väcka en minuts uppmärksamhet och kanske framlocka en tår. Du, Lorenzo, styrkte mig i denna fromma tro, du satte i det närmaste först lyran i min hand, du lärde mig att känna mitt eget hjerta. Ofta önskar jag mig tillbaka det lugn jag då egde, men det kommer ej Och jag skulle hämnas föraktet! Då jag såg Tegel i Siri Brahe, önskade jag mig en gång i hans ställe, ehuru jag skolat köpa denna plats med efterverldens förbannelser. Det är kostligt för en kojans son att en gång få förtrycka dem, som förut ej bevärdigat honom med en blicks uppmärksamhet.•168

Men hvad pratar jag — — — jag är ju ej mera föraktad än andra och månne jag fått ömmare känslor än de ? —

Skrif snart och adressera brefvet till Hofrätts-Auskultanten etc. Glöm ej det, ty f-n vet, om jag annars får se brefvet.

P. S. Jag skulle förärat dig 2- rimsmiderier, men du har så nyligen läst Homerus och jag har pratat bort min tid.

Du måste ofta skrifva och hålla mig vid godt humör, annars blir jag i hög grad prosaisk. Tänk, jag har ej satt pennan på papperot, sedan jag kom hit. Torkel och Engel-breckt hvila. Stöt på mig ibland, om du tror dem ega

något värde.

Hill till Orsirski.

Upsala (Bränneriet) d. ;,/8 1805.

Oaktadt du förmodligen knapt lärer kunna läsa, hvad jag* skrifver, måste jag ändå i dag svara dig. Välsignelse öfver dig för ditt bref! Det gjorde mig bättre än alla hela eller halfva theskedar med sal acetoeella. Du kan föreställa dig mitt tillstånd. Tvärs öfver mitt låga bröst ligger en plåster-bestruken skinnlapp. Vid min sida står en flaska med lenande linement och längre bort ett glas med en matsked att nyttja vid intagande. Mod hufvudet fullt af min examen oeh min korta tid är jag förbjuden att läsa och äfven att röka, det yppersta af mina nöjen, min enda utsväfning, och derföre för mig så mycket kärare. Du kan alltså begripa, att mitt tillstånd ej är det muntraste, och förlåta mina kråkfötter, ritade på Fichtes Grundriss *), hvilken, då jag ej får öppna den, måste tjena mig till skrifbord. Detta är min sorgliga belägenhet. Nu till min glada. Att bo väl, äta smultron hvar clag och ha lyckligt tenterat för Dahl äro saker icke att förakta.

"*) Förmodligen J. G. Fichtes »Grundriss des Eigcnthümlichcn der Wissen-schaftslehre», Jena 1705. Andra uppl. 1802.1805'.

Fastän i dag bättre, räcker ändå förbudet att arbeta. Hvad kan jag då göra behagligare än fortsätta min skrifvelse till dig?

Min bror afrådcle 111ig att söka myndighetsförklaring, förnämligast emedan ban kunde misstänkas att ha förmått mig dertill för att underlätta sina egennyttiga afsigter.

Om jag ej för min helsas skull blir nödsakad att öfvergifva min plan, skall jag väl åtminstone bli kandidat. Tentamen för Dahl gick ganska lyckligt. De auktorer jag läste öfvertygade mig, huru mycket cle stackars grekerne tid efter annan blifvit spolierade, isynnerhet af latinarne. De ha med sina stölder verkligen gått i stort tillväga. Jag vill ej tala 0111 mästertjufven Virgilius, utan äfven Horatius, Ovidius, Tibullus, ja, nästan alla deras poeter hafva idkat samma handtverk.

.Jag har nyligen lagt mig till de vpperlige herdeskalderne Bion och Moschos, utgifne af en engelsman, som i noterna upptagit alla italienare, latinare och engelsmän, som ockrat med desso mästares egendom. Han skonar oj sina landsmän. Så finner man nästan efter hvarje idyll namnen: Spencer, Milton, ja, äfven Shakspeare. Den förstnämde har icke stulit mer än hela stycken i stöten. Så ha de nyare skurit sina vackraste remmar utur grekernas skinn. Detta har hos mig nära nog grundat beslutet att ej läsa något annat språks författare än det grekiska, ty det innehåller i det närmaste allt det, som hos de moderna är vardt att känna.

Din harm öfver var teaters släta tillstånd är billig, och lät den för allt hvad heligt är icke svalna, utan alltid hafva la tragedie à la franeais i friskt minne, och låt det ej heller länge dröja, innan clu underrättar mig, att clen *) är färdig. Käre Klaus, låt den tid komma, clå du upphör att blott skrifva fragmenter eller att stanna viel blotta planer. Tår vitterhet har ej råd att låta dig förslösa sin tid. Huru stort behofvet är af en man, som kan väcka det sofvande publikum, visar »Grefvarne af Klingsberg», åt hvilka enligt berättelse äfven Leopold, vår vitterhets hjelte, klappat, — visar Kullbergs **)

"*) Torkel Kmitsson.

**) H. A. Kullberg, ej A. C. K.•170

ostraffade öfversättningsfuskeri, visa äfven tydligt som en fyrbåk Lindegrens arbeten, hvilken drafvel, ifall du ej läst den, jag ej råder dig att läsa i en mindre lustig momang af din lefnad, ty då kan du frukta för gallfeber öfver, att sådana mot smak, förnuft oeh anständighet stridande stycken kunna tryckas 1805. Hade ett dylikt verk utkommit ett halft sekel förut hos våra grannar, så hade det otvifvelaktigt blifvit hängdt på vitterhetens skampåle.

Men kors hvad våra damer skola sucka öfver författarens höga ömma känslor, uppbyggas af hans sentimenter och förtjusas af hans platta barnslighet.

Jag trodde icke, att Silfverstolpe skulle få någon rival hos våra fruntimmer, men Lindegren sticker ut honom.

Ja, vår poesi behöfver snar hjelp, om den ej skall gå under. Livijn, Livijn, låt det vara dig beständigt i minnet och sporra dig att icke låta dina dagar onyttigt för verlden och dig sjelf förrinna.

Jag har min sång öfver Stjernhjelm nästan färdig till insändande *), och låt för all del Smakens tempel göra sällskap. Jag vill tro, att Hrr ledamöter af svenska vitterhetens högsta rätt ej skola finna dem fullt så roliga som Cassels & C:i.

Jag bör äfven fägna dig med vittra nyheter. Nyligen var i Upsalatidningen ott sublimt stycke infördt, som talade om himlablommor och jordblommor, om stoftebröst och gudakraftens frö och om helga rätter och lifvets höst och himmelska fläktar, och när allt detta var om hvartannat till pylsa kokt i denna takt

träl trälfi trålä träla lä,

så kan du förstå, att det måtte varit tjusande. Sängen var underskrifven B.

Efter detta får jag berätta, att Sällskapet i Åbo **) gillat min sång öfver Skaldens belägenhet och infört den i Åbo-tidningen **). Jag har således sett mig tryckt, och — vet du — det har sannerligen en viss magisk verkan.

*) I Sv. Akademien.

**) Detta Sällskap, som nu likväl var upplöst, hade möjligen varit en fortsättning af Aurora, som stiftades 1770 af G. IL Porthan m. fl. och hvars verksamhet upphörde 1780, enligt G. Göthe: »Hist. öfversigt af De vittra1805'.

Jag undrar icke på, att du ledsnat vid att skrifva rent. Jag sade dig det förut och var aldrig nöjd med ditt förslag att bli jurist, dels emedan jag förutsåg, att det af alla genera vivendi var det, som minst skulle tillfredsställa dig, dels emedan det skulle mer än något annat distrahera dig från vitterheten, ditt egentliga fält. Osirski, hvad nöjen har du ej beröfvat dig, till hvad förebråelser har du ej gjort dig skyldig, då du ej lärt dig vidare (mera) grekiska! Men — vid Gud! — kommer jag mer att bo på samma plats som du och tillåter din tid, så skall jag tvinga dig att läsa grekiska för mig. Dig behöfver vår vitterhet, dig har naturen ämnat till poet, men clin obetydliga estetiska odling gör, att du är så osäker 0111 ditt eget värde och derföre blir du så lätt af en viss rädsla eller af en rivals obetydliga och ogrundade ogillande (förmådd) att afstå från de skönaste företag.

Jag deremot är icke född till skald. Det är icke konstentusiasmen, utan ett fattadt beslut, som bestämmer, när och hvad jag skall skrifva. Det är helt och hållet regler, som göra, att det är något drägligt i mina poemer — om vinterprodukter förtjena detta namn —, ja, som göra, att vissa af mina stycken — t. ex. mina imitationer efter Anakreon — äro i sitt slag de bästa på vårt språk. Det är verkligen icke skryt, det är min fasta öfvertygelse, och jag skulle kunna säga clet åt hvem som helst och bevisa det, om han vore susceptibel för bevis.

Men med allt detta är jag visst icke skapad till poet. Kritikus kan jag bli, så god som någon annan. Det är det mål, dit jag skall sträfva, om jag får lefva. Och derigenom hoppas jag, att det skall lyckas mig att gifva dig det förtroende till dig sjelf, som ingen konstidkare kan umbära och till hvilkets förvärfvande genom studium af die liohe Wissen-schaft echter Kritik jag beständigt skall uppmana dig, helst det så nyligen och ännu knapt undslupna anfallet på min helsa icke lofvar mig många dagar. Jag skulle ändå så

Samfunden i Sverige före Sv. Akademiens stiftelse. St. 1875». Jfr längre fram bref fr. W. Lagus d. 12s 1800.

Skaldestycket: »Skaldens Belägenhet» finnes anonymt tryckt i Aho Tidning N:o 50, Onsd. d. 10 7 1805. 1 en not upplyses endast: »Insändt från Upsala».•172

gerna önska att, innan jag bortgår, få göra något för vitterheten i mitt fädernesland — efter min tanke det enda

medel att befordra slagtets förbättring —, för att liksom sjelf plantera en liten blomma på min graf och åtminstone så länge lefva hos de efterblifvande, som den doftar.

Låtom oss derför ingå ett förbund, till sin natur ädlare än clet, hvari våra förebilder voro, och icke bundet af mysterier och ceremonier som det. Må det ock vara en af våra ordenspligter, att den, som efterlefver den andre, sörjer den döde genom ett fördubbladt bemödande till den goda smakens utvidgning.

Jag har fått svar på den af dig skrifna billetdoux och det innehåller nästan en fullkomlig kärleksförklaring. Hon försäkrar mig, att min bild skall följa henne öfverallt; hon beklagar sig, att hennes kyssar ej kunna locka mig från Upsala, då jag skulle kunna locka henne i afgrunden etc. Jag skulle väl vilja skicka dig det ömma brefvet, mon etc. Det är ännu ej besvaradt, och underrätta mig, om du vill fortsätta spektaklet, så skall det följa nästa gång. —

Skrif snart och glöm ej vitterheten för juridiken. Farväl, dimidium animi mei! Glöm äfven så litet Torkel som din

r. Hill.

Osirski till Lorenzo.

Stockholm d. 8/s 1805.

Åter en timme stjäl jag från den tråkiga juridiken, för att helga den åt vänskapen och dig. Om 14 dagar skall mitt sisvfiqval vara förbi, ty innan dess böra vi ha skrifvit våra pensa, hvilket just är det, som nu marterar mig. Sedan får jag ganska stor ledighet, ty hvad de här räkna för arbete, anser jag i allmänhet ej för något.

Du känner mitt project att ingå i Kammarrätten. Det är redan gjordt, och efter all anledning torde jag innan Jul antingen för intet eller mot ett ganska måttligt aecord få en kammarskrifvare-Syssla med 100 Rdr ordinarie lön. Jag har180S.

redan tillbud, men accordet synes mig för högt. Jag vill så spela mina kort, att jag får sysslan utan så många omgångar. Dessutom har jag ännu ej tagit examen.

Det är bra besynnerligt, att med allt jag tar mig före skall det vara deliberationer. I Upsala, som du vet, var det fråga, om jag skulle få taga två examina på en termin. I Kammarrätten är man lika osäker. Nog kan jag taga kameralexamen, men af respekt för min värda person eller hvad det månde vara vilja de ej fordra den. De skola nu förfråga sig hos den ej i staden varande chefen; vet ban intet, måste de gå till kungs. Det skadar ej, tänker jag. Härifrån kan jag komma ut som kronofogde eller landskamreraro. Men du vet, att -jag aspirorar till något högre.

Jag liar råkat Lagus, som ännu går här, och att sluta efter alla omständigheter måtte hans penningeaffärer vara i förb-dt obestånd genom de förb-de spelhusen.

Nu till annat.

Med C. och ett par bekanta var jag i Söndags åter till Djurgårdsbrunn och Sirishof, ott af ryska ministern hyrdt landtställe, oändligen vackert, der vi ock på H:s Exe^ns' räkning tömde några buteljer bischof, ty en var känd af liof-mästaron. Der kom åter skaldskap på tal, och — O, tem-pora! — inbillningsgåfvan är ej nödvändig för skalden. Stackars italienare, stackars Göthe, Shakspeare, hvad jag ömkar er! Dock dem har de poetastrars magra skara aldrig hört omtalas. Silfverstolpe, Leopold, Voltaire, Voltaire, Silfverstolpe, Leopold, så går man på. Lidner duger alls icke, Franzéns sång öfver Creutz är sä obegriplig och mörk, Kellgren ginge väl an, om ban ej skrefvo så jollrande till sina flickor — dermed menas erotiska stycken —, sed risum tene-atis amici? —

I går såg jag Den kloka frun i skogen eller Den stumme riddaren af Kotzebue. Deruti sågos flera lyckliga coup de theatre, andesyner och dylikt, annars ingenting. Den var illa öfversatt. Två eller tre goda uttryck hördes, hvaraf jag igenkände två ur Shakspeare. De lyste som perlor i en göd-•174

selhög. I sällskap med min morbror *) hade jag ganska roligt at vårt publikum.

Hill till Osirski.

Ups. d. 16/8 1805.

Nyss återkommen från en högst rolig resa till Sala, erhöll jag ditt bref. Jag finner deraf, att du ännu ej fått det jag skref fore min resa.

Denna gjorde jag för min helsas skull, och återställes helsan genom att ha roligt, så bör jag nu snart vara aldeles frisk. Men metafysiken väntar mig!

Jag gjorde bekantskap med greflige prosten Schwerin och hans familj och tillbragte hos dem en högst nöjsam dag. De förbehöllo sig äfven, att jag nästa termin skulle helsa på dem, och jag är icke den, som försummar tillfallet att umgås med en utmärkt vacker flicka. Hos en viss assessor Engström frågade herrn sjelf Lidman, om jag vore poet, emedan jag med ifver bestridde några erkedumma uttryck om skaldekonsten! ! !

Frän magister Ekmarck **) skall jag mycket helsa dig. Han underrättade sig, om du ännu arbetar i vitterheten och anbcfalte mig att eftertrvckligen mana dig dertill. Han frågade äfven efter dina omständigheter och beklagade, att de ej voro de lyckligaste. Med anledning häraf bör jag väl säga min tanke om den i fråga varande kammarskrifvaresysslan, men, i sanning, jag vet ej, hvad jag skall säga. Nog vore det bra för dig att ha något att uppehålla dig med, men å andra sidan skrämmer mig exemplet af Burger, som äfven nödgades antaga en syssla, för hvilken han hvarken var skapad eller hade böjelse. Livijn, Livijn, glöm ej, att du ej är skapad att sladdra ***) med Burger.

*) Assessor Hertzman, öfversättare af Schillers Gescli. des 30:n Kriegs, hade vunnit ett hedersaeeessit i Sv. Akademien.

**) Lars Christoffer Ekmarck. Se längre fram.

"*'**) Ordet otydligt i original-handskriften.1805.

Cassels rykte växer. I sista Upsala Tidningen är hans poem Till ynglingen infördt. Der står äfven en charad, som är ypperlig. Dess första två verser marschera majestätiskt mecl sina 15 stafvelsen O, tempora, O, mores!

Går Lagus ännu i Stockholm, så helsa honom. Stackars gosse! Gud låte honom väl komma derifrån!

Härmed vilje vi befalla clig Gudi. Din

inn.

Osirski till Hill.

Stoekh. d. n/8 1805.

(Öfver brefvet står tecknadt: pulver, som skall smaka bättre än sal aeetocella. Ordin, af

Osirski.)

Jag kan knapt säga dig, huru ledsen jag blef, när du omtalade din sjukdom. Mon förmodligen är clu sjelf dertill orsaken, ty clu är omåttlig i allt. Detta kan jag sluta till, ehuru clu ej mecl ett enda ord omnämner hvari sjukdomen består. Om clu någonsin aktade pä gyllene tänkespråk, skulle jag gifva clig ott: medium tenuere beati, men enligt min tanke äro do här omförmälte beati precis de, »som med ett stumt begär naturens räta ox väg följa», och en sådan boatitudo fördrager jag ej sjelf och vill således ej heller uppmana andra att tillegna sig clen. Likväl kunde elli vara något försigtigare och ej öfverlemna dig hel och hållen åt bordets och tobakspipans njutningar. Respiee fin em, icke funem, kära bror, ty clet är bara för kammarverkskarlar.

Som Hr Hill alltså i sitt sista bref ej omrört, hvaruti hans sjukdom egentligen består, i thy förvises samma berättelse tillbaka att efter ny undersökning fullständigare återkomma, i hvilket fall jag vill mig närmare utlåta om hvad förlust för den lärda verlden och min vänskap deraf befaras kan.

Ditt beslut att ej begära veniam apatis högaktar jag, ehuru jag ej gjorde clet samma som du. Förmodligen lärer•176

1805.

likväl clin bror bevaka din rättighet, att du ej dervid förlorar.

Din liog for grekiskan kan jag oj annat än berömma och medger äfven, att en del af de nyare der stulit sina bästa idéer, men att Shakspeare gjort det, derifrån frikänner jag honom, ty han kunde hvarken latin eller grekiska. Huru skulle han då kunnat stjäla från grekerne? Men är det ej möjligt, att två sanna snillen kunna känna och- tänka det samma på samma tid? Kan ej den himmelska tjusningen utveckla sig i samma ord, ehuru de tala olika språk och ej äro födde under samma luftstreck? Om jag kunde jämföra mig med sådane män, så kunde jag ofta uppge tillfällen, då jag haft sådana tankar och uttryck, som jag sedermera igenkänt hos författare, men som jag sannerligen icke stulit från dem.

Att teatern är i ott dåligt tillstånd, är en sak, som jag väl ser, mon ej kan hjelpa. Det är ganska roligt att skratta åt »theatre francois», mon mera kan jag ej heller göra, tv omöjligen kan jag en gång komma så långt, att jag kan blifva författare för den samma. Hos en så dum publik, så till största delen utan smak, ej glädjande sig åt annat än sentenser och dylikt, kan man omöjligt uträtta något och allra minst jag, som, ehuru jag eger mocl, likväl ej eger det öfriga, och dessutom under en hungrig lethargi ej känner annat behof än bröd. Om jag blott kunde, om jag finge någon med mig, som egde snille, så skulle jag verkligen skrika som en besatt. Men platt ingen — nej, clet går jag ej in på, ty första svaret skulle blifva: gif oss något bättre! — och heic stamus.

Jag har ofta funderat på, om jag verkligen hade någon kallelse till vitterheten, och mer än en gång har jag sjelf svarat mig: nej. Så gammal och ej ett, enda stycke, som jag utan att rodna skulle kunna lemna åt efterverlden! Aut Cæsar, aut nihil — se här min princip äfven i clett^ fall.

Ditt påstående, att du icke är skapad till poet, kan jag ej tro. Hade jag verkligen samma poetiska anlag, så skulle du se mig framträda, men dig tror jag i alla fäll icke om den saken. Du har allt för ofta utan alla. skäl smickrat mig1805'.

77

och nu slösar du med patetiska utrop, ty att jag är mer än annat ärligt folk, kan jag just icke tro. Det är sant, vitterheten har nu på ett par år varit, hvad historien var fordom, en lindrande balsam för mitt sårade hjerta eller' rättare en Eol i dess stormande haf. Men jag kan aldrig frambringa något dugligt. Dock, — så snart du kan visa mig, att en mera än du påstår, att det, jag skrifver, duger, så skall jag kanske tro det.

Det måste smaka förb —dt bra att se sina arbeten tryckta och det i Abotidningen. Hvad fick du vidare för omdöme och hur är postgången? Jag har stor lust att ditsända Odet till Inbillningen och några andra bitar.

Om Onsdag 14 dagar är jag fri från all renskrifning i Hofrätten och clå torde jag börja med ett par öfversättningar af Schiller och Shenstone. Få se, om jag kan få in dem i Stockholms-Posten.

Kär jag kommer öfver Svenska Akademiens Handlingar, så att jag får genomläsa Silfverstolpes estetiska afhandlingar, •skall jag sända dig Apollos tempel, hvilket du med de dit hörande noter då torde låta vackert afskrifva till de 18:s tjenst. Men hur skall jag få epigraf? Jag har äfven tänkt att rim vis öfversatta några Oder ur Horatz med denna titel: Fyra visor af Horatius, hvilka alla kunna sjungas efter bekanta melodier (t. ex. O, du fina Lejonhufvud, Malcolm Sinclair och dylika). ^Hvad tycker du om den iden? Engelbrekt får jag ej färdig, tror jag.

Jag skickar dig nu ett erotiskt Ode, ehuru liten fallenhet jag eger för det yrket. Rubria, en ballad, fullbordad — ser du, att jag också kan sluta något — och ett Ode till det tillkommande, hvartill första entusiasmen öfver ditt bref gaf anledning, ha flutit ur min penna. Idel uselheter.

Hvad tror du, skall jag sända mitt Ode öfver Inbillningen till Sv. Akademien? Jag skall först öka det med två verser till Schillers, Lidners och Stjernhjelms ära. Svara mig på det. Jag tycker, att det skall göra sin goda

verkan: 1) Till Stjernhjelm, 2) till Inbillningen, der ingen fransos nämnes, och Liclner, Stjernhjelm (skall jag tillägga Thorild, som skönt målat Inbillningen?), 3) Visstumpar efter Horatz för

Bagen före drabbningen. 12178

180S.

Herrarne att sjunga; 4) Apollos Tempel. Skola cle ej förespå tecken och under i vitterheten?

Det enda jag fruktar är, att C(asse)l skulle få nys om mina vågstycken. Han är den ende, som kan misstänka mig. Men han har lyckligtvis ej sett mera än Ungdomen och böljan till Axel Oxenstjerna. Do dugde ej och således lärer han ha glömt dem. Den mannen fasar annars ofta för mina vågsatser i vitterheten. Yore vi ej Skenningebor, tror jag nog, att det skulle kunna falla honom in att skrifva en liten visa om mig, helst då der kunde fås en vacker modell i »Pehr Enebom». Men kommer det an på visor, clå är jag med, ty huru många än skrifvit visor för Sv. Akademien, så har det likväl ej fallit någon in att sätta ton på dem, så att de genast kunna sjungas af Herrarne. Fleming kan dervid göra klockartjenst.

D 22'

Pensum slut. Hoppsa! Juehheisa! Det var min själ ej att narras mecl. Efter jag nu liar skrifvarn i fingrarna, så får du rim ifrån mig. Men dermed slut.

Det gläder mig högligen, att clu mår så bra, att clu kan resa. Läs clig nu endast ej förderfvad på ny räkning. Lefver du och blir biskop, så kan du ju fria till clen grefliga prostdottern S—n. Lef emellertid på hoppet. Det bedrar dig icke, förr än det skall hålla.

För Ekmarcks helsning tackar jag mycket, ehuru jag ej kan tro allt, hvad clu säger. Förlåt mig, kära bror, jag vill ej ännu skörda smicker, blott sanning. Hvad kammarkrif-varn angår, var säker, att om jag ej har lön inom tre månader, ger jag honom på båten. Det kan ju ej tänkas något tråkigare än att räkna, ideligen räkna och skrifva observationer på clumma kronofogdar och lanclshöfclingar. Jag får väl bröd på annat ställe. Du känner af gammalt, att jag ej varit rådlös.

Hvad din önskan, att jag ej skall likna Bürger, angår r så kan jag ej instämma deri. Jag skulle vara nöjd att bli svenskarnes Bürger. Äfven han bidrog ju att störta Galli-cisnien i Tyskland.1805'.

179

Så snart jag får ticl, skall jag läsa grekiska. Det kan du lita på. Jag såg på ett ställe tvänne rader ur en af deras tragici. De voro mästerliga, — Lagus lär vara rest. Jag liar ej sett honom. —

(Do tre omnämda styckena medfölja: 1) Till min flicka, 2) linhria (Ballad), ämnet en vestal, som begått kyskhetsbrott och derföre lefvande begrafves, 8) Till framdeles (sic). Intetdera förtjenar offentlighet. Om det sistnämda poemet yttrar förf.: »jag tycker sjelf ej om det, ehuru min egen känsla talar, ty jag tror mig på första raden taga afsked från mitt ämne. Döm sjelf».)

L. Hammarsköld till Cl. Livijn.

Ups. 27 8 1805.

Du säger, att du högaktar mitt skäl att ej blifva myndig, men att du sjelf ej skulle gjort som jag. Hvad vill det säga? Det bevisar, att du ej är nöjd med mitt handlingssätt. Jag omtalte det, för att få veta, om jag gjort rätt eller ej, och det vill jag veta utan omsvep och tomma grannlåter.

Hvad Shakspeares imitering angår, så kan jag visst inte försvara hans värda landsmans beskyllning, helst jag ej en gäng kan läsa innantill de verser, som anföras. Men i afseende på Spencer äro alla de anförda styckena icke annat än förskämda imitationer. Den flyende kärleken, som jag i en dålig och oöfversedd öfversättning skickar dig, är af Spencer på detta sätt imiterad, men likväl icke så olyckligt som af Tasso, hvilken utvidgat stycket till en tredubbel längd. Ingen af dessa herrar — Tasso åtminstone med full säkerhet — liar likväl behagat ånge, att de

knipit detta ämne från en annan.

Du säger, att du fast beslutit att lära grekiska, och du beundrar några verser, som du sett ur deras tragici. Hvad skall du då säga, när du får läsa den gudomlige Homerus eller Hesiodus? Desse äro onekligen de störste af alla möjliga snillen. Ur den förre vill jag anföra innehållet i ott par•180

verser, som i följd af sin patriotism och kärlek för frihet isynnerhet torde behaga dig.

Då Hektor framträngt ända till grekernas vagnborg, förkunnades honom ett olyckligt omen och han varnades att ej öfverstiga muren. »Den fege», svarade han, »frågar efter järtecken, den tappre föraktar dem. Jag bryr mig ej om, att foglar flyga från höger till vänster, från solens uppgång till dess nedgång, ty jag vet ott bättre orakel: att strida för fäderneslandet»..

Då Hektor hade varit i Troja för att befalla sin mor att <offra åt Pallas Athene, besökte han äfven Paris och uppmanade honom att följa mod uti striden. Denne bad brodern vänta, tills han fejat sina vapen. Hektor lofvade det. Men Paris lät vänta på sig och då han upphann Hektor utom stadsporten, ursäktade han sig. Hektor svarar med uppmuntringar till tapperhet och nämner, huru det sårar honom, då han hör trojanerna skymfa Paris. »Men», tillägger han, »härom skola vi förlikas, sedan vi förstört grekernas läger och faran är förbi och vi i förälclrapalatset tömma frihets-bägaren».

Yidare vill jag nämna Hektors afsked frän Andromache, Akilles' smärta öfver sin slagne vän, Heres besök hos Zeus på Ida etc. Ja, med ett ord, skulle man anföra allt clet sköna i Iliaden, så finge mail anföra allt, Horatii uttryck: quandoque bonas </orm i fat Homerus tyckes ock förråda, att da den versen skrefs, hade den redlige Flaccus för flitigt rört på falernerflaskan.

Jag bör ödmjukast tacka dig för ditt graciösa yttrande om min poetiska talang, som jag likväl ändå aldrig blifvit begåfvad med. Mitt estetiska studium har lärt mig att bedöma mina egna och mina bekantas arbeten så, som man bedömer de forna seklernas skalder och som hvarje kännare skulle döma, blott efter lagarne för det sköna, och efter denna pröfning har jag blifvit fullkomligt öfvertygad om riktigheten af mitt i mitt sista bref fälda omdöme. Om du kunde fullkomligt kallt granska ett af mina så kallade poemer, skulle du erkänna, att allt hvad jag skrifver icke har mer än ett fel, det nämligen, att der helt och hållet saknas den poetiska1805'.

andan. Du har sjelf en gång anmärkt, att mina stycken äro sä kalla. Hade du vidare tänkt på detta ditt omdöme, skulle du sparat dina öfverflödiga, smickrande anmärkningar. Hade du betraktat och — förlåt mig — kunde du lika kallt betrakta dina egna skaldestycken, skulle du finna ott helt annat förhållande. Du skulle upptäcka en hop småfel i detaljerna, hvilka af det helas poetiska halt bortskymmas; du skulle då icke döma som i ditt sista bref, der du förklarar dig missnöjd med stycket »Till framdeles», som likväl är ett bland de förträffligaste, om ej det förträffligaste, poem på svenska(!). Men mera härom längre ned.

Idén att inskicka de 4 visorna efter Horatius är gudomlig, och besvär jag dig vid allt hvad heligt är att icke öfvergifva den tanken. Kunde du helst få i någon, som gaf dig-anledning att prisa deras små franska förfaranden, vore det så mycket bättre. Visserligen fordrade tacksamheten att införa Thorilds namn i din sång till Inbillningen, men då kunde du hålla sju mot tu, att du aldrig får priset. Jag råder dig således att låta bli det. Förr förlåta de dig, att du kallar alla hrr 18 för skolpojkar, än att du berömmer Thorild.

Företag emellertid framförallt d.e 4 visorna och glöm icke — jag besvär dig vid vår vänskap — tragedien à la franyaise.

Du mins, att jag i vinter skref en Dialog emot Stockholms-Posten. Denna har jag nu börjat omarbeta och utvidga. Får jag den färdig och blir jag nöjd med den, sändes den till dig för att införas i Dagl. Allehanda. Den skall kanske förr, än jag tänkt, föra mig in på mitt rätta fält — kritiken. —

En fråga, innan jag går till granskningen af dina poemer: hvarföre har du ej ingått i kansliet? —

(Vid specialkritiken af L:s poemer finner lian »Sang* till min flicka» ganska vacker. Balladen »Rubria» tycker lian minst om, hvartill han anser «versslaget» möjligen bidraga. Till författaren, som »läst en mängd gamla engelska ballader», hemställer han huruvida följande anmärkning är riktig:)

Jag har sett någonstädes, att karakteren på en god bal-•182

1805.

lad är en fullkomlig opartiskhet å författarens sida (= episk objectivitet). Jag liar kanske ej uttryckt mig tydligt och har ej tid att nu utbreda mig deröfver, hvarföre du ej strax torde fatta, hvad jag mecl denna regel vill säga. Den är clock, efter mitt begrepp om detta skaldeslag, riktig. Skulle så vara, har dii på några ställen aJltför mycket felat deremot.

Sången »Till Framdeles» är, som jag förut nämt, ett mästerstycke. Och långt ifrån att medge, att du öfverger ditt ämne, är dess sköna hållning, bildernas fullkomliga harmonierande sins emellan och med hufvudidön, en bland de förnämsta skönheter i detta poem, der lyrisk anda, sammanhang, träffande bilder och versitikation icke lemna rum för något ogillande. Jag kan dock ej nu, med knapp tid och omgifven af pladdrare, inga i en vidare karakteristik af detta stycke, från hvilket man skulle kunna härleda en fullkomlig teori för den lyriska poesien. Broder, när du visar mig ett lika förträffligt qväde af min hand, kan du kalla mig poet och jag skall tro dig.

Jag sänder dig nu en Elegi, »Afsked till helsam, skrifven då jag af min lungsot var mest plågad, och de känningar jag erfar, under det jag nedskrifver dessa rader, ge mig ej rätt att anse den öfverflödig. Äfven sändes »Den fii/ende kärleken» (öfvers, efter Mosclios), och en sonett »Till Poesien». De äro nästan blotta utkast. I det första af dessa stycken förtjenar jag kanhända samma förebråelse, som jag gjort Lindegren, att vara bondebarnslig.

Som jag för närvarande läser metafysik, bör jag sluta som lärd man, med ett V ale, Vir Ingeniosissimc, et me ama!

Osirski till Hill.

Stoekli. d. 1805.

Din examen hindrar dig förmodligen att offra några ögonblick ät vänskapen, men slit dig en stund ur metafysikens armar. Den tärnan lär ej vara bland de agreablaste. Om Lördag får jag ju bref?1805'.

183

D. V.-

Inte då heller. Nu läser du väl både lungsot och slag •och kolik på dig och hela Pharmaeopea Svecana i magen. Farväl, bror! Det var likväl skada på en sådan Juvenis melioris spei.

Jag får likväl säga dig, att jag, Gudi lof, lefver och har helsan, ehuru jag clå och då plågas af små sekreterare-

krämpor. Men nu till andra saker; t. ex.---nå, aldrig

blef jag så flat, som denna gången. Jag hade en kostlig idé, men just som jag skulle transportera den samma på papperet, var hon borta.

A propos! Jag har flyktigt genomläst Lindegren*) och finner, att han döljer sina goda bitar, för att ge oss afskrapet. Huru kan man låta trycka sången till »lilla Pi» och den vackra sången med Tick tack, tick tack etc. etc. Det är så kostligt, att man kan skratta ihjel sig deråt. Det samma gäller äfven om några af hans Ballader. Men du måste likväl medgifva, att i hans skådespel finnas åtskilliga väl hållna karaktcrer, äfven som att Thilma (ballad) och Borgmästaren och Oxarna (saga) äro ganska bra.

Jag sänder dig nu mitt Ode öfver Engelbrekt, som jag tvärt emot förmodan fått färdigt tillika med några andra småbitar. Det förra torde du läsa mod all möjlig granskning och sedan låta någon afskrifva det, hvarefter du är god och återsänder det, på det jag må kunna insända samma afskrift till Sv. Akademien. Inuti namiisedoln sätter

du: »Non omnis moriar» Horat., eller om du sjelf skulle finna något annat mera passande. Jag tycker, att Herrarne skola fasa för så barbariska ord (som) guodpölar, kakerlackor, skampålar. Ja, ja, tyskarne förskrämma Herrarne aldeles. Mon, Gudi vare tack och lof, det finnes folk, som icke äro så grymma, utan qvad a vackert, t. ex. Kullberg öfver fröken Gyllenborg, och de torde väl lisa dem med en eller annan blöt sång. Det skall emellertid bli roligt att se den anmärkning Herrarne

*) 1 :a (lei. af C. Lindegrens Samlade Arbeten utkom 1805. d. 2:a 1800 och d. 3:o 1807. — Med sången till »lilla Pi» menas stycket »Öfver en kanari-fågels död» (d. 1).•184

nu ämna göra vid »skampålar», när jag just valt Klopstocks autorité.

Ett par Horatziska öfversättningar' medfölja ock. Skall jag behöfva att utsätta ton eller bara: »sjunges efter bekanta melodier» ? Du torde påminna dig, att min ringhet fabricerat en ballad, kallad Varia. Här medfölja Romanser såsom pen-danter till den samma jämte en liten Elegi till vänskapen och äfven till dig. Öfver allt detta begäres ditt omdöme, men ej det vanliga, fullt af smicker, utan som du skulle talat, om du ej känt författaren. Slutligen beder jag dig gömma mina rim.

Jag har tänkt, att nu fortsätta Torkel, men den papperslapp, hvarpå jag upptecknat hela planen, är förkommen. En gång har jag visst i bref till dig uppgifvit den samnia. Sänd 111ig det eller planen med det snaraste, så skall jag åter börja, mitt bortlagda opus.

D 6/

u. /9.

Nu har jag erhållit ditt bref, och jag måste göra formlig-afbön för att jag bannade och lamenterade. Eelet var mittr ty jag hade glömt att säga till vaktmästaren på posten att genast lemna brefven och derpå väntade han.

Orsaken, hvarföre jag i ditt eas begärt att bli myndig,, vore ingen annan än den att få träta, att bevaka min egen fördel, hvilken nu kan gå dig ur händerna, utan att din bror vinner något på din tacksamhet. Dessutom, kära bror, högaktar jag ofta ett och gör ett annat, ty, du vet det sjelf, jag består af kontradictioner.

Mon cher tyckes vara förtörnad öfver mina komplimenter. Lika mot lika! Enda skilnaden är, att jag talar efter min öfvertygelse, och om jag felar, sä felar jag af brist pä kunskaper. Du äter eger kunskaper och kan döma i dessa ämnen. Likväl kan du påstå, att klåperier, dem ingen i hela Sverige en gång skulle finna drägliga, äro de förträffligaste-stycken på svenska, ex. gr. »Till framdeles», ett enligt min tanke misslyckadt stycke. För att pröfva andras med dina tankar (sic) i det fallet, skall jag inlenma det till Stockholms-1805'.

Posten, oeh blir det ej derstädes infördt, så vågar jag tvifla på Herrns visa anmärkning. Jag hoppas att få det samma, när du nu får genomläsa Engelbrekt. Tag då till din estetiska fil oeh gå på duktigt. Du kan der sjelf finna, att det bör ernå all möjlig höjd af fullkomlighet. Ode till Inbillningen kommer ej till Sv. Akademien. Jag får ej besvära Herrarne med för mycket. När jag får adressen, skall jag sända både det. och »Framdeles» till Abo, för att få de herrarnes omdöme.

I Kansliet har jag ej ingått: l:o) emedan examinatorerne ej varit i staden; 2:o) jag har ej penningar; 3:o) jag vet ej, om jag någonsin går in dit, ty jag får der mycket arbete, mon ingen förtjenst.

Bror, man berättar, men ännu ej säkert, att ett krig snart torde inträffa, och ryktet hviskar till och med, att Östgötarne och ett par andra regementer fått uppbrottsordre till Stralsund. Är det så — hvilket snart lärer blifva bekräftadt —, kan du vara säker på, att jag är med, för att få mig en respektabel — hvad vet jag ej. Det är besynnerligt, att jag beständigt sträfvar till ett mål, som jag sjelf ej vet. Säkert fattas mig något. Månne det kan vara kärleken, som ännu ej, enligt hvad jag numera tror, inträngt i mitt hjerta, ty Lauretta var blott en gryning, som aldrig dagades. Jag vet ej sjelf, mon vissa ögonblick förefaller det, som om jag saknade något.

Låt ej samma hand, som afskrifver din Sång till Stjernhjelm, äfven afskrifva min öfver Engelbrekt, ty Herrarne kunde misstänka samma man. Nu fasa de, när komplotten synes större. —

Jag önskade att fä tillbringa ännu ett år i Upsala för att få fortsätta mina studier eller kanske för att njuta lifvet, ty sedan man kommit i den sfer, hvari jag nu är, upphöra alla de forna tiders flyktiga nöjen.

Hvad tänker du nu på? Med ditt försvagade bröst kan du väl ej bli prest?

Jag har sett ett, bref från Chr. St—r. Han är deri ganska missnöjd med sitt öde, men hvad ban klagar öfver,•186

1805.

kan jag ej förstå. Han synes i synnerhet oroas öfver fröken Dr—s kärlek, som under hans närvaro så häftigt förföljt honom, att han varit endast två dagar på Föllingsö.

Hill till Osirski.

Ups. d. 10 9 1805.

Du berättar, att det skall blifva krig. Huscbja! Om det sä vore! Det har sin riktighet, att 1,000 man Östgötar äro kommenderade till Stralsund, men clet bevisar likväl intet. Om detta rykte skulle besannas, så hör för all del efter, om någon frieorps kommer att upprättas, och underrätta mig snart derom. Dä skall du ej länge behöfva vänta på att se, hvad jag för framtiden tänker företaga. Skulle jag med lifvet hemkomma frän en eampagne, går jag in viel någon skola. Skulle intet krig bli af, öfverger jag ej mitt beslut att blifva prest; mitt bröst må säga hvad clet vill. Kanslist eller skrifvare blir jag aldrig.

Du kan ej föreställa dig, hvad verkan detta krigsrykte gjort på mig. Glöm för all clel ej att underrätta clig, om några frivilliga trupper uppsättas. Hvad vällust att, på alla sidor trängd af fiender, mellan kartescheldar mecl sabeln i hand slå sig igenom och i sitt tält nedsjunka af seger och trötthet! Gifves clet något mera poetiskt än ett krig? — Livijn, Livijn, du 'skulle läsa Horners beskrifning pa striderna viel Troja, och du skulle afunclas dessa öfverlyckliga hjeltars lott att segrande stupa. Svensken liar i forna dar kunnat göra hjeltedikten Månne ban nu förglömt denna konst ?

Jag har läst den vackra sangen öfver fröken Gyllenborg, och lukten af den. i clen samma doftande resedan har till clen grad berusat mig, att jag prompt satte mig necl och skref medföljande projekt (hvilket hall önskar infördt i St. Posten). Det är förskräckligt, hvad det nu för tiden tar pa att blomstra i alla svenska rimmerier. Jag har nyligen sett ott litet stycke1805'.

187

af namnsdagssångaren Wallin, skrifvet i anledning af Mamsell Sofia Dahlbergs namnsdag, der det växte tre blomster och var alltför ljufligt. Det börjas så här:

~ Tag dessa små, Sofi, som vågar likna dig etc. Dessa små voro blomster! Den höglärda profanum viilgus haller till godo och beundrar. —

Har du sett ett paskill öfver de till biskopsstolen i Linköping föreslagna? Det innehåller väl här och der en hop goda bitar, men är annars intet mästerstycke. Jag höll på att bli osams med en man, af hvilken man borde kunna vänta bättre smak, för det jag ej kunde finna mig i att anse detta stycke för ett oförnekligt snilleprof. A propos, somliga gissa, att detta paskill flutit frän Cassels penna. Skulle du ej kunna få besked derom? —

Jag har genomläst sängen till Engelbrekt och helt och hållet glömt, att den är af dig och funnit den gudomlig. Hade jag skrifvit en sådan sång, skulle jag icke önska mig vidare någon annan talisman att föra mitt namn till efterverlden. Dock liar det helas skönhet icke gjort mig blind för ett par fel, som jag trott mig upptäcka. (De anföras). Är Sv. Akademien en gnista rättvis, kan jag gratulera dig till stora medaljen. Tar du emot den? Glöm icke Hofmän må hof männer sjunga, skördande bifall och Guld! *) Den första af imitationerna efter Horatius är superb. Den andas den lätthet, det fina skämt, som tillhör detta skaldeslag, som var den veniisinska skalden så eget. (Några anmärkningar göras). Det gjorde säkerligen en löjligare verkan, om du utsatte melodierna.

Elegien andas den sanna, varma känslan. Den kan i alla afseenden sättas i bredd med Tibulli El. till Messala, den 2:a i l:a B. Den romerska poeten har kanske företräde i en lättare versifikation.

Du vill insända sången »Till framdeles» till St. Posten och i anledning af dess införande eller icke der döma, om

*) Ur Livijns Ode till Engelbrekt, som i mycket tyckes påminna om det Thorildska maneret.•188

jag sagt sant. Gör det, oeh ifall den icke skulle blifva införd, vill jag ändå inför hela verlden, ja, inför sjelfva Schlegel bevisa mitt yttrande. Så snart jag tagit min examen, skall jag företaga mig att analvtisera cless skönheter, och om jag aldrig kommer att skrifva mera i vitterhetons teori, skall efterverlden likväl tacka mig för detta enda arbete. Det åir icke svårt att skapa regler, då man kan leda dem ur ett godt mönster, säger Aristoteles.

Att det fattas dig en älskarinna, att det är efter hennes kyssar du längtar, synes mig otvifvelaktigt. Dina små rörande sånger till denna tillkommande bevisa det nogsamt. I denna framtida himlaskänkens, i din heliga känslas, i vänskapens namn besvär jag dig: mörda ej Yenus Urania i famnen på en gatnymf. Huru kan du, efter att ha kysst en sådan, bjuda dina läppar åt Sånggudinnan ?

(Ett litet stycke, imitation efter Anakreon, sändes.)

Osirski till Lorenzo.

Stockh. d. 18 „ 1805.

— — Hvad kriget angår, så tror jag, i förtroende sagdt, att du gör klokast att bygga och bo i ditt fädernesland. Ehuru du utropar »huschja» viel underrättelsen om ett krig, så är det likväl icke det fält, der du skall Unna din bestämmelse. Den eld, som i det fallet lifvar dig, är verkligen ej en glödande eld, utan snarare ott irrbloss, en falsk låga, som blott ett ögonblick kan fortfara, men som pä fältet förgår. Dessutom granska din kropps och själs egenskaper och säg mig sedan uppriktigt: eger du présance d'esprit, eger du krafter, eger du helsa, som fullkomligen uthärda alla krigets strapaser? — Ännu ett ord. Krigets gudomlighet kände jag långt förr än du. Jag mins ännu den tid, då jag ej läste något annat än Curtius och Turkiska månan *), en lunta, som, ehuru den osmakligaste historia, jag likväl ej kan läsa utan

*) Luna Turcica eller Turkeske Måne, amvijsandes lika som uti en Spegel Det Maliometiske wanskelige Kegementet. (Med. träsnitt). Jönkiöping 1694. Förf., Erland Dryselius, f. 1011 i Småland, död som kyrkoherde i Jönk. 1708.1805'.

rörelse än i denna dag. Men detta krigssätt och det nuvarande äro tvänne olika saker; det ena är gjordt för att höja själarna, det andra åter förslafvar dem.

Ditt projekt har jag ej insändt till St. Posten och ej heller lönar det mödan, ty, jag försäkrar dig på paroll, du fingo ej in det. Men vill du, skall jag försöka.

Ett paskill öfver Biskopsvalet har flutit ur C—Is penna, mon som det finnes 3 å 4, kan jag ej säga hvilket, ehuru jag läst det hos honom. Lehnberg får der gränslöst beröm, Murray kallas jesuitiskt lömsk. Jämför sjelf! Jag sänder af honom 2:ne andra kraftbitar, som väckt uppseende. Emellertid oss emellan förnedrar sig C—l allt för mycket som namnsdagssångare, och likväl skola hvarken clu eller jag hinna hans rykte. Knappast om vi i en hast skildes från denna verlden, skulle vi finna förläggare.

Några ändringar till Engelbrekt medfölja. Namnsedeln följer ock förseglad, ej af misstroende, det försäkrar jag dig på min ära, ty, 0111 Sv. Akademien skulle belöna stycket, hvilket aldrig sker, så vill du knapt sjelf erkänna ett sådant stycke, oaktadt du nu rosar det. Saken är den: belönas det låter jag ingen människa veta, hvem som är författare. Samma dag Sv. Akademien sitter, går jag till Rosenstein. Således får ingen veta derom (?). Medaljen tar jag ej. Mitt svar blir: Engelbrekt har länge saknat en vård, jag nedlägger denna skärf dertill på fäderneslandets altare, med önskan att någre medborgare ville likna mig. Och dermed är jag ifrån spelet.

Äfven medföljer ett annat stycke, hvilket du torde låta afskrifva och sjelf insända. Detta stycke behöfver ej frukta att blifva belönt.

Nu till annat.

Jag har blifvit utnämd att förestå en kammarskrifvare-syssla med 50 Rdr B:co i lön och förmodligen torde jag snart få den samma. I Hofrätten var jag i går lofvad ett förordnande, som kanske renderat 80 Rdr, men en annan — Gud vet hvarföre —, som hvarken egde mina kunskaper eller behof, fick det, Kommo blott Rosenblad hem! I samma ögonblick går jag till honom och in i Kansliet. Hofrätten ger jag med första på båten. Det är ett odrägligt ställe.•190

1805.

Der är en förfärlig drygliet oeh odräglig negligenco för »betjente». Om de svälte ihjel, rörde det ingen.

Jag kommer att äfven i vinter vistas hos min morbror, som hyser en beundransvärd godhet för mig. Som han sett, att min garderob oj var på bästa sätt furnerad, tillböd ban sig härom dagen att förse mig med penningar till detta behof, och likväl smärtar det mig, att jag nödgas lefva på detta sätt. Sä snart jag får bel kammarskrifvarelön, skall jag försöka att lefva på 100 Iidr. Få se, hur det lyckas.

Ännu har jag ej hört ett enda ord om, att någon fricorps kommer att upprättas. Dock kan jag ingenting säga, ty alla saker drifvas med ganska stor tystnad. Jag vet ej en gång, om några civila sysslor komma att tillsättas.

Jag lyckönskar Rääf, som efter behag kan fä hemta ur vetenskapernas källa. Men ban, äfven du, skall snart kastas in i samhällslifvet; der (skall du) förbanna ditt öde och bort-tråna, sliten från dina ädlaste nöjen.

Skrif snart. Dina bref äro mig en verklig tröst, och det är en högtidsdag, när jag mottager dem.

L. Hammarsköld till Cl. Livijn.

üps. d. Vio 1805.

— Blir det intet krig af och uppsättes ingen fricorps, vet jag ej, hvad jag skall göra, se'n jag blifvit magister; ty som jag numera är hvad man kallar förmögen, får jag ej, åtminstone så länge mamma lefver, taga kondition. Overksam kan jag icke ligga. Hvad skall jag derföre göra?

Cl. Livijn till L. Hammarsköld.

Stoekh. d. 7/10 1805.

Du frågar mig, huru du bör förhålla dig. Jag kan knapt råda dig. Det dummaste du kan företaga är att engagera1805'.

191

dig vid en fricorps, äfven om en sådan skulle uppsättas. Då du, efter Rääfarnes berättelse, nu fått halfva Wäderum, vore det, enligt min tanka, klokast, att du arrenderade bort det samma, ty att sälja det vore en orimlighet, emedan dina penningar reste i så fall f-n i våld. När clu blir magister, torde clet vara säkrast, om clu någon tid reste till Stockholm och ingick i kansliet. Ledsnade du dervid, kunde clu lätt bli prest, ja, hofprest,

Hill till Livijn.

Ups. d. 1110 1805.

Ditt förslag, att jag skall bli kanslist, kan jag omöjligen antaga. Jag har .en outplånlig aversion för sekreterslifvet och kanslisternas afundsvärda lott att fä sitta i vindskammaren på en trästol och skrifva rent. Dessutom vill jag ej genom min vackra stil satta Hrr Kansliraders passioner i rörelse. Alltid skall du se mig handla moraliskt.

Na, jag har tenterat för Boethius. Han var mild som en sextio-åra mö. Nu ligger Euklides uppslagen på mitt bord och jag svettas styfveliga mod hans demonstrationer. Min förtjusning för grekerna kommer denna saliga gubbe icke att dela,

Jag har köpt och läst Hermann und Dorothea, Planen har jag mycket emot. men utförandet är mästerligt. Mera härom framdeles. Nu har jag smått om tid, mon den tiden kommer en gång, då jag kan fa sia dank på estetikens'blom-sterfält.

Som elli — menar jag — var temligen nöjd med Lucanus, så kan jag berätta, att Mag. Lundvall*) kl. 11 f. m. fyra gånger i veckan uppläser en ej förkastlig öfversättning af hans Pharsalia, men läser illa. Biberg deremot läser rätt bra, fastän något affekteradt.

*) C. J. Lundvall, f. 177."), doccns i lat. språket 1802, professor 1813, tlieol. doktor kyrkoherde i Munktorp, Vesterås stift, samma år, prost

1884, † 1858.•192

1805.

Livijn till Lorenzo.

Dat. 1806 (oriktigt) *).

— Mitt projekt, att du skulle gå in i kansliet, var verkligen ej att derigenom skaffa dig den sälla lotten att skrifva rent, hvilket just ej är mycket pressant i Utrikes Expedition, utan att du derigenom skulle kunna så mycket snarare- bli hofprest.

Men hvad du än gör, res ej till eller vistas ej kring Tuna.

Hvad mig sjelf angår, mår jag temligen väl, ehuru mitt bröst börjar att bli svagt. Det bar, som du vet, aldrig varit särdeles starkt. Jag är förbannadt ledsen vid Stockholm, verk, rätter, embeten, skrån; men hvad skall man bli; man måste hålla ut, Ett bland de svåraste är, ßtt jag nödvändigt måste stanna vid den böjd af odling, på hvilken jag var, då jag roste från Upsala, ty här far man ej tid att se i någon bok, och dessutom förtära de eviga fördenskull, alldenstund, emedan etc. hvar enda gnista af inbillningsgåfva, Du ser således, att jag ej är nöjd, mon när var jag det?

Till Sv. Akademien insände jag Odet öfver Engelbrekt och Horatziska visorna **). Du måste sända mig en afskrift af noterna till Apollos Tempel.

På fjorton dagar har jag ej skrifvit ott vittert ord. När planen till Torkel anländer, torde bli annorlunda. Det arbetet skall jag sluta, ehuru det lär bli mitt enda, fastän jag tviflar, att det någonsin blir tryckt, ty andra tänka ej så gynsamt om mina rim som du.

Jag insände till St. Posten medföljande försök, men det infördes ej, då deremot Yal(erii) sång öfver samma ämne intogs. Jag är dock nog egenkär att tro min lika god som hans. Döm sjelf.

Det skall bli besatt roligt att fä se, hvilka miner Herrarne i Sv. Akademien ärna göra öfver våra försök.

*) Efter innehållet hörde dat. mellan d. 11 oeh 21 Okt. 1805.

**) De senare infördes sedermera i Polyfem 1810, Andra samlingen, N:is 14, 15.1805'.

193

Med hvem tvistade du om värdet af C—ls paskill öfver Biskopsvalet? Här anses det för mäkta qvickt.

Fortfar V. Y. ännu? Har det störtat, så rädda mina försök derur.

Säg Chr. St., att jag ännu är samme dygdige och moraliske pilt, som jag var i Upsala.

L. Hammarsköld till CL Livijn.

Ups. d. 2l/io 1805.

Hvad din sång öfver Storfursten af Finland angår, så var •det ett kuriöst ämne du valt. Men det gör ingenting, det gifves intet, som geniet ej kan förvandla till guld. I afseende på utförandet är jag till det mesta nöjd med kantaten

och på sina ställen är den gudomlig. (Några anmärkningar göras dock, som ge anledning erinra:) Du bör konsiderera, att en kantat är helt och hållet lyrisk, och det skulle derföre bli en högst besynnerlig musik, som skulle så lätt omvexlande kunna uttrycka så skilda idéer, som der råda, nb. så vida det kunde sättas någon musik dertill, hvarpå jag mycket tviflar, och liar du således dermed gjort styckets execution impraktikabel.

I anledning häraf må jag anföra en sanning, som ej skadar att lägga på minnet. Du har alltid, om jag ej bedrar mig, yttrat förakt för musiken och det blir dig alltid som lyrisk poet till missfördel. Yille du lyda mitt råd, så skaffade du dig ett ungefärligt begrepp åtminstone om teorien för denna poesiens systerkonst. I Sulzer finnas några icke föraktliga artiklar i den vägen, men det bästa vore, att du gåfve dig tålamod att genomläsa Voss' Zeitmessung. Den är bra i det hänseendet, att den visar musikteoriens användning i prosodiska mål.

Valerii sång i St. Posten har jag ej fått läsa. K. har dock reciterat några rader till bådas vår förnöjelse. Hvad C—ls poemer angår, äro de så dåliga, att de förtjente ett pris i Sv. Akademien.

Icke mindre än du undrar jag, hvad Hrr 18 säga om de underliga ting, som de detta år mottagit. Bara gubben Adlerbeth kommer till Stockholm, tänker jag, att ban icke skall försumma att meddela Jacob sina tankar om dessa olycksbådande kometer, och jag förmodar, att jag sedan kan få tillfälle att indirekt genom Jacob uppsnappa en hop underrättelser derom.

Om Söndag fjorton dagar skall T. Y. ha sin första sammankomst för terminen.

Hvad jag skall företaga mig, sedan jag fullbordat min kurs, är mig ännu förborgadt. Förmodligen kommer jag att stanna qvar här ott par terminer, tills jag har speciminerat. Emellertid finner jag, att det icke skulle duga att resa ned till Tuna, Jag är redan af bror hembuden till Jul, men jag har betackat mig. I sommar ämnar jag ej heller att komma hem förr än i Augusti och blott dröja, tills jag hunnit afsluta mina förmyndareräkningar. Min bror har varit synnerligen god emot mig. Han liar förklarat, att jag aldrig behöfver återbära de penningar, han för mig utbetalt, och då min förmyndare nu ej har något mynt för mig, så försträcker min bror, hvad jag tills vidare behöfver.

Chr. Stenhammar studerar nu, utom den högre matematiken, med ifver äfven syriska. I afton har ban och jag ett kollegium i moralfilosofi hos Höijer. Den ärliga broder Christian har annars för det närvarande, unter uns gesagt, alla kärlekssymptomer. Detta är dock blotta gissningar. Du mins, att vänskapen mellan honom och Drake i våras ej stod på goda fötter; men nu äro de åter synnerligen goda vänner. Christian följer ock vid terminens slut med till Föllingsö, för att förtöja der till Mars.

Cl. Livijn till L. Hammarsköld.

St. d. 24/l0 1^05.

(Då Stockholms-Posten föredragit Yalerii stycke framför Livijns, yttrar han:) Dagligen varsnar jag, att literaturen ej blir det fält, der jag kommer att skörda mina lagrar, så framt sådana1805'.

gro för mig; ty, som du ofta sagt, embetsgöromål, §§, förordningar och spö nöta alldeles ut inbillningsgåfvan. Förmodligen bidraga äfven de eviga behof jag har att kämpa mot något dertill. Det må likväl vara, huru det vill, jag är olycklig och skulle bli det, om också ödet skänkt mig en thron. Tusende gånger önskar jag mig den apati, som herrskar , bland mängden. Hvartill gagna kunskaper och en lättrörd själ? Till intet. Och denna ärelystnad, som kanske danat storverk, om ödet satt mig i en annan sfer, måste nu inskränka sig till bröd, bröd - ett rysligt ord, punkten för våra önskningar. Yore jag i samma belägenhet som du, då blefve Yederum mitt och jag bonde. Men ödet skänkte mig oj något, jag står ensam och nödgas besvära de människor jag älskar och som älska mig. Men hvart ledes jag? Dessa tankar borde dvalts i sitt vanliga mörker, der passa cle, mörksens andar tåla ej ljuset.

Men att återvända från mitt radotteri; - det är besynnerligt, att du ej finner samtalet mellan körerna*) drägligt. En väl exequerad musik, ej fransk med rullader och bravurarier, utan sann, skulle i det fallet och lämpad efter meningen göra en förträfflig verkan. Just de omvexlande toner, don måste föranleda, skulle rycka åhörarnes olika känslor mecl sig.

Yalerii sång måste du läsa.

Ännu har jag ej kunnat uppspana något om 18 männerna. Men dosis var för stark. Din isynnerhet är jag ej fyllest nöjd mecl. Du hundsvotterade dem för jämmerligen.

(I anledning- af dröjsmål med ett Flodinskt stipendium, hvari äfven L. var intresserad, yttrar han:) Den roligaste process jag kunde få, vore ju att få chikanera prester och professorer.

Jag är på Chr. Stenhammars vägnar rätt glad öfver den ljufva smärta, hvari han nu befinner sig. Det kan ju ej vara bättre än att folk komma öfverens, och kunde de förlikas, önskar jag dem af allt mitt hjerta lycka dertill. 1 allmänhet tror jag, att det bästa parti han kunde taga, vore en hustru, likväl ingen Xantippa, och att han sedan nedsatte sig och

*) 1 ett af L. öfversändt poem.•196

studerade matematiken i tofflor och lugn på landet. Om han finner lyckan, lär det bli der.

I Tisdags den 22 öfverlefde jag en märklig dag i min lefnad och önskar, att ingen dylik måtte förekomma. Saken var den: jag stod i akkord om en syssla och skulle afgöra det. Man chikanerade à la jurist å ömse sidor, jag var odräg-ligen ledsen, fick stickord af en protektor, trätte med den andra, in summa, du kan sjelf föreställa dig mitt humör. Yid middagstid får jag underrättelse, att min mor med sina fantasier och (sitt) söl är nära att förlora sin egendom eller plikta ansenligt, samt att min syster för tre veckor sedan rest åt Stockholm. På eftermiddagen träffar jag henne sjelf, så godt som hjelplös. Här hade hon skolat stanna hos en nipperhandlerska, som hon sjelf fann vara en kopplerska, räddade sig lyckligen derifrån och sjuknade derpå, allt utan att någon af hennes bekanta ens kände, att hon var här. Hvad skall hon nu göra? Derom har jag öfv erlagt med min morbror, men ännu är ingenting bestämdt afgjordt. Att teckna mina känslor i detta fäll förmår jag ej. Du känner sjelf, huru jag vanligtvis upptager alla dylika saker.

Jag har läst tvänne spanska romaner, på tyska öfversatta af Fischer. De äro besynnerliga, på en gång platta och sinnrika, bada lika hvarandra, båda markerande dou yttersta fruktan för S:t Hermandad.

På tre veckor har jag ej haft en enda poetisk (rimmare?) tanke. Äro ^ skulden? Lef lyckligare än

K. L.

Jag längtar ofta efter dina bref. Du är den ende, som i mänga fall förstår mig.

W. Lagus till L. Hammarsköld.

Iden salmi d. 24 io

(Uppehållen Hera veckor i Stockholm före hemresan öfver Abo, så,yr han sig- omkring och berättar intrycken isynnerhet från teatern.)

Museum och Sergels atelier besåg jag, men jag fick ej1805'.

länge njuta den vällusten, ty mina följeslagare, en drabant och en vice häradshöfding, började snart att gäspa der och förundra sig öfver min nyfikenhet att betrakta några döda bilder. I museum ådrog sig den sofvande Endymion och i Sergels atelier Amor och Psyche min synnerliga beundran.

Intet spektakel försummade jag. Abbé de l'Epée och Den försonade fadren *) voro enligt min smak de

drägligaste. Stockholmsboerne deremot funno sig särdeles uppbygde af Grefvarne af Klingsberg och Natur och Skyldighet **), två alltför hjertrörande kompositioner. De gåfvos 3 gånger; men som jag ville se efterspelen, försummade jag ingen gång dessa välsignade upprepningar.

Jag gjorde den sanna anmärkningen, att det är mer författaren än aktören, som applauderas. Om den senare" har i sin rol svassande moraliska deklamationer, får man sticka fingrarna i öronen för lutter handklappningar, han må än bära sig åt huru fan som helst. Har deremot författaren varit nog obarmhertig att ej sticka i mun på honom några balsamiska kryddor af den Kotzebueska känslofullhoten, så vinner han ej nåd inför mängden; den arma karlen må spela sin rol med än aldrig så stor sanning. Detta är likväl ej alltid sant. Schylander ***) t. ex. applauderas och det med skäl, ehuru författaren vanligtvis ej varit så särdeles lycklig. Dock måste man medge, att våra vanliga dramatici, de som äro den Stockholmska publikens lifforfattare, lyckas bäst i käringars personer. De måste just ha studerat dem. Sällan ser man derföre någon pjes, deri ej käringar finnas.

Du må tro, att jag just djupt undersökt orsakerna till applaudissementer. Jag har under donna filosofiska deduktion också funnit, att egna intressen verka mest. Om officerare förlöjligas, strax äro de civiles händer i en idelig rörelse; om författaren behagar orera om rikedomars uselhet, om det förakt man bör hafva för dem, och om de rikes hårdhet emot sina gäldenärer, vips ser man de Herrars fröjd, af hvilkas

*) Dram i 3 akt. af (J. Lindegren. I).

**) Dram i 5 akt. af Pelletior-Volmeranges, öfvers, af J. S. Ahlgren. I).

***) C. Gr. Schylander, f. 1750, försto aktör vid dramat, teatern 1788— 1811. I).•198

röck det framlyser, att de bo 4 à 5 trap. upp. Jag vill hålla vad att om någon behagade beskåda min ringa person, då Hrr lärde, då kunskaper förlöjligades, tänkte han för sig sjelf: den der har ta mig tusan läst grekiska. — Du finner lätt, huru vigtig denna min upptäckt är, ty efter den kan man temligen noga lära sig att känna människor.

Min sejour i Stockholm vållade, att jag kom hem med ungefär 150 Rdrs skuld. Följden var likväl ej nu så beklagansvärd som vid min sista hemkomst. Till min blygd måste jag bekänna, att jag derför har att tacka slumpen, ej mitt eget uppförande.

Min plan att komma till Upsala nästa vår felslog belt och hållet. Genom min misshushållning har jag satt min far ur stånd att förrän nästa höst skicka mig till Upsala. I början var jag förtviflad öfver att ej få träffa mina blifvande magist. vänner, isynnerhet dig, älskade Lorenzo; men jag blef lugn, clå ditt sista bref ingaf mig hopp att ännu i Upsala få träffa dig.

(Han beklagar att H:s bref äro för korta, beder att få höra allt från Upsala etc. och fortfar:)

I Stockholm lädo jag mig till några böcker, såsom: Scrip-toros Erotici græci, Fries System d. Phiiosophie, Damms mvthologie, Goethes Herrmann uncl Dorothea, Tiecks Gestie-felte Kater, Sehlegels Lueinde. Hermann und Dorothea finner jag fullkomligen förtjena det beröm den vunnit; Gestiefelte Kater är ganska qvick och lustig, men ingenting mer. Jag finner ej, huru den kunnat göra ott så stort uppseende. Lueinde är så öfvermåttan eterisk och fantastisk, att jag i det hela ej begriper den. Der jag förstår den, finner jag den mästerlig.

Jag måste sluta. Förlåt brådskan. Jag må nyttja Thorilds uttryck till Schröderheim, då denne i sin harang ursäktade sina dåliga argunionter dermed, att han på sängen läst igenom Disputationen: »jag tror det, ty hvad ni sagt innehåller bara nattmösstankar». — Jag hade nämligen just stigit ur sängen, då jag satte mig ned att skrifva clig till.1805'.

Hill till Osirski. l.

Upsala d. 26/10 1805.

Jaså, om du egde Vaderum, blefve du bonde. Kavaljersparoll, bror, låt du det icke bli, ehuru jag är fallen för att tro, att det är roligare att köra plogen än afskrifva paragrafer. Jag fruktade för dig Biirgers öde och — Gud nåde mig så visst — det har redan mött dig. Tid lagkodices är du fa st-spikad, det äfventyr har du; det felas blott, att en sörm-eller småländska blir kär i dina poemer och erbjuder sig att bli din hustru. "Vänta tills du fått gifva ut någonting, så torde det väl gå för sig. Fast — tvst — clu måste nödvändigt först gifta dig med den ena systern och förgås af kärlek till den andra.

A propos att gifta sig, så förstår jag ej aldeles andemeningen af ditt råd till Chr. Stenhammar. Gifta sig tror jag nog ban vill och dertill kan lite hvar få frestelse, som aldrig lefvat bland qvinfolk.

Händelsen mod din syster var kuriös. Din mor måtte lia expeetance på Danviken eller också måtte din syster ej vara så aldeles oskyldig, som du tror. . Det är förmodligen Juliana? Jag liar ej mycket förtroende till flickor i allmänhet, — — clurch intet till sådana, som ha bruna ögon. Månne icke också bela saken är en följd af din systers begär att göra en roman? Det må nu vara dermed, huru det vill, är saken kinkig. Bäst vore väl, om hon åter kunde försonas med sin mor. S qväll re t tar ej gerna den frånvarandes parti, och en flicka beror ändå alltid af detta spöke. — Huru i Jesu namn kan mor din komma att plikta? Hvad ondt har hon gjort? Pliktar man till kronan här i Sverige för det man understundom bär sig litet vurmigt åt? —

Det är möjligt, att en gocl musik på samtalet mellan körerna skulle göra god verkan, men kan någon musik sättas på poesi, hvars mening så ofta och så abrupt vexlar? Mu-•200

1805.

siken är hel och hållen en sentimental konst, clen är blott känsla och verkar äfven endast på känslorna. Nu är clet frågan: kan man åstadkomma eller uttrycka en aldeles isolerad känsla? Och kan man utan förberedelse flux öfvergå från en sinnesrörelse till en aldeles heterogen? Dessutom är all nyare musik harmonisk, och det lägger efter min tanke ett ännu större hinder i vägen. Detta är min enskilda åsigt. Jag är ingen älskare af coiips cle teater och Dei ex ma-chinis. Och oaktadt min vördnad för. hiifvudmännen bland de inkorrekte, är min smak mera korrekt än kanske rätt är, åtminstone mer än clet är ton i konsternas nuvarande hemvist.

Sällskapet V. Y. har blifvit ökadt med en vid namn Atterbom *J, kusin till den ädle pilten, som måste varit din kamrat eller något äldre än du i Linköping. Han är en gosse med förbannadt godt hufvud och m:r Ekmarck sätter ganska mycket värde på honom.

Leonhard (Rääf) behöfver denna termin visst icke dina anteckningar i kamnieralen, och Gud vet, om han någonsin kommer att göra det. Glömsk af sin fars bannor och förebråelser och förleden termins trångmål, köper han lika raskt materialier till ett kryddbodsbibliotek.

(Chr. Stenhammar berättas vid ett tillfälle, då Hammarsköld rimmat, ha skrifvit »en gudomlig sång».)

Att ditt poem ej blef mottagit i St. Posten, bör visst icke förefalla dig underligt. Politik och smak ha aldrig varit förenade. Du tycker, att mina anmärkningar voro för grofva. Bror, stångjern hamras med jernhammare.

I går begrofs Svedelius **) och öfver honom äro två latin^ ska poemer författade, men ej något svenskt. Staclspoeten Wallin är icke närvarande.

*) C. W. Böttiger uppgifver således oriktigt i sin teckning af Aurora-Förbundet, att Atterbom intogs i Sällsk. V. V. »in på året 1800». Se Sv. Akad:s lian dl. d. 49, s. 251.

**) Eloq. et Poeseos professor i Upsala.1805.

201.

2.

üps. d. 29/10 1805.

(H. erbjuder sig att viel blifvande stipendiiupprop svara för don frånvarande L., oaktadt prof. Boethius vid det

sista sagt, att »han tagit examen». Så kan möjligen det stipendium, som L. haft i Upsala, få behållas. H:s »plågotid» nalkas nu sitt slut. Examen förestår i slutet af Nov. eller hörjan af Dee.) Sedan är jag då fri att läsa hvad jag vill och i stånd att i någon gren skaffa mig verkliga kunskaper.

Penningbristen är stor i staden. Jag skrifver detta bref på Guds försyn utan att veta, huru jag skall få postpenningar, men Herren förser väl offret. Jag har nu på en tid höjt mig till den grad af filosofi, att jag icke mera lägger någonting synnerligen på sinnet.

Osirski till Hill.

St. d. 8/u 1805.

Jag har sett Gustaf Vasa, svenska snillets ära, och frågar du mitt omdöme, den var — grann, grann, grann. Det är allt hvad jag kan säga och, vet du, det betyder mycket hos en sådan pöbel, som Stockholms allmänhet, der snille ersattes genom plumpa ekivoker och smaken genom en öfverdrifven moralisk känslighet. Min föreställning öfverträffade likväl verkligheten, utom vid det i 1 akt. 4 scen framkommande Christierns hof. En så lysande prakt är knappast tänkbar. Allt skimrar likt ett feslott. Så var ock förhållandet med den dekoration, som föreställer ärans tempel midt igenom en sol. Karsten spelade Christian och vann allmänhetens bifall, ej så mycket genom sitt förträffliga spel, som genom sina gurglingar, hvilka vår allmänhet förgudar. I l:a akten kunde jag likväl ej aldeles med honom, ty han tycktes deri tro, att storheten består i att sätta näsan rakt i vädret.•202

Häftiga scener deremot spelar han förträffligt. (Cederholm*) som Norrby vann äfven allmänhetens, ej L:s hela bifall. Motsatt var förhållandet med Yiderberg**) som Gust. Vasa). Han anfäktade sig ej tillräckligt och derför tyckte väl den förnäma pöbeln, att han var kall. Jag tyckte, att lian lyckades förträffligt. — Hvad pjesen angår, så är den öfver mitt tadel. Den är emellertid för grann. — I allmänhet kan jag ej förstå, hvad det är man förgudar i våra operor; jag finner dem ej sannolika eller rimliga, så framt de ej sko genom syner, förvandlingar eller dylikt, hvaruti Shakspeare gett oss så mästerliga exempel.

Jag funderar mycket på en opera, der jag kunde frambringa våra nordiska gudomligheter och der alla balletter, förändringar m. m. skulle framkomma såsom syner, genom den s. k. Sejd eller Sjudning, ett slags trollsätt lika med det som du finner i Shakspeares Macbeth, der M. ser Bancos ande m. m. Men härutinnan har jag ej fattat något beslut ännu, det rör sig blott i mitt hufvud. Dock slutligen får jag väl lägga en ny till mina 5,000 planer.

Bror, skall jag någonsin hinna till någon höjd i vår literatur? Jag anser mig nu mera som förlorad för den samma, sedan jag för alltid är fästad i Stockholm. — (Han är nu ordin, kammarskrifvare med 150 Rdr lön. men har i »accord» fatt betala 800 Rdr.) — Af alla omständigheter ser jag nog, att jag skall kunna svänga mig opp till en temligen betydlig höjd, men just derigenom aflägsnas jag alltmer och mer från den sanna äran, vitterhetens, och min odödlighet torde kanhända blott komma att bestå i, att mitt namn står under en mängd akter. Bror, du torde kanske komma att stjäla clig till en gnista af odödligheten, om du ej blir ett klart skinande ljus, hvilket jag hoppas; varkunna dig clå öfver mig och låna mig en gnista af din glans, på det jag må få drifva kring parnassens höjder; ty att bli eller spela mæcenat, kommer jag väl ej nog högt. —

*) Ax. Fr. Cederholm, f. 1780, aktör vid Operan och Drara. teatern 1800— 1820, † 1828. 1).

**) And. V., f. 176G, förste aktör och sångare vid Operan samt Dram. teatern 1790—1810, † sistnämda år.1805.

Jag måste trösta dig öfver din fruktan, att jag skail dela Bürgers öde. Nog har du rätt i, att jag som han är fastsmidd vid codices och — det som är än värre — vid idel räkenskaper, men, du, Bilrger blef något i vitterheten, jag går förlorad — en snart ersatt förlust — för den samma, och som jag ej kommer att utgifva kärlekssånger, så befarar jag hvarken Sörm- eller Småländskor, utan öfverlemnar de senare åt Chr. S., L. H. och flera dylika månskensvänner. De förra må blomsterbeskruda Yalliners och Valeriers hjessor.

Andemeningen af mitt uttryck 0111 Chr. S. var, att han förmodligen ej tänker sig Yenus Urania i sin smålandsfröken.

Min syster har jag clepecherat hemåt, hon får ta sig ut bäst hon kan med sin gumma. Här var omöjligt att förskaffa henne tjenst. Jag måste emellertid för hennes skull sätta mig i 16 Rdrs skuld. Jag kan försäkra dig, att hon visst ej gjorde denna tour af begär att spela en roman, ty sådana har lion aldrig läst, mon tadla (henne) kan (jag) likväl ej, tv jag har ofta sjelf gjort dylika bockspräng.

Som du är ett dumhufvud, måste jag upplysa dig, att den som ej söker inskrifning och skaffar sig fastebref på ett köpt rusthåll, pliktar enligt Kongl, förordningarna etc. — för det första 1 proc. af köpesumman, för det andra Cartans värde, och som min mor försummat dessa formaliteter, kan hon i ordets egentligaste mening sägas plikta till kronan för dumheter. Gumman är dessutom aldeles kärlekskrank och giftasrasande efter den der adjunkten jag omtalat, på hvilken jag har största lust i verlden att rifva ögonen ur, — fast lian blef just ej fagrare eller qvickare för det.

(Om kameralexamen, som lian tagit inom verket, skrifver lian:) En lustigare examen tror jag ej, att man tagit. Tisdags förmiddag skickade Kammar-Rätten efter mig och yttrade, att de tilläto mig öfvervara en examen, som förestod. Jag svarade, att om det tilläts mig gå hem och kläda om mig, vore jag färdig att äfven taga examen. Jag hade väl ej läst öfver, men jag hade en ytlig kunskap om ämnet och man bör alltid sauvera apparencerna. Saken togs i betänkande, jag•204

fick tillstånd, steg in i surtout och smutsiga stöflar, det gick och i Torsdags nämdes jag till ordinarie. Du måste medge, att det gått ovanligt fort.

Hvad tänker Rääfven på? Det kan väl vara bra, att han köper luntor, men vi måste äfven tänka på den busen, som kallas framtiden.

På det du ej må tro, att jag nu börjat blifva aldeles illiterat, skall jag underrätta dig, att jag läst några delar af lifland, en författare, som jag likväl i afseende på stil, plan m. m. ej vill sätta särdeles öfver Kotzebue, oaktadt han, som du vet, erhållit mycket bifall i Tyskland. Han spökar i synnerhet bosatt med Hof-Rath, Commorzien-Rath, Geheime-Rath, hvilka likväl merendels äro stora skälmar, men slutligen till alla rättsinnigas glädje få sin tillbörliga näpst. Husaren-Major hålla sig också framme och äro böfveln så duktigt folk, ehuru de svärja grufligt. Dock måste jag likväl till hans beröm medge, att han ej på ett ställe kör ihop så mycken gödsel som Kotzebue. Jag tror, att folk är aldeles besatt i afseende på det busliga. Jag är så mättad af husligheter, att jag helst önskade att slippa clem utom hus. Om jag blir författare — rättnu liar jag uppgifvit allt hopp derom —, kommer jag aldrig att skrifva något husligt, undantagande Tragedie PraiiQoise, hvartill jag ännu ej uppgifvit allt hopp, ehuru mina öfriga utkast samt och synnerligen blifva afskedacle. Jag ålägger clig som en samvetspligt att-påminna mig derom, ifall jag ej skulle fullborda detta löfte. Äfven en komedi, der jag finge smälla cle förnäma och deras fina smak, (ligger mig i hågen). Lika mycket, vår smak står på ganska usla fötter och lär förmodligen blifva så stående, om ej någon nyare magister än Edelcrantz och Kellgren reser sig för att ge goda tonen den nya riktning, som den efter en så lång sömn nödvändigt måste få vid uppvaknandet.

Nå, hvad tycker man om vårt krig? Månne ej samma öcle förestår vår tappra armé som den österrikiska? Det är emellertid rätt väl, att fransoserna segra, så kan det snart bli slut derpå.1805.

Hill till Osirski.

Ups. d. 15/n 1805.

(L. liar sändt lionom sin Torkel Knutsson till hälften fullbordad, hvaraf H. alltid hoppats mycket och kallar L:s bästa, mest hedrande arbete, hvilket snart bör fullbordas. Det. skall strängt granskas. Han delar L:s förut anförda åsigt om Operan, hvilken fatt stöd äfven i brefvet från Lagus.

H. har nu gjort bekantskap med Don Pedro Calderon de la Bar ca efter A. W. Schlegels öfversättning och är nöjd dermed livad diktionen angår. »Den är väl ganska präktig, men det hör till saken, ocli aktar sig rätt väl för svulst». De dramatiska stycken han läst anser han) ganska planmessiga och i det fallet bättre än de få stycken jag läst af Shakspeare, mod hvilken de annars ha mycket lika, men ock mycket olika. Med ett ord: de äro ganska individuella, en förtjenst, som ej alla de poetiska nationernas teaterstycken ha. Hvad den rådande tonen angår, kan man nästan säga, att (clen utmärkes af) en lågande katolicism, infattad i den mest retande sinlighet. Personerna ha godt om qvicka infall, och drängarne äro väl bekanta med Aurora och Febus, aldeles på den store Brittens manér. Dessutom bör jag anmärka ett karakteristiskt drag hos dem, nämligen, att antingen slutas skådespelet med de mest utsökta komplimenter för spanska hofvet, eller har skalden på annat ställe inpassat dessa doftande kryddor.

Jag har nyligen köpt Kayser Octavianus, som skall vara aldeles i spansk smak, mon jag har ännu ej fått tillfälle att läsa den.

Jag vet ej hvar du fått clet ifrån, att Iffland är så mycket omtyckt i Tyskland. Jag har blott sett honom berömd i

Sverige.--Yore det någon gnista af poesi qvar i vår

husliga lefnad, så vore det visst ganska riktigt, att våra enskilda händelser framstäldes på scenen; men nu, då poesien lik Astrea aldeles flyktat från våra tider, måste man kalla henne tillbaka från en annan verld. Det var således den olyckligaste stöt skaldekonsten kunde få, då den fördömde•206

1805.

Kotzebue fick det infallet att ikläda henne hvardagströja. Och ve öfver det tidehvarf, der ett sådant företag kunde lyckas.

(Linköpingsbladet hade förbjudits att införa politiska artiklar, hvarföre det kastade sig pä vitterheten och dref »grande jeu» med de andra tidningarna, Det väckte någon uppmärksamhet. H. säger derföre:) Borde man ej der låta införa något annat än Djekneproduk-ter? Om man kunde komma sitt stiftsblad att göra uppseende i vitterheten, vore det ju ganska nationalistiskt ädelt. I sanning behöfver det nu med någon godbit reparera sin poetiska ära, som genom magister Stenkulas berättelse om sista prestmötes-hänclelserna fick en så svår stöt.

Cl. Livijn till L. Hammarsköld.

Stoekh. d. 20/n 1805.

Jag är ledsen och sjuk. Gud vet, hvad som plågar mig. Kunde jag träffa dig, skulle jag i din famn glömma mina sorger, nu kan jag endast anförtro dem åt papperet, det kalla papperet, men jag älskar det likväl, det ersätter mig — dig. Säg mig: hvi är min väg tyngre än de flestes? Men du kommer måske med det svaret: du skapar sjelf dina plågor. Ja," bror, låt vara, att de äro diktade; äro de derföre mindre tunga? Jag är ledsen vid siffror, viel dokumenter, handlingar och förordningar, men likväl sväfva beständigt för mina ögon Kongl. Maj:ts Nådiga påbud, Resolution etc. etc. Dj—n anfäkte allt sammans.

En artig nyhet, bror, men nämn henne ej, innan clen blir deciderad; de vilja ej emottaga mig i Kansliet efter jag redan har lön på ett annat ställe. Det är ju ganska roligt, men måske skola Herrarne i all maklighet få svärja öfver det, att de årligen få Angeliner, som med all sin vishet ej kunna uppsätta ett memorial. Jag torde kan hända ej behöfva dem. Emellertid skall detta blifva decideradt, blott Rääf hinner hit. Skynda på honom, det är för honom af vigt, om han kommer fore dem, som denna termin taga examen,1803.

207

och jurist lär han ej bli. Jag hade likväl trott, att jag i Kansliet skulle kunna göra en lysande carriere, ty utan att skryta, så är jag ingen af de sämste arbetarne i moraset. Jag har åtminstone vunnit uppmärksamhet, der jag nu är.

Men när jag i ett lugnare ögonblick genomtänker detta, önskar jag mig likväl en liten landtegendom, der jag kunde sköta min åker, berga min äng och då och då omfamna mu-serna, hvilka oskyldiga tärnor nu blifvit aldeles

tillbaka-trängda af den vägande fru. Men det der är ej nog.

Du torde påminna dig, att jag depenserade min hit-komna syster tillbaka till Östergötland och likväl har jag anledning att tro, det hon ej reste den dagen hon tog afsked af mig och morbror! Jag spekulerar dagligen på att på fint sätt komma dermed under fund, men ännu är det kolsvart för mina ögon. Är hon här, så är saken kostlig nog. Brodern skrifver tragedier, systern förverkligar dem. Det är likväl ej mycket komiskt eller à la Fram^aise.

Men jag har skrifvit mig i temligen godt humör, derföre till ditt bref.

Du önskar, att konsten blefve föremål för våra bref. Bäste Lorenzo, huru vill, huru kan du begära det? Snart egnar du dig åt henne hel och hållen, och jag — får knappast undanstjäla några ögonblick i veckan åt henne, för hvilken du blott lefver. Ännu kan jag väl förstå dig, men snart, — snart skall min vid aeter bortbrända inbillningskraft förvånas vid din högre flygt. Ja, nu. hvilar åter Torkel, och himlen vet, när han kommer att åter uppvakna. Två rader äro emellertid skrifna på 3:e act. 3 scen. På din uppmaning kan jag ej svara, jag önskar blott att Dig hon valde dertill, dig gaf hon den gyllne teorben *), — ej mig, ty min eld är ej verklig, det är en konsteld, som glindrar, men slocknar. — Jag har föresatt mig att utarbeta Torkel, om jag ock skulle reta hela verlden emot mig, och derpå komma fram med en svensk opera och min länge påtänkta tragedie Francaise. Är planen till Torkel afskrifven,

*) Ur Hammarskölds helsning och uppmaning på hexameter till Livijn i ett föregående bref.

sänd mig den. Hela 4:e aet. Ii vimlar i ett kaos. Fila bra det du har! Skrif dina anmärkningar särskildt och sänd mig dem. Så många engelska dramaturger du möjligtvis kan öfverkomma, torde du laga att jag får köpa. Jag har föresatt mig att, om möjligt är, skaffa mig en komplett engelsk teater. Får jag Fletcher ocli Beaumont *), hör Pavels dig till, om du är nöjd dermed. För all del sänd mig 2:a delen af mitt Italienska Lexikon (på franska och italienska), ty jag har sålt det och ärnar köpa Jageman.

Jag skall laga, att jag kan komma öfver Schlegels Spa-nische Teater. Se'11 har du mitt omdöme.

Häromdagen köpte jag Stjernhjelm, Lucidor, Columbus i ett band för 30 sk. och har begynt att studera den förstnämnde. Lorenzo, jag kan ej förstå, huru Leopold kunde om honom fälla en så falsk dom. Antingen har han, förskräckt för det gammalmodiga trycket eller (för) den tyska sonetten, ej torts angripa **) honom, eller ock förstår han ej, hvad han läser. Jag kan -likväl försäkra dig, att Franzén både känner och värderar honom, ty C(assel) omtalte, att han en gång kom till honom, då han var aldeles utom sig och grät öfver en »bit ur en gammal versmakare, som hette Stjernhjelm», och denna bit var donna sublima vers ur Hercules:

Ack, att ock ingen dröm fins uti den eviga sömnen!

Bror, du förstår detta versmakare-uttryck. Jag läser nu Den fångne Cupido. Förmodligen behöfver jag ej säga dig, att jag, så mycket mig veterligt är, finner detta skaldeslag unikt och, ehuru något tyngt af skolan, likväl ganska idealiskt. I hela stycket råder en ypperlig plan; och deruti, att han valt satyrerne till Cupidos fängaro och Bacchus till hans befriare, hvilket skönt drag af den rå djuriska och den genom drufvans njutning förfinade sinlighoten. Sjelfva Gudarnas klagan är förträfflig. Märk i l:a scenen hvilken naiveté 1ig-

*) Tvänne bekanta engelska dramat, författare i början af 17:e årh., till en del samtida med Shakspeare. Deras arbeten hade funnits i Hammarsköldska biblioteket på Tuna, men såldes af Ako II. Livijn hade önskat att erhålla dom, men för sent.

**) Uttrycket otydligt i handskriften.

ger i orden: »dem intet annat felar» etc. Hela 3:e scenen är i allmänhet ganska skön. Men finnes i L(eopol)ds erotiska oder en enda strof, som kan jämföras med denna:

»Skummen vringer han ur sitt skägg och saltet ur håren, Läpparna lämpar i lag».

Kan någon bättre teckning gifvas på Thetis' man? Nej; man föreställe sig clen vrede gubben nalkas sin älskande maka och på den sanna poetiska huslighetens sätt, som Goethe så ofta besjunger, i en småljuf kärleksomsorg glömma sin vrede. Men jag blir alltför lärd. Jag måste stanna, du kan säga orsaken, hvarföre jag röres af detta, jag kan blott känna den.

Hvad jag isynnerhet gläder mig öfver är, att du nu fått slut på dina tentamina. När får du examen? Underrätta mig derom. Den dagen tömmer jag ett halft qvarter i pur glädje, att du nu är filosofie Candidat, ty personligen lyckönska dig får jag ej. Det skulle likafullt vara ganska roligt, om jag i Jul kunde på några dagar komma till Upsala, eller kanske du kommer till Stockholm? Gör cle 18 den äran. Om vi ej få mera glädje, få vi likväl stöta på hvarandra, om Herrarne utbrista i klagan öfver, att cle blifvit förspottade af arglistiga skalkar. Säkert äro vi två då de sannskyldige. Har Adlerbeth fått något bref från sin hulde far?

Det skulle ganska mycket intressera mig, om du eller någon annan kunde bringa sundt förnuft i någon tidning. Man måste likväl fasa, när man betänker, att Stockholms-Posten nu mera ej kan skrifva svenska, hvarom hvarje läsare kan öfvertyga sig, så snart han behagar att titta i tidningen för i dag (d. 21).

Skulle clu vilja införa något i Linköpings-bladet, så kan du äfven räkna på några bitar från mig vid tillfälle. Men om vi skola skänka det vår uppmärksamhet, vill jag ej, att det längre nedtyngs af djekneqvickheter. Kunde du ej boija med att göra dig lustig på Hr Stenkulas bekostnad och hans Prestmötes-berättelse ? Om du ej vill, så öfversänd mig Hr Stenkulas försök; jag plär kunna temligen ha(stigt göra) mig lustig.

Utom helsningar till Christian och Carl, Jacob, Lidmän-nerne, bifogas en äfven till — »Lauretta».

Du måste ofta skrifva mig till, ty min vena kommer sällan på mig, så framt du ej lifvat henne.

L. Hammarsköld till Cl. Livijn.

1.

Ups. d. 22/n 1805.

Jag har nyss på ögonblicket slutat Wilhelm Meister. Att ifrån denna härliga bok omedelbart öfvergå till Nordeils Jordbruks-cateches är mig icke möjligt. Derföre medan jag väntar, att kl. skall slå 5, och jag ej kan vara sysslolös,, måste jag skrifva några rader till dig, tacka för ditt bref och söka att hålla dig vid godt lynne.

Historien med din syster är besynnerlig. Af hvad anledning supponerar du henne ännu i Stockholm? Jag vill gerna se den människa, som i våra prosadagar öfverstiger det vanliga lifvets gränser. Stackars flicka! Jag beklagar henne.

Vet du, efter ett flygtigt samtal här med dig förleden termin — och hvilket du kanske redan glömt — har jag ej kunnat annat än föreställa mig din syster som aktris, som en ny Mille Clairon, som i Sverige skulle föra skådespelskonsten till större höjd och således du och hon gemensamt, fast på olika håll, i mitt fosterland grundlägga en bättre teater. Dock är jag visst icke den, som råder dig att engagera henne som skådespelerska.

Din sjuklighet, din afsmak för ditt arbete, som föder och underhåller dig, och dina evigt nya önskningar, förskräcka mig. Broder, beröfva ej otidigt din fädernebygd en sann konstnär! — Jag är ledsen, att jag ej nu och ej så snart kan bli i stånd att utföra ett förslag, som skulle sätta dig i en literär verksamhet. Jag kan nu ej bestämma, huru och när jag vill verkställa detta, men klar ligger planen i mitt

hufvud. — Sannerligen, bror, jag är skapt till poet, och jag kan som sådan aldrig hinna någon betydlig höjd. Men derföre vill jag hoppas, att jag icke skall komma att lefva aldeles ofruktbart för smaken, helst då jag hoppas vara omgifven af poeter. Ty att kunna förstå konst, det tror jag kunna lära mig så väl som någon annan.

D. =•/„.

— Jag kan ej säga, hvad clet fägnar mig att höra, det du studerar Stjernhjelm. Han är den enda af våra svenska poeter, som förtjenar att studeras, och han är en af de fä, som man i anseende till sin smaks bildande kan läsa med nytta. Hos ingen af våra landsmän råder en sådan öfverensstämmelse mellan form och innehåll som hos denne store författare, hos ingen en så ren och från alla konstlade sentimenter fri ton. Han var verkligen en glad själ och en sådan är skapad till skald, ty blott i ett lugnt och klart vatten kunna de kringstående objecterna spegla sig. Hans balletter äro helt och hållet egna, på en gång1 operor och icke operor, och bland dessa är, som du anmärkt, Den fångne Cupido den bäste. Här är en obeskriflig, noga *) planmessig-het iakttagen, intet bristande och intet öfverflödande råder der, ett bevis, huru riktigt ban öfvertänkt sitt ämne och huru väl ban kände sin konst. Ditt omdöme, att hans verser smaka af skolan, är efter min tanke obilligt. Så mycken natur, som jag der tycker mig finna, är säkert icke studerkammarens barn. Yi veta dessutom, att Stjernhjelm var ingenting mindre än skolasticus (sit venia verbo), han var också den ende af de svenske lärde, som gerna sågs vid Christinas hof. Jag tänker att en gång kunna utförligare visa dig mina tankar om denne man, ty om honom blir lectio præcursoria **).

Det var skada, att jag ej förr fick veta, att du ville ha

*) Obs. adverb, noga användt som adjectivinn i st. f. noggrann.

**) Hammarsköld utgaf också 1818: »Georg Stjernlijclms Vitterhets-arbeten. Fullständigare samlade och å nyo utgifna». En utförlig lefnadsteckning och karakteristik föregingo samlingen.•212

mina anmärkningar öfver Torkel på särskildt papper, ty jag-liar redan skrifvit dem öfver första arket i bräddarne. Du skall få se, att jag just icke är skonsam, men det var min pligt att här glömma min. vän. — Sluta den snart, så (a-tt du) må kunna börja arbeta på något annat. Mina anmärkningar skola säkert här och der vara felaktiga, en följd deraf att den ej är slutad.

Det är dj—n hvad halmkärfvarne här förstå sig litet på hvad konst är. Somliga hänga fast som en binnikemask vid gamla Blairiska och Eschenburgiska regler, tadla poesi för det är poesi och en roman derföre, att han är romanesk. Andra vilja, att poesi skall vara filosofi och filosofi en mager logik; och mängden förstår — Grud vare lof — med kenst intet annat än konsten att kamma hår och göra stöflar. Med ett ord — det är en jämmer att höra dem.

Jag tror, att jag endera dagen sänder några bitar till Linköping på försök, huru det vill slå ut.

I Lördags tenterade jag för Liljeblad och Afzelius *). Om aftonen träffade jag Höijer och omtalade för honom min tentamen för den förre. Det förde vårt tal vidare på vår In-spector och ämne att skratta åt felades ej. Slutligen sade han: »hör du, sedan du gjort examen ifrån dig, liar du godt om tid. Sätt dig (då) ned och skrif en komedi 0111 Liljeblad-under namn af tentamen». Jag skrattade och svarade: »Ja. det kunde väl gå an, men hör du, du vet, att ingen komedi kan vara utan kärlek. Skulle jag då låta Belimen (min tentamenskamrat) uppträda som fruntimmer?» — »O, nej», var hans svar, »den kunde väl ändå användas. Har ej Liljeblad någon gammal städerska eller så?» — »Jungfru Regina Skinkstedt», svarade jag. — »Bravo», svarade han, »den kunde du föreställa kär i professorn och låta honom försvara sig med ekonomien, och för att göra hennes namn så mycket ömmare, kunde du kalla henne Skinkina». Så der gingo vi på och skrattade bra. Sedan på aftonen tänkte jag vidare på den saken och fann, att det nog kunde bli en liten artig

*) Förmodligen Cheraie professorn Joh. Afzelius, f. 1753, professor 1784, t 1837.1805.

operett i 1 act, .i hvilken man på Goethes manér kunde emellan de oversifierade talen inblanda några niedliche Lieder. Jag meddelar dig detta, ifall du en afton skulle hafva humor och vara nog ledig för att på ett par timmar utföra denna plan. Gör du det, skall jag se'n visa den för Höijer, och han kunde kanske laga, att den blefve

uppförd, hvarföre du kunde få en stickpenning.

Nog skulle det vara roligt att resa till Stockholm på ett par dar, isynnerhet för att få råka dig; men kassan är svag.

Om Lördag får jag förmodligen examen. —

Jag är aldeles icke af det fina folket, som vill trösta dermed, att jag säger: dina plågor äro inbillade, — ty jag har ändtligen lärt mig förstå, att både våra nöjen och våra qval äro på visst sätt barn af vår imagination och derföre så mycket mera bittra eller ljufva. Men jag har nogsamt insett orsaken till den svårmodighet, som så beständigt följer dig. Jag menar, att jag förr talat med dig derom, men det kan icke skada att säga det samma å nyo. Så länge du ej blir enig inom dig sjelf, så länge du ej utstakat en viss plan för din lefnad och icke åt ett mål bestämt din verksamhet, så länge är lugnet en nymf, som evigt bedrar dig. Nu önskar du dig på landet, och huru många gånger har du ej önskat att beständigt få vara i Stockholm? Sannerligen, bror, förr än du stadgat dina irrande utflygter till en jämn, bestämd vandring, blir du aldrig nöjd och aldrig i stånd att göra allt det gagn, hvartill den milda naturen gifvit dig krafter. Älskade Klaus, blif snart frisk och glad och Yergiss mein nicht.

(Härefter följer en begynnande afskrift af planen till 4:e acten af Torkel, hvilken L. begärt, ty den hade längese'n öfverlemnats till H.)

2.

Ups. Dec.

Nu medföljer din Martinelli. Att söka rätt på den, var ett vänskapsprof, som jag sannerligen ej gör för en annan. Som belöning för min möda, tog jag ut Franzéns tal öfver Sv. Drottningar. Jag har aldrig läst det.

Äfven reser nu Torkel tillbaka. Af de in margine skrifna•214

anmärkningarna ser du, hvad jag tycker om vissa enskilda ställen. De kunna ge dig anledning att nogare eftertänka det hela och vidare genomläsa det enskildta. Detta är allt hvad de böra göra. Förbättrar ej skalden sjelf, blir intet förbättradt, och hans vänner böra på sin höjd ge honom anledningar. Många observationer skola kanhända i början förefalla dig mindre riktiga och äro kanske ändå ej de oriktigaste. Öfvertänk derför noga din plan och ställets svarande deremot — och du skall få ljus öfver mycket. En större noggrannhet i afseende på versifikationen och ordens stafning är oundgänglig. — Nu några anmärkningar *) öfver dina förändringar af din förr mig meddelta plan och öfver dina karaktersteckningar.

Hvad jag först måste anmärka och gilla, är inskränkandet af de agerande personerna. En öfverflödig, planlös människa är odräglig i clet allmänna lifvet, hon är det ännu mera i konstarbeten. Då man i ett teaterstycke, som gör anspråk pä att vara ett Drama, ser en mängd personer inkomma och gå utan att man inser skälet, hvarföre de komma eller gå, faller man vanligtvis på den idén, att de äro der endast på det poeten skulle få ett visst antal scener eller acter eller dem i sin tillbörliga längd. Yi finna också ett obeskrifligt ringa antal personer hos de planmessigt och regelbundne Gamle. Du tillåter mig ofta anföra dessa stora mästare, ehuru pedandiskt det må se ut; men då du gör anspråk på att arbeta i deras spår, måste du gå samma väg som de. Yore din afsigt att framställa ett modernt, ett romantiskt skådespel, i hvilket dialogen är hufvudögonmärket, så vore det en orimlighet att för dig nämna en Sofokles eller Seneca; då borde Tieck, Calderon, Shakspeare och Goldoni vara dina mönster.

Sedan är jag oboskrifligen nöjd med, att du aldeles bort-lemnat Briinkes kärlek till Christina. Här är ju kärlek ändå. Kärlek är nyare poesiens arfsynd, den liar äfven inmängt

*) Ehuru den vidlyftiga planen till Torkel i ett tidigare bref från Livijn till Hammarsköld oj meddelats, anse vi oss dock här kunna upptaga några af H:s anmärkningar, så vidt (le uttala eller antyda vissa af lians nu varande estetiska åsigter.1805.

sig i våra imitationer efter Grekerne, der han är den oegentligaste i verlden. Grekerne kände icke en sådan kärlek som den, hvilken föreställes i våra konststycken. Deras kärlek var absolut intet annat än sinlig, men deras vänskap eller den så kallade Platonska kärleken var så mycket eldigare, och en sådan känsla, som den Platonska kärleken, kan aldrig ega rum i anseende till en flicka. Voltaire är, så mycket jag vet, den ende af de nya, som författat en okärlig (utan kärlek) tragedi och deri handlade lian onekligen ganska rätt, ehuru på mindre riktiga grunder.

Arvids kärlek till Christina är i din pjes aldeles oundgänglig för att väcka Valdemars svartsjuka och bereda de båda makarnas skilsmessa, hvilket åter var nödigt för Torkels störtande. Men Brunkes kärlek tjente till intet. Du gjorde derföre väl, att du utelemnade don. Äfven så väl gjorde du i min tanke deri, att du ej gjorde abbedissan till •ett skenheligt skällande djur, som hon enligt din förra plan skulle bli. . En bel grupp med afgjorda bofvar är onaturlig och stötande och i följd deraf dess målning högst fördömlig, oaktadt tyskarnas afgud och din älskling Shakspeare derpå uttömt hela sitt geni.

Den ändring i plan, som jag önskar angående biskopens karakter, har jag på annat ställe angifvit. Att Torkel i ett par scener ej synes, skall väl af somliga tadlas, men jag anser det ej för fel, då de ändå allt jämt sysselsätta sig med honom. —

Yid dina karaktersteckningar är nästan intet att anmärka. Alla äro tydligt skilda från hvarandra — Alla stormande scener, alla starka känslor äro i allmänhet väl lyckade; de stilla och lugna deremot tyckas mindre höra till ditt fack.

Så väl under utarbetningen som vid granskningen af din tragedi skulle jag råda dig att läsa Wilhelm Meister, Lessings Dramaturgi eller Le bijou indiserette af Diderot (innehåller satir på franska smaken och superba anmärkningar öfver dramatiken i allmänhet) eller, om du så hade tid, alla tre. Det blir en osviklig sanning, att ett konststycke består lika litet utan regler, som en stat utan regent. Och det hän-•216

der vanligtvis artistiska fritänkare det samma som teologiska, att de på ålderdomen blifva fanatici. —

Jag bedrog mig i min kalkyl; jag fick ej examen i dag. Få se, huru det går om Onsdagen. — Nästa termin måste jag orera för turba ostrogothica. Farväl.

W. Lagus till L. Hammarsköld.

Idensalmi, en vecka före Jul.

— Förmodligen är du redan kandidat. I det fallet gratulerar jag dig. Tycker du ej, att jorden är altför liten och himmelen förbannadt låg? Huru står det till i Sirius?

Bästa Lorenzo, så snart du får detta bref, så sätt dig ned och skrif och skrif och skrif i flera dagar ett förbannadt långt bref och berätta allt hvad som möjligen berättas kan.

• Cl. Livijn till L. Hammarsköld.

St. Dec.

Bror, hade jag fått resesällskap, så hade du i dag träffat mig på din kandidatsup, men det blir ej utaf och således kan jag endast på detta sätt gratulera dig, icke så mycket deröfver, att du blifvit kandidat, som fast mera deröfver, att du kan offra dig helt och hållet åt vitterheten.

Kommer du till Stockholm i Jul att se de 18:s sammankomst? Tillåta mina financer, torde jag tillbringa någon tid af Julhelgen hos Er. Men allt det der är endast ett pium desiderium.

Nu medföljer ett häfte af Torkel. Det lemnade rena spatium är för att der inserera Arvids säng, hvilken jag väl skrifvit, men ej kan bli ense med mig sjelf om. Det var en fördömd händelse, att jag ej skref Torkel på en gång. Jag-märker sjelf, att en betydlig skilnad är emellan Arvid i l:a1803.

och 3:e act. Granska detta noga! Är han för kall, så skall jag ännu en gång omarbeta honom.

Min syster är hemrest, och således lärer just ej någon L—n komma att lysa i teaterns annaler.

Nu måste jag åter säga dig, att jag är frisk, men ej fullkomligt nöjd, ty ännu är jag ej ense med mig sjelf om målet för mina önskningar. Nog vet jag hvad det är: — inflytande, anseende, men ännu är jag fjerran derifrån.

Ett ställe i ditt bref gjorde mig högst nyfiken. Hvad är det för en plan, som skall sätta mig i literär verksamhet? Jag är nyfiken att höra den, men snart skall den utföras, om jag dervid skall spela någon betydande rol, ty annars torde jag dessförinnan vara insomnad.

Det är en besynnerlig tvist oss emellan. Båda påstå vi, att vi ej äro skapade till poeter, och likväl skrifva vi. Hvilket det än må vara, så låtom oss komma öfverens derom, att vi (jag åtminstone för min del) ej komma att just göra epok. Och dermed slut. —

Mitt hopp att vistas längre tid i Upsala är nu försvunnet. Stipendium är afgjordt — på vanligt sätt. — Jag skall ha Skinkina i minnet. Ännu är planen oredig. Men om jag kommer att utarbeta den, blir titeln ej: tentamen, utan ekonomen *), ty jag har i allmänhet obytt med de Herrarne.

L. Hammarsköld till Cl. Livijn.

Tuna d. 1806.

Jag är kandidat, pä hemorten och sysselsatt med en

parentation öfver Nils Lindblom **).--Det går kuriöst

till här sub luna. Alla företag, som jag med mogen öfverläggning företagit och sjelf velat utföra, ha misslyckats, men alla de göromål och händelser, i hvilka slumpen kastat mig,

*) I Livijns efterlemnade handskrifter ser man, att han likväl bibehållit titeln: »Tentamen, farce i 1 akt».

*) Om honom upplyser ett följande bref d. 27/i.218

1806.

gå förträffligt, Nå väl, må slumpen då styra min kosa och må jag under dess öfverinseende njuta och gagna så mycket jag kan.

Nå, De Aderton hafva suttit och våra opera briljerade i Posttidningen. Jag kunde ej annat än le, då jag såg Apollos Tempel och de Horatiska visorna *) ej kunna belönas. Du har väl fått ut din Ode? Hvad säga de om den? Om du på något fint vis kunde få ut min sång till Stjernhjelm, så vore det artigt att se, hvad de sagt om den. Kan du ej det, så må de behålla honom, det är mig ej så angeläget att veta deras omdömen. Dess ändamål var att säga dem, det orimmad vers också är vers, och detta ändamål har den uppfylt. Tror du, att de, utan dessa vära små sarkasmer, skulle belönt Tranérs öfversättning, hvars värde som sådan är utan all fråga? Nej, det kan clu vara säker om. Och bara vi kunna gagna, bror, så är det nog. Låt oss på detta nya år och alla andra- ifrigt och uppriktigt lofva hvarandra att arbeta på smakens uppkomst i vårt fädernesland. Det vare den nyårsönskan jag ger dig.

Nå, Wallin, så prisbehängd han nu är**)! Det är en lust och glädje, bror! Bravo, med den hjelten få vi nog att göra.

Jag tackar dig för öfversändandet af fragmentet af Torkel. Jag vet ej, huru du kan säga, att du tycker Arvid nu uppföra sig för matt. Jag åter tycker, att hans styrka tilltar med hvarje scen. Äfven tackar jag för dina båda små poemer. Skönheten är ett mästerstycke. Det kan ej förbättras. Njutningens blomma åter behagar mig icke så mycket. Den har många tvungna ställen och flere mindre riktiga, blott af

*) Dessa, parodier på det parafraserade franskt-akademiska öfversättnings-manéret, infördes sedermera, liksom

Apollos Tempel, i Polyfem. (Jfr noten sid. 192, der till N:is 14, 15 bör läggas äfven 42). Hvad Apollos Tempel angår lia vi ej något skäl att tro, att någon annan dikt med denna öfverskrift insändes till Sv. Akademien, än den vi förut meddelat. Möjlighoten af en något olika åsigt liar C. D. af Wirsén antydt vid teckningen af Claes Livijn i Svensk Tidskrift för 1870, li. 1, 2. Sv. Akademiens protokoller torde upplysa förhållandet.

**) Vann på en gång 1805 tre pris i Sv. Akademien, deraf det stora för »Uppfostraren» och två mindre för öfversättningar af Horatius och Virgilius.1806.

rimmet födda, verser. Jag har ännu ej sändt något nach Linköping, men jag ämnar göra det med första, Dock vet jag ej, om jag skickar Njutningens blomma. —

Cl. Livijn till L. Hammarsköld.

St. d. "/, 1806.

— Din anmärkning angående inskränkandet af personer är riktig. Jag fruktar endast, att jag ej kunnat inskränka dem så mycket, som jag önskat. — Hvad Brunkes kärlek angår, fann jag den samma onaturlig och utelemnade den. Om ej siffrorna äta upp hela min inbillning, skall du få se af mig ett annat dramatiskt arbete, der ej kärleken, utan prestahatet är hufvuddriffjädern. Hvad vidare din kompli-ment angår, att jag vill arbeta i grekernas spår, kan jag så mycket mindre mottaga den, som jag ej känner och förmodligen aldrig kommer att känna dem. Shakspeare, Schiller, Goethe m. fi. nya måste blifva mina mönster och att nå dem mitt ideal. —

Hvad är det för företag, till hvilka slumpen ledt dig? De samma torde du förklara mig, ty oss emellan finner jag ej, att du öfvergifvit betydliga planer. Slumpen blir ändå vår ledtråd, hvilken vi ej kunna begripa, endast beundra. Jag har åtminstone för min del hundra orsaker att öfverlemna mig åt hans ledning och hade äfven gjort det till en don-quiehottisk grad. om Polen — du känner ryktet —. Jag ansåg det för stort att förvärfva sig ott fäderneslande, men förmodligen behöfs det ej, ty jag lär efter alla omständigheter få göra mig samma besvär i S—, der nämligen något synes vara i farvattnet. De små politici skräfla efter sin vana, de stora tiga och berömma. På landet är förmodligen den nyheten obekant, att engelska subsidierna skolat upphöra d. 31 Dec. — Du är adelsman och således kan du få det nöjet att vid nästa riksdag bevilja en ny krigsgärd, en ny bevillning etc. Säkert skaffar du dig till kaput.220

1806.

Nå, bror, som jag trodde, intet af våra stycken fans värdigt Svenska Akademien, och det undrar jag ej på, ty orimmade verser — hvem kan fördraga dylik strunt i våra ^immande tider, der didaktiskt högtidliga, flortonstafvigt alexandrinska, hjertrörande, gudfruktiga, smickerfylda poemer nödvändigt skola belönas? Likafullt skrifver jag ännu en gång öfver Engelbrekt och skall skrifva, tills jag får en belöning för att ha den äran att resa honom en minnesvård, ej i Akademiens handlingar, utan i Örebro kyrka.

Sv.- Akademiens omdöme öfver Engelbrekt lyder: »I det skaldestycke, som återsändes, har Akademien funnit en lycklig bildningsgåfva och drag af känsla, men saknat den redighet och riktighet i tankarne samt i stilen, som hon hade önskat, och dem författaren lika med henne lärer finna oundgängliga för att utgöra en god skrift, den må vara i hvad skrifart som helst. Ur Protokollet.

jY. c. Rosenstein.» Der ser du min dom. Jag är — sanningen att säga — ju^t lika nöj cl om den goda bildningsgåfvan de så frikostigt tilldela mig bâcie i år och i fjol. Men kan du förstå andemeningen af sista meningen? Allusion är det, så mycket finner jag. Månne cle kunna misstänkt eller igenkänt i mig författaren till Ax. O—a? — »Ynglingens sotsäng» var af C—1 *), som jag skall vid tillfälle tillställa dig, äfvenså Kullbergs Ocle**), hvilket i anseende till honom är ovanligt vackert. Jag är ännu förtjust deri och upprepar ofta för mig sjelf två verser derur. — Till Akademiens framtida säkerhet lemnar jag i dess förvar Apollos Tempel och Horatiska visorna, hvilka jag ej heller ser mig kunna med säkerhet uttaga. Din skrift skall utpraktiseras vid tillfälle.

På Torkel är nu fjerde akten färdig och femte vore det äfven, om jag ej hade så förb—dt mycket att göra, ty 360

*) Ivan detta vara möjligt? Tegnér täflade nämligen samtidigt med tvänne stycken: »Kulturen» och »Ynglingens sotsäng eller lifvet och döden», men vann ej pris. Se hans Eftcrl. Skrifter d. 3, s. 12—20 och 121.

**) Den husliga sällheten, som 1805 vann andra priset men roed samma heder som det första och derföre är infördt i Sv. Akad:s Handl. del. 4, s. 85—94.1806.

ark taga sin ticl. — Helsa Rääfen med denna för honom uppbyggliga nyhet samt att ban ej kan eller får betala för pensum. — Kär jag får det ifrån mig, skall 5:te akten bli färdig. Har du då rost till Upsala, skall jag renskrifva den för att underkasta den Ekmarcks och Höijers omdöme. Nu skall den få hvila till Påsk, då.den skall vara färdig och du förmodligen genast ställer den -till nämde Herrars tjenst, så att jag får den i år. Den skall decidera, om jag vidare skall offra, min tid på detta brödlösa vrke. —

(1 afseende på den förut omnämnda komedien Skinkina, hvari Liljeblad skulle »förevigas», är planen dertill nu färdig och meddelas. Den är dock ej af beskaffenhet att träda, utom den förtroliga vänkretsen.) —

Men hur mår du på Tuna? Har du glömt Nora, efter du kan trifvas der? Akta dig, att ej hjertat spelar dig något spratt.

Jag har nu 7 à 8 planer till vackra saker i hufvudet. F-n annamma alla pensa. — Huru många märken (betyg) har du? —

Adressera nästa bref till mig som revisor, ty jag är tillförordnad att göra en sådan tjenst med hopp att få den i Kammar-Rätten.

L. Hammarsköld till CL Livijn.

Tuna d. 27/t 1806.

Jag har noga genomläst ditt fragment och deröfver gjort mina anmärkningar. Jag är i allmänhet mera nöjd med detta än med början. Hvad kan du hafva emot Arvids tal och svar? Enligt sin karakter kunde ban ej uppföra sig annorlunda. Valdemar är precist som ban bör vara och alltid varit; men Kristina är för kall. Goethes konst att teckna qvinnor har du ej ännu förvärfvat dig. Du har dertill lefvat för litet ibland dem. Ännu liar jag något mer att anmärka. Strax efter sedan Torkel är fängslad förd från Lena, beder Arvid Hedvig insläppa pilgrimmen från Tyskland. Man väntar denne och ännu har han ej uppträdt och hädanefter kan han

svårligen uppträda. Åskådarens och läsarens väntan är således bedragen. Bror, akta dig att lofva mera än clu tänker hålla, om du vill undvika granskares ovilja. Jag gillar visst ditt missnöje med alla förklädningar, men efter min tanke har du snarare försämrat än upphjelpt ditt behof deraf, då du låter tvänne särskilda personer förkläda sig. Hvarföre kan ej Arvid i den drägt han har, då han besöker Kristina, lika väl inpraktisera sig i Torkels fängelse? Onekligen tillhör detta värf Arvid, om han ej skall uppträda som en oförvägen kärleksnarr, som ingenting stort uträttat. — Öfverväg detta, bäste vän, och måtte clu snart få tid att sluta ditt arbete.

Hvad dina politiska anmärkningar angår, så förstår jag dem ej fullt, emedan jag ej känner ryktet om Polen. Hvad åter mitt fädernesland beträffar, så Gucl bevare clet för en revolution. Vid den kommer jag aldrig att briljera.

Hittills ha dansar, kalaser och fyllerier aldeles upptagit min tid och hädanefter kommer ekonomika att göra clet, sä att på min smaks och mitt förstånds utbildning lärer icke bli mycket att tänka. Dock har jag fortsatt ett börjadt arbete, hvarmed jag offentligen ämnar visa mig på den vittra banan. L. Rääf, båda Drakarne och Mensa Drake — hvilken unter uns gesagt jag har god lust och är på väg att göra till min Corinna, hvaraf clu således ser, att för mitt lugn är ingenting att frukta — hafva varit här i åtta dar och reste för en timme sedan. — Christ. Stenhammar är på Thomestorp. -r-

Sv. Akademien är sig lik. Har du någonsin i så få rader sett så många tomma ord som i dess omdöme öfver din Ode? I den sista punkten tror jag ej vara annan andemening än den, att Herrarne ej känna anclra skrifarter än rimmad och orimmad, och då är deras stora lärdom den, att rediga tankar äro lika nödiga i den ena skrifarten som i den andra. Jag längtar att se, hvad Musarum servum pecus behagat yttra om min Stjernhjelm. — Jag gillar aldeles, att du skrifver öfver Engelbrekt, men orimmadt bör det ske. — Jag kunde ej annat än skratta, då jag förnam deras vishet att icke upptaga Apollos tempel och Yisorna till granskning. Ja, men clet gör godt. Gucl förläne lugn i staten, så blir det väl också en gång goda tider hos oss.1806.

Planen till Tentamen (= Skinkina) är superb. Det blir en mästerlig farce, ty dig behöfver jag ej varna för Lindegrens manér eller frukta för, att du gör din professor till en tanddoctor. Denna bit skall börja din ryktbarhet (!) hos den spektakel skådande publiken. Idén att låta den höglärde lära att dansa är charmant och förvärfvar dig Delands hela vänskap.

Jag måtte ha skrifvit rasande, efter du tror, att det är öfver en prost jag skall orera. Nej, det är en professor, en informationskapten, en skicklig karl, så att ämnet ej är så rasande. Men han var matematikus och du vet, att jag ej är någon Euklides. —

Jag har 19 eller 20 märken. Laudatur för Fant och Aurivillius och kanske äfven för Dahl *). — Lördagen efter Påsk, då kandidat-konventerna börja, är jag åter i Upsala. Om du bara vore der! Den, som tror, att charlataneriet egentligen hör till medicin, den bedrar sig, och han behöfver blott ligga i Upsala terminerna näst före en promotion, för att derom bli öfvertygad. Yår herr Primus är verkligen primus inter paros i denna delen också.

Yid dryckesgillena här har jag författat ett par skålar, som förtjena och ej lära undgå occasionsversers vanliga öde. Ehuru dessa varit eländiga rim, hafva de hos Smålands jagt-junkare väckt en synnerlig aktning för mitt stora snille och satt mig i gunst hos en fröken Montgommery, som är en temligen hygglig flicka och i hvars sällskap man ett par dar på landet ej skulle ledas. 01. Meurling och hans syster har jag äfven råkat. Hos mamsellen skulle det i sanning vara rätt behagligt att på någon tid göra bonne fortune. — Sancta Trinitas tecum!

Cl. Livijn till L. Hammarsköld, l.

St. d. :51/i 1806.

Det fägnar mig, att du gillar mitt fragment, ehuru jag ej är särdeles nöjd med ditt ogillande af Christina. .Du kan

*) Denna lysande uppgift får längre fram sin rättelse.

sjelf finna, att min egenkärlek derigenom kommer att lida.

Att nå Goethes konst att teckna —--bror, mins du,

att jag i en af mina stumpar en gång sagt om inbillningen: »svävfar med Goethe mellan Gud och människa. — Detta ditt skötebarn rusar du med nektar, att han förglömmer jordens barn och skapar lik Prometeus» — Och hvem vågar täfla med denne mästare? Här blir blott longe sequere et semper adora. — Hvad din anmärkning om Kristinas karakter angår, sä bör du blott utsträcka anmärkningen till alla och då är hon sann. Din anm. om pilgrimmen är rättvis m. m.

Är det allvar eller drömmer du? Mensa D— bli din Corinna? Det är väl sant, jag har ej förfärligt stort begrepp om — —, men kan du efter din beskrifning på M—a ge henne den förras rum, så äro mina påståenden rättfärdigade.

Jag höll häromdagen i allt allvar på att förälska mig i en flicka, och kanske äro alla de goda bitarne, hvarmed Christina i min Torkel debuterar, följder deraf, ty jag tänkte mig alltid henne i Christinas rol, — med ett ord det var m:ll Wennerholm *), hvilken du förmodligen förut hört mig omtala såsom ett skickligt subject för dramat, teatern, i synnerhet tragedien, der jag trodde mig kunna gifva henne en sann riktning; men hon är ej mera, knapt 20 år och af lungsot. I Korsfararne debuterade hon med en styrka, som häde förtjent en bättre pjes. Så, broder,

försvann den enda flicka, med hvilken jag velat dyrka Venus. —

Såsom en minnesvärd lemnar jag visorna och Apollos tempel qvar hos Sv. Akademien. En man berättade mig härom dagen, att aldrig sådant förut händt i Sv. Akademien. Men man måste vänja sig vid allt. Jag skall af Bergström, som är Akad. amanuens och tillika i vår expedition, fint lura ut, hvad sensation det gjort i Akademien; men tillfälle har hittills ej varit lämpligt. —

Jag skulle råda dig — så framt du vill akta på mitt råd — att genom Lindblom (eller Adlerbeth) skaffa dig en kondition i något af de större husen i Stockholm. Det skulle oändligen lätta dina framtida spekulationer, (ty) som den för-

*) lllr. Wennerholm, f. 1783, aktris vid operan och dramatiska teatern 1800—1800, † 1800. T).1806.

modligen ej komme att upptaga mycken tid, kunde du gå in som extra ord. amanuens vid Kungl. Biblioteket, en hvarken trägen eller mödosam beställning, men som gåfve dig preferens i befordringsväg.

Förlåt mig, om jag uttröttar dig med eviga projecter, men att ligga i Upsala, tills du blir 25 år, gagnar ej. Ett par år i Stockholm skulle vara dig nyttigare. Först efter dem skall du rätt värdera aura libertas och äfven vinna en viss smak, som aldrig på annat ställe än i en hufvudstad kan ernås. Här har du ett ypperligt tillfälle att fortsätta dina studier. Om du finner detta project antagligt, så nämn det för clin bror, så framt du ej beslutit att aldrig konditionera, Du kunde emellertid (äfven) retablera dina affärer.

Jag har nu åter begynt att konditionera. Ehuru jag med mitt vilda temperament ej är fallen derför, är det dock drägligt nog. Jag är hos Öfverkommissarien Ek, boende på Assistensen på Riddarholmen. Likaså uppriktigt som min morbror för en tid sedan bad mig bo hos sig, lika rättfram sade han mig, sedan de gossar jag läst .för lemnat honom, att hans omständigheter ej tilläto honom att längre hafva mig qvar, Det är en af de få människor jag värderar.

Roland, opera, dum och fransysk, öfversatt efter Quinault, uppfördes härom dagen. Föreställ dig den: den platte Lindström *) spelte den platte Medor, soubretten Wässelia **) — Angelique med förfärligt grin och rullader, Carsten ***) — Roland så bra som en dålig rol kan spelas.

Politiska nyheter: kungen har fatt, tillbud att gå in i friden, med vilkor att till fransoserna utbetala de subsidier ban af England uppburit och lemna Stralsund med Pommern åt Preussen för en penningesumma — efter mätismanna ordom. Han har hört, att Carl XII försvarade sig i Stralsund; så vill han äfven. —

*) C. G. Lindström, f. 1779, förste aktör oeh sångare vid operan samt drani. teatern 1800—1844, † 1855. />.

**) Marie Jeannette Vfässelius, 1'. 1784, l:a aktris och sångerska vid operan och dramatiska teatern 1800—1820, † 1853. h.

***) C. C. Karston, f. 1750, l:c aktör och sångare vid operan 1770—1817, under denna tid sångscenens yppersta prydnad, † 1827. IK

Odat. förmodl. i Febr. 1806.

Jag tänkte att afskrifva en del af min Torkel, men jag-ser, att jag ej står ut dermed. Du kan blott se, hvart jag ämnar mig, och det skulle högligen fägna mig, om jag kunde vinna din approbation, då du efter ditt löfte uppkommer i vår. Jag skall emellertid renskrifva den för att med allra första öfversända den till magister Ekmarck. Han borde vara nog artig att granska den samma.

Förmodligen känner du, att Biberg *) blifvit kronprinsens informator och vistas nu i Stockholm. Jag har ej träffat honom, men om han ej förändrat sina principer i hoftrap-porna, hade jag väl lust att göra honom ett besök med

Torkel under armen. Gerna ville jag ha ut denne (Torkel), ty jag^ tror, att det skulle vara en sporre för mig att fullfölja den bana jag en gång begynt och likväl fruktar jag att ådraga mig ett allmänt förakt. Dock hvad betyder det; — jag fruktar mera att ej blifva bemärkt.

»Tentamen» måste blifva liggande, tills jag träffar digt ty om sjelfva tentamen måste du gifva mig underrättelse, så framt jag (skall få) den så löjlig, som den lärda saken båda bör och förtjenar att vara. Här, bror, måste du blifva mitt stöd och väl fiirnera mig med scientifika dekorationer, värdiga en primus. Jag ville gerna hafva den så löjlig som möjligt,, utan att alltför mycket blottställa —blads karakter, ty du bör ej föreställa dig äfvensom det ej heller lärer finnasy något svårare än att på detta sätt vinna ryktbarhet.

Min Torkel är nu så färdig, att endast sista scenen fattas och i morgon eller öfvermorgon skrifver jag säkert derunder: soli Deo Gloria.

Jag önskar nu, att Rääf med hela sitt krvddbobibliotek funnes i staden. Jag kunde då komma att begynna min

*) JV. Fr. Biberg, f. 1776, 1797 fil. mag. mecl första hedersrum, 1799 Doeens, 1805 Litt. hum. ord. adjunkt, 1808 profos. fullmakt, 1810 ord. profes. i prakt, filosofi, † 1827.1806.

Carl Algothson, som du mins, att jag funderade på i Upsala. Äfvenså kommer jag vid hans ankomst att studera alla möjliga gotiska sagor, ty jag har hufvudet fullt med planer till en Opera: Balders död, rimfri och på samma versslag, som förekommer hos isländare. Jag vill så mycket som möjligt är ha henne ej Quinaultisk, utan Gotisk. Du vet, att götherna i häftig passion sjöngo mot hvarandra. Derom se hvar gammal saga. Men- hur skall jag öfverkomma en afskrift af 3:e del. af Upsala-eddan, som innehåller deras metrik ochpoetik?

Wallin (här följa tre kransar *)) ämnar utgifva öfversättningar af latinska skalder floektals. De ligga under prenumeration. Haf Gud för ögonen!

L. Hammarsköld till Cl. Livijn, i.

Tuna d. 16/2 1806.

Herzensdank, Heber Bruder, för ditt bref och din vänskap. På allvar sade du visst icke, att du var ond på mig för mina anmärkningar vid Christinas karakter, ty de voro foster af den renaste välmening. Du har ett stort, svårt och vigtigt verk för händer, ett verk, som skall grundlägga din ryktbarhet, och det hade i detta fall varit ott oförsvarligt brott emot vänskapen att här vara skonsam, att icke säga gerad ut hvad jag tänker. Det ar visst icke sagdt, att jag har rätt eller att jag det vill ha, utan jag ville ge dig anledning att tänka, noga tänka öfver dina saker. Ku är det. icke fråga om ett litet sångstycke, om ett ögonblicks foster, (som) är entusiasmens verk och blott den kan bedöma det, utan om ett arbete, hvars effekt är beräknad på längre tid och i högre grad. Här behöfs att noga begrunda och ett sundt och fast omdöme. Och man må säga, hvad man vill, konstnären är alltid den, som bör ega votum deeisivum.

Du är stundom nog vårdslös i diktion. Det fragment af

) Skola beteckna de tre pris han eröfrade i Sv. Akademien 1805.228

Torkel, som du sände mig till Söderköping, är derföre på mitt vis likaså tillkråtadt som det första. Det är sant, diktionen är visst icke det allra vigtigaste i ett stort poem; en hård vers, en mattare bild, en otydligt, uttryckt tanke är i afseende på det hela visserligen icke så väsentligt; men man ser ändå alltid med missnöje en illa sydd grof blag-garnströja på en skön flicka.

I de två scener du i dag skickade mig är du till det mesta alldeles fri från det felet, och jag är med dem outsägligen nöjd. Jag har alltid varit nöjd mecl clin målning af Birger, men i dessa scener har du på den satt fullkomlighetens krona. Så obeslutsam, så blott begifven på nöjen, så helt och hållet vekling, och ändå så väl modifierad, att han ej drar läsarens och åskådarens hat på sig ifrån clen gemena komplottens hufvudmän Brunke

och Olof. Valdemar är nu som förr superbt tecknad. Jag är förtjust i detta sanna och starka uttryck af den uppretade, efter hämnd rasande, makens glädje:

Jag vill hämnas dina tårar, när du bedrages af en älskad qvinna. —

— Ännu en belt likgiltig anmärkning, som är af ingen betydenhet, men som du just derföre sa mycket lättare kan iakttaga, om clu finner clig deri. Hvarföre nyttja Öppning och Inträde i stället för det vanliga Akt och Scen? — Inträde kan väl passera efter det är svenskt, mon Öppning har i vårt språk ein cloppelsinn, som tysken säger, som ej gör det ordet behagligt. — Jag längtar att fa läsa clin tragedi bel och jag gratulerar dig att hafva slutat den. Hade jag också fullbordat ett sådant verk!

Är det ditt allvar, att det förefaller dig underligt, att jag valt Mensa D . . . . till min Corinna? Nora har varit, är och skall förblifva min sånggudinna. Men mecl en sångmö kan man ej njuta kärlekens nöjen, ty gudinnorna hafva längesedan upphört att sänka sig till de jordiska; vi lefva ej mera i mythens glänsande dar; utan dertill väljer clen förståndige

hvarje flicka, som har utseende---. Sa gjorde Ovidius

med Corinna. Jag gaf henne derföre detta namn, ty till1806.

Cynthia (se Properts) duger hon visst icke, men till en Corinna rasande väl.

Jag inskickade för någon tid sedan Skönhetens njutning och ett par bitar*) af mig till Linköpings-bladet och i dag fick jag från Hrr Redaktörer ett mycket obligeant bref, hvari de på det förbindligaste tacka mig och dem som vilja bidraga att göra deras tidning läsvärd. De beklaga sig tillika öfver den förderfvade smak, som råder hos deras publicum, så stickande och bittert, som det passar en tidningsutgifvare i en småstad. — Då de vilja göra något af sitt blad, hvarföre ej hjelpa dem?

Nu har jag genomläst Gerusalemmc Liberata och det låter säga sig mycket bådo ondt och godt om det poemet. Hvad jag till en början anmärkte var, att detta skaldestycke lemnade ett nytt bevis — om flere behöfdes — pä de äldre teoristernas, Batteux's, Esehenburgs etc. etc. etc. oförlåtliga kortsynthet. Do sätta Det befriade Jerusalem i samma klass med Iliaden. Herre min Gud, det är sant, båda besjunga ett krig, men dessa krig, liksom hela poemerna, äro hvarandra så olika, att Wallinsk eller Yaleriansk sällskapssång har mera tycke af någon bland Anakreons skönaste Oder. Men han (Tasso) har här och der öfversatt några verser ur Homerus och hvem kan då neka, att icke Gerusalemme Liberata åtminstone på de ställen är lika med Iliaden. Tasso, så fantastiskt hans poem än är, röjer likväl mindre inbillningskraft än Dante och ännu mindre — hvad alla försäkra — än Ariosto. Men så är hans skaldestycke mera sammanhängande än deras. Det har en rask gång och kärlekens trollerier — ty af sådant är det fullt — tecknar ban mästerligt. Bevis derpå finnes öfverallt, mon isynnerhet ser man det i den sköna, aldrig nog beundrade episoden om Rinaldo och Armida, liksom Clorindas döpelse. Men i beskrifning af slagtningar är han för olycklig. Stundom är han affekterad, och då han

'*) Deribland troligtvis äfven hans artikel: »Korta underrättelser om de förnämsta tyska poeter», införd d. 15/2 i länk.-bladet (X:o 13) för samma år och ej 1804, som hittills oriktigt uppgifvits. Se Bilaga X:o 1. Man ser häraf, att det ej var männen i den Romantiska skolan i Tyskland, med undantag af L. Tieck, som" han satte i första ledet.230*

ibland vill vara sublim, alstrar han bara tom bombast. Att denna sång ej behagat Gallikanerna, finner jag naturligt, ty den är ganska litet manierërad och öfverflödar ej af katekesmaximer.

Det arbete jag i mitt sista (bref) nämde, att jag höll på med, är en pjes, hvars titel, när den en gång blir färdig, blir: Öfversättningar och Imitationer efter äldre och nyare skalder *). Det var min dessein att ha den tryckfärdig vid Påsk och hade jag ej rest hem, skulle det också gått ganska ledigt. Men här har man så mycket heterogena

sysslor, att man får liten tid att arbeta på, och när jag kommer till Upsala, så måste pedantismens alongeperukbeprydda gud intaga musernas ställe.

Jag önskar dig lycka med din Opera. Det skall bli artigt att se, om du i anseende till de orimmade kupletterna någonsin får den uppförd eller satt i musik i Sverige. Du känner väl alla våra musieorum fördom mot orimmad vers.

Jag har på några mellanstunder sammansatt en liten operette, under hvilket arbete J. J. Rousseaus Le Divin du Yillage och Goethes Järv und Bätelv sväfvat som mönster för min inbillning. Jag har vågat försöka att förena desse store mästares maner-, men som jag af mitt ämne tvangs att nyttja en orimmad aria, får jag, oaktadt svenska allmänhetens kärlek för operetter, visst aldrig min uppförd.

Jag har äfven nyligen läst Kajser Octavianus af Tieck. Den är fantastisk, mon superb. Maken till musikaliska verser har jag aldrig sett. Rousseaus och Metastasios annars med skäl så mycket berömda versifikation är ott intet deremot. Den pjesen bör du laga, att du snart får läsa.

Är det sant, hvad du berättar om Wallin? Bravo, bror! Så få vi då något att göra. Plocktals rimmade parodier af alla latinska poeterna, det är oerhördt. Det är blott i Sverige någonting sådant kan företagas.

Jag tackar dig för ditt förslag. Det visar din vänskap för mig och jag vet att värdera den. Jag har visst ej beslutit att aldrig konditionera, men jag har fruktat, att min långa varelse och min tobakspipa ej väl skulle stå att förena

*) Denna »pjes» utkom 1806. So liingro fram.1806.

med den fina Stoekholmslefnaden. Men då Biberg kan vara hofman, så måtte det ej ha någon fara. Det vore, som sagt är, i flere afseenden för mig både nyttigt och nöjsamt att någon tid vistas i Stockholm, och min mor och bror tyckas vara mycket för det förslaget. Det enda, som gör, att jag ej med så innerlig hjertans glädje omfattar det, är, att jag tänkt på att i vår ett år till göra en liten resa till Göttingen och Weimar för att på det senare stället se en riktigt god teater. Men hvarföre kan ej denna resa uppskjutas, då jag framdeles torde få tillfälle att göra den? Hör efter, om det är svårt att komma in som extraordinarius vid Biblioteket.

Mina affärer äro i rätt godt- stånd. Jag är nu mera myndig.

Jag beklagar, att din älskarinna är död. Får man intet i anledning deraf se dig i en skön elegi bortgråta din smärta för att snart glömma den hos en annan skönhet; ty att du någonsin får anfall af platonism, behöfver man ej frukta. Du har alltid varit öfvertygad om det, hvarom jag med hvar dag allt fastare blir öfvertygad, nämligen att qvinnorna ej äro ämnade eller duga till annat än att njutas, och vi hafva ej mot dem några andra förbindelser än att ge dem tillfälle att uppfylla sin bestämmelse och draga försorg om deras barn. Emot sig sjelf har väl karlen några pligter, som han ej bör förlora ur sigte, men då vi bestå af kropp och ande, ha vi fått vällusten för båda två, och bägge vilja och böra njuta.

Från Thomestorp har inlupit den underrättelsen, att en fröken Hartmansdorff förälskat sig i vår redlige Christian, och han författar sonetter. Bror, blir det ej af honom en Pe-trarca, är det underligt, (ty han är) religiös och svärmiskt älskande. Rasande goda anlag har han åtminstone dertill. Men var härmed tyst som en fisk och förråd framför allt ingenting för Leonard. Han kunde bli ond, att jag underrättat dig derom. —

Så fort som ske kan, skaffa mig Oetodecim virorum yttrande om sången till Stjernhjelm. Jag längtar att se det. »\ränja sig vid allt», — jo, vill Gud, så nalkas den tid, då de få öfva sitt tålamod.232*

1806.

2.

Thomestorp d. 2/:$ 1804.

— Jag öfversänder nu dina fragmenter. I anseende till dem upprepar jag mitt gamla rad: cogite! —

Medan jag varit här, har jag studerat Hervarar Saga och Herrauds och Boses Saga. Den förra är isynnerhet ganska vacker. Hjalmars dödssång är sant elegisk. Hade Ovidius haft något sådant bland sitt fäderneslands akter, så hade Rom ej saknat någon inhemsk heroid. Angantyrs tal, sedan han med det förderfliga Tirfing mördat sin broder, är ett mästerstycke. Det är jämförligt med kören i en grekisk tragedi. — Jag nämde för dig, att jag icke ogerna vill göra M—a ..... till min Corinna. När jag råkar dig, skall du om den saken få (höra) detaljerade omständigheter. Hvad som nu att börja med är visst, är, att jag är med henne i en förtviflad kurtis; och som jag nu mera har sä mycket, att jag väl kan berga mig, så har jag all anledning att tro, det hon vill i hast metamorfosera mig till sin äkta man. Jag som icke gerna vill agreera detta projekt, måste således uppföra mig ganska varliga. Detta har satt mig i en belägenhet, som är rätt nöjsam.

Till Stenhammar skref jag för någon tid sedan ett elegiskt skaldebref, deri jag yttrade resultatet af min lefnadsfilosofi, och derpå har jag fått ott strängt svar, hvari han rätt illa tilltvgar mina osedliga tänkesätt. Det är väl, om vi ej med tiden få af honom hela Idealismen pä hexameter — och stackare då den arme Lucretius! Denne vällustens vällustig© sångare lär cler komma att rätt vackert sitta emellan.

Cl. Livijn till L. Hammarsköld.

Stockholm d. % 1806.

Jag tackar dig för ditt bref, af hvars början jag väl ser, att du är en debaucheur, men ej en sybarit, I denna tanke

har jag ännu mera blifvit stärkt genom Rääfs och Stenhammar berättelser, hvilka uppgifva, att din epikureism, långt ifrån att vara platonisk, som jag gerna ville hafva den, tvärtom är cynisk. Ty huru vill jag annorlunda källa den, då du i sällskap med Svante bland Smålands landtjunkare super dig full af — bränvin och skrifver vers till hvarannan kjortel? Menar du, att du deri finner vällusten, så bedrager dti dig högligen. Det är blott en djurisk njutning, hvilken du har gemensam med hvar och en båtsman, som kurtiserar på Hasselbacken och sjunger en stump om sin Ulla lilla. Tro ej, att jag höjer min röst att predika emot njutningen; nej, bror, jag vill sjelf gerna njuta, ehuru jag hellre gör det i inbillningen än i verkligheten. Men att njuta med hof har alltid varit min regel, hvilket bör så mycket liogare observeras af dig, som ej allenast jag, utan äfven ditt fosterland, dina vänner ej kunna tillfyllest beklaga, (om du skulle uraktlåta det). Jag åtminstone har likväl ännu hopp. (Kom ihog, att) en försvagad kropp medför gerna en försvagad själ, så framt lion är något afskildt från kroppen, hvilket senare tiders rön ej tyckes vilja medgifva,

Att du studerat våra gamla Götiska sagor, fägnar mig sä mycket mera, som det skall blifva mitt första studium med tiden, ty jag finner det oförsvarligt, ätt våra vitterhetsidkare så aldeles försumma den forna svenska vitterheten *). I anledning deraf har jag lust att proponora dig något. Du nämde, att du arbetade på att utgifva några öfversättnin-. gar. Vill clu låta mig deltaga deri och lemna några gamla götiska, hvilka jag i den händelsen skall skynda mig att författa, engelska af Milton, Shakspeare m. fi. och latinska? Vi kunde ju i det fallet öka (arbetet) till 2 delar? Öfvertänk detta förslag!

Nu är jag i ett verkligt bekymmer öfver hvad jag skall göra med Torkel, antingen låta honom ligga eller renskrifva

*) Man ser här,, liksom annanstädes i dessa bref, huru den fosterländska riktning på fornnordisk grund, som senare framträdde företrädesvis i och med den »Götiska Skolan», rodan nu hägrade för Lirijn o.eh var ej heller främmande äfven för Hammarsköld.

honom, sända honom till Upsala och ge ut honom. Men derom få vi sedermera samtala.

Stenhammar var rätt missnöjd med din epistel, och vet du, dertill hade han efter min tanke rätt, ehuru du ej deraf bör sluta, att jag blifvit idealist som han, utan tvertom'materialist.

Blir frågan om M—a, så ropar jag: akta dig, och det ej allenast en, utan två och tre gånger. Du är lätt öfver-listad.

Politiskt nytt berättar Rääf. Kom snart och blif längre än Christian. Skapelsen torde uppföras Långfredagen.

L. Hammarsköld till Cl. Livijn.

Ups. d. 18 4 1806.

Jag är i Upsala, nästan öfver öronen sysselsatt med barnsliga akademiska pedantismer. Jag fann hos Fant min disputation färdig; ett kostligt opus, men likväl på långt när icke det ogagneligaste och barockaste, som här blifver pro Laurea försvaradt.' Månne att krydda oxstek är för lagern ett ovärdigare bruk än att pryda kandidater i Upsala år 1806? Men för Guds skull låt detta icke komma ut. För en och annan förtrogen kan man väl släppa ur sig sitt hjertas tankar, men för hopens ögon äro vi nog så sluga att antaga en lärd min och- agera stora karlar.

Jag har vidare öfvertänkt spöksyn, som börjar din Modermördare, och jag har råkat på ett inkast, som torde förtjena att begrundas. Då spöket inträder så der ex inopinato, utan att vara förberedt, fruktar jag, att åskådaren icke vet, hvad det är och bara gapar på den hvita gestalten utan att af den erfara något intryck. Bror, öfvertänk detta noga och studera uppmärksamt spökscenerna i Hamlet. Shakspeare blir väl beständigt ett mönster för sådana uppträdens anbringande. En ganska god kommentarius deröfver innehåller Tiecks företal till der Sturm, och jag ville önska, att jag kunde skicka1806.

dig den. Låt icke Torkel endast ligga och torka i bordslådan, ntan sola och beskåda honom dagligen, men fila för Guds skull lätt och icke för länge, annars blir filen slö och skadar allt. Innan årets slut vill jag se den tryckt.

Jag har börjat läsa Sofokles och jag tror, att om jag får tid, öfversätter jag några bitar dernr. Någonting så skönt som första kören i Trakinerinnorna ha Gallo-Suecanerna aldrig sett, om de bara begripa den.

Jag har i förgår sammansatt en Elegi. — Jag är temligen nöjd med min produkt — det må vara af faderskärlek eller ej —, ty der röjer sig i den ott icke fullkomligt misslyckadt sträfvande att följa Ovidius på spåren. Att upphinna författaren till Ars amandi lär icke falla dig in att fordra af någon, allra minst af mig. Men borde du icke då aldeles öfvergifva försöket? — lärer du .säga och du kan ha rätt.

Nu har du smittat mig med din vana att afla förslager och planer. Jag har nu ocksä fått något sådant, i hufvudet, nämligen idéen till en svensk tragedi i grekisk form. Kan clu gissa ämnet? — Jo, Domalder, hvilken af lotten bestämdes att offras för sitt hungrande folk. Hvad säger du?

För det närvarande, medan jag har att göra med min disputation, läser jag en intressant pjes: Lessings Gedanken und Meinungen, samlade och utgifna af Fr. Schlegel. Det är en bok, som du borde skaffa dig och studera. Jag har redan läst hans bref och jag kan knapt hålla mig från tårar öfver den store mannens öde. Den vinst han drog af sitt literära nit och sina ifriga bemödanden för den goda smaken, var en beklagansvärd och behöfvande ålderdom. Bror, månne detta skall blifva vår lott, blifva lönen för vårt arbete? — Nå väl, Akilles visste, att han vid llion skulle sluta sin bana och han gick nöjd sin ärofulla död till mötes. Låtom oss föresätta oss att söka likna denne gudomlige heros.

En af kandidaterna, jag vet ej hvilken, har författat en promctionsvisa, hvaraf jag hört några strofer. Ett par, som jag tyckte om, fäste sig i mitt minne. Se här början:

Jag icke någon vällust känner att vara lärd en fjerndels dag,236*

1806.

men ibland pedantisniens vänner der radoterar äfven jag.

Strofen näst den sista:

Mitt fjerde glas med upprördt sinne jag egnar hvarje charlatan, som hitkom med en oxes minne och reser med en krans ur stån.

Yid ott tillfälle sjöngs denna visa i ett sällskap, der kand. Spaak befann sig, och vid den sist anförda strofen mulnade hans ansigte synbart till alla närvarandes förnöjelse. Om jag kan fä denna sång helt och hållet, skall jag, om jag tycker, att hon förtjenar det, sända dig den.

M^ig. Ekmarck är och Carl Stenhammar har varit sjuk, annars må alla dina bekanta väl och helsa.

Cl. Livijn till L. Hammarsköld.

St. 1806.

Hvad tänker du på, som ej ännu efter vår sista kärvän-liga sammankomst underrättat mig om din lyckliga ankomst till Upsala?

Nu om andra saker. Politiska? Dem känner du äfven så väl som jag och kunskapen består deri, att man vet — intet. Literära? Mätta din själ med öfversättningars öfversättningar och fråösa mod gärclagsförfattaren till den okända. Jag är ej kritikus och förstår mig således ej pä ordens afvägning, men hvad han ville säga, vill jag gerna begripa och har ingen Ariadne med sitt nystan. Författaren känner jag ej, mon om jag fick gissa, skulle jag tro, att Valerius legat i barnsbörd. Lika mycket, fostret är vardt sin moder. —

Jag måste berätta dig, att jag nu är sysselsatt med renskrifningen af Torkel Knutsson. — — Jag vet ej hvad det var för en liten abbé, som en gång sade, att en författares himmel är att sk]ifva, hans skärseld att skrifva rent och hans1806.

helvete att läsa korrekturet af sitt ark. Lilla gubben hade rätt, hvad himmeln och skärselden angår, i helvete har jag ännu ej haft clen äran att komma, men tiden, bror, — du vet, livad han kan göra.

Ehuru jag sjelf proponerade att ingå med dig i öfver-sättningsplanen, nödgas jag taga mina ord tillbaka. Jag har nu börjat studera gamla Gotiskan. Det är ett gudomligt språk, men jag ser, att jag ej innan Midsommar kan deri ernå den fullkomlighet, som fordras för att riktigt öfversätta så gudomliga stycken. Om jag genom dig kan få tillträde till Kongl. Biblioteket, skall jag söka att samla 111ig nog kännedom deri och, 0111 Kongl, bibliotekarien behagar sänka sin graduerade lärdom till en illiterat kammarskrifvare, äfven någon kritisk kännedom för att kunna tydligen och på svenska utveckla mina tankar om. Göternas poesi. Har ej Afzelius skrifvit på latin? —

L. Hammarsköld till Cl. Livijn.

Ups. d. - ' 4 1806.

Du känner redan, att min hitkomst var lycklig. Att gifva dig en fullkomlig underrättelse om min resa är jag ej fallen för, ty jag gör lika så ogerna som jag läser resebeskrifningar. —

Det der i franskt socker doppade poemet, som du omtalar, är af Wallin och är adresseradt till en flicka, som komplimenterat honom för hans »Uppfostrare». Medge mig, att en sådan komplimang förtjente en sådan tack. Emellertid liar den der lösa maten förträffligen behagat visst folk här i sta'n, och isynnerhet har clen gräsliga iden, nämligen Värdtornet mecl clet artiga epigrammet, som skulle leda hennes stig, aldeles förtjust clem. Samma dag (?) var äfven i Upsala-tidningen infördt ett skaldestycke af J. Tranér, uppfyldt mecl myrtenlundar viel Beltens strand och lugna hyddor och bäfvande orkaner. Sköna barn, clet måste man bekänna, uppammas i Sv. Akademiens sköte.238*

1806.

Nå, jag har sett första flocken af de Wallinska översättningarna *). Efter allt mitt omdöme äro de miserabla. Men får han ej 60 pris, så är det icke hans fel. Du har väl gifvit akt på den Leopoldska fullkomningen i företalet? —

I en af The serna efter kand. Spaaks prydliga gradual-disputation har Fant velat utföra den värdiga gerningen att krossa tyska smaken i sitt kära fädernesland. Det skulle kanske förlåtas en ledamot af en svensk Yitterhets-

akademi, att han föredrar Yoltaire, Racine och Corneille för Germaniens tragöder och mera värderar le Cid eller Athalie än Götz v. Berlichingen och Kabal und Liebe, men att han sätter Kotzebue och Spiess i samma klass med Goethe och Schiller, det utmärker en aldeles oförlåtlig brist på urskilning.

Det var dumt, att du ej kan få några öfversättningar från Götherne färdiga; men underrätta mig, om du vill bland mina låta trycka några från de moderna skalderna eller om du vill spara dem för vår . Journal; ty om du ej nu låter trycka några, så måste jag taga ett helt annat arrangement med mina öfversättningar. Det som gör mig ondt är, att bland imitationerna efter Anakreon jag ej kan låta trycka det bästa af mina v er smakeri er, Segervirmareii, ty Bonaparte nämnes der. —

Fransoserne ha ej orätt i allt. Derpå är den der lilla abbéns yttrande, som du anför, ett bevis. Jag vet ej, om jag skall kalla dem ett lyckligt eller olyckligt folk, ty de säga skämtande stora sanningar utan att sjelfva veta deraf. —

En artig nyhet har jag i dag fått höra, den nämligen, att Lidman, Malmström och jag icke lära hafva mer än Ap-probatur för Dahl **), men Spaak cuin laude. Hurrah för den store greken! Regnér måtte ha. ljugit bra för mig, tv efter Liljeblads senast utdelade underrättelser lärer jag ej ha mera än cum laude för Fant och Aurivillius, h. e. att din vän icke kommer att gå med till första promotionen. Men det der bör väl upplysas i morgon.

Jag arbetar nu på min lectio præcursoria. Den blir om våra gamla folksagor, såsom Lunkentus in. fi.

*) Öfversättningar af Latinska skalder. l:a flocken. Sthm 1806. **) Jfr en föregående, uppgift i bref d. 27/i-1806.

Cl. Livijn till L. Hammarsköld, l.

St. d. 27/4 1806.

Orsaken, hvarföre jag ej förr besvarat båda dina bref, måste du söka i medföljande långa commentarius *), hvilken jag underställer ditt mogna ompröfvande. Jag känner ej, som du vet. estetiken. Deruti kunde du attackera den värde öfversättaren och emellanåt inblanda något af mitt ordrytteri, som, efter min tanke, icke är sä aldeles utan sitt salt. Sedan kunde vi sända det samma dit det är adresseradt, i hopp att det blir infördt, ehuru vi i det fallet måste uthärda en gruflig eld, ty man har allmänt erkänt hans öfversättningar för mästerstycken. Jag har ej gått igenom allt, det skulle intaga Stockholms-Posten **) för en hel månad. Dessutom måste-man gömma ett eller annat i händelse af försvar. Roa dig ock, så får Wallin ganska roligt.

Jag är högst orolig öfver din berättelse, att du förmodade dig blifva excluderad. Men förmodligen är det ej sant, och med nästa post hoppas jag att derom blifva underrättad. I (annat) fall måste du trösta dig med, att Leopolds och Öd-mans exclusioner gjort Upsala Akademi stor lustre, och arbeta på att ännu mera illustrera den samma. Då är det bäst, att clu ju förr dess hellre förfogar dig hit och går in i Biblioteket, tv 'att gå i Upsalå som excluderad är ej särdeles

*) Till Wallins nämda öfversättningar.

**) I Polyfem, Andra Samlingen, för 1810, N:is 4, 5, O, finnes af O. M. (Olof Mollbergsson = Livijn) införd en utförlig granskning af J. O. Wallins Öfversättningar från Latinska Skalder, St. 1800. 1 några inledande ord upplyses, att denna granskning »för mera än tre år sedan» inlemnats till Stock-holms-Posten, som likväl ej införde (len samma. I Polyfem möta vi alltså tvifvelsutan den ofvan nämda »commentarius», som Livijn 1800 understälde Hammarskölds »mogna omprftfvande», ehuru måhända senare mera och noggrannare genomförd.

honorificum. Du underrättar mig, att man är besatt pedantisk i Upsala. Kunde du tro det vara en nyhet?

Hvad ditt projekt angår att af Domalder bilda en grekisk tragödi, kan jag ej annat än gjlla det samma och uppmanar dig att ej låta detta förslag hvila. Du ser, att jag betalar dig med eget mynt. Ämnet är just passande till

ett sådant grekiskt, af ödet beherskadt, verk. Jag funderade sjelf en gång derpå, men fann snart, att clet ej är i Grekernas spår jag bör söka mitt rykte.

Spökscenen har jag så mycket mera tid att noggrannt eftertänka, som jag ej sett på Herr Matrieida efter din afresa. Allt hvilar, utom jag sjelf och mina stöflar, hvilka vid i dag inträffad eldsvåda och dervid förefallande gapning tagit läck etc.

Att Tranor qväder väl, undrar jag ej på. Han rimmar väl. Qualis rex talis grex kan lämpas på Leopoldska fullkomligheten — Baltiska myrtenlunclarna — Vingarna, som bada sig i ether. — Mitt hufvud är ett kaos.

Var ovettig på Fants qvicka omclöme om Goethe. Din lectio præcursoria torde du en gång öfversätta, i fall det är ditt allvar med Journalen. Tala ändtligen vid Höijer och Ekmarck derom. Hvad jag öfversatt eller öfversätter, sparar jag till dess.

A propos, efter du nämner om folksagor, har Draken omtalat mitt äfventyr med Holmberg och Mästerkatten?

Jag borde väl berätta dig nyheter, men jag vet inga utom den literära, att Valerius utgifvit ett ganska majestät-ligt (poem), kalladt Qvinnan, pä 13-stafviga alexandriner. Om du vill, skall jag skaffa mig det och hålla mig något lustig deröfver. Fa se, hvad du tycker 0111 detta. Jämför Virgilius med Adlerbeth.

Sedan vi sist träffades, har jag just icke läst något af värde, utom Johan Faust af Schink, ett slags allegorisk poesi, men hvars värde jag, innan jag genomläst den, ej kan bedöma. Den tyckes emellertid innehålla satir mot de nyare filosoferna, mon filosofien är min svaga sida.1806.

2.

Stockli. d. Vö 1806.

— — Jag har genomläst Valerii »qvinna» och funderar på att attackera clen samma; men sådana hopade antiteser nedslås ej med ordrytteri, cle fordra en estetisk zergliederung, och, om tiden tilläte, gjorde elli rätt väl, om du, för att hålla Zoiliska bolage.t i creclit, deröfver författade en estetisk kritik. Jag hade annars tänkt, att du och jag kunde ingå ett sådant der Compagnie. Har du något emot clet?

Jag har för öfrig öfvortänkt vår plan till en Journal. De, som haft mesta inflytande på allmänheten, ha varit Journalisten *) ocli Läsning i Bland. Ämnen **). Jag skulle helst önska, att vi i början bildade vår helt och hållet efter den första, och i synnerhet i begynnelsen aktade oss för alla bittra utfall emot. vår tids värderade dårar. Detta vore att skaffa oss kredit. Sedan brukade vi det mästerliga knepet, att, när vi smekt de hederlige karlarne, tills de trodde sig väl säkre, sloge vi benen undan clem och hölle oss rätt lustige. Intet direkt anfall duger, allra minst i vårt eget blad. I andra både böra och skola vi (anfalla dem) för att häfva deras infallibilite och bereda vår generalstorm, m. e. o. öppna löpgrafvarna. Talar du vid Höijer, uppgif för honom denna plan. Om någon Journal kommer att utgifvas, bör sådant clecideras innan Midsommar, ty i clet fallet bör jag taga några nödiga mått och steg.

Rääf går äfven på Pir Wallin. Han passar bättre till granskare än både du och jag. Han går igenom allt så noga, ad ungvom h. e. han eger mera tålamod. —

Glöm ej Valerius och Qvinnan, som dog i antiteser och hvars fröjdefulla uppståndelse vi förvänta genom L—o H:d.

*') Journalisten eller Utwalda Samlingar i Blandade ämnen, hämtade i synnerhet utur do nyaste och bästa Engelska Journaler; till Nytta och Xöje för medborgare af bägge könon; (utg. af J. E. Bagge och Gid. Hrm. de Rogier). Profstyckct Sth. 1789. T. 1—4. Ib. 1790—94. S:o. Hvarje Tom bestående af 12 N:r, hvarje X:r med ott skönt kopparstycke.

**) Utgifven af G. Adlersparre, 1—50 X:r, 1707—1801.

Dagen fore drabbningen. 16242*

1806.

L. Hammarsköld till CL Livijn.

Ups. d. 2/5 1806.

Jag kan ej annat än vara ganska nöjd med din recension af Wallins parodier. Du ty gar till honom, som han förtjenar. Man skulle kanske kunnat önska mera grundlighet, men då den är bestämd för ett dagblad, vet jag icke, om grundlighet så aldeles vore på sin plats. En tidning och en Journal äro ej det samma. Jag är för det närvarande så sysselsatt med min disputation, att jag ej får stort tid med annat, och du finner det väl ej oskäligt, att jag pä mina mellanstunder hellre sysselsätter mig med Sofokles' Antigone eller Odyssén, än med Wallins öfversättningar. Jag har likväl på medföljande lapp uppsatt några anmärkningar öfver Sekularhymnen, hvilken du jämte dem kan ransaka och behålla det, som godt är, om der fins något sådant. —

Så *) nyttig som en verklig öfversättning är, så skadlig är en dylik imitation eller — hvarföre ej ge den sitt rätta namn — en dylik parodi. Antingen skall man öfverflytta allt eller intet, antingen ge de gamle i sin rätta skepnad, i sin antika kostym, eller göra dem helt och hållet till infödingar,, endast i stilens behag, i ett oaflåtligt sträfvande till ren objectiv skönhot imitera dem. Så snart åter man bibehåller anledningen och ungefär meningen i ett romerskt eller grekiskt poem, men i rim uttänjer, stympar, blomstersår och gallo-svetiserar det, så bryter man icke allenast emot den aktning man är skyldig ett stort snille, i det man våldför dess arbete, dess egendom, utan man åstadkommer den skadan, att man ger allmänheten afsmak för ålderdomens mästerstycken. Ty med all möjlig konst i verlden kan man af ett sådant amfibium aldrig åstadkomma annat än mer eller mindre svulstiga platityder. Exempel och bevis derpå äro J. B. Rousseaus öfversättningar af några hebreiska psalmer, De la

*) Här följa »några anmärkningar».1806.

243

Fosse's Anakreon och några Horatianska Oder, försvenskade af Kellgren och N. L. Sjöberg.

— Företal. Det lofvar intet godt att till öfversättningar af Romerska skaldestycken föras igenom en så prunkande blomstergård. Läsaren hade här kanske skäl a-tt vänta någon vigtig anmärkning öfver skilnad mellan antik och modern poesi, öfver översättningsteorier o. s. v. eller åtminstone någon historisk upplysning, men i det stället afspisas han med svassande, intet betydande fraser. Vid 12 Ode 2 Bok. Hur kan man, utan att sjelf rysa derför, så subjectivisera en antik skald? Horatius var ingen kärleksnarr, ingen månskensälskare, som smalt af qval och suckade och försvann. Vid 16 Ode 2 B. Hr W. har en synnerlig lust att svetisera latinska ord der det icke behöfs. Vid B Ode 3 B. Hvar i all verlden står det, att Pollux och Herkules voro resår? En reslig längd ansågo aldrig hvarken Greker eller Romare för en så stor förtjenst, att den förtjente himlen. »Rytande Acldver». Homerus talar alltid om, att Grekerna tiga stilla, de drogo i striden och slogos tigande», m. m. —

Här ser du allt hvad jag vid dessa vanskaplingar för det närvarande haft tillfälle att göra. Tycker du, att du. af detta kan med fördel använda något, så gör det; annars kasta bort det. Ifall du får in din recension i Stockh.-Posten och Hr Magistern förmodligen icke tiger vid detta anfall, sä torde någon noggrannare analys af hans arbete tarfvas och då skall jag icke underlåta att göra hvad jag kan. Wallin är i Stockholm.

Du måtte icke riktigt minnas, huru Journalisten var inrättad, efter du vill, att vi skola taga honom till vår förebild. Höijers yttrande, när jag nu nyligen talade med honom om vårt förslag, var, att det enda vilkor, i följd af hvilket han ville blifva vår medarbetare, vore det, att der flitigt recenserades, ty ondast en Real-Journal trodde ban ej skulle göra all åsyftad nytta. Att vi komma att försöka vår lycka som Journalister, det är ju afgjordt. Om dess plan få vi öfverens-komma, då jag, som jag tror, i Pingst kommer till Stockholm.

Ännu har jag ingen officiel underrättelse, huru det går244*

1806.

med min exelusion. Jag fortfar att deltaga i alla öfverläggningar. men mina kamrater säga 111ig nu, nästan livar gång jag råkar någon af dem, (att jag blir exeluderad). Du ser således, att. det vore mig af ganska mycken vigt att ju förr desto hellre bli Ordentligt vid Kongl. Biblioteket engagerad. Månne det skulle gå an att skrifva till Malmström *) och påminna honom om mig?

Om Onsdag på eftermiddagen skall jag fram och disputera och i morgon kanske göra mig lustig på Liljeblads husulf. '

Dagligen lägger Tranor allt mer och mer sin gemeiihet i dagen.

W. Lagus till L. Hammarsköld.

Idensalmi d. 12/5 1806.

Är du ond på mig, Lorenzo, eller har du glömt mig? Det är nu flere månader sedan jag fatt någon rad från dig.

Jag medger, att du har skäl att vara förbittrad på din Wilhelm, — men jag försäkrar dig heligt: jag är oskyldig. Du vet kanhända redan förut, att jag är faderlös. Sedan denna olycka träffade mig, finner clu, att jag ej varit i den sinnesförfattning, att jag kunnat tänka på annat än min stora förlust. —

Qvarstannar du i Upsala? Jag inträffar der ungefär i slutet af Augusti, ehuru clen omständigheten, att jag, såsom den ende omyndige, får åtminstone 1 nådar, skulle fordra min härvaro till våren.

Jag är temligen förmögen; intresset af mitt arf torde rikligen förslå att anständigt soutenera mig i Upsala. Tala ej härom för andra.

*) P. Malmström, (1. v. kungl, bibliotekarie och som censor librorum hof-kansleren Chr. Bog. Zibet underordnad, var född 1758, prof. i Åbo 1789, kungl, bibliotekario 1795, kansliråds titel ISO", kyrkoherde i Sköfde 1811, i Stora Tuna 1822, t 1834.1806.

Nu får jag lemna clig den underrättelse du så länge väntat af mig angående ditt stycke, som i våras stod i Åbo Tidning. Vitterhets-Sällskapet*) der var clå redan upplöst. Ditt poem blef derföre infördt i tidningen.

Cl. Livijn till L. Hammarsköld, l.

St, d. 4/6 1806.

Om clu varit i Stockholm nu, skulle jag just välsignat dig. De dagar jag tillbragt sedan clin afresa hafva varit helvetiska. Jag fäktade efter rum och vid hvarje steg kunde jag ej upphöra att kasta min blick tillbaka på mina små utsigter, som äro grufliga. Hvarmed skall jag uppehålla mig? Hvarmed skall jag betala mina björnar? Jag vill ej, att någon skall genom min åtgärd blifva lidande och nu måste jag allt mer och mer fördjupa mig i skuld. Men detta är ej nog; skall ej Eken **), ehuru ban är mera skyldig till vår skilsmessa än jag, söka att fläcka min heder och på allt sätt hindra min fortkomst? Dessa tankar plåga mig dagligen. Det är väl sant, clen sista är den, som minst oroar mig, tv cabalera kan jag äfven så väl som ban; men hvarmed skall jag föda mig? Det är en prisfråga, som jag har lust att utge med en Rdrs prismedalj. Men när jag varit värst fast, har jag alltid funnit någon utväg. Förmodligen går clet pä samma sätt nu också.

I dag var jag uppe hos Malmström. Ansökningen skall ställas till Lagerbjelke. Således hade clu gjort ganska väl, om du besökt honom. Då han frågade, om du ej skrifvit

*) Jfr ott föreg, bref från Hammarsköld till Livijn d. 3/s 1805. Då »Sällskapet i Abo» var, H ovetande, upplöst, när han insände sitt poem, liar säkerligen det sistnämda mottagits af Fr. M. Franzén oeli af honom ansetts förtjent att införas i Abo Tidning, hvars redaktör lian då var.

"**) I hvars lais L. konditionerat, men nu lemnat i följd af någon brytning.246*

någon ansökning sjelf, sade jag, att du uppsatt en till Kanslipresidenten. Han begärde då att få den samma, förmodligen för att således kunna visa Lagerbjelke din stil. På det jag nu ej må blifva ljugare, måste du med omgående post skrifva en dylik ansökning och sända mig. Du inser sjelf vigten af, att den skrifves väl. Orsaken, hvarföre jag ljög, var, att jag ej kunde säga, att du ej skrifvit någon ansökan, ännu mindre omtala den du skref till kungen, hvilken, efter hans resonne-ment att sluta, säkert härrört af något missförstånd.

Yidare har jag ej något att tillägga, om ej, att de tala om fred och att jag högligen efterlängtar den och — Rääfs hitkomst.

P. S. Corresponderar du med Hrr Groth och Petré *), så kunde du fråga, om de emottaga några öfversättningar. Jag har öfversatt första delen af Grefve Donamar. Finge jag någon förläggare, vore clet så mycket, att jag åtminstone kunde lefva deraf ett par månader. Här i Stockholm kan jag ej få förläggare.

Hur är det med Torkel? Kan jag hoppas, att den gunstig herr'n skall clraga in några kontanter? Förr, vet du, ville jag endast skrifva för äran; nu, du, har jag samma dragningskraft, som andra svenska snillen, klangen af metaller. Ser du, att jag börjar oförmärkt nalkas de 18:s be-rusningsmetod, och jag undrar aldeles icke på, att Yalerius etc. etc. etc. etc. funnit sin skaldeådra öppnad af guldet. Herre Gud, hon var förut så vattensjuk och tommagad. Ja, bror, när jag sitter pä min vindskammare och syr ihop mina söndriga byxor, då först känner jag, att jag är danad till författare. Väl är det sant, att det visst icke är poetiskt att sy ihop byxor, men det tecknar i alla fall en filosof, och Leopold — eller hvem det är — säger ju, att man nödvändigt måste vara filosof, innan man blir poet — moraluppdukare eller sentenshofmästare, mente han förmodligen — ej en Lidner, Franzén eller Thorild.

Nu har jag skrifvit mig i bättre humör. Skrif genast till din evige vän Cl. L.

*) lledaktörer af Linköpings Tidning och boktryckare.1806.

2.

St. d. % 1806-

Hvad tänker du på? Hvarmed sysselsätter du dig, då du ej kan uppoffra så mycken tid, som fordras till ett bref? Om jag någonsin behöft en väns uppmuntrande bref, hade det varit uti dessa dagar, då jag varit sysselsatt med hundra olika förslager och planer i afseende på min framtid. Bror, snart lär du förmodligen komma till Stockholm och då få vi väl tillsammans lefva det poetiska lifvet. Din brors löfte — men som han förmodligen ej håller — synes annars båda dig ön lika så ljuflig som klar framtid. Men huru lefde Lessing och Schiller — och — och —? Ja, bror, lefve vitterheten och svälte dess idkare! — det är en vanlig lösen. Och blott vi ej svälta ihjel, så hafva vi kommit med godt köp derifrån. Gillstugor m. m. äro endast mediteringsställen, der man ostörd, ehuru ej aldeles à la Lindegren, kan skrifva fantasier, reverier m. m. efter Mozart.

Jag behöfver förmodligen ej säga dig, att jag annars, nb. om jag hade en 50 Rdr till om året, nu kunde lefva ett rätt lycksaligt lif, just ej öfverflödigt, men förnöjdt och lämpadt efter mina små behöfver. Ack, att menniskans nöje skall till den grad bero af 50 Rdr mera eller mindre! Det är likväl bra förödmjukande för Guds beläte och jordens herrar. Har jag ej skäl att ropa ack och ve öfver denna verldens förvirrade gång?

Men efter **jag nu radoterat så länge, torde du tro, att jag glömt bort din affär. Nej, bror, jag måste kläda mig i skor och strumpor — hvilket vänskapsprof! — och sjelf gå till Stats-Sekreteraren Lagerbjelke och på dina vägnar aflemna ansökningen, item harangera som en fransos öfver din skyldighet att uppvakta honom, den äran du framdeles skulle få af att se honom etc. etc. etc., och efter detta rörande samtal och bockningar å min sida och protektionsnicken å hans, blef svaret: »det skulle fägna honom att kunna lemna ett nöjaktigt svar på denna ansökan». Det der svaret har jag väl inte fått, ej heller vet jag, hvar det skall afväntas, men i248*

händelse du ej vill dröja dermed till din ankomst, skall jag-väl gå till Malmström och hemta tröst och

hugsvalelse.

Din bror, den äldste fänriken i hela svenska armén, såg jag i går i Kungsträdgården. Han ser tusan så bra ut. Hvarföre blef du ej en stor major eller öfverste lieutenant? Då hade din familj haft heder af dig och den der oansenliga gårocken, lärdomsskruden, varit utbytt emot den gulaste och blåaste och guldpryddaste drägt under solen, — och den svigtande kokarden och värjan och port cFepéen! Men så

träffeligt det här hade varit för familjen och hedern och---,

så ledsamt hade det varit för mig, tv säkert hade du ej be-värdigat mig med en blick och jag haft ännu ett hjerta mindre — clet hade jag knappast stått ut med — antalet är ändå nog litet — och ditt fosterlands literatur hade kanske förlorat mera än dess militäriska anseende vunnit. —

Glöm ej att hafva min Torkel bådo till Ekmarck och Höijer. På honom räknar jag till lif bergning öfver sommaren.

Fråga Rääf, om lian vet något 0111 Kungens sigill i vår expedition. Det är bortkommet och har varit ett förbannadt sökande efter det. Jag vet väl, att han intet vet. mon jag har lofvat att fråga.

Lars Chr. Ekmarck till L. Hammarsköld.

Ups. d. 7/n 1806.

— — Jag är till halfs betingad till medarbetare i Höijers tillämnade tidning. Så mycket mer fruktar jag, att han ej får tillstånd, ty clet skulle roa mig att få vara med, och jag tänker i alla fäll slå mig på fysiken, om jag blir här. Hvad dig sjelf beträffar, så säger jag rent ut min tanka; jag är nästan nöjd, om du ännu blir hindrad. Du har inga mecl-

*) IJocens viil Ups. Akademi, † 1808, »en ovanligt bildad man», som såsom informator i grefve Fr. Bogislaus v. Schwerins hus eröfrat denne man för den nya vitterhetsriktningen oeh hade stort inflytande på Hammarsköld, Livijn, bröderna Stenhammar, Atterbom m. fl. Se Biogr. Lew d. 4 och 14 (s. 137).1806.

arbetare, som . du kan räkna på. De ryktbara snillen, hvilkas biträde du väntat, skola snart öfvergifva oeh begabba dig. Men hvem skulle nu göra lycka", som en Wallin icke godkänner? Din journal köpes ej; du har kanske gått sjelf i förlag, och du lefver ej af oförsålda exemplar. Men vänta några år, studera mycket och blif lärd och framför allt blif känd för lärd. Skrif mycket för dig sjelf, och när tu mycket skrifvit hafver, stryk ut det mesta, Träd så fram, ensam och du sjelf, så skall du hafva hugnad. En gyllene regel för hvar och en, som vill och kan uträtta något här i verlden, är clet att ej räkna på andra.

Se detta är min tanke; att gifva ut en Selene, dertill fordras mer än vara en mörk kropp, som kastar ljuset ifrån sig. Men en Literaturticlning, sådan som Höijer ämnar, — dertill fordras af Höijer ingenting mer än kanske namnet; ty hvem bör icke kunna göra ett någorlunda skickligt excerpt ur utländska recensioner? Och föröfrigt kunde äfven Höijer sjelf rätt väl göra alltsamman. Men fattar nu Zibet i skrif- och tryckrodret, så lärer väl pråmen vackert ligga för ankar igen och både öfver- och underbesättning hålla torra landet till godo.

B. C. H. Höijer till L. Hammarsköld.

Ups. -s/ii 1806.

Tack för ditt bref och underrättelserna genom Ekmarck. Jag begriper likväl ej, huru clet kommer att dra så långt på tiden mecl resolution. Det blir snart hög tid, om af saken skall bli något allvar. Ber, att du är hederlig och efterspanar orsakerna till dröjsmålet. Jag har nog funderat på att skrifva till Malmström och be honom påskynda, men jag skall spara, tills jag hinner fä några närmare upplysningar af dig. — För din egen clol hoppas du ej gunstigt utslag. Hvad kan orsaken vara dertill? Skall då någon annan träda i ditt ställe? Äro då Stockholms vitterlekare som clen der ovettiga och dumma Zoilen, qui (parmi les Muses) ne savoit rien faire et empechoit les autres cle faire? — Lef väl! —250*

Chr. Stenhammar till L^ Hammarsköld.

Yestervik och Lofta*) (Odat.).

Lycka till glada och muntra dagar i Stockholm **). Det ar väl, att intet minne af Upsala plågar dig, och jag säger så mycket förnöjdare, a-tt det är väl, som jag knapt trodde, att du skulle vara så förnuftig. Icke fruktade jag just, att du skulle ta samma parti som Canutzius, men nog tänkte jag, du skulle ha lust spela ännu en Lorenzo furioso. Dock så många nöjen lära nog skingra din oro, och jag säger ännu en gång, att det är väl.

Nog var det roligt få veta, huru du lefver i Stockholm; men oberäknadt, att du icke just gjort mig helt nöjd genom din beskrifning, vore det mycket annat, som lika mycket, om ej ännu mer, skulle intresserat mig att få underrättelse om. T. ex. om och i hvad termer du haft ljufliga bref hemifrån? Om Pluto blifvit dig blidare? Hvad de säga om exelusion? Om du fått ordentlig fullmakt o. s. v.?

Det förundrar mig också, att du icke med ett ord nämner Livijn. Jag kan icke förmoda, att Herrarne råkat i kollision hos M. E. och blifvit bruljerade. Det vore i sanning skada, om icke Herrarnes snillen skulle brödraförenta vara i kamp mot helvetets portar. Ursäkta, att jag talar förblom-meradt och teologiskt. Det är ej en vecka, sedan jag predikade, och jag har ännu ej hunnit afvänja mig från den andliga vältaligheten.

Att jag nu sä länge dröjt svara dig, kommer mest, af

*) Socken och pastorat i N. Tjust kontrakt, Linköpings stift. Kyrkoherde » var nu H. Hallström, far till C. E. Hallström, (ledamot af sällskapet V. V., slutl. biskop i Visby), hos hvilken S. nu vistades.

**) I bref utan dagsdat. fr. Svante Lidman till Hammarsköld ser man, att den senare vid denna tid, åtminstone i början af sin vistelse i Stoekh. 1800 m. ra., bodde på Ladugårdslandet hos grefve G. Snoilsky, der han förmodligen konditionerade. S. var krigsråd, »vitterlekare» och af Sv. Akademien med dess andra guldpenning bolönad för öfversättning och efterbildning af Boileaus L'art poétiquo.

den beständiga sysslolöshet, hvari jag framsläpar min tid. Jag har också varit skygg att skrifva till en Stockholms-sekter, då jag icke kan göra mitt bref så intressant som hans var, då jag icke kan undfägna honom med några poetico-filosofiska betraktelser öfver mitt lefnadssätt, icke visa honom några uppstoppade bibliotekarier och aldraminst krydda mitt bref med den nyheten, att upplysningen skulle så stigit här på landet, att man antagit eller gjort sig en ny person i Grudomen. Detta allt blir förbehållet hufvudstadens hyfsning, smak och behag.

Jag har ingenting läst, som skulle kunna uppräknas, ännu mindre roat mig, ty på landet lefver man ej så oanständigt, som Hrr Sekterer i Stockholm; jag har predikat en gång, ätit, druckit och sofvit. Vill du ha fler naturalia, sä må din egen imagination förfölja dem i sina minsta gömställen. Inga förtjusningar ha oroat mina begär, inga tillfällen retat dem. Jag är så kall eller rättare så ljum, att jag sjelf börjar anse mig för stock-dum.

I en trög och ljuflig dvala flyter min lefnad fram.

Ingen flicka med retande glam lockar begäret att högljudt tala.

Så lijerteligt nöjd och så innerligt glad, om utan Mannerström längre jag qvad,

Skulle det störa min dvala.---

Se så, clu märker väl ändock, att icke min vena är uttorkad. Men hvad Musan angår, så har jag längesedan för all tid kört henne på porten och i stället för Kamena har jag öfver spiseln med stora gylFne bokstäfver skrifvit: Geometria et Algebra. På det sättet är jag nämligen säker att ej råka i den villfarelsen att vilja realisera något af andeverlden i denna jordiska, Jag kommer då icke heller i frestelse att för min egen beqvämlighet inbilla mig såsom vore det sinliga nöjet jämväl af ren himlanatur, en hypotes, som jag rekommenderar till Sehellingska

filosofernas nogare utredande. Ty antingen skulle nöjet vara en iclé eller icke. Är det nu en ide, så måtte det icke behöfva inflyttas här i verlden, efter252*

1806.

det såsom idé redan fins här; i andra fallet skall det nödvändigt vara — hvad det i sanning är — ett aflägsnande ifrån all idé och just det Plato säger: ett nedsjunkande i stoftet. — Finner du derföre hos dig en inre hemlig kallelse att söka nöjet, så låt bli, bror, att kalla det idé. Nöjet är verldens afgud, Weltseele des moralischen WeJts; det behöfver icke inflyttas deri *). — Att vilja göra nöjets realiserande till en konst och dertill kalla denna konst ren (ointresserad) och göra poesien till symbol och idealt uttryck af det sinliga nöjet, det är att vara alltför snart smittad af Stockholms-esprit. När var du i njutningen fri från ett högst stoftiskt intresse? Och hvad begrepp om skön konst återstår, så snart den är symbol af ott fenomen i denna verld? Jag tänkte något helt annat om den sköna konsten. Jag tänkte det var clen, som skulle inflytta det absoluta i denna verld och icke denna verlden i det absoluta. — Jag är lika litet vän af den sinliga njutningen nu som förr, ty jag bekänner den öfvertygelsen, att dess eftersträfvande är det yttersta och djupaste affall från all skönhetens och sanningens symbolik, från all idé. —

Läs för ro skull än en gång Goethes Amyntas. Den är obeskrifligen lärorik. —

Nu nog pladdrädt. Du kan väl skrifva än en gång och låta mig veta, huru det går med Stöfvelkatten **) och med den der kommentarien öfver latinska lexikon, som ni hade hopp att få in i Stockholmsposten. —

Lars Chr. Ekmarck till L. Hammarsköld.

1.

Ups. d. 2:5]2 1806.

Jag har varit mycket försumlig. 1 dag är jag sjuk och derföre kommer jag ihog mina synder. Men egentligen har

*) I sammanhang med här antydda åsigter står Chr. St:s »Epistola Kcs-ponsoria» i elegisk versform, som i Hammarsköldska Brefvexlingen följer efter detta bref.

'**) Livijns öfvers, och bearbetning af Tiecks saga.1803.

253

orsaken til-1 mitt dröjsmål varit den, att jag beständigt liaft en Stockholmsresa i faggorna, som dock ej ännu kunnat komma till utbrott. Pengar! Pengar!

Nå, du ser dig ändtligen i allmänhetens händer*). In-genierna vilja gå illa åt dig, hör jag. Tu ne cede malis, sed contra audentior ito! Godt, men nb. också litet prudentior. Nu är det syncl mot svenska poesiens helige ande att synda mot Adlerberths prosodi. Den kan icke förlåtas. Men härom har jag trätt nog på dig förr; jag måste väl en gång lemna dig i fred.

Jag tror oj med dig, att en usel dram är lättare att spela väl än en stor tragedi, men väl tror jag, att en medelmåttig aktör lättare kan medelmåttigt spela en medelmåttig pjes, än en förträfflig, liksom att en förträfflig aktör bättre spelar en förträfflig dram än en medelmåttig eller usel. Säg icke, att aktören liar sin frihet med en usel pjes. Hvarje onaturlighet, vedervärdighet, stygghet deruti är ju ett väld på hans frihet, en pina för hans ädla natur; deremot vid utförandet af ett skönt konstverk måste ban ju känna sig à son aise, i sin egen högre verld, i den högsta frihet, ty frihet är väl något annat än infall. Och skulle väl en sångare af värde hellre sjunga en usel aria, emedan broderier der kunna vara förlåtliga? Resultatet är således det, att en Arlequin har bättre spel med Kotzebue, och en aktör med Shakspeare. Men äfven ett sant geni kan sjunka till blott virtuos och vilja briljera. Så vida väljer ban då hellre det medelmåttiga än det mästerliga.

Ups. d. 23/i 1807.

Tack, min bästa H., för sista brefvet och för gåfvan af din bok. Du begär mitt omdöme; kort och godt: skaffa clig precision, så blir du en god öfversättare, vår bästa öfversättare. Men tag icke illa opp, nu ser man mer träsnitt, än

god gravyr, i flere af dina öfversättningar. Det är ej så

*) Hammarskölds förut nämda »Öfversättningar och imitationer» etc. hade utkommit.254

1806.

farligt sagdt, som det låter; geniet har rom äfven i träsnittsmaneret och det kan ej misskännas i ditt arbete, lika litet . som den antika goda tonen, men — jag kan ändå ej öfver-skyla den fatala brådskan, hvarigenom du exponerat dig och den goda saken för en dum allmänhets otidighet. Du har gifvit hugg på dig sjelf, som med ingen fäktkonst kunna undanvändas. Huru har du handterat den ädla Sapphiska versen! Mot denna våldtägt är allt annat prosodiskt våld bara komplimenter. Räcker tålamodet? Du har ej ens gifvit dig tid att explicera din Ovidius riktigt; man har visat mig grofva misstag. Men samla hela din kraft och tvinga den till precision. Det öfriga eger clu redan. Många af dina stycken gifva en verklig njutning. Uti Der Sänger felas visst icke mycket. Jag skulle specificera mer, 0111 jag hade din bok till hands, men hon är utlånt. Skyll dig nu sjelf, om jag varit för öppenhjertig.

Du har råkat Höijer sjelf; jag behöfver således ingenting nämna i afseende på hans tillämnade journal. Snarare ville jag veta, hvad som förekommit derom mellan dig och honom; dock ej om detta på något sätt äfven angått mig.

Allt är sig likt här hos oss, och åtminstone vissa stunder sjunker hela mitt väsen tillsamman i den elegien: allt är fåfängligt.

B.

Ups. d. l/2 1807.

Tack på det högsta för sista brefvet; jag bedrog mig således ej i mitt hopp. På din begäran skall jag nu närmare granska din Sapphiska vers. Det är i sanning ett högst delikat versslag, i sin fullkomlighet gudomligt, i sin halfhet obetydligt, men aldeles odrägligt, då dess form ej en gång till halfs är iakttagen. Du känner dess schema

1. 2. 3. 4. 5.

Då är han fullkomlig, när 1 och 4 äro otvifvelaktiga trokéer, 2 en fyllig spondé, och 3 en försvarlig daktyl. Skilnaden mellan troké och spondé, som i hexametern ej är mycket hufvudsaklig, åtminstone i vissa rum deraf, är väsentlig till1806.

255

en vacker sapphisk rad. Men — i parentes — det är förunderligt hos oss; våra lärda hafva läst latinsk och grekisk vers i alla tider och känt qvantiteter, versmått m. m. på det nogaste, utan att någonsin fatta med örat eller organen, hvad alla dessa ljudskillnader betyda, just i likhet med den blinda engelska professorn, som skrifvit en god optik. Och nu, då man temligen allmänt börjar tala om metrisk vers, är dock nästan ingen, som kan läsa eller höra den rätt; hela deras nit är blott härmning. Jag gillar då mera dem, som förkasta den metriska versen; de äro åtminstone uppriktigare; ty hvem kan väl finna något välljud deruti, så som han vanligen läses? Jag undantager hexametern och pentametern, som derigenom är för dessa barbariska öron fättligare, att hvar fot uppfyller lika lång tid, så att det blir en jämn delad takt, men den sapphiska versen t. ex., som icke kan stampas fram, förstår ingen sig på. Mängden stampar likväl fram honom och gör dermed trokeerna till spondeer eller spondéen till troké, hvarigenom bela dess naiva behag går förloradt. Det är detta jag menade med halfhet i detta versslag. Att en troké sättes för spondéen, går dock någorlunda an, om den ej är alltför ljudfattig. En sådan halfsapphisk vers är det, som Regnér*) har nästan öfverallt, och jag är säker, att äfven lian gör sig ej annat begrepp om denna versform, än att den skall stampas fram i takt. Derföre har ban ock ej sällan spondéer i stället för trokéor, hvilket är ett svårare fel. Dock händer det honom aldrig att i stället för troké eller spondé sätta pyrrikius eller jamb, för daktylus sätta tribrachys, ännu mindre att komma fram med en rad, som, oaktadt allt bemödande, ej kan tvingas in iden sapphiska formen; sådant är odrägligt.

Det är således klart, att sapphiska versen är fullkomlig i samma mån som dess schema är otvifvelaktigt iakttaget, d. ä. ju fullkomligare lång hvar stafvelse är, som bör vara lång,

•*) Regnér, Gu.st., f. 1748, slutl. Expeditionssekreterare, † 1819. Prisbelönt af flera Sällskaper ni. ni., med stora insigter i så väl antik som modern vitterhet, blef han för den kommande tiden mest betydande genom sina »Försök till metriska öfversättningar från Forntidens Skalder». I en inledande afhandling angaf han de första grunderna till en »stadgad översättningsteori oeh en svensk metrik». Jfr Biogr. Lex. del. 12.256

1806.

och så tvärtom kort; och de tre grader af godhet jag utmärkt, tjena blott till större tydlighet.

(Förf. anför nu som ex. Hammarskölds öfvers, af Horatii Ode till Augustus: l:o) goda rader, 2:o) medelmåttiga, s. äro omkring dubbelt så många, 3:o) usla, hvaraf endast de uslaste meddelas — oeli fortfar:)

I sanning hade du bort utsätta dessa quantitetsmärken i din bok, om du velat, att någon, som förstår saken en smula, skulle taga dessa rader för sapphiska eller tro, att du har något begrepp om, hvad sapphisk vers är.

Studera för allting prosoclion och lär dig läsa och liöra vers, eljest är ju detta metriserandet bara gyckelverk. Är du sjelf i stånd att finna något behag i don sapphiska vers du skrifvit, så må jag säga, att faderskärleken är blind. Jag bekänner, att jag vet icke hvilket uselt rimverk jag icke hellre läser än denna gudomliga Ode till Augustus. — Din Elegi är visst mycket bättre. Jag skall en annan gång skicka den tillbaka med vederbörliga qvantitetsmärken och påminnelser, efter jag tror mig göra dig någon tjenst dermed.

Yale, och tag för allting dina Upsalavänners kritiker ej illa, om vi ock någon gång skulle tala i en ton, som är särande. Yi borcle akta oss derför, men en sådan sorgfällighet är besvärlig och kan, vänner imellan, anses temligen öfverflödig. Tycker du således att våra anmärkningar någon gång smaka af triumf, schadenfreude eller hvad annan för din egen-kärlek obehaglig smak af vår egenkärlek, sä räkna oss den icke till last eller betala oss med samma mynt. Höga skaldmö, dotter af Mnemosyne, som med harpans klingande ljud förnöjer — dessa två rader äro aldeles fullkomliga; agnosces, äfven i afseende på metern, disjecti membra poetæ. Se här flere fullkomliga rader:

Du min vandring styrt och cle bättre tiders — Sänk en huldrik blick och pä gyllne lyran — Månne dig, hvars namn icke förr än jordens — Men ej än hämcibädancle stjernan uppgått — mycket vacker. En Ode, som innehölle blott sädana rader, först den kunde sägas hafva en god meter. Får jag se, om clu är i stånd att skrifva en sådan?1806.

257

Chr. Stenhammar till L. Hammarsköld.

Odat.

Det bref du i dag får ifrån mig kan ej roa dig. Inneliggande papper innehåller anmärkningar öfver dina öfversättningar af cle 4 Elegierna ur Ovidius. Jag har på dem användt 8 à 9 timmar och som jag ej har mycken tid att slösa bort, får du ej vara nogräknad med stil och uttryck deri. Att jag är bra ovettig, det hoppas jag du skall bli öfvertygad, att du förtjent. Således intet mer derom. Men det måste jag dock säga dig, att sedan jag sett dina öfversättningar, ämnade jag icke att tala mecl clig om dem. Jag tyckte mig finna, att de voro aldeles misslyckade — hvarföre ej säga clet rent ut? — och då nu mitt omdöme ej afgjorde något om den saken, så var det onödigt att plåga sig dermed. Nu har du först och främst uppfordrat mig att tala; du begärde sist veta mina tankar. För det anclra har Christofer Ekmarck ålagt mig att omständligen uppge dem, på det han skulle kunna beropa sig pä mina yttranden som bevis för den beskyllningen han gjort dig, att du orätt förstått originalen. Slutligen liar jag ock betänkt, att om du blefvo angripen af' någon annan och vore i lika okunnighet om de grofva misstag du stundom begått, så skulle det kunna hända, att clu ville liögt försvara clig och derigenom blottstälde och utskämde dig ännu mera. Derföre har jag haft dubbla bevekelsegrunder att skicka dig mina anmärkningar, dem jag-riktat specielt mot öfv ersättningarna ur Ovidius, emedan du till Ekmarck yttrat dig omöjligen kunna tro, att du skulle

orätt förstått denne din mest älskade författare.

Så länge du ej ifrigaro studerat till din öfversättarekun-skap, så gör icke och prångla — för Guds skull — icke på vår svenska literatur någon öfversättning af grekiska tragici. Du känner aldeles icke jambiska versarten; det ser jag tydligen. För all del studera clen först åtminstone.

Till din disputation önskar jag dig lycka, men, efter jag i dag skall i alla omständigheter vara ogen emot dig, så måste jag säga dig, att du får lof att först lära dig litet mer latin. Att presidera och tala latin som du går icke <an.

Det förhållande, som hittills varit mellan oss har jag ansett sådant, att ej våra yrken, om de än vore aldrig så stridiga, skulle kunna åtskilja oss. Jag har fått på min lott en besynnerlig envishet och sträfhet, som ej gerna ändrar den karakter, som en gång blifvit vana hos mig; jag kan ej gä ifrån mina stadgade grundsatser för mitt lefnadssätt och mina seder. Jag har trott, att man kan vara äfven t. ex. litet poet och skrifva en erotisk elegi, utan att i sitt hvar-dagslif realisera sina icleer. Om du blifvit mera gynnad med lätthet att finna dig i alla omvexlingar, att här predika moral, här offra ät njutningen, det trodde jag ej skulle åtskilja våra hjertan eller ens sätta en gräns emellan vårt forna umgänge. — Men efter det, begrepp jag hittills hade om clig, trodde jag, att du ännu skulle hänga fast vid lärdomen, med andra yrken än dina filologiska. Jag trodde, att du äfven skulle finna behofvet af ett filosofiskt studium; tv till ett blott svärmeri af Schlegiarnes art trodde jag ej, att du skulle vilja inskränka dig. Jag kallar Schlcglarne svärmare, ej i den allmänna bemärkelse, hvari man tillägger dem denna titel, utan derföre, att de ej sjelfva veta grunderna till hvad de yrka, att de derföre äro högst orediga och att de blott genom en slags aning och hemlig känsla hafva träffat på det, som är rätt i deras påståenden. Jag trodde till och mecl, att du icke med en föraktlig min skulle kunna tala om »Herrar lärde», att du snarare kände det eviga sammanhanget mellan alla yttranden af det menskliga förnuftet och lät rättvisa vederfaras alla. Har din Stoekholmslefnad den följden, att dina tänkesätt så börja vändas upp och ned, så fruktar jag, att du har rätt deri, — att vi äro pä väg att skiljas åt. Då upphöra vi att sträfva till samma mål, vår bana är då stridig, vi måste kämpa med hvarann i stället för att våra krafter annars kunnat förenas.

Du nämner i ditt bref, att det filosofiska studium ej kan räknas bland doctrina aolidiora. Är detta latin, bästa Lo-

renzo? Doctrina är ju nominat. fem. generis och solidiora neutrum. Jag nämner detta, derföre att du ofta i samtal har latinska fraser pä tungan, en vana, som icke är rätt god, då man dermed synes affectera ett lärdt anseende — och all affec-tation är stygg —; men denna vana blir an ledsammare, om man, som det händer dig, är i fara att begå fel emot substantivum och adjectivum.

Heusinger*) har jag erhållit. Du säger, att »han icke är så ogalen». Men jag måste erkänna, att i mitt tycke är han aldeles galen. Hvad är det annat än' en förbannad smörja af ord, och ord, som ge intet begrepp ? När man läst till slut, är man lika slug. Deri är Hr Heusinger aldeles lik våra predikanter, särdeles de yngre, nu för tiden. När man hört predikan till slut, så vet man ingenting, man vet icke, hvad de velat säga.

I dina Schlegclska teorier om Classisk och Romantisk poesi kan jag väl knapt ingå. Om jamben duger för den senare, ser jag intet skäl, hvarföre ej äfven så väl hexametern skulle duga, Hvarifrån har du tagit det, att jamben är ett yngre versslag? Det ville jag väl veta. Föröfrigt följer icke, hvad du påstår, att det som är hvarken Romantisk eller Classisk poesi måste vara — ingenting. I min tanka utmärker äfven här, liksom i all genre af menskosjälens yttranden, denna motsättning en dualism, af hvilken ingendera leden är den absolut rätta. Båda måste nödvändigt upphäfvas och identifieras i ett absolut, som är lika mycket romantiskt som klassiskt. I sig sjelfva äro dock dessa benämningar, särdeles ordet romantiskt, högst arbiträra och otjenliga.

Ditt yttrande om min 'brors prisskrift är, såsom jag ser, ingalunda till hans fördel. Du säger: »den var icke för

vacker». Det vore roligt, om du mindes något deraf och kunde säga mig det. Annars tycker jag, att det måtte vara svårt att döma om en öfversättnings värde, då man flyktigt hör den uppläsas. Och derom är jag öfvertygad, att versmekaniken skulle vara noga, att åtminstone inga ord med förderfvad accent o. s. v. skulle förekomma. Du raljerar ock

*) Månne J. H. Heusinger, i', i Götha 1772, † 1837, som skrifvit om uppfostringskonsten m. m.?260

öfver Tranors belöning. I mitt tycke är det oändligen lyckligt, att en man med den metriska fullkomlighet han har befattar sig med öfversättningen. Endast genom en sådan öfversättning kan språket vinna.

Du yttrar dig med mycken likgiltighet öfver färdigheten i prosodi och tror den vara lätt att förvärfva. Jag tror, att den ej utan mycken svårighet kan ernås ända till fullkomlighet. Dertill fordras mycken flit och öfning och framför allt en riktig redogörelse för sig sjelf af reglerna, så att man ej under öfningstiden bara skrifver och skrifver, utan att veta hvart det bär. Det är visst ej svårt, om man är noga, men det ögat, som fordras för att öfverse allt och derigenom bringa det till noghet, får man lof att uppöfva med mycket bemödande.

Dina orcl äro bland annat: »om jag ock förutsåge, att jag snart nog skulle kunna hamra verser dubbelt korrektare än Adlerbeths och Tranors» etc. Dina uttryck ge här tillkänna, att du föga värderar denna metriska fullkomlighet, och deri har du orätt. Tranor skrifver verkligen en skön hexameter, och om man vill bortblanda hans förtjenst i clet afseendet genom det låga i uttrycket »hamra verser», sä gör man mycket orättvist. Hade du denna fullkomlighet i det prosodiska, så skulle du kunna blifva mycket. Men utan den blir du, bäste Lorenzo, nog liten, rädes jag, oaktadt dina försök för öfrigt vittna om så stora anlag. Men den, som vanvårdar sitt pund, är dubbelt hugg värd. —

Vår resa kan naturligen ej företagas, sä länge kriget räcker. Jag tackar dig för din Elegi. Ett uttryck deri, der du talar om mitt »ärfda namn», sTvulle jag gerna vilja ha förklaradt. Skulle deri någon satir ligga gömd, så kan clu ju sä gerna säga mig det rent ut.

Livijn helsas. Jag har ingen tid att använda på ett för honom passande svar *). Lika orygglig, som jag ännu är i mina fördomar, lika böjd att i reelare kunskaper igenfinna

*) Det synes häraf, att L. tillskrifvit S. ett bref, hvari lian på sitt sätt »roade» sig med att såra dennes moraliska finkänslighet, så vidt skild ifrån de två vännernas ännu vid denna tid stundom något för lätta sinne och, som det synes, i vissa fall, lösa grundsatser.1806.

mitt eget väsende, kan ej ett svar ifrån mig blifva smakligt för den, som kan iinna sin vällust i att martera en gammal vän med skrålet efter ett ännu ej fullkomligen afsofvet rus oeh stormen af den vra, hvari en för mycket njuten sinlighets efterlemnade mattighet och ångest försatt honom. Det är godt, om man dermed kan tysta sig sjelf, andra bor man förskona. Det är mitt svar.

Jag har köpt Die Söhne des Thals, en tragedi af Z. Werner, hvilken, som det synes, lofvar att bli en ny Schiller. Han är oändligen vacker. Ren är han väl icke aldeles, ty han har ett hemligt mystiskt religionsändamål, som han likväl med verklig konst inväft i Korsbrödernas historia. Jag har också lagt mig till Des Knaben Wunderhorn, alte deutsche Lieder, herausgegeb. von Brontano und Arnim, (dedic. till G-oethe), och Voss' Horatius (båda delarne). Andra böcker, som jag de senare månadorne köpt, höra till det man kallar »lärdom» och intressera clig således icke.

Mitt studium nu för tiden är filosofi. Jag har nästan exclusive sysselsatt mig dermed hela mellantermin och skall fortfara dermed länge. Jag har gått så till det yttersta, att både Locke och Kants kritik hafva blifvit beskådade. Men den, som länge står ut med Kants stil, är mer än menniska. Emellertid smyger jag mig tillbaka till Schelling, och det är väl rättnu ingen af hans böcker, i hvilken jag ej tittat, ty man får icke säga, att man mer än tittat i dem, förr än man läst dem tio gånger. De äro outösliga källor af vishet och ljus.

Nu slutar jag med den önskan, att du ej må bli altför ledsen vid min trätgirighet och motsägelseanda. Det är en irång så, och jag måste lämpa på mig Hamlets (?) ord:

The time is ont, of joint; oh cursed spigth That ever I was born to set it right.

Åtminstone kallar mig mitt hjerta dertill 'och jag skall lyda den kallelse, om ock derigenom, under kampen med vänner och ovänner, min kraft skulle digna. — Farväl!

Din evigt tillgifne Ch. St.

(Anm. Föregående bref skrefs, som begynnelsen anger, i anledning af Hammarskölds »Öfversättningar och Imitationer efter äldre och nyare262

skalder» *), tryckta i Stockk. 1806 (1—189 sid.) Brefskrifvaren bifogar en sträng, genomgående granskning (1—32 sid.), hvarvid han isynnerhet genom uppvisandet af felen vid uppfattningen och återgifningen af Ovidii Elegier söker bevisa, att öfversättaren ännu i intet hänseende är inomen för sitt kall som öfversättare och författare. Ur denna snart sagdt mördande granskning ma ett och annat anföras såsom bevis på granskarens tänkesätt. Då öfversättaren af en eller annan anledning dels lemnar ord oöfversatta, dels inför andra, som ej tillhöra författaren, anser granskaren honom ej böra befatta sig med öfversättning och frågar:)

— Men hvad vill nu öfversättaren med sitt arbete, om ej förädla språket? Har han väl gjort det? Att försmäda alla metriska lagar, att öka verserna med onödiga ord, när man ej annorlunda kan fylla dem; att på andra ställen taga bort ord, som språkbruket fordrade, — är det att förädla ett språk? Får man tillåta sig alla dessa friheter, så kan man rasande lätt gifva öfversättningar, och dens förtjenst, som framkommer med en öfversättning af dylik qvalitet, blir rasande liten.

Men hvad som är ännu värre: öfversättaren liar aldeles icke förstått originalerna, han har icke en gång verbotim kunnat explicera dem.

På somliga ställen liar ban sä uttryckt meningen, att man skulle tro honom hafva någorlunda vetat, livaråt författarens tanke ungefar lutat, — om man vill vara rätt beskedlig i sitt omdöme. På andra har han tagit himmelsvidt miste om meningen, satt krans för lås, bundsförvandt för svärfader, och otaliga andra orimligheter, värre än någon kan tänka sig. I synnerhet har Ovidius blifvit handterad på ett helvetes vis. Knappt någon enda af hans Elegier har öfversättaren fattat i sammanhang. — Lägger man nu härtill, hvad han (O.) förlorat i versbyggnaden, som är en af Ovidii skönaste sidor, sa fasar man.

*) Hammarsköld redogör i Företalet för översättningarnas ändamål, hvari ingår »språkets utbildande». Som enda förebild nämnes Adlerbeths öfvers, af Virgilii Æneis. Originalets versmått, anser ban, bör bibehållas; den franska rimsmaken förkastas. Den infördes hos oss af Dalin, »ett ljust, men prosaiskt hufvud, mera skrifvare än poet». Kellgren deremot var ett »verkligt snille, men för mycket utan inskränkning orakel»; han förklarade »rimmet för smakens lilla broder». Men äfven de "Kellgrenska behagen» kunde ej Öfverskyla rimmets brister.1806.

(Granskaren öfvergår nu till en utförlig skärskådning af öfversättningen af Ovidius, och då han uppvisat misstag i afseende på ord etc. utbrister lian:)

Hvad skall man nu säga om dylika saker? Har du då icke lexieon oeh grammatica, människa, för att se efter det du icke vet? Äro dessa fel ej de gröfsta en skolpojke skulle kunna begå? Och om nu ändå latinet alltid skall anses som ett hufvndsakligt requisitum hos en magister, — skall ej den, som examinerar dessa öfversättningar, finna de påtagligaste bevis, att du med rätta blef excluderad? En menniska, som ej kan explicera en latinsk mening felfritt, är väl den värdig att förklaras skicklig till ungdomens undervisare? Och jag frågar: är väl icke detta att på det grymmaste vis drifva gäck med allmänheten? Är detta bättre än att spotta hvar man i synen, när man kan pä detta sätt köra in de värsta omeningar och lögner i dem?

Yidare ett allvarsamt ord. Yill du gagna en god sak? Du har gjort ditt första steg och — huru? Hvad skall man tänka om den sak du försvarar? Du har ju lemnat dina och din saks motståndare ett önskligt, skenfagert bevis i händerna, hvarmed de en dag skola kunna uppträda emot dig eller dem, som förena sig med dig till samma ändamål, och således locka allmänheten att tro dig och dem vara okunnige dårar.

(Efter granskningen af öfversättningarna af Ovidius yttrar förf. med afs. på det öfriga:)

Detta må nu tjena till ett litet prof af dessa översättningars förtjenst. Knappt är väl något af det öfriga så aldeles rasande, som elegierna ur Ovidius; men felfritt är ingenting. De grekiska styckena hafva äfven sina misstag i meningen, ehuru de ej äro just så hiskligt grofva, som dem vi här upp-vist. Äfven de rimmade ha sina fullieter. Öfversättningarna ur Petrarca äro i allmänhet så tvungna och trälaktiga, att man på många ställen ej lätt begriper meningen. Accenten af orden är grufligt illa vårdad. (Exempel anföras). — Otaliga sådana dåligheter finnas på hvarje sida. — De öfriga latinska äro ej heller utan grufligt många fel, ehuru ej så grofva, som i Ovidii Elegier. Men versslagen, särdeles det sapphiska, äro aldeles förbräkacle.264

1807.

(Granskningens slutord lyda):

Om hvar och en hos öfversättaren skall igenkänna tecken till de vackraste anlag, så ser man dock alltför klart, att han ännu ej är mogen att uppträda som författare. Läsning, sä väl af språk, till och med det grammatikaliska, som af goda domare, torde ännu med skäl kunna tillrådas honom. Läse han några år ännu för sig sjelf och öfve sina krafter i tysthet; då skall han kunna uppträda som författare. Sådan han nu är, skall hvarje hans foster vara omoget och visst ej i något afseende i stånd att utstå en strängare granskning. Det är en olycklig brådska, hvaraf i dessa tider ynglingen förföres. Det har blifvit detta tidehvarfs karakter, att ynglingen tränger sig fram, innan hans krafter ännu äro bildade, och äskar att bli hörd. Så länge detta räcker, är ingen förbättring i vår literatur möjlig. Man måste dock i alla fall med grundliga studier skaffa sig en fäst grundval, innan man börjar att uppföra sin byggnad. Den blir annars mycket svag och skröplig.

Jag har således gjort mitt till den goda saken. Faran att förlora en vän, om jag talade, skulle kanske hafva afhållit mig; men jag måste dock tala för att förekomma större Unheil. Nu är det utsagdt. Med lugn afbidar jag följderna af mitt steg, tv jag har gjort rätt. —

Cl. Livijn till L. Hammarsköld.

Stockh. d. 1807.

(»Det moraliska» behagade ej L. Han hade, som lian säger, »afsmak» derför, i synnerhet för »Moraliska Oder» à la Leopold. Det ystra skämtet på ett slipprigt område misshagade honom deremot ej. Efter ett utbrott deraf fortfar lian:)

Jag höll på att sönderrifva detta bref, och i förtroende tror jag ej, att det varit så ogalet gjordt, ty du plär ej vara särdeles discret i afseende l:o) på slägt och vänner, 2:o) på Christian, hvilken skall lik en Beelsebub eller rättare Asmo-1806.

265

dens grufligen fara ut i ordom, om han ertappado ett sådant bref, 3:o) i händelse du vid din ankomst tillbaka till den kungl, stapelstaden ej skickligen för dina tärnor fördöljer detta bref, ty, ser du, • do varda sig icke deråt fröjdande. —

Intet nvtt ifrån Pommern, elit allas blickar äro riktade. Men hvad här spås och förklaras och utvecklas och utlägges, se clet kan du aldeles icke begripa. Ja, man är fulleligen öfvertygad, att ryssarne hafva så margfälleligen kalopserat de slemme fransoser, att man knappast kan få ärlig ragout deraf; oeh svenskarne se'n — ja, bror! cle se, det är folk det. Emellertid börjar här redan att blifva något dyrt. Förmodligen också en följd af det välsignade kriget. —

Du lär hafva spelat en stor roll i Norrköping, som kunnat så svåra fängsla chariternas hjertan derstädes, att du nödvändigt måste lofva dem att återkomma. Var det en följd af dina poetiska förtjenster, så att det lystade dem att paradera i en sonett? Emellertid har Svenska Akademiens amanuens förtrott mig, att kunskaper lär du ha, men till poet passar du ej. Hvad menar ban med det?. Passar! Ar du för tjock, smal eller lång? Det skall likafullt vara oss emellan, tv jag sade honom, att då vi voro närmare vänner, önskade jag ej flera anmärkningar, och clet der böra allra minst Norrköpings gracer få veta 0121 deras Anaereon eller rättare Ovidius, som säkert lät i en vacker Elegi snarligen införa cle sonora namnen Sofi, Charlotte, med lika behag som fordom Nora. Men blif för all del icke otrogen, hor du, och lägg mina ord på hjertat.

(Förberedelserna till Hammarskölds hushåll, hvarmed sysslas under hans frånvaro, ger slutligen L. anledning till yttrandet:)

Det förefaller mig rasande löjligt att en gång få se dig allvarsamt uppföra poeten i sitt hus. Det var skada, att A. hindrar mig att uppföra pendanten. —266

Fragment af ett odat. bref, som tydligen skrifvits af Chr. Stenhammar till Hammarsköld

(i anledning af dennes yttrade missnöje etc. med ett föreg, bref oeh granskningen af hans Öfversättningar.)

— Jag klandrade Heusinger. Hvad kan det oroa dig? Jag sade, att Sehleglarne voro svärmare och visste föga, hvad de sjelfva ville. Käre Lorenzo, var det på något sätt stötande för dig? Jag nekade, att du gjorde rätt deri, att du smädade öfver Tranors belöning och hans vers. Behöfde du deröfver förarga dig? Du hade ju kunnat skämta än vidare deröfver, om du ansett det rätt gjordt? Jag nekade ditt begrepp i några ämnen af konst, allt belt rätt fram, utan smädande skämt. Kunde du taga det, illa?

Nej, se här hvad du illa upptagit och hvad du naturligen måste finna stötande: att jag sade dina öfversättningar vara aldeles misslyckade; att jag bedt dig innehålla dina öfversättningar af Greklands Tragici och dervid tillåtit mig nämna vår literaturs uselheter som tjenlig parallel: att jag i min förfrågan om min brors prisskrift inblandat en hemlig förebråelse mot dig, hvaruti jag gjorde orätt, clet erkänner jag, ty man borde alltid säga rent ut; att jag sade dig rent ut, huru du brukade i dina latinska fraser bomma emot all grammatik. Se, detta var det stötande i mitt bref och jag var aldeles beredd på,, att det skulle misshaga dig.

Nu försäkrar jag dig, att jag icke kan gå ifrån hvad jag-sagt om lärdomens värde, om nödvändigheten för en konstdomare att vara filosof, om Schleglarnes oredighet och svärmeri o. s. v. Den, som ej äfven i Gcschichte der Poesi ser det beständiga sväfvandet, utan att det egentliga blir uttaladt, den är dock blind. Det bästa Schlegel har skrifvit, torde väl vara hans Karakteristik af närvarande tidehvarf. Ehuru han äfven der pratar mycket, griper mycket i vädret, drar andra conclusioner än hvad i hans premisser ligger o. s. v., har dock aningen der fört honom till det rätta i hufvudsaken. Föröfrigt veta väl de herrarne rätt litet hvad de1807.

sjelfve vilja och tänka. Gör mig riktigt reda för deras system och du skall vara mig Magnus Apollo. Höijers yttrande derom bör vara dig auktoritet nog, om den behöfs *).

Angående Heusinger så kallar jag det en galen bok, som aldeles förrycker synpunkten, pratar i vädret öfver allt, definierar och lemnar lika obestämdt, ger beskrifningar och intet begrepp, sönderdelar det hela och Ena, sammanslår det oförenliga, pladdrar, radoterar och skriker i ott outösligt flöde af ord, utan att säga det ringaste. Om hvarje bok, som ger anledning att tänka för sig sjelf, ej är så ogalen, så är kanske den allra uslaste den bästa. De däligaste böcker pläga innehålla en sammanrafsning af strödda saker angående sitt ämne. Deraf blir man visst väckt att tänka sjelf. De kunna ock ej vara utan sin nytta. Men Heusinger är ej ibland dem. Han är just den gyllene obetydligheten, som säger intet och ger ingen anledning att tänka. Hvad är hela hans föregifna analys annat än det, uslaste lappverk af kanti-ansk konstteori och ytlig observation. Gif mig upp en enda sund och hel, en enda träffande tanke hos honom, så skall clu äter vara mig Magnus Apollo.

Hvad jag sagt om fordringarna hos en, som skall kunna skrifva god metrisk vers, har clu uppenbart förtydt. Jag har ej sagt, att dertill fordras (ej?) annat än mycken mekanisk öfning och flit; — det vågar jag emot dig påstå. En vers kan vara oändligen rätt skanderad och ändå icke vara vacker. Att undvika missljud och obehagliga sammanstötningar, att blanda pedes om hvarannan till en riktig harmoni, att genom position gifva versen sin rätta hvilopunkt, att gifva den i ljudet, sjelfva clen imitativa harmonien, efter saken, — se der några omständigheter, och fler kunde väl ännu uppgifvas, hvartill fordras något annat än blott mekanisk omsorg och flit. En vers kan vara stricte skanderad och ändock fela mot detta allt. Felar Goethe häruti, så har han ej nog odlat sin smak-felar det honom i det prosodiska, dä behöfver han endast öfning.

"*) Denna mening- är i originaJskrifteii så infogad öfver det närmast följande," att man kan tveka, om »Höijers yttrande» gäller Schleglarne eller Heusinger.268

1807.

Icke heller jag är af den tanken, att man bör säga annat än det man tänker. Men skall man då alltid tänka Erotiska Elegier? När jag skulle ha clen djerfheten att vilja skrifva en sådan, så vore jag icke i min hvardagssinnesförfattning. Men jag tror icke, att man i sin lefnad skall behöfva vara så förbannadt kär hvar timme och stund, för att, när man är det en gång, kunna skrifva en Erot. Elegi. —

Jag har aldrig sagt, att det är en ringa skilnad mellan den äldre och nyare poesien. Det är en förtydning, som jag ogerna beskyller clig för. Du medgaf, att jamben kunde brukas till romantisk poesi. Jag sade blott, att jag då ej insåg, hvarföre ej hexametern äfven så väl dugde. Om jag sagt, att termerne Romantisk och Antik äro obestämde, så säger jag det ännu. Men dermed är blott benämningen klandrad, ej sjelfva saken. Den gräns, som är mellan antik och modern konst, är väl lika oöfverstiglig, som mellan materialism och spiritualism, naturfilosofi och transscendentalfilosofi, frihet och nödvändighet. Kan ej motsättningen upphäfvas och sammansmältas i ett, så är den antika poesien lika ofattlig, som clen moderna. De upphäfva och förstöra hvarannan, och ingendera kan med fulla bevis bestrida (den andra dess)*) välde. De måste båda sökas i en djupare grund. De subsi-stera som antik och modern endast genom sin motsättning mot hvarandra. Upphäfver den ena clen andra, så upphäfver hon sig sjelf. Annars tror jag väl, att Schleglarne sjelfve här och der yttrat om de poemer, som finnas på Sanscrit-språket, att der det absoluta i poesi är funnet.

Jag har aldrig yrkat, att föreningen skulle ske genom att ikläda det **) moderna formen af det antika. Snarare är det min tanka, att en fullkomlig formlöshet eller, om man hellre vill, en sammansmältning af det formella med det väsentliga måste utgöra clen absoluta konstens form. Det är bedröfligt, att ingen människa, äfven de, som helgat sig helt och hållet åt det skönas studium, skall tänka härpå. Det antika och det moderna tyckas ömsesidigt hafva tillräckligt ut-

"*) I originalskriften står: hvarann sitt **) I originalet står: den.1807.

269

vecklat sig. Genom en nödvändig förvillelse — och den kommer dock från Schleglarne — har man icke tänkt på att fatta en fast punkt, hvarifrån, såsom ett absolut de båda motsattas hviloställe, de kunde båda öfverses, utan man fortfar, sedan den enerverade konsten fullbordat sin sentimentala resa, att ännu löpa i samma cirkel, för att genom 113* motion skaffa nva krafter i stället för de förslösade. Man skall börja denna cirkel och sluta honom på samma sätt och ännu en gång börja och sluta honom ur modernisering i antikisering och så tvärtom oupphörligen, så länge man ej tänker på något annat. Ty hvad är alla de liyares mest prisade försök annat än svaga härmningar, ofullständiga till ämne och drägt, — just derföre att ämnet ej kan flyttas ur sin tid och derföre är romantiskt, såsom till och med i Goethes mästerverk — och i clet myckna, der de likväl träffat ålderdomen, ingenting annat än underliga fenomener, som svärja emot hela sitt tidehvarfs lynne och den punkt, hvarpå mänsklighetens närvarande odling står.

Ärkebiskop J. Lindblom till Hammarsköld.

Ups. 6 n 1807.

Med all böjelse att uppmuntra herr Sekreteraren i sitt berömliga företag att till studerande ungdomens tjenst utgifva ott grekiskt handlexikon samt dess afsättning hos Konsistorierna i riket genom mitt förord befordra, får jag likväl gifva tillkänna, att till en sådan rekommendation skulle fordras en närmare kännedom af arbetets beskaffenhet, än jag af blotta uppgifter kan ega.

Dessutom bör jag ock nämna, att inga läroböcker fa utom Kongl. Canzlers-Gillcts bifall utgifvas, hvilket, innan clet sig utlåter, inhemtar vederbörandes omdöme öfver hvarje arbete, en omständighet, som ock gör en omväg.270

1807.

Men om ock allt detta intet vore, så ligger det hindret i vägen, att Canzlersgillet reclan godkänt och till antagande vid Rikets alla läroverk påbudit professor Dahls grekiska läroböcker *), hvaribland ock är ett grekiskt lexikon, som tillika med en Grammatika och Chrestomathi till årets slut utgå från trycket härstädes och med nästa års början komma att vid alla skolor och Gymnasier antagas.

I sa fatta omständigheter finner herr Sekreteraren, huru min åtgärd i detta ämne ingenting kan uträtta till befordran af herr Sekreterarens afsigt. Jag beklagar, om så mycket nedlagdt arbete ej skulle kunna användas, mon råder ej att direkte tillstyrka dess utgifvande.

Med aktning och tillgifvenhet har jag äran förblifva

Välborne herr Sekreterarens

Ödmjuk trogne tjenare etc. —

Prof. Christoffer Dahl till Hammarsköld.

Ups. d. 17/u 1807.

Till svar pä den förfrågan, med hvilken min herre behagat hedra mig, har jag den äran gifva tillkänna att jag väl någon gång varit betänkt på författandet af ett Grekiskt Lexikon samt äfven dertill utstakat någon början, men att jag för närvarande icke i denna väg utgifver något annat än en simpel Ordbok öfver den Chrestomathie, som jag samlat för att läsas i skolorna. Jag önskar således, att min herre fullföljer dess dessein, men tillåtes mig önska något vidare i detta ämne, vore det, att min herres Lexikon öfversatte grekiskan på latin (icke på svenska) samt att ordlistan blef ständ efter primitiva. 1 afseende pä bemärkelsernas ledning ser jag ock, att man icke alltid bör följa Scheller och Riemer. —

*) Dahls såväl grekiska som latinska läroböcker begagnades ännu in på 30-talet i våi-a elementarläroverk. Vi känna det af ogen erfarenhet.1806.

271

L. Hammarsköld till Gjörwell0).

1.

St. d. 1808.

(I anledning af Ujürwells yttrande 0111 en af de »nymodiga» tyska pedagogernas, Tillidis, üde, livarom lian nyligen läst, skrifver H.:)

Man ser äfven i Tillic-hs öde en spegel af clet, som är för nästan alla literatörer bestämdt. Verlden aktar icke pä deras mödor; den förtrycker och bespottar dem och låter de män borttråna i nöd och armod, som fått på sin lott det ringa aktade kall att tänka för hopen, att iblancl den sprida ljus och dygder. Men må sä vara! De äro ändå ti odubbelt sällare än alla desse lyckans gunstlingar, som bele deras trånga vindskammare och deras inskränkta begär. I sjelfva sina mödor finna de sin belöning, och hvarje upptäckt, som sprider ljus, hvarje uppfinning, som alstrar lugn och förnöjelse bland medmänniskor, gör dem sällare och nöjdare än markis af Straffords millioner göra sin egare. O, clet är mitt skönasto hopp att en gång kunna få smaka någon del af denna ljufva sällhet, sa vida

mina svaga krafter dertill kunna gifva mig rätt.

Jag skrifver till cle lärcla mödornas vördnadsvärde patriark i vårt fädernesland och han förstår, hvad jag känner. —

Det var behagligt att se hr Assessorns tanke, i fråga om cle moderna pedagogerna, så helt och hållet öfverensstämma mecl min. Ibland cle stora ord, hvilka i vår tid varit så

*) Carl Christofer Gjörwell, f. 1731, † 1811, utgifvare af Den svenske Mercurius, vår första kritiska journal (1755 o. t'.), linnes tecknad (utom i Biogr. Lox.) af B. von Beskow, Sv. Akad. Handl. dol. 30, s. 81 o. f. Hans lif är ett af bevisen, huru verkliga förtjenster kunna belönas! Hammarskölds brefvexling med honom börjado 1807 och var mycket liflig. Den är ett talande bovis ej blott för H:s djupa vördnad för »de lärda mödornas patriark», utan äfven för dennes synnerliga aktning och lifliga intresse för H. och hans verksamhet. Eör vart syftemål är dock Gjörwells bref af mindre betydelse och vigt än. vissa af H:s, hvarföre blott få utdrag af den förres bref meddelas.272

1807.

gängse, är Barnauppfostran äfven ett, och har man hört så mycket skrikas derom, som om alla de män, hvilka lefvat före den Basedowska reformen, icke varit annat än okunnige. Och dessa så mycket utbasunade anstalter, hvad hafva de frambragt? Hvilken lieuehlimis, hvilken Leibnitz har uppammats i dess sköte? Nej, dessa inrättningar hade blott för afsigt att underhjelpa vår tids lätja och orklöshet, och kunna således ej annat, än blott alstra belefvade charlataner och ytliga människor. Tyskland har börjat att få erfara det. Dock bör man ej neka en.Niemeyer, en Pestalozzi deras förtjenster och deras goda afsigter. —

För löftet att få låna grefve Stolbergs resa tackar jag på det varmaste. Det, är en bok, som jag mycket efterfrågat, men aldrig kunnat fä se. Yi ha väl på svenska deraf ett sammandrag af doktor Ödman, hvilket jag dock aldrig velat läsa. Grefve Fredrick Leopold Stolberg är väl nu snart en af Tysklands literata seniorer, emedan han hörde till de GöttingiscJie schönen Geisler och var redan en välkänd arbetare under den s. k. Sturm- und .Drang-perioden, som i början af 1770-talet herskade och som Biirger beredde.

A propos Biirger, så har hans förtjenster med den djupaste sakkännedom och den redligaste opartiskhet blifvit af-vägde i en förträfflig recension af A. W. Schlegel. Den står i 2:a del. af ('havaktevistlken und. Kritiken och förtjenar att läsas af Hr Assessorn. Skulle det roa, vore jag oändligt glad att dermed kunna göra ett lånbyte mot de många goda och intressanta böcker, hvilka Hr Assessorns vänskap tillåtit mig begagna.

Af notiserna i det nu återgående N:r af Zeitung fiir die elegante Welt ser jag, att de i Königsberg firat Schillers dödsdag d. 9 Maj med en representation af hans Brant von Messina. Tyskland är ändå ott land för snillets öfningar. Hvarken krig eller olyckor knuna der förqväfva vördnaden för de män, som upplyst, hedrat och gagnat det. För att resa Schiller ett monument speltes, kort efter lians död, i alla ändar af Tyskland lians mästerstycke IHe Jungfrau von Orleans, som inbragte ansenliga summor. Dessa skulle användas till inköp af en egendom åt hans hustru och son och1808.

273

till den senares uppfostran. Men clet olyckliga kriget utbröt strax derefter och jag vet ej, om nämda vackra afsigt blifvit verkstäld. —

Mina aftnar förflyta ej heller utan sin ljufhet. De ha nu på en tid varit delade mellan arbetet på mitt grekiska lexikon och läsningen af Æschylos, Orlando Furioso och Marmontels Memoires, af hvilka sista delen nu med den varmaste tacksamhet återsändes. Väl oss, att vi fått smak på en väld lecturs läckerhet! Den lemnar ingen tid öfrig for dessa andra nöjen, som förderfva både vår tid och våra hjertan. — En magister Docens Hartman viel Akademien i Åbo har uppträdt som stiftare af en ny filosofisk sekt förmedelst en bok, som han kallar Kunskapslära och hvaraf l:a delen förledet år utkom. Efter hvad jag af en Recension i Åbo tidning tvekt mig finna, är den visserligen med skarpsinnighet författad och saknar visst ej anledningar till nya utsigter och djupare

eftertanke, men är dock mera deklamatorisk än filosofisk. —

2,

St. -Vi 1808.

(H. redogör liür för Bibliotekets ordnande efter en ny princip af Kansli-rådet Malmström. Den liar »don dubbla förmånen att vara praktiskt lämpligast och filosofiskt riktigast». l)a »elementerna till all lärdom är språk-, författare- och bokkännedom», hvilka blott inhemtas af »minnet, vår lägsta själskraft», sa »intaga de arbeten, som afhandla dessa ämnen, lägsta rummet». Öfversta platsen deremot inneha med skäl »de vittra arbeten», emedan den estetiska odlingen är den högsta *). Också har brefskrifvaren fått på sin lott att ordna denna afdelning. De öfriga ha nedifrån ordnats af Bibliotekarierne Björkegren. Wallmark och Malmström.)

3.

St. d. 2V2 och 12/a 1808.

(1 tvänne langa bref redogör här brefskrifvaren för Målare- oeli Bildhuggare-Akademiens exposition. Fullständighet afsäger han sig, äfvenså anspråket att vara »connaisseiir». »Jag känner nästan ingen konstterm och förstår mig på mitteltinter, clair obscur etc. etc, lika mycket som en fisk förstår att flyga». Alla hans anmärkningar stödja sig på

*) Vi ha meddelat detta korta sammandrag, för att antyda vissa af Hammarskölds åsigter.

hans »begrepp 0111 skönhet i allmänhet') ocli pä lians »inre känsla». »Mina reflexioner torde derföre komma att mera likna deklamationer, mera vara hjerteutgjutelser (som Wackenroder kallar det) än kalla omdömen».

Han börjar sin mönstring med skulpturens konstföremål, dels emedan de äro jämförelsevis färre, dels och, som det synes, i synnerhet, emedan han, »i anseende till denna konstens inre idealiska renhet, anser den för den första af alla».

Vid betraktelsen af Rafaels Madonna med barnet, kopieradt af fru Am. v. Helwig, yttrar förf.: »Marias figur liar all den skönhet, det melankoliska behag, som finnes i originalet. Hon är i så hög grad mor, att hon derigenom blir värdig att vara gudamoder. Vi se alltså, att artistens säkraste medel att förguda sina figurer är att i dem uttrycka den renaste mänsklighet»).

4.

Odat.

En liten opassfighet har hindrat mig att i denna vecka, enligt min önskan, få muntligen tacka Hr Assessorn så väl för den angenäma skänken, som för lånet af Eiehorns Ge-schichte der Literatur, ett verk, som jag så länge önskat fä läsa. Det är en verklig njutning att studera ett arbete, som är fullt af så mycken ocli så väl använd erudition, kritik och forskningsnit. Denna bok utgör mitt sällskap och min förnämsta konversation under de dagar, jag måste hålla mig inne.

Såsom ett litet prof pa min erkänsla vill jag meddela några underrättelser om ett annat literärhistoriskt arbete.

Friedrich Schlegel, den yngre af de bekante bröderne, namnkunnig för sin roman Lueinde, sin vänskap med Goethe, Fiehte och Tieck, sina estetiska skrifter, sina nya grundsatser samt sin berömda kritik öfver Lessing, har utgifvit en Ge-schichte der Poesie der Griechen and liömer (Berl. 1799) —, som i alla tider kommer att behålla sitt värde som ett klassiskt arbete. Den innefattar den Episka perioden i Grekiska skaldekonsten och den Joniska lyriken.

(Brefskrifvaren redogru- derefter för indelningen, innehållet och de begagnade källorna inom antiken, hvaraf framgår fbrf:s omfattande forskning ocli lärdom, och fortfar:)

i undersökningar, och han berättar aldrig nägot factum utan att hänvisa till sida och paragraf, clër ban tagit det, och anför aldrig någon hypotes utan att genom de gamles sammanstämmande utlåtelser visa dess sannolikhet. Lika djup och genomarbetad är äfven stilen i detta arbete.

(Sedan brefskr. såsom bevis meddelat ett prof på originalspråket, fortsätter ban:)

Såsom förberedelse till detta historiska arbete, hvaraf, tyvärr, ej mera än första bandets första afdelning utkommit, utgaf hr Schlegel en mindre piece under namn af Die Grie-cheit und Rö mer, l:r B. 1797. Med tvänne afdelningar: 1) Ueber dets Studium der Grieehisehen Roesi, 2) Ueber Diotima, och ett Anhang: Ueber die Darstellung der Weiblichkeit *) in den Griechisehen Diehtern, innehåller det mer estetiska, arkäo-logiska och kritiska, än rent af historiska upplysningar. Det är skrifvet med samma kärlek till det sanna och rätta, som råder i vår auktors historiska arbete, ehuru på långt när icke så granskadt och genomarbetadt. Stilen är till och med nog aforistisk och vårdslös. Dock är detta verk uppfyldt med stora och vigtiga idéer.

Jag kan aldrig utan en inre rörelse se denna lilla bok, emedan det var den, som först ledde mig till studiet af den antika literaturen, hjelpte mig att förstå den och stadgade min smak och mitt omdöme under läsningen af någon bland ålderdomens oupphinneliga författare. Det är således denna bok, som jag har att tacka för mina renaste nöjen, mina njutningsfullaste ögonblick, och ifall jag kan göra något för mitt fäderneslands vitterhet, är det detta arbete, som dertill lagt grunden. Derföre må Friedrich Schlegel gerna för mig' ha alla sina besynnerligheter, gerna bruka pipskägg och en läng sabel — viel en författares yttre små omständigheter kan jag ej fästa mig —, jag skall dock aldrig nämna hans namn utan den innerligaste och tacksammaste tillgifvenhet.

*) Der weiblichen Charakterc — är uttrycket i Fr. Schlegels sämmtliche Werke, 4:te B. s. 60. Wien 1822.276

1808.

5.

St. d. 9/7 1808.

(Ett längre bref om ett par af bibliotekets märkvärdigheter. [-Brefskrifvare]!-] {+Bref- skrifvare]!+} låter här förstå, att de förnämsta föremålen för hans kärlek och nöje äro ritterheten och biblioteket. Dessutom är) »jag aldrig så lycklig, som då jag i lugn får vara ensam i min kammare, slå eld på min pipa och säjtta mig ned vid min pulpet att komponera. Jag har ofta försökt att qväfva denna onda lusta, men förgäfves».

J. Adlerbeth till L. Hammarsköld.

Grenna, .Ramsjöholm d. 16/7 1808.

— Jag tackar för — fortsättningen af din öfversatta Homeri Iliad. Min far har nu fullbordat de ändringar, som han trott böra göras; — men som lians ändringar i dag på morgonen blifvit slutade, har jag ej ännu hunnit genomse dem.

Min far är nu mera öfversättare äfven af Horatii Satirers l:a Bok (ännu en hemlighet).

Jag önskar, att du nu ju förr dess hellre ville företaga din resa hit. Landet liar i år under hela sommaren varit så vackert, som man möjligen kan föreställa sig. Dertill äro nu smultronen mogna, hvaraf denna ort frambringar en ymnighet. —

L. Hammarsköld till Gjörwell, l.

St. d. 3/8 1808.

Min otälighet att få höra hr Assessorns omdöme om min nyss utgifna lilla skrift gör, att jag tar mig friheten att på1808.

ny räkning besvära /ned bref. Denna min kritik öfver Schiller *) är mitt mest utarbetade, mest öfvertänkta verk. Det börjades, efter ett flerårigt studium af Schiller, sommaren 1806 och har sedermera jämt legat under mina händer. Det har derföre så amalgamerat sig, att jag så må säga, med mitt inre, att allt det onda, som vederfares denna afhandling, sträcker sina verkningar längst in i djupet af mitt hjerta.

Denna erfarenhet tyckes mig visa i hvad mon en författare sjelf är kompetent domare öfver sitt arbete. Är det blott frågan om ett impromptu eller något annat, som hvarken kostat lüöda eller sysselsatt honom sä lång tid, att hans själskrafter hunnit vänja sig vid dessa objeeter, så är han ganska säkert den, som strängast och riktigast bedömer arbetets värde; men är det ett sådant, som fordrar djupare eftertanke och forskning och har det dessutom ott högre och allmänt vigtigare syftemål, så besticka dessa omständigheter hans urskilningsgåfva till den grad, att han oftast sätter mera värde på sina egna händers verk, än det kanhända i sjelfva verket förtjenar. Allt detta har gjort mig mera inquiet för publikens - omdöme om denna afhandling, än jag varit vid allt, hvad jag förut utgifvit.

Då denna kritik i den skepnad, den nu har, är det första dylika arbete, som hos .oss utkommit, sä borde jag vänta, att det skulle göra åtminstone något mera uppseende än alla mina andra arbeten, utan att betrakta clet värcle det framför dem alla eger. Det har verkligen sä skett, och redan innan det offentligen till salu blifvit utbudet, liar det blifvit ett talämne bland dem, som befatta sig med vitterheten.

Det, som alla tveka vara gräsligt gjordt, är, att jag vågar fatäa, som de säga, Schiller. »Kan Schiller icke bestå för den människan», var clet en som sade, »så kan icke Gud Fader bestå för honom». Detta misstag om ordet Kritiks rätta betydelse föreföll mig sa mycket mera underligt, som Sahlstedt redan på 50-talet i sina Critiska samlingar hos oss fäststälde detta ords verkliga och sanna begrepp. Jag vill ej säga, att de af epigrafen pa min bok bort inse, att kritieera ej är det

*) Försök till en Kritik öfver Fr. Schiller. Sth. 1808.278

samma som tadla, d. ä. utan skäl och b^vis neka en författares förtjenster, utan att man kan skrifva en ganska sann och riktig kritik, som endast innehåller beröm o. s. v.; ty dä borde de åtminstone hafva sett boken, en sak, som man ej får tro vara ett oaflåtligt postulat hos våra vittra domare; men det trodde jag vara gifvet, att in lingua Græca cum lande a/pprobati bort bättre veta betydelsen af verbum xqCvw^ som är radix till ordet kritik.

Andra hafva gått ändå längre i sin ifver och påstått, att för en sådan der obetydlig varelse som jag hade det varit allra anständigast att aldeles icke fälla något omdöme om en så utmärkt författare som Schiller, det måtte nu vara ondt eller godt. Det der, hr Assessor, är ju en vacker tanke? Men jag vet icke, när den vittra republiken blef förvandlad till en aristokrati, der endast de bäste hade lof att yttra sig. Sä vidt jag känner lärdomshistorien, har hvarje ledamot i kunskapernas rike haft rättighet att fritt yttra sin mening, öfver hvilken ensamt man råclplägat, utan att brv sig om person, som yttrat den, och om denna mening befunnits grundad och rigtig, sa har den derföre genom ett mplelnscituui blifvit saiietionerad, om den än varit yttrad af den allra obscuraste af alla människor.

Men ännu ett tredje omdöme har blifvit fäldt om min bok, som på det högsta har roat mig, ty just i det den gode vännen ville ge mig ett det förfärligaste dråpslag, ger han mig ott beröm, icke allenast mycket öfver min förtjenst, utan äfven högre än den mest otyglade egenkärlek kunnat sig vänta. Detta omdöme lyder så: »Hammarskölds afhandling är ord för ord öfversatt efter Schlegels Kritik öfver Schiller». En herre, som har så fin bokkännedom, borde vara intendent öfver hela verldens biblioteker. Han nämde väl ty, hvilkendera Schlegel skulle författat en kritik öfver Schiller, men förmodligen lärer det vara någon af bröderna Schlegel, Tysklands Aristarcher. Jag far derföre meddela en förteckning pä deras arbeten, dels hemtad ur Meusels Gelehrtc Teutschlaud och dels med några tillägg af senare arbeten. Ti få se, om der befinnes någon kritik öfver Schiller.1808.

(Brefskrifvaren meddelar nu en utförlig förteckning öfver A. W. Sclile-gels och Er. Schlegels utgifna skrifter, men finner ingenstädes något om Schiller, utom i ett häfte af den senares Journal Europa, der på omkring 20 rader under »Litteratur») Schiller bedömes. Härefter fortsätter bref-skrifvaren):

I, hvarje vetenskaplig fråga är det naturligt, att nian måste stödja sig på grundsatser, hvilkas vigt andra förut åtgjort, och på det sättet har jag visserligen anfört flera principer såsom redan deciderade, hvilka så väl Schleglarne, som Schiller, Lessing, Kant, Sulzer, Heusinger och Ben David etc. etc. redan bevisat, men jag trotsar hvilken som helst att uppvisa någon rad i min bok, som är en verbal öfversättning, utom de ställen, der jag sagt, att det så var. Ha de alltså intet annat att säga om min af handling, så är jag fullkomligen tillfreds. —

I måndags uppvaktade jag Caneli-Rådet Leopold för att öfverlemna honom ett exemplar af min kritik öfver Schiller, och jag blef mottagen med den mest utmärkta complaisence. Han var vid muntert och gladt lynne och jag tillbragte en ganska angenäm och instructiv timme i hans sällskap. Han tycktes vara förekommen till min fördel, och jag önskar, att min bok icke måtte störa hans goda tankar om mig.

Om detta har jag trott mig böra underrätta lir assessorn, som tager en så öm och vänskapsfull del i allt hvad som "rör (mig).

2.

St, d. 15/9 1808.

(Sedan brefskrifvaren utförligt redogjort för några af Bibliotekets sällsyntheter och dyrbarheter, återkommer ban till eget författarskap, sina biografier öfver »namnkunnige literatörer och konstidkare», hvaraf Dantes redan är färdig, Rafaels, Montaignes och Mozarts förestå. Han begär upplysningar om källor, hvilkas uppgifter kunna jämföras med dem han redan innehar.)280

1808.

J. Adlerbeth till L. Hammarsköld.

Ramsjöholm d. 8/io 1808.

Nu får jag till dig üfversända hola fortsättningen af din öfversatta Homeriska Rhapsodi, sådan min far oeh jag, genom communieerande af ömsesidiga anmärkningar, trott dem böra vara. Hans uppmärksamhet har varit riktad åt förbättringen af versbyggnaden samt val af svenska språkets uttryck, som han tyckt sig märka varit af dig mindre noggrant iakttaget. Mina förrättningar deremot ha åsyftat att granska översättningens trohet mot sitt original, hvilken jag äfven tror mig kunna försäkra dig blifvit, efter den sista korrigeringen, riktigt uppnådd. Förut voro några ställen mindre trogna, m. m.

L. Hammarsköld till Gjörwell.

St, d. 2210 1808.

Just nu har jag slutat läsningen af den så intressanta beskrifningen öfver Schlözers lefnadssätt och öden i Ryssland. Hvad ville jag ej gifva till för att äfven få läsa en lika fullständig berättelse om hans öfriga lefnadsår, i synnerhet för den tiden han vistades i vårt så kära Stockholm. Hvad för ett snille, är icke denne man! Till allting var han skicklig. Tabellverk, Filologi, Historisk kritik, Pädagografi — allt var för honom lika lätt, lika behagligt. Och dertill egde han denna så lycksaliga lättsinnighet, denna sinnesmunterhet, som framskymtar i hvarje uttryck, hvarje nyance af hans egna stil, hvilken egenskap jag tror för en lärd vara lika oundgänglig, som att förstå latin. Annars tror jag, att denne förunderlige man af naturen varit förnämligast ämnad till filolog.

Hans idéer i detta ämne äro lika originella som fruktbara, ehuru han väl icke mer än någon annan filolog ex professo var fri från virtuositetssjuka, om jag så får säga, i1808.

281

anseende till sina derivationer och sitt radix-sökeri. — Men hvilken skarpsinnighet ligger ej i detta grubbleri!

Ett annat, ungefärligen dylikt verk har jag nyligen förskaffat mig, nämligen G. K. Lessings freundsehaftlicher Brief-icechsel mit seiner Frau, (Berl. 1789). Jag sätter för min del ett obeskrifligt värde på dylika eorrespondanser, som aldrig varit ämnade för publiken, ty i den bigtar sig menniskan rent och oförstäldt. Der afkläder sig det stora snillet sin författareclrägt och är helt och hållet vän med sina vänner-, man med sin hustru, far med sina barn o. s. v., och för dessa behöfver ban ej dölja sitt hjerta, sina önskningar, svagheter och småsorger. Och huru ljuft är det ej för oss små-varelser att se en man, som vi endast vant oss att med vördnad nalkas såsom författare, att se en Lessing, en Bodmer, en Michaelis bortlägga sin auctorsgloria och vara like med oss. Att detta mest skulle intressera mig i anseende till Lessing, som jag länge i mitt hjerta älskat och tillbedt, följer af sig sjelf.

Jag har länge kändt hans snille och hans vidsträckta eruclition och lika länge önskat mig en nyckel till hans karakter och hans sinnelag. Här har jag fatt clen. Här ser man i en klar dag hans hat till Klotze *) och förakt för Göz *), liksom hans innerliga vänskap för Zachariæ och Klopstock. Och Lessing såsom älskare eller rättare sagt som friare kunde naturligtvis icke uppföra sig som någon annan. Dessutom huru många biografiska notiser innehåller icke donna brefsamling! Med ett ord: jag har på länge ej varit så nöjd med någon bokhandel.

*) Skall vara Klotz och 6'orzc.282

1807.

L. Hammarsköld till Cl. Livijn0).

Stockh. d. 12/i 1809.

Välkommen, bror, uti det gröna; t}' sä ditt lif man namn kan ge bland vestra härens krigare och vestra Götalandets sköna. Hnr lär du der din hjessa kröna med myrten och med lagrarne. Jag ser dig re'n i Sköfdes trakter bredvid en öppnad fyld kantin med sträng och bister domarmin ransaka Skarabeiska akter; än åter uti Marti s drägt till Cythereas strider rusa och med din trehörnshatt förtjusa Boråsiadens hela slägt, och ferm, der Amors pipa kallar, som en Adonis, slägt mecl Pan, förgudas af hvar dam i stån och anses värre stygg än fan af alla glömda skålaknallar. . Må du bland clessa nöjens tropp, som pä dig vilja göra ända, ibland ock dina tankar vända från Korges gräns till oss hit opp, att lyssna till hvad här månd' hända, för att pa landet då och då få ämne att i tysthet skratta ät allt, det galna och besatta i kungastaden luinda ma.

*).L., d. 7/'i2 1808 utnämd till auditör vid Skaraborgs regemente, vistades nu i Vestergötland, elutru af en eller annan anledning ombytande vistelseort. Efter åtskilliga »Retourer» kom honom ock detta bref tillhanda först d. 8/4 1809, hvilket å brefvet antecknats.1806.

283

Mon också, om min bön clu bör, må du i vår till punkt och pricka min välgångsskål i botten dricka, clå jag min brud till staden för från stuteriet på Kungsör.

Ja, käre bror, jag är för det närvarande förlofvad och vid Påsktiden gift man. Jag har närmare lärt känna fröken Gyllenpalms slägt och funnit nva skäl att högakta henne och vara nöjd med mitt val. Jag får icke någon rik, ej heller en skön eller lärd hustru, men jag får en hushållsaktig och förståndig maka, som älskar mig högre och innerligare än jag förtjenar. Hennes mor, sjelf en friherrinna Leijonsköld, är en af de hyggligaste gummor jag känner. Se'n flere år tillbaka begrafven på Kungsör, förråder hon dock ännu den briljanta uppfostran hon i forna clar fått.

Jag. har äfven gjort bekantskap med min Jeanettes äldste-bror, löjtnant Gyllenpalm viel Åbo läns regemente, hvilken med hank i halsen, två fontaneller på ryggen och ettgulblekt ansigte, såsom permitterad för sin helsas skötande med sin närvaro den 3:edag jul öfverraskade oss och sin hustru, född fröken Anekarheim.

A propos löjtnantskan Gyllenpalm, så är det ett fruntimmer af egen sort, med stora blå ögon, och hvars roman vore värd att uppskrifva *). Mon clet roar clig ej. Hvad skall jag då hitta på? För dig kan jag ej beskrifva Kungshuset, råds-byggnaden och stallet på Kungsör, ty du är ej, som gubben Gjörwell, roacl af topografiska

beskrifningar. Och som du ej med bror Rääf intresserar dig för slägtleclningar och genealogier, så vore du ringa uppbygcl, om jag för dig detaljerade den GyHenpalmska eller Leijonskölclska slägten, hvilken, i förtroende, ej heller jag känner.

Annars bevistade jag i Kungsör en bal, som väl vore värd en skaldesång och som äfven i en prosaisk beskrifning säkerligen skulle roa dig, men en sådan fäller mig ej in, ej heller orkar jag i afton regalera clig med denna läckerbit. Du

'*) Hon var född 1778, gift: 1 :o 1798 med major B. J. Coijet, men skild från honom; 2:o 180f> med Gyllenpalm.284

må väl också ha ett tråkigt ögonblick under genomläsandet af detta bref, liksom jag har många under saknaden af min älskade, goda Jeanette.

A propos! Jag nämde för dig, att Schönherrs, i anledning af Jeanette Gyllenpalms och min började kärlek, tillstälde ett uppträde, som beredde hennes afresa från Stockholm. Orsaken härtill har nu kommit i dagsljuset. Herrskapet hade nämligen uppgjort planen, att fabrikör Schönherr skulle gifta sig med Jeanette och jag med en hans dotter, en liten satbyting, som för närvarande är här från Upsala jämte sin gouvernante, en vestgötamamsell benämd Afzelia. —

P. S. Skrifver du till bror Ake eller kommer med honom i någon förbindelse, sä kunde clu väl pre venera honom på mitt engagement och yttra dina tankar derom. Du gjorde mig dermed en tjenst. Din syster mår nu väl. Jag har träffat henne i dag.

(Med detta bref följer en liten lapp fr. L. F. Rüäf. som bland annat deri yttrar: »Duc do 1\ *) har fått befallning- ätt förfog-a sig hädan, och. tusende saker tima, som för en uppmärksam åskådare ha sin betydelse.»)

2.

Stockh. d. 16/! 1809.

— — Bouppteckningen och delningen pä Frö **) lärer varit rätt märklig, och jag tycker mig se dig der. Huru välsignad vore dock ej denna bouppteckning, om den kunde på något sätt fortskvnda födslostunden för Herr Lifberg ***). Jag skulle blifva gladare deröfver än samtlige arfvingar vid åsyn af riksdalerspåsen.

Ehuru märklig assemblen i Linköping mande hafva varit, kunde den dock ej uppgå i märklighet mot en bal, som jag

:<) Duc de Pienne, fransk emigrant, nära förbunden med grefve Ax. Fersen och hans syster grefvinnan Piper. Underhandlare hos kronprinsen Gari Johan till Bourbonernas förmån, återvände ban till Frankrike först efter restaurationen. Således torde i texten nämda rykte möjligen ej innebära sanning. Jfr Minnen och Anteckningar af L. v. Engeström, utg. af El. Tegnér, d. 2, s. 15(> och 420..

**) 1 Åkerbo härad, Linköpings län. Här skiftades det Livijnska arfvet.

***) Joh. Dav. Lifbergs lefverne. Komisk roman af Livijn, men anonymt utg. i Upsala 1810. Endast l:a häft. utkom.1808.

bevistade på Kungsörs gästgifvaregård. Ibland kavaljererne var en häradshöding Schöldberg från Stockholm, en figur, som lättligen kunde uppfylla Delands grå kapprock. Icke dess mindre gjorde den herrn förfärliga dängskutt, men också hvarje gång han tog törn mot golfvet, frampustade lian ett långt huååöiea.

Vidare var der en läng och smal herre i.blå strumpor, gula nankinsbyxor och en näsduk med långa hvita snibbar i hvardera frackfickan. Vi fingo sedermera veta, att denne herre var en relegerad student från Upsala, som nu idkade mjölnarerörelse för kungsgärdens räkning. Detta gaf anledning till, att man frågade honom, i hvilkendera

näsduken han förvarade prof på sin mäld.

Jag och Jeanette sutto i en vrå och hade obeskrifligen roligt åt bela sällskapet, hvilket också gjorde, att vi omkring oss hörde väldiga anmärkningar om Stockholmshögfärden.

Har du sett Athalida och Herald? *) I den piecen hänger det bela ihop som ler och långhalm. Sjelfva Hjortsberg är icke i stånd att blifva rolig. Mon balletten är superb. I synnerhet dansar mamsell Grönfors en solo med slöja så graciöst och så vackert, att om jag fått sett något dylikt för två månader sedan, hade jag kanske ökt antalet af dem, som offra sig sjelfva på hennes altare.

Något nytt in politicis berättar jag dig ej, ty clet är nu, mer än förr, bäst att i de sakerna spela Harpokrates. Men från den literära verlden, der man ej så lätt Jkan blifva skomakare like, måste jag berätta clig, att Tranor ej eniottar det pris, som Göteborgska Vitterhetssamfundet erbjudit honom, emedan han tycker det vara under sin värdighet att mottaga ott så litet pris och komma så der per fas ett nefas i parallel med mig. Chr. Stenhammar har styrkt honom i denna ädla föresats.

Första delen af min Virgilius är nu utkommen. Fa Leopolds inrådan kommer Wallmark kanske att med det första utgifva sina samlade arbeten. Om hans recensioner af Po-

*) Skådespel i 3 akt. af Pigault-Lebrun; Öfvers. Dansdivertissement af L. Deland. Gafs l:a ggn d. 17 12 1808. B.286

lymnia *) och Palmers eldsläckningskonst der fa ett rum, blir det en artig kollektion nog. 1 synnerhet är jag nyfiken att få se hans inträdestal i Soeietate Litteraria Gevalensi om svenska vitterhetens tillstånd från 1795 till 1805. Djup estetik lärer der ej vara rådande.

Simon Cronstrand har blifvit adjunkt vid Vetenskapsakademien under Svanberg, med fria husrum på Observatorium och 250 Rdr B:co i årlig lön. Hvad som karakteriserar Upsakbon är, att han i början ej ville mottaga denna syssla.

Kansli-Rädet Adlerbeths öfversättning af Horatii satirer och epistlar är nu tryckfärdig. Han har för mig uppläst 9:de sat. i 1 boken, som är förträfflig. Äfven de obscena satirerna äro tolkade.

Se der har du en hel påse med literära nyheter.

I Söndags gick jag till skrift i Jacob. Du tviflar? Pä heder och ära! Men jag gick för att fä mitt prestbesked påskrifvet, hvilket sedan om måndag afgär till Kungsör, der lysningen genast börjar. Du ser således, att jag snart får säga:

»Mein Hippogryph, von Hymens Zaum gezäumet, Liess bald die Ohren wie ein Eslein hängen.»

L. Hammarsköld till Gjörwell.

St. V2 1809-

— Öfvertygad, att ott lands estetiska kultur alltid tydligast upptäckes, dä man granskar de filosofiska principer och de teorier, hvarefter man derstädes sökt att frambringa eller bedöma clet sköna i Vitterhet och sköna konster, har jag-börjat samla materialier till en Bibliotheea Æsthetica Svio-

'*) Ett slags poetisk kalender (blott l:a del. utkom) med bidrag at' tidens mer eller mindre framstående skalder oeli försökare i skaldekonsten. Den utgafs 1807 af en literär dilettant, Sven Björck Svensson, f. 1777, belönad af Sv. Akademien 1802 med mindre guldpenningen för besvarandet af en prisfråga, † 181")1809.

Gothica, En Bibliografi eller en simpel katalog pä böcker, huru obetydlig den än af somliga må anses, är dock för lärdomsforskaren lika vigtig, som ett register på autentika handlingar är det för den'politiske häfdatecknaren. Det är denna katalog, som jag nu tager mig friheten att meddela herr assessorn.

Jag har gjort den iakttagelsen, att de nordiska folkens första teoretiska försök i afseende på konsterna alltid inskränkt sig inom deras mest mekaniska delar; då deremot söder-ländingarne förfarit mera efter en filosofisk metod, sökande någonting högre än den blotta mekaniska färdigheten. Utrymmet tillåter mig ej här att vidare bevisa denna observation eller att af den draga alla cle följder, som erbjuda sig för clen forskande tanken. Det är nog för mitt närvarande ändamål att endast anföra detta såsom en förklaring öfver clen natur, som är rådande i svenskarnes första teoretiska försök *).

Den äldsta är:

Manuductio ad Poesin Svecanam eller Handledning till det svenska poeter i, af Andreas Arvidi. Strengnäs 1651. 8:0.

Denna bok, inrättad i likhet med den i Tyskland bekanta rimboken under namn af Der poetisehe Trielder, innehåller, utom flerahanda handtverksmessiga anmärkningar om de olika rimversarterna, äfven början till ett svenskt rimlexikon. Författaren, lektor i Strengnäs, var alltså baron Manderströms föregångare. Denna bok är annars nu en af de rarare svenska böcker.

Anmärkningar öfver svenska skaldekonsten af A. Nicander. Stockh. 1737. 4:o.

Detta är det första försök till en svensk metrik och en regelbunden svensk metrisk verskonst, bygd på författarens bekanta qvantitets- eller rättare sagdt positionsprincip. Boken

*) I det följande ger brefskrifvarcn endast ett flyktigt utkast till den utförliga behandling af saken, som den intresserade finner i Polyfem 1811, Tredje Samlingen, X:ris 20—31. Den slutar med 1798. Fortsättningen till 1810 var utlofvad, men uteblef.

är dedicerad till baron Palmfelt *), på hvars begäran Nicander företagit detta arbete, hvartill han äfven bifogat en öfversättning af Yidas Idyll, Vitis benämd, såsom bevis på, att man kan i svenskan skrifva en efter latinska prosodien aldeles regelbunden hexameter.

Inledning till Jihetorieani af A. Lallerstedt. St. 1742. 8:o. Skrifven efter sträng Wolfiansk skolmetod.

Om tankar i Vitterhets-Arbeten. ' St. 1757.

Den är författad i dialogform, och såsom exempel på de der framstälda regler anföras bitar ur franska och svenska poeter. Auctorn, don så förtjente A. M. Sahlstedt, uppehåller sig här aldeles icke med det mekaniska, utan går directe på det inre och väsentliga af ett poem, undersökande efter Bou-hours handledning tankarnes precission och värde samt bildernas och uttryckens lämplighet,.

Critiska Samlingar. 1—4 cl. St. 1759—65.

Dessa samlingar, äfven författade af A. M. Sahlstedt, innehålla några estetiska afhandlingar, ehuru de flesta mest röra svenska språket.

Ted om Skaldekor/sten af O. Bergklint.' Ups. 1761. 8:o.

Detta tal, hållet inför Vestmanlands landskap, innehåller åtskilliga anmärkningar öfver skaldekonstens natur, värde och öden, hvilka alla förråda en högre anda än som i de föregående varit rådande och äro på ett nätt och behagligt sätt framstälda,

Dock jag bör icke fortsätta detta bokregister förr än jag inhemtat, huruvida Hrr Assessorn deraf är road ocli gifver mig tillstånd att fortfara.

*) E. 1080, † 1744, Landshöfding, Riksråd m. m. Ansågs för en af sin tids lärdaste män, vitterhetsidkare och i synnerhet för sin tid skicklig öfversättare af Virgilii Eeloger och en del af Georgica, hvarvid lian uppger regler för svenska prosodien.

Gust. Rosén 0) till L. Hammarsköld.

Göteborg cl. 7/2 1809.

Härmed får jag den äran att öfversända den belöning, Kungl. Vetenskaps- och Vitterliets-Samhället tilldömt min Herre och hvilken min Herre yttrat sig vara nöjd att i denna form emottaga. Härjämte betygar Samhället genom mig sin tillfredsställelse däröfver att äfven for sin del kunna gifva detta prof af aktning åt en författare, som redan förvärfvat sig en hedrande uppmärksamhet. Det skall blifva en ytterligare fägnad för Samhället att åt allmänheten få lemna min Herres skrift **). Dessförinnan torde det dock tillåtas Samhället att meddela min Herre en och annan anmärkning och gör det sig förvissadt om min Herres benägenhet att af denna anledning gifva åt sitt arbete en ny grad af värde.

Med högaktning framhärdar etc.

CL Livijn till L. Hammarsköld.

Mariestad och Hoffmanstorp d. u/2 1809.

Det bref, du omtalar och hvilket du afsände till Frö, har jag ej bekommit, men under denna dag skrifver jag till min mor att genast af hem ta och hitsända det samma, Du kan således finna, att en del af hvad ditt senare bref innehåller oj är nog klart och tydligt för mig. Den enda anmärkning jag kan göra vid allt, hvad det brefvet innehåller, är, att du brådstörtar dig både till Guds bord och hymens —.

*) F. 1772, mag. prim. i Ups. 1794, Eloq. llom. doc. 1795, ledamot af Vot.-Akad. i Stockh. och Vet. och Vitterh.-Samhället i Göteb. 1797, Lekt. i G. 1799, sekreterare i V. och V. S. i G., tit. professor, slutligen kyrkoherde i Åby Link. Stift, Theol. lJoct, prost, † 18, >5. Uppgifves som en »lärd och vitter man».

**) Öfversättning af 2'2:a lihapsodien i Horners ilias. hagen före drabbningen. • 19290

1809.

Måtte blott det senare vara lika så lätt smält som det förra! Emellertid förlåter du väl den frågan: har du underrättat slägt och vänner om ditt kristliga förehafvande oeh hvad säger R .. f ?

Den titulus Schöldberg, du omtalar, känner jag nogsamt och förundrar mig, att tjocka landslagar kunna göra dylika dängskutt med så härliga appendices af vokaler. The millars boy var säkert lika så gudomlig i sitt slag.

Så, bror blir kär i mamsell Grönfors? Du är ej den förste. Det är åtminstone en tröst. Och sanningen att säga,

offrade jag hellre på hennes altar, än jag--. Detta bref

eller uttryck får du åtminstone ej visa för Jeanette eller hvad det är. Du finner, att jag ej fått ditt första bref. Måtte du emellertid blifva så lycklig, som jag önskar och du förtjenar! Då är jag öfvertygad, att du skall vandra din väg beskedliga.

Att Cronstrand ej ville emottaga adjunkturen, förundrar mig ej.

Om du vill följa mitt råd, sä skänk din andel i det om-taldta priset till Nosocomium i Upsala och uppdrag Hr magister T—r jämte Chr. S—r befattningen med samma gåfvas öfverlemnande.

Du fägnar mig med åtskilliga literära underrättelser, men jag kan ej fägna dig med närmare underrättelse 0111 Lifbergs annalkande födslotimme. Allt, hvarom jag i sådant afseende kan yttra mig, är, att han snarare tyckes blifva mer och mer fördjupad i sitt moderlif, icke derför att min tjenst är blancl cle trägna, utan derför att den synes allenast bestå i att vistas på landsvägar.

Min nya öfverste, Baron 'Posse, hvars bekantskap jag gjort på landsvägen, anförtrodde mig, att jag i slutet af månaden kommer att träffa honom i Qvistrum. Äter en resa af nära 40 mil. Härvid lider likväl ingen mera än min kassa och mina fingrar; den förra af snart förestående laxering, de senare af köld.

Spela ej Harpocrates mera in politices. Etwas, etwas? liebster Brucler, walir oder falsch — das ist gleich viel.

Adlerbeth helsas ofantligt. Becl honom vandra med starka1809.

steg till Expeditionssekreterare, då han visst lär påminna sig mig nog mycket, för att skaffa mig plats vid något bord.

Allt vid regementet befinner sig i en förb—d oordning, i synnerhet civila detaljen. Jag tviflar, att jag åtminstone pä ett år kan få den ordentlig.

Man berättar, att Jönköpings regemente uppbrutit inom (i timmar, att Elfsborgs nu marscherar. Proximus ardet Ucalegon.

L. Hammarsköld till Cl. Livijn, l.

Stockh. d. l,/2 1809.

Ändtligen fick jag ett bref från dig och derför önskar jag, att Venus — till belöning måtte utgjuta öfver dig sina ljufvaste gåfvor. —

Hvad nytt skall jag berätta dig? Om du hade fått mina föregående bref, så visste du redan, att jag innan den l:a Maj är ena hustrus man. Men nu torde det vara nvtt för dig. Kanhända har du mycket att invända mot detta hastiga etablissement, och jag har väl sjelf i mitt sinne mera an ett inkast förvaradt. Men den hårda nöden begär det, säger , fader Homér. —

Jag kan icke neka, att jag räknar hvarje dag till den efterlängtade 6 April, som . skall förena mig med min Jeanette, Gud gifve, till lycka! Jag är säker, att din innerliga önskan äfven är sådan. Bääf kommer med på mitt bröllop, om ej ryssarne innan den tiden skrämma honom så, att han tager till skogarne igen. Om du kunde vara med! Du är inte så rädd för busen.

Politiskt nytt tiger jag med och tackar min Gud, att jag intet sådant vet. Hennes Maj:t är illa sjuk. Der har du allt. Literärt är mindre halsbrytande.

Hvad tycker du? Sv. Akademien har fått en ny fiende.292

Granberg *), förargad öfver Akademiens förfarande med hans äreminne *), har låtit trycka det samma med ett rasande pi-quant företal. Men intet kan likväl förliknas med de satirer, som han i sällskaplig konversation säger emot Akademien. Han talar om, hum dylika inrättningar förderfva smaken och gör den ensidig, huru man beställer cle skrifter, som skola belönas etc., m. e. o. tout comme chez nous. Det är ju förskräckligt, när ett rike se så der söndrar sig mot sig .sjelf.

Emellertid har Akademien valt sig ett nytt stöd efter Lehnberg och det är — kan du gissa? — Sveriges Rikes Ärkebiskop, **) i egen hög person. Nu måtte det bli taladt så det förslår, i Akademien.

Granbergs och Vallmarks Friintimmersleetur är utkommen ***). Det bästa stycket är en liten conte kallad »Vänska-skapens danande» af den sistnämde. Den är fullkomligen af franskt skrot och korn, men lätt och nog naivt tournerad. Annars är der en prosaisk berättelse, kallad Nina och Onuffrio, som man måste rent af armboga sig igenom. Adlercrcutzska kalasen ha framkJäckt knäfveln sä mycket lyrisk poesi. Äfven andra anledningar ha haft samma verkan. Så har t, ex. Valerius, i anledning af recension öfver Odhelii bok, som man tillskrifver Berzelius, författat en visa, der han med mycken esprit — det förstås — söker att riclicylisera så väl Berzelius som Odhelius och är nog naiv att utsätta bådas fulla namn. Visan, heter Dieten. Borde ej ett sådant genie dömas till sträng diet för att kurera hans diarrhé?

Hvad göra vi i Stockholm? (Sedan brefskrifvare!! besvarat denna fråga i afs. på några gemensamma vänner, fortfar lian:) Rääf afritar alla Europas regenters egenhändiga namn och bäfvar for ryssar, danskar, fransoser och polackar. Och jag, jag-längtar efter den 6 April, kommenterar Virgilius emellanåt, skrifver då och då en vers på

min komedi: Modem sin sons

'*) P. A. Granberg, f. 1770, var som författare verksam på Hera områden, både på vers och prosa, vann ett och annat pris, äfven det stora, i Sv. Akademien m. m.; † 18-11. Med äreminne öfver Ax. Oxenstjerna täflade han ISOS, men utan framgång.

'**) J. Ax. Lindblom."

***) Läsning fur fruntimmer, utg. af 1\ A. (iranberg. St. 1808—10.1809.

rival, hvaraf l:a akten är färdig, och läser Herder samt har nog att göra med att hälla ryggen fri för Svedenborgska andeverlden, som från alla sidor gräseliga tränger på mig. Hela min kammare är rättnu full af Svedenborgska böcker, som de skicka upp till 111ig och jag — lemnar olästa. —

A propos! 1 fall du skulle vilja en gång fortsätta mina IIt/poiuneinata ad historia) u piet is mi in Svecia*), så får jag nämna, att bär med kunglig sanction nyligen är inrättadt ett Evangeliskt Sällskap, som skall utgifva uppbyggliga omvändelsehistorier på ett ark i stöten och börja sina sammankomster med en bön och sluta med en psalm, som ordföranden skall ta opp. Difßcile est satyram nov scribere. —

Tusenfaldiga helsningar från din syster. Hon fägnar sig öfver din välgång, men är för det närvarande sjelf krasslig. Hon försäkrade, att hon ej längre än till våren blir bos fru B. Jag kunde ej få veta de planer hon har för sitt lefnadssätt efter den tiden, och jag tyckte det äfven vara indiscret att för ifrigt fråga derefter. Hon är, uppriktigt sagdt, en munter, qvick och hygglig flicka.

2.

Stockh. d. % 1809.

Det förundrar mig, att du, oaktadt du ej fått mitt första bref, säger dig ej veta, hvem jag menar med min Jeanette. Kunde det vara någon annan än fröken Gyllenpalm? Jag-talade ju med dig om den saken före din afresa ? Att Rääf och Adlerbeth veta och gilla mitt förehafvande, vet du redan af mitt sista bref, och från Ake har jag fått det yttrandet, att ban »med glädje skall omfamna min Jeanette såsom min välgörerska». Du ser således, att allt i det fallet är godt och bra. Jag hoppas äfven, att vår hushållning skall gå lika lyckligt, helst som min goda Jeanette tagit flere arrangementer, som förskaffa oss en mängd nödvändighetsvanor från Kungs-örsorten för oändligt lindrigare pris än de här kunna erhållas.

*) Några dylika kommentarier eller anmärkningar synas ej funnits till annat än i handskrift, ty vi ha förgäfves sökt något deraf i tryck af Hammarsköld.

Jag hoppas således, att din önskan, i hvilken jag igenkänner ditt hjerta, redlige vän, skall gå i fullbordan.

Nu till nyheter, hvarefter du — förmodar jag — törstar. I afseende på de politiska tillåter du mig att allt jämt lägga fingret på munnen. Det måste jag doek berätta, att officerarne vid Sveaborgs garnison nu ändtligen fått sin dom af General-Krigsrätten. De äro dömde att mista adelskap, ära och gods och, 0111 de ertappas, halshuggas, mista högra handen och steglas. Emellertid kommer denna dom att dem in effigie öfvergå och deras namn att på skampålen uppspikas. Dock är protokollisten Liljensparre *) aldeles frikänd.

Om literärt nytt är ej mycket att berätta. I vår vittra och vetenskapliga verld visar sig på kort tid ej stora fenomener. Det lilla jag har att säga må dock inflyta. Rådman Blom **) har öfversatt en fransk pjes, kallad En timmas äktenskap, som redan spelats tvänne gånger, men jag har ännu ej sett den samma. Så snart jag om den erhåller mera kunskap, skall jag meddela dig den.

Öfver clet till den 18 April af Sv. Akademien utsatta prisämnet äro 6 skrifter inkomna. Två lära synnerligen behagat hrr akademister. —

Hartmansdorff är hitkommen och har, efter en briljant examen, börjat tjena staten i Krigs-Expeditionen. —

Din syster liar varit mycket nära döden i fältsjukan. Detta liar gjort henne missnöjd mecl hela verlden och hon vill i vår vända Stockholm ryggen och draga i sin moders sköte. Jag igenkänner fullkomligen hos henne kära brors lynne och till en clel karakter.

Målare-Akademiens Exposition fortfar ännu. Ett af dess bästa stycken är General Adlercreutz' porträtt, måladt af professor Krafft. Annars prunkar den som vanligt med Afro-diter, Psyehéer och Galathéer med bröst i större skala än som kunde passa till och med på qvinnorna i Meroë eller pa det härliga Skänes kor.

'*) 1 handskriften står Liljesparre, hvaraf visserligen tvänne ätter funnits, men de voro redan på lOOO-talet utgångna. Se Anrep.

**) Isak lleinhold Blom, f. 1702, pristagare i Sv. Akad. 1792 etc. och ledamot af samma akad. 1797, t 1820. En timmas äktenskap är, enligt Dahlgren, öfversatt af C. G. Nordforss.1809.

Cl. Livijn till L. Hammarsköld.

Mariestad och Hoffmanstorp d. 7/3 1809.

Att du älskade fröken Gyllen—m kände jag redan innan min afresa, men jag ville alltid minnas, att hon hade ett annat förnamn, hvarföre jag först förmodade, att du vid Kungsör funnit en annan älskarinna, tv ditt andra bref lemnade luckor, som icke kunna fyllas utan det ännu ej ankomna första. Ingenting kan mera förnöja mig, än att din bror gillar ditt företag. Måtte du endast i henne finna en lika sä öm och förnuftig fru, som du nu har en tillgifven älskarinna, så skall du ej ångra dig. Yänskap och inbördes deltagande i sammanlefnadens bördor blifver omsider ändamålet med de olika könen, och då är den lyckligast, som ifrån en älsvärd älskarinna slutligen omfamnar en fryntlig husmor. —

Tidernas ställning för en nybörjare är nu just ej den bästa. En tunna råg har här sålts för 18 Rdr. O, hade jag nu att i år försälja mina 90 tunnor, som utgöra en del af min lön, så skulle min skuld på ett år försvunnit. Nästa år fäller kanske allt mitt hopp.

Styrk min syster i sin föresats att återvända i sin moders sköte. Jag liar redan skrifvit till min mor derom. Har du penningar och hon behöfver sådana varor, så försträck henne ifrån 5 till 10 Rdr, men säg henne i alla fall, att nästa gång-jag skrifver, skall hon erhålla något. Nu kan jag ej sända i brist på passande sedlar.

När du skrifver, måste du för mig förtälja om de Ama-rulliser och Aphrocliter, med hvilka Målare-Akademiens Exposition prunkar.

Hvad mig sjelf angår, vill jag ej längre trötta dig med klagovisor. Oaktadt allsköns ledighet har jag ännu ej kunnat hoprimma en enda vers. Olyckligtvis bor jag ej ensam, utan tillsammans med chefens adjutant, som har officers fullmakt, men underofficers odling. Han tillbringar sin tid med att röka tobak, dricka svagdricka ur mugg och läsa Den liderlige

af Bretsner, jag med att svärja, i hvilken konst jag sä prefee-tionerats, att man ej skulle draga i betänkande att nästa campagne förse mig med ett compani.

När jag nu frestas af poesi-djefvulen, nödgas jag sluta honom i kedjor och föra honom fången till tjenstegudinnans fotapall, ty allt, som ej börjas med embetsmemorial, ser högst besynnerligt ut. Dessutom har jag blifvit jämmerligen frestad af en synnerlig apati, som hos mig qväfver alla lifligare rörelser. Således, min vän, blir jag så väl i literärt som i politiskt hänseende en odugling och en förslappad varelse, om detta räcker längre. Men jag har så många gånger föresatt mig att bemanna mig och måste väl en gång-hålla ord.

L. Hammarsköld till Cl. Livijn, l.

St. d. 11 :5 1809.

— Ja, du må väl säga, att en full måge är det poetiska snillets graf. Betalar det högprisliga statskontoret precist ut mina qvartal, så kommer jag hädanefter att framalstra andra foster än de, som linka verlden igenom på rim och meter. När jag slår upp min verslunta och jämför hvad för många härliga ting jag sommaren 1806 producerade och sedan öfverser de senare årens skördar, så kan jag ej annat än utropa: O, aurea fames, Musis arnica, ingeniorum alumna!

Farväl, nu på en stund, ty---dock — à propos! —

din fråga måste jag först besvara. Enligt annotation i min almnaeka inträffade jag d. 23 December på Kungsör. Sat sapienti. Nu ej ett ord mera, förrän jag hemkommit. —

Nu ar jag åter hemma, min pipa stoppad, pennan tillskuren och jag färdig att fortfara, (Sedan några enskildheter berättats om forna Upsalakamrater såsom Rääf, Adlerbeth m. fl. fortfar han:) Hartmansdorff har förvånat Krigsexpeditionen med sin granna1809.

handstil. Lagus är i staden oeh har i dag gjort personlig bekantskap med Hans Majestät. I början af nästa månad drager ban till sin fädernebygd.

Till Sv. Akademien har inkommit 9 st. visor om finska arméen oeh dess stora mandater, den ena galnare än den andra. Akademiens priser pläga omtäflas af stycken, som jnst icke äro för vackra, men en så bestämd allmän uselhet har man aldrig sett. Hvad tycker du? Ett af de der Ijuf-liga qvädena liar till öfverskrift: »Episk säng till finska arméens ära»*). — En episk sång! O, alsmäktige Gud!

Sänd necl ifrån den högre luft. Der du din boning valt bland solar och bland stjernor,

I våra tomma rimmarhjernor Ett enda gran lektur och två gran sundt förnuft!

Du kan ej föreställa dig, hvad det i denna episka sång går eller rättare skall gå kunterbunt **) till. Jag säger det senare, ty blott invocation och ämnets ungofara angifvelse äro ännu satta i alexandriner. Det öfriga är en detalj af en s. k. plan i en svullen och pösande prosa, späckad med latinska tirader. Blod flyter i strömmar, glorier kringskimra de svenske hjoltarne och — hvad tycks? — Ehrensvärd måste upp ur sin graf, hålla ett långt tal och ur sina ögonbryn spruta eldslågor, som antända Sveaborgs fästningsverk. Det är ändå roligt att se den svenska plattheten förvandlad till en galenskap. Detta bör likväl göra brytning i fross-febern.

2.

St. d. 16 ;J 1809.

Det Seelengaudium, som förleden Måndag här i staden anställdes ***), kom mig till den grad att tappa vantarne, att

'*) Af Hammarskölds följande bref af d. 24 4 till Livijn synes som skulle denna »sång» författats af J. O. Wallin.

**) Om hvart annat = »huller om buller».

***) Har afseende på revolutionen d. l.'{ Mars.298

1809.

jag rent af glömde att afskicka första afdelningen af detta bref. Ja, hvad säger du om den händelsen? IO. 10 var allt expedieradt, men likväl i staden så lugnt, att jag ej visste af det ringaste förr än kl. 11, då jag nalkades slottet och fann ingången till mitt embetsrum tillspärrad af tvänne beridne Cerberer i Cyrassier-uniform och tvänne Cer-beriusculi, klädde som Lifregementets Grenaelierer. Dock hade ingen fullkomlig reda på hvad det skulle blifva för upplösning på spektaklet, förr än Hr Hauswolff om eftermiddagen med sin stentorsstämma en miniatyr det samma utbasuna månde.

Den der förändringen har sedermera beredt andra. Ambassadören Stedingk *) är Cancli-Presiclent efter Ehrenheim, för hvilken Låstbom lemnat plats i Kammar-rätten, och baron Lagerbjelke är Hofeansler i stället för Zibet, som oombedt erhållit tjenstledighet. Lagerbring **) handlade i denna händelsen som en försigtig general och lemnade sin gamle vän ät sitt öde. hvadan han står i stor nåd hos Riksföreståndaren.

Emellertid saknas Zibet af alla, som tjent under honom, och i synnerhet af mig, som i honom förlorat en nitisk och verksam välgörare. Jag har dock icke förlorat hoppet. Lagerbjelke känner jag redan. Någon gång bör han väl ihog-komma min Dedikation, och dessutom kommer jag genom mitt giftermål i slägtskap med honom. Den 1 Maj få vi ock Riksdag, hvarvid något bör blifva att förtjena, helst som jag troligen kommer att representera min högtärade familj.

Nu nog om politiska ting och statssaker.

Tusenfaldiga tacksägelser för ditt bref, hvilket jag först i Tisdags bekom, ty då först lösgafs och utdelades vestra posten. Det fägnar mig att se, huru du också drifver dina små kärleksintriger ***). Utan sådana blefve ungkarlslif-

*) Här. liar bref,skrifvaren för tillfället följt ett falskt rykte, ty Lars v. Engeström blef Canelipresident, tills den nya konstitutionen antogs, då titeln Canclipresident upphörde.

**) Carl Lagerbring, statssekreterare för Krigsärendena under Grust. IV Adolf.

***) Livijn hade i ett föregående bref berättat om en liten plötslig låga, som tändts hos honom och en kapten på en bal.1809.

vet aldeles odrägligt, fast det blir clet nog ändå. Lycklig derföre jag, som så snart kan afbryta det för att ingå i ett mera stadigt och regleradt lif. Så odrägligt det husliga lifvet är att beskåda i dramer, visor och romaner, så ljuft är det att njuta i verkligheten.

Jag har vid denna gräns, som skiljer mitt, ynglingalif från mitt mannalif, kastat en blick tillbaka på de förändringar, som jag undergått ifrån den första dag, då jag blef kapabel af reflexion, och tills nu, och, vet du, när du en gång-gör denna rekapitulation, skall du verkligen förvånas öfver de särskilda grader man genomgått, ända ifrån studentens allt uppoffrande idealiska drömmar till den bosatte embetsmannens mera egoistiska slentrian i tänkesätten. Lycklig är jag dock, att mänsklighetens ljufvaste genius, vänskapen, beständigt följt mig i hälarne. Derför skall också mitt hjerta alltid vara ett altar åt denna gudom. Det. önskar jag dock, heders bror, att vår vänskapsblomma aldrig måtte bli utsatt för clen politiska höghetens förbrännande sol, ty jag har på få dagar sett, livad förödelse dess glödande strålar förorsaka.

(Efter begagnandet af en bild i afs. pa Bonaparte heter det, O

A propos Bonaparte, afgick i Tisdags till honom ett bref, deri han tituleras Ch er Frere et Cher Cousin!

Rääf begrafver i afton Professor (J.) Forssluncl *), som, sedan han dräpt flere personor i deras porträtter, sjelf helt nyligen ingått i de födes boningar.

L. Hammarsköld till Gjörwell.

St. Mars 1809.

Mecl Hr Assessorns goda minne får jag i år liksom i fjol meddela några strödda underrättelser om Kungl. Målare- och Bildhuggare-Akademiens Exposition. Jag ämnar visst icke att genomgå hela katalogen för att vid hvarje stycke säga

) Porträttmålare och bildhuggare, f. 17.~>1, † 18<><). /•///.1809. 410

åtminstone ett infall. Jag* är icke hvad man kallar eonnais-seur och ämnar derföre endast, uppehålla mig vid de stycken som frappera mig. Icke heller följer jag någon annan ordning än den, som mitt minne eller mina känslor

föreskrifva. Det torde alltså ej förundra, att jag börjar med tvänne porträtt: Generalmajoren m. m. Friherre Adlercreutz, målacl af Krafft *), och grefvarne Philip och Wilhelm Schwerins sista afsked, af konduktör Westin **).

Den först nämda hjelten är tecknad såsom färdig att fora sin arme i striden. Han är klädd i uniforms-surtout med generalshatten på hufvudet. Om ej minnet bedrager mig, liar jag sett ett kopparstick, som ungefärligen i samma ställning föreställer general Moreau, med hvilken general Adlercreutz' anletsdrag förråda någon aflägsen likhet. För öfrigt anser jag för min del denna tafla för ganska väl målad. Allting i den samma utmärker den eld, den mänsklighet och den kloka tapperhet, som karakterisera denne förjente och allmänt vördade herre. Jag kan ej beskrifva de känslor, med hvilka jag, hvarje gång jag besökt Akademien, stått framför detta porträtt, men jag har i dessa ögonblick trott mig begripa, hvad den fromme katoliken erfar, då han med andäktiga ögon betraktar sitt skyddshelgons bild.

Den dagen komma skall, då Manhem är ej mer, Då Europa skall till intet återvända, Da solen hörer upp att med sin strålglans blända. Då, klädd i vårens drägt, ej jorden mera ler. Men om det sanning fins i skaldegudens lära, Dock evigt lefva skall, o, Adlercreutz, ditt namn; Ja, verldens undergång skall trotsas af din ära, Betryggad uti minnets famn. —

Äfven till clen andra taflan, föreställande bröderna Schwe-rins afsked, drogs jag af en annan känsla än clen, som styckets skönhet uppväckte. Den är af Westin målad med all den skicklighet, som man kan vänta af denne unge, snill-

*) Por Krafft d. y., f. 1777, † IS(>3.

**) Fr. Westin, f. 1782, † 1862. Se Do bildande konsternas historia af C. G. Estlander.1809.

rike och förtjente konstnär. Figurerne äro i naturlig storlek. Klädde i sina uniformer, den äldre i f. d. lifgardets till fot, den yngre, hjelten vid Oravais, i Artilleriets, föreställas de här gifva hvarandra den sista broderliga handtryckningen. 1 deras ansigten, ehuru verkliga porträtter, har konstnären förstått att, utan att skada likheten, som dock är bättre träffad i dou yngre än i den äldre broderns anletsdrag, lägga ett sant och okonstladt uttryck af ömhet och saknad, som gör, att den känslofulle åskådaren snart glömmer, att denna tafla är ofulländad. Man har dock anmärkt, att de nedre kroppsdelarne på den äldre grefven äro mera manliga än som passar sig med hans nästan jungfruliga ansigte. Jag vet för min del icke, om denna omständighet bör anses som ett fel Min tro är åtminstone den, att ju mera konstnären förstår att idealisera individen, desto mera visar han sig som sann artist. Förmodligen. hade konung Gustaf III i lifvet icke den regelbundet sköna Apollinariska växt, som utmärker Hr Sergels mästerliga staty, men ingen har dock tadlat Hr Sergel för detta förskönande, hvartill ban af sin konsts fordringar blef drifven. Om jag icke bedrar mig, måtte det finnas flere antika statyer af ynglinga-gudar och heroer, hvilka ega samma späda anletsdrag svarande mot manliga lar och ben.

Men jag ma ej glömma, att Hr Assessorn begärt några biografiska underrättelser om de båda unga herrarne.

De äro, som Hr Assessorn känner, söner af prosten i Sala. Hösten 1804 kommo de till Upsala, hvarest, de hand-leddes af den så utmärkt skicklige magister L. Christofer Ekmarck, som förledet år vid denna tid afled. Sedan de i två år under terminerna vistats i Upsala och under ferierna, utom magister Ekinarcks undervisning, tagit lektioner af e. o. Canslisten vid Inrikes Expeditionen Willman i musiken, af nuvarande Akademie-ritmästaren Roselius i teckningskonsten och af M:r Le Roi i franskan, kommo de hösten LSOÖ till Carlberg och inskrefvos i andra klassen af den derstädes inrättade skola för unga militärer. Derifrån utexaminerades de förleden vår, då den äldre grefven, Philip, engagerades vid dåvarande Lifgardet, till fot, och den yngre, Wilhelm, vid Artilleriet. Strax derefter utkommenderades den senare och

afled slutligen i Ny-Carleby af sina i bataljen viel Oravais erhållna blessvrer.

(Sedan brefskrifvarens verser *) vid underrättelsen 0111 W. JSeliwerins död blifvit meddelade, fortsätter lian:)

Sedan jag nu i afseende på de båda unga grefvarne Schwerin fullgjort Hr Assessorns begäran, skall jag nämna ett ord .om några andra å Akademien exponerade konststycken.

Hr Assessorn känner redan mina tankar om porträtt-måleriet. Jag vill således icke uppehålla mig vid cle öfriga porträtter, så väl en miniatyr som i vanlig konterfej-storlek, som enligt vanan utgjorde större delen af Expositionen. Endast vid cle stycken, som voro målade af en ung artist, Roos**), må mig tillåtas göra ett par anmärkningar. Som en början de konstnär liar han ganska välbetänkt försökt sig, så väl i miniatyr, som i olja och aqiiarelle, och tyckes miniatyrmåleriet vara hans egentliga genre. Konturerna äro väl nog sväfvande och obestämda, sä att figuren tyckes vara liksom onfonceracl i ett töcken, men för öfrigt äro cle tecknade in ed den precision och don behaglighet, som utgör förnämsta värdet af dessa små artiga skilderier, hvilkas bela bestämmelse är att fägna clen ömma älskarinnans öga eller pryda henne på en bal eller supé. Deremot äro de aldrig ämnade att föra sin mästare till odödligheten.

Hr Roos' försök i olja är det, som minst lyckats, och hvad hans aquarelleporträtter angår, så märkte jag så väl i cle exponerade, som i andra af samma hand, hvilka jag förut haft tillfälle att se i deras ställningar och ansigtsuttryek, en viss affekterad naivite, som i alla konstarbeten är högst obehaglig, emedan det miss-naiva alltid är pretentiöst och således förråder ett falskt manér, ehuru mycket clet än behagar den moderna smaken och eftersträfvat, så väl af målare, som af poeter och musici. Äfven i färgblandningen har Hr Roos i sina aquarelleporträtter ej varit lycklig, ty alla blottade

*) De äro, något förändrade, upptagna i Hammarskölds »Poetiska Studier. St. 1813», sid. 192-3.

'*'*) Leonard Henrik Roos af Hjelmsäter, landskaps- och porträttmålare, f. 1787, † 1827. Estlander.1809.

kroppspartier hafva ett smutsigt utseende och detta stötte allra mest i porträttet af M:\l Hultgren.

Af alla pä Expositionen till allmänt åskådande nu utstälda taflor var det visst ingen, som med den rättvisa ådrog sig och qvarhöll konstälskarens blickar, som en kopia efter den gudomlige Rafael Sanzio da Urbino, föreställande den heliga jungfrun med barnet och kopierad i gouache af kungl, räntmästaren Muller. 1 clenna tafla råder samma mildt andäktiga och lugnt svärmande ande, som i alla andra arbeten *) af denne» Italiens störste konstnär, hvilken, för att begagna Herders uttryck, tyckes alstrad genom en engels samlag med en kamena.

Om man jämför Rafaels taflor med Michael Angelos *), skall man — åtminstone tycker jag så — finna samma skilnad som emellan Dante och Petrarca. Den ene vild, häftig, utkastar snarare än målar alla objecter nästan i grotesk storhet och kraft, clå den andres mera milda inbillningskraft liksom kringgjuter sina madonnor mera med aftonens blyga glans än med dagens brännande och starka sol-gloria. Och likväl saknar den ene sa väl som den andre antikens rent sköna och glada lefnadsäsigt. De äro försänkte i en romantisk svårmodighet, som endast är mer eller mindre dyster.

Vid betraktandet af Rafaels taflor kan man vidare ej undgå att uppmärksamma den så intagande jungfruliga blygsamhet, som röjer sig i alla figurernas nedslagna blickar, ett manér, som var denna oskyldiga konstsjäl ensamt förbehållet och som man blott behöfver ställa i bredd med den franska skolans pretentiösa fräckhet, för att se den i sitt rätta värde.

Såsom kopia efter Rafael utmärker sig äfven Den heliga familjen af Hr Blix. Med anledning af de barnfigurer, som der förekomma, har jag funnit AVachenroders anmärkning besannad, att Rafael ansett det under värdigheten af sin höga konstidé att föreställa eller härma den egentliga oförståndiga barnsligheten, utan har han redan i barnet velat utpregla den sköna, rena mänskligheten och derigenom i dessa sköna,

*) livar och när liar väl brefskrifvare!! sett något af dem?304

outvecklade knoppar, om clenna metafor tillåtes mig, nedlagt en oändligen högre idé än den, som råder i de gamles skälmst lekande Amoriner.

L. Hammarsköld till Cl. Livijn.

Stockh. d. 24/4 1809.

— Du talar om ämnet för våra forna bref. Då voro vi ännu studenter, då ansågo vi det ej för dårskap att entusiasmera oss för en viss sak, dä hade vi ännu fullt förtroende till våra krafter och da hoppades vi ännu att kunna göra något för vårt fäderneslands vitterhet och genom dess fullkomnande och förbättrande bereda oss det allra odödligaste namn. Men se, bror, de tiderna äro förbi. Sysslor hålla oss nu vakna. Ingen under då, om drömmarna flytt, om ämnet för våra bref förändrats och vi nu pä embetsmannavis skrifva nyheter eller om affärer.

Något egentligt politiskt nytt kan jag ej berätta dig, ty du vet, att det ej någonsin varit min sak att politicera. Allt hvad jag kan säga dig är, att svensken är sig lik. Den nya drägt, som gudinnan Svea sig päklädt, har hon burit länge nog for att klaga öfver, att den är der för trång och der för vid. Mina tänkesätt i det fallet får du om ett år, förmodar jag, se' i Ridderskapets och Adelns protokoller.

Se här likväl något nytt! Genom bref af d. 25 dennes till Hofkansleren har H:s K. Höghet Riksföreståndaren gifvit fullkomlig tryckfrihet, upphäft förbudet mot införande af danska och franska böcker och mot anonymiteten, samt tillförordnat en kommitté, bestående af Kansliråderne Adlerbeth och Leopold, biskop Rosenstein och en till under baron Lager-bjelkes presidium, för att utarbeta ett nytt boktryckeri-regie-mente. Hvad tycks om den nyheten? Jag vill hoppas, att dessa auspicier äro så behagliga, att de kunna påskynda br Lif bergs födelse. Och pä heder och ära, bror, fä vi tryckfrihet, så behöfves icke allenast Lifberg, utan äfven — hvilket1809.

415

jag lägger på ditt samvete — den försvenskade mästerkatten. Nu har du ingen förevändning att uppskjuta den samnias utgifvande, clå operan åter kommer i gång.

Nå, Gud vare tack och lof, så är jag nu med alla fyra fötterna midt in uti literaturen. Och nu skall du från det landet bli öfverhopad med nyheter.

Att Granberg utgifvit en sång till Finska armén, har du sett af tidningarna; att det är en konjunktursång och af tillbörlig uselhet för det ändamålet, begriper du af dig sjelf. Men följande lilla roliga anekdot känner du ej. Granberg hade visat Wallmark sin förberörda sång och, betagen af styckets franska skönhet, inskickar han clet i sitt hjertas oskuld till Svenska Akademien. Detta får Granberg ej veta förr än ungefär för en månad sedan, då han blir högst förtörnad, ty han hatar nu mera Svenska Akademien lika högt, som lian fordom älskade henne. För att göra henne ett rasande stort spratt, trycker han sitt poem och bifogar en annan, enligt hans egna ord i företalet, mera lyrisk sång till fosterlandets befriare, ehuru den, efter mitt omdöme, aldeles icke är lyrisk. Kors, hvad säger jag? Den är visst lyrisk, ty den är indelad i strofer och sådana strofer, att tre hafva en helt annan takt än cle andra tre.

Men för att återkomma till sangen öfver Finska armén, så får Wallmark clet utsatta priset och Wallin till sin stora harm alls intet för all sin möda med andebesvärjiingar, episka försök och långa alexandriner.

Nå, à propos Wallmark, sä har han utgifvit en Resebeskrifning öfver Upsala, Gamla Upsala, Mora stenar, Skokloster, Sigtuna och Rosersberg. Dessa ställen äro icke blott uppräknade på titelbladet, utan äfven, under namn af innehåll, i samma ordning och med stora versaler på baksidan, under det vissa föremål, som på hvarje ställe fästat den resandes uppmärksamhet, stå niecl mindre fractur. Hela denna resa fyller 2 7-, ark. Hvilka förvånande upptäckter, hvilka märkvärdiga undersökningar och hvilka djupa reflexioner kunna ej omfattas af denna ram! Men det var ej det jag ville säga, nej, jag vill berätta en anekdot, som just bör med gyllene bokstäfver skrifvas öfver hvarje svensk literatörs dörr till ett

hug c v före drabbningen. 20306

1809.

värdigt minne af vitterhetens höga hägn. Hör nu på bara, häpna och tillbed!!!

H:s Kongl, höghet Riksföreståndaren och dess gemål Riksföreståndarinnan hafva läst korrekturen till detta arbete och med högst egna händer rättat e till i, h till k med flere högst vigtiga förbättringar.

Än är det ej slut på mina literära notiser.

Hos unga Nordström tryckes fortsättning af Silfverstolpe^ Journal för Svensk literatur *) och har han till en början, efter sitt eget yttrande, derstädes tvålat till Fanten *). Emellertid har han utgifvit Strödda afhandlingar i ämnen, rörande de fria konsterna hvaraf tre häften äro utkomna, som du förmodligen redan vet af tidningarna. Men hvad clu ej vet är, att han i 2:a haft. infört en afhandling 0111 do vansinnigas roler hos Shakspeare, hvaremot jag i Upsalatidningen ***) anfört mina oförgripliga dubier.

Nu är du väl trött vid litcratur; derföre några privatnotiser om våra gemensamma vänner. Rääf och Adlerbeth hafva nu så fasligt mycket att göra mecl att köpa sig epau-letter, trekantig hatt etc. etc., för att till riksdagen kunna visa sig som välbestälde adelsmän. Jag skrattar åt deras ifver, ty jag vet temligen säkert att inom hälften af riksdagen är denna uniform oduglig. Hartmansdorff' här nyss haft bucl här efter min galadrägt för att i morgon viel riddarslaget visa sig som en uppriktig extraordinarie i Krigs-Expeditionen. —

Nå, nu till mig sjelf. Förenad med clen hyggligaste och bästa maka, är jag så lycklig, som det här pä jorden förunnas en dödlig. O, bäste Livijn, måtte du snart få njuta samma lycka, den enda sanna, som här finnes. Min lilla goda Jeanette helsar dig på det högsta och tackar dig för clen vän-

*) Bet är fr.te b:s 9:de h. Er. Michael Eants »Utkast till Föreläsningar öfver Svenska historien)) 1—5 st. granskas med skärpa i detta häfte.

**) Utkommo i 1—4 h. 1808—0.

***) »Bref till en vän angående G. A. Silfverstolpe» afhandling om de vansinniges roler i Shakspeares skådespel och om Hamlets earacter i synnerhet». Ups. Tidn. 1809. N:o T (10 o) o. f. Om ofvan nämda afhandling och Hammarskölds granskning deraf se G. Ljunggren, Sv. Vitt. Häfder, del. 3, sid. 419, der äfven betydelsen af båda uppsatserna antydes.1809.

307

skapsfnlla attention du visat henne, och har hon ålagt mig att försäkra dig, att hon aldrig kan annat än med vänskap omfatta cl em, som mot mig handlat som redliga och förtrogna vänner.

P. S. Jag söker att bli notarie i Tryckfrihets-kom-mitén.

Följande paskill löper omkring i staden under namn af subskriptionslista till Operans återuppväckande *).

Cl. Livijn till L. Hammarsköld.

Marstrand d. 4/5 1809.

Härliga auspicier! Tryckfrihet! Du kan nu efterhand öfverenskomma mod någon boktryckare om att upplägga Lif-her(j. Jag arbetar redan mecl dess renskrifning. Dock vill

*) Bekant är (lust. IV Adolfs, under de senare åren a T hans regering, växande avoghet mot teatern, i synnerhet Operan. Grunderna derför m. ni. kunna inhemtas bland annat i Dahlgrens förut citerade »Anteckningar». Sålunda indrogos på vederbörlig befallning operaföreställningarna om hösten 180(5 och följande året skulle Operahuset till och med jämnas med jorden, hvilket man dock lyckades afstyra. Efter regementsförändringen 1809 förgick ännu någon tid, innan operaföreställningarna åter upptogos och bragtes i tillbörligt skick. Häraf begagnade sig paskillanter för att låta flera af do mest framstående politiska m. m. personligheterna schavottera i och genom föregifna subscrip-tionslistor till »Operans återuppväckande». Vid anteckningen af den välvilligt ur egna eller

andras fickor erbjudna summan låtor man livar och en bifoga en begäran att få se eller höra någon pjes eller visa, lämplig för gifvarens särskilda karakter och förhållanden etc. Så t. ex. tecknar sig G. Adlersparre »med 2,000 Rdr från Vesterås Ränteri för att få se Be olnidne gästerne samt tillika få två nickor placerade på galleriet;» generaladjutanten Melin »med sitt tractamente för året för att få stå i Kongl, logen och se Fjäskat;» grefve Fersen »med 1,000 Rdr för att få höra arian: O, min kung, O, min vän, etc. ur Richard Lejon-hjerta» o. s. v.

Det paskill Hammarsköld meddelar synes, jämfördt med andra afskrifter, ofullständigt och i uppgifter något skiljaktigt, hvarföre vi ej anse skäl meddela det samma. Dessutom skullo det kräfva utförligare belysningar än vårt utrymme medgifver.808

jag ej, att clu synes vara den, som liar hufvudsakliga befattningen dermed, i händelse den möjligtvis skulle uppväcka qvereller. Dock kan jag ej så snart få tillfälle att fä den till Stockholm. Men ej nog dermed; kan hända jag lofvat mera än mina krafter och min lätja tillåta mig att hålla. Så skall Mästerkatten genast draga sina stöttar på sig; ja, Martinus Scriblerus skall med svenska exempel lära konsten att falla och dervid följas af en liten sång, kallad Hjeltemod et * med sina noter.

Hvad tycker du om dessa löften? Hade jag här böcker, skulle jag må hända kunna hälla mina löften, tv åtminstone fattas ej tid.

Huru skall jag förhålla mig med Torkel Knutsson? Skall jag insända den till Akademien?

Hvad tycker du om den nyheten, att Tullstyrelsen dömer brott emot Tryckfrihetsförordningen? Sådant har likväl händt under grefve Ugglas auspicier. En tullförvaltare Bodell, som trånar här uti en slags exil, dit bemälte Herre förvisat honom under namn af transport, utgaf ott betänkande på trycket och Tullstyrelsen actionerade och suspenderade honom, men patriotiska sällskapet valde honom till ledamot, — allt för samma piece.

Du skrifver, att du i Adelns protokoll ärnar yttra dina tankar. Kära bror, befatta dig ej med sådant; ännu är ej tid. Damerna ha ju nyligen bortskänkt sina halskedjor som patriotiska offer, derföre måste äfven deras herrar, ser du, vara patrioter. Dock skulle jag önska, att man ej förgriper sig på konungens person.

Det är en sat—s karl den der Granberg att göra Sv. Akademien spratt. Jag tycker, att han rättnu förtjent bannor, men Hector lär vänta, tills han gjort sig förtjent af handplagg.

Var det Wallmark eller Wallin, som med ögonbrynen tände eld på Sveaborgs fästningsverk?

Det skulle vara ganska intressant att få se Silfverstolpes Journal och jag förmodar, att du aflägger Upsala-tidningen till min tjenst. Några nya poesier skulle vara högst angenäma att erhålla i anseende till den starka åtgång, som for-1809.

dras till Lifberg, i synnerhet då han i 2:a delen kommer att uppfostras efter Wallins Uppfostrare.

A propos poeter, så medfölja ej allenast några äreskänker, utan äfven några visstumpar. Anmärkningar mottagas gerna.

P. S. Kunde du skaffa mig underrättelse om min syster, vore det ganska bra, Jag är orolig öfver hennes öde. Sed^n i Mars vet jag ingenting derom.

L. Hammarsköld till Cl. Livijn.

Stocldi. d. ,3/, 1809.

Pris ske den ädla tryckfriheten, som åter kunde sätta dina fingrar i rörelse och väcka ditt snille ur den slummer, som, ehuru beredd af ostron, porter och bålar — härliga Aganipper, jag medger det — dock gaf mig skäl att frukta, att snillet skulle för alltid aftyna. Med högsta otålighet väntar jag din Lifberg och vill göra allt hvad jag förmår, för att som en trogen farsvän på ett tillbörligt sätt införa honom i verlden. Just för det skäl, som du

uppgifver, anser jag för rädligast att icke låta trycka honom här, ty hufvudstadens herrar boktryckare äro så lätt till hands att qvestio-nera och f—n må lita på deras tystlåtenhet. Jag har derföre tänkt på Strengnäs, Linköping eller Karlskrona, med hvilkas boktryckare jag står i närmare förbindelse och således kan sa der efter hand lätt känna dem på pulsen.

Gud gifve, att du snart måtte hafva bragt detta foster till verlden, så att du kunde börja att gå hafvande med den allra mest efterlängtade Mästerkatten och dito H:r Martinus Seriblerus.

Som jag förmodar, att du vid detta tillfälle är i behof af Wallinianismus, så skickar jag dig Wallins sist tryckta poemer och såsom bihang Granborgs Krigssånger och hans äreminne öfver Oxenstjerna. Yill du ha några böcker, hvarmed jag kan tjena, så har du endast att befalla och uppge medel att fortskaffa dem.310

1809.

Jag kan verkligen icke beskrifva, med hvilken glädje jag-mottog dina Xenier *), dels för de flestes verkliga värde, dels derför att de påminte mig om den lyckliga tid, som utmärktes af ett gemensamt sträfvande till ömsesidig bildning. Med min gamla vanliga uppriktighet vill jag öfver dem yttra mina tankar.

De öfver Rosenstein, Armfelt, Oxenstjerna, Silfverstolpe, Leopold, Wingård, Blom, Bellman, U. C. W., Liljestråle, Wallin — det mest genom merg och ben skärande af alla — Kjellander, Schantz och Lindegren äro, så väl i afs. på tankar, som uttryck, aldeles förträffliga. Endast vid några fä ville jag föreslå någon ändring för att gifva versen mera ledighet. Så i den första öfver Bellman :

Du dem en galenskap är, ty de begripa dig ej.

Deremot finnas några, som jag åtminstone omöjligen kan dechiffrera; efter min tanke den största förebråelsen man kan göra ett epigram; ty epigram är öfverskrift och en sådan bör lätt och starkt på ott piquant sätt karakterisera sitt object. (Exempel anföras ur Xenierna öfver Creutz och Grangren.) Andra äro blott hvad tysken kallar »tändelnd» i stället för stickande och qvicka (öfver Zibeth, Lindblom, Tranor). I andra åter är ide-asso-siation falsk (öfver Edelcrantz, Tingstadius, öfver hvilken Xenien dessutom »har det felet att säga platt ingenting»). Hvad den lilla täcka öfver fru Lenngren angår, så får jag anmärka, att clet är Lindegren, som författat Salig farbror Marcus, och måste ditt minne bedragit dig, då clu anser denna osammanhängande pöbel-imit-parodi för någonting berömvärdt.

Men en Xeuie måste du stå till ansvar för, och det är den öfver Thegner**). Det är sant, du säger just ej något precist ondt om honom, utan blott, att lians rykte ej en gång

*) En del föremål för dessa nya Xenier af Livijn nämnas nedan och ge anledning till några anmärkningar. 1 Livijns, af A. I. Arvidsson lÖÖO ordnade och i 1—14 Band inbundna, Handskrifter i flora olikartade ämnen på Kungl. Biblioteket finnes i del 1 (»Lyrica») ön bel mängd Xenier, för hvilken art af skaldekonst L. synes i öfverensstämmelse med sitt lynne haft synnerlig fallenhet,

**) Es. Tegnér.1809.

hunnit till Göteborg*). Men jag säger, att om så verkligen förhåller sig, så är det ett skändligt bevis pä den dåliga och förryckta smak, som hos oss herskar, och jag försäkrar — si ver a sint præsagia vedis —, att hans poesier komma att af en tillkommande bättre tids kritiei sättas främst bland de nu lefvande svenskarnas försök. Han har skrifvit en Krigssång för Skånes landtvärn i den rent lyriska entusiastiska dithy-rambton, som i vårt land är så ovanlig och derför icke ännu af allmänheten värderas. Denna sång har gifvit mig ett obe-skrifligen högt begrepp om denne unge **) skald. Det är väl sant, att man kunde önska den fri från några danicismer för att kunna kalla den fullkomlig. Men hafva vi vackrare versar på vårt språk än dessa:

»än liar ingen ovän stuckit ut sitt läger pä vår strand, ingen oväns häst har druckit källorna i Götens land;» •eller dessa, tilltalande Bounaparte:

»Fritt öfver oss hvalf båd' Ryske och Danske: vi kaste vår handske mot ödet sjelf;» —

<3ller dessa:

»Många de äro: välan, sä dricko jorden de mängas blod — och bli fri! Många? — de stridande räkne vi icke, endast de slagne räkne vi».

Om detta poem har jag en bel förmiddag trätt med hufvudstadens pudrade och matta smågenier och hört dem skärmytsla med brist pä smak, oädla ord, det syns, att han ej varit i hufvudstaden ni. ni. ni. in., så att jag varit färdig att

*) Tegnér kade doek redan 1803 och 1801 vunnit högsta priset i dess Vetenskaps- och Vitterhetssamhälle, förra gången tor »Elegi vid en broders död», senare gången tor »Den Vise», hvilka båda voro tryckta i Samhällets Handlingar (Vitterhets-Afdelningen fr.te st.) 1800.

") Tegnér var nära nog 2 1 2 år äldre än Hammarsköld och sedan 180") adjunkt vid Lunds akademi, äfvenså gift sedan 1800.312

få ondt. Men skulle du nu vilja slå dig till deras parti, så tillskrifver jag dig — sa sant jag lefver — en kritisk epistel, som skall analytisera detta qväde, och sedan låter jag trycka den *) och skall göra Stockholms vittre tiofaldigt mer ondt i magen än med mitt bref**) öfver Wallin.

På Lagi auktion har jag köpt några böcker och deribland Fr. Horns Geschichte und Kritik der Deutschen Poesi. Jag kan ej beskrifva, med hvilket nöje jag läst denna väl författade afhandling. I synnerhet har det fägnat mig att se honom i flere delar med mig öfverensstämma i omdömet öfver Schiller. Denna lilla auktorliga fåfänga tycker jag är lika sä begriplig som lätt förlåtlig.

Yore jag i dina kläder, så inskickade jag min Torkel Knutsson till Sv. Akademien och lät sedan trycka den jämte de vise Adertonmännernas yttrande, i synnerhet som sådant nu mera får ske anonymt.

Sedan jag sist skref, ha tvänne***) nya häften .utkommit af Silfverstolpes Strödda afhandlingar. Jag har väl hunnit skaffa mig dem, men ännu ej genomläsa mer än en afhandling, nämligen hans anmärkningar öfver sista Konst-Expositionen. Tonen i de samma är hvarken varm eller kall och hans infäll i allmänhet mera sökta än lyckligt funna; men hvad jag aldrig kan upphöra att tacka honom för är, att han först med tillbörlig indignation talar om porträttmåleriet och sedan väcker våra konstnärers uppmärksamhet på Ehrenstrahl? odödliga förtjenster.

I ett annat häfte står en vidlyftig recension öfver Eneas i Kartago, i hvilken han dock förnämligast lär fästa sig vid musiken. Hans Journal är ännu icke utkommen.

Du har rätt; pä Riksdagen är verkligen ingenting att uträtta. Jag var nog dåraktig att tro det man i förening med några välsinnade människor skulle kunna göra något godt. Men denna tro har flytt och efterlemnat just icke den behagligaste känsla, Dem jag fullt räknade på hålla i det

*) Man finner ock i l:a liiift, af Lyceum 1810 e-n särdeles berömmande recension af Tegnérs »Landtvärnssång».

**) Se Bilaga N:o 2.

***) Jfr sid. ;j0ü.1809.

afgörande ögonblicket ej stånd, och det allmänna tänkesättet är tvärt emot hvad det vid Norrköpings Riksdag var. Det bevisar den stora förlust en inskränkt tryckfrihet medför.

Emellertid är det roligt att sitta på Riddarhuset, åtminstone derföre att det utvidgar ens människokännedom. Den filosofiske drömmaren, som tror allt böra vända sig till det bästa, kan der se, att i hvarje född adelsmans bröst ligger den satans ädlingen, den välbördiga och arroganta skråandan redan in embryone, och att det endast behöfs ett ordensband eller hofgunstens solsken för att rufva den till full utväxt.

Den nva konstitutionen måtte likväl blifva ganska gynsam för poeter, ty det. är tre dylika, som skola medverka till den sammas utarbetande, nämligen Adlerbeth, Silfverstolpe och Blom. O, tempora, O, mores! —

Hvad din syster angår, har jag efterfrågat henne hos fru B., som med nog mycken ovilja svarade, att hon för sex veckor sedan rest hem till sin mor. 1 dag fick jag likväl, under kuvert till mig, ett bref till henne. En Fredrika Livijn — din syster eller mor? — anmodar mig att ofördröj-ligen lemna brefvet i egarinnans händer. Jag är emellertid högeligen brydd öfver det gifna uppdraget, då jag ej vet, hvar din syster är. Detta innebär all den upplysning .jag kan lemna.

P. S. Min gamle gynnare Baron Zibet är afliden.

Cl. Livijn till L. Hammarsköld.

1.

Marstrand d. 15 - 1809.

God morgon, broder Lorenzo! Jag har sa fb—dt ondt i hufvudet och det kommer deraf, att jag kom hem kl. 12 i natt öfver planket ifrån ett kaparefärtyg, der man tärde Mosel och veritabel Mallaga-säck (?), som clen danske kaptenen måst ömkligen efter sig låta. Icke tyde du detta mitt yttrande, som314

skulle jag, lik den rike mannen, lefva hvar dag kräsliga och i mycket sus och dus. — Likväl var jag i förra veckan på ett kalas hos en handlande, der jag hade rätt roligt. På Gröteborgs-manér smög det vackra könet sig slutligen ifrån bordet, för att låta det mindre vackra blifva än styggare, och jag försäkrar, att vi ej upphörde förr, än vi blefvo rätt fula. (Är du road af att sätta dit ett 1 till, sä står det i ditt skön). Yare det likväl långt ifrån mig att belasta mig med rus, nej, då här saknas något annat passe-temps, så måste man gripa till dylika — du kan sjelf ge den saken namn. Du lär väl ej vara så vred pä mig nu som i fordom tima. Derföre, broder, måste du mitt skämt öfverse. Esprit des journaux för 1782 samt åtskilliga franska berättelser om franska revolutionen gifva mig visserligen ej tillfälle till intressanta anmärkningar, och om mina bref ej innehålla annat än teckningar af localen och personalen, så må du ej tro, att jag derföre glömt allt annat.

Jag minnes, att du i ditt sista bref skref om olikheten af våra bref som studenter och som tjenstemän. Bror, det är sant; men du måste dock medgifva, att grundämnet för oss är det samma. Du föredrog då det lugnare lifvet framför det lysande. Måhända har du redan till någon del vunnit din önskan, uncler det jag med hvarje dag aflägsnar mig från mitt mål. Mina kamrater öppna sig nu vägen till ära och anseende, medan jag här i den odrägligaste overksamhet framsläpar en varelse, som ryktet och efterverlden skola förglömma, då bouppteckningen är upprättad.

Du önskar, att jag måtte finna sällheten hos en maka. Kanhända skulle jag der kunna finna den —, men det är ändå blott ett kanhända. Jag medger, att den tanken ofta faller mig in, i synnerhet nu, då jag skulle vara i stånd att föda en hustru, att jag efter en dylik förbindelse skulle se verlden ur en annan synpunkt. Men samma begär, som, då jag var kär i Laurette T., föranledde mig att i min inbillning placera ömsom en biskopsmössa, ömsom en generalsstaf på brudstolen, hviskar mig alltid i örat; i samma ögonblick reglar lyckan igen sin port just framför dig. Och hvem önskar den porten igen läst?1809.

Något nvtt har jag ej att meddela dig; literärt finnes här ej, politiskt gitter jag ej att omtala, och dessutom fins här intet märkligt af det slaget.

Tar Riksdagen samma poetiska vändning, som man bör sluta af de verser, som sirade N:o 1 af dess tidning, vore det önskligt. Jag tycker emellertid, att den der hynmus ej stod på sitt ställe.

Hvem framföder de täcka verser, som än pryda Inr. Tidningen, än Allehanda, i synnerhet cle rimlösa stumparne under namn af recitatif? Förmärkas inga spefoglar samla sig i det ljufliga solsken, som Tryckfrihets-förordningen

sprider? Sjunga ufvarne lika beklagligen? Se på Xenierna! —

Min syster bar rest hem till min mor. — Din gamle

Oxirski.

2.

Marstrand Annan Dag Pingst d. 22/5 1809.

(Efter en omständlig berättelse om äfventyr, som väckt hela stadens nyfikenhet, förtäljes:)

I går hade jag den äran att lära min värds döttrar, huru man bakar drömpannkakor för att fä se sin fästman, och alla stadens damer voro dervid närvarande.

T) 25 u. /5.

(L. uppdrar at H. att inköpa en hop böcker af Wallin, Silfverstolpe m. fi. inhemska författare: af utländska: Mästerkatten och prins Zerbino, Rabelais' Gargantna och Swifts skrifter, för hvilka han ej skyr någon kostnad etc.)

Jag har nu gjort närmare bekantskap med officerarne och deraf funnit, att man äfven inom den corpsen träffar hederlige män.

Jag medger, att du har rätt i de flesta af dina anmärkningar öfver mina Xenier. — Af Tegnér känner jag ej det ringaste, mer än några bitar under Lunclstiden, och anhåller jag, för att kunna förbättra mitt misstag, att du sänder mig ifrågavarande Landtvärnssång.1809. 426

På det ämnen ej skola fattas till kritiker, skall jag nu lata medfölja 2:ne qväden *) för att undergå laga dorn. Var ej för sträng. Jag förstår ej skälet, hvarföre jag i synnerhet träffar W(alli)n, äfven clå jag minst tänker derpå. Antingen lär han mecl tiden blifva min buse eller jag hans. Besynnerligt är emellertid, att jag aldrig lyckas så väl, som när jag-vill åt honom.

Hvad f-n orerar du för vid Riksdagen eller hvad vill du uträtta? Låt ruset gä förbi! Det är ej sällan man tror sig fri, men kedjan är endast, flyttad från händerna till fötterna. Att man äfven med clen bästa vilja kan uträtta något, är blott en ungdomsdröm, och förlat min uppriktighet, du Mr ej danad till statsman, clu går platt ej åt höger för att komma åt vänster, och hvem brukar arbeta i gryningen ? Man väntar till dess dagen är uppgången. Riddarhussekreteraren tyckes ej vara clin synnerliga gynnare, åtminstone synes han gifvit dina ord i cle hitkomna arken af Ridderskapets etc. protokoller en viss obetydlig vändning.

Är det sant, att man gripit en studiosus, som medför 80,000 Rdr B:co för att tillställa en contrarevolution? Så löper ryktet. Hvilken var den fyndige mannen, som ropade, att Adlercreutz**) skulle mottagas »mecl öppnade armar»? Den dagen hade han visserligen ej utan framgång studerat sin Lafontaine.

Huru anstår statsmannaroeken R—f? Låter ban sitt patriotiska ljus ännu skina med samma glans som på vindskammaren pä Thomestorp, clå bela bokhyllor nedrasade? Detta allt mäste du berätta mig.

Min syster, som rest hem, sänder redan långa sorge-qväclen öfver ledsnad. Likna hon och jag ej hvarandra?

P. S. Sänd mig Tristram Shandy ***).

"*) Skaklen, och en Dryekesrim.

**) Jfr Hammarskölds bref (I. 3 c, der det står Adlersparre.

**) Koman af den bekante engelske humoristen Sterne, f. 1713, † 17HS.1809.

L. Hammarsköld till Cl. Livijn, l.

St. d. 254 1809.

Att dina bref alltid för mig äro dyrbara och kärkomna, är och förblir ett axiom. Jag kan dock ej neka, att jag icke är nöjd med den anekdot, som börjar denna lilla brefunge, och uppriktigt måste jag bekänna, att jag icke begriper, huru den ort pä Guds gröna jord skulle se ut, der man ej kunde uppfinna bättre passe-temps än att intaga 2 supar, 2 glas toddy och en butelj porter om dagen. Om man som student en gång hvarannan vecka låter bära sig ifrån källaren, kan jag förlåta, ty det hör till kostymen och ordens-esprit, men att man vid mognare år ännu i det fallet agerar student, det väcker i sanning mitt fullkomligaste missnöje. Länge räcker det nämligen ej, förrän den vanliga portionen befinnes otillräcklig, den måste då fördubblas, sä trippleras o. s. v., till dess att kraft och vett och dygd och snille drifvas på dörren och man blir en X. L. Sjöberg eller något dylikt. Dock vore du en K. L. Sjöberg, fingo du supa så mycket du ville, tv då hade naturen aldrig bestämt dig att bli någonting dugligt, men nu är clet icke sa. Ditt fel är således oförlåtligt,

Du frågar efter författaren till de Cantater, som blifvit utsirade med rimlösa Reeitativer. Ivan clu ej gissa clet? Det är Granberg.

Saken är den. Då han nu trott sig få så mycket skäl att harmas på Svenska Akademien, har han bland andra puts äfven velat spela Akademien det stora: att skrifva orimmad vers Dock för att ej rent af visa sig som en smaklös människa, har han ej velat drifva sitt tyskeri för långt utan beskedligt rimmat arierna. Det kallar jag annars att förträffli-gen väl tjena tvänne herrar, Gudi och Mammon. Jag har derföre ej försummat att uppmuntra honom till att tappert gå på i denna genre. Ty att göra orimmade verser, i hvilka318

1809.

man finner hvarken takt eller meter, deri måste man medgifva, att han är mästare.

Att någon skulle, i skygd af tryckfriheten, vilja kasta envigeshandsken åt dessa herrar, hörs icke af. Att jag för det närvarande icke kan komma med något, utom med några småbitar i Upsala Tidningen, bör du finna naturligt, ty jag har tagit mig hustru. Jag måste således nödvändigt äfven tänka pä att förtjena något, och då mina noter till Yirgilius icke inbringa mig stort mera än äran att en tid bortåt lefva i skolpojkars tacksamma minne, så har jag åter framsökt och företagit mina biografiska utkast öfver berömde literatörer och konstnärer, hvilka jag har hopp om att hos unga Nordström kunna afsätta.

Riksdagsangelägenheterna och i synnerhet missnöjet med det höglofliga stånd, af hvilket jag till min skam blifvit ledamot, vore nära att entusiasmera mig till att utgifva några anmärkningar öfver Adel i allmänhet med tillämpning på den svenska i synnerhet. Men då jag såg, hvilken syndatlod af riksdagsskrifter, den ena galnare än den andra, som öfver-svämmar oss, sa ville jag ej öka det onda, utan kastade mitt manuscript upp bland dammet på min bokhylla, der det nu får ligga, tills målen förtär det.

I tredje häftet af Silfvorstolpes Strödda Afhandlingar står en rätt god bit om Operan. Detta är likväl blott en öfversättning och — hvad som är det allra besynnerligaste — en öfversättning från franskan. Gud vet, hvem som ingifvit denna fransos en så sann symbolisk åsigt af poesien.

Denna afhandling har hos mig väckt en gräslig mängd idéer om Operan, och jag önskar just, att din Hafsfru *) snart måtte utkomma, på det jag måtte få tillfälle att föra dem till torgs. Ty utan ott för handen varande exempel kunna dessa

*) Också kallad Hertig Magnus och Jlafsfrun, Romantisk Opera i tre akter, författad 1806, började att tryckas 1806, men tryckningen inställdes närmare slutet af 2:a akt. JDenna Opera jämte en Operett, Berggubben, i 2 akter, upptogs emellertid i Livijns »Saml. Skrifter», 1—2 d., utg. af A. I. Arvidsson, St. 1850—52. De äro do enda offentliga profvon på Livijns försök i en diktningsform, den dramatiska, hvari hans fantasi ofta och länge med förkärlek syntes röra sig.1809.

319

mina idéer ej göras åskådliga, och i hela opera-literaturen — den tills dato ofruktbaraste af alla dess grenar — tinnes, utom din Opera, ingen, som är danad efter ett sant ideal. Jag ville emellertid önska, att ditt företal måtte

lyckas lika väl som sjelfva pjecen. Jag fruktar dock motsatsen, tv du tänker ej lika väl som du känner och imaginerar. Dessutom är din prosaiska, dogmatiska stil så ojämn och oprecis.

För någon tid sedan var det mellan Wallmark och mig fråga om din Hafsfru eller egentligen blott om Spökchören, i hvilken ban ej kunde finna sig. Han påstod, att den endast innehöll en mängd obehagliga ljud. Det är grufligt, att en man, som läst Lucianus, icke är i stånd att inse meningen och betydelsen af den så riktiga Tragelafos i denna mästerliga Chorus. Men do franskt-svenske vittre läsa de gamle grekiske auktorerne som f-n läser Bibeln. — Din

Frans v. MIL

2

St. d. V6 1«09.

Det är väl sant, att jag ej kan afsända detta bref förr än om Måndag; men min lilla goda maka har fått främmande och sitter fördjupad i en filosofisk diskurs om vedköp, torgpriser och skjortlärft, hvarföre jag med min tobakspipa ej hör till den konseljen. På adelsklubben gitter jag ej att gå, med baron Holbergs lefverne orkar jag ej att i dag befatta mig, Schmids Lehrbuch der Kritik är jag äfven för i afton trött (på), och Lessings Theologisehe Aufsätze vilja rent af ej behaga mig. Hvad kan jag då bättre göra än tusen gånger tacka dig för ditt bref, ehuru jag äfven donna gång måste säga dig, att jag mera tyckte om att fordom höra dig beskrifva, huru du svärmade för frihet och smak, än nu, huru du svärmar af vin och ostron. Dock jag förlåter dig allt, blott Lif-berg växer och frodas.

I vår vittra verld är nu ganska tyst och stilla, ty liisten att skapa nva konstitutioner och ge råd åt Riksdagsmän har så gripit omkring sig, att de nio systrarna rent af blifvit ad interim körcla på porten. Likväl vill jag hoppas. Ja, denna statsmannaifver har så gripit ikring sig, att till och med min320

1809.

chef Kanslirådet M—ni tagit till pennan, skjutit kalotten at hjessan och författat Prospeetus till en afhandling om Representationhvaremot utkommit en förgiftig och ty värr ganska qvick Contra Prospeetus, hvari min stackars förman jänimer-ligen varder kalopserad.

Dock ma du ej tro, att den stränga statistiska Minerva aldeles förjagat Mnemosynes döttrar. Nej, långt derifrån! En nyligen utkommen bok: »Har ett folk rätt att dömma sin regent» *) bevisar tydligen, att dessa annars nog heterogena gudomligheter förträffligen kunna trifvas ihop. Den boken, vet du, är 'en kostelig ting, en verklig Medulla oratoriw, ett sant florilegium eloquentia' sen synopsis stili elegantioris. Jag skall derföre icke försumma att för din räkning aflägga ett exemplar.

V ariatio delectat, heter det, och således vill jag nu berätta dig, att jag i Söndags för första och utan tvifvel äfven för sista gången besökte Östgöta Gilles samnian kom st. Der var mer än lofligt tråkigt, Rosenstein recipierades af Leopold med ett grant tal, verser afsjöngos, författade af Ordens-oratorn och konstituerade dansmästaren i Choret, Cassel, och beslöts, att samme man i Gillet skall parentera öfver Lehnberg, hvilket jag anhöll att slippa afhöra och gick, ångrande mina 3 Rdr, som jag så illa användt till en passlig middagsmåltid och en så ledsam konversation.

A propos, un faller det mig in ett förslag. Efter som den gyllene tryckfriheten nu öfverskyggar oss och innan hon åter tar samma väg som fordom Astrea, så tycker jag, att det ej vore så rasande, om vi tillsammans tryckte våra små vackra stumpar, som täflat för pris i Sv. Akademien. Det vore åt Herrarne en liten äreskänk, som för det närvarande skulle falla dem alltför oväntad. Hvad säger du om det?

I Wennersborg finnes ett litet obscurt tryckeri, men som dock fuller lär ha tillräckligt med stilar att trycka ett par ark. Vi skänkte då Hr Dejrich**) våra vittra arbeten' — ty

*) Af 1'. .Elgström, den bekante skalden och ledamoten af Aurora-Förbundet i Upsala, f. 1781, † d. -i8 10 INIÖ. Titeln på Elgströms afhandling var egentl.: »Hvad rätt har ett folk att döma sin regent?»

**) C. F. Dejrich, boktryckare i Venersborg 1807—10. Se J. G. Nordin, Handb. i Boktryckarekonsten. Stinn 1881.1809.

på vinst i penningar för oss voro aldrig dessa arbeten beräknade — mot vilkor, att ban skulle trycka dem, och jag slår vad, att han gör det gerna. Det blir då 1) Apollos Tempel, 2) Yisor efter Horatius, 3) Hjeltemodet med sina noter, 4) Manderströms Heroid, med ett iteratum, 5) Fragment af en öfversättning efter Virgilius. Härtill skrifver jag ott företal och du en Epilog och Dedieation till Hrr W, W, W*), och skicka, vi så ut våra barn från Wennersborg att bereda Herrans väg för Lif berg och hans bröder.

Jag är så intagen af detta förslag, att jag nästan är färdig att redan denna postdag skicka dig min Zugabe. Dock skall jag först afvakta ditt svar, som jag utbeder mig med det första.

D. »/,.

Jag borde redan i början ha tackat dig för dina mod-delta poemer, mon gör det icke heller nu, ty jag kan sannerligen ej göra det nog. De behaga mig ganska mycket båda tvä, och i synnerhet anser jag din Dryckesvisa för ett komplett mästerstycke. Jag vill dock ej för det närvarande meddela några anmärkningar, emedan jag med de böcker du begärt ämnar bifoga en lång kritik och föreslagna förändringar till alla de stycken du skickat eller innan dess skickar mig.

Att sända dig något af mina poetiska försök är ej stort vardt, ty jag har författat nästan intet rimmeri, sedan du reste härifrån. Min poetiska anda, ifall någon sådan verkligen funnits, blir med hvar dag svagare och svagare. Det blir mer och mer svårt för mig att fä ihop en laglig vers. Likväl författade jag för någon tid sedan några Sapphiska verser till Riksföreståndaren. De infördes i N:o 123 af Dagl. Allehanda. Jag smickrar mig med, att du genast såg, att de ej voro af de vanliga författarne, men för öfrigt väntar jag ej, att du skall säga mycket godt om denna occasions-sång. Jag skall ej heller förtänka dig det.

Detta är emellertid nästan allt nytt jag komponerat under

*') Beteckna Wallin, Valerius, Wallmark. Dagen före drabbningen.

denna tid. För öfrigt har jag ånyo genomgått och fulländat^ så vidt jag kan det, min konst att njuta och förbättrat några verser i mina öfversättningar etc.

D. ä/6-

Nu hinner jag ej mer än berätta dig, att Carl XIII i dag utropades och konstitutionen antogs med gräsliga hurrarop. Lycka till, tänkte jag, i stillhet for mig sjelf. Emellertid är jag nöjd, att en del rättigheter blifvit något mera jämt fördelade. Jag föreslog väl några förändringar i Grundlagen, men de afslogos. Det är clet samma. Jag kan dock säga: Dir i et salvavi animam meam.

P. S. Den, som ropade: »med öppna armar» om Adlersparre *), var Major Liljehorn. — Bönderna vilja icke antaga den nya konstitutionen.

Cl. Livijn till L. Hammarsköld, l.

Marstrand d. V6 1809.

Stränge riddare och ärevördige predikant! Icke hafver jag utan stor ruelse och ånger läst ditt bref af 25:te passato, hvaruti svälj och dryckenskap tadlas och näpses af den Herren, den der aldrig i sina lifsdagar hafver sig ett rus druckit. Yare. det fjerran frän mig att sådant på något sätt mästra och tadla. Nej, till ett bevis pä den öfvertygelse jag derigenom vann, måste jag berätta clig, att jag samma dag aldeles icke smakade porter, utan drack mig något knäböjelig af Champagne, i sällskap med en lieutenant vid Artilleriet, hvilken, liksom jag, är en literatus, ty ban

kan alla Yalerii skrifter utantill, och du lär ej neka, att dermed skulle man kunna göda många tunnland utmerglad åkerjord. Dock detta

*) Jfr Livijns föreg', bref <1. 25/5, der det står Adlercreutz, som torde vara oriktigt.1809.

vare nog taladt om dryckenskap. Jag skall ej vidare äfven -tyra slika epistlar.

Hvi sänder du mig ej nyheter? Politiska, menar jag. Jag tycker, att vid en så poetisk Riksdag, ty den började med ståtliga verser (förmodligen af K—g), och i går hade vi åter en »om den der stöder sig på en räddad glaf» (hafver ej W—s den sammansmidt?), torde man väl vänta några poetisk-politiska nyheter.

I allmänhet kan man märka, att det lilla Sverige är just ett storståtligt land att rymma lagstiftare. De göra Regeringsformer med mycket mera lätthet än jag formerar min penna. (Att den går ganska dåligt, ser du). Men hvar f-n lågo alla dessa djupa genier i forclom tima fördolda? Jag har gissat än hit, än dit; men, o, döcl, jag har till och mecl funderat på Operakällaren och Castenhof. Dock, upplys mig något om dessa herrars stamhåll.

Förmodligen har Adlersparres Corps redan med »ljungeldens snabbhet» (så står det i proklamationen) ilat emot de antågande Muscoviterna? Här är verkligen inom landet folk ändå, som just ej hysa en blind tro på fäderneslandets vise och mena, -att om Ryssarne nu, enligt ryktet, stå vid Gefle och Bounaparte är totaliter slagen, sä böra cle ej blifva stuckna, om man så obemärkt insmyger ett litet O.

Corfitz Ludvig Stael v. Holstein tyckes vara en hederlig karl. Den mannens bekantskap borde du göra.

Jag har i allmänhet tyckt mig se en synnerlig likhet emellan denna riksdag och första National Conventet i Paris. Det omtalade också allt hvad det skulle göra, nämligen lagar och ett blomstrande Canaan, men gjorde Girondister, Terrorister ocli Guillotiner, när allt kom i full blomma. Gud bevare oss från dylikt; m.en en del af de utkomna broschyrerna lofva ej mycket. Större delen innehålla blott ytliga raisonnementer öfver, och omkring lagstiftning i allmänhet. Dock jag har mer än länge uppehållit mig viel detta ämne. Få vi fred och kan vårt land läka sina sår, så skulle man gerna få taga konstitution och lagbok från Monomotapa.

Min gullgosse, när jag träffar dig, skall du fä en hederlig kyss, nb. om du vill hafva någon, för det att du håller324

Akademien i sådan tcrreur genom G—gs insurreetion. Du måste säga honom, att hans orimmade verser beundras i hela landet, och om han blott undviker ett sken af meter, sä är han en af våra förste mästare.. Derföre skall han också af mig erhålla ett välförtjent beröm i — — —

Det måste ändå vara en besynnerlig sak att taga sig hustru, då man derigenom kommer så långt, att man ej kan skrifva annat än små »bitar» i Upsala Tidningen. Men kan du ej få dem samlade i en mera läst tidning?

Som du så ärligt och uppriktigt säger mig, att jag »tänker ej lika så väl, som jag känner och imaginerar», nödgas jag väl erkänna, att du ej har särdeles orätt.

Kan du få förläggare till Hafsfrun, så står hon genast till din tjenst, utan all sköns företal, ty jag inser i andanom, att jag aldrig kan skrifva något, som jag blir nöjd med. Med nästa bud, som går till Stockholm, skall du i sådant fall fa henne dig. tillsänd. Kan hända blir det, i händelse hon tryckes, nödigt att. reklamera sin rätt vid Operan, ty jag har ej lust att skänka bort henne. Tror du, att man skulle visa henne för Kansli-Rådet Adlerbeth, innan den utgifves? Nälden sålunda sett dagsljuset, torde jag möjligtvis- få i dig en kommentator, liksom Schiller uti Siivern, ehuru jag visst ej är någon Schiller.

Du mins, att jag vid vår skilsmessa hade för afsigt att efter en berättelse i Heinrich v. Offterdingen skrifva en Opera, men jag har glömt bort hela iden. Nu har jag åter fallit på samma ide, ej derför att jag må hända slutar den, — det är just ott af Herkulis arbeten — utan som ett passe-temps. Kunde du under lediga stunders menlösa tidsfördrif afskrifva en kort recit deraf jämte verserna, så gjorde- du mig en stor tjenst.

Jag minnes ej, om jag i mitt sista bref omnämde, att jag riktigt erhållit de böcker, du sändt mig. Jag har först grundligen studerat "Wallinismus och deruti understrukit alla de verser, som kunna tjena mig i ett eller annat afseende. Nu vandrar den boken kring i staden och folket tycker, att de verserna visserligen äro vackra, men att de just ej äro de allra vackraste, så att de anse min smak vara nog besyn-1809. 435

nerlig. Orsaken, hvarför de tro, att allt understruket innehåller något synnerligen mästerligt, är den, att tullförvaltaren i staden, en stor patriot, som håller sin antagonist i rockkragen, till dess han medgifvit hans sats, och som understryker alla dråpliga ställen i utkommande skrifter om rikets frälsning från ondo, ingifvit dem denna idé.

Det är ändå en fed *) karl den Gr(anber)g. Man kan . hvarken säga godt eller ondt 0111 hans sång öfver Finska arméen, så menlös är den. Det är den renaste prosa, som man kan sätta rim pä. Jag ser ingenting, som hindrar Kammar-Kollegium att inlemna den som ett betänkande öfver rikets och Finlands förr varande belägenhet. Den måtte likväl ej vara precis sådan som den skrefs förleden sommar, ty dä fans der säkerligen mycket om Gustaf Adolfs hjolteclater. Noterna äro i synnerhet märkliga. I dem låter författaren påskina stor vishet och sammansättningen af stilen hemtar ban visserligen ur Leopold. Läs t. ex. noten om Xenophon. och cle 10,000 grekerna. Är det du, din skalk, som berättat den anekdoten för den lärde författaren? I det fallet förtjenar du en stut. Hvarföre kunde ej Xenophon få blifva en mesopotamisk furstes lifkammarjägare, äfven så väl som Galilæi blef,' som du torde påminna dig, sicleiiväfvare? Din anmärkning om den mera lyriska helsningen till fäderneslandets försvarare var ganska rättvis. Skulle du ej, då du kan dominera Upsala Tidningen, deruti kunna vidlyftigare yttra dina tankar om dessa poems förträfflighet? Och kunde oj E. aflägga ott exemplar för min räkning af de tidningar, der du vågar en eller annan påminnelse?

I dag har jag hos kommenderande General en chef begärt permission på 3:ne veckor för att resa till Östergötland. . Du kan lätteligen begripa, att det, skett mera af begär att få lemna detta, ställe än för att bevaka min mors rätt, som jag föregifvit och som äfven är skälet. Skrif derföre ej, förr än du fött ytterligare underrättelse.

Osirski.

'*) Detta tydligt skrifna danska urd i original-handskriften ;ir för oss till sin betydelse här något dunkelt.326

2.

Marstrand d. 10 Juni 1809.

Då jag i dag erhöll ditt bref, råkade jag i en sådan en-tusiasmus öfver den ljufva vänskapen, att jag beslöt att genast besvara det, och för att vinna denna lofliga afsigt, sätter jag mig dertill, innan Place Majoren kommer till mig och vi begifva oss ut för att — jag törs ej skrämma dig — och derpå skratta åt alla stadens damer och hetsa hundarna på alla stadens kattor. Artigt tidsfördrif, hör jag clig utropa. Ja, bror, hvar och en har sin smak.

Jag kan ej undra på, att alla människor vilja råda Riksdagsmän nern a. Jag har sjelf något sådant i sinnet, och när jag erhåller alla Riksskrifterna, torde clu en vacker clag fa se: Yälment promemoria om sättet att vara aldeles galen,— och var då öfvertygad, att clet är jag, som författat den samma.

Du vågade väl icke att yttra högt clen förmätna tanken, att du vill undvika sönderslitna öron genom den artiga oration, som constitueracle dansmästaren kommer att hålla. Sådant skulle kan hända icke ha bekommit clig aldeles väl.

Alla människor påstå visserligen, att denna revolution skänkt clem mycket ljus och upplysning, men sannerligen är det icke ganska mörkt ännu, åtminstone på ljusa dagen.

Ditt projekt att trycka vissa små slängpolskor är ganska godt och beromvärdt, men jag nödgas svara, att ännu kan sådant ej verkställas: l:o) har jag ingen riktig afskrift af noterna till Apollos tempel, 2:o) finnas ej noter till mera

än två verser af Hjeltemödet. Har du fått någon spaning på Swift? Så snart jag erhåller medel att fullborda noterna,, skola mina arbeten stå till clin disposition.

Om du intränger i min koffert, så uppsök bland andra mina handskrifter anmärkningarna öfver W(allin)s Camilla *), på det jag må kunna sluta min öfversättning af Yirgil.

Ehuru du, hvar gång jag skickar dig något rimaktigt, kommer mig att blygas som ena jungfru, sä kan jag likväl

*) Öfversättning fr. Virgilius.1809.

icke neka min fåfänga det nöjet att denna gången uppvakta dig med något dylikt. Jag kan visst icke neka, att det sker för att åstadkomma något pris och beröm, men så öfverdrif-vet mycket, som det du skänker, kan jag icke emottaga, tv du har en synnerlig förmåga att upptäcka poesi, der ingen finnes, nb. hos dina vänner, ehuru du annars är sparsam nog i ditt lof.

Lifberg tillväxer piano, pianissimo. Dertill äro i synnerhet åtskilliga herrar orsaken, ty, ser du, sedan åtskilliga artilleri-officerare hit kommit, drifves här mera spektakel än lofligt kan vara.

D.

Jag befinner mig ännu på fästning. Resolution om min permission kom för sent och derföre beslöt jag att ej resa härifrån förr än i slutet af Juli, då jag nödgas resa till Vestergötland i anledning af boställssynen. Vid den tiden torde Riksdagen vara slut, R—f hemma oeh kanske också du nerrest med din fru. Möjligtvis kunde vi då träffas på något ställe.

Nu börja vitterlekar att grassera i staden. Orsaken är en lindanserska, som för några dagar sedan hit anlände. Hennes språng på linan uti en gammal sal, der repen sutto qvar efter en herre, som jämte sin dräng hängt sig för mer än 50 år sedan, och der ingen bodde af fruktan för spöken, ehuru sådant allra minst borde förskräcka stadens damer, väckte hos oss så olika icléer, att vi genast beslöto att inrätta en sällskapsteater och der uppföra komedier och tragedier. Att vi ej dröjde länge med utförandet af vårt projekt, kan du lätt förmoda.

I går afreste lindanserskan och vi sammanträdde i salen, "40 R:clr sammanskötos genast och i dag kallas 12 soldater att med hyfling, klistring och målning upprätta teaterns sånggudinna ett passande tempel. Det enda, som fattas, är prestinnor. Stadsens döttrar, hvilka jag visst förut tecknats ha försäkrat, att cle aldeles icke vilja gå som »spitakel». Men det oroar oss foga; vi kunna i nödfall sjelfva agera

fruntimmer, och tvänne skägglösa fänrikar studera nu med allvar att blifva mamseller. Prologen i går eftermiddag var visst det bästa af allt. Jag intalade dem, huru artigt det vore att hafva.pjecer af egen komposition; man insåg strax riktigheten häraf, och mot aftonen gjorde jag endast visiter för att se det olika läge, hvari hvar och en löjtnant och fänrik väntade inspiration, och huru de svettades mest med. den förbannade grammatikan och aldeles icke kunde fördraga hennes tvänne premierministrar, ortografien och syntaxen. I betraktande häraf är jag nu sysselsatt med utarbetandet af ott tal i Mannerheimsk smak, hvarigenom grammatikan förklaras ovärdig att regera, och detta ärnar jag i afton uppläsa i sällskapet. Jag är förvissad, att Svenska Akademiens snillen skola svara med ett långt och uthållet: ja!

Den pjes, jag erhållit på min lott, kommer att kallas Filosofen och stadens gäss, men den skall ej uppföras, innan vi genom ljufligare titlar hunnit locka dem tillsammans. Lätteligen kan du begripa, att jag med filosofen ej menar mig sjelf, utan en annan stadens man, som är damernas mentor och lär dem ej allenast att kläda sig mecl smak (olyckligtvis är jag ingen Hogarth), utan äfven på svenska för dem läser företalet till Rousseaus La nouvelle Heloise. Han har redan avancerat så långt, att ingen af dem, utom en, läser romaner. Man förmodar ej utan skäl, att de stoppade strumpor m. m., hvari de visa sig på våra assembléer, äro efter hans föreskrift. Han anses sålunda för cynicus.

P. S. Hädanefter kommer du att med hvarje bref erhålla ett 7-2 ark eller mer af Lifberg. Huru blir det med Hafsfrun ?

Marstrand d. 3% 1809.

Nu bar jag ändtligen erhållit permission, och d. 24:de i nästa månad drager jag hädan pä trenne veckor. Jag känner, att du också plågas af resebegär i Augusti månads början — må ske — dock, dina riksvårdande värf tillåta dig säkert icke att lemna hufvudstaden. Mon kan hända---1809.

K—f mätte väl redan vara så ledsen vid hufvudstadens stinkande gator, att han tagit i skogarna och då träffas vi säkert i skogsbrynet. Säg honom clet, om han ännu är qvar, samt att jag oj skall underlåta att på tvänne dagar kuska till Thomestorp, om han finnes der, ty motion behöfver jag.

Nu en lustig historia. Du får hålla till godo dermed.

För några dagar sedan drefs stor skämtan vid bordet, ty kommendant, plaee-major ni. fi. voro ej närvarande, men glädjen för sorgen går, heter det i Psalmboken *), och det inträffade äfven här. Slutligen lät det, som hade honeuren kommit med och då skulle man kämpa. Nu blef det ett hiskeligt skrän och man talte ej om annat än pistoler, men man grep till huggvärjor. Jag hade don lyckan att öfvervara denna morveilleusa combat. Der gick det lusteliga till. Båda voro heta. Än högg man, än kindpustade man hvarannan med värjorna. Sedan den ena fått ett anständigt hugg i näsan, den andra i fingrarna, ilade man mot hvarandras bröst för att kyssas.

Hvad tycker du om sådana komedier?

Men à propos! Jag måste förtälja härvarande teaters tillstånd. Man målar kulisser och vid en i går hållen sammankomst valdes Direktörer. Som det aldeles icke anstått mig att drifva gabbare-glantz med bela inrättningen, om jag" sjelf varit Direktör, sä undvek jag denna beställning, och bland do valde är äfven en fänrik, som aldrig har ringaste begrepp om kulissernas ställning, ehuru ban eger smak och gör vers, hvaruti ban säger, att förr ska klipporna bli grädda — än att vi ska bli rädda. Lofvar ej detta en god skörd? Allt sådant skall jag inhösta i bref till dig, dem jag sedermera kan få låna för att derur draga qvintessensen till näring åt Lifbergs senare delar.

I brist på annat kan jag regalera dig med tvänne verser ur Lif berg. — Din

Osirski.

*) Manne ej i folkvisan?

(Ett af dessa stycken är följande parodi på J. O. Wallins poem: »Vid en landtlig bröllopsfest»>, hvilken senare offentliggjorts i Wallins poemer, utgifna 1808. I Lifberg föreställes postmästaren lia diktat parodien, hvarföre den kallas »Postmästarens visa».

Tirsis i den gröna lunden.

(Postmästarens visa.)

Kär Tirsis lade sig inunder gröna häckar Att hvila sig en stund, hon var så mycket trött. Yid sakta sorl utaf de tvenne ängens bäckar Hon somnade så ljuft och sött.

Men bäst hon låg så. from — hon ej behöfde mycket Af det som verlden ger, for att bli lycklig här —, Så nalkades en man, som ej vet af betrycket Och får en vän, som hon har kär.

Det herden Damon var, förutan flärd och ränker, Med hjertat fromt och godt och rent och oförståldt. På Tirsis hvarje dag och hvarje natt han tänker. " Se det gör Damons hjerta sällt.

Han smyger sig på tå och väcker opp den sköna Och säger: söta vän, med utkomst af min Hit Kan du försöka på

min trogna låga löna Och fäst på mig och Gud din lit.

Kom följ med mig, min vän; i lifvets bistra öden Sku vi förlyckligas och vandra hand i hand. Och var du säker på, att döden, endast döden Skall slita ett så ljulligt band.)

L. Hammarsköld till Cl. Livijn, l.

Stockh. cl, % 1809.

Nä tack, heders bror, för det. jag lick tillåtelse att åter skrifva. Att det ej skett förr än i clag, är en följd af kröningshögtidligheterna. Nu är det förbi, och alla befordringar1809.

ocli nådebevisningår äro redan utdelade, hvarom du nogsamt blir underrättad af tidningarna i dag. Jag tycker mig se, huru du skall le, när du förnimmer, att Hedrön, Hagberg och Wallin blifvit teologie doktorer, men huru du skall falla baklänges af skratt, då du ser, att den sistnämde blifvit Wasa riddare *). Detta roade mig åtminstone så mycket, att jag i entusiasmen författade följande Xenie:

Rättvist Wasen du fick, min vän, för den dråpliga gödsel, Hvarmed du dyngat liar Helikons sandiga fält.

Ja, så är det att hafva vitterhetsidkare till regenter. Dä få poeterna det gröna bandet. Hvilka härliga utsigter för vår skaldekonst!

Ku vill jag först besvara några af dina frågor och sedermera öfvergå till en hcl påse full med literära notiser.

Det var icke någon student, som blef gripen i det gudlösa förslaget att vilja anställa en contrarevolution, utan det var en gammal afskedad poet och kungl, sekreterare Bodin-son. Men hvad det sedan blifvit af denne man, vet ingen profan. Jag tror likväl icke, att hans öde blir just hårdt, ty vår regering tänker mildt ocli förlåtande. BrorR—f är visst en ifrig patriot och en sträng arbetare i herrans vingård på klubbarna, hvadan han också blifvit ledamot i Expeditions-Utskottet. Emellertid understöder han mig troget under plena, dels att skratta, dels att förargas öfver det sätt, hvarpå affärerna drifvas ibland högloflige Ridderskapet och Adeln.

Jag tillstår, att jag en tid trodde, att något godt möjligtvis skulle kunna uträttas vid denna Riksdag, men jag ser nu så tydligt, att jag bedragit mig. Jag har derföre tagit mitt parti och beslutit att vara så tyst som en fisk, ty jag-ser rätt väl, att jag genom mitt orerande ej skulle kunna verka annat än min egen olycka. F-n må nämligen tro Högl. Ridderskapet och Adeln. Den är fullt lika så fanatisk som hvilken religiös korporation som helst och har visst icke

*') Det synes som skulle J. O. Wallin i anledning af kröningen d. 29Aj blifvit af misstag utnämd till riddare af Vasa-Orden. I officiella tidningen har utnämningen ej upptagits. För öfrigt jfr uppgifter i Hammarskölds följande bref d. 25'7 till Livijn.1809.

mindre begär än den att göra martyrer, en ära, som jag äter icke är nog mystiskt sinnad att eftersträfva, helst jag för närvarande har hustru och snart, hoppas jag, äfven barn.

Nu måste jag tills, eftermiddagen uppskjuta all brefskrif-ning, emedan jag måste uppvakta baronerna Adlersparre, Adlerbeth, v. Engeström och Wetterstedt samt kommendören Lagerbjelke.

Det fägnar mig hjertligen, att du agreerar mitt förslag att trycka våra täflings-skrifter. Jag tycker just, att det skall blifva en läckerbit att tugga på för Herrar utgifvare af den nva Journalen för literaturen och teatern. Jag skickar dig derföre nu en afskrift af noterna till Apollos tempel, hvilka du kan närmare öfverse och städa.

Ja, käraste broder, här utk om mer en Journal jör TÅtte-raturen och Theateru. Jag hade länge hört glunkas derom, men visste ingenting med säkerhet, förr än jag fick se allin »neon i Dagl. Allehanda. Nu lopp jag genast i Utters boklåda, tog mig en preniimcrationssedel och fann, att Wallmark *) är utgifvare. Af denna tystnad och af sedermera hållna räsonnementer kan jag finna, det Herrarne icke önska sig min åtgärd vid verket. Jag ämnar ej heller att falla dem besvärlig, helst Wallmark försäkrade mig, att man borde noga akta sig att i denna Journal för Literaturen införa någon literär artikel, utan skall man endast bemöda sig om att genom något lustigt eller genom roande politiska reflexioner intressera det respektiva svenska publikum. Dock kan jag icke neka, att detta gifvit

mig en hjertans aliåga att genom några vissa arbeten ge herrarne*» kritiska lärdom anledning att på linien uppmarschera. Till sådant godt ändamåls vinnande vet jag inga förträffligare medel än utgifningen

*) I sin sjelfbiograti berättar Wallmark, att man länge tänkt på att utgifva en tidning och att lian af sina vänner, i synnerhet J. O. Wallin, ifrigt uppmanats att deråt ge verklighet. Förslaget understöddes af Stats-Sekr., ofta tillförordnade llof-Cancleren, frih. Gust. Lagerbjelke, som föreslog tidningens titel, för att undgå Gust. Adolfs obenägenhet för en politisk tidning. Don in-lemnade ansökan hann ej föredragas före revolutionen d. 13 Mars 1800. 1 Maj utfärdades privilegiet och d. 17 Juli började bladets utgifning 3 gånger i veckan. Med 1810 blef det dagblad.1809.

af våra täflingsskrift*?!* och af den otåligt efterlängtade Lifberg.

Ännu en nyhet. Kemmer *) lär hålla på att utgifva sina teaterstycken. Som han lär vara fattig och verkligen så väl gått ifrån sitt företag, som man efter min tanke kan göra, när man företar sig att öfversatta franska komedier, så önskar jag honom af uppriktigt hjerta all framgång och all välsignelse från höjdene. —

Nyss erhöll jag ditt bref af d. 30 Juni. Jag önskar dig mycken lycka med den inrättade teatern i Marstrand. Efter allt utseende lär den blifva äkta national och jag besvär dig att gifva flitiga och fullständiga underrättelser om Teaterväsendet i Marstrand.

Äfven tackar jag för de meddelta Lifbergska sångerna. Postmästarens visa (Tirsis i den gröna lunden) är allerliebst och jag trotsar hvem som helst att göra något dylikt bättre. Hvar gäng jag läser de kostliga orden:

»Och var du säker]>à, att döden, endast döden Skall slita ett så ljufligt band.»

är jag färdig att kikna af skratt. (Med det andra stycket är han ej aldeles lika nöjd, ehuru äfven det liar sina »ldenodiüsa rader». Parodiens »omeningar» gillar ban ej. Hetta (säger han i anledning af klandret) kan tjena till exempel, att jag rätt så väl ser mina vänners bristor, som deras skönheter, och lika öppet yttrar mig om de förra som om de senare; mon1 jag rår ej för, att jag ej kan tadla det, som ej är tadelvärdt.

Om Lördag får Wallmark sitt pris för sin säng öfver Finska Arméen. Den blir genast tryckt och förmodligen skall jag köpa ett exemplar för din räkning.

P. S. Med min hustru far du en vacker process för det du skrifver, att jag är blek, då hon om dagarne gör allt hvad hon kan för att gifva mig lika röda kinder som en oskyldig prestmamsell pä landet.

Ä) Joh. Er. Kemmer, f. 1770, d. 18 Id, expeditionssekreterare, en af våra skickligaste och fruktsammaste öfversättare af i synnerhet franska teaterpjeeer. hvaribland Moliéres Tartuffe (1820) och Voltaires Ocsars död (1829). En samling af hans tidigare öfversättningar utkom i 1—;} b. St. 1814—15.334

1809.

2.

St. (1. 10/7 1809.

Att nil berätta dig något nvtt är oj stort värdt. Mon att du ej må blifva aldeles lottlös vill jag anföra, hvad jag sist glömde. Först likväl ott ord om Svenska Akademiens offentliga sammankomst i Lördags. Lindblom gjorde sitt inträde förmedelst ott tal öfver Lehnberg. Det var så kostligt som man kan vänta af Sveriges Ärkebiskop. Ibland annat gjorde ban en liten allt för artig apostrof till Wimmerby Pädagogi ocli utbrast en gång med skrikande stämma i de orden: »Lehnberg skref och Sverige hade redan en Thomas.» Aldrig liar ett utrop innehållit mera sanning och mindre beröm.

Men jag må öfvergå till något annat.

I Upsala har uppstått ott fenomen. En ung Smäländing, Ingelgren *) benämd, har denna termin öfversatt och utgifvit en öfversättning af Tyrtams pä metrisk vers, och man kan säga, att lian nästan allestädes gjort det

mästerligt. Visserligen skymtar ibland i hans (orcl)sammansättningar en viss Tranerismus, men det kan väl med tiden förgå. Emellertid förråda hans arbeten mycken kännedom, utom af grekerna, äfven af de bättre tyskarna och engelsmännen, ja, till och med af Italiens. skalder. Således utvidgas ändå Ec-elesia pressa i vårt land. Under vår närvarande regering, som låter på slottet för sig spela franska pjeeer, har han väl ej stort att hoppas, men den fortfar att vänta sin Messias, och tiden skall utvisa, om ban uppenbarar sig i prinsens af Augustenburg **) skepelse.

Om Onsdag utkommer första X:t af Wallmarks Journal, hvari ott fragment af hans belönta sång till Finska arméens ära kommer att införas.

*') 1 förening med Atterbom, Hedborn m. ti. en af de fem stiftarne af Sällsk. Musis amici i Upsala (1807). Född 1782, † 1813, var han lycklig öfversättare af Tyrtæus och ansågs för en af fosforisternas från början mest lofvande skalder. Hans »Majsång» ocli »Aftonrodnaden» mottogos af samtidens granskai'e med synnerlig välvilja.

**) Helt nyss under Kiksdagen kallad till tronföljare.1809.

A propos! Hvad tyckor du om följande djerfhet? Wallmark liar sagt Leopold, att han gerna velat undvika det Alexandrinska versslaget, emedan det är så monotont, och derföre hade han, så ofta han kunnat, deri inblandat andra versslag. Dermed förklarade Leopold sig nöjd, men tillade, att om ban hade författat sin sång på hexameter och den i det skicket varit tio gånger vackrare än den nu är — (när du får se stycket skall du medge mig, att det ej är mycket) —, så hade den ändå ej fått priset. Det tycker jag är ett gyllene språk af en Yitterhetsdomare.

Hvad tycks om Cantaten, som står i Stockholms-Posten för i dag? Den är af den store Cantatmakaren Granberg. Din

Fr. v. Hill.

Cl. Livijn till L. Hammarsköld.

Marstrand d. 18/7 1809.

Min vän! Lofvad vare Herran, som förde dig på det infallet att med skrifkonstens tillhjelp underrätta mig, att du lefver och medelst din frus trogna omvårdnad dagligen tilltager i en poetisk fägring h. e. röda kinder, så att du snar-ligen kan täfla med en fullblodig och oförkränkt prestmam-sell. —

Då jag skrifver detta bref, ligger jag pä golfvet och när jag ser i ditt bref, vänder jag mig på ryggen ocli sätter benen i vädret. Jag kan nog begripa, att du ej inser orsaken till detta förhållande, meft den är ingen annan än vördnad, lutter vördnad för Yasastjernan och Doktorshatten. Jag föreställer mig, om företaget lyckades för en klokare Bodinson, huru hattarna skulle lyftas af och hufvudena — par hazard — följa med.

Min hedersvän, skaffa mig Swift, om du ock tager honom in i h—e. Utan honom kan jag ju ej förfärdiga de dråpliga noterna till Hjeltemodet.

Af annonsen kunde jag sluta till förträffligheten af den politiska Journalen för Litteraturen och Theatern. Att du336

dermod ej fick något att peselitille, kunde du ju sjelf hafva insett. De herrarne peselitille helst sjelfve.

Som bevis på din ensidighet för dina vänner måste jag erinra, att du berömmer hos mig just hvad du tacllar hos "Wallin. Lägg Postmästarens visa och sången: Vid en landtlig bröllopsfest jämte hvarandra och du skall förvånas, då du ser, att jag stulit hvarenda skönhet frän S. S. Theologie Doctorn etc.

Tack för clitt senare bref! Det gör mig godt i själen, när jag hör omtalas, att ecclesia pressa dagligen, fast omärkbart, tillväxer, under det ecclesia triumphans spelar komedier. Det är härvid intet, .som oroar mig, utom att

jag någonsin befattat mig med att skrifva, ty huru kitslig jag än är, inser jag tydligen, att jag, ifall jag skulle låta trycka något, aldrig kan höja mig ur medelmåttans sfer och, bror, — toiit ou rien ligger mig alltid i hufvudet.

Du måste för mig noggranneligen förtälja, huru clet tillgår med politiska Journalen. Akta dig blott, att du ej i afseende på teatern hjelper den att fa rätt på änclan till hälftråden, ty jag anser dem just ej för särdeles djupsinniga dramaturger. Du måste nödvändigt såsom föredömen i aktionen framhålla Lindström och Yässelia *), pä det do af alla deras motioner må kunna bilda sig ett ideal.

Hvad Marstrandska teatern angår, så kan jag derom ingenting förtälja mera än, att Eris i min person der inkastat det gyllene äpplet. Du kan lätteligen förmoda att sådant icke skedde medelst mina personliga behag; utan det var frågan om min själs egenskaper, som sä när hetsat fänrik pä fänrik med blanka mordgevär i band. Jag måste väl uppgifva orsakerna till detta Trojanska krig.

Du torde uppsöka något af de föregående brefven och derur inhemta de till Directörer korades anlag och egenskaper. Illorum auspieio uppfördes »Den enleverade fästmön» **) så jämmerligen, som dylika (?) regler för aktionen och en clags öfverläsning kunna åstadkomma, med undantag af en ung

*) Sc not. sid. 225. Jfr Hr Straben (= Lindström), 31':ll Gurka (= Wässe-lius) i »Om Tungiisiska Theatern (Ur sjökapten 13aggfots papper)», Polyfem X?o

18, Första Samlingen, 1810.

'**) Eller I)en tjenstaktige rivalen etc., komedi af Jünger, fritt öfversatt af M. Alton. 1).1809.

baron von Otter, hvilken ej lemnade anledning till mera än en klagan, nämligen att han var baron och. således aldrig kunde få infallet att remplacera Hjortsberg. Något så sällan falskt, men ofta sant i en gubbrol träffas svårligen. Jag var ej ensam i detta omdöme. Tvänne kaptener, som under Gustaf III freqventerat hofvet, instämde.

I dag skulle gifvas »Den ena för den andra» af Gustaf III. \ricl rolernas fördelning tog jag Lejonqvists rol. Mon det föll herrarne in att uppskjuta med denna pjece till 0111 Söndag, emedan man då inväntade några fiskare-dulcineor från kringliggande öar. Jag förklarade genast, att jag ej ingick pä dylika vilkor och återlemnade min rol till direktörerne. v. Otter och en annan af de skicklige aktörerne följde mitt exempel. Häraf uppkom stor split och oenighet. Herrar direktörer gingo nu på visiter kring hela staden, framställandes för damerna de trognas lidande på jorden samt hvilken smälek de af mig och mitt anhang lida månde. — De veritabla mamsellerna tilltro mig nu allt ondt. — I dag lär emellertid piccen skola uppföras och min rol spelas af en sjukhus-skrifvare, som aldrig sett något hofrättsråd. Det öfriga lär bli i samma gout. Sic oceubuit Theatruni Marstrandiense! —

Den 26 i denna månad drager jag hädan för att i Vestergötland förrätta åtskilliga husesyner, och så har jag tillstånd att på 14 dagar älska min fosterbygd, Östergötland. — Möjligtvis får du nu ingen underrättelse från mig förr än ur min moders hus. Gud låte mig blott akta mitt hjerta, när jag kommer till Skenninge, ty flickan har inga penningar. Du begriper mig. Din (kirski.

L. Hammarsköld till Cl. Livijn.

Stockh. d. 25/. 1809.

Matte den täckaste Skenningc-Mainsell med en eldig kyss belöna dig, så väl för ditt sista, som för alla dina bref. De ögonblick, dä jag får mottaga något sådant, äro verkligen

högtidligt glada, ehuru jag har clet att anmärka, att de förråda en allt mer oeh mer utslocknande värma och ifver för vitterheten. Detta oroar mig så mycket mera, som vitterheten var den första länken i vårt vänskapsförbund.

Ditt sista bref förråder också någonting, som värre är, nämligen en viss missmuthigkeit, ett visst misstroende till dig sjelf, innan du ännu försökt dina krafter. Detta är det säkraste medlet att rent af förstöra dem, helst detta misstroende i sjelfva verket intet annat är än en mask, hvarmed du vill bemantla din inertio, hvartill du af naturen fått en särdeles olycklig fallenhet och åt hvilken du snarare öfverlemnar cligT än du motarbetar den.

Det är ej min sak hvarken att smickra mig sjelf eller mina vänner. Yårt mål är visserligen icke den egentliga återlösningen, icke vår nations försoning med Gucl, tv härtill hafva vi i sanning ännu att förbida en Messias. Yi äro endast bestämda att såsom en Johannes bereda Herrans väg, att göra första brotten på den väg, hvilken smakens tillkommande .Redemptor har att (vidare bryta och) vandra, Men just till nämda vårt arbete fordras clet största mod, clen mesta oförsagclhet och förenade krafter. Derföre har jag så gerna velat förbrödra mig med de bättre kännande, för att också kunna lägga min skärf på det rättas altar. Men hvad skall jag nu göra, om I öfvergifven mig? Jag, den svagaste af er, har gjort det första steget. Jacta est alea! Men ingen annan tar tärningen och jag ser mig således clömcl att i evighet stå ensam och kasta lauter. Sist trodde jag, att du skulle öfvergifva mig, men Gud vet,, hvad jag nu mera skall tänka,

Xej, bror, bomanna dig, grip äter till gisseln och uppträd ! På dig hafva de sanna sånggudinnorna räknat och utan dig skall opoesien i vårt land ännu i många är drifva sitt oväsende.

Jag har pa en tid läst allt hvad de tyska smakreforma-torerne skrifvit, tv jag ville stärka mig med deras mod och värmas af deras ifver. Men lemnas jag ensam på stridsfältet, så cæstus artemque repono *) och förhyrer mig till öfver-

*) Yirgil. A en. '>. 484. »llie victor cæstus artemque repono». Adler-1809.

sättare af manifester oeh proclamationer ur Moniteuren åt den nya tidningen eller att i evighet kommentera latinska auetorer.

Jaså, du trodde, att du skulle beslå mig och bevisa min ensidighet dermed, att du anmärkte, att Postmästarens visa är en parodi på sången »Vid en landtlig bröllopsfest!» Turpe et miserabile! Den Wallinska sången ligger mera lifligt i mitt minne än i ditt — det kan jag försäkra dig — och jag kände nog igen mina gamla bekanta. Men just derföre berömde jag din visa, att Parodien var så lycklig, så löjlig, att han så rent och klart gaf sig tillkänna genom inblandandet af Tirsis och Damon och de så fint träffade orden: söta vän och var du säker på 111. m. Ja, jag fann och finner den förträfflig, så länge jag lefver. Och huru ofta har ej du gap-skrattat åt Schlegels IVeltgesang, ehuru han till det mesta är sammansatt af tirader ur Vossiska, Matthisonska etc. sånger, hvilka du aldrig kunnat läsa utan att gäspa. Men du har hellre velat glömma detta, än släppa tillfället att bevisa mig en sak, som är osann, nämligen att jag icke så strängt bedömer mina vänners arbeten, som andras. —

Har du ej sett Journalen för Litteraturen och Theatern, denna naturens stora allmänna platthetsförvaringsmachin ? Ar ingen Marstrandsbo så vitterhetsälskandc, att han prenumererat på den? Skall jag göra det för din räkning? — Detta dyrbara träd har redan framskjutit fvra blad, och i morgon vänta vi det femte. Se här ett innehåll af hvad redan sett dagsljuset. N:o 1. Svansen på poemet till Finska armeens ära; en hvarken varm eller kall, hvarken hackad eller målen recension öfver Silfverstolpes Svenska Statsförfattningens historia m. m. N:o 2. En afhandling om allmänna minnesvårdar, som förtjent en bättre plats m. ni. X:o 3. Fransyskt vattenaktiga kupletter till konungen; historisk upplysning om prins Christian Augusts genealogi, som Rääf påstår vara allt-

beths öfversättning: »Oeh här lägger jag segrande ned så konsten som vapnon». L)et är Entellii slutord efter det på Aeneas befallning afbrutna enviget med den besegrade Dåres.

för litet genealogisk, ni. m. N:o 4. Svenska sånggudinnan till Hrr baron G. L. *), som börjar

Ack, min baron, skall jag försaka

Het ljufva hopp att äga Er?

För en rival jag ser Er vaka —

Hvad harm! — oeh mig Ni öfverger! o. s. v.

Och sedan under titel: Dramatik utdrag ur en af Oxenstjerna författad Prolog af samma skrot och korn, som denne vittre grefves andra prologer. — Döm nu sjelf om denna politieo-litterära Journal. —

Det var ju en fanders händelse med Wallinska Yasa-stjernan! Orsaken till misstaget var enclast "den, att Dalin och Wallin äro de förträffligaste rimmare man kan upptänka, och denna händelse var derföre1 så mycket bättre afpassad vis å vis en gammal rimmare. Det kostligaste af allt var, att br Doktorn öfverallt tog emot gratulationer och hade pa dubbningsdagen ställt till ett kalas, men fick så, utan något grönt band om halsen, snopen äta alltsamman ensam. —

O, dou sat—s skjutsordningen, om den hindrar dig att komma hit upp **). Men vore jag auditör vid Skaraborgs regemente, ogift karl med 1,500 Rdr årlig lön, så betalade jag mina 12 sk. b:co milen och besökte mina vänner i Stockholm. Söta lilla bästa Livijn gör det! Ditt vivre här skall ej kosta dig tvä styfver, tv det förstås af sig sjelft, att om du hit ankommer, bor du hos mig och låter nöja dig med husmanskost och ett vänskapsfullt bemötande så af värd som värdinna. Ja, kom bror, och se, huru lycklig jag är. Jag-bor i huset N:o 22 på Johannis östra kyrkogata midt för Johannis arbetshus och Johannis kyrka, en troppa upp. Jag har fyra rum och tre sängar, sä att, om du kommer, är du oss aldeles ej till besvär. Min hustru bjuder dig lika sa uppriktigt som jag. —

Förmodligen komma Statskontoret och Krigsdepartementet

*) Gustaf Lagerbjelke.

**) Livijn hade • skrifvit, att han velat besöka sina vänner i Stockholm, om ej den nya skjutsordningen gjort honom resan för dvr.1809.

att redovisa. Det vore fält för dig *). Men om du här vill vara med, så fordras, att du sjelf snart på stället gör dig underrättad om saken.

Jag väntar dig alltså med säkerhet och anser som afgjordt, att du då bor hos din Frans r. Hill.

B. C. H. Höijer till L. Hammarsköld.

Ups. d. 27/7 1 80 9.

Förlåt, att jag så länge dröjt med svar. Ej så mycket göromål, som distractioner, stundom mer än ledsamma, ha hindrat. — Statim ad rem me confero.

Visserligen hade jag tänkt göra det sista försöket under tyranniet, att mecl en oskyldig literaturtidning och under så stränga inskränkningar, som nånsin voro att. imaginera, underhålla den heliga elden i kolen och under askan här vid polen till bättre tider, da en pust snart kunde återtända lågan; men jag tror just denna moderation skrämde Divanen och hela corpsen af Ulemas och Janitschar-agorna, helst man behagade anse mig för en hemlig medelpunkt för de farlige, just för det man aldrig directo kunnat komma åt mig och likväl ej ansåg mig bättre än de andra. Du vet, hur man oupphörligen drog mig vid näsan, lofvade, manquerade och skylde, då ej annan utväg fans, på Sultanen. Kanske det ändå ej så snart lyckats att bättra mig.

Måhända skulle jag ännu i närvarande ställning bjuda till, ehuru litet fortroende jag har till den nya tryckfriheten. Ju mer denna proklameras, utan att i sakernas ställning ha ott säkert stöd, ju mer är eller liknar den för mig en snara. Emellertid ser jag ändå ej, hvarföre jag skulle hindras af skrämsel, sä länge Engeström rår, oaktadt min närvarande ställning just nu kunde vara mera precaire. Men jag finner oj mer här, såsom då, en förläggare. Det enda, jag kan göra.

*) Livijn hade frågat, om några redovisningar förestodo, ty han ville då sök?, hH komma till »StockhoJw som

revisor.342

1809.

är att först bedja dig ställa dig i spetsen för alltsammans, göra Litteraturtidningen till din, oeh sedan, om clu ej vet bättre råd i den grenen, kan jag också utbjuda mig, så snart Journalen kommer utifrån, i hvad som hör till filosofien och kanske politiken, såvida den är teoretisk och ej blott pam-phlet. Du är till hands och har bättre tillfälle att känna vinden i Stockholm.

Emellertid skall jag säga dig hela planen till företaget och hur jag trodde det skulle bära sig. Jag tillstår, att jag äfven tänkte litet på min profit för arbetet.

Den tillämnade förläggaren hade, i fall jag lyckades med previlegium, förbundit sig att gifva mig 12 Rdr R:gs arket (det var n.b. för snart 3 år sedan, b. e. i mindre dvra tider). Tre ark skulle utkomma i månaden, ej finare stilar än Silfver-stolpes Litter.-tidning, och snarare mindre format. Sedan öfverenskom jag mecl Doktor Leffler*), att ban skulle, också emot 12 Rdr R:gs af mig, svara för allt, som hörde till physik, chemi och medicin; jag för hela resten. Yi ägde sedan för hvar sin genre att skaffa medarbetare till hvad pris vi kunde, à 6 till och med 10 eller 12 Rdr arket, allt efter som de voro dyrlejda och för tidningens godhet nödvändiga. Till recensionerna kunde och borcle utländska journaler nyttjas etc. etc.

--Af afhandlingar kunde då föga annat få rum än öfver-

sigter af ett lands eller en periods litteratur, helst i någon viss gren.

Häraf kan clu nu för din räkning nyttja hvad dig godt synes. För det närvarande finner jag tiden ändå vara mig för inskränkt att i längden kunna rätt svara för reclactionen och liufvuddetaljen. Jag säger ej, att en professor har så mycket att göra just i afseende på literaturen här i Upsala, men genom cle fatala inrättningarna, i synnerhet här, äro

*) Sven Peter Leffler, f. 1770, studerade i Lund, men med. dr i Upsala 1797. Genom redigerandet af »Bibliothek d. Deutsch. Clasiker» 1—70 B., utg. i Ups. 1811—21, i samråd med Em. Bruzelius, bidrog han väsentligen till studiet af tysk literatur i vårt land och derigenom till framgången af den reform, som Nya skolan åsyftade. Öfversatto på tyska llöijers afhandling oni filos, konstruktionen, Geijers Sv. Folkets historia m. m. oeh redigerade till sin död 1850 Upsala Correspondenten.1809.

343

ändå så mycket distractioner, såsom jag redan erfarit, och så stor svårighet att väcka andras arbetsamhet, att jag snart med bästa vilja skulle nödgas upphöra. Det enda jag skulle kunna åtaga mig vore, hvad jag redan sagt, under din firma. Säg mig, om detta convenerar dig och med hvad vilkor.

Skulle tidningen tillika blifva litet litterariopolemisk, så mycket bättre för dess afsättning och läsning. Dertill kunde lemnas plats i ott särskildt blacl, om vetenskaperna till den grad intresserade här, att det behöfdes. Då kunde för alldeles enskilda lärda trätor, så väl som för annonser, hörande till litteraturen, tas betalning.

Jag håller mecl dig, att tiden nu kunde vara inne till ett försök.

Visste jag någon förläggare, skulle väl skrifklådan kunna komma på mig till en eller flera böcker, hvartill jag i mina papper förvarar skeletter. Är i Stockholm att tänka på sådant?

Lef väl och glöm ej din pålitlige vän etc.

Cl. Livijn till L. Hammarsköld.

Skenninge 3ü/? 1809.

(.Börjar med underrättelsen, att lian lefver, ehuru »vattengudinnan» med »tvänne kyssar» sökt vid en badning i trakten af Marstrand draga honom ned till sig. d. v. s. han hade hållit på att drunkna. Han är nu i Skenninge.)

Emellertid kan jag försäkra, att jag blifvit människa pä nytt och afklädt mig hela min gamla natur, ty clu kan

lätteligen föreställa dig, hvilken verkan Marstrands klippor och Esprit des journaux skola hafva på en Corpus sådan som min. Liten galla uppjäste hos mig, dä jag i en afhandling om Engelska Teatern såg tydligen bevisas, hvilket företräde den franska hade framför den förstnämda. Messicurs Shakspeare, Fletcher etc. måste ömkligen släppa ryggen till och kläda dugtiga slängar, till större delen i Kellgrens smak. —

Ännu har jag icke sett det vackra könet i staden, men344 1809.

har nu dragit storståtligt vida mamelukbyxor på mig för att väcka admiration.

Nästa bref du skrifver adresseras pä Skara och Björken.

L. Hammarsköld till Cl. Livijn, l.

Stockh. d. 10/8 1809.

Nu har du blifvit en väldig tlvttfogel. För en liten tid sedan skref jag dig till på Norrköping och Brunneby och nu skall jag skrifva på Skara och Björkön. Det må ske! Gud låte blott mina bref träffa dig! Det är väl ingen synnerlig vinst för dig, men så mycket mera för mig, som derigenom kan uppsporra dig att ej glömma bort din gamle, långe vän, som i dag firar sin 24:de namnsdag. Yore jag Statsminister eller Statsråd, ja, till och med Justitieråd, så kunde jag hafva väntat att i dag blifva uppvaktad med ståtliga namnsdagsverser af sådana, som gerna ville bli upphöjda från det svåra oxtraordinarie ståndet. Mon som jag nu mod plats nyss sjelf gått ur detta stånd, sä är jag — Gud vare lof — derifrån befriad. —

A propos namnsdagsverser, har jag i dag lärt känna magister Schartau, den samme, som för ott poem utnämndes af f. d. konungen till underofficer, blef sedermera fangen af fransoserna, ransonerade sig sjelf, lag sjuk på hospitalet i Stralsund, föll der åter i fransosernas händer, måste ställa sig galen- for att undgå galgen, kom slutligen hit och har nu hopp att bli engagerad vid Caiisli-Presidentens byreau och ämnar nästa år eröfra Svenska Akademiens stora pris för ett långt poem: Medborgaren*).

Allt det der har jag naturligtvis icke kunnat fä veta af' honom sjelf, utan af en magister Agardh **), en ganska

"*) För ott poem med detta namn vann Löjtnant J. K. Schartau Sv. Akademiens mindre pris 1811.

"**) C. A. Agardh, den sedermera ryktbare, snillrike vetenskapsmannen och skriftställaren m. m., f. 17^0, † som biskop i Karlstads stift 1859.1809.

345

hygglig oeh snäll karl, som i synnerhet roar sig med poeten Schartau och till hvilken den sistnämde är inbjuden i afton för att höra Agardhs Spiritus familiaris reeitera hans verser. Äfven jag är bjuden på detta spektakel, men jag kan ej vara med, ehuru lustbart det måtte blifva. —

Nå, jag gratulerar dig att ha undsluppit vattengudinnans försåt. På visst sätt har du förtjent det, då du för verlden förrådt hennes ränker och funder. Dock släppte hon dig säkert af tacksamhet för det du målat henne så skön och hennes rike så retande. —

Tet, du, jag har måst hjelpa Hrr Redaktörer af Journalen ur en stor förlägenhet.

De hade på alla bladen med stora bokstäfver tillkänna-gifvit, att han äfven skulle omfatta Teatern. 1 början smickrade de sig med, att baron Lagerbjelke skulle utarbeta alla dit hörande artiklar, men när de anlitade honom derom, svarade han, att han hade annat att göra oeh tänka på. Nu stodo de der. Ingen af dem hade en gång sa mycken routine, att de kunde våga sig ut, pä det fältet, ja, de fleste af dem kände ej ens till namnet en enda mimisk term.

Nu måste de nolena valens vända sig till mig och jag har måst lofva dem att svara för det facket. Mitt inträde gjorde jag med en kritik öfver representation af Helmfelt *). Som .jag der icke kuncle underlåta att säga hr Åhlgren **) nog bittra sanningar, stack detta don store mannens högmod och han rustade sig att svara derpå, Alla hans vänner och bekanta bland aktörerne ha afrådt honom derifrån och han har förkunnat, att, han ämnar återhålla

sin vredes blixt, tills han tär se, om man väljer sig några favoriter. Emellertid gjorde den der kritiken temligt uppseende, blef omtyckt och skaffade bladet samma dag 22 prenumeranter. Huru gerna ville jag ej nu hafva ditt råd, din uppmuntran och ditt biträde! —

Ifrån Strengnäs har utkommit en roman, kallad Uno von Trasenberg ***), som härstädes gjort ett ofantligt uppseende.

*) Eller den återfundno sonen, dram i ~> akt. af Gustaf III. D.

**) J. S. Ahlgren, törst c aktör vid Dramat, teatern 1788—181"). Han var född 170!, † 181?>. D.

**'*) Fr. ('ederborghs bekanta, först utgifna berättelse.

Femtio exemplar gingo ut på en dag. Jag har derföre ieke varit i stånd att fä se clen. I början trodde jag, att Stjernstolpe var dess författare, men ban bar heligt försäkrat mig, att han det ej är. Jag vet cloek oj, hvad jag skall tro, ty han är den ende, som tadlar den. Ordensvurmeriet, skall i den samma på det mest komiska sätt förlöjligas.

Rääf arbetar på ott ditcamen emot den nva skjutsförordningen. Han bar nyligen på visst sätt blifvit Riddarhusets hjelte för ett dietamen, som onekligen är det bästa, som derstädes under denna riksdag är uppläst.

Adlerbeth tiger och fröjdar sig åt att ha en Baron och ett Statsråd till far.

P. S. Jag och min hustru äro buclna på min ena systers*) bröllop med ett stycke karl, benämnd Risellsköld, men vi kunna ej resa.

2.

St. d. 14/s 1809.

Nå, vet du, det lärer icke kunna dröja länge, innan jag-blir nödsakad att offentligen afbryta all gemenskap med Hrr Journalens utgifvare. Som min teaterkritik, hvarom jag i mitt sista bref skref några ord, allmänt gouterades och fick en slags celebritet, så kittade det de kloka herrarne att också sjelfve inhösta det berömmet. Man sammansatte derför och lät i det i dag utkomna n:t af Journalen, med anledning af representation af Korsfararne **), införa ett det olidligaste pladder, clet mest tanketomma käx, som någonsin varit'tryckt. Det aldra besattaste är, att man här utbreder sig vidt och bredt om clet smakfulla och behagliga i Ahlgrens gester, om styrkan i hans deklamation m. m. Jag blef aldeles rasande, då jag fick se det, förklarade, att f—n måtte ha med clem att göra, då de så litet hålla ingångna förbindelser. Jag försäkrade dem, att jag ansåg min skyldighet vara att underrätta

*') Wendela, f. 1770, gift med lagmannen Christian Christoffer llisellsköld 1809, † 1851.

**) Skådespel i 5 akt. af Kotzebue, öfvers, af M. Alten. Gafs på vår scen l:a ggn d. 10 11 1804. I>.1809.

allmänheten om, hvem som författat det der kritiska missfostret, ty jag ville alldeles icke ha den fläcken på min auk-torliga ära, så liten denna än kunde vara. Gud gifve, att jag hade ur deras klor det lilla jag lemnade dem. Min tröst är likväl, att de ej efter detta torde föra in det.

Som Benclas melodram Ariadne *) i afton uppföres, har hr G—g föresatt sig att skrifva någonting om den. Han kom derföre till mig och begärde underrättelser om, hvar man skulle få läsa något derom, men jag kunde ej förmå mig att säga honom det.

Nå, i denna vecka skall instruktionen för Ständernas Ombudsman ventileras i Ständernas plena. Jag har ett par anmärkningar att föredraga emot det af Konstitutions-Utskottet gjorda förslag. —

Min sista lektyr har varit 2:a delen af Arndts **) Geist der Zeit och Winckelmanns ***) bref till Berendis, och denna lektyr har mecl flit blifvit väld för att stärka mitt gamla bat till fransoserna. Du kan ej föreställa dig, huru ifrig den senares polemik emot dem är. Ett litet prof kan ej skada. (Häraf får man veta. att de nyare äro åsnor i

jämförelse med de gamle. Bernini är don största åsnan, med undantag af fransmännen, som tyckas vara en hel asne-nation, värd förakt. »Ihre Accademio ist eine Gesell-schaft der Narren» o. s. v. o. s. v.) Om man gjorde sådana yttranden härstädes bekanta, skulle det bli blått och grönt för alla här varande gallomaner, och det vore en fröjd att se pä.

Snart lärer en stor ambasad afgå till Wien för att sluta frecl med den franske kejsaren. Det bästa af allt dervid är, att det åter blir kommunikation med Tyskland. Hade jag ej hustru, ginge jag säkerligen med det första dit och slutade mina dar under germanisk himmel, ty här blir med hvar dag-allt mer ocli mer abgesclimackt att lefva. Ehuru väl äfven der det falska temmeligen lärer hafva gripit omkring sig, så måste man ändå der och hvar se bitar af det bättre.

*) Ariadne på Xaxos, melodram i 1 akt af Brandes, öfvers, af J. P. Stolpo, musik af Benda. Första ggn på vår seen 1781). J>.

**) Ernst Mor. Arndt, allbekant tysk patriot, f. 170!), vistades flere år i Sverige, † som professor i Bonn 1860.

***) J. J. Winckelmann, den vetenskapliga arkiiologiens och den gamla konsthistoriens berömde grundläggare, f. 1717, † lönnmördad i Triest 1708.848

Annars lefver jag förnöjd oeh lugn med min goda makay arbetar dels med Virgilius, dels med annat smått, hvarom mera framdeles, och väntar på, att min goda Jeanette om en månad eller så skall ge mig en rask pojke. Den skall jag-bilda till en dugligare karl än hans far, det försäkrar jag, och lära honom att älska dig lika uppriktigt som hans kära pappa, din vän

Lorenzo.

St. d. 2l/s 1809.

Ehuru du lärer föresatt dig att rent af aldeles icke lata höra af dig, får du dock nu tredje postdagen å rad ett bref ifrån mig. 1 mitt sista skref jag i mina egna affärer, men nu i en sak, som mera direkt rör dig.

Du torde påminna dig, att du för någon tid sedan gaf mig i kommission att skaffa dig förläggare till din Lifberg. Jag skref derföre derom till Groth & Petre i Linköping, likväl med förtigande af ditt namn etc. Groth antog genast tillbudet, och enligt ett med sista posten mottaget bref anhåller han att genast få l:a delen sig tillsänd för att oför-dröjligen börja tryckningen. Dock önskar ban, att du måtte strax företaga 2:a delen, på det att, så snart sista arket af en del är tagen ur formen, det första af den nästföljande matte börja att sättas. Han önskar äfven, att med manu-seriptot till l:a delen må erhållas uppgift pä det arvode du fordrar. Jag tillstyrker dock, att du lemnar åt hans godtfinnande att bestämma det, endast betingande dig vissa exemplar.

Huru ämnar du nu göra med den saken? Du ser, att det är for mig angeläget att få något bestämdt svar, ty Groth pressèrar. Kompromettera mig bara ej vid detta tillfälle.

Rääf helsar. Han reser i morgon till sina fäders bygder.

CL Livijn till L. Hammarsköld.

Skara och Björken cl. 21 8 1809.

Älskade Lorenzo! Tack för dina 3:ne bref, af hvilka jag ej besvarat något förrän nu, emedan jag flankerat genom större delen af Skaraborgs län och ämnar i morgon fortsätta resan till Marstrand, elit clu adresserar nästa bref och der jag inträffar cl. 27 d:s.

Du kan ej föreställa clig, huru glad jag blifvit att allestädes viel min ankomst finna några ord från clen vän, som eger bela mitt hjertas förtroende. Du känner sjelf, att cletta yttrande ej är bland dem, hvarmed man i brist af annat fyller sina bref. Ditt första bref har jag ej till hands, kan således ej med säkerhet besvara clet samma. Af det andra

inhemtade jag det biträde du lemnat Jonrnalförfattarne och af det 3:e åter den dissensus, som uppkommit mellan tvänne sa stora potentater.

Att döma af hvad du sjelf yttrar om clen framgång din kritik öfver teatern haft, hade jag nog lust att göra clig det project att sjelf utgifva en dylik Journal. Sol ene t. ex. skulle möjligtvis kunna framtränga ur molnen, n. b. ej på clitt förlag, utan i händelse clu skulle fä en förläggare, som betalade dig kostnaden. Utom flera andra, hvilka säkert skulle deltaga häruti, skulle äfven jag kunna till offerkistona frambära min lilla skärf, bestående af en eller annan sä kallad poesi eller komisk berättelse.

Tag detta uti behörigt öfvervägande, — hvilket åtminstone Sveriges vise ej hafva gjort, clå cle utfärdade clen nva skjutsordningen, hvars välgörande verkningar jag dagligen har tillfälle att röna — och underrätta mig om clitt beslut.

Då clu kommer ihog, huru emfatiskt Ahlgren trakterar till och med stenarna i Ivlosteroffren *), bör du, som visst ej är någon sten, ehuru du varit nära att grafva ned ditt pund

*l lh-aui i 1 akt. af Monvcl, öfvers, af J. S. Ahlgren. I).

uti ena stenrösja (se Journalen for Litteraturen etc.), nog granneligen söka undgå utbrottet af hans vrede. Tänk, om den karlen spräckte sina lungor! Hvad hade du ej då på ditt samvete! Du bör likväl ej med utsättande af ditt namn tillkännagifva Helmfelts och Korsfararnes domare.

Måtte den ehrenfeste Ritter Uno v. Trasenberg snart kunna gifva den välaktade rådmannen Joh. Dav. Lifberg en hjertlig handtryckning! Men för att åstadkomma detta, måste jag lemna militian; ty ser du, sedan jag på Skenninge marknad spelat bort 60 Rdr, supit, druckit etc. etc., blef jag lika så förnuftig, som när jag firade Akademiens högtidsdag pä etc. etc. — Jag anstälde reflektion er och fann, att jag aldrig varit så nära att blifva, hvad man kallar, liderlig, som sedan jag ingick på den militära banan. Du känner sjelf min oroliga själ. Denna måste finna sysselsättning. När den saknas, eger jag ej annan undflykt för min rådande passions häftiga verkningar, än att följa hvarje tillbud, som göres mig, för att döfva den drift, som oupphörligt ropar i mitt inre. Rääf har hållit de vackraste föreläsningar, men hvartill tjena cle? Ännu har ingen blifvit öfvertygad af en foreläsning. Du kan i detta fall vara mig till tjenst. Jag har gifvit R—f samma kommission, men, som han dömde mitt lynne efter sitt eget, skref han bannebref i stället för att uträtta, hvad jag bad om.

Du känner förmodligen notarien Wennberg. Han har vanligtvis accord i afs. på flere beställningar. Gä till honom, helsa från mig, fråga — — dock du vet sjelf hvad som vid ett dylikt tillfälle är lämpligast. I accord får jag, om chefen vill gynna mig, minst 10,000 plåtar, och om jag tjenar till början af nästa år, åtnjuter jag mina boställen i tvänne år, hvilket minst lemnar 1,000 Rdr om året. Rangera derefter mina affärer. Genom ett lämpligt accord är jag inom slutet af nästa år i Stockholm.

Gör nil ej som Raäf. Skall jag ännu längre vara i overksamhet, är jag sjelf ur stånd att förutse följderna af detta tråkiga lif. Jag önskar, ehuru jag knappt kan få någon ledigare beställning, att snart bli sysselsatt. Du känner, att lugnet passar ej för mig. —

Under denna vandring genom Vestergötland har mitt

hjerta ej varit aldeles fritt. Tvänne idéer ha sysselsatt mig. Att du ej nämner ett ord härom, förstås af sig sjelf.

Jag har gjort bekantskap med en flicka, vacker och god, men utan förmögenhet. Hon är ännu nog ung. Denna flicka skulle kanhända befordra min lefnaclslycka. Men jag är ej skapad för dessa renare nöjen, min äregirighet följer som en malus dämon och vakar öfver mina steg. Och hvi skulle jag ej kunna tillfredsställa den enda passion jag eger?

Under mina färder har jag äfven gjort bekantskap med en fru, moder till fyra döttrar, af hvilka hvardera har i arf

efter fadern 10,000 Rdr B:co, och den äldsta, nu 17 år, får dessutom, emot någon afgift till sina syskon, en egendom, värd 30,000 Rdr. Jag har till och med blifvit bjuden dit. Hvad tycker du? Det är ganska godt om flickor i Yestgöta bygder, och man tror alla, som komma från Stockholm, vara f-n till karlar.

Greby d. -:,/8.

Detta skrifver jag pa den däligaste gästgifvaregård i verlden, med den sämsta penna och d:o bläck. Sedan jag i går afton lagt mig på en ting, kallad säng, måste jag uppstå och, efter en skarp jägare-eld med ord, med mina händer ömkligen fördrifva en mjölnare, som, skrytande öfver att vara Wahrendorffs mjölnare, ville emot min vilja taga qvarter i samma rum. Träffningen var kort och den utanför dörren utsträckte mjölnaren visade segerns fullkomlighet. Jag har ej att frukta något af denna dat, ty på hans förfrågan: — hos hvem jag var? — på det hans herre skulle kunna skrifva till min herre, fick han samma svar, som drängen hos hr Des Chalumeaux.

Du ser, huru jag dagligen och fast stundligen tillväxer i mannamod. —

Du nämner väl, att du blifvit upplyftad ur det svåra extraordmarie ståndet, men ej hvartill. Sådant älägger jag dig, vid vite af tre veckors tystnad ä min sida, att nöjaktli-gen förklara och styrka, sä framt din befordran ej blifvit i t i dni n garn a k un gj ord.352

1809.

Schartau känner jag portinent sedan Lunds-tiden. Propo-nera honom till medarbetare i den lärda Journalen.

Sedan jag af en Kungl. Sekreterare fått hora, huru dum Uno v. Trasenberg är, kom jag öfver den så mycket, att jag pä en half timme kunde inhemta, att ban ej lyser af Steriles eller Smollets *) snille, mon innehåller en noggrann skildring af verkligheten. —

Vill Raäf vända sig till mig i frågan om skjutsen, sa skall jag för honom utreda 2:ne de dråpligaste punkter i Skjutsordningen, enligt hvilka hvarje Bataljonschef måste för tillfället förses med en sekreterare för alla de förklaringar ban, äfven med bästa vilja att iakttaga författningen, måste på hvarje station afgifva, och hvarje marscherande trupp svälter laglikmätigt ihjel eller maroderar med äfventyr att varda hängd. När en bonde tror sig hafva en författning för sig, är han den. olidligaste .varelse i verlden. Endast, stryk eller löfte derom hjelper. Nu känner jag clet heders-folket temligen väl. —

Helsa framför allt din fru. Säg henne, att vid början af året skall jag göra min tillkommande gudson en visit.

Marstrand cl. 29 8.

Da jag skulle lemna detta bref i Mariestad, var posten redan afgången, hvarföre jag måste taga det samma med mig hit, der bela Bataillonen vid min ankomst liksom fick nytt lif. Jag hade näppeligen varit här 2 timmar, innan jag erhållit 10 bjudningar till todcly m. m.

I Kungelf råkade jag i sällskap mecl en dansk lieutnant, som hade mecl sig en smuk dansk jomfrue (mamsell), uti hvilken jag blef högst verliebt etc. Om natten drömde jag, att jag var förlofvad. Lefver och dör

(ts/rski.

*) En at' Englands eller Skotlands berömda humoristiska romanförfattare, derjämte historieskrifvare m. ni., f. 1721, † 1771.1809.

353

L. Hammarsköld till Gjörwell.

St. d. 23/8 1809.

(Liksom brefven till och frän Gjörwell i allmänhet sysselsätta sig med hufvudsakligen lärda saker, så äfven detta. Det börjar med en utförlig berättelse om en ryktbar schism inom det lärda sällskapet Arcadia i Rom i början af 1700-talet, skildrar sa Petrarcas lagerkröning på Capitolium etc., hvarefter skaldens egna ord i anledning deraf meddelas, som följer:) »De lagrar, som knötos kring min hjessa, voro för gröna, oeh skulle jag aldrig eftersträfvat

dem, om jag då varit af mera stadgade tankar eller viel mognare år. Den åldrige söker blott clet nyttiga, medan ynglingen fikar efter det, som glänser, utan att fråga efter closs realitet. Den krans mig så oförtjent beskärdes gjorde mig hvarken lärdare, vältaligare eller lyckligare. Den tjenade tvärtom blott att reta afunden emot mig och att beröfva mig det sälla lugn, jag dittills åtnjöt. Ifrån clen tiden har jag beständigt måst vara under vapen, ty alla pennor, alla tungor hafva riktats emot mig; mina vänner hafva från denna stunden blifvit mina fiender och jag har dyrt fatt plikta för min fåfänga».

Jag behöfver ej göra hr Assessoren — en så fin kännare af allt ädelt — uppmärksam på det vackra j dessa tankar, fastän jag icke kunnat framställa dem i lika behaglig drägt, som de ega i originalet. Onekligen var dess författare en af de störste män, som clet Vesterländska Europa framalstra! Icke nog, att han otvifvelaktigt är en af sitt lands, ja, af den moderna verldens störste skalder, utan, som Heeren så sant anmärker, man kan näppeligen afhandla någon enda vetenskaps historia utan att nödgas med beröm nämna det i alla tider stora namnet: Francesco Petrarea.

Och mecl detta lifliga snille, mecl denna omfattande lärdom förenade han clen mildaste och ädlaste karakter. Skild från all girighet, alla begär till äreställen och alla utsväfningar, lefde han endast för sina studier, sina religiösa känslor och sina vänners kärlek. Ett sorgfritt lif i clen lugna medelkretsens skygd var målet för hans önskningar, och till belö-Dagen fore drabbningen. 23354

1809.

ning för sina dygder uppnådde ban ock detta mal, som intygas af följande inseription på hans Bibliotek (?)*), hvari han i'en ålder af 70 år afled 1374:

Jnreni requiem. Spes et Fortuna valetel

Nil milli vobiscum est. Lu<lite jam alios.

(Lugnet jag natt. Farväl du hopp, du bedrägliga lycka!

Mera ej dyrkar jag Er. Drifven med andra Ert spel!) **).

O, hvilken vällust, hvilken innerlig själens glädje är det icke att, glömmande sin tid, kunna rikta sina tankar, sin betraktelse åt sådana män, vårt slägtes sanna heroer och prydnader.

(H. hade af O. till genomläsning mottagit ett arbete, Bref fr. »statsoffret» Roucher, guillottinerad 1794, som väckt lians »rörelse och deltagande». I anledning deraf yttrar lian:)

Jag måste dock bekänna, att, oaktadt allt det nöje, som dessa förskaffat mig, skulle jag dock med ett ännu lifligare hafva läst ett mera detaljeradt bref af hr Assessorns egen hand, helst som jag då kunnat hafva hopp om att få se några anmärkningar öfver den nya tidning*"*), som vår gemensamme vän utgifver. Dä hr Assessorn, så väl genom studium, som lång praktik förskaffat sig en så grundlig kännedom af Journalistiken, skulle dessa anmärkningar visserligen varit lika lärorika som intressanta. —

I går var jag till middagen hos Landtmarskalken och der berättades, att våra trupper pä kanonsluparno under Öfver-amiralen Pukes befäl d. 17 d:s ankrat pä Ratans redd.

*) Enligt en engelsk källa (Biographical Dictionary, proj. and arrang. by H. J. llose) skall denna inseription, något annorlunda kommaterad och med nw i c i stället för jan/, ristats på en af de pelare, som uppburo det marmor-monument, hvilket 1'etrarcas måg, Francesco da Brossan o, efter svärfadrens död lät uppresa till hans åminnelse. Också synes inscriptionen bättre lämpa sig för en död än för en lefvande man. Le Såge slutar ock Gil Bias med samma di-stikon, ehuru något förändradt: »Inveni portum, tiprs et Fortuna ratete; Sat me lusististis, ludite ntine alios». — Egentligen skall (let leda sitt ursprung från Anthologia (Jraca. So Dictionary of Latin Quotationes etc. by lf, T. lliley. London 1856.

**) Hammarskölds öfversättning.

***) Journal för Litt. och Theat.1809.

der landstigit och genast intagit en by, Djekneboda benämd, som af Ryssarne occuperats, och man trodde, att alla tre fördelningarna under generalerne Wredes, Wachtmeister samt kanonsluparne under amiral Pukes befäl skulle dagen derpå stöta tillsammans i. Umeå. Gud gifve till lycka!

L. Hammarsköld till CL Livijn.

St. d. 3/9 1809.

Sedan jag under en hel månad saknat hvarje underrättelse från- dig och derunder till och med sport dig som död, huru glad blef jag ej att genom några rader få veta, att du ännu vistas i detta lifvet. Och så godt är det, tv det andra är oss så obekant, men

Præstat fides supplementum Sensuuiii defeetui

har jag mod den innerligaste, varmaste andakt i dag lärt i katolska kyrkan. Vore jag ej gift, så vete Herren, om jag ej en vacker dag Stolbergiserade *), men fullständigare än han. Dock passé pour cela! —

Du måtte icke fått mitt sista bref. Som det förmodligen anländt till Västergötlands sköte, sedan du lemnat det heliga landet, och tvifvelaktigt kan vara, om det, någonsin kommer under dina ögon, så upprepar jag här dess innehåll.

(I)et rör hufvudsakligen Groth Petres anbud att öfvertaga förlag och tryckning af Livijns »Lifberg» och är för läsaren af ett föregående bref bekant. L:s skyndsamma svar äskas, hvarefter H. fortfar:)

Utom vigten af att få ott sådant arbete som din Lif-

*) Er. Leopold, grefve af Stolberg (f. 1750, † 1810), den yngre och rikare begåfvado af de två tyske skalderne Stolberg, medlemmar af det bekanta poet. Hainförbundet, öfvergick plötsligen med nästan hela sin familj till katolska kyrkan 1800. Det väckte ett stort och allmänt uppseonde och ådrog honom forna vänners bittra fiendskap. 1 synnerhet anfölls lian och katolicismen med stor skärpa af J. H. Voss, förf. till den allbekanta idyllen »Luise» m. m.1809.

berg *) lit bland allmänbeten, så vore det för dig högst nyttigt att på detta sätt bli satt i aktivitet, som kunde afhålla dig ifrån att helt och hållet militariseras.

Hvad mig sjelf angår, så har jag i sommar färdiggjort mina Biografier öfver namnkunnige literatörer, hvilka unge Nordström tagit af mig. Leverentz ifrån Skara har äfven begärt att fä någonting af mig. Jag tog då upp den gamla idén, som du mins, att utgifva en »Läsning i hvarjehanda»**), och jag sammansatte clå ett häfte. Jag hade der gerna velat införa dina Blandade ämnen (?), men då Leverentz påskyndade saken, så har jag lemnat detta till något af de följande häftena, der jag torde vidare få räkna på dig, naturligtvis mot del i arvodet. De stycken, som detta häfte innehåller, äro följande: 1) Till Yällusten. Poem. 2) Lefnadsåsigter af Sofi Bernardi. 3) Några ord om blygsamhet. 4) Svenska skalder. Sonetter. 5) Theser. 6) Vilhelmina. Pros. berättelse. 7) Elegi. 8) Kärlekens fantasi. Poem. 9) Om resultaterna af franska expeditionen till Egypten. Öfvers. 10) Reflexioner i anledning af vår närvarande tid. 11) Skilsmessan, efter Metastasio. 12) Dialoger af Lukianos. 13) Skaldens Öde. Poem. 14) Sång, efter Goethe. 15) Om de grekiska qvinnorna. 16) Epigrammer efter Platon, Meleager och Goethe. 17) Om ärftligt adelskap. En dialog. 18) Madrigaler efter Petrarca, Guarini och Marino. Hvad säger du om allt detta? Hvarjehanda är det nog.

För öfrigt har jag nu tvänne lärda arbeten för händer; clet ena en kritisk undersökning om de Hesiodiska poemernas ålder, värde och öden, för Vetenskaps och Vitterhets Samhället i Göteborg; det andra ott svar på danska Vetenskaps-Akaclemiens prisfråga om den eklektiska filosofien. Jag är annars ej snål efter akademiska pris, men om jag kunde vinna detta, så tror jag, att jag af glädje gick på händerna en hel dag. Det skulle göra mina härvarande confratres så ondt i magen, som trots någon kolik. Men dessa allvar-

*) Joh. Dav. Lifbcrgs lefverne trycktes (lock ej i Linköping, utan i Upsala.

**) Häraf utkommo 1810 h. 1, 2.1809.

samma och höglärda arbeten hindra mig ej från andra af en lättare och luftigare natur.

Jag har förut nämt magister Agardh för dig. Genom honom har jag blifvit bekant med en magister Askelöf*), en qvick och snäll gosse. Som vi en tid bortåt utgjort ett särskildt kotteri, af hjertans grund begrinande alla de stora dårskaper, som här dagligen och stundligen passera, så ha vi fallit pä den idén att inrätta ett särskildt lärdt Sällskap, bestående af oss tre såsom arbetande ledamöter, af- hedersledamöter oeh osynliga ledamöter **). Hedersledamöter uppkomma pä det sättet, att då man finner någon, som begått en bra stor, himmelsskriande dumhet, så anmäles han i Sällskapet, hvarefter hans begångna dårskap granneliga skärskådas, och befinnes den vara af den natur, att ban gör dess auktor förtjent af hedersrummet, så uppsättcs hans namn, skrifvet med stora bokstäfver, på väggen och clen anmälande brodern uppläser då ett tal om hans förtjenster till dårskapens, dumhetens och osmakens befrämjande. Do hedersledamöter, som redan äro antecknade, äro: Hrr Granberg, Notarien Cassel, Bibliotekarien Wallmark, Doktor Murray, Grefve Löwenhjelm och Landtmarskalken ***).

De osynliga ledamöterna äro cle, som, utan att i sammankomsterna vara synliga, på ett eller annat sätt understödja Sällskapet i dess bemödande. Sådana, redan antagna, äro Hr Sekter Loricli †), Mag. Doeens (Es.) Thegner (sic!), Rektor (G. A.) Silfverstolpe och kära bror.

Men nu har Sällskapet beslutit att ännu mera utvidga sin verkningskrets ocli derföre pä obestämda tider utgifva en slags tidning, som skall sysselsätta sig mecl grinerier en gros, och bör jag vid nästa sammankomst för detta ändamål till

*) Joh. Christofle!- Askelöf, f. 17*7 d. 1:5 2, til. mag. i Lund 1805, ingick i Kansliet 1810 ni. 111., red. af Polyfem m. m., slutligen af Svenska Minerva från 1S30 till sin död 1818 Hans i allvar som skämt ypperliga penna är lika så bekant som hans politiska konservatism.

**) Så uppstod Sällskapet för det löjliga eller Tro Joco.

***) Michael Anckarsvärd (före adlandet 1772: M. Cosswa), f. 1712, friherre 1805, grefve 1809, † 1838. Far till Carl Henric och Joh. August.

†) Månne ej: Lorichs, (Just. Daniel, f. 1785, † 1855?

Sällskapets granskning framställa en Helsning*) till våra öfriga tidningar oeh Askelöf en Recension*) af unga hr Lundblads lefvernesbeskrifning öfver Ärkehertig Carl.

Hvad säger du om detta förslag? Askelöf är den encle, som i detta skall synas, och ingen människa i Stockholm, min hustru undantagen, vet, att Agardh, Askelöf och jag äro bekanta. Kommer tidningen verkligen ut, tycker jag, att clen skall göra ett förknäfladt. uppseende.

Hvad . Selene**) angår, så har jag nog tänkt på den. Höijer och jag ha derföre en tid bortåt varit i corresponclenee derom. Dock hafva vi beslutit att vänta till dess tryckfrihetsförordningen hinner att promulgeras, emedan vi först vilja bestämdt se, att periodiska arbeten kunna utgifvas utan privilegium, ty erhållandet af ett dylikt skulle Redaktören af Journal för Litteratur och Theater visserligen af alla krafter motarbeta.

Sådana äro mina literära befattningar för clet närvarande. Jag torde dock snart nödgas att se mig om efter någon fast ankargruncl för min politiska existens, ty här förmäles, att det högvisa Stats-utskottet i nåder ämnar att draga in clet Kungl. Biblioteket mecl dess foncl och embetsmän. Kan du i det fallet uppge mig någon post, som jag möjligtvis skulle kunna cluga till att bestrida, eris mihi Magnus Apollo, och kan du sedan säga mig utväg att komma till denna post, Phjllida solus habeto.

Den 14 Juli vardt jag utnämd till ordinarie notarius vid boktryckeri-societeten.

Med hr notarien Wennberg har jag denna sommar gjort bekantskap i anledning deraf, att han hade mig att löpa narr för sig för ett accord, som ej blef af. För din skull likväl skall jag visst icke underlåta att mecl clet första besöka honom. Jag är för mycket intresserad af att fä ega clig här, för att icke mecl händer och fötter arbeta att få upp dig ur

*) Donna Helsning är säkerligen den, som läses i Polyfem N:o 1 (»Polyfem till sina medbröder»), liksom Recensionen återfinnes i N:o .'» (T.a Saml.

rno).

'**) Förvandlades sedermera till Lyceum. Jfr längre fram Hammarskölds bref till Livijn d. 21 9.1809.

skötet af Vestergötland, der officerarne — enligt ett på Riddarhuset uppläst dictanien — räkna gäss och kalkoner bland klafbundna nöt. Derföre är du säker för alla moraler af mig i anledning af din ostadighet. O, Gud, att det vore afgjordt, att du åter kunde få begifva dig hit.

Yicl Riksdagens slut kommer en kommission att sättas för att granska de allmänna medlens förvaltning sedan 1800. Skulle clet ej accommodera dig att dervid hafva någon befattning? Detta, tycker jag, kuncle borecla clig väg att en gång blifva Riksens Ständers Justitie Ombudsman, en syssla, hvartill du, efter allt mitt begrepp, är klipt ocli skuren.

D.

Du har ett besynnerligt hjerta, bror, ty clet rors så ofta. Men detta är ett säkert tecken, att det icke lär röras just så synnerligen starkt och att du ej är skapad att för månen sucka ut dina ömma qval. Om clet i dylika fall vore till-ständigt att råda någon människa, så skulle jag säga: skynd.a dig och gör en af cle två till clin hustru, ty clu finner lyckan och lugnet ingenstädes, om ej i hennes famn. Men, som sagdt, är det ej tillstäncligt att säga så, synnerligen åt den, som snart i momangen förliebar sig i en smuk danska. Din lösa Yocativus, när skall clu en gång bli stadig? Min hustru påstår, att du ej blir det på denna sidan 60 år.

Rääf är nu i sin hembygd och kommer snart att bevista min käräIskliga syster Yendelas bröllop. Jag kommer, i anledning af den nva skjutsordningen, förmodligen aldrig längre utom Stockholms murar än mina ben kunna bära mig.

Gucl signe dig för clet du vid nyåret vill besöka oss. Du får då ej bo annorstädes än hos oss. Det är min hustrus befallning, och du är säkert alltför artig kavaljer att göra emot ett fruntimmers befallning.

Nu några korta literära nyheter. Den store häfdatecknaren Johannes v. Muller *) är död. Kosegarten har spelat ett af cle gemenaste streck (?), men ban har ock på kuppen

•*) 1\ 1T.V2 i Schaffhausen.

blifvit professor i Greifswald. Hvad tycker du? Wallin liar öfvergått till Ecclesia pressa. Utom det att han, sedan recensionen af hans poemer utkom i Upsala Tidningen *), icke skrifvit en enda bit, som kan förliknas med hans Vaggvisa eller landtliga bröllopssång, har han nyligen författat ett oändligt vackert stycke på i allmänhet rätt vackra och korrekta elegiska verser, och han har på någon tid blifvit mycket artig och familiär mot mig. Hvad säger du härom? Likväl måste man ännu ej upphöra att tära **) på det dåliga af honom för att drifva honom fram på den rätta vägen.

Hvad tänker du 0111 mitt förslag att utgifva våra skrifter,, som täflat i Sv. Akademien? — Din

Hill

Cl. Livijn till L. Hammarsköld.

Marstrand d. 5/9 1809.

Älskade Lorenzo! Just nu pä ögonblicket mottog jag af dig ett bref, som verkligen försätter mig i en ganska brydsam belägenhet. Jag vet ej, hvad jag skall svara hrr Groth och Petre. Förmodligen är det bäst, om jag sjelf skrifver dem till. Af förra delen är föga mera färdigt än hvad som svarar emot 5 tryckta ark, och att utlofva att leverera vissa portioner då och vissa dä, dertill förbinder jag mig ingalunda. Allt löjligt kan ej på en gång hopsamlas, och som hvart och ett har sin period, torde det vara säkrast att följa sitt tidehvarf, men aldeles icke lemna det bakom sig. Cervantes — utan att våga knappast nämna mig sjelf på samma rad — utgaf ej sina arbeten efter beställning. En öfversättning kan beställas, men så förhåller det sig ej med ett original.

Jag vill göra allt i verlden för att icke dupera dig\ men jag vill ännu mindre dupera mitt namn. Om jag lem-

') ISOS. Se Bihang N:o 2.

'•) Ordet otydligt i originalhandskriften.1809.

nar berörde herrar hvarje del af mitt arbete, så fort som den hinner blifva färdig, tror jag det vara tillräckligt. Jag skall likväl med allra första söka att få första delen under pressen före Jul. Jag hade visserligen strax efter min hitkomst kunnat börja den, om ej syneinstrumentets hopsättande hölle mig varm ännu en tid.

Så snart jag får något bud, skall jag till dig uppsända, hvad som redan är skrifvet, pä det att tit. Groth och Petré kunna der erhålla manuscriptet, i fall de vilja ingå på de vilkor, som jag föreslår. Hvad tycker du, att jag i sådant fäll bör begära? Jag känner nogsamt, att detta strider emot dina planer, hvilka alltid fordra skyndsamhet, men jag följer ej ditt exempel, utan lyder hellre Horatii råd.

Jag har läst ditt dietamen vid regeringsformens antagande och finner det bäst af alla då hållna orationer, åtminstone går det rakt på saken. Het förundrar mig endast, att det ej väckte större uppmärksamhet. Du syntes vilja leda vederbörande till den Ariadnetråd, hvarigenom de kunnat temligen väl kringgå hela labyrinten. Men du var vid detta tillfälle säkert omgifven af ordets hörare, men icke görare. Om jag vågade åt mina bref anförtro mina gissningar, skulle jag, i anledning af sakernas nuvarande ställning, falla på högst bisarra ideer. Himlen gifve blott, att allt måtte väl atlöpa och vi få en snar fred!

Jag har gjort en stor förlust. Den ende officeraren, som jag vid Regementet verkligen högaktade och som egde en ganska fast karakter och på hvilken jag byggde flera planer, har under min frånvaro aflidit i följd af ett hastigt slaganfall. Ingenting smärtar mig mera än att på detta sätt skiljas från vänner. Jag har öfver honom författat några verser, som du vid tillfälle skall fä se.

Tonen här emellan borgerskapet och garnisonen är rätt nu Lifbergisk. Således kan du finna, att man ej alltid har så odrägligt ledsamt. Sedan damerna börjat visa sig på teatern, tänker jag äfven att nu snart debutera; ty kulisserna — — du småskrattar, din skalk.362

1809.

Säg mig initialbokstäfverna till Kullbergs *) och Djurströms **) namn, och skulle du öfverkomma Tiecks smärre arbeten, så afskrif clen komiska scenen emellan Rathgeber och de öfriga. Säg mig åtminstone i hvilken pjes den står. Du förstår, att Lifberg vidrör vårt moderna rathgeben. —

Jag är säker, att du ej förglömmer soror ***) mea, simi-lis mei. Några rader härom i nästa bref skulle hjertligen roa mig.

L. Hammarsköld till Cl. Livijn.

Stöckl), cl. 14/9 1809.

(Allvarsamma- bannor for det han narrat H. att efterhöra förläggare, innan arbetet var färdigt, ßful: att sjelf sätta sig i förbindelse med Hrr Groth och Petré.)

Det fägnar mig, att du gillat mitt dictamen viel frågan om Regeringsformens antagande. Jag tillstår, att jag

hoppades, att någon utom Riddarhuset skulle göra mig den rättvisa, som jag var säker att ej der erbålla. Att de mäktige ej vilja uppmärksamma mitt dictamen, bevisas deraf, att da Konstitutions-utskottet föreslog en förklaring af den §, som tillägger konungen makt att bortgifva krigsbefäl åt utländin-gar, en omständighet, om hvars obehörighet jag först yttrade någon anmärkning, så åberopas aldeles icke mitt dictamen, utan en annans. Vet du, clet är just förargligt att vara Riksdagsman, i synnerhet af mitt stånd. —

*) I öfverensstämmelse med uppgifter i slutet af sid. 109 torde här menas Literatören H. A. Kullberg, öfversättare af en mängd teaterstycken och romaner, f. 1772, † 1834, och ej And. Carlsson af Kullberg, f. 1771, filos, magister ultimus i Upsala 1793, flera gånger prisbelönt af Sv. Akad., ingick på don civila tjenstemannabanan, men dog som biskop i Kalmar 1851.

**) Erik Wilhelm Djurström, f. 1787, aktör, teaterföreståndare och flitig öfversättare oeh bearbetare för teatern, † 1841.

***) Hans syster hade åter rest till Stockholm, oeh Hammarsköld säger i ott föregående bref, att han hittills förgäfves sökt att få reda på henne.1809.

B. C. H. Höijer till L. Hammarsköld.

Upsala cl. 194 1809.

Bäste broder! Det är väl, att det literära projeetet en gäng går i verkställighet, och det fägnar mig; men jag kan ej nog skynda mig, i anledning af ditt bref, att högst allvar-ligen undanbedja mig att blifva nämd i prospectiis till Lyceum, äfven indirecte. Jag är säker clu skulle gilla mina skäl, om jag nu hade tid cleveloppera dem; clet är nog att strax blott anmärka, att mitt namn är högst otjenligt i afseende på afsättningen; publicum är ej så partiskt för mig som clu. Man anser mig kanske för en passabelt duglig aeadeniicus och läskarl, känd för små politiska missöden under tyrannen, för öfrigt något kärf och sträf till sitt väsende, men i synnerhet till sin stil i några små skrifter ban låtit trycka och dem ingen läser, efter ingen begriper dem. Sätter du elit mig, i prospectiis, så rymmer jag ur ditt Lyceum.

Jag mins ej annat än, att jag i ett bref omständligen nämde pä hvad sätt jag tänkte arbeta, i fall jag behöfdes i en såclan tidning. Du torde deraf kunna sluta, att clet för det närvarande är mig nästan omöjligt att göra något, då vi här ännu ingen tysk lärd journal fått se igen och aldeles glömt, hur sådant ser ut,

Tänk ändtligen pä att mecl ditt Lyceum försöka behandla literära communicationer med finnarne och att, om möjligt, vänja dem ej stort behöfva någon annan än den svenska; h. e. skaffa en jämn öfversändning dit af clenna skrift i synnerhet. Item borde, utom recensionerna, en periodisk catalog, så fullständig som möjligt, på utkommande böcker på svenska (också i Finland) bifogas hvarje eller hvartannat häfte. Den kunde börjas med epoken ifrån tyrannens arrestering. Lef väl, önskar lycka! Mera om allt detta viel tillfälle. —

Artigt vore, om du kunde låta mig veta, hvilka andra medarbetare du. har; jag kan ju-pretendera veta af dem, då

de troligen redan veta af mig. Om du har tillfälle, önskade jag äfven få något mera kunskap om planen. Hvad tycker du? Skulle man ej .kunna umbära Sv. Academiens Staf-lera *) och Stafbygnad, då den, som mig synes, i sig sjelf är så litet grundad och då den blott bidragit att öka ortografiska förbistringen?

Cl. Livijn till L. Hammarsköld.

Marstrand cl. »% 1809.

Älskade v. Hill! Tusende tacksägelser för ditt långa bref och de lärda underrättelser det innehöll. Likväl roade det mig på intet sätt att se, huru clu söker att vrida lagern kring clin tinning, under det jag kransar min mecl hedera**). Likvisst har jag beslutit att från slutet af nästa vecka blifva en förnuftig karl. Bin fru lär inte, att sluta

af hennes benägna omdöme om min stadga, vilja tro sådant, men hör mina skäl! Yi hafva fått uppbrotts-ordres och komma att marschera, förmodligen hem, viel den tid jag nämt.

Du är just en satan att vara literatorisk af dig, som smider sä många jern på en gång och allt i skilda ämnen. Säkert lär du komma att förvärfva clig ott namn, hvarför jag måste hisna.

För clen gynnande receptionen i Akademien eller Sällskapet N. N. — knäfvolen känner ej clet lärda, sällskapets namn — tackar jag dig af allt mitt hjerta. För att på något sätt svara mot Edert förtroende, nödgas jag anvisa dig försök till anmärkningar af E. E. Bodell. Mannen förtjenar hedersrum. Han är nu i Stockholm, dit han som en stor landsreformator och financier reste med kurirhästar på ett handbref af Armfelt. Skulle den omtalta Tidningen komma ut, anser jag som en stor skyldighet att i en liten afhandling visa denna stora mans — så tror ban sjelf, tv ban anser sig som Sveriges Adam Smith — förtjenster.

*) Höijer begagnade alltid på skämt detta uttryck.

"**) Murgrön, helgad åt vinets gud, Dionysos eller Bacchus.1809.

365

Biblioteket kan ieke indragas utan att de, som njuta lön på stat, få ersättning derför. Jag tycker, att du emellertid skulle kunna ingå accord med Engström i afseende på Copist-beställningen.

Ehuru jag på allt sätt försökt att fä resa till Stockholm, dels för att skaffa mig ett annat engagement, dels för att om möjligt komma in i revision af allmänna medlens förvaltning, så är det mig omöjligt. Känner du i senare fallet någon kanal, så underrätta mig derom. Hvem blir Riksens Ständers Justitie Ombudsman ocli hvilken hans sekreterare? Ifrån första ögonblicket jag såg denna instruktion, kände jag en synnerlig dragningskraft till detta kall. Underrätta mig, som jag begärt, så skrifver jag till honom, eller, om du känner honom, så gör honom ett litet besök. —

Såå, sällheten finnes i ena hustrus famn? Midt emot mitt fönster sitter en- dam i röd schal, som gerna ville lära mig det samma, — men O, Thomas, ej talaren, utan tviflaren!

Här i staden ageras nu hiskeliga, och jag sjelf har i Kapten Puffs roll ådragit mig stor vördnad, så att man sätter paskiller pä knutarne om mig, deri omrörande mitt spel bakom kulisserna m. m.

D.

Kors sä ond du är, så fasligt du svär i ditt sista bref. Jag skall sjelf skrifva till Groth. Hvad jag gjort? Bror, supit, spelat m. m. Härliga yrken, skriker du! Ja, de ga väl an, tycker jag.

I slutet af månaden, tåga vi hädan. Jag reser om Tisdag för att öfvervara ott bröllop, dit jag är bjuden. Så snart jag kommer hem, skall jag med allo flit d. v. säga tvänne dagar arbeta på Lifberg och det sä mycket hällre, som jag säkert ej får mycket att göra. Bud gå ganska ofta till Mariestad och dit kan du sända materialer till byggnaden. Sänd äfven Brittish Theater, Swift och Tristram Shandy. Min adress blir tills vidare Mariestad och Hofmanstorp. Din

Osirski.366

1809.

L. Hammarsköld till Cl. Livijn.

St. (1. 2l/9 1809.

Livijn, sjung jned mig: in dulci jubilo och sätt dig snarliga ned och skrif, jag ger dig 5 Rdr B:co arket, n. b. sedan det blifvit tryckt. Frågar du, hvadan din gamle vän Hammarsköld blifvit en så mäkta rik Mæeenas och vitterhetsbefordrare, så svaras, emedan den gamla, nästan bortglömda, men kyska Selene åter sig med min själ befryndat. Hon har gifvit mig planen att anlägga ett Lyceum. Till den ändan tog jag vägen ned till I)eléon *) och han räckte mig broderliga handen till det stora verkets uppbyggande och har satt mig i stånd att på detta sätt

betala bygnadsmaterialerna. Ja, bror, således blir jag nu utgifvare af en periodisk skrift. Närmare upplysningar om plan och historien om dess uppkomst skall du fä en annan gång; nu har jag ej tid.

B. C. H. Höijer till L. Hammarsköld.

Ups. d. 22/.j 1809.

Tack för det sista. Brådskan, då jag skulle besvara det föregående, gjorde, att jag alldeles glömde en punkt, den om rum, hvarpå du strax önskade svar. Hade jag i dag oj fått bref ifrån dig, skulle jag dock funnit mig förbunden att med omgående tillägga detta svar. Jag har väl inga disponibla rum odisponerade, men efter min tanke bör ingen, som har att göra här nästa termin, afskräckas af branden **). Jag tror ej, att 40, åtminstone oj öfver 50, studenter bodde i den af-brunna delen, som mest bestocl af de fatalaste nästen; men

*) C. E. Deléen, f. 1707, vid denna tid Sveriges förnämsta boktryckare, lexikograf m. m., † 1850.

**) Den lär till en betydlig dol förstört don stadsdel, som liggor vester om Fyrisån.1809.

efter en promotionstermin minskas antalet af studerande så betydligt, att här måste vara till och med öfverflöd på rum i jämförelse med förleden termin. Emellertid är sant, att olyckan gifvit anledning till en enorm stegring af hyrorna, hvilken mecl någon förnuftig polisanstalt bort förekommas. —

Jag tänkte ej på, att Ånfangspunkten *) var 1804. Då låter sig visst göra något, innan utländska Journaler komma igen. Men för det närvarande blir mig ändå svårt att hinna något, då jag satt mig före att läsa något, dels förut oläst, dels förr på helt annat sätt läst, och arbeta ut till nyes. Det scientihka fordrar tid. Derföre såge jag gerna, att ingenting af mig behöfdes före början af November.

Silfverstolpe (G. A.) vore förträfflig för det historiska, statistiska etc. Jag skall väl skrifva till honom derom; men jag vet ej, livad han ärnar göra af sin Svenska Journal.

Kungl. Sv. Akademiens konstförfarne stafbygnadslerbrå-kare, Hr Deleen, är visserligen i sin sak berömvärd, nämligen i boktryckeriet och någon viss slags bokhandel; men så snart han går derutom, har han förefallit mig litet förryckt. En gång likväl frågade han mig för ett par år sedan, 0111 jag ej ville "skrifva och trycka något hos honom. Han hade tryckt eonstruetionen. Jag kan ej stafva, mente jag, och har den eaprisen att ej lata stafva åt mig. Då förklarade han, att det vore honom platt indifferent, huru hvar och en stafvade, han ville endast gerna trycka och förtjena och derföre stafva efter hvars och ens fantasi. Hvad är att göra? Jag tillstår, att vidrigare vore ej för mig att höra svenska, t. ex. svenska historien pä svenska, läsas med dansk accent eller vara svensk soldat och höra en dansk uppmuntra mig att gå på, än att se mig sjelf en slaf i stafbyggningen h. e. läsa mina mediocriteter så stafvade, som Deleen vill. Det ser jag förut: Deleen eller jag tröttnar slutligen. Men du anför så starka skäl för honom; jag kan ej vederlägga dem. En recension om deras staf byggnad och hela leran derom, skulle ock Deleen ärligt eller alls trycka den? Det enda vore att små-

*) Ordet i originalskriften till ön stor del bortritVet. Med Ånfangspunkten menas troligtvis den tidpunkt, då utländska Journaler förbjödos och således upphörde att komma till universitetet.368

ningom och bonis moclis, seclan han börjat, förmå honom öfvergifva sin heterografi. Karlen har ju religion? Om man kunde hitta på ett sätt att skrämma hans religiösa samvete ur händerna ned åt andra ändan, medan han sätter! Om en ande kunde visas honom eller en själ, som led i helvetet för sin dumma stafning här i tiden!

Ditt tillbud af arfvode är ganska generöst, och jag underställer dig, om ej en jämkning fordrades för att förekomma förlust för dig i afs. på Deléens kontrakt.

Apost. Hvad jag sagt om Deleens stafven är så förståendes, att jag för min del provisionelt beqvämar mig dertill, d. v. s. med hopp, att han framdeles h. e. med nästa års början går derifrån i anseende till Lyceum.

L. Hammarsköld till Gjörwell.

Stockh. d. 25/9 1809. •

— Jag tager nu tillfället i akt att meddela Hr Asses.sorn en annan nyhet, som nyligen blifvit mig anförtrodd och som jag anhåller mätte blifva en tro nous så länge. Professor Höijer i Ups. och Professor Berzelius här i Stockh. samt några andra literatörer hafva, sedan de sett, att Journalen för Litteratur och Theater endast sysselsätter sig med noticer för dagen, af nit att bibehålla grundliga kunskaper i alla delar af literaturen, beslutit att utgifva en sorts periodisk skrift under namn af Lyceum, som kommer att innehålla så väl afhandlingar som recensioner, hvilka senare äfven sträcka sig till utländska arbeten, för att bibehålla kommunikation med våra grannars literatur. Jag hade med förra posten bref från Höijer, i hvilket han underrättar mig härom och äfven var så god att erbjuda mig att häri deltaga. Hr Assessorn kan gissa, hurudant mitt svar blef. —1809.

369

B. C. H. Höijer till Hammarsköld.

Ups. d. 2% 1809.

Måste återigen tacka dig för all din vänskap. Prospcetus får jag nog se. Jag skulle blott önska en småsak dervid, om den ej är tryckt. Det vore, att deröfver sattes den utslitna epigraphen ur Tacitus: rara temporum felicitate, ubi seutire qua> velis, et quic sentias dieere licet. (Motivet kan ej meddelas). Vederbörande åter finna sig smickrade eller snarare tvungna till höflighet tillbaka.

I anledning af ditt bref tror jag, att jag snart nog försöker med Staf bygg o adon. Om Deléen deraf ej ger sig, får du dock tillfälle till negoeiation, och hvem vet? Ditt skäl att tro förryektheten kurerad finner jag äfven bindande.

Hrr Agardh och Askelöf får jag nu för första gången lära känna genom dig, och (litt val ger mig en god tanke om dem. Berzelius kan jag blott gratulera dig att ha kunnat engagera. Hvilka äro hvarderas af de förra genre i Lyceum och eljest? Om du ej får tillfälle att säga mig det, så får jag väl höra, då vi här råkas, hvarom du ger hopp.

Hinner ej mer i dag, helst jag tillika skall skrifva till Silfverstolpe, och det är sent. Dock, att Knös åter är i fara att dö, har jag ej hört. För en tid sedan döende i rötfeber, sedan frisk och anmäld att här denna termin läsa publice, det vet jag. Skulle det förra vara, så välkommen hit! Yrotera på dig kan jag ej, emedan jag ej alls •kommer att votera; jag har en bror, som spcculerar på Knösens adjunktur och vill bereda sig väg genom ansökning på professionen *). —

L. Hammarsköld till Gjörwell.

St. 2/1(J 1809.

— Äfven måste jag bekänna min okunnighet i anseende till författaren af poemet Bacchus i St. Posten; men Silenus

*) Professorn i grek. språket, Chr. Dahl, hade aflidit d. 4 Sept. Dagen fore drabbningen. 24370

1809.

är af vår vän Wallmark, likväl visserligen icke ett af de stycken, som heclra honom. Jag kommer fullkomligen öfverens med hr assessorn derom att ej anse något af dessa poemer af synnerligt värde. Och månne ej orsaken är, att de båda två äro foster af en alltför nykter känsla? Ty aldrig är jag sä i fara att öfverdrifva en druckens rol, som dä jag ett par veckor förut druckit bara vatten. Hvarje sak i konsternas verld bör fullt vara, hvad den ger sig ut för att vara; och clen supvisa är säkert misslyckad, ur hvilken icke vinet dunstar viel hvarje rad. Men ingen af oss kan vara intresserad af att utveckla en estetik för dryckessången.

Min middags- och aftonlektyr har annars nu på några dagar varit Gesckichte der Deutscheu Foesie wid Beredmndceit r. Fr. Horn. BerL ISO'), ett arbete, som, utom en smakfull och värdig kritik, innehåller de mest

intressanta literära och bibliografiska notiser.

(Slutligen i P. S. d. 8/io underrättas assessorn, som »tar så nära del» i brcfskrifvaicns lycka, att den senares hustru samma dag' plötsligen sjliknat och gifvit honom »en rask gosse». Harpa svarar Gjörwell d. " 10: »lyckönskar af hjertat till en ung Don Lorenzo: varde han sin fader i snille oeh lärdom lik!»).

L. Hammarsköld till Cl. Livijn.

Stöckl], cl. 18/10 1809.

Jag är skyldig' dig svar pa tvenne bref och du kunde med skäl blifva missnöjd med mig för det att jag så länge dröjt att besvara dig; men då du får höra reson, är jag säker om din tillgift. Den tredje i denna månad erfor jag den största vällust en människa någonsin kan njuta, ty jag blef far och far åt en rask och dugtig pojke. Yid clopet uppskrefs kära bror som fadder åt min Agathon emot mamsell Wallmark, som representerade min äldsta syster, under clet att magister Agardh förestälde din person. Dessa omständigheter ha gjort, att jag icke haft tid att skrifva clig till.

Materialerna till Lyceum äro redan lemnade till vår för-1809.

1 aggarö, mod hvilken naturligtvis skriftligt kontrakt är uppsatt, Yi vilja gerna hafva ut första häftet medan riksdagen varar, för att göra det bekant. Rektor Silfverstolpe (G. A.) är äfven en af mina medarbetare. *)

Anledningen till denna tidskrift var följande. Jag har förut underrättat dig om, att Agardh, Askelöf oeh jag ämnade inrätta ett litet Sällskap, i hvilket hela ordenshemligheten bestod deri att pä allt sätt göra oss lustiga äfver de mångfaldiga dårskaper, som här i landet gängse äro, och, för att underrätta den lärda verlden 0111 vår existens, ämnade, vi äfven utgifva ott litet flygpapper under namn af Polyfem, emedan dess utgifvare hade beslutit att endast se rätt fram. Hon snart funno vi, att detta var ett för litet ändamål, hvarföre vi upptogo den gamla Journal-idén, engagerade Deleen till förläggare, underrättade Höijer, fingo Berzelius och Silfverstolpe att ingå i bolaget, och J.yceum genererades.

Och nu får jag aflägga vår gemensamma tacksägelse för det du äfven vill åtaga dig vården om vårt barn. 1 dina papper**) har jag funnit skelett till en afhandling om qvinnan, som du väl en vacker dag kunde taga och omkläda med kött. Den vore för vårt ändamål förträfflig. Men något med öfverskrift: Allehanda har jag ej fått ögonen på, om du ej dermed menar: Blandade ämnen. Är det så, skola de oför-dröjligen sändas, för att omklädda sedermera i ännu högre

*) Denna uppgift är förhastad och beroende af missförstånd, såsom ock Silfverstolpe sjolf sedermera upplyser i bref af d. 28 i 1810. »Jag kan på inga vilkor», siiger han der, »hvarken nu eller framdeles åtaga mig att blifva llcdaktör af Lyceum. Hade jag kunnat det, så hade jag i sådant fall fortsatt min egen Journal. Jag är ock fullkomligen öfvertygad, att det rätt väl kan af M. H. sjelf besörjas.» Deremot erbjuder han sig, såsom mera erfaren, att gifva vissa goda råd, hvilka ock meddelas och följas. Silfverstolpe fortsatte för öfrigt oeh afslutade sin Journal med häft. J)—12, som utkommo 1809—12. De föregående häftena af hans Journal för Sr. Litteratur utkommo 1797—1803. Det hela fullbordadt utgjorde 1—5 B.

**) Funnos jämte andra Livijns tillhörigheter i förvar hos H. i Stockholm. 1 ett föregående bref berättar ban, att L:s böcker etc. varit nära att genom fukt ete. taga skada på ett vindskontor, men i tid räddats derifrån. »Valcrii qvinna, hade ensamt fått några gula fräknar i sin fysiognomi.» Möjligen var det omtalta »skelettet» utkast till en parodisk behandling i anledning af Valerii »qvinna». Det var i Livijns liksom i Polyfems smak.

glans återgå, dessa goda bitar. Mecl öfversättningar ur clin Shakspeare tycker jag, att clu väl understundom kunde tjena oss, emedan vi Lyeeister med hvarje häfte ämna att sätta oss allt mer och mer i opposition mot Journalisterna.

Tvänne poem af det mest upphöjda värde hafva blifvit till oss insända. *) Det ena heter Kärleken och blir infördt i l:a häftet. I det andra befunnos några vårdslösheter, som författaren måste ändra, och sedan kan man mecl visshet försäkra, att vi på vårt språk förut icke egt något dylikt. Det heter Gylfe och Aura och är i en fullkomligt götisk ton.

Ännu är ingen Justitiæ ombudsman tillsatt och blir clet visst icke förr än i slutet af Riksdagen. Det är rasande, att du ej viel den ticlen kan vara i Stockholm, ty naturligtvis sätter ban sitt Kansli genast i ordning, och torde vara svårt att få honom att på min reeommendation antaga en man, som ban sjelf icke ser. Som sagdt är, clu vore just klipt och skuren till en sådan beställning. Wennberg vet om ingen befattning för dig. Hvad mig angår, liar jag till hälften hopp att i höst, efter Thomé, bli Kanslers-sekter för Lunds Akademi.

Fredagen förleden vecka var Hr Kansli-Rådet Leopolds utarbetade Tryckfrihets-Förordnings-project till ventilation före på Riddarhuset, der clet blef förkastacit, emedan några ledamöter visade, att det snarare borde heta: Trycktvängsproject. Så nöjd som då har jag aldrig varit med Höglofl. Ridderskapet ocli Adeln.

Hur går clet med Lifberg? Jag anser clet för ett elakt omen, att clu om dou iakttager tystnad.

Hvad säger du om mina bröllopsverser? **) Lessing säger, i anledning af sin Emilia Galotti, att man måste pladdra med någon 0111 sina snillefoster, så framt man ej skall insomna öfver dem. Detta gäller naturligtvis ännu mera 0111 mina arma produeter.

Hvad tycks, att Allehanda äfven beslutit att förvittra

*) Från P. II. Ling, f. 1770, vid samma tid gymnastiklärare ock fäkt-mästare i Lund.

') A id systern Vendelas bröllop med Kungl. Sekreteraren Chr. ltiseli-sehöld d.. 17 Sept. Do trycktes och utdelades vid bröllopsfesten.1809.

sig? Men det är ingen under, då redaktionen nu mera besörjes af en hofmarskalk *) och en prisbelönt poet.

Just nu kom din syster hit. Hon helsar dig på det högsta. I morgon flyttar lion till oss. Nu hinner jag ej mer, tv jag måste på Riddarhuset. I)in /•. Hill.

J. Tranér00) till L. Hammarsköld.

Ups. d. 24/io 1809.

Jag är dig förbunden för ditt bref och de många artiga literära nyheter det innehöll. Det mätte vara en grobian den der faktmästaren i Lund, värre än Porath i Upsala. Hittills ha vi här, förmodligen af ren skrä-ésprit, ansett honom för den störste buse i Sverige, och jag tror än i dag, att han är det. Jag ville så gerna se hans Gylfe och Aura i l:a häft. af Lyceum bredvid kärleken, men du är nog känslolös att vilja skilja dessa bägge älskande från den, som väckt oeh underhållit deras låga, Kärleken. Må ej ditt Lyceum med din aimabla hälft straffa dig derför.

Stenhammar skall jag säga till 0111 den andra saken, som du uppdragit mig. Få se om lian beveks.

*) Med hofmarskalken menas Ilerm. Battram, f. 170-1, handsekreterare hos hertig Carl 1787, lios konung Carl XIII 1809, adlad samma år, friherre 1818, † 18'23. Han öfvertog Dagl. Allehanda 1809, biträdd af Anders Carlsson Kullberg, handsekreterare hos' kronprinsen Carl August, adlad 1818, hvarefter han kallade sig af Kullberg. Kullberg uppgifves i Xord. Familjebok (D. A.) af sign. H. AV. varit under en längre tid en hufvudsaklig ledare af D. Alleh., hvarföre han ock efter Battrams död öfvertog tidningen för några månader.

'**) J. Tranér, f. 1770, bondson fr. Torpa socken i Östergötland, student i Ups. 1793, til. magister 1800, Litter. liomanæ docens 1802, Litt. human, adjunet 1812, tit. professor 181"), kyrkoherde i Söderköping 1827), † 1835. lian var en för sin tid framstående och mycket anlitad latinsk skald och en skicklig öfversättare af latinska och grekiska skalder (Ovidius, Homerus, Anakreon m. fi.); vann 1805, —(i, —7 pris i Sv. Akademien för öfvers, af Ovidius. Slutligen öfversatte han på ett synnerligen lyckligt sätt Tegnérs Nattvardsbarnen på latinsk vers. T. har

ock utgifvit en fordom mycket begagnad upplaga af några romerska författare (Livitis, Tacitus, Cæsar, Cornelius).374

1809.

Jag har redan talt med ett par vänner och eonfreres d'Apollon, och de, liksom jag, äro angelägna, att innehållet till Homeri 22 Rhapsodic äfven intages, på det det må likna alla andra Epicorum sätt. Hvad gör det, om en sida deraf upptages. Jag tycker, att det ej är fnit eller opassande-Dock ske ej min vilja utan din.

Många och stora ändringar far du ej göra i öfversättningen. Lidman och Köhler, som läste och granskade den, innan du mottog clen, hafva enständigt sagt mig det, Gör emellertid, huru du vill, ty jag vet, att clu ej gör något ondt.

Atterbom har redan emottagit ditt medföljande bref.

Gud låte mig denna termin hinna att disputera ut min första Rhapsodie, så skall du visst få hela tutten. Men strängt far clu ej recensera din gamle informator i clen saken, ty jag måste nu i mina ansökningar dra parte af allt. Det vore godt, att clet, ändå ville hjelpa. Du vet, huru man bör handtera en Anfanger. Nog härom.

Låt andra häftet af ditt Lyceum, ej dröja för länge och sänd mig snart det första.

Gjörwell till L. Hammarsköld.

St. Xorrmalm d. 25/10 1809.

(Nägra prof af den mångkunnige och flitige literatür-veteranens stil. åsigter och till och med artigheter kan vara skäl att anföra.)

Välborne herre! Med mycken änger och ruelse tager jag nu till pennan, for att besvara flere min väns bref, ty länge liar jag dröjt och kan pä långt när ändå ej svara på allt. Börjar dock med clet gladaste ämnet.

Välkommen herr Agathon*) Det, är ott, af mina favorit-namn, allt sedan jag börjat läsa hr Wielands så aldeles förträffliga bok om den ädle, unge och vittre greken af samma namn, ett namn, som innebär flere betydelser än något annat. Efter mitt grekiska lexikon af Ernesti svarar det mot bara,

*) Hammarskölds nyss födde son.1809.

375

tolf hufvudbemärkningar; såsom: 1) Bonns; 2) Fortis, stre-niius; 3) Prudens; 4) Præstans, excellens; 5) Pcritus; 6) Uti-lis; 7) Faustus, secundus; 8) Lautus; 9) Bencvolus; 10) Fru-gifer; 11) Puras; 12) Di vos. — Ifrån namnet till de personer, som burit detta så härliga namn. Uti fornåldern bars det af 1) en Pythagoreisk filosof, 2) en både tragisk och komisk skald, tillika actör, 3) en behaglig pipolekare, tillika förtjusande sångare, 4) en tapper och kysk yngling; samt vidare af 5) en påfve, svåra lärd, ty han hade varit Bene-dietiner-munk, innan han upphöjdes pä den heliga stolen, från hvilken han ingalunda besparade sina askedunder. De der äro nil .Egenskaper och Förebiider att välja emellan.

Med särdeles nöje har jag emottagit underrättelsen om prosten grefve r. Schwerin* *) Charta öfver Universal-histo-rien, ott arbete, ingalunda lättgjordt, och så gjordt länder honom till stor heder, helst han förut måst genomvandra medeltidens uiörka eller magra fält. Hvad Sveriges freder angår — jag menar de for riket hederliga och förmonliga —, så intager efter min tanke icke den Westfaliska första rummet, men väl det tredje, ehuru den är den mest lysande, för Europa och f. d. Tyska riket den nyttigaste, hvarom mycket vore att säga; — utan första rummet tillhörer freden i Stolbowa 1017, som vidgade och befästade vår östra gräns samt stängde Ryssland aldeles utur Östersjön; och dernäst den Roskildska af 1658, genom hvilken rikets makt i vester fick en styrka, som det tillförene icke egt emot sin urgamla motståndare eller Danmark. Låt oss dock blifva vid Sanningen och Rättvisan; ty Carl Gustaf blef ifrån segerherre, som betalte en rättvis fred etc. — en gränslös inkräktare, ville ega

*) Fr. Bogislaus v. Schwerin, i', i Stralsund 1701, törst militär, sedan (1780) prest, kyrkoherde i Sala 1788,

fältprost, författare i historia och statsekonomi, som riksdagsman en af Riddarhusets mest framstående oppositionsledare och talare från och med 1812, † 18'» 1. I vitterheten, som han förut föraktat som »onyttig», infördes han, som förut nämts (not. s. 218), af sina barns informator Mag. docens Christoffer Ekmarck och blef sedan en varm anhängare af och ett af de ekonomiska stöden för Den Nya Skolan i vår literatur. Se Palmblads biografi och karakteristik af honom i Biogr. Lex. del i i, s. i;m.....m-i.376

hela Danmark, bröt freden etc. etc. (hvarefter brefskrifvare*} följer Carl Gustaf till hans död och beklagar förlusterna genom freden i Köpenhamn i synnerhet af Bornholm, som af ålder tillhört Skåne. Det ovanligt långa brefvet slutar:)

Äro mina epistolariska brott nu förlåtna? Lefver emellertid under förhoppning- en tillgifven vän Gjörwell

P. D. A. Atterbom till L. Hammarsköld.

Upsala d. 27/10 1809.

För fortvarandet af din godhet för mig, som visst aldrig kan glömma dig, och för ditt likaså oförmodade, som smickrande anbud är jag dig på det högsta förbunden. Med redligaste fägnad blickar jag mot den annalkande dagen öfver vår hittills högst föraktliga Litteratur. *) Huru gerna skulle jag icke genan t, om möjligt, med min lilla skärf söka bidraga till det ädla ändamålet! Men på Canzoncn **) har man redan prenumererat; jag är här i staden fängslad af äldre förbindelser.

Ett Sällskap, under namn af Aurora-Förbundet, stiftades här för några år sedan och har emellertid, kanhända icke utan framgång, bemödat sig om poetisk och filosofisk bildning. Detta Sällskap har af vissa orsaker funnit sig föranlåtet att med första utgifva en del af sina konstförsök. De komma förmodligen i början af nästa år från pressen under namn af Orphika, Första Bandet. Du får der sjelf se, huruvida vår tendens är lofvande eller absolut misslyckad. Yi vänta oss en Recension, sträng, men billig, värdig Lyeei anda. Om du då finner, att vi bebåda något hopp för framtiden, skall det oändligen fägna oss, 0111 du anser oss värdiga att efter råd och lägenhet dela dina mödor.

Ej må du tro, att jag hyser clen vanliga småaktigheten att såras af rättelser, när cle göras grundligt och af konst-

*) Förkastelsedomen, sådan den hiir framträder, lär väl svårligen af någon kunnat gillas.

"*'*) Torde syfta på »Gidlaldern», som blifvit Hammarsköld bekant. Den offentliggjordes först i Pliosphorus b. 1. 1810.1809.

förfarna män. För mig skall alltid blifva ott nöje och en lycka att följa din väg och hämta rad af Din mognade förfaren het.

Välgång öfver Lyceum och dess ädle kämpar! — önskar din evigt tillgifne Atterbom.

Cl. Livijn till L. Hammarsköld.

Marstrand d. 31/10 1809.

Älskade vän! Af allt hjerta lyckönskar jag dig till den sällhet clu åtnjutit af känslan att vara far, och då jag tackar dig för den ära du visat mig, lofvar jag, att din Agathon skall, om mitt öde någon gång förer oss tillsammans, i mig. igenkänna en vän, som jag hoppas oj skall svika lians väntan. Hvad jag ej afundas, men likfullt på sätt och vis harmas öfver din lycka, ty den lugna ton, som råder i dina bref, säger mig, att du i det bela är fornöjd. Aldrig, aldrig skall jag blifva tillfredsstäld. Min första tanke, då jag vaknar, är mitt fosterland, och hvarje gång blir jag rasande. Men det är ej nog, den största orättvisa synes allt mer och mer hota, — — mitt beslut är taget, — inom nästa år är jag från Skaraborgs Reg:tc, om jag ock skulle ännu en gång börja att skrifva rent. Min gamle redlige chef*) tager ock afsked och flere af de bättre kamraterna. En man, jag medger det, tapper, men hvilken föraktar

alla, som ej spela, kurtisera och göra skulder, utan att någonsin vilja eller kunna betala dem, eger den nya chefens öra. Jag liar vågat att offentligen motsäga honom och skall göra det, om du än från mig kommer att emottaga ett afskedsbref i anseende till resan till evigheten eller England. Jag kommer ej att böja knä för Bel i Babel, om än Carl XIII utsirade honom med ännu en orden.

Jag vill meddela dig 3:ne project, som jag uppgjort i afseende på min framtid, i händelse jag ej, som jag har skäl

'*) I Hofcalender för ISO!) står General-ni aj oren, grefve Carl Mörner, f. d. konungens vice gouvern., som chef för Skaraborgs Regemente; för 1810 frih. C. 11 Tos.se, öfverste.378

att förmoda, skulle på något sätt blifva ihogkommen vid Revisionens tillsättande.

l:o) Det käraste är att i vår accordera bort. min syssla och mina tjenstår på boställena och, sedan jag med min aecorclssumma betalt mina skulder, mecl resten företaga en utländsk resa. Jag bör kunna temligen se mig omkring, och när jag en gäng återkommer, bör jag ej sakna befordran.

2:o) Du känner, att Sekreteraren i Krigs-Collegio S. Sparre sökte denna*) beställning jämte mig. Hvad tycker du, om jag proponcrade honom tjenstobyte?

3:o) Jag har corresponderat med Rääf om följande. Jag skaffar vig en vice auditör och förord nas derefter att förestå gubben Rääfs tjenst, tills jag genom byte eller på annat sätt kan komma mig till den samma, hvarefter jag 1 allsköns fred och lugn kunde sätta mig neder i Småland, taga mig en hustru och någon gång följa oxar till Stockholm, i synnerhet när Riksdagen tillstunda!*.

Det sista af dessa projecter skulle mycket folk anse ganska förnuftigt, men sjelf håller jag det för det minst praktikabla. Det första vore visst det, som mest öfverensstämde sä väl med min önskan, som mina planer, men ganska osäkert. Om det andra läto sig göra, hvarom jag skrifver i denna vecka, så vore det ej alldeles ogalet. Mon för allt hvad heligt är, röj ej det ringaste häraf, ehuru du gjorde mig en tjenst, om du i tysthet underrättade dig om hvad i fråga varande person ärligen tjenar för, ty det kunde vara artigt att veta, i händelse ban accepterar.

För öfrigt far jag nu tillsända dig autentiskt bevis, att jag vid Reg:tet ej åtnjuter den minsta lön.

Lärda nyheter kan jag ock berätta dig. De bestå deruti, att du, nästa gång jag skrifver, kommer att erhålla trenne poesier, flutna ur min penna, af hvilka du kan göra det bruk du behagar; item en liten granskning af Journalen för Litteraturen etc., hvaraf jag läst 40 n:r, men den fruktar jag för, ty den växer redan på 3:e arket. Men ser du, dou ämnas enkannerligen till ditt och mitt nöje.

*) Auditörs tjensten vid Skarab:s Ueg:te?1809.

Önskar du några smärre berättelser till införande i ditt Lyceum? De s. k. Blandade ämnena kunde du till mig öfverända, så skall du derefter återfå dem till tryckning: äfvenledes kunde du, då tid gifves, antingen sjelf eller genom en rcnskrifvare kopiera ur Ritter Blaubart *) en Rahtgeber-scen för Lif berg, som småningom tillväxer.

Nu politiskt nytt. I förgår — detta skrifves den 10 November — var hr Stats-Rådet Adlersparre här med en svit af 14 personer, deribland ödmjuka tjenare af landshövdingar. Hans anblick satte fästningen i försvarsstånd emot leda satanisker h. e. Engelsmän, som den samma vilja angripa efter d. 15 d:s. Till all lycka är jag här i afseende på Carlsteniaden, en hjeltedikt, som skall författas öfver Carlstens försvar, likväl 9/10-dolar sämre än Iliaden, ty vi ärna, enligt alla unga hjeltars enstämmiga försäkran, försvara oss minst ett år eller en tiondedel af den tid Troja försvarade sig. 1 afseende på mythen blir vår Herre Jesus och den lede djefvulen hufvudpersoner; den senare sägande: »bjud, att dessa stenar varda bröd», och den förre på detta sätt kompletterande magasinerna, ty annars skola krafterna eller rättare modet belt och hållet försvinna i brist på äta, som, enligt alla sakkunnigas förklaring, utgör hufvudsaken.

Helsa din fru, kyss min gudson pä mina vägnar, och häll min fordran hos mademoiselle Wallmark i afs. pä

fadder-kyssen öppen. Syster min helsar du ock. Snart ser du en trekantig hatt med lager i stället för plymer. Du förvånas, men den har vuxit på Marstrandsklippan och den som bär honom är din Odrshi.

P. S. När vi rakas, påminn mig om en plan och du skall fa höra en lustig händelse, blott gjord för hufvuden.

Sedan Bel i Babel och jag druckit dragonpunsche och spelat farao, som öfvas hvarje qväll, se vi hvarandra med blidare ögon, i full afsigt att göra hvarandra olyckliga, n. b. den som först lyckas.

*) En af den bekante tyske skalden Ludw. Tiecks satiriska ocli humoristiska sagor.880

B. C. H. Höijer till L. Hammarsköld.

Ups. d. 3/n 1809.

Tack för ditt sista! I anledning deraf vore snart första häftet ute. Likväl fruktar jag, att en stor del af den billigt väntade profiten eller rättare skadeståndet kunde komma att uteblifva, om Journalen ej annoncerades genom prospeetus i publika bladen en liten tid, innan detta första häfte utkommer, det vill säga, att om häftet är tryckt, i det samma prospeetus står införd, borde det ändå innehållas, tycker jag, 8 dar till. Trumpet är högst nödig. En modest reveille kunde bläsas, att Journalen är antingen den enda eller förnämsta här i sitt slag; — men modest och ej för mycket drillad och cadenserad. Dock du liar ju, såsom du sagt mig, din stöt i trumpeten redan färdig. Stöt då till!

Kommer den ej in som prospeetus, så är bättre köpa in den som annonce eller trycka den särskildt och låta följa med Post- och Inr. Tidningar kring landet. Hjelper ej första stöten, så låter man skrifva emot första häftet, ger derpå medelst svaret en ny stöt, blåser då till så hårdt man kan, men med en värdighet, som uppbygger hela kungl, svenska kristenheten.

Dock detta allt är öfverflödigt att säga dig. Jag har en annan proposition angående Journalen. Silfverstolpe lärer sluta sin för Sv. Litt., åtminstone efter ett par eller tre häften till. i det byket har jag en trasa; den hör till en stor, ännu ej färdigsydd, men väl tillklipt skjorta. Skjortan får ej rum i dessa häften af hans Journal, om de ock utkomma. Emellertid ville jag ha den hel och färdig till torgs. Jag proponerar dig derföre att på något sätt arrangera med honom (Silfverstolpe), att han lemnade dig till införsel i Lyceum det manuscript han har såsom fortsättning af stycket om Sköna konstens upphof etc. i sitt sista häfte. *) I det fallet skulle väl den redan tryckta biten också omtryckas i Lyceum,

*) För 1803.1809.

som oj Hr någon fortsättning af Silfverstolpe^ Journal, med behörig ursäkt och pretext, hvarför^ så sker — Gucl vet! — upphörandet af hans Journal eller dylikt, som du kan påhitta.

Det är mitt barn frågan är om. Min ömhet drifver mig att skaffa det ut och fram i verlden, som knapt lärer kunna ske utan dig. Det kommer blott an på, om clu finner clet passande. Visst är det litet abstract, helst i början, men detta ger sig längre fram. Ilufvudtanken, som ännu ej är klar i första biten deraf, clen Silfverstolpe har, är ny, och dess utförande, hoppas jag, blir intressant nog; men detta synes väl ej förr än i andra biten. Abstraetion, hoppas jag äfven, ehuru afskräckande för en, skall ersättas genom clen djerfva parodoxicn, hvarmed kanske våra poeter och 18 Grand-croix af fra is toisons (lambskinn) de genie finna sig högligen scandaliserade. Långt blir clet väl viel utarbetningen, det ser jag förut, bestående af 4 bitar, clen 2:a bra läng och längst.

Beder dig om svar. Förr kan jag ej sätta mig till utarbetningen af clet följande. Men gör dervid ingenting af eomplaisanee; du är dina medarbetares förman. Om clet ej konvenerar dig att taga in i Lyceum en redan tryckt bit, sa låt saken hvila; underrätta mig blott derom.

Jag läser nu publice filosofiens historia, det begripligaste jag vet i filosofien. — Jag menar begripligt, för dem, som ännu ej begripa filosofi och för hvilka filosofien derföre måste vara obegriplig, och det rår jag ej för. —

Visst är denna historia i föreläsningarna nova — utan att följa någon auctor, emedan alla ha orätt — methodo pertractata et illustrata, med riktiga filosofiska omdömen och i oafbrutet sammanhang. Nu, när jag hvarken kan undvika filosofien eller sammanhanget, ser clu väl, att jag måste bli obegriplig, men det rår jag ej heller för.

Privat läser jag en Inledning eller Propa>dcutik till filosofien; ott försök clie Leute zum verstehcn zu zwingen, efter Fichtes uttryck. Den nödvändiga obegripligheten der är ej så gifven; jag har erfarit möjligheten att begripa. Jag ger ingen Laudatur för ro skull, och jag fann mig tvungen382

att till sista promotion ge 3 laudatur i filosofien, hvilka utan just dessa föreläsningar öfver Inledningen, som jag ock för ett ar sedan höll, uteblifvit.--

Gjörwell till L. Hammarsköld, l.

D. Yn 1809.

Min först gode, sedan vittre vän betackas högeligen för sista angenäma bref af d. 29 Okt. och den mig alltid sa mycket glädjande tidningen om en ny rekryt för Svenska historien. Sannerligen vill det inte eourage att hädanefter begifva sig pä detta fält, liksom då någon Uti kyrkans högsta *) ålder ville anamma det heliga ordets bekännelse i sin mun, ty Ecclesia var pressa. Yi lefva nu in Patria pressa och skola ändå med vår penna frambära sanningens vitnesbörd; det är ädelmodigt. Helsa hr Hartmansdorff**) med min patriarkaliska välsignelse.

Det gläder mig vidare, att ban till en hörjan eller pro exereitio träder under herr Sekreterarens fana. När nu hr Rääf fogar sig till denna coalition, så ege vi ock ett ungt triumvirat uti första ståndet för att hägna Fäderneslandets kännedom och genom clen lifva kärleken för det samma, underhålla känslan viel lif för det hittills varit OSS det käraste.

Hvad clet Aurora Förhnndet var för ett tröstefullt Evangelium !

2.

D. 19/u 1809.

Hvad betyder resan till Upsala? Säkerligen är en lärd konspiration å färde. Var god och stig upp till mig viel för-

*) Brefskrifvaren räknar tillbaka från nutiden till begynnelsen, i stället för det vanliga, som går motsatt väg.

') Den sedermera så bekante embetsmännen oeh politikern var nu 17 år, inskrifven i Krigsexpeditionen och Hofrätten.1809.

higäendet någon morgonstund, ty jag torde hafva ett ord att säga. Kom snart, må mycket väl!

L. Hammarsköld till Cl. Livijn.

St. d. 26/n 1809.

Na, det var ändå väl, käre Osirski, att man fick höra af dig. En läng tid fruktade jag verkligen, att du skulle vara sjuk eller död, ty att du i friskt tillstånd skulle glömma bort mig, det befarade jag icke. Slutligen kom det efterlängtade brefvet, som öfvertygade mig, att du var frisk, men i ditt vanliga gemena lynne. Att jag mecl bror Rääfs vältalighet skulle predika deremot och vidt och bredt utmåla, att du icke har något skäl att vara missnöjd etc. etc., det vänte du icke af mig. Hvad skall man säga om qvidqvid eorrigere est ne fas ? Jag kan icke annat, än önska dig en del af det sä lyckliga lugn jag njuter.

Hvad dina förslag för din framtid angår, så låter det om dem säga sig något mera. Aeeorclet med lagman pa Th—p skall du rent af slå ur hågen. Kan väl hända, att tanter och onclar och alla glasögacle snusnäsor skulle finna detta alltför förnuftigt, men i anseende till ditt humör och sinnelag, vore det nästan det oförnuftigasto steg du någonsin kunde taga. Huru länge skulle du trifvas bland Ydre-magna-terna eller Kinda-Societetcrna? Säkerligen

skulle denna din häradshöfdingrol sluta dermed, antingen att du hängde upp dig eller blef, hvad clin företrädare är, en f—hund. Mot det andra eller utländska resan kan jag ej säga, det jag vill, ty du skulle snart finna mina skäl i hög grad egoistiska, Det är derföre bäst att rent ut bekänna, att jag icke ville skiljas så långt ifrån dig, icke se dig företaga en utländsk resa, då jag ej kan göra dig sällskap. Häraf förstår clu, att jag mest intresserar mig för den sista af dina planer, och är det min dagliga bön till höjden, att clen, likväl med fördel för dig, måtte gå igenom. Hvad Sparre har i lön har jag ej kunnat. utspekulera.384

Striden med Bel i Babel kan du ju sakta upphöra med. Att triumfera öfver honom ger ingen heder och att falla för honom ingen tillfredsställelse, utan sök du i afseende på honom, enligt Stjernhjelms ord, »såsom en lastlös man ärliga lefva i stilla», föraktande »gabbare-glants».

A propos Stjernhjelm, så har Bloms Historia ") öfver Svenska Poesien utkommit. Yet du, den är kostelig. I andra häftet af Lyceum skall den komma att stå till rätta för sina så väl kritiska som historiska bommar och dess orimliga stil. En rätt god sida finnes der likväl. Om jag blott kunde utfundera, hvar han tagit den!

Det fägnar mig, att du sträckt lansen emot Journalen för Litteraturen och Theatern. Skicka mig för all del så mycket du bar färdigt och underrätta mig, 0111 jag får göra något bruk deraf, icke just för Lyceum, ty der har man tagit för princip att aldeles icke taga någon slags notis om detta literära reptile, så framt det ej ger sig att skjuta på oss med papperskulor; men mecl nästa års början utkommer ett slags arbete under namn af Flugan, och är jag på långt håll anmodad att deri medarbeta.

Denna fluga har nu för afsigt att sätta sig på Journalens näsa. Om hon ämnar att sticka den eller blott spy ner den eller båda delarna, skall dels tiden utvisa, dels kan du sjelf på förhand gissa häröfver, då jag säger dig, att redaktörerne äro Lindegren och Kemmer. I alla fall kunde din recension der med heder fä sitt rum. Och det behöfs verkligen, tv Journalen blir med hvar dag allt värre och värre. Som han icke har hört annat än ett långt och bredt landsförsamlingsam en omkring sig, har han tilltagit lika i oförsynthet som i dumhet. Likväl för att ge herrn en liten vink om, att icke alla sofva omkring honom, inskickade jag i förra veckan några påminnelser emot hans märkliga omdöme om Antigone i 11:0 49, och derpå svarade han i bladet för i går på clet mest märkvärdiga sätt, utan att införa kritiken. Du

*) Utkast till en historisk och kritisk afhandling- om Svenska Vitterhetcn fore v. Dalins tid af ls. lleinh. "Blom. Den inlemnades till Sv. Akademien 1800, men fick först utrymme i dess 18ol) utgifna Handlingar, del. 4.1809.

torde väl få läsa den, och mins då, att det är din bror i Apollo, som får örfilen. Men dödlig är den icke.

När detta bref afskickat, är jag i Upsala, dit jag i morgon reser med några andra deputerade af de Sju vise mästares Sällskap. Dock härom måste jag ex ovo ge dig någon slags upplysning. Under loppet af denna höst har här inrättats en literär klubb, dit man församlar sig tre gånger i veckan för att resonnera, disputera, skämta och skratta öfver literära ämnen. För clen skull bestå vi oss mecl Journalen för Litteraturen och Theatern samt, enligt ett contract med Upsala läsesällskap, äfven med en del af dess utländska journaler, som vi, mot en billig afgift, postdagligen derifrån erhålla. Klubbledamöternas antal stiger för det närvarande till sju, och derföre har man tills vidare antagit de sju grekisko vises namn. De äro: Solon (Lagerhjelm), Chi-Uarchos (C. E. Ekmarck), Bias (Stjernstolpe), Periander (L. A. Ekmarck), Thales (Bar. Wrangel), Pittaeus (C. A. Agardh) och Cleobolus (ego ipse). Och nu tåga, som sagdt är, i morgon bröderna Solon, Periander, Thales, Pittaeus och Cleobolus till Upsala parnass, dels i egna, clels i klubbens ärenden. Om äfvent.yron under denna resa skall clu nästa gång erhålla underrättelse.

Det fägnar mig, att Lif berg tillväxer; men skall han i proportion lefva så lång tid som han legat i moderlifvet, så måtte hans ålder komma att vida öfverstiga elefantens. Om jag hade dig här, skulle jag väl köra dig att arbeta flitigare. Måtte clu ej med din långsamhet skämta bort den förläggare jag skaffat dig! Har du skrifvit till honom och huru är saken arrangerad? På denna ofta itererade fråga har du icke svarat, men jag skall upprepa den, tills

jag får svar. Skicka mig emellertid det begärda bidraget. Blandade ämnen skola komma en annan gång.

Med din syster *) är både jag och min hustru just utmärkt nöjda och hafva icke skäl till annat. I synnerhet vårdar hon med mycken godhet din gudson och min lilla söta

pojke-

*) Hammarsköld och hans fru hade tillbjudit henne bostad etc. hos sig, hvilket antogs.

Cl. Livijn till L. Hammarsköld.

Skara d. 12/12 1809.

Min vän! Ändtligen är jag här efter en resa, mot hvilken alla mina öfriga färder äro att anse som barnleksaker. Sedan jag förgäfves tvänne dagars tid väntat bättre väder, nödgades jag lemna Marstrand under den häftigaste storm. Samma dag jag reste, hade jag den rysliga, men sublima synen: ett fartyg, som strax vid staden strandade kl. 9 oeh kl. 11 krossades i stycken. Jag vet ej något, som jag kan jämföra med min känsla i det ögonblick, då en by dref fartyget på klippan, masterna sprungo och strax derpå syntes af tremastaren några stycken emellan ett hvitt skum, som stänkte mot himlen.

Icke desto mindre måste jag afresa kl. 12 och just på ett ställe, der hafvet ligger på, sprang ett skot på masten och vi voro nära att drifva på klipporna. Jag nekar ej, att jag i detta ögonblick var nära att förlora modet, men efter jag egentligen förmått sjöfolket och de öfrige att gå ut, höll jag god min. Yid ankomsten till landstigningsstället måste vi hålla på en klippa för att ej drifva i land. Sålunda kan du föreställa dig denna resas beskaffenhet.

Derefter reste jag i det svåraste väglag 14 mil på 2 dag, ehuru jag satte två hästar för kärran. Under vägen fattade jag ganska ofta mycket vackra och uppbyggliga föresatser. Dock du känner hvad mina föresatser i sådant fall betyda. Jag hade näml. knapt anländt hit till denna högst smutsiga stad, förr än Bacchus vinkade mig till sitt altare,, och jag kom, varsam och blyg som en flicka, då hon första gången smyger sig ut för att möta sin älskare.

För öfrigt har jag ett ganska besynnerligt öde. Då jag-börjar att någorlunda trifvas på ett ställe, så måste jag dädan. När jag fann Marstrand någorlunda drägligt, reste jag.

I morgon drager jag åt Sköfde och då säger jag till på Björken för att få åtminstone tvänne minuter betrakta Sofie

"W--, den jag aldrig kan glömma. Men, bror, hon har

inga penningar.

Sköfde d. 14/12.

Kostligare originaler än härstädes såg jag näppeligen. Jag hitkom ganska ledsen öfver ett kalas, som hindrade mig att efter välbehag vistas på Björken, oeh, se, då hade tvänne gamla fröknar, de der nu idka gästgifveri, förmodligen emedan de äro så långa och groflemmade, för vår skull tillställt en bal, hvars make jag aldrig sett. Jag säger: för var skull, ty det skedde mönstringen till ära, och jag är mönsterkom-missarius.

Till kl. 9 på aftonen promenerade man med galocher uti dansrummet, af det skäl, att skönhetens solar ännu ej gått upp; men vid den tiden syntes tout le beau nionde i Sköfde, något sömnig, ty de hade, Lucia till pris och vördnad, dansat på morgonstunden. Postmästarens fru deklarerades strax för la reine du bal, men dä kan du lätt förstå, hurudana les subjects skulle vara, ehuru nog många fröknar deribland befunno sig.

Se, clå inträdde en högst chancelant person, en major S., hvars dödsbleka kinder höjdes af en gul ros. Han förde sig med ogenien stolthet, hade satt gullgaloner öfverallt på sin landtvärnsuniform och framkallade städse sin son,

dels för att visa honom för chefen och landshöfdingen, dels för att blifva förvissad om, att ban i dans ej nedlät sig till någon roturière. Efter honom inträdde en man i svart röck, väst och byxor och yfvigt hår af samma färg, åtföljd af en son Carl, sin fader i allo lik. Förledd af den myckna svärtan titulerade jag honom hr magister, men se, det var en landtvärn skapten och hans son en landt värnsfän rik. Denne yngling kände väl sin kristendom och var sin fader i allo måtto hörsam, i thy han ingenting företog sig utan på hans tillstyrkan. Så, när man skulle äta, sade hans fader: »sätt dig ned», och han satte sig; »tag ditt bröd», och han tog det; »ät», och han åt och clet fröjdade hans hjerta, Sedan bordet och hembrygdt öl gjort alla sinnen mera öppna, uppstodo388

flera inbördes tvister, ibland hvilka den märkligaste var om hr majorens oeh hr kaptenens anor och förfäders bedrifter Sina egna utelemnade de visligen.

Balen slutades ändtligen kl. 12 på det sätt, att den ena ' fröken tillställarinnan omstörtades under- en vals och krossade i sitt fall sex par, allom till stor skräck och fasa.

Om jag någonsin mera kommer att arbeta på Lifberg, en sak, hvarpå jag sjelf högeligen tviflar, ty mitt lynne är ej nog muntert, skulle en sådan bal der pryda sitt rum, liksom den målade Minerva af alabaster i Skara pryder Soopska grafven.

Mariestacl d. 19/12 1809.

Detta bref blir snart lika berest som jag, och slutar jag det ej snart, kommer det aldrig af. Mönstringen fortfar. I morgon reser jag till Hofmanstorp ledsen och illamående. Jag har ej håg till annat än att träta och förarga mig, hvartill jag har bästa tillfälle i verlden, tv jag har här kommit öfver en lunta, som skall innehålla o vett emot Fichte, Schlegel, Goethe, Schiller m. fi., alla namn utsatta, — horribelt dum, tjockhufvad värre än jag sjelf, hvarföre jag gör bäst, om jag slutar detta bref med försäkran, att jag lefver och dör, som jag hoppas, med det snaraste.

L. Hammarsköld till Cl. Livijn.

1.

St. d. »/,2 1809.

Som din syster äfven skulle skrifva dig till, då jag sist skref, och vid min afresa från Upsala ej hade sitt bref färdigt, måste jag åt min hustru lemna omsorgen att inlägga alla tillbehör och försegla det. Men som hon då ej hittade på utdraget ur Ritter Blaubart, sänder jag det samma nu och får tillika meddela dig tusenfaldiga helsningar från Upsala. Så från Köhler, som afhör föreläsningar i Prestseminarium, läser Yilkina och disputerar med Lidman i theologie; från Lidman, som medicinerar under Jacobis handledning, öfver-1809.

sätter dagligen fyra verser ur Theokrit och räknar öfver sina förfallna finanser; från Chr. Stenhammar, som ger lektioner in rebus onmibus et nonnullis aliis och söker Gymnasii-ad-junkturen i Linköping; från C. Stenhammar, som fryser hvarannan dag, studerar anatomi och har stoppat en ödla och två snokar i en flaska, fyld med spiritus vini, hvilket han kallar sitt amfibiecabinet; från C. Meurling, som undervisar Recentiorer i det kejserliga tyska språket och är så stolt öfver cletta förtroende samt sin erhållna lager, att ingen prisbelönt galloman, till och med aftonen d. 20 Dec., kan öfvergå honom i förlitande på egen skicklighet etc. etc. etc. Annars var Upsala-lifvet sig aldeles likt. Det gnydde om aftnarne på källrarne likt »hafvets dyning efter stormen» och sång hördes på gatorna hela nätterna igenom. För öfrigt råder för det närvarande en rätt god anda bland de studerande, en ifver för det rätta och en törst efter kunskaper, som tilltar mecl hvar dag.

Jag mins ej, om jag i något af mina förra bref underrättat dig om stiftandet af Aurora-förbundet i Upsala. Det ämnar att snart nog låta trycka sina handlingar, och jag såg några af de poetiska styckena, hvilka äro förträffliga. Hvad som i synnerhet fröjdade mig var en öfversättning af en episod ur Tassos befriade Jerusalem, gjord med en

obeskriflig noggrannhet och trohet i aldeles kompletta Ottave Rime. *)

Förmodligen är du ännu i Marstrand. Jag kan tänka, att du derstädes roar dig tappert, men just dessa nöjen göra, att jag hvar dag önskar dig derifrån till Hofmanstorp eller hvart som helst, n. b. der du ej är omgifven af officerare; ty så länge de utgöra ditt sällskap, lärer du förmodligen ej göra annat än äta ostron, dricka porter, todcly etc. etc. och sluta kalasdygnet med att göra vers, enligt din egen definition på slutet. Under allt detta — derom är jag viss — uteblir

*) Härmed syftas otvifvelaktigt på Atterboms öfversättning: »Armidas Öy ur Tassos Gerusalemmo Liberata», som sedermera infördes i Augustihäftet af Phosphoros 1810. Det var den, som senare framkallade Leopolds bekanta, äfven i hans Sandade Skrifter intagna, granskning: »Silfvertonen eller Tasso i phosphorisk öfversättning (Något om språk och styl i Poesien)», först införd i Journal för Litt. och Theat. n:ris 34, 35, 37 d. 11—15 Febr. 1813.390

stunden för Lifbergs födelse. Jag är dock synnerligen intresserad för denna din son, till hvilken jag med skäl kan säga, att jag (på förhand) stått fadder.

Det vore roligt att vid tillfälle få veta, huru långt du avancerat. Du kan ju derföre skicka mig innehållet af alla de kapitel, som du har färdiga. Då du hemkommer en morgon från ett ostronkalas, kan du ju, medan hufvudet ännu värker och för att slå bort den nog plågsamma tomhetskänslan, som är en följd af förspild tid och förslösade penningar, sakta sätta dig ned och för din gamle väns räkning afskrifva det nämda kapitelinnehållet. Gör det, bäste Livijn, och skicka mig det som julklapp, så framt du ej ger mig Lifberg sjelf, än hvilken knapt någon gåfva vore mig mer behaglig och välkommen.

Yill du veta, hvad jag gör, så arbetar jag på andra häftet af Lyceum och läser Leben des Ehrenfesten, Edlén und Scharfsinnigen Herrn Don Quixote von La Mancha, Ritter von den traurigen Gestalt, den qvickaste af alla böcker. Den, som endast tillägger engelsmännen humor, har icke läst Don Quixote, ty den är så humoristisk, som trots något arbete af Sterne. Om jag hade dig här, att du äfven finge läsa detta arbete! Exemplaret är Lidmans och jag fruktar, att jag ej får behålla det, tills du kommer.

A propos det löjliga, sä talar hela staden ej 0111 annat än den stora Bricol-högtiden, som firades förleden Lördag, då general Wrede recipierades i Orden, general Sandels tog gouverneursgraden och hr J. O. Wallin, den heliga Skrifts doktor, orerade på svensk vers. Föreställ dig, huru präktigt det röda bandet med förgylda tratten skulle harmoniera med kaftan och doktorshatten! Om ett dylikt förakt för ett stånds decorum är en nödvändig följd af vitterlek hos en prest, så har jag lust att proponera, det Riksens Ständer måtte förbjuda prester att hädanefter leka vittra.

Jag har hopp, att Chr. Stenhammar åtager sig att recen-eera hr doktorns *) psalmer, och om denne, i anledning af min

*) J. O. Wallin (teol. doktor 1800) utgaf jämte Choræus »Omarbetade kyrkopsalmer 1—2 h. 1807, hvilka fortsattes af W. ensam (1—2 h.) 1809—11.1809.

recension öfver hans strödda Skaldestycken, fann skäl att löpa till Leopold, så lärer han säkert af den förestående få skäl att löpa till hela akademien.

Så långt hade jag skrifvit, innan jag fick ditt bref af d. 5 Dec. *), hvarför jag af hjertat tackar.

Nu sedan regementet gått på rotarne, göra vi oss säkert hopp att få se dig här i vinter. Kom derföre snart, ty annars kan det hända, att du aldrig mera får se Deland agera, emedan han skall gä till Milano, der ban är engagerad som ballettmästare med 1000 dukaters årlig lön. **)

2.

St. d. 21/12 1809.

Skulle jag icke dagen efter Sv. Akademiens högtidsdag skrifva till dig, gamle, redlige Gallomanimisos, så vore jag -en nors. Archi-Epoptan var director och utbad Guds välsignelse öfver Akademien, hvartill hela församlingen sade Amen. Herr Schantz ***) fick lilla guldmedaljen för ett stycke manufakturarbete, kalladt Gustaf Eriksons Tal inför Rådet i Lybeck, som var så beskaffadt, att en blind käring på Öland kan ta på, att Gustaf Erikson aldrig kunnat tala på det sättet. I skaldekonsten utdelades ingen belöning, men mention honorable i de allra amplaste termer fick ett poem, Medborgaren benämdt, hvilket jag sett och som är det uslaste machverk på jorden. Dock behöfver jag säga mera än, att det är författadt af Schartau?

Jo, jo, lär dig hädanefter att ha respect för detta namn, ty han är en af do yppersta snillen och litteratörer, som medarbeta i Journalen för Litteraturen och Theatern.

Men clu är förmodligen mest nyfiken att höra något om clet stora tragiska priset, och då länder dig till efterrät-

*) Något bref med detta dat. fr. Livijn finnes ej i samlingen af »Ham-marsköldska brefvexlingen».

'**) Härom finnes ingenting i Dalilgrens Anteekn. om Stockh:s theatrar. Deland var både skådespelare, sångare oeh balettmästairo, f. 1772, † 1823, under hvilken tid lian var anställd vid kungl, teatern 1791 — 1820, ehuru »frånvarande 1 April 1810—1 Juli 1818».

***) Gust. v. Schantz, förste expeditions-sekreterare.

telse, att den Bacehiska bocken ej är bortgifven. Ett försök var inkommet under namn af Torkel Knutsson, men Akademien var ej tillfreds med clet samma. Derföre står samma pris till 1811. *)

Nå, en sak! Askelöf kommer med nästa års början att utgifva ett komiskt dagpapper, riktadt mot dårskaperna så väl i vår literatur som i allmänna lefvernet, och dertill önskar ban att få dig till medarbetare. Med nästa post lärer clu få ett bref från Sällskapet för det Löjliga, tillika mecl en prenumerationssedel på Polyfem, hvari Sällskapet anhåller, det clu täcktes biträda det samma i dess bemödande att genom det mäktiga vapnet, Löjet, bereda Herrans väg. Jag ville på förhand underrätta dig derom och hoppas, att du ger Sällskapet ett gynsamt svar, hvilket du kan skicka under mitt kuvert.

Kommer du aldrig hit opp? Jag hade så mycket att tala med dig om och det är ej det samma att skrifva som att placiclra mecl dig. Din v. Hill.

Osirski till Hill.

Mariestad & Hofmanstorp, Juldagen d. 25/12 1809.

Yon Hill! Jag är arg, jag är rasande. Hela dagen har jag varit sysselsatt med ett sammandrag af ammunitionspersedlar till generalmönstringen. Man måste vara dum som en militär för att ej i ett tryckt formulär kunna ifylla några siffror utan att röra ihop saker om hvart annat. I hela Gfuds vida .verld känner jag ingenting odrägligare än att hafva med dylika saker att skaffa, och jag ger mig, som jag går och står, hin i våld, att jag tusen gånger hellre vill som kammarskrifvare svettas för mitt dagliga bröd än hafva mecl tält-åsar och ludna kalfskinsränslar att göra.

O, min broder, nu griper jag mig riktigt an, till och med med exklamationer; o, min broder, om ej mönstringen hade varit och derefter andra omständigheter, så hade jag

*) Sv. Akademiens Handl. för 1809 upplysa ingenting om dessa uppgifter.

tillbragt denna julen antingen uti Rääfva bygden eller ock — --jo, pytt fick clu veta't! En vestgöta fröken är det likväl mecl svart hår och svarta ögon, öfver hvilkas lågor jag skulle kunna skrifva en lyrisk skaldesång; men ser du, ännu är jag en Harpoerates och tiger, som muren, ty man skall ej hafva bråclt med dylika saker. Emellertid

bör du deraf ingalunda sluta, som skulle jag fattat det oryggliga beslutet att blifva en stadgad man. Ingenting mindre! Jag vet ännu, likasom fordom, hvarken hvad jag vill eller bör vilja.

Tack för dina båda bref! Jag fick dem nyss. Din helsning från Upsala gladde min själ. Det är roligt att höra, att åtminstone andra äro varma för clet sanna och rätta, då man sjelf, äfven med bästa vilja, ej kan uträtta något. Du har rätt i afseende på Lifberg. Jag tror rätt nu, att det är lika godt att låta honom dö i moderlifvet, som att låta ett barn komma till verlden, hvilket ändå säkert ryckes bort af kopporna, och om det ock blifver vid lif, kommer clet att bli mycket vanställdt. Jag har föga eller intet arbetat derpå, och, utom några bref, har jag under hela den senare tiden jag var i Marstrand skrifvit nästan ingenting. Ja, hade ej mönstringen kommit och gifvit mig något att uträtta, så hade jag säkert glömt af att skrifva.

Det gläder mig högeligen, att Gustaf Eriksson orerade genom Schantzens mund. Syntes vid detta tillfälle någon brinnande tunga på hans hufvud? Talade han tungomål eller var han full af sött vin? Den store literatörens ankomst i de vittras gille gläder mig, ty der är då åtminstone en narr mera. Baechiska bockens bortgifvancle eller bevarande åt någon stor tragicus hvarken smärtar eller fröjdar mig, tv jag får den aldrig. Men hvad Sällskapet för det Löjliga vill göra mecl mig, inser jag ej. Jag kan ju ingenting, uträttar ingenting, gör ingenting mera än börjar. Dessutom är det föga ära att anfäkta några versklåpare.

Hvad politiskt nytt? När reser Deland till Milano?

D.

Det ser ganska mörkt ut mecl min Stockholmsresa. I dag skrifver chefen till generalbefälet att vi må slippa att394 1809.

draga till Marstrand, ty, ser du, vi äro ännu ej derifrån lösgifne. • Osirski.

B. C. H. Höijer till L. Hammarsköld.

Ups. d. 29/12 1809.

Det är mig obegripligt, att du ej tagit skriftligt kontrakt af Deléen.

Du och assessor Berzelius kunna på stället bäst finna, hvad som är att göra. Hvad Lyceum angår, lärer väl enda utvägen vara att försöka med någon annan boktryckare eller bokhandlare, och gå de ej in på Deléens vilkor, så återstår ej annat än försöka på eget förlag, om du dertill har rygg. Jag tror, om jag vore i ditt ställe och Deleen ångrade sig och ville åter åtaga sig förlaget, skedde det ej på annat vilkor än, att han i böter påökade betalningen för arket samt åtoge sig ansenligt vite ifall af manquement.

Men jag tänker ock på annat jag skulle göra och det strax. Skurkar böra ej få glädja sig åt sina streck. Att gå till v. Engeström, ministern, till Rosenstein, sekreteraren, till Hofcanslern, begära deras protection, fråga dem om råd o. s. v., och dervid berätta bela sakens sammanhang; att deri äfven engagera Ärkebiskop, Malmström m. fi., skulle väl kunna gifva trähänderna och klumpfötternä anledning att ångra sig, om det skedde med någon habilite. Du hade engagerat dig med andra, du vore exponerad etc. etc. Yore Hofeansleren i taget, så kunde ban kalla till sig Pål och Pehr, och djefvulen skulle ta dem af förskräckelse, om han ansatte dem med den fart han ibland har.

Det är väl, att du i hufvudsaken kan finna något bättre än eget förlag. I annat fall gif ändå ut ett häfte .eller två. Då du för allmänheten ej förbundit dig till någon viss tid, kan du till denna grad hålla ord och för öfrigt vara ifrån saken.

Jag måste väl ändå snart till Stockholm.1810.

395

Gjörwell till L. Hammarsköld.

Nyårsmorgon 1810.

Också den har jag fått upplefva, således öfverlefva det för Sverige sekulära märkelseåret 1809.

Gud göre detta nu ingångna lyckosamt för hela det nya kungl, huset och för hela landet! Det gamla kungl, huset gick ombord och afseglade Julafton på fregatten Camilla, förd af majoren Carl af Klint. Innan f. d. konungen lemnade rike och fädernesland, gjorde han de fattige i Carlskrona en julklapp af 267 Rdr B:co, enligt stadens veckoblad. Hvarföre icke ett rundt tal?

Gånge det literaturen, historien i synnerhet, väl äfvenledes uti detta år! Måtte annalistens penna icke föras tung!

Så lyda mina begge pia desideria!

Dernäst komma de för mina vänner, och ibland dem är min herre den förste, som i dag får dessa rader. Bästa helsa och välgång önskas! Min vördnad till nådiga frun och helsning till Don Agathon!

L. Hammarsköld till Cl. Livijn.

St. d. Vi 1810.

Så i själ ocli hjerta ledsen och så ledsen öfver dig och för din skull vet jag mig aldrig ha förut skrifvit dig till. Förbannad vare den stund, då clu först kom ned till Skaraborgs regemente, till Marstrand, för att der förderfvas och sedan bli ett föremål för dina tomhufvade forderfvares förakt! Du må skratta åt detta bref eller du må bli ond deröfver, jag har gjort min skyldighet, jag har gjort hvad vänskapen och sorgen bjuda, jag har tält rent och uppriktigt. Och fortfar du, som du har börjat, så blir detta bref verk-396

ligen det sista i denna ton, ty då är det ej värdt att fylla mina bref med annat än det du nu på en tid helst sökt i dem, nyheter för dagen.

Livijn, har du då kommit så långt i dåsighet, att intet annat kan förnöja dig än hvad som kittlar din nyfikenhet? Mins du den tiden, clå du så ofta och så heligt försäkrade mig, att du troligen skulle bistå mig i striden för det rätta och sköna? iXu är tiden inne. Upp, bror, och kämpa!

Men du hör ej mitt rop, utan ligger och förslöar dig med toddy etc. etc. och dertill uppgör planer, huru du skall ehi-kanera en okunnig regementsfältskär. Så långt har det då kommit.

I sådan sakernas ställning medgifver jag gerna, att Sällskapet för det Löjliga missräknat sig, då det i clig väntade en kraftig, nitfull och ifrig medkämpe. Den goda saken tål icke sådana paladiner, som ej kunna annat än föra glaset till munnen och hvilkas ålderdom skall lönas mecl en högröd gloria omkring näsan.

Du frågar, hvad ära är att vinna i striden med några versklåpare? Livijn, skulle jag höra ett sådant ord ifrån clig? År då hvarje gnista af en bättre, en ädlare anda bortdöd hos dig? Yersklåpare? Ar det hela saken? Himmel och jord, är det allt? Har du icke åtminstone så mycket af en högre åsigt, att du kan ihogkomma Popes »from sounds to ti ängs

Du kan ingenting uträtta, säger du. Hvarföre ej? Jo, derföre att du ingenting vill uträtta, att du bäfvar för att företaga någonting, som kunde störa din liderliga lät ja, din dåsiga djuriskhet; ty så flitigt slipar ej guldsmeden ett dyrbart stycke, som du arbetar att slipa bort hvarje själskraft, hvarje högre verksamhet hos dig. Och från den tiden, då du från Östergötland kom tillbaka till Marstrand, har du redan hunnit ett långt stycke pä vägen till ditt mål. Ifrån den stunden har jag sett, att du varit snärd i en elak genies länkar, ty allt sedan har du lefvat i en fuktig orkeslöshet, har du utan uppmärksamhet gått förbi alla de ämnen, hvarigenom jag i mina bref trodde mig kunna rikta din uppmärksamhet på de saker, som fordom så högt intresserade oss.

I stället ha dina bref varit fylda, med groteska beskrifningar på eckliga Bacchanaler, som omvexlat med rysliga utbrott af en hård i tillstånd af förderf försatt natur. Livijn, gå in i dig sjelf och sök att besvara den frågan: hvad skall det på detta .sätt blifva af dig?

Af dina senare tänkesätt att sluta har jag icke något hopp, att detta bref skall någonting uträtta. Tvärt om anar jag,

att ditt svar skall blifva ett vildt grimacerande hångrin. Jag kan ej hjelpa det. Jag liar gjort, hvad jag bort, och sedan kan jag utan förebråelse sörja öfver dig.

Jag ville ta en annan ton för att skrifva längre till dig, men jag kan ej. Äfven borde jag önska dig nvår, men hvad, — om ej, att du snart måtte få ögonen öppna öfver dig sjelf.

Så har du då åter tvingat din Lorenzo att skrifva ett bref i hans gamla studentton. Och hvarföre icke, då han ännu har sina studentkänslor i behåll. Kan kända blir ditt åtlöje allt hvad han häraf skördar. Har du hjerta dertill, bror, så skratta åt mig. Ditt löje skall ej kunna utsläcka min vänskap för dig och ty värr icke heller aftorka mina tårar öfver ditt hårda öde: att bli förstörd af clig sjelf.

II . . . (I *)

B. C. H. Höijer till L. Hammarsköld.

Ups. d. 5/i 1810.

Ditt brefs innehåll angående Deléen fägnar mig öfver all måtta, så mycket mer, som jag postdagen efter ditt näst föregående fick genom tredje man ett tillbud att, ungefär på hvad vilkor och förbindlighet jag å min sida ville, inträda i Litteraturen och Theatern, dock så att det gjordes mig utan utgifvarens vetskap, hette det.

*) Denna mot vanan tvära teckning af egot namn tär slutbeviset på don upprörda stämning, hvari H. skrifvit detta bref.

Derpå har jag ej svarat. Min plan är att ej svara så länge, att småningom få några flera ouvertvrer och kanske sådana, att jag kan betala ondt med hälften värre och humi-liera dem och göra deras humiliation så komplett som möj-. ligt. Men dertill fordras, att du blir mig behjelplig, att du t. ex. beklagar, att du ej mer kan räkna på mig, men att du mig till trots etc.

Jag vill ej, att clu skall säga Deléen detta; tvärtom, större delen af häftet måste först vara färdigt. Sedan går du på Wiborgs boklåda och debiterar någonting om min lätja eller högfärd — det senare tar bäst — och att du är oförmodadt manquerad af mig, men det skall ändå gå; det skall du visa etc. Det vill säga, du går dit under det någon frequence är der förmiddagen, ty någon subdelégué af Litt. och Theat. är väl deribland.

L. Hammarsköld till Gjörwell.

St. d. 17/4 1810.

Jämte det, att jag tar mig friheten att till Hr Assessorn öfversända medföljande Prospect och Prenumerationssedel på ett arbete, **) af hvilket jag är Redaktör, med anhållan, att Hr Assessorn täcktes mottaga dem som ett skyldigt offer af min oföränderliga högaktning och tacksamhet, skyndar jag äfven att meddela några upplysningar öfver mitt förhållande pä någon tid, tjenliga att framställa mina kontraparters uppförande i deras rätta dag. Då Hr Assessorn hedrat mig med sin vänskap, bör jag trankilisera Hr Assessorns oro i anseende till mig, och då Hr Assessorn behagat om mig hysa en och annan god tanke, bör jag undanrödja allt hvad som i mina steg och företag kunde synas tvetydigt. Men ej nog

'*) Ur Gjönvells Brefvexling, afdeln.: Bref till Gjörwell. Följande utdrag ur det bref, hvari H. söker att förklara stridens uppkomst, ha vi ansett skäl att här meddela såsom en lämplig afslutning af vårt arbete.

**) Lyceum.1810.

dermed. Då jag kommit att få ett, fastän obetydligt, namn i literaturen, då ett publikt Literärt samfund *) kallat mig till sin arbetande medbröder, bör jag på något sätt draga försorg om, att en kommande ticl måtte se mig i sannare ljus. Och kan jag på bättre sätt draga försorg om, att detta mål måtto uppnås, än clå jag anförtror en berättelse om mitt förhållande åt en man, sedan mer än ett halft sekel van att efterforska och upptäcka sanningen,

och hvars intygande fått en lika auktoritet med häfdernas vitsord. Jag vill derföre lika öppet tala inför Hr Assessorn som inför mitt eget samvete, och kan jag dessutom försäkra, att jag icke skall anföra annat än fullt bevista fakta, annat än sådana händelser och omständigheter, som hafva full historisk visshet och evidens.

Då Wallmark fick Privilegium på sin Journal, talade han äfven lösligen vid mig om biträde och egentligen om kritiker öfver dramatiken och teatern. I förmodan att vid denna Journal, som vid alla anclra, skulle hvar och en medarbetare hafva sitt anvista fack, utom hvilket han ej fick gå, lemnade jag äfven ett par anmärkningar öfver representation då Helmfelt ocli Abbé de V Épée. **) Men icke nog dermed, att de vid tryckningen stympade dessa anmärkningar och bortklippte alla do teoretiska observationer, som voro grunder för mitt resonnement och gåfvo det hela sammanhang och fasthet; äfven anclra började att kritisera öfver teatraliska konsten ur synpunkter, rakt stridande mot dem jag hade. Jag talade vid Wallmark härom, förestälde honom nödvändigheten af enhet i principerna för hvarje sak, i fall vi ville uträtta något nyttigt m. m. Men detta var att predika för döfva öron, hvadan jag afsade mig all befattning med hans Journal, helst som jag märkte, att han gerna ville bli af med mig.

Journalen fortfor emellertid, som den hade börjat, att aldeles icke svara mot sitt ändamål, att i hvarje blad vara

*) Göteborgs Kongl. Vetenskaps och Vitterhots Samhälle. Kallelscbref-vet är dat. d. 20 i 1810.

**) Eller Den döfve och dumbe, liist. skådesp. 5 akt. af Bouilly, fritt öfvers, af ... . (olika uppgifter). Se Dahlgren.400

full af påtagliga oriktigheter och, så snart det var fråga om den minst(a) vetenskapliga sak, komma fram med de gröfsta, de absurdaste misstag och okunnighetsbevis. Jag och mina vänner kunde ofta icke hålla tillbaka vår harm och vårt åtlöje öfver denna uselhet, och denna vår harm var ibland högljudd. Detta retade Herrarnes blod.

Under tiden hade Kansli-Rådet Leopold utarbetat sitt tryckfrihetsproject, och innan det skulle företagas till granskning på Riddarhuset, talade dels Leopold sjelf, dels Wallmark vid mig om detta projects förträfflighet, om vår literaturs lycksalighet, i fall det blefve antaget, ocli bad och uppmuntrade mig att yrka mitt Stånds ovilkorligt bifall till det samma, Jag svarade, att jag ännu icke sett clet omtaltapro-jeetet, att jag således icke kunde yttra mig öfver det samma, men att det i mitt Stånds plenum var min pligt att endast yttra mig efter en väl och noga öfverlagd öfvertygelse och att jag icke skulle försumma det.

Jag skaffade mig projectet, genomläste och genomtänkte det och häpnade. Det kom före på Riddarhuset och blef der, som Hr Assessorn vet, förkastadt. Bland andra, som talade i denna sak, uppläste äfven jag ett Memorial, i hvilket jag lika öppet och starkt sade, hvad som i det samma var att berömma som att tadla. Detta göt olja i elden. Men ännu mer följande händelse.

I Oktober månad uppfördes en tragedie, kallad Tempel-herrarne, *) och för att berömma clen på det dråpligasto, sammansättes ett radoteri, i hvilket de jämförde denna pjes med Antigone af Sophokles. Häröfver uppsatte jag några anmärkningar och uppläste dem i ett sällskap af vänner. De voro alla nöjda med dem och en ibland dem erbjöd sig att ren-skrifva och insända dem till Journalen. Det skedde. Hrr Redaktörer blefvo spritt rasande deröfver, att man vågade betvifla deras ofelbarhet. De införde ej anmärkningarna, men i det stället en annonee, i hvilken de läto förljuda, att dessa anmärkningar i lika hög grad saknade fog och sakkännedom som läsbarhet och anständighet. 1 anledning deraf lät jag

*) Tragedi i 5 akt. af llaynouard, öfvers, af J. D. Valerius. D.1810.

skrifva till Redaktören en biljet, endast ämnad att läsas af honom.

Men hvad som egentligen gaf anledning till vulkanens utbrott var, att Höijer, Berzelius, rektor Silfverstolpe,*) Agardh, en man af lika fin urskilning, som djup tankekraft, Askelöf, en yngling med det bästa hufvud, qvickhet och hederliga tänkesätt, och jag öfverenskommo att utgifva en tidskrift, Lyceum, som jag skulle redigera.

Nu började Herrarne att på allt sätt operera för att skada mig. Under det de sålunda intrigerade med Deléen, att han ej skulle förlägga detta arbete och sökte inbilla honom, att Höijer, Silfverstolpe och Berzelius visst icke ville ha något att göra med mig o. s. v., gjorde "Wallmark mig följande lilla vänskapstjenst, Det var i höstas fråga om att till redigerandet af Riksavisorna utse en annan medhjelpare åt Kongl. Sekreteraren Regnér och på Statsrådet Adlerbeths-inrådan föll Landshöfding Rosenstein med sitt val på mig. Men innan han hunnit tala vid mig, fick Wallmark nys om saken, gick till Rosenstein, föreställde honom, att jag skulle ge ut. en annan journal — just clå han som ifrigast arbetade att hindra detta —, således icke hade tid med Post-ocli Inrikes Tidningarnas redigerande, och stante pede spelade denna befattning med åtföljande inkomster i händerna på en annan.

Emellertid upplystes Deléen om osanningen af deras inbi åsningar och Prospecten **) till Lyceum utkom. Men knappt hade den sett dagsljuset, förr än i akt och mening att derigenom rent af i födseln qväfva bela företaget, en den smutsigaste och gemenaste parodi***) deröfver utkom och var det D:r Wallin, som lät bruka sig till detta vanhedrande vittcr-hetsprof.

I ingen af de vid denna tid utkommande tidningar var det möjligt att få in något till svar på denna nedrighet. Vi

'*) Jämför belysningen i not. * sid. 371. **) Se Bilaga N:o 3.

"*'**) »Om gaturenhållningen» i Journal för Litter. oeh Theater för d. 22 Dee. 1809. Se Bilaga X:o 1.

gjorde fåfänga försök med Stockholms-Posten och Allehanda. Då alltså jag, Agardh och Askelöf en afton talade derom, fattade den senare planen att utföra ett flygtigt infall, som vi i somras i en glad stund yttrat, nämligen att utgifva ett persiflerancle blad och grunda ett. Sällskap för det Löjliga. Så utkom Polyfem, af hvilken Askelöf ensamt varit, är ocli förblifver Redaktör.II.

BILAGOR.Bilaga N:o I.

Korta underrättelser om de förnämsta: tyska poeter.*)

Som smaken för den sköna tvska litteraturen äfven hos oss tyckes blifva allmännare, torde följande korta underrättelser icke vara alldeles onyttige.

Med Lessing föddes egentligen den goda smaken i Tyskland. Det var han, som bröt den falska franska smakens bojor och skapade den, af de äldre theoristerna så kallade, borgeliga Tragedien. Emilia Galotti har länge varit ansedd för tyska skådeplatsens heder, ehuru den kanske i poetisk anda icke torde kunna jemföras med Xatltan der Weise. För öfrigt var väl Lessing mera kriti-kus och filosof än poet. Aldrig författade ban något vittert arbete för det skönas skull, utan alltid efter en helt och hållet heterogen idé. De fleste, ja, man kan säga alla hans poetiska verk äro barn af det kalla förnuftet. Men desto större är han som granskare och verldsvis. Den dogmatiska estetiken föll väl med den dogmatiska filosofien, men Lessings Laokoon och Dramatur g i skola alltid bibehålla sitt värde.

Wieland liar länge varit den högre tyska publikens mest älskade skald. Den lena populära, men likväl poetiska ton, som råder i hans arbeten, är alltid den, som mest behagar. \rissedi-gen söker nian förgäfves hos honom det sanna sköna, visserligen träffar man ofta igen i hans skrifter flere gamla bekanta, och hans styl är maniererad. Men hans manér är lätt och behagligt och eger flere förtjenster, som det alltid blir orättvisa att förglömma.

Den störste så väl bland Tysklands som bland alla nyare skalder är onekligen F. AV. Goethe.**) Hos ingen finner man artistiskt geni i lika hög grad som hos denne store man. Konst-mässighet, ordning och natur är karakteren af Goethes poesi. Med en djup kännedom af Greklands och Roms poesi förenar han en

*) Lorenzo Hammarskölds artikel om tyska poeter, införd i Linköpings-Bladet lö, Lurdagen d. 15 Febr. 1806, ej, som hittills flerstädes uppgifvits, 1804.

**) Bör vara /(ohan) IF(olfgang) Goethe.406

lika granskande bekantskap med de modernas bästa alster. Och ur båda dessa hvarann så olika slag af skaldekonst liar han hemtat skatter af skönhet och med det bibehållande af deras originalitet. Det är icke något stort och frapant ämne, som i lians pjeser röfvar till sig läsarens deltagande. Nej, det är helt och hållet författarens konst, helt och hållet skalden, som så oemotståndligt fastar uppmärksamheten, hvilken han dock aldrig fullkomligt tillfredsställer, ty intet af hans arbeten är egentligen riktigt slutadt. Hans outsägligt stora konst att måla passionerna är tillräckligt känd af hans Werther, Stella och Torquato Tasso. I karakters-teckningar och i synnerhet i teckningen af qvinnokarakterer är han äfven synnerligt lycklig. En mera sansad ålder och utvidgad kännedom af konsten upptäckte snart för honom det mindre rätta i hans första manér, och Goethe hade nog styrka, nog nit för det sköna, att helt och hållet förändra det. — Hans förnämsta senare arbeten äro Herman wid Dorothea, Wilhelm Meister och, hvad mig angår, framför allt hans Römisehe Elegien, der han med mästerlig hand öfverflyttat de store Erotiske Triumvirernas skönheter förenade på tysk botten, (ioetes arbeten böra icke saknas i någon literat mans bibliotek och cle blifva alltid de första att bereda unga skalder till ett sundt studium af Grekerna.

Ingen af Tysklands poeter är hos oss så mycket känd som Schiller, dock likväl mera som historikus än som poet. Hans outsläckliga hat gjorde Schiller, enligt en stor granskares omdöme, till tragikus. Men detta gjorde honom också till någon ting helt annat än sann poet. Ett mörkt och dystert sinnelag är ej det rätta sinnelag för en Chariternas älskling. Och denna poetiska mellankoli, detta filosofiska menniskohat, som råder i alla Schillers arbeten och i synnerhet i hans Gedichte (hvilka i min tanke äro hans bästa poetiska verk) kan aldrig stå tillsammans mecl det sanna sköna. Hans poemer förtjena derföre snarare namn af versifierade filosofismer och hans prosaiska afhandlingar äro vida bättre än hans skaldestycken. Den djupa filosofiska blick, hvarmed Schiller genomskådat alla ämnen, göra hans Kleine prosaisehe tSchriften högst vigtiga för dem, som grundligen vilja studera teorien för de sköna konsterna.

Af Tysklands yngre poeter har ingen gjort så mycket uppseende, som Ludwieg Tieck, och ingen så väl förtjent det. En407

svärmande inbillningskraft, bitande sarkasmer, läckra målningar oeh en frappant originalitet, så väl i form som i ämne, äro hufvud-egenskaperna i Tiecks poesi. Gamla munklegender och käringsagor som Melusina, Riddar Blåskägg etc. äro de ämnen han bearbetar ined ett förförande behag. Allt är hos honom beräknadt på effekten. Men hvar och en, som är något bekant med grekiska skaklekonsten, vänder dock snart från Tieck till en mera nykter, mera ordentlig skald.

Annu finnas väl många store män som t. ex. en Yoss, en Klopstock, en Novalis, en A. W. Schlegel m. fi., hvilka alla dock äro mindre märkvärdige än de ofvannämde. Det bör jag likväl anföra, att vi svenskar ega en landsman C. F. Brinkman, *) som visserligen ej innehar det lägsta rummet bland tyska poeter.

o, d**)

Bilaga N:o 2.

Bref till en vän angående O. Wallins sist utgifna Poemer***).

Einen elenden Dichter tadelt man gar nicht; mit einem mittelmässigen verfahrt man gelinde; gegen einen grossen ist man unerbittlich.

Lessing.

Du har begärt mitt omdöme om den lilla samling af Poemer, som herr Wallin nyligen utgifvit, och detta har fört mig till ett nogare studium af dessa konstalster, än jag i början för dem bestämt, då jag endast ämade att flygtigt njuta dess skönheter och lemna åt någon annan (len function att jämföra dessa med de brister, som i dessa skaldestycken kunna finnas. Men då du ej var tillfreds med Recension i Stockholms-Posten †), som, upp-

*) Brinkman skref sig först Brinckmann. Hans förnamn voro Gari Gustaf, således C. G. Han började sin författarebana på tyska språket, så: Gedichte von Selmar, B. 1—2. Leipz. 1789; Elegien 179!); Gedichte v. Carl

Gustaf v. Brinckmann. Berlin 1804, etc.

**) Skall utmärka (Lorenz)o, (Hammarsköl)d.

***) Brefvet genomgår fem X:r (30, 39, 40, 43, 45) i Upsala Tidning Okt. d. 1—15 1808. Anledningen var: »Början till öfversättning af Eneiden, jemte några smärre poemer af J. O. Wallin. Sthm 1808, 48 sid. i stor 8:o.» Hammarsköld uppträder i denna granskning anonymt.

†) EgentligenJblott en helt kort berömmande anmälan jämte utdrag ur såväl -öfversättningen som oi-iginalpoemen. Se St.-Fosten N:o 177. Onsdagen d. 3 Aug. 1808.408

riktigt sagdt, jag icke lieller var, så beslöt jag att behörigen granska dem, och styckenas värde gaf mig ej skäl att ångra denna möda.

Hr Wallin är den ende af våra yngre skalder, som tyckes vara lifvad af ett sant nit för konsten, och detta är redan en egenskap, som lofvar någonting. Han har derföre i en tid, som visar så liten uppmärksamhet för vitterhet och sköna konster, det oaktadt med utgifvandet af flerfaldiga arbeten åkallat allmänhetens uppmärksamhet på hans framsteg och på hans nit att fullkomna sig. Det är derföre obilligt att vilja afspisa en så aktningsvärd författare endast med ett tomt beröm, som ingenting säger, då det ej stödjer sig på några grunder. Men man har för det närvarande ej tillfälle att recensera på annat sätt, och det är derföre ej att undra på, det våra snillen tröttna vid att endast skrifva för ett halfsofvande publicum.

Närvarande samling börjar med en Imitation efter Horatii XXXI Ode i l:a boken. Originalet består af tjugu vers och Imitationen af fyratioåtta, således af mer än dubbelt större antal. Den Horatianska coneisa tankerikheten har således blifvit något utspädd på svenska. Du kan sjelf öfvertyga clig derom, i. fall du vill anställa jämförelsen. Hvad som i synnerhet vanställer dessa moderniserade parafraser, helst för dem, som känna de antika origina-lerna, är det gräsliga antalet med prydnader, hvaraf de äro öfverhopade, då likväl ingenting är så rakt stridande mot klassiciteten, hvars hufvudegenskap den enkla skönheten är. Ännu felaktigare blifva dessa grannlåter, om de förorsaka konfusion i uttrycket; och precision är i allmänhet ej Hr Wallins hufvudförtjenst. Ti få framdeles se flere exempel derpå. Här vill jag blott anföra ett ur-närvarande imitation.

»I deras hof sig bryte strålens fall Från väggar, der den Tyriska kristall Förmäls med Persiens gullbesprängda skrudar».

Till allt det här finnes nu till att börja med intet spår i originalet. Dock det gör ingenting, om jag blott kunde tyda svenskan. Huru kunna skrudar förmälas med kristall/ Ocli hvad hafva dessa skrudar att göra med strålens fall, som bryter sig ifrån väggarme? I sanning är detta intet bombast, så vet jag ej hvad så bör kallas. Dessutom är väl det att önska sig lärd af409

Flaccus och Leupold, då man förut talat om Parthers och Sikam-hrers härnadståg och kurulska stolar etc., att bryta mot all förnuftig kostum.

Derefter följer ett fragment af en öfversättning efter Virgilii Eneid. Det är i sanning mycket vågadt att ge en öfversättning af detta Poem, sedan vi fått Kanslirådet Adlerbeths; men Proper-tius säger på ett ställe: audacia certe laus erit, ocli han har rätt. Dock passar icke detta så egentligen på närvarande fragment, som i sjelfva verket icke är annat än en rimmad parafras. Det är besynnerligt, att det går så trögt med den erfarenhetens förallmänligande, att en skald fullkomligen endast kan tolkas i sin egen versart. Den rimmade versen är till sin grund sentimental, som den moderna konsten, och hvad är det, som mera strider mot det antika maneret än sentimentalitet. Man märker det strax vid de första verserna:

Ej mer i lundens hägn vill jag i ljuflig villa Om drömda herdars ro på veka flöjten drilla m. ni. lios Adlerbeth låta dessa verser:

Jag den samma, som förr på den böjliga pipan har spelat herdars qväden m. m.

Jag frågar nu hvilken opartisk som helst, i hvilket af dessa båda tolkningssätt igenkänner lian Virgilius och den

antika andan och romerska uttrycket? Jag tviflar icke på det, helt säkert i det senare. Allt har i den Wallinska version fått en modern, en sentimental anstrykning, som det inflickade i ljuflig villa endast, nästan till öfverdrift, föröker. Och drömda herdarJ Min Gud, var herda-lifvet endast en drömvilla för Virgilius? Ar icke detta språk om en drömd, oskyldig tid icke det, som talats af våra suckande och försmäktande månskenspoeter, och var väl detta Maros? Men det vare 110g sagdt härom.

Detta, soin jag och du anse för ett fel, detta moderniserande skall visserligen räknas Hr Wallin till en så mycket större förtjenst, så länge som allmänheten af våra konstdomare icke kan njuta de gamle utan att först draga ner dem till sig och påkläda deras antika figur samma moderna frack, bonjour eller nattrock, i hvilken de sjelfve helst tvifvas. Det har ej heller felats de, som klagat på Kanslirådet Adlerbeths mästerliga öfversättning och kallat den410

torr ocli tung; och det tror jag väl, ty det finnes lika så litet i den, som i originalet, något af clet pretentiösa känsleri, som utmärker den nyare poesien.

Vid detta tillfälle kommer jag iliog en vers ur den Adler-bethska version, som man alltid brukar framdraga till bevis på, huru hård och tung den är. Den låter så:

Så kraftfordrande värf, Rom. var det att lägga din grundval.

Ja, den är tung, den är hård, men se samma vers i originalet och ni skall medge mig, 0111 ni först kan läsa den och sedan vill vara billig, att den der eger dessa tadlade egenskaper i mycket högre grad. Och ännu mera, att denna vers, så på latin som på Adlerbeths svenska, är så tung, är just en förtjenst mera, är just en liögre skönhet. Eller vill ni, att den vers, deri det svåra varfvet äf lloins grundläggande uttryckes, skall hafva samma lätta och dansande takt, som clen näst efterföljande, der någonting helt annat beskrifves? Så har jag hundra gånger predikat, men ingen hör mig, utan alla ropa: nej, tacka vill jag Wallin! Wallins vers det är något annat det!

Nå, se här har du det Wallinska vidundret då:

Det var af sådan tyngd, ett evigt llom att grunda!

Och medge mig till en början, att du icke skulle velat citera clen som mönster för en lätt vers. Men betrakta den noga, och du skall snart, liksom jag, säga, att det icke är svenska. Första he-mistichcn är alldeles verbalt öfversatt: tantæ molis erat, men derför är version icke lika god svensk mening, som det andra är god latinsk. Tyngd har ej i vårt språk fullt samma betydelse som moles i Virgilii, och vi säga ej på svenska: det var af så stor tyngd att öfversatta. Eneiden.

Hr Wallin, som gjort sig så mycket besvär att göra Horatius grann i näst föregående stycke, har deremot på vissa ställen beslutit att simplifiera Virgilius. Skada bara att detta simpla understundom gränsar till clet platta. Så säger Juno med allt möjligt tycke af en prestmamsell från landet:

Den skönaste, som vanns, skall dig sin make kalla Och kallas din igen och ge dig barn, som alla Bras på så vacker mor ! / /411

Att Hr Wallin ej öfversatt originalets et pulehra faciat te prole parentem, skulle kunna ursäktas, men att hart inblandat i den Yirgilianska lioglieten och prakten någonting så platt hvardagliga lärer inför hvarje rättvis kritisk domstol blifva oförlåtligt. Dock liar vår auktor på andra ställen sökt reparera sitt fel ocb derföre strött ikring sig öckendjup, störtreynaren, biætomljungad och flere af dessa tomt-framdånande ord, 0111 hvilka du känner min mening. En af de inflickningar, som alexandrinen gjort för hr Wallin nödvändiga och hvarvid jag ej kunde hälla mig ifrån att skratta, är följande:

men ömmast han förväntes, När Lycieraas skepp, fördt af lians vän Orontes, Sjönk för en upphvälfd våg.

Huru kan man göra ett sådant rimtvång och likväl ej få ett bättre rim?

Föreställ clig en man, som i ett någorlunda bildadt sällskap vill berätta, huru en skeppsflotta hastigt blir öfverfallen af det häftigaste stormväder, som botar dem alla med en säker undergång, säg mig uppriktigt, tror clu,

att ban, för att utmärka anförarens känsla, då ban ser sin vän med det skepp lian för undergå samma öde, som hvarje ögonblick tyckes förestå honom sjelf, tror du, säger jag, att berättaren skulle betjena sig af ordet förvåning?

Denna psychologiska omening liar ej originalet och lika så litet Kanslirådet Adlerbeth. Så här lyder clen senares tolkning af detta ställe:

Ett mecl Lycisk besättning ocb fördt af den trogne Oroiites Dränks för Eneas blick m. in.

Jag vill sluta dessa exempel med att anföra sista versen af detta fragment, hvilken är till clen grad modern, att den måste förekomma hvar och en ganska bekant. Se här:

Och ögat ljuger lugn, då hjertat hemligt blöder.

Den motsvarande latinska lyder så:

Spcm vultu simulat, promit altiun corde clolorem.

Och för jämförelsens skull vill jag äfven anföra den Adlerbeth ska:

Hoppet ler i hans blick, men smärtan gömmes i hjertat.412

Du ser således, att i en framtid, då, om ej hoppet bedrar, kännedomen af de gamle äfven hos oss blifvit mera allmän, får Kansli-Rådet Adlerbeth ieke just någon farlig rival i Hr Wallin som öfversättare. Dock tror jag mig kunna försäkra, att Hr Wallins version af Eneiden, öfver hufvudet *) taget, är så god som en rimmad öfversättning någonsin kan bli efter ett metriskt original; ty den är i möjligaste måtto trogen och mindre tvungen och monoton än versioner på alexandrinsk vers pläga vara. —

Vi komma nu till Hr Wallins originaler, och ibland dem står främst den kända Dithyramben öfver d. 24 Jan. 1808 **), ett stycke, som kan stå i bredd med hvilket modernt lyriskt poem som helst, Redan strax bemäktigar skaldens entusiasm sig läsarens uppmärksamhet och rycker honom med sig under alla de olika schatterade, men lika idealiska uttrycken af denna heliga känsla. Här är inte ett magert upprepande af cle storverk Gustaf III utfört, utan i poetens entusiastiska beundran och i hans dityrambiska hänryckning ser man manifestation af konung Gustaf IILs storhet-Och härtill bidrager onekligen äfven i sin mån den så ytterst lyckliga versifikation, som i en beständig omvexling går ifrån den brusande Canzonett-takten till den milda åttastafviga jamben, liksom ett musikaliskt stycke, som börjande med ett raskt allegretto förer känslan igenom alla grader ända till det lugnaste adagio.

Svenska Akademien har utsatt ett pris för den bästa sång öfver Gustaf III. Utan att vilja sätta gräns för någons förmåga, tror jag mig dock med visshet kunna försäkra, att man i detta ämne ej kan vänta något bättre än det närvarande, ty man kan ej producera något skönare än clet skönaste. Det enda man härvid möjligtvis skulle kunna anmärka är, att poemet kanske skulle blifvit mäktigt af en mera odelad effect, om det slutat med denna vers:

Yppa och hägna ett nyfödt Athen? —

Derefter följer Ode till Svenska Nationen, som hel och hållen var anförd af Recensenten i Stockholms-Posten och som visserligen har förtjenst, men som på sina ställen är mera deklamatorisk än poetisk. Så t. ex. följande strof:

*) Öfver hufvud.

**) Nu Preludium.413

Ej du, O, svenske man, den fega konst förstod, Att dig en neslig vinst af svikna löften dana. Din gamla segerkonst var redlighet oeh mod; Den fick du af din far, den skrifver du med blod, Till minne för din son, på ärans öppna bana.

Man märker lätt, att skaldens känsla ej upplifv-ar denna ordmängd, att han ej sympatiserat mecl sina uttryck, då han talar om att skrifva med blod, en gammal segerkonst på en öppen bana. Uppriktigt sagdt, så ej Tyrtäus *). —

Samma anmärkning gäller äfven om den strofen, som börjar:

Så ryt från Seinens strand, förfärande koloss **) 111. m.

Hvad säger du om en koloss, som ryter, som kommer att bräckas mot våra bröst och våra hällar och som är verldens sköjiareS

På ett ställe talar författaren om våra unga hjeltar och säger, att hvarje deras bröst är ett Sveaborg. Jag tror, att innan man kan nyttja en dylik bild, skall det stället hafva gjort sig kändt af någon egenskap, som motsvarar det åsyftade begreppet, och om i det fallet Sveaborg, nyligen öfvergånget. till fienden, är på sitt rätta ställe, vet jag ej.

Sången Vid en landtlig Bröllopsfest är en vanlig bröllopsskrift och behöfde blott vara tryckt i vanligt folioformat med det höga brudparets namn på titeln, för att af alla anses omöjligt* att kunna läsas. — När skall man en gång lära sig inse, att poesien är något högre, än en tillfällig ram för hustaflaii eller tio budorden? Moraliska sanningar kunna visserligen blifva ämne för poetisk behandling; det har Horatius, Schiller m. fi. bevisat; men då skola de först amalgamera sig med skaldens känsla och i hans inbillningskraft ikläda sig lyrisk drägt. Men då de endast äro kallt ordnade efter hvarannan, utan scientifik enhet (som den poetiska formen ej tillåter) och likså utan poetisk eller lyrisk enhet (hvilket skaldens köld ej heller medger), m. e. o. när de framkomma som i denna strof:

*) Anmälai-en hacle i St.-Posteu med afs. på detta Ode yttrat: »man igenkänner i detta skaldestycke Tyrtäi anda», och han tror, att det »skall göra samma lifliga intryck».

**) Finnes ej i "Wallins senare utgifna »Vitterhets-Arbeten».414

Ett hjerta, gladt och godt, förutan flärd och ränker, Och nöjdt och anspråkslöst och rent och oförställdt, - — Se det är mycket mer än alla lyckans skänker!

Se det gör vänners hjerta sällt! — då är det endast rimmen, som skilja denna katekisatioii ifrån den platta, hvardagliga prosan.

Gummans rad (sid. 38) är också en moralisk lexa, men som blifvit prydd af den glädtiga Kamenan med välluktande. blomster. Detta vackra stycke, jämfördt med det nyssnämnda, kan säkrast förklara skilnaden mellan moraliska sentenser på rim och moraliska sentenser i form af sann poesi.

Ingenting är så osmakligt och så sömngifvande, som det miss-naiva. Det oskyldiga och barnsliga i uttrycket behagar, så länge man ser, att det är foster af sann oskuld, det vill säga, sä länge man ser, att det är oaffekteradt. .Men då man ordentligen går på jagt efter denna grace och stapplar ihop en mängd med barnsliga termer för att synas naiv, då blir man, i stället för rätt behaglig, i hög grad odräglig. I Tyskland höll det missnaiva en lång tid ett fanders väsen, till dess man fann sig befogad att köra ut Das iStubenmädchen von Leipzig — som detta estetiska spöke af tyskarnes skämtsamma författare kallas — med sopqvasten. I Sverige blef denna styggelse allmän genom vissa stycken af en stor författare,' som understundom lemnat oss förträffliga prof af det sant naiva,

Hr Wallin är icke fri från detta fel, oeh i närvarande samling är en Vaggsång, som är så barnslig, som trots någon af L—n. Hvad säger du om denna strof:

Slumra trygg, du snälla, Som ditt öga slöt! Mamma skall ej fälla Lillan ur sitt sköt.

Mamma slumrar ej, ty mamma, ' Hon är sjelf båd vakt och amma. — Slumra trygg, du snälla, Menlösa oeh sälla, Slumra trygg och söt! (?)

Jag ber dig för all ting att ej tvinga mig till att afskrifva415

mem, helst som författaren till slutet ger oss en moralisk sentens på köpet, liksom han varit rädd, att man dessutom icke nog- tydligt skulle sett, att hela detta pladder bara var affekt ation.

Af belt annan natur är det mästerliga stycket Till Lina med ett styehe bomuUsjlor. Du känner mitt tycke för dessa små galan-teristvcken, som likna rosorna i Gratiernas händer. De prunka ej och fordra ej såsom rättighet någon uppmärksamhet, men de hafva ett täckt utseende, sprida en behaglig ånga och vissna aldrig. Och bland sådana

stycken hafva få så tillfredsstält mig som det närvarande. Genom den mest passande ton, den renaste känsla och de mest lekande bilder vet skalden hela stycket igenom att hålla fantasien i jämn rörelse och slutligen framlocka på läsarens mund detta lugna nöjets smålöje, som alltid blir skaldens yppersta belöning.

Till Dora i anledning af en sminkburk, är något kallare, ehuru ett ganska vackert stycke, och i synnerhet hör följande strof:

Gif ditt smink till gumman! — Hennes ro Må det bli att ur en månskensvilla Mysa åt de hölliga, som tro, Att Guds gamla sol står ännu stilla!

till den skämtande poesiens klenoder.

Ett redan mycket kändt stycke, som äfven hör till denna klass, är Maries Hjertkamrar, som af somliga till och med blifvit satt i bredd med Boufflers Le Coeur, men som jag tycker på det bela taget icke kunna jämföras med något af de föregående. Det är sant, vore bela poemet som följande strof:

Men nu — ej gret ban mer, ej vek ban För något hot och något krus : »I, gummor, maken åt er!» skrek ban, »I flickor, jag rår om mitt lms!» Långt värre än kung Carl i Bender Han larmade och tog ej fred; Och jag skref opp i min kalender Det enda jordskalf hyddan led.

så vet jag ej hvad som i denna genre skulle kunna jämföras dermed. Men alla stroferna äro på långt när ej sådana, För att416

dölja allegorien och göra den mera piquant har Hr Wallin så blandat bort den och trasslat in clen bland intetbetvdande beskrifningar, att man understundom ej vet, hvad som är fråga om. 1 synnerhet äro tredje och fjerde stroferna alldeles misslyckade. I)e innehålla endast ett och detsamma, ett evigt anropande af flickornas uppmärksamhet ocli lofvande att få höra någonting rätt märkligt, hvilket just derföre, när clet ändtligen hinner fram, alldeles icke frapperar.

aSkål för könet är åter rimmad förståndsprosa och hör således till' samma klass som Bröllopssången. Annars är väl sens eom-mans-sentenser ingenstädes mera på orätt ställe än i dryckesvisor, der man föreställer sig, att vinet ännu mera uppflammat fantasien. Det skall säkert falla dig in att jämföra denna Skål för könet med Schillers Wiirde der Frauen, ur hvilken sista strofven i närvarande stycke förråder en aflägsen reminiscens, och du skall finna, huru mycket clen svenska skålen är efter den tyska lofsången, der väl icke heller ren poesi är rådande, men hvarest dock filosofien iklädt sig poetisk drägt.

Den moderna poesien är, som du vet, ursprungligen sentimental. Den romantiska sångmön har ej, som den klassiska, funnit hvad hon söker, utan hon smäktar ännu derefter. Derföre är hennes ton oftast qväfd af gråt och hennes vers endast musikaliskt harmonierande suckar. Det är sant, den är ej kapabel af det rent sköna, clet idealistiskt lugna, som utgör det klassiska manerets prydnad, men clen har deremot ett visst sublimt, alla känslor skakande behag, som tyckes helt och hållet vara gjordt för vår tid. Såsom exempel härpå får jag råda dig att läsa det sista stycket i clenna samling, under titeln Svärmeri, och hvilket är så outsägligen vackert. Den stilla förtärande melankoli, som på detta sätt utgjuter sig, bemäktigar sig äfven läsaren, i kraft af den innerliga musik, som här råder, och hvilken endast ännu mera upphöjes och förstärkes af den så melodiska versifikation, som tyckes just vara den mest passande för ett dylikt poetiskt Lamen-tabile.

Här faller mig in en anmärkning. Hvarföre vill Hr Wallin, som tyckes ega en så djup insigt i den rimmade versens natur och en så ovanligt stor skicklighet att på det mest harmoniska sätt nyttja och använda rimmen, ändå förnedra sig till bruket af417

den släpande, monotona ocli deklamatoriska alexandrinen? Eller har ett gammalt bruk, en af sin ålder vörclig fördom, så mycket välde äfven öfver de superioraste snillen P

Jag nämde i hörjan af mitt bref, det precision ej är Hr Wallins hufvudegenskap, och jag vill nu anföra några exempel derpå. Jag ville ej uppehålla mig dervid, då jag granskade hvarje särskildt poem, ty man märker ej dessa fläckar under den första förtjusningen.

I sången Titi Lina ser man följande strof:

»Du liknar den mur, som i heliga hvalf Bevarar vestaliska tärnor; Dit hinner den spejande dagblicken half, Ej hinna de nattliga stjernor.»

Hvad är andemeningen i dessa två sista verser? I Maries hjertkamrar stöter man, i en af de vackraste stroferna, på detta oegentliga uttryck:

»Han larmade och tog ej fred.»

Taga fred har hittills dags, åtminstone i denna mening, aldrig varit svenska.

I sista strofen af det sköna Svärmeri talas om en flyktig flamma, som log i skaldens famn, ett uttryck, som ej tyckes sammanstämma med en sund logik.

Du känner min afsmak för denna kritik, som endast hänger sig fast viel vissa fraser, talesätt och ljud, och du vet, att jag anser namnet Soiisligneiir *) för det föraktligaste på jorden; men allt har sin tid, säger Lindberg i företalet till sin öfversättning af Schillers Rebelljons historier, och han har rätt, allt har sin tid och sin plats. IIos en skald, hvilken, liksom Hr Wallin, har ett så stort rykte och som säkert får en så stor mängd efterapare, böra dylika grammatikaliska och logiska felaktigheter onekligen anmärkas, på det att imitatorum serviim pecus ej må anföra hans auctoritet för sina språk- och tankeförvrängningar, helst som dessa fläckar vidlåda Hr Wallins eminentaste alster.

Så har jag nu då uppfylt din begäran och med en opartisk

*) Souligneur, cl. v. s. en oskälig häcklare. Dagen jore drabbningen.

granskares blick genomgått hela denna lilla samling och öfver de stycken, der innehållas, fällt det omdöme, som jag tror vara det rätta och derför framstält cle grunder, som jag efter bästa vett anser vara giltiga, Nu önskar jag blott att höra din tanke härom.

Bilaga N:o 3.

Prospectus. *)

Rara temporum felicitas ubi sentire quæ velis, et quæ sentias dicere licet.

Tacitus.

Knappt har svenska literaturen någonsin öfverlefvat sådana jernår, som de sedan detta sekels början förflutna. Lik en mordengel vakade trycktvånget utanför kunskapernas himmel och beredde bland allmänheten en viss apati för all grundlig lärdom, all bättre läsning. En ström af usla romaner, dräggen af den tyska vitterheten, öfversvämmade landet och hotade att fördränka de få telningar af den goda smakens plantskola, som voro öfrige sedan fordna lyckligare tider. Deremot hvilken okunnighet och hvilken liknöjdhet för cle framsteg vetenskaperna och konsterna under denna tid gjort i det öfriga Europa! Andra nationers clas-siske författare voro antingen bortglömde eller obekante, och den beskyllningen syntes nära att blifva grundad: att Tysklands och Englands ypperliga snillen voro i Sverige likaså okända ting, som de förlorade böckerna af Liviits.

Detta literaturens svåra tillstånd blef i synnerhet märkbart efter 1803 års slut, då först Journalen för svensk literatur och sedan Åbo allmänna Literatur Tidning nästan i sin födsel upphörde. Det literära sjelfsvåldet fick då fria tyglar och de få gocla författare, som ännu sökte att motväga förderfvet, vunno inga läsare. Utländska skrifter ansågos som det strängaste contraband, och det var endast med yttersta svårighet, som några få vetgirige

*) Till Lyceum, införd i Stockliolms-Posten N:o 289, Tisdagen d. 12 December 1809. Mottot uppgafs af Höijer i brefvet d. 29;Qt men der och i Tacitus förekommande felicitate har Hammarsköld lindrat till felicitas.419

voro i stånd att förskaffa sig dem och dymedelst följa vetenskaps- och konstsnillet i dess gång.

• Men sedan nu mera en mild och upplyst regering låtit märka sin Önskan för literaturens upphjelpande i vårt land, upphäft skrif-och trycktvånget och satt hvar och en i tillfälle att med de kunskaper han förvärfvat gagna sitt fosterland, kan man lätt förutse den täflan, som äfven i denna gren af medborgerlig verksamhet måste uppkomma. Till en del har clen också redan visat sig.]Månd den mängd till större delen mindre skrifter, som den gynnande perioden gifvit varelse, äro visserligen de fleste af den art, att de ej kunna göra anspråk på någon högre förtjenst eller längre varaktighet. , Men bör väl sådant förefalla oss underligt? Betraktom dessa första bemödanden såsom snillets försök att åter komma sig före. De äro deri tillfrisknandes vacklande steg, som pröfvar sina krafter: snart skall han väna sig vid en friskare luft och en klarare dager.

Men för att beredas härtill, fordras en sträng regim, och en stark och närande föda, för att återställa krafterna. Att bereda detta, hafva några vetenskapsmän och vitterhetsälskare, lifvade af nya förhoppningar, beslutit att utgifva en skrift, hvars ändamål blifvit att, så vidt möjligt är, afhjelpa de hufvudsakligaste brister i vår literatur. Denna skrift, som bland äldre periodiska arbeten icke har någon mera liknande föregångare än Läsning i Blandade Ämnen, kommer under namn af Lyceum att utgifvas efter följande bestämdare plan.

a) På obestämd tid utkomma af skriften Ijjcemn ett antal häften, som man skall bemöda sig att bringa till 12 om året. Arktalet kan blifva olika i hvart häfte, efter det förråd af ämnen, som dertill för handen finnes.

b) Deri förekomma: 1) Skaldestycken, hvilka utgifvarne tro äga nog förtjenst för att meddelas allmänheten; 2) Afhandlingar i literära ämnen; 3) Recensioner af in- och utländska skrifter, utkomna sedan 1804 års början. (Härifrån undantagas likväl de som äro positift teologiska eller practiskt politiska); 4) Literära noticer, hvarmed man förstår korta underrättelser om dylika arbeten, som genom ingenting gjort sig förtjenta af en mera detaljerad granskning; och 5) Lärda nyheter eller underrättelser om de upptäckter och de förändringar, som sig i den lärda republiken tilldraga m. m.420

c) Om författare af skrifter, som i Lyceum blifvit recenserade, insända antikritiker, skola sådana ovädersägiigen oeh oförändrade införas, så framt de ej äro öfverflödigt vidlyftiga.

d) Skulle ytterligare någon beliaga öfverskieka till införande, antingen Afhandlingar, Kecensioner eller Skaldestycken, torde de inlemnas i Hrr Delens et c:i Bokhandel med adress till Utgifvarne af Lyceum. Likväl beror det af dem att pröfva, huruvida de reglor, de sig vid utgifvandet af denna skrift föresatt, medgifva deras tryckning eller icke.

e) Det skall blifva Utgifvarnes ifriga bemödande, att så fördela de ämnen, som inflyta i hvart häfte, att alla slags läsare bekomma något för sig, så mycket mera som denna skrift icke ensamt är bestäiyid att läsas af Lärde per profession.

Bilaga N:o 4.

Något om Gaturenhållningen. *)

(Insändt.)

Knappt hafva Stockholms Sköna någonsin öfverlefvat sådana Jernveckor, som de nyss förflutna. Lik en mordengel höljde den regnaktiga November och December vår annars så stjernprydda himmel, och beredde så väl bland dem, som redan erhållit ny-lnodiga pelsar oeh eoeffurer, som bland dem, hvilka ännu blott ägde dem i hoppet, en viss apathi för alla promenader, all bättre luft än den instängda kammarluften, till största förlust för våra Kram- och Nipperbodar. En ström af gyttja, dräggen af rännstenars och reservoirers, öfversvämmade våra gator och hotade att fördränka de få telningarna af den goda smakens plantskola, (jag menar de så mycket omskrifna trottoirerna på Norrbro), som voro

*) Med tillkännagifvande "insändt" införd i Journal för Litteraturen och Theatern N:o 75, Fredagen den 22 Dec. 1809. Denna parodi på föregående Prospectus uppgifves vara författad af J. O. Wallin, (jfr s. 401) som dermed anses velat belöna Hammarsköld bland annat för Recensionen af 1808 (Bil. 2), men är ock det första skottet eller den offentliga signalen till den mångåriga "drabbningen" mellan Xy;i Skolan ocli den Gamla eller dess

öfriga från fordna, lyckligare tider. Deremot, hvilken okunnighet, hvilken liknöjdhet för de framsteg gaturenhållningen gjort i det öfriga Europa! Andra nationers methoder voro antingen bortglömda eller ock alldeles obekanta och den beskyllningen syntes nära att blifva grundad, att Tysklands och Englands classiska gator voro i Sverige lika okända som deras classiska författare.

Detta renhållningens svåra förfall blef isynnerhet märkbart för 3 eller 4 veckor sedan, då den nuvarande regnaktiga väderleken begynte. Gyttjan fick då fria tyglar och de få upphöjdare sten-raderna, som ännu en tid motvägt förderfvet, söktes ej mera af några fötter. Vandrare i strumpor och skor ansågos till och med som de största vidunder och det var endast med yttersta svårighet och med tillhjelp af knähöga stöflor, som några få vettgiriga voro i stånd att vada emellan källare och klubbar och dymedelst följa politiken och riksdagsärendena i sin gång.

Men sedan en förnuftig polis låtit märka sin önskan för renhållningens upphjelpande i hufvudstaden, upphäfvit det gamla och infört ett nytt reglemente, samt derigenom satt hvar och en i tillfälle att på sitt sätt och i sin mån bidraga till snygghetens befrämjande, kan man lätt förutse den täflan, som äfven i denna gren af medborgerlig verksamhet måste uppkomma. Till en del liar den ock redan visat sig. Bland den mängd till större delen mindre högar, som den gynnande perioden gifvit varelse, äro visserligen de flesta af den art, att de ej kunna göra anspråk på någon högre förtjenst af snygghet och renhållningskonst. Men bör väl sådant förefalla oss underligt? Betraktom dessa första bemödanden, såsom gyttjans första försök att öfvergifva gatorna, ltedan kan man ju, åtminstone midt på ljusa dagen, med iakttagande af mycken försigtighet klifva temligen torrskodd emellan de många små högarna? Snart sammansmälta de till några få stora. Ett steg ännu och äfven dessa försvinna och snyggheten och renligheten, dessa för en stor stad så nödvändiga egenskaper, hafva hunnit sin efterläg-tade höjd.

Men, för att beredas till detta stora steg, måste man upplefva gatorna och omlägga dem på grekiska och romerska sättet, det enda som duger. Det moderna är i jemförelse dermed ett det gröfsta fuskeri, som låter tänka sig. Man talar om grekiska och romerska snillet och patriotismen, om llomerer och Virf/ilier, Timo-koner och Deeier och huru vill man begära att äga dem, så länge man icke äger Athens och Itoms — gator! Ja, man såge hvad man vill: fötterna meddela mer åt hufvudet än man tror. En svår eatarr är i stånd att tillintetgöra det dygdigaste beslut och den lyckligaste Epopé. Och hvaraf komma väl catarrer? — •• Af våta fötter — och hvaraf våta fötter? — Af våra gator. Fötterna utgöra den lättaste extremen af menniskan; derföre blef det deras bestämmelse att uppbära den tyngsta — som är hufvudet. Men hos oss äro fötterna vanligen den tyngsta, och efter denna princip borde vi rätteligen gå på hufvudet. Hvad är väl orsaken dertill, att den anda, som hos de gamla var i ett beständigt stigande ej allenast från fötterna åt hufvudet, utan äfven långt der öfver, hos oss tar en alldeles motsatt direction, och om den någon gång förvillar sig ända till höjden af toupén, strax innan vi veta ordet af, sänker sig ned i yttersta tåändan? Ingenting annat än vår tunga chaussure. Gif oss eller, som är det samma, sätt oss i stånd att nyttja de lätta, etheriska sandalerna, i stället för de tunga Siiwa-rovsstöHorna med deras tillbehör af utankängor och kalloscher och bottforter och dylikt mera, och vi skola icke mera sitta fast i gyttjan, när vi vilja uppåt, eller likna dessa julmarknadens så kallade trollgubbar, hvilka, ehuru mycket man än söker att bringa dem ur sin ställning och knuffar dem åt alla sidor, likväl alltid återkomma på sina Ulyfötter. --- Man hoppas således tillräckligen hafva bevist, att blott ett enda medel gifves att upphjelpa den förfallna Svenska Vitterheten och Litteraturen — och det är — snygga gator.

Men härtill fordras icke allenast en sträng regim och en kraftig och närande föda för entrepreneureriia samt deras arbetare och dragare, utan äfven en total förändring i det hittills brukliga arbetssättet, som alldeles icke duger. I detta afseende få några vitterhetsälskare, lifvade af nya förhoppningar, föreslå en masehin, hvars ändamål blifver att,

N. b. så vidt möjligt är, afhjelpa de hufvudsakligaste bristerna i vår literatur och renhållning. Denna masehin, som ibland äldre konstarbeten icke har någon mera liknande föregångare, än den stora Trojanska Trähästen, kommer, i anseende till sin förmåga att rensa en stor stad på lika kort tid, som Hercules rensade det stora

konung- Augias, att kallas den /jsr- ocli stercoragetiska Hercules *), — likväl ieke utan all pretension å uppfinnarnes sida att derföre anses, om ej för lialfgudar, åtminstone för undergörare. Efter följande bestämdare beskrifning kommer den att bestå af tvänne ganska breda ocli höga ekplankor, sammansatta i form af en vinkel eller snöplog, hvars basis eller bredaste ända får ungefärligen samma bredd, som gatan imellan rännstenarna. Genom en stark slå eller ribba fästes vid inre sidan af hvardera plankan en mängd små qvastar, så tätt intill hvarandra som möjligt, hvilkas egenskap är att sopa gatan och medtaga hvad plogsidoriia ej skulle kunna åtkomma. I storändan är en cylinder, klädd med gråpapper, som torkar gatan och all dess fuktighet. Inuti äro tvärsöfver flera plankor anbragta, som på en gång stödja sidorna och tjena till säten för de åkande.

a) Den psti- och stercoragetiska Hercules kommer att göra sina promenader omkring gatorna på obestämda tider, efter det förråd af ämnen, som der för handen finnes. Han skall söka att bringa dem till tolf om året, och hoppas derigenom kunna upp-drifva snyggheten och vitterheten till ansenlig höjd. Då han nästan hela sommaren och vintern får hvila, kan han vara i mycket jemnare rörelse vår och höst, då den också bäst behöfves.

b) De ställen, som isynnerhet skola befaras äro 1) Slottsbacken, Skepps- och Munkbron, 2) alla torg, Ox- och Packartorgen icke ens undantagne, 3) alla de större gatorna (härifrån likväl undantagna de som ingen utgång hafva eller så kallad Cul de-saes); men 4) små eller trånga gränder, som genom ingenting göra sig förtjente af en mera detaljerad rensning, sopas på samma sätt som hittills; äfvenså 5) portgångar och trappor. Voituren måste hvarken köras för fort eller vara för lätt; ty i båda fallen effleureras endast gatan och litteraturen på det legera franska viset, och begges sak fordrar dock här oeftergifveligt, att man skyndar läng samt och går grundligen tillväga, i hvilket afseende det är högst nödigt att, liksom fordom den Trojanska hästen, maschinen fullproppas med åkande, som gifva dem en viss tyngd och ansenlighet. Som tåget kommer att intaga hela gatan och följaktligen icke tåla något annat

*) Hercules unnayirtjfj torde förmodligen vara känd af läsaren. Att han här förenas med Hercules Stercoragetes bör icke förefalla någon underligt, som läst det föregående. En sådan Pohjtheism var dessutom bruklig hos de gamle.

åkdon jemte sig, har kusken en stor bjellra eller kloeka om halsen, i hvilken han ringer, på det annalkande vagnar må kunna i tid vika af åt gränderna, oeh promenerande rädda sig på trappor och i portgångar.

c) Om bärare, som upphinnas och af tåget hindras att fortsätta sin marsch, i åkdonet vilja insätta sina bördor, så varda de ovedersägligen till vidare fortställande emottagne, så framt de ej fordra för mycken plats.

d) Skulle ytterligare någon annan än arbetarna sjelfva vilja, åka, som väl vore möjligt, så emottages han med öppna armar, men lian bör då förut tillsäga entrepreneuren derom, emedan icke livai' och en, som från gatan skulle vilja hoppa upp, i den triumferande charen emottages, utan får skylla sig sjelf, om han skulle komma hufvudstupa tillbaka och i fallet efter gammal lofvärd åkar-plägsed brännmärkas af en duktig smäll, emedan det beror af entrepreneuren att pröfva, huruvida den längre eller kortare tour han vid utkörningen sig föresatt, medgifver en sådan åkning eller icke.

e) Det skall blifva Entrepreneurens ifriga bemödande att under tåget så fördela massan åt sidorna, att hvar husägare bekommer något för sig och icke, som hittills, somliga för mycket och andra alldeles intet.Tryckfel, rättelser och tillägg.

Pag. xxxv, rad. 15 nedifrån: stå läs: står » lxix » 10 etc. uppifr.:

Yid uppgiften i anledning af Bottigers anmärkning mot stilen äfven i Hammarskölds »Poesiens nytta» lia vi af förbiseende begått ett misstag. Yid förnyad granskning af Y. V:s handlingar finna vi nämligen, att Hammarsköld verkligen till sammankomsten d. 20 Nov. 180?» insändt en täflingsskrift med nämda sjclfvalda ämne. Den ansågs ej värd belöning. Præses, Wadström, opponerar sig helt kort mot författarens då inskränkta uppfattning af

»Poesiens nytta», således mot skriftens innehåll. I afseende på formen, stilen, yttrar han endast: »Skrifsättet i afhandlingen om »Poesiens nyttan är annars varmt, lifligt, intagande och liksom förför». Alltså liar Böttiger ansett sig befogad att förutsätta, att stilen måste vara vårdslös i en skrift, som han ej sett, ty den linnes ej, oeh om hvilken den granskande præses, hvad formen angår, yttrat sig med beröm.

Sid. 11 rad. 17 nedifr.: de bevarats skall förmodligen vara: de ej bevarats » 17 » 11 » blir uppfyld » » » blir ouppfyld

» 25 » 12 uppifr.:

Karlsruhe var en vacker park, som af en bland Tunas föregående egare, en Karl Hammarsköld, blifvit i gårdens närhet anlagd. Lorenzo besjöng denna park i ett beskrifvande poem på hexameter, insände det till V. Y. oeh vann pris.

Sid. 32 rad. 11 nedifr.: mindre hyggliga läs: mindre, hyggliga » 69 » 3 » verkat » verkat,

» 77 » 5 » skattar » skrattar

» 78 » 12 » »Är man säll för det man är lycklig?» bör vara: »Är man lycklig (säll) för det man är dygdig?» » 81 » 5 uppifr.: veta med läs: veta, med

» 117 »» 15 » i början af raden har ett i utfallit. » 127 » 8 nedifr.: far tid skall läs: far tid, skall » 135 » 2 » leda sakerna » så leda sakerna

» 138 » 19 » sysslolöshet » sysslolöshet,

» 140 » 6 » fiicka » flicka

» 187 » 5 uppifr.: vågar » vågaSid. 232 rad. 3 uppifr.: 1804 lits: 1806 » 241 »11 » öfrig » öfrigt

» 258 » 2 nodifr.: filosofiska » filologiska » 261 » 5 » kallelse » kallelsen » 278 » 12 uppifr.:

Till Hartman fogas en not: Gcibr. Isr. Hartman, f. 1776, bibliotekarie 1807, † 1809, utgaf i Åbo 1807—8: »Kunskapslära. Ett försök till framställning af vetenskapen om kunskapernas grunder. I)el. 1, 2». Döden afbröt arbetets fullbordan. Det åsyftade »icke mindre än ett nytt filosofiskt system», men anses ej haft något synnerligt inflytande på filosofiens riktning i författarens fädernesland. En del af arbetet öfversattes på tyska.

Sid. 281 rad. 8 uppifr.: den läs: dem

» 318 » 6 nedifr.: tryckas 1806 » tryckas 1816 » 322 » 14, 15 uppifr.:

Bondeståndet vägrade i Juni 1809 att antaga den nya Regeringsformen, förr än medstånden medgifvit att så jämka sina privilegier, att all jord blefve lika beskattad. Striden fortfor, tills Bondeståndet, d. 27 Juni uppkalladt till konungen, mottagit hans försäkran att vid nästa riksdag använda »sin bemedling» vid förnyad fråga om »jemkning af privilegier ocli skyldigheter», hvilka man nu ej hunne att behandla och afgöra. Jfr Naumann, Sveriges Statsförfattnings rätt d, 1, s. 412—17, ny uppl. 1879.

Sid. 331 rad. 23 nedifr.:

"Vid närmare efterforskning liar uppgiften, att Wallins utnämning ej blifvit i officiella tidningen upptagen, befunnits oriktig. Vårt misstag kom deraf, att vi ännu vid ncdskrifningen ej visste, att officiella tidningen vid denna tid var fördelad i tvänne tidningar: Post-Tidningar och Inrikes Tidningar. I den senare N:o 75 för d. 6 Juli 1809 står verkligen J. O. Wallin, i anledning af kröningen, nämnd till ledamot af Vasaorden, men i N:o 78 för d. 12 Juli förklaras detta för en »misskrifning» i stället för And. Georg Dahlin, hofpredikant, prost oeh kyrkoherde i Häradshammar och Jonsborg i Linköp. stift. 1 ersättning för vasastjernan får Wallin i samma tidningsnummer — Thcol. Doktorshatten.

Sid. 345 rad. 8—11 uppifr.: Innehållet här har afseende på Livijns förut nämda opera »Hafsfrun». » 378 » 13 uppifr.: vig läs: mig » 388 » 8 nedifr.: från » till